

Budget 2019–2021

Kommunfullmäktige
2018-12-12–2018-12-13

Stockholms
stad

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 för Stockholms stad

Inriktning för 2020 och 2021

INLEDNING	1
Förutsättningar	19
Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser	27
 NÄMNDER OCH STYRELSE UTOM ROTELINDELNING	
Kommunstyrelsen m.m.	41
Revisorskollegiet	55
Valnämnden	57
 STADSDELSNÄMNDERNA	
Stadsdelsnämndernas uppgifter.....	59
Förskoleverksamhet	64
Verksamhet för barn, kultur och fritid	68
Äldreomsorg	71
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	77
Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri.....	80
Stadsmiljöverksamhet	87
Ekonomiskt bistånd.....	91
Arbetsmarknadsåtgärder	93
 FACKNÄMNDER	
Arbetsmarknadsnämnden	95
Avfallsnämnden	105
Exploateringsnämnden	107
Fastighetsnämnden	115
Idrottsnämnden	123
Kulturnämnden: kulturförvaltningen	131
Kulturnämnden: stadsarkivet	137
Kyrkogårdsnämnden	141
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	145
Servicenämnden	153
Socialnämnden	159
Stadsbyggnadsnämnden	173
Trafiknämnden.....	181
Utbildningsnämnden	191
Äldrenämnden	203
Överförmyndarnämnden	211
 Central medelreserv	215
Finansförvaltning	217

BOLAG INOM STOCKHOLMS STADSHUS AB	
Koncernen Stockholms Stadshus AB (S-husAB)	225
Bostadsbolagen: AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem	231
Micasa Fastigheter i Stockholm AB	239
Bostadsförmedlingen i Stockholm AB	243
Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB	247
Stockholm Vatten och Avfall AB	251
Stockholms Hamn AB	255
AB Stokab	259
Stockholms Stads Parkerings AB	261
Stockholms Stadsteater AB	265
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	267
Stockholm Business Region AB	271
S:t Erik Försäkrings AB	275
S:t Erik Livförsäkring AB	277
S:t Erik Markutveckling AB	279
 INTRESSEBOLAG I STOCKHOLMS STADSHUS AB	
Mässfastigheter i Stockholm AB	281
Stockholms Exergi Holding AB	283
 STOCKHOLMS STADS ORGANISERING I KOMMUNALFÖRBUND	
Storstockholms brandförsvaret (SSBF)	285
 STOCKHOLMS STADS KOMMUNALA STIFTELSE	
SHIS Bostäder – Stiftelse hotellhem i Stockholm	287
 BILAGOR	
1. Ekonomiska tabeller	289
2. CESAM-bilaga	291
3. Investeringsstrategi	313
4. Stadsdelsnämndernas budget	325
5. Kommunfullmäktiges indikatorer	339
6. Peng, schabloner, ersättningsnivåer samt volymer	351
7. Avgifter m.m.	367
8. Regler för ekonomisk förvaltning	393
9. Stadens ledning och styrning	415
10. Stadsövergripande styrdokument	421
11. Ärenden som avslutas eller besvaras i samband med budgeten	429
12. Basnyckeltal som utgår	431
13. Utnyttjning av centrala it-kostnader	433
14. Fastighets- och lokalpolicy	435

Budget 2019 för Stockholms stad och inriktning för 2020-2021 samt ägardirektiv 2019-2021 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Möjligheternas Stockholm

Moderaterna, Liberalerna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet och Kristdemokraterna har enats om att tillsammans förelägga kommunfullmäktige detta förslag till budget för Stockholms stad 2019.

Stockholm ska vara en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar stad där människor trivs och vill bo, känner trygghet, tillit och framtidstro, vill bilda familj, bygga relationer och åldras. Stockholm ska vara en öppen och modern stad där livskvalitet för alla stockholmare och hänsyn till kommande generationer är i fokus. Stockholm ska vara en stad med ren luft och rent vatten. Vi bygger en stad där alla invånares frihet och möjligheter ska värnas oberoende av deras bakgrund. Rasism eller hat har inget utrymme i vår öppna stad. Stockholm ska vara en stad för alla där tillgängligheten och delaktigheten ständigt utvecklas och där vi tar hand om dem som behöver det offentliga hjälpen. I Stockholm ska alla känna sig trygga.

Stockholm ska vara en levande och socialt hållbar stad, där alla är delaktiga i samhällsutvecklingen utifrån sina egna förutsättningar. Stockholm ska fortsätta vara en stad som ligger i framkant med arbetet för mänskliga rättigheter. Alla barn som vistas i Stockholm ska få sina rättigheter tillgodosedda i enlighet med Barnkonventionen. Kön, etnisk bakgrund, könsöverskridande identitet och uttryck, religion, sexuell läggning, funktionsnedsättning eller ålder ska aldrig vara hinder för att någon ska kunna utvecklas och leva det liv som den önskar. Mänskliga rättigheter omfattar alla. Alla stockholmare oavsett funktionsförmåga ska ha samma möjlighet till delaktighet i samhället.

Stockholm ska vara världsledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets målsättningar i klimatarbetet, där staden intar rollen som en internationell förebild i det globala miljö- och klimatarbetet. Arbetet för miljö och klimat ska göra tydliga avtryck inom alla politiska områden och stadens egna verksamheter ska gå före för att visa vägen i arbetet för en klimatsmart och hållbar stad. Genom tydliga och ambitiösa miljömål släpper vi loss den kraft som finns hos företag, offentlig sektor och stockholmarna för att klimatinvestera för framtiden. Staden har som mål att Stockholm ska vara en fossilbränslefri stad 2040 och en fossilbränslefri organisation 2030. Klimatmiljarden gör investeringarna möjliga och gör att vi kan öka takten för klimatarbetet i stadens egna verksamheter. Agenda 2030:s globala mål för hållbar utveckling ska ligga till grund för en hållbar utveckling och Stockholm ska vara ledande i genomförandet av de 17 globala hållbarhetsmålen.

Vår målsättning är att Stockholm ska vara en stad som det är enkelt att leva i. Vare sig det handlar om att hämta på förskolan, att ta sig till och från arbetet, att leva klimatsmart, att hinna till barnens fritidsaktiviteter, handla eller träffa vänner, så har stockholmarna rätt att förvänta sig att allt fungerar så att vardagen går ihop.

Att människor känner delaktighet i samhället är en grund för att skapa sig ett gott liv och utveckla sin fulla potential. Vi vill bryta segregationen och bygga en stad där människor med olika bakgrund och livssituation möts i gemenskap. Tillit skapar trygghet, vilket ska vara vägledande för det växande Stockholm. Stockholms stadsmiljöer ska vara trygga, säkra och välskötta – i hela staden. Det bidrar till att göra Stockholm till en trygg stad att växa upp, leva och åldras i. Staden ska ha ett väl utvecklat samarbete med

det civila samhället och den idéburna sektorn. I Stockholm ska det vara medborgarnas önskemål och behov som driver utvecklingen av kvalitet och service.

Kunskap och bildning ger varje människa frihet och makt att forma sitt eget liv. Alla barn och unga som går i Stockholms förskolor och skolor ska varje skoldag kunna känna sig stimulerade och trygga. Det ska finnas bra förskolor och skolor i hela staden med fokus på kunskap. Alla barn och unga ska uppleva sin tillvaro som meningsfull och ges möjlighet att anstränga sig och utnyttja sina förmågor och sin kreativitet så mycket som möjligt. De ska bli tagna på allvar, känna att just deras framtid är viktig och kunna ta del av de kunskaper, erfarenheter och värderingar de behöver för att sedan kunna göra fria livsval.

Stockholm ska byggas attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov. Stadens infrastruktur ska främja effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet. Vi tar fasta på att stockholmarna värdesätter kombinationen av en tät, levande stad och grönområden av hög kvalitet. Vi vill bygga vidare på den trygga, tillåtande och framtidsinriktade staden, som så många älskar och som allt fler väljer att bo i. Vi gör detta utifrån vår vision om att göra Stockholm till världens bästa stad att bo, leva och arbeta i – idag, när vi år 2022 når en miljon invånare och vidare in i 2020-talet.

Stockholmarna ska stå i centrum för allt arbete som bedrivs i stadens verksamheter. Stadens service till stockholmarna ska vara av hög kvalitet, tillgänglig samt klimat- och miljövänlig. Människor i behov av stöd ska få insatser i tid, grundade i beprövad erfarenhet och rättssäkerhet. Myndighetsutövningen och servicen till stockholmarna och företag ska präglas av gott bemötande, likställighet mellan offentliga och fristående aktörer samt av effektiv hantering. Det är stockholmarnas behov av arbete, utbildning, omsorg, trygghet, en god miljö, bostäder, arbetsplatser och transporter som ska vägleda det växande Stockholm.

För att vägleda staden utifrån de ovanstående politiska målsättningarna ska staden arbeta utifrån följande inriktningsmål:

1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla
2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt
3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort

Försörjning genom eget arbete är avgörande för att människor ska få möjlighet att leva självständiga liv och förverkliga sina livsdrömmar. Fler arbetstillfällen skapar även ökade skatteintäkter till vår gemensamma välfärd. Att fler arbetar är främst en vinst för den enskilde. Med ett jobb kommer en inkomst och en gemenskap som skapar självständighet, frihet och trygghet.

Alla stockholmarna ska ges förutsättningar att försörja sig själva, kunna förverkliga sina drömmar och inkluderas i samhället. Vårt mål är att halvera antalet unga som varken arbetar eller studerar till 2025. Därför behövs motiverande insatser, individuellt stöd och anpassning, samt ett stärkt samarbete mellan skola, vuxenutbildning, kommun och myndigheter. Det behövs även ett fortsatt arbete med att få in fler unga på arbetsmarknaden genom en stärkt uppsökande verksamhet och ett särskilt arbete för att alla ska ha möjlighet att fullfölja gymnasieskolan, inklusive gymnasiesärskolan, med godkända betyg. För att möta en arbetsmarknad som växer och efterfrågar kompetens, och för att bryta arbetslöshet, vill vi utöka antalet platser på bristyrkesutbildningar på komvux.

Stockholms arbetsmarknad är stark, men samtidigt tudelad: det går bra för många men inte för alla. Också i Stockholm är arbetslösheten märkbart högre bland utrikes födda – särskilt kvinnor – än bland inrikes födda. Det finns grupper som hamnat utanför samhällsgemenskapen och som riskerar att under långa tider vara i behov av försörjningsstöd från socialtjänsten om inte reformer genomförs som stärker deras chanser till jobb.

Stockholm ska vara en öppen stad präglad av mångfald, där människor på flykt från krig och oroshärdar ska kunna bygga upp ett nytt liv under trygga förhållanden. Vi vill bättre kunna ge samhällsvägledning och annat stöd till nyanlända stockholmare. I vårt Stockholm ska det gå snabbare att komma in i arbete och studier. Möjligheterna att kombinera språkstudier med yrkeskunskaper ska utökas. SFI ska hålla en hög kvalitet och det ska vara möjligt att kombinera studier och praktik. Civilsamhället spelar en mycket viktig roll i välkommandet av nyanlända stockholmare och ska ges stöd i sitt arbete.

Vi vill initiera en integrationspakt i samverkan med näringslivet och berörda offentliga verksamheter med fokus på insatser såsom mentorskap, förebilder, integration och fler arbetstillfällen för människor med utländsk bakgrund. En väsentlig del av integrationspakten är att staden ska initiera ett yrkesmentorsprogram för nyanlända för att underlätta etableringen på den svenska arbetsmarknaden.

Stockholms stad ska som arbetsgivare bidra till att sänka trösklarna till arbete för grupper som står långt från arbetsmarknaden och verka för vägar till arbete för elever från gymnasiesärskola samt för personer med funktionsnedsättning. Staden ska arbeta för att anställa personer med funktionsnedsättning på alla nivåer, inklusive ledningsnivå, och utveckla arbetsmarknaden för att öka tillgängligheten. Stockholmare ska ha möjlighet till livslångt lärande för att ha kunskaper aktuella på en dynamisk och föränderlig arbetsmarknad.

För att fler jobb ska skapas i nya och växande företag, måste staden arbeta för ett bättre företagsklimat. Tillkomsten av nya arbetstillfällen hänger intimt samman med förutsättningarna för företagande i Stockholm och näringslivets konkurrenskraft. En aktiv näringspolitik är därmed en väsentlig del av en politik för att fler människor ska komma i arbete. Sociala arbetsintegrerande företag ska växa och utvecklas. Staden ska erbjuda information och stöd till dem som vill eller har startat sociala företag.

Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo i och vistas i

Stockholm är en bra och attraktiv stad att leva i. Stockholm behöver en långsiktigt förebyggande politik som förmår att motverka utanförskap och som ger människor chansen att av egen kraft leva självständiga liv. Vi vill stärka arbetet för att minska bakgrundsorsakerna till brott och otrygghet, som segregation, bristande integration, ekonomisk och social utsatthet samt otrygga familjeförhållanden. Det förebyggande arbetet för att förhindra att ungdomar dras in i kriminella kretsar ska intensifieras och ske i samarbete med den unges familj, skola, socialtjänst och polis. Staden ska ta fram en strategi för hur vi tillsammans kan minska risken för att barn och unga vuxna dras in i kriminalitet.

Vi vill öka andelen arbetsplatser och servicefunktioner i stadsdelar som domineras av bostäder. Vi vill tillämpa inkluderande stadsplanering som utformar offentliga miljöer med trygghet i fokus. Det ska inte finnas tomställda lokaler i stadens fastighetsbestånd, utan dessa ska upplåtas till nya hyresgäster för att motverka ödslighet och öka tryggheten. Upplåtelseformerna för bostäder ska vara blandade. Vi vill också förlägga kommunala förvaltningar till stadsdelar i ytterstaden och skapa förutsättningar för att statliga myndigheter gör detsamma, för att öka underlaget för handel och service och därmed kunna öka tryggheten.

Tryggheten är en viktig jämställdhetsfråga. Vi vill stärka skyddet för den som utsätts för våld i nära relationer, stärka friheten från hedersförtryck och rätten för varje person att fritt få välja hur och med vem hon eller han ska leva med. Arbetet för att våldet ska upphöra ska stärkas. Stockholm ska vara en fristad för alla människor oavsett livsstil, åsikter, kultur eller tro – en öppen stad som bejakar människors olikhet och mångfald. Såväl alla invånare som anställda i Stockholms stad ska bli bemötta med respekt och kunskap oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. I vårt Stockholm råder det nolltolerans mot diskriminering och sexuella trakasserier.

Vi accepterar inte att människor i Stockholm får sin frihet begränsad på grund av otrygghet. Vi kommer målmedvetet att arbeta för ökad trygghet genom kraftfulla insatser mot den brottslighet som idag orsakar svåra problem i delar av staden och som begränsar människors frihet. Vi vill avsevärt öka människors känsla av trygghet i hela staden och till 2025 halvera den upplevda otryggheten i Stockholm. Trygghetsinventeringar ska genomföras av staden tillsammans med polisen och civilsamhället, med fördel inom ramen för det lokala utvecklingsarbetet. Inventeringarna ska identifiera otrygga platser och leda till att planer över vilka insatser som behövs för att tryggheten ska öka ska upprättas.

Vi vill rusta upp otrygga platser, stärka vuxennärvaron på stan och förebygga att problem uppstår genom fortsatta satsningar på skola, fritidssysselsättning, ungdomsmottagningar och socialtjänst. Samtidigt måste samhället agera kraftfullt mot skjutningar och gängkriminalitet här och nu genom omedelbara insatser från polis och socialtjänst. Genom samarbete mellan stadens olika verksamheter, civilsamhället, landstinget, polis, näringsidkare och invånare arbetar vi tillsammans för att bygga ett samhälle med minskad kriminalitet och ömsesidig tillit.

På platser där statens polisåtaganden inte räcker till ska vi genom fler kommunala ordningsvakter med utökade befogenheter, fler trygghetskameror och satsningar på en bättre stadsmiljö öka tryggheten för de människor som bor och vistas där. En del i det preventiva arbetet är att stötta initiativ från det civila lokalsamhället som syftar till öka tryggheten och minska kriminaliteten. Stockholm ska också tillsammans med frivilligorganisationer arbeta strukturerat och målmedvetet mot våldsbejakande extremism och ta lärdom av andra länders arbete och erfarenheter.

En ren och snygg stad skapar trygghet. I Stockholm ska renhållningen därför vara pålitlig. Vi vill arbeta för att förebygga klotter, skadegörelse och nedskräpning. Arbetet för en renare stad ska intensifieras genom en 24-timmars städgaranti. Belysningen ska utökas i områden där otrygghet på kvällstid minskar människors frihet. Genom investeringar i stadsmiljön, såsom på promenadvägar, belysning, växtlighet, placering av parkbänkar eller gångstråk, ska den upplevda otryggheten minska.

Vi vill, med inspiration av internationellt framgångsrika åtgärder, öka samarbetet mellan staden, fastighetsägare, näringsidkare, civilsamhälle och andra aktörer för att utveckla attraktiva och trygga stadsdelar i hela staden. Detta vill vi göra genom så kallad platssamverkan, en svensk version av så kallade Business Improvement Districts (BID).

Säkerhet och trygghet är ett av våra viktigaste välfärdsuppdrag och tillsammans med alla goda krafter i staden kan vi göra Stockholm till en säker och trygg stad för alla. Därför vill vi utreda förutsättningarna för att inrätta en trygghetsjour för att stadens ordningsvakter ska kunna ingripa på de platser och vid de tider där det behövs.

I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige

Att klara skolan är den enskilt viktigaste faktorn för att våra barn ska kunna bygga sig ett gott liv. Därför är skolan också ett av de viktigaste verktygen för att öka den sociala rörligheten. En likvärdig skola är en förutsättning för att alla elever ska få möjlighet att lyckas. Skolan skapar förutsättningar och möjligheter för Stockholms barn och unga. Alla barn i Stockholms skolor ska få en bra kunskapsutveckling som skapar förutsättningar för en bra framtid och möjliggör för dem att göra sina egna livsval oavsett var i staden de bor eller vilken bakgrund de har.

Skolutvecklingen i Stockholm ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Elevernas kunskapsinhämtning och lärande ska vara huvudfokus för skolorna och vi ska ge dem rätt verktyg att lyckas utan politisk detaljstyrning. Antalet mål som inte direkt driver mot elevernas lärande, trygghet och arbetsro ska reduceras. Färre mål innebär också att politiken detaljstyr mindre, vilket är bra för rektorers och lärares handlingsfrihet och status.

Vi vill stärka förskolorna i Stockholm, så att de kan hålla en hög pedagogisk kvalitet och ge trygghet och omsorg i en för barnen stimulerande miljö. Det är viktigt med små barngrupper för att barnen, inte minst de yngsta, ska känna trygghet. Därför vill vi förstärka förskolans kvalitet och förbättra förskollärarnas arbetssituation. I våra förskolor vill vi erbjuda en giftfri miljö för våra barn. Vi vill därför fortsätta arbetet med att ersätta material som har kända och farliga egenskaper.

Förskolan har också en viktig funktion i ett tidigt förebyggande arbete samt i att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Vi vill stärka samarbetet mellan förskola och socialtjänst för att vi ska nå fler familjer i ett tidigt skede.

Det är angeläget att alla barn ges det stöd som de behöver för att klara sin skolgång och att barn med särskilda behov får de insatser som de behöver så snabbt som möjligt. Staden behöver därför ta fram nya verktyg för skolorna för att säkerställa detta. För att tidigt upptäcka barn med läs- och skrivsvårigheter och underlätta övergången mellan förskolan och grundskolan ska alla skolor undersöka barnens språkförståelse och eventuella övriga behov.

Alla elever har rätt till en bra skola. En elevs bostadsadress, kön och bakgrund ska aldrig vara avgörande för vilka kunskaper hon eller han får. För att höja kunskapsresultaten måste varje elev mötas av höga förväntningar, en trygg och lugn skolmiljö och få rätt stöd i tid för att nå sin fulla potential. Vårt mål är att Stockholms skolor ska vara de bästa i Sverige, och bland de bästa i OECD. Därför vill vi förbättra kunskapsresultaten i hela staden och särskilt halvera andelen elever utan gymnasiebehörighet i skolor i utsatta stadsdelar till 2025.

Skolbiblioteken ska vara ett nav för kunskapsinhämtning på stadens skolor och vara lättillgängliga för eleverna. Alla barn har rätt till sitt språk. Forskning visar också att goda kunskaper i modersmålet underlättar kunskapsutvecklingen i flera ämnen i skolan. Det är därför viktigt att staden utvecklar modersmålsundervisningen och underlättar för elever som har rätt till denna undervisning att ta del av den.

De barn och unga som har de svåraste förutsättningarna hemifrån, behöver få det starkaste stödet i skolan. För att alla barn ska få sina behov tillgodosedda behöver samverkan mellan skolan och socialtjänsten stärkas, med barnets bästa i centrum. Vi vill förbättra möjligheterna till samverkan så att inget barn hamnar mellan stolarna eller får sämre möjligheter att klara skolan.

Vi vill förbättra tillgången till särskilt stöd för de elever som behöver det. Genom tidiga insatser ska elever i behov av särskilt stöd upptäckas tidigt och snabbt ges adekvat stöd för att kunna tillgodogöra sig sin skolgång.

Otrygghet och bristande studiero drabbar hårdast de elever som har tuffast förutsättning. Det ska råda nolltolerans mot våld och kränkningar i stadens skolor och skolorna ska fortsätta att utveckla arbetet med våldsprevention. Att skolmiljön och miljön i klassrummet präglas av trygghet, förutsägbarhet och lugn är viktigt för att främja god hälsa och minska stress bland elever. Alla skolor ska ha en god studiero.

Alla elever som går ut grundskolan ska ha de kunskaper som krävs för att klara fortsatta studier. Skickliga lärare och skolledare är nyckeln till en bra skola och ska attraheras till hela staden genom att vi skapar fler karriärvägar för lärare.

För att Stockholms stad ska kunna rekrytera tillräckligt många lärare, och få tillräckligt många att stanna kvar i yrket och i staden, behöver vi stärka yrkets attraktivitet och Stockholms stad som arbetsgivare genom satsningar på attraktiva anställningsvillkor, på kollegialt lärande, på en bättre arbetsmiljö och på starkare möjligheter till individuell kompetensutveckling. Möjligheterna att utvecklas i yrket måste bli bättre, varför vi vill fortsätta stärka karriärvägarna för lärare och skolledare i hela staden, i förskolan såväl som i grund- och gymnasieskola. Lärare och skolledare bör erbjudas kontinuerlig fortbildning i ledarskap, metodik och ämneskunskap. I syfte att frigöra mer tid till det pedagogiska uppdraget, så att lärare har tid att fokusera på det som gör skillnad för eleverna, behöver lärarnas administrativa arbetsbörda minskas.

Alla skolor ska präglas av höga förväntningar. Ett gott stöd till elever och lärare är särskilt angeläget i de skolor som har störst utmaningar. Vi vill därför särskilt arbeta för bättre förutsättningar i form av till exempel fler lärare och attraktiva arbetsvillkor på skolor i utsatta områden.

Varje elev måste få tid med sin lärare och möjlighet att uppnå kunskapsmålen. Därför behöver vi fler med olika yrkesroller för att avlasta lärarna så att de kan fokusera mer på undervisning och det så viktiga mötet mellan lärare och elev. Vår ambition är att under mandatperioden anställa fler lärarassistenter, fritidspedagoger, speciallärare och specialpedagoger i stadens skolor.

Den psykiska ohälsan ökar bland unga i Sverige och därför vill vi växla upp arbetet med att förbättra den psykiska hälsan. Skolan har en viktig roll i att vända denna utveckling. Därför vill vi fortsätta att satsa på elevhälsan genom att under mandatperioden öka antalet kuratorer och skolsköterskor. Det ska alltid vara lätt att få kontakt med en kurator. Elevhälsoarbetet ska vara förebyggande och vi vill utreda förutsättningarna för att införa en elevhälsogaranti som ska ge de elever som behöver det, rätt att snabbt få kontakt med personal som har utbildning att möta behovet. Skolorna ska öka sin kompetens inom HBTQ-frågor och fortsätta arbetet med att certifiera skolans verksamheter inom HBTQ-området.

Fritidshemmen spelar en viktig roll i barns lärande och sociala utveckling, både när det gäller möjligheten till stöd i skolarbetet och för att få tillgång till andra meningsfulla och utvecklande aktiviteter efter skoldagens slut. Det ska vi slå vakt om och utveckla.

En gymnasieskola av hög kvalitet, oavsett om den ger högskolebehörighet eller yrkesutbildning, ger alla elever en chans att utvecklas och öppnar nya vägar i livet. Idag är en fullgjord gymnasieutbildning en nödvändighet i de flesta yrken liksom för ytterligare studier. Gymnasieutbildningarna måste i större utsträckning anpassas efter individuella

behov, och ska präglas av kunskap och studiero oavsett inriktning. Möjligheterna att senare i livet byta inriktning och yrkesval ska vara mycket goda.

Alla barn är unika och alla barn och familjer har egna behov och preferenser som har betydelse för skolvalet. Stockholm ska ha en mångfald av skolor och pedagogiska inriktningar för att tillgodose detta. Utbudet att välja skola ska vara gott i hela staden, och därför vill vi öppna filialer till framgångsrika kommunala skolor i ytterstaden. Fristående skolor är en viktig del av Stockholms utbildningssektor och bidrar, tillsammans med de kommunala skolorna, till att stärka Stockholm som kunskapsstad.

Alla elever ska ha samma möjlighet att välja skola, och därför vill vi införa ett aktivt skolval. Fristående skolor och kommunala skolor ska verka på likvärdiga villkor.

Vi lever i en tid där globala och lokala utmaningar hänger alltmer samman. Vi vill att skolan ger våra barn och unga verktygen för att kunna lösa morgondagens utmaningar. Vi vill därför fortsätta stödja och uppmuntra skolornas arbete med att utveckla lärande för hållbar utveckling.

Antalet barn och elever ökar kraftigt de kommande åren. Tillgången till bra förskolor och skolor med en god miljö för barnen och eleverna är viktigt för stockholmarna och har betydelse för Stockholms attraktivitet som stad att bo och arbeta i. Utbyggnadstakten av nya förskolor och skolor måste därför vara hög, samtidigt som staden även aktivt söker efter lämpliga lokaler att hyra eller köpa. För oss är det självklart att friskolor kan bidra i arbetet med att öka antalet skolplatser i Stockholm.

I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet

Socialtjänsten ska stå stark för att möta människor som är i behov av stöd och hjälp. Vi vill utveckla och förstärka socialtjänsten med fokus på att stärka stödet för alla stockholmare över hela staden och förbättrade arbetsvillkor för socialtjänstens medarbetare. Arbetet med handlingsplanen för socialsekreterares arbetssituation ska fortsätta. Människor ska kunna lita på att samhället fångar upp och stödjer när det behövs och alla ska garanteras en rättssäker behandling. Socialtjänsten ska uppmärksamma alla barn och vuxna som kan behöva deras hjälp och staden ska erbjuda en modern, rättssäker och evidensbaserad socialtjänst som kan möta det aktuella behovet av sociala insatser.

Alla barn har rätt till goda uppväxtvillkor och inget barn ska behöva uppleva våld eller förtryck. Barn i familjer med missbruk eller psykisk ohälsa ska få det stöd och den hjälp de behöver. Vi vill tillsammans med landstinget verka för att det etableras fler familjecentraler och fortsätta prioritera det uppsökande arbetet i syfte att förhindra att sociala problem uppstår.

Personer med försörjningsstöd befinner sig ofta långt ifrån arbetsmarknaden. En viktig uppgift för staden är att skapa förutsättningar för att dessa personer ska komma i sysselsättning. Som ett led i att öka socialtjänstens förutsättningar att identifiera behov hos personer och familjer som har ekonomiskt bistånd och ge dem stöd vill vi utveckla det uppsökande arbetet. Arbetet med ekonomiskt bistånd ska grunda sig på tillit och respekt för människors självbestämmande och integritet. Barns behov och situation ska särskilt uppmärksammas. Vi vill minska antalet hushåll som är i behov av försörjningsstöd i hela Stockholm.

Staden måste alltid finnas till hands för de mest utsatta i vårt samhälle. För detta krävs bland annat ett nära samarbete mellan polis, skola, familj och socialtjänst och fler socialsekreterare ute i fält som kan ge unga ett snabbt stöd. Samverkan mellan skola och socialtjänst måste utvecklas och stärkas för att tidigt identifiera barn i riskzon och följa

upp orosanmälningar. Vi vill permanenta och utveckla arbetet med sociala insatsgrupper med ett skärpt kvalitetsfokus som förstärker samordningen över staden och systematiskt följer upp resultatet av utförda insatser. Vi vill att socialtjänst och förskola ska stärka sitt samarbete i syfte att nå fler familjer i ett tidigt skede. Förskolan ska engageras i det tidigt förebyggande arbetet som socialtjänsten bedriver, fler förskollärare ska leda familjestödsgrupper och kunskapsutbyte mellan förskola och socialtjänst ska uppmuntras.

Ett solidariskt Stockholm ska alltid värna de mest utsatta människorna och ge stöd och värme där det behövs. Mänskliga rättigheter omfattar alla. Vi vill förbättra situationen för barn som har det svårt och kommer därför att öka stödet till stödverksamheter inom civilsamhället. Inget barn ska frysa eller gå hungrigt i Stockholm. Vi vill också aktivt förbättra livssituationen för utsatta EU-medborgare och stärka samarbetet med deras hemländer. Staden ska, genom bland annat EU-teamets uppsökande arbete, arbeta systematiskt för att förebygga uppkomsten av olagliga boplatser och i samband med avhysning av olagliga boplatser erbjuda lagliga boendelalternativ. Barn som kommer ensam på flykt ska få sina rättigheter tillgodosedda och ges goda förutsättningar att komma in i samhället. De barn och unga som kommit hit de senaste åren behöver fortsatt stöd och omsorg.

Arbetet mot hemlöshet ska vara långsiktigt och prioritera förebyggande och stödjande insatser för att undvika att personer hamnar i hemlöshet och att de som blivit hemlösa kan komma vidare till egen bostad. Hemlöshet ska motverkas och inga barnfamiljer ska vräkas eller bo i osäkra boendeförhållanden.

Stockholm ska vara en fristad för människor med olika livsstil, åsikter, kultur eller tro. Dessvärre möts för många människor som anländer till Stockholm av det förtryck som de en gång flydde ifrån. Oavsett om det handlar om hedersrelaterat våld och förtryck, könsstämpning, barnäktenskap, tvångsgifte eller social kontroll är det oacceptabelt och ska bekämpas. Stockholm ska vara en jämställd stad där ingen begränsas på grund av sitt kön och där alla ska ha makten över sina egna liv. Vi vill att socialtjänsten ska utveckla sociala stödinsatser för att långsiktigt stärka personer som har blivit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, gärna i samarbete med civilsamhället. De som har blivit tvungna att bryta med sin familj ska få stöd och hjälp att skaffa sig ett nytt nätverk och ett nytt liv efter en placering på skyddat boende.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska motverkas och våldsutsatta ska få det skydd och stöd som de behöver. Det ska finnas snabba och tydliga åtgärder mot sexuella trakasserier. För att skapa ett effektivt våldsförebyggande arbete ska destruktiva maskulinitetsnormer och hedersnormer ifrågasättas och motverkas. Arbetet mot våld i nära relationer ska stärkas och ska skapa goda förutsättningar för den enskilde att kunna ta sig ur en sådan relation.

I vårt Stockholm ska individens lagstadgade fri- och rättigheter gälla alla, alltid. Arbetet för jämställdhet mellan flickor och pojkar, kvinnor och män ska vara aktivt i alla delar av stadens verksamheter. Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att utbilda sig, arbeta, göra karriär och forma samhället. Stockholm ska vara en stad där alla människors kompetens tas tillvara och ingen blir utsatt för diskriminering. Vi vill stärka arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och all diskriminering oavsett diskrimineringsgrund.

Alla stockholmare oavsett funktionsförmåga ska ha samma möjlighet till delaktighet i samhället. Genom att bättre inkludera personer med funktionsnedsättning utvecklas Stockholm och blir en bättre stad. Ledsagning och personlig assistans ska vara flexibla insatser så att alla kan delta i samhällslivet på lika villkor. Så långt som möjligt ska var och en, utifrån sina förutsättningar, kunna leva ett självständigt liv och ha ett arbete att

gå till. Staden ska vara tillgänglig för alla både med avseende på delaktighet i samhällslivet och på arbetsmarknaden efter vars och ens förutsättningar, och vad gäller makt över hur det egna livet ska se ut.

Det civila samhället är en viktig aktör i den sociala välfärden, och fungerar många gånger som ett komplement till samhällets socialtjänst. Civilsamhället kan också nå grupper som staden har svårt att nå. Vi vill utveckla och stärka samarbetet med civilsamhället och skapa goda förutsättningar för idéburna organisationer som driver social verksamhet för stockholmare. Civilsamhället har vidare andra möjligheter att ge stöd till personer som faller utanför systemen.

Arbetet med att stärka barns rättigheter i staden ska fortsätta och arbetet med att implementera barnkonventionen ska påbörjas.

I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande

Stockholm ska vara en äldrevänlig stad. För oss är det självklart att man som äldre ska kunna leva sitt liv med självbestämmande, respekt och värdighet, även högre upp i åren. Stockholms äldreomsorg ska präglas av kvalitet och valfrihet och ska vara ledande i kompetens inom demenssjukdomar och geriatrisk specialistkompetens.

När allt fler blir äldre ställer det krav på välfungerande välfärdstjänster, kompetensförsörjning till välfärden och anpassade boenden för äldre. För oss är det självklart att äldre ska ges likvärdig service, vård och omsorg, oavsett var i staden de bor. Därför vill vi följa upp insatser utifrån den äldres behov och att brukare och anhöriga har en samlad ingång hos staden som ansvarar för den äldres behov, insatser och uppföljning. Ofrivillig ensamhet bland äldre ska motverkas, bland annat genom boendeplatser i seniorboenden, kollektivboenden eller generationsboenden, som möjliggör social gemenskap och mänskliga möten.

Former och kriterier för att säkerställa att äldre över 85 år garanteras boende (annat än den egna bostaden) utifrån individuella förutsättningar ska utredas. Avsikten är att klargöra förutsättningarna för att garantera personer över 85 år platser inom exempelvis servicehus eller trygghetsboende.

Valfriheten och mångfalden är centrala för att Stockholm ska tillhandahålla en hög kvalitet inom äldreomsorgen. När Stockholm behöver fler äldreboenden för ett ökat antal äldre i framtiden behöver fler aktörer uppmuntras att bidra med att inte bara driva utan också bygga nya äldreboenden. För oss är kvaliteten inom äldreomsorgen viktigare än driftformen, det vill säga om verksamheten är i kommunal eller fristående regi. Vi vill underlätta mer för idéburen äldreomsorg bland annat genom fler idéburna-offentliga partnerskap.

Vi är också övertygade om att den enskilde tillsammans med sina anhöriga är bättre på att välja äldreboende, hemtjänst eller vårdcentral än vad politiker är. Det är viktigt att säkerställa god kvalitet, valfrihet och respekt för den äldres önskemål och behov i hela staden. Det ska därför finnas tillgång till äldreomsorg och hemtjänst i såväl offentlig som fristående regi i hela staden.

Fler äldreboenden ska byggas, med hyror som äldre har råd att efterfråga. Alla äldre ska ha rätt till ett tryggt åldrande med hög livskvalitet, god tillgång till aktiviteter och mötesplatser som motverkar ensamhet. Därför vill vi fortsätta arbetet med aktivitetscenter för äldre där det är möjligt att delta i sociala aktiviteter, ta del av kulturupplevelser samt äta och motionera. Äldres resurser, erfarenhet och vilja att bidra behöver bättre tas till

vara. Maten på stadens äldreboenden ska lagas så nära som möjligt och vara aptitlig, näringsrik och ekologisk.

Stockholm ska vara en trygg stad att åldras i. På ålderns höst ska ingen behöva känna oro över sitt boende eller att inte få den hjälp man behöver oavsett om den äldre väljer att bo kvar hemma eller på ett äldreboende. Insatserna till äldre personer som lever i hemlöshet ska fortsätta utvecklas.

Samhällets utveckling med fler äldre, ökad medellivslängd, förbättrad hälsa långt upp i åldrarna och den positiva utvecklingen inom hälso- och sjukvården har medfört helt förändrade förutsättningar för hemtjänsten. Många äldre personer vill bo kvar i sina egna hem så länge som möjligt och då är en hög kvalitet i hemtjänsten helt avgörande för äldres välbefinnande och livskvalitet. Utgångspunkten i en bra hemtjänstverksamhet ska vara den äldres behov och för den äldres trygghet måste det finnas en bra relation mellan den äldre och medarbetarna. Det ska vara enkelt att välja utförare av hemtjänst genom valfrihet och det ska vara enkelt att förstå vilken typ av insatser man behöver hjälp med, inom den beviljade tidsramen. Det är viktigt att stadens insatser är utformade så att den äldre ges ökad livskvalitet och minskad ensamhet. Det personliga mötet och tiden med de äldre är viktig för en trygg ålderdom. Vi vill öka personalkontinuiteten och utreda möjligheterna till fler insatser som ges genom förenklad biståndsbedömning, liksom möjligheter till en generösare biståndsbedömning.

Språkkompetens hos äldreomsorgens medarbetare är viktig för förståelsen och kvaliteten i omsorgen. Vi ser positivt på att anställda inom äldreomsorgen är flerspråkiga. Samtidigt är det viktigt att medarbetare inom äldreomsorgen kan göra sig förstådda hos den äldre och då är det viktigt att medarbetarna har goda kunskaper i svenska språket. Därför bör ett språklöft genomföras, där anställda inom äldreomsorgen, som har svenska som andraspråk, ges möjlighet att utveckla sig inom svenska språket. Att kunna förstå det språk som talas bidrar till känslan av att känna sig trygg. Därför ska möjligheten att i så stor utsträckning som möjligt få äldreomsorg på sitt modersmål ses över.

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv

Ska fler stockholmare komma i arbete måste staden ha ett världsledande företagsklimat. Fyra av fem nya jobb skapas i små företag. Stockholms fortsatta välbefinnande är helt beroende av företag som vågar investera och anställa. Alla jobb behövs, enkla såväl som högkvalificerade. Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv. Stockholms roll som plats för huvudkontor ska stärkas.

Förutsättningarna att starta och driva företag ska förbättras och staden ska vara tillmötesgående, opartisk och effektiv i kontakter med såväl små som stora företag. Företagandets villkor och företagets betydelse för att skapa välbefinnande och arbetstillfällen ska vägleda stadens beslutsfattande. Arbetssätt, bemötande och attityder är faktorer som påverkar företagarnas arbetssituation och i förlängningen viljan att expandera och växa och därför ska staden ha en nära och kontinuerlig dialog med företag i Stockholm. Mycket av det som företagen möter i sin vardag ligger direkt under stadens ansvar. Det handlar om regelverk, avgifter, tillsyn, bemötande, rättssäker och effektiv myndighetsutövning, samt vilket utrymme staden ger till företagande inom exempelvis välfärdssektorn.

Stockholm ska vara en stad som erbjuder goda möjligheter för fler att starta företag och få nytta av sitt entreprenörskap. Vi vill särskilt underlätta kvinnors och utrikesföddas entreprenörskap och möjligheter till att starta eget. Småföretagandet har en självklar

plats i vårt Stockholm. Stockholm ska vara en stad som uppmuntrar företag som satsar på innovationer och miljösmart teknik. Vi vill underlätta för dem som vill starta och driva arbetsintegrerande sociala företag.

Det är angeläget att få in fler anbud från små företag i de offentliga upphandlingarna för att utnyttja potentialen med nya lösningar och idéer. För att skapa en sådan utveckling krävs att små företag upplever att upphandling är möjlig att hantera. Staden ska vid upphandlingar i högre utsträckning ta hänsyn till och möjliggöra för småföretag och en mångfald av aktörer att delta.

Det ska vara lätt för företag baserade i Stockholm att rekrytera utländsk arbetskraft och Stockholm ska upplevas som en attraktiv och lättillgänglig stad att flytta till för att arbeta eller studera. Arbetskraftsbristen inom vissa yrken ska motverkas genom bland annat en ingång för att nyanlända snabbt ska komma i arbete och bättre tillgång till bostäder.

Stockholm har exceptionellt goda förutsättningar för att vara en av världens mest företagsvänliga städer. För att företag ska satsa på Stockholm, behövs en näringslivsvänlig politik som sätter företagande, entreprenörskap och innovationer främst och som erbjuder mötesplatser för branschdialog. Inom teknikföretagen sker en snabb utveckling som kommer ställa ytterligare krav på ett flexibelt och gynnsamt företagsklimat som bejaktar innovationer och digitaliseringens möjligheter.

Vår ambition är att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat år 2025. För att nå dit krävs bland annat att företag inte slussas runt i sina kontakter med staden, utan att det finns ”en väg in” för företag, samt bättre dialog mellan näringsliv och politiker liksom trygghetsskapande åtgärder för näringsidkare för att förebygga utsatthet för rån, hot och våld.

Vi vill att unga människor i Stockholm tidigt ska få insikter i företagandets villkor. Staden ska erbjuda koncept som Ung företagsamhet i skolorna och samverka med näringslivet för sommarföretagande, där ungdomar ges möjlighet att sommarjobba som egenföretagare.

Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov

Stockholm ska byggas attraktivt, hållbart och tätt. Vår vision om Stockholm inkluderar både modern och klassisk arkitektur, även i nyproduktion. Nya byggnader ska byggas med teknik som utvecklas mot att bli klimatneutral genom hela byggprocessen. Vi vill skapa förutsättningar för många fler bostäder genom att öka utbudet av byggklar mark och genom att förenkla de byråkratiska regler som nu sätter käppar i hjulen för många bostadsplaner.

Vi vill att alla stadsdelar ska utvecklas med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, natur, kultur, skolor och förskolor. Arbetet med att bygga 140 000 klimatsmarta bostäder till 2030 ska fortsätta, bland annat genom att trafikleder omvandlas till stadsgator och genom att vi bygger tätare i kollektivtrafiknära lägen. Vi vill ställa höga miljökrav på hela byggprocessen och verka för att fler byggnader uppförs med klimatneutrala konstruktionsmaterial. Genom ökade satsningar på underhåll av stadens fastigheter ökar vi deras livslängd och värnar stadens kulturmiljö. Ekologisk kompensation måste finnas med i stadsplaneringen och metoderna för det måste utvecklas och förfinas. Vi ska bygga både hyresrätter och bostadsrätter, och bygga för olika behov. Skolor, förskolor, äldreboenden, LSS-boenden, idrottsytor, student- och forskarbostäder och annat som behövs i en växande stad ska finnas med i planeringen från början.

Stockholm behöver utvecklas med god arkitektur, som kombinerar varsamhet och nytänkande. En arkitekturpolicy ska tas fram. Vi vill se genomtänkta förtätningar av vår stad och fokusera på kvartersstadens och blandstadens kvaliteter med levande bottenvåningar som ytor för aktiviteter och näringsverksamhet, som butiker och caféer. Stadens historia och dess kulturmiljöer är betydelsefulla urbana kvaliteter som ska värnas, användas och utvecklas. Kulturarvet och kulturmiljöaspekterna ska tillmätas betydelse när staden växer och vi bygger om eller bygger nytt. Ytterstadens stadsdelar ska utvecklas i dialog med de boende för ökad attraktivitet och trygghet i hela Stockholm. Vi vill bygga nya bostadskvarter nära kollektivtrafiken och bevara karaktären på våra trädgårdsstäder och villaområden.

Staden måste säkerställa att miljö- och klimatperspektivet tas tillvara från start i nya stadsbyggnadsprocesser. Hela husets livslängd bör finnas med i arbetet redan från början och det ska vara attraktivt att bygga med hänsyn till klimat och miljö.

Infrastruktur och samhällsplanering måste utformas för att gynna klimatsmart resande i form av kollektivtrafik, cykelbanor, och transportsnåla resmönster. Stockholmnas klimatavtryck minskar när vi bygger staden högt och tätt där det passar i stadsmiljön. Genom att bygga yteffektivt ges möjlighet att kunna nyttja marken bättre för till exempel parker och andra gröna rekreationsytor. Nybyggda fastigheter ska byggas med smarta mobilitets- och tillgänglighetslösningar redan från början.

Stockholm ska ha en hållbar bostadsförsörjning med bostäder som alla har råd att efterfråga. Hela Stockholm ska präglas av blandade upplåtelseformer, med balans mellan hyresrätter, bostadsrätter och äganderätter. Vi vill se fler typer av boendeformer, som kooperativ hyresrätt, byggemenskaper, kompiskontrakt och kollektivhus. Vi vill att allmännyttan ska utvecklas. Målet för nyproduktionen av bostäder är att det ska råda balans, med lika delar hyresrätter och bostadsrätter/äganderätter. Bostadsbeståndet ska vara sådant att det motverkar segregation och främjar attraktiva boendemiljöer i hela staden. I stadsdelar i ytterstaden där allmännyttan har en dominerande ställning i förhållande till övrigt bostadsbestånd och där boende önskar friköpa sina bostäder genom ombildning till bostadsrätt, bör en grundlig prövning och marknadsvärdering göras och bedömas från fall till fall.

I ett socialt hållbart Stockholm måste staden aktivt främja fler billiga och överkomliga bostäder som är tillgängliga för alla. Åtgärder som krävs är färre detaljkrav vid nybyggen. Genom sitt markinnehav kan staden styra mot ett socialt hållbart bostadsbyggande genom att bland annat främja konkurrensen mellan byggaktörer för att gynna innovationskraft och nya affärsmodeller som kan bidra till fler överkomliga bostäder. Staden ska därför pröva att ställa krav på tak för sluthyra för en viss andel av bostäderna i nya projekt.

En demokratisk stadsplanering kräver att en bred och representativ del av medborgarna får inflytande över processerna. Att många kvinnor och flickor upplever otrygghet i det offentliga rummet gör att friheten begränsas för en stor del av stadens befolkning. Medan män i större utsträckning kör bil är det fler kvinnor som åker kollektivt, cyklar eller går. Därför behövs en inkluderande stadsplanering där parker, kollektivtrafik och cykel- och gångbanor planeras med utgångspunkt i att de ska vara tillgängliga och trygga för alla. Detta sker bland annat genom att gående inte hänvisas till tunnlar, att det finns en god belysning överallt och att parker är trygga.

Vi vill skapa bättre förutsättningar för fler byggaktörer att bygga både kostnadseffektiva bostadsrätter, kollektivboenden och hyresrätter med lägre hyra. För att det ska bli möjligt vill vi korta ned handläggningstiderna genom byggaktörsdrivna planprocesser, ge

byggrätter till flera aktörer och öka utbudet av byggbar mark genom en höjd planberedskap där mark planläggs före markanvisning.

Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet

Stockholm är en av Europas snabbast växande huvudstäder. Det är en möjlighet vi ska ta tillvara på. När Stockholm växer måste också kollektivtrafiken, gång- och cykelbanorna och gatorna byggas ut. Man ska kunna cykla och resa kollektivt redan när den första familjen flyttar in i nya bostadsområden.

Vi måste bygga en infrastruktur som gör att människor snabbt och smidigt kan resa i hela regionen. Stora investeringar i kollektivtrafiken är avgörande. Därutöver krävs investeringar i fler cykelpendelstråk och andra säkra cykelvägar i hela staden. Byggprojekt som påverkar trafiken behöver samplaneras för att främja framkomligheten och det måste till skarpa sanktioner mot trafikstörande projekt som sker utan tillstånd. Målet är att minska trängsel och klimatutsläpp samt att säkerställa att det går snabbt och smidigt att resa i Stockholm.

Staden ska vidta målmedvetna och systematiska åtgärder för förbättrad framkomlighet för transporter av betydelse för näringslivet. Framkomligheten för nyttotrafik ska förbättras, med prioritet för godstransporter och möjlighet till flexibla lösningar för godsleveranser hela dygnet. Vi ska se över möjligheten till korttidsparkering vid stadens lokala centra i ytterstaden.

Vi vill att framkomligheten i hela staden förbättras genom smart trafikplanering, fler parkeringsgarage och reserverad gatumark för bildelningstjänster.

Det ska bli enklare och smidigare att gå i Stockholm. Att planera för dem som helt eller delvis arbetspendlar till fots bidrar också till en mer levande och trygg stadsmiljö samt avlastar kollektivtrafik, vägar och cykelbanor. Vi vill se en systematisk och kraftfull framkomlighetskontroll av de viktigare cykelstråken som ofta blockeras av felparkerade bilar eller andra uppställda fordon och föremål. Vi vill se till att undanröja hinder för dem som tar sig fram i rullstol, med rullator och barnvagn, samt se till att staden är tillgänglig för alla.

Arbetet med ökad framkomlighet för gång, cykel och busstrafiken ska fortsätta under mandatperioden. Därför avsätter vi en och en halv miljard för ökad framkomlighet. Det ska vara attraktivt att gå, cykla och åka kollektivt. Vi vill flytta fokus från ägande av bil till tillgång till bil. Utsläppen från biltrafiken måste minska för att Stockholm ska nå klimatmålen. Det sker genom teknikutveckling, utbyggd kollektivtrafik och minskad biltrafik. Med minskad trängsel kommer transporter, utryckningsfordon och de som behöver bilen fram. Trafikmiljön vid skolor ska prioriteras. När staden planeras ska stor hänsyn tas till barns villkor.

Vi ska se till att förbättra snöröjningen och att det ska gå att ta sig fram gående, med cykel, kollektivtrafik och bil året runt. Snöröjning ska prioriteras utifrån framkomlighetsstrategins principer.

Teknikutveckling och nya innovationer är avgörande för att långsiktigt göra transporterna mer miljövänliga. När vi blir fler blir också utmaningen med att skapa god framkomlighet mer angelägen.

Stockholmarna ska kunna njuta av staden. Vi vill skapa fler gågator, fler sommargångator och sommartorg i både ytterstad och innerstad samt levandegöra stadens kajer och vattennära lägen. Dessa beslut ska även fortsatt föregås av konsekvensbedömningar och utvärderas efter genomförandet. Vi skapar mer utrymme för människor, genom fler parker, sittplatser i gatumiljön, fik och restauranger. Så bygger vi en mänskligare och mer levande stad.

Stockholm ska gå före och visa vägen för en snabbare omställning till miljövänligare transporter och drivmedel genom kraftfulla positiva styrmedel samt underlätta för miljömarta transportlösningar, bildelning och självkörande fordon. Det ska vara enkelt att dela bil och att köra miljövänligt. Stockholms stad ska gå före och se till att alla tjänstefordon är el- eller gasbilar. För att klara målet med en fossiloberoende fordonsflotta 2030 måste staden underlätta användandet av elbilar. Infrastrukturen för elbilar måste därför förbättras så att det blir smidigt att äga och använda elbil. Det behövs fler publika laddplatser i Stockholm.

Vi vill fortsätta arbetet med att skapa en trygg och trafiksäker stad. Därför vill vi fortsätta arbeta med hastighetsplanen och sänka hastigheterna på våra gator samt satsa på trafiksäkerhetsåtgärder i hela staden. Genom dessa satsningar minskar antalet olyckor och vägbuller.

Flyget står för en stor del av stockholmarnas klimatutsläpp. Vi vill minska flygets klimatpåverkan genom att begränsa tjänsteresorna med flyg bland stadens egna anställda.

Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring

Stockholm ska fortsätta utvecklingen mot en levande, inkluderande, öppen och modern kultur-, idrotts- och evenemangsstad. Staden ska präglas av ett rikt utbud av museer, konserter, teatrar, konstutställningar, filmvisningar, gallerier, dansuppvisningar och nöjesparker och ska ha ett rikt, brett och varierat idrottsliv. Det ska fortsatt vara fritt inträde på stadens museer. Det fristående kultur- och föreningslivet är viktigt i stockholmarnas vardag och avgörande för Stockholms attraktivitet. Det ideella engagemanget i föreningslivet har stor betydelse för ett levande civilsamhälle. Fristående kultur- och föreningsverksamheter ska uppmuntras och ha gynnsamma och förutsägbara villkor att verka på i Stockholm. Byråkrati och regelverk som utgör hinder ska förenklas för att frigöra kraften i de fristående verksamheterna.

Förutsättningen för det öppna samhällets fortlevnad och utveckling är tankens och ordets frihet. På TV, i radio och i pressen, på teaterscener, konsthallar och museer, på gallerier, operahus och konserthus förs det offentliga samtalet, och det är genom yttrandefriheten det förs framåt. I en tid när allt fler vill ställa upp ramar och villkor för konsten och det fria ordet, inte minst i vår omvärld, måste Stockholms kulturpolitik värna och vårda yttrandefriheten och de demokratiska friheter som människor runt om i världen kämpar och dör för.

Stockholm ska vara en ledande, klimatsmart och attraktiv evenemangs- och upplevelsestad, med en rik tillgång till internationella evenemang och ett kulturutbud där det finns något som passar alla. Kulturen för samman människor av olika ursprung och med olika bakgrund och bidrar till ökad kunskap och delaktighet. I utvecklingen av staden är det viktigt att även kultur och idrott finns med i planeringen i nya eller växande stadsdelar.

Utvecklingen av Stockholms bibliotek ska fortsätta. När staden växer behöver fler bibliotek byggas, och befintliga kan behöva expandera. Biblioteken ska ha generösa

öppettider och hålla öppet när stockholmarna vill och kan besöka dem. Biblioteken ska vara trygga, rofyllda och inbjudande miljöer för alla, oavsett var i staden man är.

Fler unga ska få möjlighet att prova på eget skapande. Vi vill utveckla El Sistema och Kulturskolan för att nå fler barn och unga. Satsningar på att fler får ta del av Kulturskolans utbud ska förenas med insatser för att höja kvaliteten i verksamheterna. Genom att skapa fler träffpunkter, exempelvis kulturhus i förorterna, ges stockholmarna möjligheter att delta i kultur- och föreningslivet i sin närmiljö.

Vi vill även ha generösa öppettider på Kulturhuset Stadsteatern och utveckla verksamheten på stadens museer så att de kan erbjuda fler egna utställningar och en varierad programverksamhet. Civilsamhällets arbete ska underlättas och stärkas, bland annat genom att föreningsbidrag ska vara rättvisa och stärka föreningslivets viktiga roll i ett demokratiskt Stockholm. Fler skolor ska kunna hyra ut lokaler till föreningar.

Kulturstödet till det fristående kulturlivet ska ske med armlängds avstånd mellan politiker och kulturskapare. Stödet ska ges efter tydliga och transparenta principer. Stadens kulturpolitik ska präglas av ansatsen att tillgängliggöra kulturen för fler.

Stockholm är en stad med ett fantastiskt kulturutbud, vackra promenadstråk, badplatser, kaféer och museer. I vårt Stockholm utvecklas kultur och besöksnäringen och vi investerar i fler parker, promenadstråk och friskare och renare bad. Med renare vatten i både innerstad och ytterstad kan det skapas fler badplatser. Vi vill att gammal som ung ska kunna hitta till våra natur- och kulturrenservat genom arbetet med ökad tillgänglighet. Då kan fler lockas till stadens naturstigar och skidspår.

Vi vill främja livskvalitet och hälsa genom att underlätta för sociala aktiviteter, utomhusvistelse och vardagsmotion där människor lever, arbetar, studerar och umgås. Med fler utegym, badplatser, motionsspår, skidspår, dansbanor och stadsodlingar i olika stadsdelar ges stockholmarna utökade möjligheter till spontan motion och rörelse i sin närmiljö.

Idrott är en källa till glädje för många och skapar förutsättningar för en bättre folkhälsa genom att fler får möjlighet att leva ett friskare och längre liv. Vi värnar breddidrotten och möjligheten för alla barn och unga att utöva idrott utifrån sina egna förutsättningar. Vårt mål är att alla barn och ungdomar i Stockholm ska ha samma förutsättningar att utöva sin idrott oavsett var i staden de bor. Flickor och pojkar ska ges likvärdiga förutsättningar att utöva idrott och idrotten ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsförmåga.

Staden ska arbeta aktivt med att få fram såväl fler enkla som multifunktionella idrottsanläggningar. Vi vill också underlätta för fristående aktörer som vill bygga och driva idrottsanläggningar i Stockholms stad samt ta fram en sponsringspolicy för att möjliggöra sponsring av nya och renoverade idrottsanläggningar.

Festivaler, evenemang, kulturinstitutioner och idrottsanläggningar ska vara trygga för alla. Vi ser allvarligt på att otryggheten breder ut sig i offentliga miljöer och accepterar inte könsseparering som lösning på otrygghet. Sexuella ofredanden och annan kriminell verksamhet ska motverkas och överträdelser ska följas upp med tydliga konsekvenser.

Ideella föreningar och andra fristående aktörer i civilsamhället som får stöd av staden ska aktivt arbeta för att motverka all form av diskriminering, mobbning, kränkande behandling och kriminell verksamhet. Föreningar med odemokratiska värderingar eller kopplingar till våldbejakande extremism ska få sitt föreningsstöd indraget. Principerna för föreningsstöd ska så långt som möjligt främja långsiktighet och förutsägbarhet för

att underlätta för fristående aktörer att planera sin verksamhet och det ska råda tydlighet vilken instans i staden som ansvarar för vilken slags föreningsstöd.

Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö

Stockholm har unika möjligheter att vara ledare i den globala omställningen som världen står inför. Stockholm, Sverige och världen står inför stora miljöutmaningar. Hoten från klimatförändringar, spridning av giftiga kemikalier, utarmning av naturen och ohållbart resursutnyttjande är hot mot människors hälsa, planetens överlevnad och en hållbar ekonomisk utveckling. Politikens roll ska vara styrande och möjliggörande, att underlätta idéer, innovation och investeringar och att röja hinder för den omställning som redan pågår. Vårt mål är att Stockholm ska vara fossilbränslefritt senast 2040 och där stadens egen organisation visar vägen och är fossilbränslefri år 2030.

Stockholm ska gå före i klimatarbetet. Därför ska vårt konkreta arbete för klimatet vara föredömen för andra städer. Kol för uppvärmning ska vara helt utfasat till 2022 och eldnings med fossil olja ska ha upphört till senast 2025. Stockholm behöver ta fram en lokal koldioxidbudget som visar hur stora utsläpp Stockholm och framförallt vår planet tål. Stockholms stad ska även motverka klimatförändringarna genom koldioxidinlagring samt biokolsanläggningar. Så gör vi Stockholm till en klimatpositiv stad senast 2040.

Med klimatförändringar följer extrema väder. Staden måste planeras på ett sätt som gör oss mer motståndskraftiga mot hetta, torka och översvämningar.

Stockholms stads miljöarbete ska ske i nära samarbete med invånare, näringsliv, akademi, civilsamhälle och myndigheter. Vi vill göra Stockholm till en stad som kombinerar hög tillväxt, goda livsmiljöer och minimerad miljöpåverkan. Stadens krav på social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet ska utmana och leda till fler innovationer och nya jobb.

Att minska användningen av plast är viktigt då nästan all plast är gjord av fossil råvara, men även för att minska skräp och mikroplaster i vår omgivning. Användning av plastmaterial i offentliga miljöer ska minimeras. Konstgräsplaner som anläggs ska utformas så att inte mikroplaster sprids vidare. För att vända trenden och göra Stockholm till en föregångare inom cirkulär ekonomi måste det bli mycket enklare att återvinna. De sopor som i slutändan blir kvar och förbränns till att värma upp våra bostäder ska vara fria från fossil råvara.

En fossilfri stad innebär även kraftfulla incitament att bygga klimatsmart och energieffektivisera bostäderna. Ett hållbart växande Stockholm ställer krav på att byggnader, transporter och systemlösningar utformas på ett sätt som minskar klimatbelastningen. Det är i täta städer om det finns bäst förutsättningar för hållbara energisystem och transporter. Stockholm har goda förutsättningar för att växla upp elproduktionen genom solceller.

Att minska stadens energianvändning är en viktig del i att minska stadens klimatpåverkan och en viktig del för en långsiktig ekonomisk hållbarhet. Stockholms stad ska gå före och strukturerat energieffektivisera sina egna fastigheter, såväl hus som övriga byggnader.

Vårt mål är att luften ska vara ren var man än bor i Stockholm. Arbetet med att bekämpa hälsofarlig luft i Stockholm ska intensifieras genom teknikutveckling och en bred palett av tekniska och ekonomiska styrmedel, som gör det enkelt för människor och företag att göra kloka miljöval, samt minskad fossil bränsleanvändning. Barn drabbas allra hårdast av dålig luft. Idag släpper framför allt dieselbilarna ut stora mängder hälsofarliga

partiklar och kväveoxider. Vi är beredda att stänga av enskilda gator med dålig luftkvalitet för de smutsigaste bilarna för att säkerställa att luftkvalitetsnormerna inte överskrids. Arbetet för en bättre luftkvalitet måste ske med hänsyn till människors vardagsbehov och hushållsekonomi och inkludera att pröva innovativa åtgärder som realtidsmätning av luftkvalitet och dynamisk tillämpning av miljözoner. Målet på längre sikt är att de fordon som kör på Stockholms gator ska vara fria från både fossila och hälsofarliga utsläpp. Staden ska utreda vad som krävs för att nå en utsläppsfri innerstad 2030.

Gifterna i stockholmarnas vardag ska fasas ut med målet om ett giftfritt Stockholm 2030. Det handlar om åtgärder som fasar ut farliga kemiska ämnen i stadens verksamheter samt påverkan på andra aktörer att arbeta i samma riktning.

Återanvändning är nödvändigt för att hushålla med våra begränsade resurser. Genom möjlighet att låna idrottsutrustning, genom cykel- och bilpooler och genom återbruk går det att bidra till ett bättre resursutnyttjande.

Grönare Stockholm har som fokus att stärka arbetet med grön infrastruktur och planera mångfunktionalitet i stadens parker och grönområden. Ytterstaden är prioriterad och åtgärderna ska knytas till grönstrukturplanering som har påbörjats i översiktsplanen.

Stadsnatur och våtmarker fyller en viktig funktion i att skapa attraktiva stadsrum, bevara biologisk mångfald och bättre rusta staden för ett förändrat klimat med fler översvämningar och värmeböljor. Därför ska Stockholm planera långsiktigt för ekosystemtjänster i stadsmiljö. Staden behöver ta ansvar för att följa upp och bibehålla den biologiska mångfalden. Vi vill ta fram en strategi för att utveckla stadens biologiska mångfald så att staden tillsammans med boende, fastighetsägare och förvaltningar kan bidra till att utveckla den gröna infrastrukturen.

Stockholm ska vara en föregångskommun gällande upphandling av mat som minskar klimatpåverkan. Staden ska därför utreda mått och mätmetoder för att mäta koldioxidutsläppen från livsmedel som serveras inom stadens verksamheter samt intensifiera sitt arbete med matavfallsinsamling. En större andel av maten ska vara ekologisk. Vi behöver både minska onödigt matsvinn och samtidigt samla in det matavfall som ändå uppstår i form av restprodukter. Allt för mycket av det som hamnar i soppsäcken är matavfall som istället kan utgöra en resurs för att öka biogasproduktionen och ersätta fossila bränslen.

Sverige är bland de bästa i världen på att använda lite antibiotika i djurproduktionen och samtidigt ha friska djur, vilket innebär lägre risk för utveckling av antibiotikaresistens samt mindre utsläpp av antibiotika i miljön. Att byta ut importerad mat med högre påverkan på klimat och miljö mot mat producerad med hög miljö- och klimathänsyn som levererar ekosystemtjänster är ett viktigt sätt för Stockholm att ta globalt ansvar. Stockholm ska, i samarbete med andra aktörer, säkerställa försörjningen av bland annat livsmedel vid kris.

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser

Stockholm utgör Sveriges ekonomiska motor och har i grunden en robust ekonomi.

I en tid när Stockholm växer i en historisk omfattning måste staden förena höga ambitioner för välfärden med omfattande investeringar och en stabil och långsiktigt hållbar ekonomi. Därför ska staden alltid sträva efter att bli mer effektiv och att tillhandahålla offentliga tjänster till lägre kostnad och ökad kvalitet.

Politiskt ledarskap handlar om att förena ansvar för en stabil ekonomi med att satsa på de åtgärder som gör mest nytta. En stabil ekonomi är ett medel för att säkerställa att inte vår gemensamma välfärd – förskola, skola, äldreomsorg och socialtjänst – ska utsättas för nedskärningar på grund av budgetunderskott. Det är bara med robusta finanser som grund som välfärden får stabila förutsättningar och kan utvecklas för framtiden.

Stockholm ska vara en ekonomiskt hållbar storstad för framtiden. Staden ska ha en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser, och skattemedlen ska användas effektivt till största nytta för stockholmarna. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare ställer på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar.

Skatteuttagets nivå ska prövas mot bland annat den allmänna ekonomiska utvecklingen, skatteunderlagets utveckling samt ambitions- och prestationshöjningar inom kärnverksamheterna. Det är dock eftersträvansvärt att det – särskilt för personer med låga inkomster – blir mer lönsamt att arbeta, genom att kunna behålla en större del av sin inkomst och få större rådighet över sin hushållsekonomi. Eftersom kommunalskatten tas ut på alla inkomster bör den därför sänkas. Detta måste dock göras i kombination med fortsatta kvalitetssatsningar i välfärden och investeringar i miljö och klimat.

Stadens stora investeringsvolym medför ett ökat ansvar för bolagen med fokus på styrning, effektivitet, kostnadsmedvetenhet och prioriteringar i de stora projekten samt översyn av befintligt bestånd för att identifiera strategiskt lämpliga objekt att avyttra. Det är angeläget med en balans mellan egen finansiering och upplåning så att den finansiella stabiliteten inte äventyras. Det är även angeläget att ersättningsinvesteringar inte trängs ut av nyproduktionsprojekt. Omvärldsfaktorer såsom räntekostnadsnivåer och byggkostnadsutveckling innebär finansiella risker som måste bevakas för att planerade projekt ska kunna genomföras med rimliga avkastningskrav och utan att generera nedskrivningsbehov.

Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna

Stadens förvaltning ska vara effektiv och organisationen ska anpassas för att kostnads effektivt och med hög kvalitet leverera vad stockholmarna har rätt att förvänta sig.

Staden ska vara ett föredöme som offentlig arbetsgivare. Ett målmedvetet arbete för att ta tillvara digitaliseringens möjligheter, kontinuerlig kompetensutveckling av välfärdens medarbetare och effektivare lokalanvändning är också nödvändiga delar i ett politiskt ledarskap som säkerställer att skattebetalarnas pengar används ansvarsfullt och på bästa sätt. Vår politik syftar på så vis i bred mening till att välfärden stärks, samtidigt som det blir mer lönsamt att arbeta och utbilda sig.

För att säkerställa stadens behov av kompetenta och nöjda medarbetare behöver staden kontinuerligt arbeta för att utvecklas som attraktiv arbetsgivare. Staden ska ha ett gemensamt förhållningssätt i arbetsgivar- och utvecklingsfrågor samt utarbeta och genomföra insatser för att säkra chefs- och kompetensförsörjningen. Viktigast för pålitliga och kvalitativa välfärdstjänster, liksom för rättssäker myndighetsutövning, är de som utför arbetsinsatsen. Som arbetsgivare ska staden vara ansvarstagande, med tydliga program för dem som vill utvecklas. Avsatta medel för kompetensutveckling ska användas för att särskilt möjliggöra kompetensutvecklande insatser i verksamheter med stora och angelägna kompetensförsörjningsbehov.

För de som idag har ofrivillig deltid och vill arbeta mer, ska heltid erbjudas och det ska finnas goda möjligheter till kompetensutveckling. Ohälsotal och sjukskrivningar behöver minska genom riktade förebyggande insatser och rehabilitering. Staden ska utreda

metoder för att förebygga och minska ohälsa och sjukskrivningar bland stadens medarbetare genom försäkringslösningar, som genom förebyggande insatser kan upptäcka sjukfrånvarorisker i tidigt skede och därmed förbättra medarbetarnas hälsa.

Chefer har en viktig roll i arbetet för att säkerställa en rättssäker myndighetsutövning och en god arbetsmiljö. Stadens chefer och ledare ska stärkas i sitt ledarskap och chefsförsörjningen säkras långsiktigt. Traineeprogram för akademiker för att locka morgondagens ledare behöver utvecklas och samverkan med lärosätena för den högre utbildningen förstärkas.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområden

I denna budget för 2019 med inriktning för 2020 och 2021 fastslås tre inriktningsmål för stadens verksamheter. Under respektive inriktningsmål fastslås mål för verksamhetsområdena enligt nedan:

1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla
 - 1.1. I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svensk-kunskaper är kort
 - 1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i
 - 1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige
 - 1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet
 - 1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande
2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt
 - 2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv
 - 2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov
 - 2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet
 - 2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring
 - 2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö
3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden
 - 3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser
 - 3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna

Förutsättningar

Samhällsekonomiska förutsättningar

Fortsatt stark internationell konjunktur

Den internationella tillväxten är fortsatt stark. Konjunkturinstitutets senaste bedömning är att global BNP ökar med strax under 4 procent både år 2018 och år 2019. Det finns dock betydande risker i världsekonomin, såsom USA:s alltmer protektionistiska handelspolitik och resultatet av Brexitförhandlingarna. Även Italiens och Turkiets skuldtyngda ekonomier lyfts fram som risker för den framtida utvecklingen.

Högkonjunkturen i Sverige kulminerar 2019

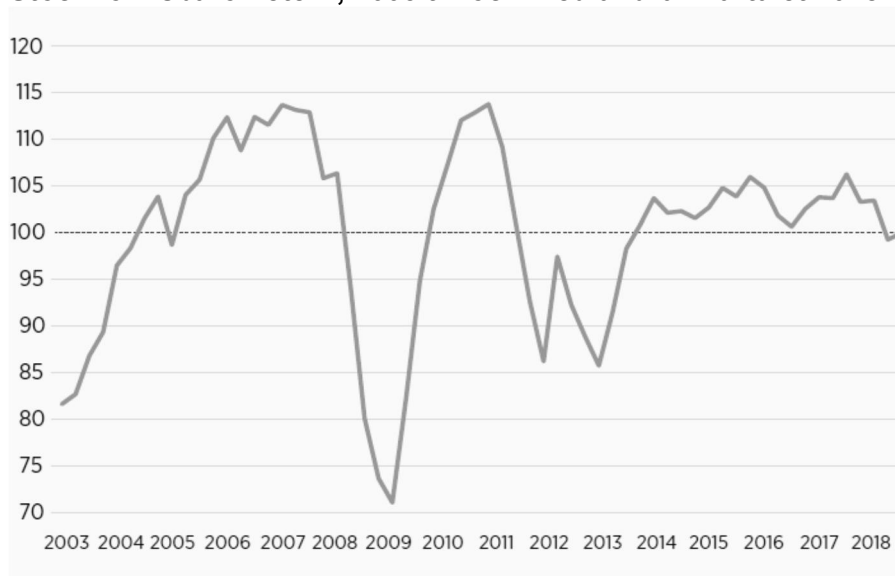
Svensk tillväxt är mycket god trots en avmattning på svensk bostadsmarknad och oro kring global handelspolitik. Konjunkturinstitutet räknar med en BNP-tillväxt i år på 2,6

procent och på 1,8 procent år 2019. Därefter beräknas konjunkturen gå in i en fas med lägre tillväxttal och små förändringar i antalet arbetade timmar. Sysselsättningen har ökat snabbt de senaste åren och sysselsättningsgraden är nu den högsta i EU. Arbetslösheten har också fallit tillbaka och beräknas till 6,2 procent av arbetskraften både i år och nästa år. Samtidigt ökar arbetskraftsbristen och arbetsgivare inom både privat och offentlig sektor har svårt att få tag på personal. Det råder en obalans på arbetsmarknaden mellan arbetsgivarnas krav och de arbetssökandes utbildningsnivå och utbildningsinriktning. Allt fler av de arbetssökande står långt från arbetsmarknaden. Framför allt har andelen med förgymnasial utbildning ökat.

Konjunkturen i Stockholm god men toppen kan ha passerats

Konjunkturen i Stockholm är fortsatt stark och ekonomin fortsätter att växa i god takt. Lönesumman, som är en indikator på den regionala tillväxten, ökade med 5,5 procent under första kvartalet 2018 jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Samtidigt visar handelskammarens konjunkturbarometer, som läser av framtidstron hos företag och hushåll i Stockholms län, att konjunkturen försvagats under andra kvartalet 2018. Stockholmsbarometern ligger på drygt 99,9, vilket betyder att konjunkturen i Stockholm nu befinner sig på det historiska genomsnittet (100), men betydligt lägre jämfört med läget för ett år sedan (106,2). Handelskammaren gör därmed bedömningen att ekonomin i Stockholm kan ha passerat konjunkturtoppen och att den ekonomiska utvecklingen nu går in i en svagare utveckling. Konjunkturen har framförallt försvagats inom byggsektorn och handeln.

Stockholmsbarometern, 2003 till och med andra kvartalet 2018

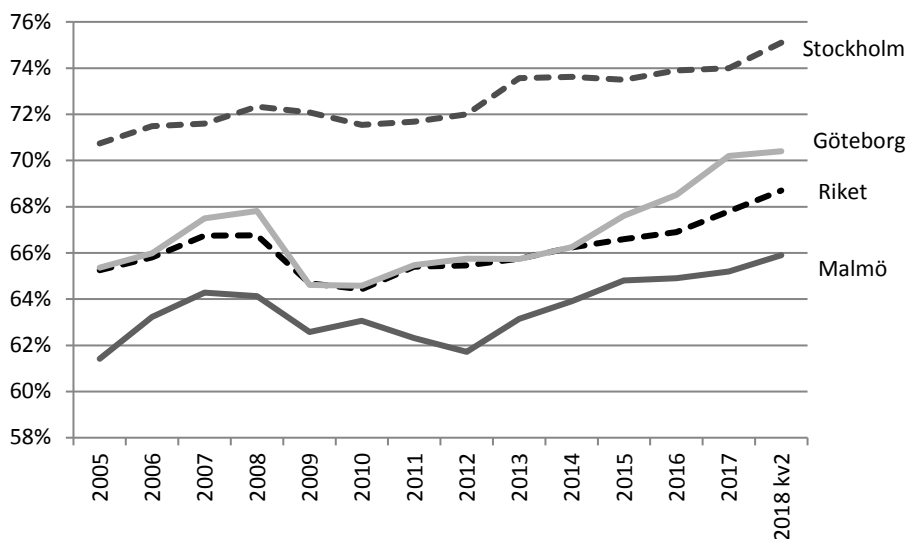
Anm: Barometerindikator baserad på både hushåll och företag i Stockholm. Index, medelvärde = 100. Säsongsrensade värden.

Källa: Stockholms Handelskammare i samarbete med Konjunkturinstitutet.

Fortsatt stark arbetsmarknad med utmaningar

Läget på arbetsmarknaden i Stockholm är fortsatt mycket gott. Antalet sysselsatta i Stockholms stad i åldern 15-74 år ökade med 1,8 procent andra kvartalet 2018, jämfört med motsvarande kvartal 2017. Det motsvarar nära 10 000 fler personer i sysselsättning. Sysselsättningsgraden, som mäter andelen sysselsatta i procent av befolkningen uppgick till 75,1 procent andra kvartalet 2018, vilket är den högsta nivån under hela tidsserien. Av diagrammet nedan framgår att sysselsättningsgraden i Stockholms stad är betydligt högre än i övriga landet och Göteborg och Malmö.

Sysselsatta som andel av befolkningen 15-74 år, storstäder

Källa: SCB/AKU

Även arbetslösheten i Stockholms stad minskar något. I slutet av juli låg arbetslösheten på 5,9 procent enligt Arbetsförmedlingens statistik, vilket är en minskning med 0,2 procentenheter jämfört med juli 2017.¹ Arbetsförmedlingen bedömer att arbetslösheten fortsätter att minska under år 2019. Den största anledningen till det är att antalet nya inskrivna i etableringsprogrammet sjunker framöver, till följd av det minskade flyktingmottagandet.

Det är fortsatt stora skillnader i arbetslöshet mellan utrikes och inrikes födda och grupper med hög respektive låg utbildningsnivå. För utrikes födda personer är arbetslöshetsnivån 13,7 procent, för inrikes födda 2,9 procent. Precis som tidigare år är det dock utbildningsnivån som är den tydligaste skillnaden mellan grupper med hög respektive låg arbetslöshetsnivå. För personer med utbildning på minst gymnasienivå är arbetslösheten mycket låg, medan den är hög för dem som saknar gymnasial utbildning. Det råder en växande obalans på arbetsmarknaden mellan arbetsgivarnas krav och de arbetsökandes utbildningsnivå och utbildningsinriktning. Utbildningsinsatser och anpassade anställningar är därför viktiga för att rusta de arbetssökande.

Budgetens finansiering

Skatteunderlagsutvecklingen

Stadens finansiering bygger till övervägande del på skatteintäkter som i sin tur beror på såväl stadens som rikets skatteunderlag och på det kommunala utjämningsystemet. Den starka tillväxten i den svenska ekonomin de senaste åren har fört med sig en stark skatteunderlagstillväxt. Från och med år 2018 beräknas skatteunderlagets ökning att dämpas och uppgå till 3,7 procent, efter flera år med ökningstal på över 4,5 procent, och den trenden håller i sig under 2019 och 2020. Det främsta skälet till en lägre beräknad skatteunderlagsutveckling är att SKL bedömer att antalet arbetade timmar kommer att utvecklas svagare när svensk ekonomi närmar sig konjunkturtoppen, och minskar 2020 och bara ökar marginellt 2021. Även pensionsinkomsterna ökar i långsammare takt från och med år 2018. Detta motverkas endast i viss utsträckning av att lönerna nu väntas stiga snabbare.

¹ Andel öppet arbetslösa och sökande i program av den registerbaserade arbetskraften 16-16 år.

Olika skatteunderlagsprognoser

Procentuell förändring

	2017	2018	2019	2020	2021	2017–2021
SKL aug 2018	4,5	3,7	3,3	3,3	3,9	20,1
Våpen apr 2018	4,5	3,6	3,9	3,7	3,5	20,8
ESV apr	4,5	3,4	3,5	3,2	2,9	18,8

Källa: SKL

I tabellen ovan redovisas SKL:s senaste skatteunderlagsprognos och regeringens prognos från vårpropositionen. Regeringens prognos visar på en starkare skatteunderlagstillväxt än SKL:s prognos. Ett skäl är att regeringen räknar med att det fortfarande råder högkonjunktur vid utgången av år 2020. SKL:s beräkningar bygger på att den långa konjunkturuppgången i svensk ekonomi bryts 2019 och att högkonjunkturen övergår till ett läge med konjunkturrell balans i slutet av 2020.

Kommunkoncernens investeringar

En viktig förutsättning för att stockholmarna ska kunna bli fler är att nya bostäder och arbetsplatser byggs och att infrastrukturen utvecklas. Det långsiktiga målet i Stockholms stad är att det ska byggas 140 000 nya bostäder till 2030. Därtill kommer investeringar i gator, parker, idrottshallar, förskolor, skolor, gruppboenden och äldreboenden. Staden har därutöver stora åtaganden för medfinansiering av ett antal statliga infrastrukturprojekt med syfte att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm. Stadens långsiktiga planering för samhällsutvecklingen innebär att ett växande Stockholm på många ställen blir tätare och mer sammankopplat.

Framtida investeringar och investeringsstrategi

Ökade resurser krävs för att finansiera de omfattande investeringar som behövs för att möta stadens befolkningstillväxt. Det ställer krav på prioriteringar i investeringsverksamheten, och en ökad kostnadsmedvetenhet i projekten i syfte att begränsa investeringsutgifterna. Eftersom de finansiella resurserna är begränsade är det angeläget att prioritera mellan stadens framtida investeringsprojekt. Kommunfullmäktige har därför fastställt en investeringsstrategi. Denna har legat till grund för nämndernas/bolagsstyrelsernas 5-åriga investeringsplaner i budget 2019. Stadens planerade investeringsprojekt har samlats, kategoriserats och prioriterats utifrån beslutskriterier som måloppfyllelse, resultatpåverkan, driftkostnadskonsekvenser, projektrisk, projektberoenden och tidsprioritet.

Det är viktigt att tidigt, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma lönsamhetspotentialen i investeringsprojekten. Lönsamheten i exploateringarna kommer att vara avgörande för hur många icke lönsamma projekt staden kommer att ha råd med. Staden bör prioritera områden för bostadsexploatering där det finns eller planeras infrastruktur-lösningar. Detta innebär också god ekonomisk hushållning, eftersom det blir möjligt att utnyttja redan gjorda investeringar i väg- och ledningsnät, kommunikationer och till viss del även anläggningar för social service.

Finansieringsstrategi

Det investeringsutrymme som finns att tillgå och som investeringsstrategin tar sin utgångspunkt i är vad det långsiktiga ekonomiska utrymmet medger utan att befintlig verksamhet och andra angelägna behov ska behöva begränsas. Syftet med en finansieringsstrategi är bland annat att ange hur kassaflödet ska styras utifrån en god ekonomisk hushållning.

En viktig förutsättning för att Stockholm ska kunna genomföra investeringsplanen med bibehållen finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansiering och upplåning. Investeringar och reinvesteringar i till exempel trafikinfrastruktur, idrottsanläggningar och verksamhetsfastigheter genererar inga direkta intäkter för staden, men däremot ökade drift- och kapitalkostnader. En målsättning är därför att på längre sikt åstadkomma en hög grad av egenfinansiering av investeringarna. Stadens ersättningsinvesteringar ska finansieras med egna medel. Det innebär att ersättningsinvesteringarna kan genomföras utan att stadens ekonomi belastas av räntekostnader.

Lönsamma lånefinansierade investeringar som genererar intäkter som även täcker kostnaderna för drift, avskrivningar och ränta belastar inte resultaträkningen sett över en längre period. Investeringarna och nyupplåningen kommer dock att ha en negativ påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet. I och med att stadens kreditbetyg, upplåningskostnad, och på sikt låneutrymme, är beroende av att staden kan uppvisa starka finansiella nyckeltal är det därför viktigt att prioritera även bland lönsamma investeringar.

Investeringsnivå, kapitalkostnader och finansiering

Stadens investeringar leder till årliga drift- och kapitalkostnader som i flera fall överstiger beräknade inkomster/intäkter från investeringarna. Dessutom tillkommer ökade driftkostnader för nya gatu- och parkytor, idrottsanläggningar, bibliotek med mera. För att stadens ekonomi ska vara långsiktigt hållbar och för att utrymmet för befintlig verksamhet och andra angelägna behov inte ska behöva begränsas, har kommunfullmäktige fastställt att kapitalkostnadernas andel av nettodriftkostnader, inklusive kapitalkostnader, långsiktigt inte ska överstiga 7,0 procent. Investeringsnivån måste därför anpassas till en långsiktigt hållbar nivå utifrån de finansiella förutsättningarna. Kommunkoncernens investeringar finansieras med internt tillförda medel från den löpande verksamheten, försäljningsinkomster och utökad/ny upplåning. Ökad grad av lånefinansiering inom kommunkoncernen påverkar såväl kommunkoncernens som stadens soliditet negativt eftersom all upplåning sker genom stadens försorg. En viktig förutsättning för att Stockholms stad ska kunna genomföra investeringsplanen med bibehållen finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansiering och upplåning. Staden bör därför sträva efter att bidra med egen finansiering genom att realisera en del av de markvärden som skapas genom planläggning av tidigare oattraktiva områden.

Nämndernas investeringar

Merparten av stadens investeringar är i infrastruktur som gör det möjligt att bygga bostäder. Underlag från nämnderna för kommande år visar en fortsatt hög investeringstakt. Nämndernas planerade investeringsprojekt är grunden till den investeringsplan för stadens nämnder som fastställs i denna budget (se bilaga 3). Exploateringsnämnden redovisar fortsatt höga investeringsnivåer för att uppnå kommunfullmäktiges mål om att planera för 140 000 bostäder fram till år 2030. Inkomsterna från markförsäljningar i samband med exploatering bedöms kunna uppgå till betydande belopp under planeringsperioden. Därmed upprätthålls en hög egenfinansieringsgrad för de strategiska investeringarna. Behovet av ersättningsinvesteringar i stadens byggnader och anläggningar är stort. Flera reinvesteringsprogram med syfte att säkerställa funktionen i stadens infrastruktur pågår. Ersättningsinvesteringarnas andel av stadens totala investeringsvolym bedöms uppgå till cirka 25 procent. Enligt investeringsstrategin ska upplåning och räntekostnader undvikas för det ökande reinvesteringsbehovet. För att uppnå målsättningen om att ersättningsinvesteringarna i sin helhet ska finansieras med egna medel behöver stadens resultat bidra med ett årligt överskott.

Bolagens investeringar

Bolagskoncernens investeringsverksamhet är koncentrerad till fastigheter och infrastruktur. Under de närmsta åren består koncernens investeringar främst av nyproduktion av bostäder, skolinvesteringar och investeringar hos Stockholm Vatten och Avfall. Bolagen planerar för höga investeringsnivåer, där investeringarna totalt till knappt 50 mdkr under den närmsta treårsperioden.

I den expansiva fas där bolagskoncernen befinner sig förutsätter de höga investeringsnivåerna stora krav på genomförandekapacitet hos bolagen. De stora investeringsvolymerna kräver noggrann styrning och uppföljning av projekten. God ekonomistyrning är en förutsättning för ekonomisk stabilitet och att planerade projekt genomförs med rimliga avkastningskrav och utan risk för nedskrivningsbehov. En viktig del är en rimlig balans mellan egen finansiering och upplåning. Det är även angeläget att ersättningsinvesteringar inte trängs ut av nyproduktionsprojekt.

Den höga investeringsvolymen under den kommande perioden förutsätter också att bolagen fokuserar på rimlig och långsiktig avkastning. Ett starkt finansiellt resultat tillsammans med optimerat driftnetto bidrar till detta.

Koncernens bolag planerar för cirka 70 projekt över 300 mnkr under den kommande treårsperioden. Flertalet avser bostadsprojekt men även nybyggnad och utveckling av skolor hos SISAB utgör en stor del av koncernens investeringar. Dessa investeringar genererar ytterligare elevplatser, vilket behövs för att tillmötesgå det efterfrågade behovet av både förskolor och skolor.

Stockholms Hamns investering i utveckling av en ny hamn vid Norvikudden kommer att pågå fram till år 2020. Bolagets utgifter för projektet minskar under de närmsta åren.

Stockholm Vatten och Avfalls projekt SFA, Stockholms Framtida Avloppsrening, är det enskilt största projektet av koncernens investeringar med ett planerat färdigställande år 2024. Den totala budgeten för projektet beräknas till närmare 9,2 mdkr inklusive aktiverade räntor under byggtiden. Stockholm Vatten har även ett flertal större investeringar inom andra områden, bland annat i ny sorteringsanläggning, befintligt ledningsnät och i utbyggnad av exploateringsområden.

Medfinansiering

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansiär i ett antal stora statliga infrastrukturprojekt. Under åren 2019–2023 kommer utbetalningarna till medfinansiering att uppgå till cirka 400–500 mnkr per år. Utbetalningarna avser i huvudsak medfinansiering av bussterminalen vid Slussen och utbyggnad av tunnelbanan i enlighet med Stockholmsöverenskommelsen. År 2021–2022 tillkommer utbetalning av förskott till tunnelbaneutbyggnaden om sammanlagt ca 1 mdkr. Förskotten återbetalas när staden uppfyllt avtalat bostadsåtagande. I juni 2017 fattade kommunfullmäktige beslut om avtal och finansieringsplan för utbyggnad av kollektivtrafik i enlighet med Sverigeförhandlingen där Stockholms stad förbinder sig att medfinansiera tunnelbana mellan Fridhemsplan och Älvsjö, en förlängning av Roslagsbanan till City samt spårväg Syd med sammanlagt knappt 3 mdkr. Den första utbetalningen ska enligt finansieringsplanen ske år 2023. Totalt har beslutade åtaganden för staden om sammanlagt 10,1 mdkr skuldförts i enlighet med ingångna avtal.

Krav på god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning

Sedan 1992 års kommunallag trädde ikraft har kommuner haft krav på sig att verksamheten ska bedrivas enligt god ekonomisk hushållning. Under år 2000 tillkom balanskravet och under 2013 infördes en möjlighet att använda en resultatutjämningsreserv. Samtliga delar av regelverket ska årligen följas upp i årsredovisningens förvaltningsberättelse.

Finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning

Stockholms stad står de kommande åren inför utmaningar som ökade investeringar och kraftigt ökade behov till följd av befolkningsförändringar. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare ställer på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar för att klara behovet av bland annat vård, skola och omsorg. Därför innehåller budgeten mål för verksamhet och ekonomi samt riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Staden har fastställt sex finansiella mål för 2018 som redogörs nedan.

Årets ekonomiska resultat

Årets ekonomiska resultat är det mål som tydligast sammanfattar det ekonomiska läget. Årets resultat kan mätas exklusive jämförelsestörande poster och/eller enligt det kommunala balanskravet. Målet är att stadens ekonomiska resultat enligt balanskravet för 2019 ska uppgå till 0,1 mnkr.

Stadens nettokostnader i förhållande till skatteintäkter

Måttet visar hur stor del av löpande nettokostnader som finansieras med skatteintäkter. Om nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkter överstiger 100 procent kan staden tvingas använda det egna kapitalet till den löpande driftverksamheten. Det långsiktigt hållbara målet är att andelen av stadens löpande driftkostnader som finansieras med skatteintäkter inte ska överstiga 100 procent. På kort sikt kan finansieringen vid särskilda satsningar även ske med ändliga resurser, det vill säga stadens positiva finansnetto och utdelning från koncernen. Målet är dock att nettokostnaderna inte ska överstiga skatteintäkterna inklusive finansiellt resultat och utdelning.

Stadens soliditet

Soliditet definieras som det egna kapitalet i relation till tillgångarna. Om soliditeten är hög, har tillgångarna i hög grad finansierats av egna medel och graden av lånefinansiering är låg. Ett mål för soliditeten finns både för staden och för kommunkoncernen. För att få en samlad och komplett bild ska detta mål redovisas inklusive samtliga stadens pensionsåtaganden. Soliditeten ska varken för staden eller för kommunkoncernen understiga 34,0 procent på lång sikt och 30,0 procent på kort sikt. Soliditeten kan enskilda år understiga 34,0 procent. Under planeringsperioden kan dock soliditeten kortsiktigt komma att minska på grund av stora åtaganden för byggnation av bostäder och infrastruktur.

Samband mellan investeringar och ekonomiskt utrymme

Stadens investeringar medför årliga drift- och kapitalkostnader, som i flera fall överstiger beräknade inkomster/intäkter från investeringarna. Sådana projekt motiveras utifrån andra än ekonomiska skäl och belastar stadens löpande ekonomi. Investeringsvolymen måste anpassas efter stadens finansiella resurser, annars kommer utrymmet för befintlig verksamhet och andra nya angelägna behov att behöva begränsas. Det långsiktiga målet för staden är att kapitalkostnadernas andel av stadens nettodriftkostnader (inklusive kapitalkostnader) inte överstiger 7,0 procent.

Budgetföljsamhet

En god budgetföljsamhet är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten.

Budgetföljsamheten mäts som avvikelse i procent, mellan årets prognoser och utfall, inklusive resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. För nämnderna görs uppföljningen totalt för driftbudgeten inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Målet för budgetföljsamheten är att den före och efter tekniska justeringar inte får överskrida 100 procent.

Prognossäkerhet

Prognossäkerhet beskriver förmågan att bedöma avvikelser under året och att vidta åtgärder för att hålla given budget. Prognossäkerheten mäts som avvikelse mellan årets prognoser och utfall, inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar.

Målet är att prognossäkerheten i tertialrapport 2, jämfört med utfallet, ska vara högst +/- 1 procent.

Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

I detta avsnitt beskrivs gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Direktiven rör prioriterade områden där det finns ett särskilt stort behov av utvecklade processer och samverkan mellan flera av stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Styrning och uppföljning

God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare ställer på en effektiv användning av skatteintäkterna. Stadens förvaltning ska vara effektiv med fokus på kärnuppgiften och organisationen ska anpassas för att kostnadseffektivt och med hög kvalitet leverera vad stockholmarna har rätt att förvänta sig. Stadens stora investeringsvolym medför ett stort ansvar på ansvariga nämnder och bolagsstyrelser att arbeta med fokus på styrning, effektivitet, lönsamhet, kostnadsmedvetenhet och prioritering.

Stockholms stads budget följer stadens integrerade ledningssystem (ILS) som har beslutats inom stadens program för kvalitetsutveckling och som gäller för hela kommun-koncernen. Verksamheterna ska arbeta systematiskt med verksamhets- och kvalitetsutveckling utifrån kunskapsbaserade arbetssätt och metoder. Utgångspunkten är professionell kunskap som ska samlas systematiskt, kunskap från brukare och invånare samt kunskap från forskning. Därutöver behöver också utvecklas fler innovativa miljöer, i synnerhet inom välfärdsområdet, där medarbetare ges incitament och verktyg att omsätta goda idéer i konkreta verksamhetsförbättringar och ökad kostnadseffektivitet som kommer stockholmarna till del. Ett viktigt sätt att få in ny kunskap och nya idéer i stadens verksamheter är att delta i projekt med andra parter, vilket kan ge kompletterande finansiering men även möjlighet att utveckla nya lösningar och främja nya innovationer.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- hålla budget, vilket är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten
- ha en god prognossäkerhet genom att bedöma avvikelser under året och vidta åtgärder för att hålla givna budget. Verksamhetsområden där god prognossäkerhet har varit svår att uppnå ska identifieras, och prioriteras
- beakta och implementera av kommunfullmäktige beslutade styrdokument i verksamhetsplanering och uppföljning
- utveckla sin innovationsförmåga och arbeta systematiskt med att sprida och ta till sig goda exempel på effektiva arbetssätt
- utveckla arbetet med synpunkter och klagomål med fokus på förbättrad återkoppling till stockholmarna, till exempel avseende Tyck till-appen
- integrera ett jämställdhetsperspektiv, där det är relevant, vid beslutsfattande, planering och utförande av verksamheten
- säkerställa att stockholmarna som kommer i kontakt med stadens verksamheter ska behandlas och bemötas likvärdigt och respektfullt

Samverkan för en effektiv verksamhet

Inom stadens verksamheter, och mellan verksamhetsområden i stadsdelsnämnderna, finns en potential för verksamhetsförbättringar och effektiviseringar, bland annat genom förbättrade styr- och arbetsformer, smartare tekniska lösningar, innovationer, systematiska jämförelser framför allt inom välfärdsområdet och investeringsverksamheten samt utvecklad inköpsorganisation. Konsulter ska användas sparsamt och enbart då det är säkerställt att det är det mest kostnadseffektiva alternativet. Genom minskade kostnader för administration, konsulttjänster och en effektivare lokalanvändning används stadens

resurser i enlighet med god ekonomisk hushållning. Kommunfullmäktiges budget för 2019 innehåller därför en generell effektivisering för flertalet av stadens nämnder och verksamhetsområden samt fortsatta krav på utgiftskontroll i stadens investeringsprojekt.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- arbeta kostnadseffektivt med fokus på kärnverksamheten
- använda konsulttjänster endast i de fall då det är säkerställt att det är det mest kostnadseffektiva alternativet
- arbeta för att ha en kostnadseffektiv och ändamålsenlig lokalanvändning för att frigöra lokaler för annan användning, annan förhyrning eller avveckling
- driva drift- och investeringsprojekt med fokus på styrning, effektivitet, både vad gäller ekonomi, men också energieffektivitet, kostnadsmedvetenhet och prioritering

Samverkan för en trygg och säker stad

Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Arbetet för att stärka kommunkoncernens trygghetsskapande kapacitet är en prioriterad uppgift som ska syfta till ökad trygghet och säkerhet genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, socialt arbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska ha en god beredskap att trygga alla som befinner sig i Stockholm vid oförutsedda händelser. Stadens Trygghets- och säkerhetsprogram som ska vara vägledande kommer att revideras under året.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- delta i och utveckla det sociala arbetet och annat förebyggande trygghetsarbete utifrån en genomarbetad analys samt evidens
- under ledning av kommunstyrelsen utveckla en strategisk samverkan i trygghetsarbetet för att effektivt nyttja stadens resurser och sprida kunskap som bidrar till det operativa arbetet
- genom utvecklad platssamverkan förbättra och förstärka samverkan med polis, det lokala näringslivet, civilsamhället och andra relevanta aktörer i trygghets- och säkerhetsarbetet
- utifrån lägesbilder och trygghetsinventeringar tillsammans med polisen och civilsamhället genomföra brottspreventiva och trygghetsskapande investeringar i den fysiska miljön inom det egna ansvarsområdet
- utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism utifrån kunskap och forskning inom området. Insatser mot våldsbejakande extremism ska utgå från lokala lägesbilder och konkreta handlingsplaner
- genom kontroll och uppföljning säkerställa att ekonomiska bidrag eller tillgång till lokaler inte går till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män, uppmuntrar eller möjliggör våldsbejakande extremism. Bidrag ska följas upp noggrant och utvärderas av den bidragsgivande nämnden. I samband med beslut om bidrag ska en plan för uppföljning tydliggöras
- upprätthålla en god beredskap för att hantera oförutsedda händelser inom respektive ansvarsområde vilket bland annat innebär att berörda funktioner utbildas och övas kontinuerligt samt att upprätta planer för ledning och kommunikation
- öka verksamhetens robusthet genom åtgärder som baseras på årliga risk- och sårbarhetsanalyser

Samverkan för bostadsförsörjning

Ett kraftigt bostadsbyggande är en av kommunkoncernens mest prioriterade uppgifter och alla nämnder och bolagsstyrelser ska skapa förutsättningar för den höga ambitionen utifrån sina respektive uppdrag och stadens riktlinjer för bostadsförsörjning. Kommunstyrelsen har ett utökat ansvar för ledning och samordning av stadens bostadsbyggande. Målet är att 140 000 bostäder byggs mellan 2010 och 2030 och 70 000 bostäder till 2025. En god och medveten stadsutveckling bidrar till omställningen till ett klimatsmart Stockholm, ökar den sociala hållbarheten och bidrar till ett Stockholms som byggs samman.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa och inom staden samordna effektiva processer för en generellt hög takt i bostadsbyggandet och tillkommande samhällsservice
- starta och vidareutveckla större stadsutvecklingsprojekt för att säkerställa ett långsiktigt, stabilt och högt årligt tillskott av bostäder
- planera för en mångfald av boende- och upplåtelseformer där målet för nyproduktion är att det ska råda en balans med lika delar hyresrätter och bostäder/äganderätter
- intensifiera arbetet för att få fram fler bostäder för grupper som staden har ett särskilt bostadsförsörjningsansvar för
- i bostadsexploateringsprojekt pröva om projekten kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende, med prioriterad inriktning på boenden inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri

Samverkan för en hållbar stadsutveckling

Staden ska planeras ur ett helhetsperspektiv och hållbarhetsaspekter ska genomsyra all planering med fokus på att skapa en fysiskt, klimatsmart och socialt sammanhållen stad. Staden ska långsiktigt växa med bibehållen finansiell styrka, trots att ny- och reinvesteringens behovet ökar samtidigt som högt uppställda hållbarhetsmål ska nås. Översiktsplanens strategi om att satsa på fokusområden och strategiska samband är centralt för att uppnå målen om en socialt sammanhållen stad. Detta ställer krav på förmågan att prioritera i enlighet med stadens investeringsstrategi, fastighets- och lokalpolicyn och stadens översiktsplan.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- arbeta i enlighet med stadens investeringsstrategi och fastighets- och lokalpolicy så att innehavet av fastigheter och lokaler utvecklas på ett sätt som bidrar till att planerade investeringar kan genomföras med bibehållen finansiell styrka och med låg finansiell risk samtidigt som stadens kapacitet och förmåga att tillhandahålla effektiva lokaler utvecklas
- säkerställa styrgrupper för större stadsövergripande projekt med uppgiften att prioritera och leda utifrån ett stadsövergripande perspektiv
- stärka samverkan med externa aktörer och privata fastighetsägare i syfte att säkerställa kommunkoncernens långsiktiga finansiella förmåga att utveckla staden samtidigt som stadens övergripande hållbarhetsmål nås, inte minst inom området samhällsfastigheter
- skapa attraktiva och trygga livsmiljöer genom aktiv fastighetsförvaltning i såväl nyproduktion som reinvestering
- verka aktivt i områden där staden har ett stort fastighetsbestånd för att fler långsiktiga och ansvarstagande fastighetsägare aktivt arbetar för en socialt och ekologiskt hållbar stadsutveckling. Metoder för markanvisningar och planprocess ska väljas för att bidra till social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet

- säkerställa samhällsservice och integrera behovet av förskolor, skolor, omsorgsbostäder, idrottsplatser med mera i ett tidigt skede i planeringen. Ändamålsenliga lokaliseringar ska erhållas till rimliga kostnader för mottagande nämnd, som också ska lämna tydliga beställningar
- arbeta i enlighet med gemensam planeringsinriktning för utbyggnaden av skolor som utarbetats inom ramen för SAMS (samordnad skolplanering i Stockholm), i syfte att säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utbyggnad av skollokaler, såväl inom grundskola som inom gymnasiet
- tillvarata den arbetsplatspotential som finns i Stockholms södra delar och stadens fokusområden genom en stadsövergripande styrning och uppföljning av större projekt i enlighet med stadens översiktsplan och investeringsstrategi
- stärka samordning avseende logistik och teknisk infrastruktur i stadsutvecklings- och infrastrukturprojekt, under exploateringsnämndens ledning, mellan berörda nämnder och bolagsstyrelser
- stärka samverkan och helhetssyn kring stadens parker och naturområden inom stadens olika processer för planering, utveckling och förvaltning genom strategisk samordning som leds av trafiknämnden

Klimat- och miljöarbete

Stockholm ska vara fossilbränslefritt senast 2040 och stadens organisation ska vara fossilbränslefri 2030. Klimat- och miljöarbetet är grundläggande för en hållbar stadsutveckling i enlighet med stadens miljöprogram 2016-2019 och *Strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040*. Stadens miljöprogram och klimatstrategi ska under året revideras. I klimatstrategin identifieras utmaningar och genomförandansvar fördelas för att nå målen på kort och lång sikt. Staden behöver möta utmaningarna i samarbete med andra aktörer, framförallt på regional nivå. Den särskilda satsningen på klimatinvesteringar ska påskynda kommunkoncernens insatser för klimatanpassning och minskad klimatpåverkan. Fokus är på åtgärder och insatser som styr mot energieffektivisering, solenergi, hållbara transporter samt klimatanpassningsåtgärder.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- arbeta för en fossilbränslefri organisation 2030 genom att fasa ut användningen av fossil energi i egen och upphandlad verksamhet
- arbeta med att energieffektivisera sina verksamheter så att stadens mål om ökad energieffektivisering uppnås
- delta i planerandet för avveckling av fossil olja för uppvärmning senast år 2025
- arbeta för att användningen av plast ska minska i stadens verksamheter
- säkerställa att målen hållbart resande och miljöeffektiva transporter med minskad biltrafik genomsyrar all stadsutveckling i Stockholms stad, egna och upphandlade transporter samt taxor och avgifter
- initiera projekt och åtgärder med hög klimatnytta och breda synergieffekter, och utnyttja möjligheter till utökad finansiering via stadens särskilda klimatinvesteringssatsning samt externa medel
- utifrån stadens skyfallsmodell prioritera och åtgärda översvämningsrelaterade risker i befintlig och planerad bebyggelse för att reducera stadens sårbarhet
- identifiera andra klimatrelaterade risker såsom värmeböljor och stärk stadens möjlighet att hantera dessa
- integrera dagvattenfrågor och miljökvalitetsnormer i stadsutvecklingsprocesser
- intensifiera insatserna att nå kommunfullmäktiges mål för insamling av matavfall
- minska kommunkoncernens klimatpåverkan genom ökad andel ekologiska och klimatsmarta livsmedel i verksamheterna
- minska verksamheternas tjänsteresor med flyg

- minska mängden avfall som uppkommer i verksamheterna. Där det är möjligt ska avfallet återanvändas, material- eller energiåtervinnas
- bistå Stockholms Stadshus AB i arbetet med att utveckla Stockholms fjärrvärme med utgångspunkt att de fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtan ska fasas ut, med ambitionen att vara avvecklade år 2022
- öka sin egen solenergiproduktion till 2020 i en takt som styr mot att klara målet i strategin för fossilbränslefritt Stockholm 2040

Samverkan för mottagande av nyanlända

Det sammantagna integrationsarbetet och mottagandet i staden ska skapa goda förutsättningar för nyanlända att snabbt etablera sig på arbetsmarknad, bostadsmarknad och i samhällslivet. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta mot samma mål och i god samverkan, med både interna och externa aktörer. I arbetet är det angeläget att stärka nyanlända kvinnors möjligheter till etablering.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa en ändamålsenlig organisation och arbetssätt för nyanländas kommunmottagning och etablering
- vidareutveckla de kommunala etableringsinsatserna med syfte att förbättra arbetssätt och erbjuda samhällsvägledning till nyanlända under etableringstiden
- förstärka samverkan med andra myndigheter samt med näringsliv och föreningar
- genom tät intern samverkan hitta platser för och möjliggöra lämpliga akuta bodelösningar i mottagandet
- verka för att nyanlända ges förutsättningar att snabbt etablera sig i Stockholm genom studier och arbete

Samverkan för arbetsmarknad och näringsliv

Stadens arbetsmarknadsinsatser ges till personer som uppbär ekonomiskt bistånd och samordnas av Jobbtorg Stockholm. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till kommunfullmäktiges mål på arbetsmarknadsområdet med fokus på prioriterade målgrupper för att de, utifrån sina förutsättningar, ska ha ett arbete. En styrgrupp för näringslivsfrågor under kommundirektörens ledning leder kommunkoncernens strategiska arbete. En näringslivspolicy ska arbetas fram och ligga till grund för utveckling av stadens näringslivsarbete. Samverkan inom kommunkoncernen samt med näringsliv och andra privata aktörer ska stärkas.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- vidareutveckla möjligheterna till introduktions-, praktik- och lärlingsverksamhet
- bidra till ett ökat antal aktivitetsinsatser, bland annat, Stockholmsjobb, som sänker trösklar till jobb och underlättar inträde på arbetsmarknaden
- ta fram arbetsplatser för Stockholmsjobb där anställningarna ska vara möjliga att kombinera med utbildning, vilket är särskilt prioriterat för unga som saknar gymnasiekompetens
- öka samarbete med näringslivet och andra externa aktörer under samordning av arbetsmarknadsnämnden för att skapa fler möjligheter till praktik eller anställning
- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden fortsatt erbjuda feriejobb som är meningsfulla och erbjuder ett första steg in på arbetsmarknaden, för att främja goda och jämlika uppväxtvillkor med särskild uppmärksamhet mot socioekonomiska förhållanden i stadsdelsnämndsområdena

- samverka för att säkerställa ökat företagande, fler arbetsplatser och goda förutsättningar för ett bra företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv i Stockholm
- underlätta för innovativa och klimatsmarta företag att etablera sig i Stockholm
- utveckla kommunikation och skapa tydliga kontaktvägar och effektiv myndighetsutövning för att underlätta näringslivets etablering och utveckling
- säkerställa att näringslivet ges goda förutsättningar i stadsutveckling och att näringslivets behov tas med i tidigt skede i planeringsprocessen. I stora stadsutvecklingsprojekt ska näringslivsperspektivet stärkas och specifika mål fastställas
- inom sina ansvarsområden främja nyföretagande och start up-verksamhet med prioritet på ytterstaden
- kommunala förvaltningar och bolag ska prioritera att etablera sig i stadsdelar i ytterstaden och staden ska verka för att statliga myndigheter gör detsamma

Innovation och strategiska digitaliseringsfrågor

En hög innovationskapacitet är en förutsättning för att skapa utrymme för nya innovationer som kan säkerställa vår fortsatta välfärd. Staden måste aktivt bidra till att stärka och utveckla innovationsekosystemet och innovationsarenor internt i staden, regionalt, nationellt och internationellt. Innovation är en mycket viktig del i klimatarbetet och för såväl den ekonomiska som den ekologiska hållbarheten.

De strategiska samarbetsformerna mellan staden och regionens lärosäten ska utvecklas i syfte att staden på ett bättre sätt ska kunna tillgodogöra sig den högre utbildningens och forskningens resultat i stadens verksamheter och förbättra stadens kompetensförsörjning. Staden ska också samverka med andra externa aktörer, som näringslivet och övrig offentlig sektor.

Användningen av digitalisering och ny teknik skapar förutsättningar för innovation och ökad tillväxt i Stockholm, men också möjligheter till ökad processeffektivitet och innovationskraft.

Stadens arbete med innovation och digitalisering utgår från stadens innovationsstrategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad och program för kvalitetsutveckling.

Idéslussen är en del i att främja en innovativ kultur där staden uppmuntrar medarbetarna till att ta fram och sprida idéer och goda exempel i det dagliga arbetet. Idéslussen ska också kunna fånga upp de hinder som finns i verksamheterna för att testa, utveckla och genomföra idéerna.

I stadens exploateringsprojekt ska, där så är lämpligt, ny och innovativ teknik prövas.

Digitala arbetssätt ska vara ett sätt att öka effektiviteten inom verksamheterna och på det sättet bidra till att klara kompetensförsörjningen och välfärdens kvalitet. Vid beslut om investeringar i digitalisering ska det alltid finnas ett tydligt effektiviseringsfokus och driftkostnadskonsekvenser ska alltid tydliggöras. Digitalisering ska vara ett hjälpmedel för att lösa konkreta utmaningar, för stockholmarna, för klimat och miljö och inom verksamheterna. Det gäller att identifiera de faktiska problemen och att analysera inom vilka områden digitala lösningar och arbetssätt gör störst nytta. I de fall nämnder och bolagsstyrelser tar fram modeller och gemensamma system ska samråd alltid ske med kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen har ett samordnande ansvar för att stödja verksamheterna i digitaliseringsarbetet.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- förbättra metoder för uppföljning och utvärdering av hur digitaliseringsprojekt kan leda till effektivisering och ökad kvalitet
- analysera och redovisa driftkostnadskonsekvenser av digitaliseringsprojekt
- säkerställa att det finns ett effektivt och ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete
- delta i ”Digital Demo Stockholm” och övriga relevanta samarbetsarenor där nya digitala tjänster testas och utvecklas
- uppmuntra innovationer som leder till ett stärkt klimatarbete och ökad ekologisk hållbarhet
- samverka med andra nämnder och bolagsstyrelser inom innovation och digital transformation i syfte att öka takten inom digital utveckling
- säkerställa införandet av den nya leveransen av stadens gemensamma it-service
- delta i och bidra till nationella och regionala samverkansinitiativ och myndighetssamarbeten i innovations- och digitaliseringsfrågor

Internationalisering och internationellt arbete

Stockholm har under de senaste decennierna utvecklats till en internationell storstad. Kommunkoncernens möjlighet till verksamhetsutveckling förbättras av en internationell utblick där vi lär av de bästa exemplen runt om i världen. Stockholm ska ligga i framkant och vara ett föredöme internationellt när det gäller vårt arbete med miljö och klimatfrågor. Samarbetet i dessa frågor ska stärkas. Internationellt samarbete och utbyte med andra städer skapar ökade möjligheter för att använda resurserna så effektivt som möjligt och öka graden av extern finansiering. Stockholms stad har de senaste åren intensifierat sin internationella verksamhet inom strategiskt viktiga områden, bland annat genom en ny internationell strategi och i en ny EU-policy.

Utöver att stärka kommunkoncernens internationella samarbeten och relationer är ett viktigt steg i internationaliseringsarbetet att relevant information om stadens verksamhet finns tillgänglig på engelska eller andra relevanta språk. Det gäller även information i det offentliga rummet, så som skyltar och övrig information. Detta görs i syfte att underlätta för icke-svensktalande boende och besökare i staden, samt till möjligheten för personer utifrån att ta del av relevant information om stadens verksamhet.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- ta initiativ till att tillsammans med andra städer driva stadens perspektiv i relevanta internationella processer och sammanhang
- bevaka och tillvarata de möjligheter som erbjuds att delta i innovations- och samverkansprojekt som stärker den sociala såväl som den ekologiska hållbarheten som finansieras av EU:s fonder och program utveckla det internationella perspektivet i sin kommunikation för att kunna kommunicera med fler än bara svensktalande invånare

Staden som arbetsgivare

Stockholm ska vara ett föredöme som offentlig arbetsgivare. Ledarskapet har en viktig roll i att uppmuntra nya idéer och lösningar för verksamheten. För att skapa ett arbetsklimat som främjar innovation krävs en öppen och tillåtande kultur. Staden ska vara en modig organisation som i högre grad lär av, och samarbetar med, andra aktörer, både offentliga och privata.

Stadens medarbetare ska ges utrymme, incitament och verktyg för att omsätta goda idéer i konkreta verksamhetsförbättringar som kommer stockholmarna till del. För att Stockholm ska kunna erbjuda alla stockholmare bra service behöver kommunkoncernen behålla och attrahera medarbetare och chefer med de kunskaper och erfarenheter som

verksamheten kräver och i enlighet med stadens personalpolicy. För att säkerställa behovet av kompetenta och nöjda medarbetare behöver kommunkoncernen kontinuerligt arbeta för att utvecklas som attraktiv arbetsgivare så att kommunkoncernen, över tid, har medarbetare med rätt kompetens och som vill bidra till att verksamheten utvecklas och når uppsatta mål. En sammanhållen lönebildning är central för att undvika löneglidning, uppnå tydlighet och stabilitet och stärka förmågan att, i alla stadens delar och verksamheter, behålla, attrahera, rekrytera och utveckla önskvärd kompetens. En god och hälsosam arbetsmiljö är fri från diskriminering, kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier. I en väl fungerande arbetsmiljö är både personalrörlighet och sjukfrånvaron på en sund nivå. Orsakerna till hög personalrörlighet eller hög sjukfrånvaro ska vara kända och hanteras såväl kortsiktigt som långsiktigt.

Alla stockholmare oavsett funktionsförmåga ska ha samma möjlighet till delaktighet i samhället. Stockholms stad ska som arbetsgivare bidra till att sänka trösklarna till arbete och verka för vägar till arbete för personer med funktionsnedsättning. Staden ska arbeta för att anställa personer med funktionsnedsättning på alla nivåer, inklusive ledningsnivå, och utveckla arbetsmarknaden för att öka tillgängligheten.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- verka för ett modernt ledarskap präglad av tillit med en öppen och tillåtande kultur
- ha en långsiktig planering för att behålla, utveckla samt rekrytera verksamhetskritisk kompetens
- säkerställa att rutiner för anmälan och utredning av diskriminering, kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier eller repressalier är väl kända av medarbetare och chefer
- stödja arbetet med det systematiska arbetsmiljöarbetet och kommunicera riktlinjer mot kränkande särbehandling, trakasserier, repressalier eller diskriminering
- arbeta med kompetensbaserad rekrytering och säkerställa att kommunkoncernens chefer har god kunskap om rekryteringsprocessen
- prioritera långsiktig kompetensförsörjning för stadens yrkesgrupper med särskild prioritet för de yrkesgrupper där kompetensförsörjningen är som mest angelägen
- prioritera stöd till chefer i det systematiska arbetsmiljöarbetet liksom kompetensutveckling för både medarbetare och chefer för att öka kunskapen om organisatorisk och social arbetsmiljö
- prioritera stöd till verksamheter med hög sjukfrånvaro och/eller hög personalrörlighet
- arbeta i enlighet med handlingsplaner för att öka takten i att göra heltid till norm vid nyanställning och erbjuda ofrivilligt deltidsarbetande heltid. Användningen av allmän visstidsanställning (AVA) och andra former av otrygga anställningar ska minimeras och endast användas på sakliga grunder
- arbeta förebyggande och stödjande när medarbetare utsätts för våld och hot vid myndighetsutövning
- prioritera kompetensutveckling inom digitaliseringen för att säkerställa ett brett, effektivt och ändamålsenligt genomslag för digitalisering av stadens verksamheter

Lokalförsörjning

Stadens samlade fastighetsinnehav är omfattande, och berörda nämnders investeringsplaner innehåller flera större fastighetsutvecklingsprojekt. En stadsövergripande fastighets- och lokalpolicy som tydliggör målbilder, spelregler och ansvarsområden, som en

förutsättning för en effektiv lokalhantering, ingår som bilaga till budget. Utgångspunkten är att stadens verksamheter ska bedrivas i ändamålsenliga, moderna och area- och energieffektiva lokaler med hög grad av flexibilitet.

Investeringstakten för ett växande Stockholm innebär stora utmaningar, såväl resursmässigt som organisatoriskt, för att klara behovet av nybyggnad och reinvesteringar inom bland annat samhällsfastigheter, som lokaler för skola och omsorg. Tillgången på mark är också begränsad vilket ger att utbyggnad av viss samhällsservice redan idag delvis behöver ske på privat mark. Detta innebär att staden i ökad utsträckning kan behöva samverka med fler externa aktörer. Precisering av nämnders och bolagsstyrelsers ansvar framgår av bilaga 14, kommunkoncernens fastighets- och lokalpolicy. De olika bidrag som staden ger för höga hyror etc. redovisas i bilaga 6.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa stadens kapacitet och förmåga att tillhandahålla effektiva lokaler som är underhållna och ändamålsenliga utifrån verksamheternas behov
- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning inom stadens fastighetsbolag och fastighetsförvaltande nämnder för att skapa utrymme för investeringar varvid inriktningen i stadens fastighets- och lokalpolicy ska beaktas
- i planering och byggande säkerställa behovet av erforderliga verksamhetslokaler, till exempel förskolor och särskilda boenden, till rimliga villkor genom förbehåll i markanvisnings- och exploateringsavtal
- i stadsbyggnadsprojekt ha som utgångspunkt ett riktvärde om minst 25 förskoleplatser respektive minst 50 grundskoleplatser per 100 nya lägenheter, då annan planeringsgrund saknas
- öka samplanering vid utbyggnaden av skolor och nya idrottshallar. Aktuella skolor måste i förekommande fall säkras tillgång till sådana idrottshallar under skoltid genom ett separat hyresavtal mellan utbildningsnämnden och idrottsnämnden. Avsteg kan därmed ske från den närhetsprincip som annars gäller vid upplåtelse av idrottshallar under skoltid
- inom ramen för SAMS, i ökad omfattning, genomföra planerad ny kapacitet vid befintliga skolor i syfte att bättre säkerställa genomförbarheten. Samplanering ska ske med idrotts- och förskolelokaler där det finns vinster i ekonomi, resursutnyttjande och genomförandetid. Vid nybyggnadsprojekt bör, om förskola och grundskola samlokaliseras (samma tomt), detta ske genom att förskolan är helt integrerad i skolbyggnaden
- stadsdelsnämnderna/regionerna ska årligen ta fram ett gemensamt förslag till plan för att klara behovet av vård- och omsorgsboende. Arbetet samordnas av äldre- och omsorgsnämnden som bearbetar förslagen och föreslår beslut om åtgärder utifrån en långsiktig bedömning för staden som helhet. Äldre- och omsorgsnämnden ska även beakta behovet av seniorbostäder. Planen ska godkännas av kommunstyrelsen och är vägledande för nämnderna gällande förändringar av äldreboendebeståndet. Kommunfullmäktige ger enligt planeringen nämnderna uppdrag om igångsättning av konkreta utbyggnadsprojekt.
- Stadsdelsnämnderna/regionerna ska årligen ta fram en plan för att klara behovet av särskilt boende för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL. Arbetet samordnas av socialnämnden som bearbetar förslagen utifrån ett stadsövergripande perspektiv. En samlad plan ska därefter godkännas av kommunstyrelsen som är vägledande för nämnderna

Upphandling och inköp

Stadens upphandlings- och inköpsverksamhet ska främja valfrihet, kostnadseffektivitet, miljö och klimat och social hållbarhet. Samarbete med externa aktörer för att säkerställa tillgång till tjänster av hög kvalitet ska vidareutvecklas. Kommunkoncernen gör årligen

inköp av varor och tjänster för cirka 32 mdkr. Som offentlig aktör är det viktigt att använda offentlig upphandling och inköp som ett medel för att driva samhällsutvecklingen i hållbar riktning i enlighet med *Stockholms stads program för upphandling och inköp*. Arbetet förutsätter en hög grad av samverkan och kommunstyrelsen har en samordnande och stödjande roll. Vidare har arbetsmarknadsnämnden ett särskilt ansvar att erbjuda stöd vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa att införandet av kategoristyrning, gemensamma arbetssätt, processer och systemstöd får effekt i organisationen tillsammans med projekt *VINST (Verktyg för inköp i Stockholms stad)*
- säkerställa att direktupphandlingar genomförs i enlighet med LOU och stadens riktlinjer för direktupphandling vad gäller konkurrensutsättning, seriositetsprövning och dokumentation
- säkerställa att stadens upphandlingar används som ett medel att kvalitetsutveckla verksamheterna samt driva utvecklingen i innovativ och ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar riktning
- säkerställa att stadens upphandlingar är marknadsmässiga, konkurrensneutrala och säkerställer hög kvalitet och kostnadseffektivitet
- förbättra metoder för att tillvarata den potential som finns för anbud från små företag i offentlig upphandling, för sund konkurrens och ökad innovation
- utveckla mått och mätmetoder för att bidra till minskad klimatpåverkan genom stadens upphandlingar
- tillse att man har tillräcklig kompetens för att kunna kravställa, genomföra och följa upp upphandlingar
- arbeta för att ställa krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen, motsvarande svensk nivå, i stadens upphandlingar

Skattesats

För år 2019 föreslås att en kommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17,74 per skattekrone.

För år 2019 föreslås en utdebitering av begravningsavgiften med 6,5 öre per skattekrone.

Stockholm den 14 november 2018

Anna König Jerlmyr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2019 och 2020 för **Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser** godkänns.

Resultatbudget

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Verksamhetens intäkter	8 159,3	8 474,3	8 637,5	8 858,5
Verksamhetens kostnader (-)	-49 662,4	-50 823,8	-50 913,8	-51 058,6
Avskrivningar (-)	-1 291,5	-1 412,7	-1 540,9	-1 641,1
Central medelsreserv (-)				
Oförutsedda behov	-764,3	-619,6	-619,6	-619,6
Prestationsreserv	-737,4	-653,9	-1 502,9	-2 052,9
Anslagsfinansierad del av pensioner/arbetsgivaravgifter m.m.	-1 144,4	-1 320,6	-1 353,6	-1 469,0
Verksamhetens nettokostnader	-45 440,7	-46 356,3	-47 293,3	-47 982,7
<i>Relativförändring</i>		2,0%	2,0%	1,5%
Skatter	47 682,5	48 889,2	50 517,1	52 504,5
Begravningsavgift	199,8	180,1	186,9	195,2
Inkomstutjämning	-3 726,5	-3 936,7	-4 066,0	-4 224,3
Kostnadsutjämning	-498,2	-739,4	-746,4	-753,6
Regleringspost	-173,5	421,6	671,0	602,8
Generellt statsbidrag	294,3	231,6	0,0	0,0
Införandebidrag	0,0	0,0	0,0	0,0
Fastighetsavgift	1 189,2	1 208,1	1 208,1	1 208,1
LSS-utjämning	-1 257,4	-1 448,9	-1 462,7	-1 476,7
Verksamhetens resultat	-1 730,5	-1 550,7	-985,3	73,3
Finansiellt resultat (exkl. utdelning)	51,6	56,2	64,8	64,8
Utdelning Stockholms Stadshus AB	1 700,0	1 500,0	1 050,0	600,0
Disposition/avsättning begravningsfond	-21,0	-5,4	-12,2	-20,5
Resultat efter finansiella poster	0,1	0,1	117,3	717,6
Förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,1	117,3	717,6

Investeringsplan

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Investeringsutgifter	-8 223,7	-8 491,0	-7 975,4	-7 488,4
Investeringsinkomster	720,0	965,0	850,0	850,0
Centralt redovisade investeringsmedel (-)	- 600,0	- 400,0	- 400,0	- 400,0
Nettoinvesteringar (-)	-8 103,7	-7 926,0	-7 525,4	-7 038,4
Finansiering investeringsplan				
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	117,3	717,6
Avskrivningar	1 291,5	1 412,7	1 540,9	1 641,1
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	200,0	200,0
Upplåningsbehov	6 612,1	6 313,2	5 667,2	4 479,7
Summa finansiering investeringsplan	8 103,7	7 926,0	7 525,4	7 038,4
Netto	0,0	0,0	0,0	0,0

Kommunstyrelsen m.m.

Stockholm ska vara en stad där fler människor sätts i arbete och växande företag förenas med en hög bostadsbyggnadstakt och ledande kvalitetsutveckling i stadens verksamheter med ett fokus på kärnverksamheten. Kommunstyrelsen ska samordna stadens insatser för att säkerställa människors möjlighet till arbete och bostad och leda stadens systematiska kvalitetsarbete. Kommunstyrelsen m.m. har ett strategiskt ansvar att, tillsammans med koncernledningen för Stockholms Stadshus AB, leda och samordna stadens angelägenheter och ge nämnder och bolagsstyrelser goda förutsättningar att fullgöra kommunfullmäktiges mål.

Nämndens uppgifter

Kommunstyrelsen m.m. omfattar kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, stadsledningskontoret samt ersättningar till utomstående organisationer och föreningar.

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för uppföljning av kommunfullmäktiges budget i sin helhet och arbetar med samtliga av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsåret. Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsiktsplikt över nämndernas verksamhet samt kommunens bolagsstyrelser. Inom ramen för uppsiktsplikten ska kommunstyrelsen kontinuerligt följa den ekonomiska förvaltningen i stadens nämnder och skyndsamt uppmana till vidtagande av verkamma åtgärder vid behov. Under kommunstyrelsen finns borgarrådsberedning, ekonomiutskott, integrationsutskott, trygghetsutskott, råd för Agenda 2030, råd för funktionshinderfrågor, pensionärsråd, funktionshinderombudsman, barnombudsman och äldreombudsman.

Stadsledningskontoret är kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens förvaltning. Kontoret har ansvaret för att centralt samordna stadens verksamheter för att säkerställa god måluppfyllelse och optimering av stadens resurser. Uppdrag och ansvarsområden framgår av kommunallagen, reglemente för kommunstyrelsen, stadsledningskontorets instruktion samt denna budget.

Stadsledningskontoret har främst ett övergripande ansvar för styrning, utveckling och uppföljning av:

- ekonomistyrning och finansstrategi
- strategiskt innovationsarbete och kvalitetsutvecklingsfrågor
- övergripande och strategiska personal- och arbetsgivarfrågor
- strategiska välfärdsfrågor
- strategiska stadsutvecklingsfrågor och näringslivsfrågor
- bostadsbyggande och strategisk infrastrukturplanering
- stadens miljö- och klimatarbete, och arbetet med Agenda 2030
- stadens trygghets- och säkerhetsarbete, däribland arbetet mot våldsbejakande extremism samt totalförsvarsfrågor
- strategisk fastighets- och markutveckling samt hyres- och lokalfrågor inklusive strategisk lokalförsörjning och processer för en övergripande lokalresursplanering med kontroll och styrning av fastighetshanteringen och lokalutnyttjandet
- upphandlings- och inköpsverksamheten i kommunkoncernen
- genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling för vård- och omsorgsboenden
- stadsövergripande kommunikation och information gentemot stadens medarbetare och stockholmarna
- stadsövergripande internationella relationer och besök
- digital utveckling, it-strategier och informationssäkerhet

Under året ska kommunstyrelsen återta ansvaret för genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling för vård- och omsorgsboenden från äldre-nämnden.

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-1 439,9	-1 423,2	-1 419,0	-1 412,5
Drift och underhåll	-1 439,9	-1 423,2	-1 419,0	-1 412,5
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	46,6	46,6	46,6	46,6
Netto	-1 393,3	-1 376,6	-1 372,4	-1 365,9
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0

Budgeten för 2019 minskar med 16,7 mnkr jämfört med 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Medel förenade med genomförandet av *Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad* finansieras genom disposition av eget kapital. Taket för denna typ av projektfinansiering sätts för 2019 till 40 mnkr.

För år 2019 budgeteras följande för rotlar och partikanslier (tkr):

Socialdemokratiska Arbetarpartiet	20 076
Miljöpartiet de gröna	13 669
Moderata Samlingspartiet	29 239
Vänsterpartiet	11 934
Liberalerna	14 442
Feministiskt initiativ	2 037
Sverigedemokraterna	4 879
Centerpartiet	12 197
Kristdemokraterna	7 818
SUMMA	116 291

Kostnaderna avser främst arvoden till förtroendevalda, omkostnader i den politiska organisationen och viss representation. Partiernas budgetmedel används fritt inom kommunallagens ram. Över- eller underskott som uppstår ett år, överförs till kommande år. De partier som har överskott i sina budgetar vid utgången av föregående mandatperiod, får överföra detta överskott till den nya mandatperioden.

Partistödet beräknas enligt följande per år (tkr):

Grundstöd per parti	560
Partistöd per mandat	406

Partierna ska senast den 30 juni redovisa hur partistödet har använts under föregående år.

Bidrag till information och utbildning av nämndemän

De nämndemannaföreningar som organiserar nämndemän utsedda av Stockholms stad kan få bidrag för nödvändig utbildning av nämndemän. Bidraget ska beräknas på antalet nämndemän inom föreningen som utsetts av Stockholms stad och per mandatperiod. Det ska vara på samma nivå för alla nämndemannaföreningar. Bidraget är maximalt 1 000 kronor per nämndeman och mandatperiod.

Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar

Under kommunstyrelsen m.m. finns anslag för ersättningar till utomstående organisationer och föreningar. Ersättningarna fördelar sig enligt följande (tkr):

Mottagare	
Partistöd med mera	46 046
Stadens hederspriser	700
Förbundsavgift Sveriges Kommuner och Landsting, SKL	22 889
Medlemsavgift Storsthlm	17 920
Medlemsavgift Mälardalsrådet	1 350
Sveriges Tonsättares Internationella Musikbyrå, STIM	3 300
Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation, SAMI	240
Handelshögskolan i Stockholm	2 000
Professur i stadshistoria	280
Cooperation Stockholms län	800
Stockholm Business Region AB inkl. Visit Stockholm AB	106 500
Stockholmsregionens Europaförening	2 500
Eurocities	230
Livräntor, Mälarens vattenvårdsförbund, S:t Eriksveteranerna, Stadshusetets konstförening, SKIMF, Eldkvarns IF	1 530
Föreningen Spårvagnsstäderna	100
Pris till Katarina Taikons minne	100
Vetenskapsstaden	2 600
Stockholms Akademiska Forum, StAF	2 600
OpenLab	2 800
Medlemsavgift till Storstockholms brandförsvär, SSBF	396 385
Stockholm Impact Award	1 400
Stiftelsen Electrum	1 500
STING	3 000
SIWI	1 100
ECCAR	15
Urban ICT Arena	1 400
Medlemsavgift ICLEI	35
Summa	619 320

Stockholm Business Region AB och dess verksamhet finansieras via ersättning från stadens budget med 100,5 mnkr för 2019. Visit Stockholm AB handlägger ärenden om marknadsföringsstöd inom ramen för stadens evenemangsstrategi (utl. 2016:157). Stödet ska rymmas inom en årlig ram om 6,0 mnkr. Medlen är avsatta under kommunstyrelsen m.m. och utbetalas efter styrelsebeslut i Stockholm Business Region AB. Bolaget beslutar om marknadsföring av evenemang och hanterar utbetalningar för detta.

Stockholms stad har genom miljö- och hälsoskyddsnämnden varit medlemmar i ICLEI - Local Governments for Sustainability (ICLEI) sedan 1996. Organisationen utgör ett internationellt nätverk för städer och regioner som arbetar för hållbar utveckling. ICLEI erbjuder möjlighet till kunskapsinhämtning och erfarenhetsutbyten, samt en arena för Stockholms stad att profilera sig internationellt. För att stärka stadens strategiska utnyttjande av medlemskapet i ICLEI flyttas medlemskapet från miljö- och hälsoskyddsnämnden till kommunstyrelsen m.m.

Kommunförsäkring

Stadens nämnder får genom S:t Erik Försäkrings AB en kommunförsäkring som omfattar försäkringsskydd för lös egendom, utställningar, entreprenad, terrorism, ansvar, tjänsteresor, VD- och styrelseansvar, förmögenhetsbrott samt olycksfall för volontärer. Premien för år 2019 är 18,5 mnkr för stadens samtliga nämnder och finansieras av medel avsatta under kommunstyrelsen m.m.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Stockholms stad är en stor och komplex organisation med behov av central samordning och tydlig målstyrning för att säkerställa god måluppfyllelse och optimering av stadens resurser. Denna samordning är kommunstyrelsens ansvar. Staden ska ha så få, tydliga och mätbara mål som möjligt och organisera sitt arbete därefter för att uppnå bästa möjliga styrning av staden.

Alla stockholmare ska ha en god och trygg boendemiljö i sin stadsdel. Upprustningen av bostäder och fysisk omvandling av stadsmiljön är den drivande kraften i utvecklingen och ska ske samtidigt med satsningar på trygghet, utbildning, jobb och företagsutveckling. Stockholm ska utvecklas till att bli en mer hållbar och modern stad och även en tryggare stad där människor kan röra sig ute och inte begränsas av att de upplever sig otrygga. Kommunstyrelsen ska därför ta ett samlat grepp med fokuserade insatser för att göra Stockholms alla stadsdelar säkra och trygga.

Stockholm ska vara en stad för alla där tillgängligheten och delaktigheten ständigt utvecklas. Kommunstyrelsen har en viktig roll i att strategiskt driva på arbetet för att staden, dess service och verksamheter kommer alla till del på ett inkluderande sätt. Effektiva och moderna arbetssätt ska tillgängliggöra staden när stockholmarna och deras behov står i centrum.

Det säkerhetspolitiska läget i världen, inte minst i Östersjöområdet, har försämrats de senaste åren. Statsmakterna har påbörjat ett arbete för att höja Sveriges försvarsförmåga. En viktig del i det, utöver den rent militära förmågan, är kommuners och landstings insatser inom total- och civilförsvaret. Kommunstyrelsen behöver därför, som en del i stadens trygghets- och säkerhetsarbete, prioritera och samordna stadens insatser för en stärkt civilförsvarsförmåga. Arbetet ska ske i samarbete med övriga relevanta myndigheter som länsstyrelsen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Regions Stockholm m.fl. Kommunstyrelsen ska också säkerställa att stadens insatser inom ramen för regional samverkan förstärks och att synergier med övriga samverkansparter utvecklas.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden, stadsdelsnämnderna och Stockholm Business Region AB ta fram en sammanhållen strategi för stadens arbetsmarknadsinsatser och etablering

- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser samordna och utveckla stadens samlade insatser för förstärkt integration
- samordna berörda nämnder och bolagsstyrelserns arbete med att hitta tillfälliga boendelösningar för nyanlända
- koordinera en samlad trygghetssatsning genom att utveckla arbetet med stadsövergripande ordningsvakter, trygghetskameror och förebyggande arbete mot inbrott samt fortsatt hålla ihop arbetet med investeringar som bottnar i lokala trygghetsinventeringar av stadens fysiska och sociala miljö
- fortsatt utbilda stadens ordningsvakter i att göra orosanmälningar till socialtjänst när barn, unga eller vuxna som far illa påträffas
- stödja stadsdelsnämnderna och ansvariga facknämnder med att revidera handlingsplanerna för att utveckla kunskap och systematiska arbetssätt för att motverka våldsbejakande extremism
- bistå stadens nämnder och bolag att öka antalet platser för ungdomar som gör ungdoms- eller samhällstjänst
- tillsammans med trafiknämnden, polismyndigheten och Säkerhetspolisen förlöpande utreda förebyggande åtgärder mot terrorism
- vara en aktiv part och utveckla arbetet inom ramen för Samverkan Stockholmsregionen
- i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta utreda hur det socioekonomiska tilläggsbeloppet till förskolan används och vad det ger för resultat
- säkerställa att funktionshinderperspektivet beaktas i stadens verksamheter. Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor bistår i arbetet
- verka för att stadens medlemskap i WHO:s nätverk för äldrevänliga städer och stadens arbete med implementeringen av konceptet fortsätter och konkretiseras
- i samarbete med överförmyndarnämnden göra en bedömning av förutsättningarna för att genomföra försöksverksamhet med förvaltarenheter
- verka för att StorSTHLM utreder förutsättningar för registrering och kartläggning av familjehem
- utreda förutsättningarna för införande av en servicegaranti syftande till att garantera att staden levererar tjänster i tid till både företag och privatpersoner
- tillsammans med kulturnämnden och övriga berörda nämnder och bolag, ta fram ett kulturstrategiskt program
- stödja berörda nämnder att säkerställa att ekonomiska bidrag eller tillgång till lokaler inte går till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer
- tillsammans med berörda nämnder leda arbetet med att underlätta för föreningslivet att söka bidrag hos staden
- stärka möjligheterna för personer med olika funktionsnedsättningar att få arbete inom staden

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Kommunstyrelsen har ett samordningsansvar för Stockholms utveckling. Staden fortsätter att växa med fler bostäder, pedagogiska lokaler, omsorgsboenden, kommersiella lokaler, kultur- och idrottslokaler samt utveckling av ny infrastruktur. Förverkligandet av översiktsplanen innebär stora investeringar, vilket kräver god samordning i både övergripande frågor och i enskilda projekt samt ekonomisk och tidsmässig prioritering. Stockholm ska vara fossilbränslefritt senast 2040 och stadens organisation ska vara fossilbränslefri 2030. Klimat- och miljöarbetet är grundläggande för en hållbar stadsutveckling.

Kommunstyrelsen samordnar stadens agerande gentemot externa parter avseende strategiska infrastrukturfrågor. Stadens uppfattning är att beslut om trängselskatt ska vara föremål för beslut lokalt och att intäkterna från trängselskatten ska stanna i Stockholmsregionen. Ett lokalt beslutsfattande ger större möjligheter till en dynamiskt användande för att säkerställa en bättre framkomlighet. Staden ska vara med och besluta om de eventuella korrigeringar av systemet som kan bli aktuella i och med Trafikverkets genomlysning var fjärde år i enlighet med Sverigeförhandlingens avtal. Kommunstyrelsen ska arbeta för att staden får en årlig redovisning på detaljerad nivå som visar all användning och fördelning av trängselskatter, samt kommande prognoser.

Kommunstyrelsen ska ha det strategiska ansvaret för näringslivsfrågor. Samtliga nämnder och bolag ska ha en tillmötesgående och problemlösande inställning till företagens etablering och utveckling i Stockholm. Näringslivsperspektivet ska vara en naturlig del av stadens arbete. Kommunstyrelsen ska säkerställa att stadens organisation, ledning och styrning vägleds av tydliga kriterier som främjar innovation, kvalitet och höjd produktivitet.

För att bibehålla och stärka Stockholms position i den internationella konkurrensen måste näringslivsklimatet ständigt förbättras och förenas med förutsägbarhet för investeringar i regionen. Stockholms innovations- och företagsklimat ska vara bäst i Sverige och Stockholm ska vara en av Europas ledande arenor för nyföretagande. Alla stadens instanser ska vara välkomnande till företagande och kontakterna med staden ska vara smidiga med en väg in för såväl nya som befintliga företag. Kommunstyrelsen ska leda stadens arbete för att göra Stockholm till den naturliga staden och regionen för företag att etablera sig i framför andra städer i Europa. Särskilt infrastrukturinvesteringar och bostadsbyggande ska prioriteras för att skapa gynnsamma förutsättningar för jobb, företagande och tillväxt i Stockholm. Vidare ska kommunstyrelsen leda en stadsövergripande översyn av stadens regelverk som påverkar förutsättningar för näringsverksamhet i syfte att minimera regelbördan för företagen.

Forskning, innovationer och entreprenörskap är avgörande för Stockholms konkurrenskraft och framtidsvillkor. Kommunstyrelsen ska leda stadens arbete med att verka för att få till stånd en etablering av ett av världens ledande universitet i Stockholm för att tillgängliggöra världsledande utbildning för fler och skapa positiv konkurrens inom den högre utbildningen och forskningen.

Antalet barn och elever ökar kraftigt de kommande åren. Tillgången till bra förskolor och skolor med en god miljö för barnen är viktigt för stockholmarna och har betydelse för Stockholms attraktivitet som stad att bo och arbeta i. För att stärka samplaneringen och för att säkerställa en stadsövergripande syn för ny-, om- och tillbyggnader av förskolor och skolor har kommunstyrelsen ett övergripande ansvar. Det är viktigt att staden i dialog med fristående aktörer även verkar för en tillväxt av fristående alternativ i skolplaneringen.

Arbetet för miljö och klimat ska göra tydliga avtryck inom alla politiska områden och stadens egna verksamheter ska gå före för att visa vägen i arbetet för en klimatsmart och hållbar stad. Kommunstyrelsen ska leda och samordna insatserna för att Stockholm ska vara världsledande i förverkligandet av Parisavtalets målsättningar, där staden intar rollen som en internationell förebild i det globala miljö- och klimatarbetet.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- leda, styra och samordna bostadsbyggandet, i nära samverkan med berörda nämnder och bolag, samt ansvara för att stadsplaneringen skapar långsiktigt hållbara stadsmiljöer som tar hänsyn till Stockholms gröna och blå värden samt

bidrar till att Stockholm är en levande och socialt hållbar stad där livskvalitet för stockholmarna är i fokus

- ansvara för övergripande strategiska trafikinfrastrukturfrågor och för att leda och samordna förhandlingar och avtal för trafikinfrastrukturprojekt med externa parter
- fortsätta dialogen med AB Storstockholms Lokaltrafik (SL) om en förlängning av Spårväg City till Norra Djurgårdsstaden
- ansvara för att hålla ihop stadens genomförande av projekt inom Sverigeförhandlingen – Storstad Stockholm, och 2013 års Stockholmsöverenskommelse
- utveckla arbetet med näringslivsfrågor i stadens stadsutvecklingsprocesser
- tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Business Region AB intensifiera det strategiska arbetet för att öka antalet arbetsplatser, särskilt i stadens södra delar, översiktsplanens fokusområden och i områden som domineras av bostäder
- samordna stadens näringslivsarbete genom styrgruppen för näringslivsfrågor bestående av representanter från relevanta nämnder och bolagsstyrelser
- delta i arbetet med att säkerställa nödvändig flygkapacitet i regionen
- tillsammans med trafiknämnden, stadsdelsnämnderna samt Stockholm Vatten och Avfall AB klargöra ansvarsfrågan i avtal för olika typer av dagvatten- och vattenanläggningar
- utreda förutsättningarna för att gräva ner den del av Centralbron som hanterar biltrafiken
- ansvara för SAMS, samordnad skolplanering i Stockholm, som ska säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utbyggnad av skollokaler och i ökad omfattning genomföra planerad ny kapacitet vid befintliga skolor
- verka för att den regionala samverkansmodellen för gymnasieskolan utvecklas för att säkerställa skollokalskapaciteten
- samordna stadens arbete som en internationell förebild i det globala miljö- och klimatarbetet så att stadens verksamheter visar vägen i arbetet med att bli en klimatsmart och hållbar stad
- utreda hur staden kan bli en klimatpositiv stad 2040
- leda arbetet med att utreda miljözoner och inom ramen för detta förbereda ett beslut om införande av miljözon klass II på Hornsgatan från 1 januari 2020
- verka för att uppnå Agenda 2030:s 17 hållbarhetsmål
- utreda vad som krävs för att nå en utsläppsfri innerstad 2030
- tillsammans med Stockholms Stadshus AB och Stockholms Hamn AB och driva avvecklingen av oljeverksamheterna vid Loudden
- utveckla kommunkoncernens organisation och strategiska planering och uppföljning för en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning och bistå stadsbyggnadsnämnden i planeringsarbetet i enlighet med Lagen om kommunal energiplanering
- samordna stadens särskilda satsning på klimatinvesteringar och rikta insatser mot projekt som ger största möjliga klimatnytta med fokus på åtgärder som styr mot energieffektiviseringar, solenergi, hållbara transporter samt klimatanpassning
- samordna stadens externa samverkan på klimatområdet med fokus på regionalt och internationellt arbete
- tillsammans med trafiknämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt stadsbyggnadsnämnden ansvara för att implementera och kommunicera stadens principer för skyfallshantering för att kunna identifiera och åtgärda sårbarheter på kort och längre sikt
- se över behovet av översvämningsskydd och beredskapsåtgärder för extrema väderhändelser tillsammans med Storstockholms Brandförsvarsförbund

- följa planeringen av och bidra till att stärka stadens civilförsvarsplanering och -förmåga

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Stockholms stad utgör en av landets största offentliga ekonomier. Den absoluta merparten av stadens ekonomiska medel utgörs av skattemedel från stockholmarna. Det är därför av synnerlig vikt att fortlöpande säkerställa effektivast möjliga resursanvändning inom stadens verksamheter och att alltid upprätthålla budgetbalans. Inom ramen för uppsiktsplikten ska kommunstyrelsen kontinuerligt följa den ekonomiska förvaltningen i stadens nämnder och skyndsamt uppmåna till vidtagande av verk samma åtgärder vid eventuella underskott.

För att säkerställa stadens behov av kompetenta medarbetare behöver staden kontinuerligt arbeta för att utvecklas som attraktiv arbetsgivare. Kommunstyrelsen ska ansvara för att staden har ett gemensamt förhållningssätt i arbetsgivar- och utvecklingsfrågor samt utarbetar och genomför insatser för att säkra chefs- och kompetensförsörjningen.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- leda stadens arbete för en minskad byråkrati och kostnadseffektiv administration
- tillsammans med Stockholms Stadshus AB leda arbetet med att flytta ut stadens förvaltningar och bolag, från innerstad till ytterstad
- se över effektiviteten i nuvarande nämndsorganisation med mål att skapa större likvärdighet över staden
- styra och följa upp stadens verksamheter för att säkra en långsiktig balans i ekonomin
- med en strikt kostnadskontroll, leda och samordna stadens arbete med digitalisering
- stödja nämnder och bolagsstyrelser att ta ett större ägandeskap om digital utveckling genom forum, samverkan och stöd i metoder för digital utveckling och styrning
- kontinuerligt utveckla stadens investeringsstrategi samt strategiskt planera lokalresurserna i syfte att hålla nere stadens samlade investeringsnivå och långsiktiga driftskostnader för att säkerställa att kommunfullmäktiges mål nås samtidigt som staden ges förutsättningar att växa långsiktigt ekonomiskt hållbart
- vidareutveckla styrning och uppföljning av större projekt som involverar flera nämnder och bolagsstyrelser
- samarbeta med Handelshögskolan, Kungliga Tekniska högskolan och Stockholms universitet kring forskning, utbildning, utveckling och innovation
- arbeta strategiskt för att öka den externa FoI-finansieringen
- stärka och utveckla en kultur som främjar innovationer i stadens verksamheter
- se över om servicenämndens uppdrag ska föreslås förändras för att stärka stadens lokal- och upphandlingskompetens
- tillsammans med servicenämnden arbeta för att minska inköpen av plastprodukter och plastförpackningar i stadens verksamheter
- utveckla prognosarbetet i samarbete med stadens nämnder, för att öka möjligheten att vidta åtgärder i tid
- utarbeta och genomföra insatser för att säkra stadens chefs- och kompetensförsörjning
- påbörja en kartläggning av hur många medarbetare chefer i staden ansvarar för, i syfte att främja ett närvarande ledarskap

- följa upp, utvärdera och beräkna ekonomiska förtjänster från beviljade sociala investeringar som syftar till att framtida utanförskap och social utsatthet undviks

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1. I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86 %	87 %	88 %
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30%	30%	30%
	Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34%	34%	34%
	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Stadens ekonomiska resultat (lägst)	0,1 mnkr	0,1 mnkr	0,1 mnkr
	Stadens kapitalkostnader per nettodriftskostnader (max)	7%	7%	7%
	Stadens nettodriftskostnader per skatteintäkter (max)	100%	100%	100%
	Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30%	30%	30%
	Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34%	34%	34%
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andelen tjänsteutlåndan som innehåller en jämställdhetsanalys	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda en modell för vuxpeng för ökad kvalitet, mångfald och resultatfokus. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utveckla och tydliggöra stadens övergripande uppföljning och utvärdering för att säkerställa att insatser till nyanlända ger förväntade resultat. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med Stockholm Business Region och i samråd med kommunstyrelsen ta initiativ till en integrationspakt med näringslivet för att bidra till att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden för nyanlända. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda förutsättningarna för fler fristående aktörer inom stadens jobbtorg i kombination med ett nytt ersättningssystem för jobbförmedlingsverksamheter. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda införandet av etableringscentrum, i syfte att skapa en väg in för alla nyanlända för en effektiv och snabb etablering. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden göra en översyn över ersättningsnivåerna inom vuxenutbildningen, för att öka förutsättningarna för utökade stödinsatser för nya målgrupper. (1.1)	2019-01-01	2019-04-30

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med bostadsbolagen och stadsdelsnämnderna utveckla samverkan mot våldbejakande extremism. (1.2)	2019-01-01	2019-08-31
Kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB ska för den kommande perioden initiera och fortsätta påbörjade aktiviteter för att bemöta säkerhetshot och risker. (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna inventera behovet och lämplig geografisk placering av nya parklekar. (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna och de ekonomiska konsekvenserna för fler parklekar med djur i staden. (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska revidera stadens trygghets- och säkerhetsprogram, bland annat genom att komplettera med förebyggande åtgärder mot terrorism samt en strategi för hur samhället kan minska risken för att barn och unga vuxna dras in i kriminalitet. (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda och ta fram förslag på utveckling av en trygghetsjour. (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda stadens organisation för civilförsvarsförmåga (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna verka för att utreda vilka områden som kan läggas till - och utöka redan godkända områden – som platser där stadens ordningsvakter verkar för att skapa trygghet för medborgarna (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda sommarkolloverksamhetens avgiftsmodell, både gällande dygnsavgiften per barn och de inkomstspann som ligger till grund för de olika avgiftsnivåerna.(1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden ta fram nyckeltal för LSS-hälsan. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ansvara för att barnskötare, socialsekreterare och medarbetare inom äldreomsorgen erbjuds vidareutbildning och kompetensutveckling. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen anpassa riktlinjer och rutiner till den nya ersättningsmodellen inom sysselsättningsverksamhet inom socialpsykiatri.(1.4)	2019-01-01	2019-05-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen ta fram en strategi för hur staden kan minska risken för att barn och unga vuxna dras in i kriminalitet, som ska komplettera trygghets- och säkerhetsprogrammet. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldre nämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda de ekonomiska och juridiska förutsättningarna för ett införande av ett förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldre nämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda möjligheten att införa en så kallad äldreboendegaranti för personer över 85 år som ger rätt till en plats på ett tryggt och anpassat boende. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldre nämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda och göra en översyn över biståndshandläggargorganisationen för att öka likställigheten i biståndsbedömningarna i staden. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldre nämnden utreda hur samarbetet med hälso- och sjukvården kan stärkas för att stödja en sammanhållen vård för äldre. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur personalkontinuiteten inom hemtjänsten kan förbättras. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda behovet av en generösare biståndsbedömning. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och i samråd med stadsdelsnämnderna utvärdera arbetet med aktivitetscenter. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och Micasa fastigheter AB samt i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur staden kan möjliggöra för fler kollektiva boendeformer för äldre, till exempel inom boendeformen seniorboende.(1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda möjligheten att inrätta serviceassistenter och dela upp service- och omsorgsinsatser inom äldreomsorgen, både hemtjänst och på boendesidan, i syfte att omsorgsutbildad personal ska utföra omsorg och annan personal utföra service. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafیکنämnden och Stockholms Business Region AB utreda process och organisation för att fastställa en stadsövergripande servicekedja för etableringsförfrågningar. (2.1)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med Stockholm Business Region AB och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser ta fram en näringslivspolitik. (2.1)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med Stockholms Stadshus AB revidera principöverenskommelsen med bostadsbolagen från 2013 gällande nyproduktion av förskolor för att möjliggöra fortsatt utbyggnad.(2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utveckla arbetet med stadens projektportfölj till att också omfatta samhällsservice såsom skolor, förskolor och idrottsanläggningar samt arbetsplatser. (2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafیکنämnden uppdatera Bostadspotential i Stockholm utifrån översiktsplanen och övriga relevanta omvärldsfaktorer. (2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB samt övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser utveckla metoder för att bidra till bostadsförsörjningen för särskilt prioriterade grupper. (2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kulturnämnden och utbildningsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda införandet av en kulturpeng i syfte att bidra till att fler barn, inom förskolor och skolor, i högre utsträckning tar del av kultur. (2.4)	2019-01-01	2019-12-31
Kulturnämnden ska i samarbete med berörda nämnder och bolagsstyrelser och i samråd med kommunstyrelsen ta fram ett kulturstrategiskt program. (2.4)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser arbeta fram ett nytt miljöprogram för 2020-2023 och en reviderad Strategi för fossilbränslefrött Stockholm 2040. (2.5)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser ta fram en stadsövergripande klimatrelaterad sårbarhetsanalys som inkluderar förslag till åtgärder. (2.5)	2019-01-01	2019-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska ta fram en koldioxidbudget med kvarvarande utsläpp enligt Parisavtalet som knyter beting till nämnder och bolag (2.5)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska ta fram en stadsövergripande resepolicy som styr mot klimatsmarta resor och möten. (2.5)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska upprätta ett stadsövergripande system för intern klimatkompensation för flygresor. (2.5)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska revidera investeringsstrategin. (3.1)	2019-01-01	2019-12-31
Fastighetsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen ta fram en hyrespolicy gällande stadens inhyrningar av lokaler och lägenheter. (3.1)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ska fortsätta att arbeta tillsammans med kommunstyrelsen och exploateringsnämnden med att utreda och utveckla bolagets befintliga markinnehav, så att en avyttring kan genomföras. (3.1)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholms Stadshus AB ska i samråd med kommunstyrelsen se över ägandet samt eventuell överföring av Kulturhuset Stadsteaterns lokaler till Stockholms Stadsteater AB. (3.1)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB ska anpassa stadens verksamheter till den nya dataskyddsförordningen GDPR.(3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska föreslå ansvarsfördelning för inköpskategorier och centralt samordnade upphandlingar. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska genomföra upphandling av webbverktyg för integrerat ledningssystem. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med servicenämnden bidra till ökad e-handel med stadens leverantörer. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden utreda införandet av ett pengssystem för familjerådgivning. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med servicenämnden utreda möjligheten att överföra ansvaret för att registrera inhyrningsavtal i LOIS från berörda nämnder till servicenämnden. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden göra en översyn av organisation samt finansieringssystemet för LSS-kollo. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av resursfördelningssystem inom funktionshinderområdet. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska kartlägga och analysera hur stadens integrerade ledningssystem kan utvecklas i syfte att minska detaljstyrningen till förmån för en mer strategisk styrning som kännetecknas av tillit och förtroende.(3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska påbörja en handlingsplan för arbetet med artificiell intelligens (AI), robotisering och maskininlärning (ML) inom stadens verksamheter.(3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska revidera Rökfri arbetstid i Stockholms stads verksamheter (dnr 2019-1255/2009, 2010:43) (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska revidera Vision 2040 (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska stärka arbetet med upphandling samt uppföljning av upphandlingarnas utfall, med avseende på kostnader, kvalitet i leverans och uppfyllnad av avtalsvillkor. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska stödja berörda nämnder att säkerställa att ekonomiska bidrag eller tillgång till lokaler inte går till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med utbildningsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och servicenämnden utveckla gällande upphandling av livsmedelsprodukter som minskar klimatpåverkan samt säkerställa att staden ställer krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen motsvarande svensk nivå i stadens upphandlingar. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska uppdatera stadens program för upphandling och inköp med särskilt fokus på strategier för ökad valfrihet, mångfald och hållbarhet. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen, Stockholms Stadshus AB, exploateringsnämnden, utbildningsnämnden, idrottsnämnden, SISAB och Micasa ska genomföra pilotprojekt för externa inhyrningar i syfte att vidareutveckla kompetens och organisation utifrån lagen om offentlig upphandling, LOU. Nämnder och bolag har genomförandeansvar och kommunstyrelsen svarar tillsammans med Stockholms Stadshus AB för den strategiska inriktningen. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Servicenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen se över möjligheten att förenkla upphandlingsprocessen i syfte att underlätta för småföretag, start-ups och innovationsföretag att delta i stadens upphandlingar. (3.2)	2019-01-01	2019-08-31
Servicenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen se över möjligheten till långsiktiga upphandlingskontrakt i syfte att öka möjligheten för fler aktörer att delta i stadens upphandlingar. (3.2)	2019-01-01	2019-08-31
Överförmyndarnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen pröva förutsättningarna för att genomföra försöksverksamhet med förvaltarenheter. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

2. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Kommunstyrelsen m.m.** godkänns.

Revisorskollegiet

Stadsrevisionens uppgifter

Stadsrevisionen ska granska all kommunal verksamhet som bedrivs av staden inklusive bolag och stiftelser med mera i den omfattning som följer av god kommunal revisions-sed. Stadsrevisionens ansvar följer av kommunallagen, lagen om kommunal redovisning, aktiebolagslagen samt revisionsreglementet för stadsrevisionen i Stockholms stad och andra av kommunfullmäktige utfärdade föreskrifter såsom denna budgets mål och indikatorer.

Kommunfullmäktiges presidiums förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-30,0	-32,0	-32,5	-33,0
Intäkter	2,6	2,6	2,6	2,6
Netto	-27,4	-29,4	-29,9	-30,4

Förslaget till budgetram för 2019 har enligt god revisionssed beretts av kommunfullmäktiges presidium. Budgeten för 2019 ökar med 2,0 mnkr jämfört med 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2.

I stadsrevisionens revisionsplan beskrivs stadsrevisionens mål, uppdrag och arbetssätt samt nämnd- och bolagsgranskningen. I revisionsplanen beskrivs även de större revisionsprojekt som planeras genomföras under revisionsåret.

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhets- området	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
3.1 Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
3.2 Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

3. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Revisionskollegiet** godkänns.

Valnämnden

Nämndens uppgifter

Valnämnden ansvarar för organisation och genomförande av val till riksdagen samt val till landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige. Nämnden ansvarar också för val till Europaparlamentet. Nämnden ska dessutom genomföra eventuella extraval och folkomröstningar.

Omfattningen av nämndens uppgifter är reglerad i lag, både ansvarsområdet som sådant och i viss utsträckning den organisation som ska användas för att lösa uppgifterna.

I maj genomförs val till Europaparlamentet. Utgångspunkten för nämndens arbete ska vara att alla röstberättigade ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta. Nämnden ska därför planera för att valen kan organiseras och genomföras på ett sådant sätt att alla röstberättigade ges goda förutsättningar att rösta. I detta avseende ska nämnden särskilt beakta förutsättningarna att rösta i områden med historiskt lågt valdeltagande samt behovet av tillgängliga vallokaler. Nämnden ska prioritera åtgärder för att värna valhemligheten och motverka alla former av otillbörligt verkande vid röstning.

Förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-56,0	-50,3	-3,2	-3,2
Intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-56,0	-50,3	-3,2	-3,2

Budgeten för 2019 minskar med 5,7 mnkr jämfört med 2018. Minskningen beror på genomförande av allmänna val under 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
3.1 Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

4. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Valnämnden** godkänns.

Stadsdelsnämnder

Stadsdelsnämnderna har ansvar för merparten av stadens välfärdsverksamhet. Utifrån en bred kompetens ska stadsdelsnämnderna erbjuda en hållbar samhällsservice av hög kvalitet.

Stadsdelsnämnderna ska vara en lokal länk samt ansvara för dialog mellan medborgare, stadens förvaltningsorganisation och förtroendevalda. Stadsdelsnämnderna ska arbeta för att säkerställa likställigheten över staden i den service som erbjuds stockholmarna inom förskola, äldreomsorg, sociala verksamheter samt lokala kultur- och fritidsverksamheter.

Stadsdelsnämnderna har en viktig roll i stadens trygghetsskapande arbete. Arbetet innefattar såväl sociala förebyggande insatser som investeringar och fysiska åtgärder i närmiljön. En nära samverkan med lokalpolisen, brandförsvaret, lokala näringslivet, fastighetsägare, föräldrar och föreningar är en förutsättning för trygghetsarbetet.

Stadsdelsnämnderna ska löpande inventera förbättringsmöjligheter vad gäller trygghet. Förutom redan avsatta medel för detta arbete kan stadsdelarna även ansöka om medel för belysningsinsatser, åtgärder för tryggare torg, platser och grönytor samt förebyggande åtgärder mot klotter och skadegörelse.

Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att den gemensamma stadsmiljön är välskött, tillgänglig och trygg i hela Stockholm och ger alla stockholmare möjligheter till möten och rekreation.

Nyanlända stockholmare ska få goda förutsättningar att etablera sig genom studier, på arbetsmarknaden, bostadsmarknaden och i samhället i stort. Det gemensamma ansvaret för ett hållbart mottagande i staden och snabb etablering kräver en nära samverkan med jobbtorg och samordnade etableringsinsatser. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att erbjuda stöd till kvotflyktingar, ofta med kort varsel. Kvotflyktingars situation och stödbehov kan skilja sig från andra flyktingars och många behöver ett omfattande stöd.

Stadsdelsnämndernas uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- kommunal förskoleverksamhet
- äldreomsorg
- stöd och service till personer med funktionsnedsättning
- individ- och familjeomsorg
- socialpsykiatri
- barn, kultur och fritid
- ekonomiskt bistånd
- arbetsmarknadsåtgärder och samverkan med jobbtorg
- mottagande och integration av nyanlända
- stadsmiljöarbete
- lokalt näringslivsarbete
- lokalt demokrati- och utvecklingsarbete
- tillsyn av försäljning av alkohol och tobak samt e-cigarettor
- medborgarkontor
- konsumentvägledning
- bostadsanpassning för bostäder enligt SoL och LSS

Ett antal stadsdelsnämnder tillhandahåller kommunövergripande verksamheter som återfinns inom verksamhetsområdena förskola, barn, kultur och fritid, stöd och service till personer med funktionsnedsättning samt äldreomsorg. Syftet är bland annat att kunna erbjuda verksamheter till personer med särskilda behov, vilket gör att flera av verksamheterna är av unik karaktär. Karakteristiskt för stadens kommunövergripande verksamheter är att de är tillgängliga för invånarna i stadens samtliga stadsdelsnämnder. Kommunövergripande verksamheter återfinns inom stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista, Bromma, Kungsholmen, Norrmalm, Södermalm och Enskede-Årsta-Vantör.

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-21 551,9	-21 818,0	-21 887,3	-21 998,0
Drift och underhåll	-21 421,0	-21 674,8	-21 744,1	-21 854,8
Avskrivningar	-124,2	-134,5	-134,5	-134,5
Internräntor	-6,7	-8,7	-8,7	-8,7
Intäkter	637,5	678,0	678,0	678,0
Summa stadsdelsnämnder - netto	-20 914,4	-21 140,0	-21 209,3	-21 320,0
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-225,0	-225,0	-225,0	-225,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-225,0	-225,0	-225,0	-225,0

Systemet för fördelning av resurser utgår från stadsdelsnämndernas verksamhetsansvar och befolkningsstruktur. Stadsdelsnämnderna får resurser i relation till det förväntade behovet och inte utifrån faktiska kostnader. I fördelningen ingår löpande kostnader för att bedriva en verksamhet inkluderat personal, lokaler, administration och övriga kostnader. Stadsdelsnämnderna får sina medel tilldelade som ett anslag. Inom ramen har stadsdelsnämnderna möjlighet att omdisponera anslaget och prioritera mellan verksamheterna, så länge de följer de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige fastställt.

Stadsdelsnämnderna beslutar själva om en ändamålsenlig och effektiv organisation utifrån uppdraget och invånarnas behov med fokus på nyttomaximering av skattemedel. Stadsdelsnämnderna ska klara framtida volymförändringar med hög kvalitet i takt med att Stockholm växer. Stadsdelsnämnderna ska samverka inom sina verksamhetsområden och med varandra, i syfte att lära av varandra, sprida goda exempel och utveckla effektiviteten och vid behov ska regionvisa verksamheter övervägas. Stadsdelsnämnderna ska i detta syfte samverka med varandra samt med kommunstyrelsen och för verksamheten berörda nämnder.

Kommunfullmäktiges inriktning för stadsdelsnämnderna

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- prioritera arbetet med och utveckling av kärnverksamhet
- implementera stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck och i samverkan med socialnämnden och berörda aktörer
- prioritera utsatta och särskilt utsatta områden
- utveckla förskolornas pedagogiska uppdrag och värna valfriheten för barn och föräldrar i Stockholm
- planera för en fortsatt hög utbyggnadstakt av förskoleplatser i områden där det blir fler barn
- utveckla samverkan med högkvalitativa och innovativa externa utförare för att säkerställa valfrihet och ett brett och varierat utbud för stockholmarna samt hög kvalitet i välfärdens kärnverksamheter
- utveckla samverkan med berörda nämnder samt relevanta externa aktörer exempelvis inom ramen för lokala brottsförebyggande råd (BRÅ) för att stärka det brottsförebyggande arbetet
- trygghetsinventeringar ska genomföras av staden tillsammans med polisen och civilsamhället, med fördel inom ramen för arbetet med lokala utvecklingsplaner. Inventeringarna ska identifiera otrygga platser och leda till att planer över vilka insatser som behövs för att tryggheten ska öka ska upprättas
- fortsätta att utveckla, vidta och följa upp insatser för att minska antalet brott och öka tryggheten för boende, besökare och företagare
- prioritera samarbete med lokalpolisen samt utveckling och uppföljning av samverkansöverenskommelser
- tillsammans med Bostadsförmedlingen, Stockholms Stadshus AB och socialnämnden utveckla samverkan för att höja kunskapen kring oriktiga hyresförhållanden och olaglig andrahandsuthyrning på bostadsmarknaden och på vilket sätt sådan kan undvikas samt tillhandahålla stöd och hjälp för att motverka utsattheten för de människor som berörs
- utifrån befintlig kunskap, lokala lägesbilder och aktiviteter i handlingsplanerna utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism i samverkan med kommunstyrelsens centrala samordnare, socialnämnden, idrottsnämnden, arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden, kulturnämnden och polis
- öka tillgängligheten till och kvaliteten i samhällsvägledning till nyanlända i ett tidigt skede i etableringsprocessen
- samverka både inom staden och externt med näringsliv och civilsamhälle för att nyanlända ska etableras snabbt på arbetsmarknaden
- prioritera kvinnors etablering på arbetsmarknaden
- vidareutveckla mottagandet av och arbetssätten kring kvotflyktingar i samarbete med socialnämnden
- verka för att äldre ska kunna leva sitt liv med självbestämmande, respekt och värdighet, även högre upp i åren. Stockholms äldreomsorg ska präglas av kvalitet och valfrihet

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- samarbeta med kommunstyrelsen och Stockholm Business Region AB för att kartlägga möjligheterna för ökad hållbar tillväxt inom respektive stadsdels geografiska område genom en lokal näringslivsanalys samt föra lokala näringslivsdialoger i sina respektive stadsdelar
- samverka med Stockholm Business Region AB för att förbättra det lokala näringslivets förutsättningar
- bidra till att uppfylla stadens mål om ett klimatsmart Stockholm och beakta de styrdokument som syftar till att uppnå detta mål
- i samarbete med kommunstyrelsen, trafiknämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB klargöra ansvarsfrågan i avtal för olika typer av dagvatten- och vattenanläggningar
- i samarbete med berörda facknämnder tillgängliggöra naturreservaten

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- effektivisera stadsdelsförvaltningar så att skattemedel går till kärnverksamhet
- stärka medarbetarnas inflytande och delaktighet på arbetsplatsen genom fortsatt arbete utifrån handlingsplanen för socialsekreterare för att skapa en god arbetsmiljö
- trygga en god kompetensförsörjning inom förskolan, socialtjänsten och äldreomsorgen
- erbjuda nya medarbetare inom socialtjänsten en gedigen introduktion samt stöd till medarbetare med kort erfarenhet i form av handledning och mentorship för att säkerställa likställighet och rättssäkerhet för stockholmarna
- stödja tillåtande, tillgängligt och öppet ledarskap på alla nivåer som gynnar kvalitetsutveckling och innovationer inom kärnverksamheterna
- säkerställa långsiktigt stöd till personal som utsatts för hot och våld i sitt arbete

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Obligatorisk nämndindikator				
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Andel tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
2.3 Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86 %	87 %	88 %
2.5 Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	50 %	50 %	50 %
	Köpt energi (GWh)	1 735 GWh	1 690 GWh	1 650 GWh
3.1 Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
3.2 Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87 %	90 %	90 %
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
	Andelen tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla arbetet med samhällsvägledning för nyanlända, med särskilt fokus på att ge kunskaper om bostadssituationen. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med bostadsbolagen och stadsdelsnämnderna utveckla samverkan mot våldsbejakande extremism.(1.2)	2019-01-01	2019-08-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna verka för att utreda vilka områden som kan läggas till - och utöka redan godkända områden – som platser där stadens ordningsvakter verkar för att skapa trygghet för medborgarna (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna göra en översyn av gällande riktlinjer med inriktning att alla stadsdelsnämnder ska inrätta lokala operativa samverkansforum för samverkan mellan skola, socialtjänst och polis. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna att införa kompetenshöjande insatser om könsstämpning genom att införa en särskild utbildning som riktas till personal inom skola, vård och socialtjänst. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Business Region AB ska i samverkan med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd fortsätta driva pilotprojektet i Årsta partihallar och utarbeta en samordningsmodell för stadens arbete med företagsområden (2.1)	2019-01-01	2019-12-31

Förskoleverksamhet

Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att förskoleverksamheten håller en hög pedagogisk kvalitet och ger trygghet och omsorg i en för barnen stimulerande miljö. Förskolorna ska vara tillgängliga för alla barn och alla barn ska få det stöd de behöver för att lära och utvecklas. Stadsdelsnämnderna ska prioritera det systematiska kvalitetsarbetet inom förskolan utifrån de nationella målen i läroplanen, i syfte att skapa hög kvalitet och likvärdighet.

Den höga pedagogiska kvaliteten i förskolan är avgörande för att alla barn ska få möjligheten till en bra start i livet. Språkutveckling, naturvetenskap och matematik ska prioriteras för att lägga en god grund för framtida skolgång.

Satsningar på förskollärarnas pedagogiska ledarskap och förskolechefernas ledarskap är avgörande för att upprätthålla den pedagogiska kvaliteten. Förskollärarna ska avlastas arbetsuppgifter utanför det pedagogiska uppdraget av medarbetare med andra yrkesroller där så är möjligt och lämpligt. Vistelsetiden för barn till föräldralediga ska återgå till 30 timmar i veckan för att frigöra tid för det pedagogiska uppdraget. Barngrupperna ska vara små och uppfylla Stockholms stads mål om antal barn per grupp. De redan pågående kompetensförsörjnings- och kompetensutvecklingsinsatserna som pågår inom staden ska fortsätta.

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt. Förskolan har en viktig funktion i det förebyggande arbetet, bland annat genom att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Samarbetet mellan förskola och socialtjänst ska stärkas. Förskolan ska förmedla och förankra grundläggande demokratiska värderingar liksom respekt för mänskliga rättigheter, särskilt barns rättigheter utifrån barnkonventionen.

Förskolornas fysiska miljö ska vara pedagogiskt utformad. Förskolegårdarna ska inbjuda till lek och rörelse och pedagogisk verksamhet utomhus. Vid om- och nybyggnation ska målet vara att förskolegårdarna är så pass stora och attraktivt utformade att de erbjuder en inbjudande miljö för pedagogik, vistelse och lek. Genom mer naturmaterial ska en bättre fördelning mellan grönytor och hårdgjorda ytor skapas och utemiljön ska förbättras i hela staden.

Valfriheten mellan olika förskolor och inriktningar är viktig och det ska finnas olika alternativ för föräldrar att välja mellan. Information om de olika barnomsorgsalternativen ska vara lättillgänglig.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- att driva och utveckla kommunala förskolor, pedagogisk omsorg, flerfamiljs-system och allmän förskola
- att alla barn som bor i stadsdelsnämndsområdet har tillgång till förskoleverksamhet
- att stadens platsgaranti uppfylls och att ramöppettiderna hålls
- tillhandahålla omsorg på kvällar, nätter och helger för barn i förskoleåldern från ett till fem års ålder till familjer med ett sådant omsorgsbehov

Utbildningsnämnden ansvarar för att godkänna och utöva tillsyn av fristående förskolor, samordna barnomsorg på obekväm arbetstid samt för att samordna stadens förskoleverksamhet i egen regi. Principen om lika villkor ska råda mellan kommunal och fristående förskola.

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Budgeterat till stadsdelsnämnderna	-5 131,9	-5 139,7	-5 139,7	-5 139,7
Kostnader (-)	-5 465,0	-5 494,9	-5 494,9	-5 494,9
Intäkter	333,1	355,2	355,2	355,2

Budgeten för 2019 ökar netto med 7,8 mnkr jämfört med 2018. Antalet barn i förskolan minskar i jämförelse med föregående år. Grundschaablonen ökar med 2 procent, efter att generell effektivisering har räknats bort. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Slutlig justering av budget 2019 utförs i december samma år utifrån månadsvisa avläsningar av antal inskrivna barn i verksamheten. Grundschaablonen utgår enligt bilaga 6.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- säkerställa en likvärdig förskola som är trygg, säker och håller hög pedagogisk kvalitet
- prioritera språkutveckling, naturvetenskap och matematik för att lägga en god grund för framtidens skolelever
- säkerställa förskollärlärd undervisning
- främja det pedagogiska ledarskapet
- säkerställa att barn med särskilda behov får det stöd de behöver
- minska barngruppernas storlek och uppfylla Stockholms stads mål om max 14 barn i småbarnsgrupperna och 18 barn för de äldre barnen
- fortsätta det systematiska arbetet för en jämställd förskola utifrån skollag och läroplan
- i enlighet med läroplanen bedriva ett normkritiskt arbete för jämställdhet och mot diskriminering
- i samarbete med utbildningsnämnden ansvara för att samordna barnens övergång mellan förskolans och skolans verksamheter
- fortsätta samarbetet med fristående aktörer i syfte att skapa en likvärdig förskola
- stödja flerspråkighet hos barn med annat modersmål än svenska
- samverka med föräldrar, utbildningsnämnden, socialtjänst, psykiatri och andra aktörer för att tidigt identifiera och ge barn i behov av stöd, samt de som riskerar att fara illa, rätt insatser
- delta i det tidigt förebyggande arbetet som socialtjänsten bedriver, fler förskollärare ska leda familjestödsgrupper och kunskapsutbyte mellan förskola och socialtjänst ska uppmuntras
- säkerställa att alla förskolor har väl fungerande rutiner för orosanmälan till socialtjänsten i enlighet med socialtjänstlagen
- säkerställa att placerade barn och barn som bor i skyddat boende erbjuds plats i förskola eller annan pedagogisk verksamhet
- i samarbete med utbildningsnämnden verka för att öka andelen inskrivna barn i förskolor där inskrivningsgraden är låg, med fokus på områden som är mindre socioekonomiskt gynnsamma, bland annat genom introduktionsförskolor
- säkerställa att digitaliseringens möjligheter utifrån ett pedagogiskt perspektiv tillgängliggörs för alla barn
- i samverkan med utbildningsnämnden genom Mediateket vara drivande i digitaliseringsarbetet inom förskolan
- stärka barnens tillgång till kultur och möjlighet till eget skapande, samverkan inom ”Kulan” ska fortsätta att utvecklas tillsammans med kulturnämnden, utbildningsnämnden och stadens fria kulturliv
- utveckla barnens relation till naturen i enlighet med läroplanen
- i samråd med kommunstyrelsen och utbildningsnämnden fortsätta utreda hur det socioekonomiska tilläggsbeloppet till förskolan används och vad det ger för resultat

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- arbeta för ökad extern medverkan i skol- och förskoleutbyggnad i syfte att långsiktigt säkerställa stadens förmåga att tillhandahålla kostnadseffektiva lokaler för samhällsservice
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, utbildningsnämnden och SISAB säkerställa att mark för förskoleplatser tillgängliggörs tillräckligt tidigt i planeringsprocessen av nya projekt så att nya lokaler ska finnas tillgängliga när nya bostäder färdigställs
- delta och samplanera förskolelokaler inom ramen för SAMS-arbetet där det finns vinster i ekonomi, resursutnyttjande och genomförandetid
- samverka med utbildningsnämnden för att en förskola vid nybyggnationsprojekt bör integreras helt i skolbyggnaden, när en förskola och grundskola samlokaliseras på en tomt
- alltid samplanera behoven av förskoleplatser med berörda stadsdelsnämnder då nybyggnation geografiskt förläggs över eller i nära anslutning till olika stadsdelsnämnders områden
- förebygga att avfall uppstår i all verksamhet, såsom genom minskad användning av engångsprodukter, och verka för att en större andel produkter och material återanvänds
- fortsätta arbetet med att sortera ut matavfall och förbättra källsorteringen
- verka för att andelen ekologiska livsmedel ökar och för att matens klimatpåverkan minskar i verksamheten
- verka för att stadens förskolor serverar god och näringsriktig mat som tillagas så nära verksamheten som möjligt
- fortsätta arbetet med kemikaliesmarta förskolor och verka för en giftfri miljö i såväl förskolan som dess närområde, genom att ersätta material som har kända och farliga egenskaper och inte använda sådana vid nybyggnation
- ge möjlighet till en aktiv utevistelse med fysisk rörelse genom välplanerade och gröna förskolegårdar med särskilt fokus på mer naturmaterial och grönytor genom en bättre fördelning mellan grönytor och hårdgjord yta
- målet vid om- och nybyggnad av förskolor ska vara att förskolegårdarna är så pass stora och attraktivt utformade att de erbjuder en inbjudande miljö för pedagogik, vistelse och lek
- verka för att fler förskolor ansöker om att erhålla Skolverkets utmärkelse ”Skola för hållbar utveckling” och att goda exempel på hur förskolor kan arbeta med hållbar utveckling sprids inom staden
- vid nybyggnation eftersträva en projektering utifrån krav på att certifiera förskolor med motsvarande Miljöbyggnad, lägst silver
- tillsammans med SISAB utreda att tillföra tillagningskök i samband med renoveringar och nybyggnation

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- i samverkan med utbildningsnämnden föra dialog kring resultatutvecklingen i förskolans kvalitetsredovisningar, i syfte att säkerställa och utveckla stadens systematiska kvalitetsarbete
- fortsätta digitaliseringsarbetet för att främja en lärande organisation och för att ge effektiviseringsvinster

- verka för en god tillgång till barnskötare samt legitimerade förskollärare i stadens förskolor
- verka för ett gott ledarskap genom satsningar på förskolechefer och förskollärarnas pedagogiska ledarskap
- skapa goda förutsättningar för kompetensutveckling för förskolans medarbetare erbjuda barnskötare möjlighet till vidareutbildning till förskollärare

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.3 I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige	Andel nöjda föräldrar till barn i förskolan	90 %	90 %	91 %
	Antal förskolebarn per anställd	4,9	4,9	4,9
	Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,8	3,8	3,8
	Antal barn per grupp	16	16	16
	Andel förskollärare av antal anställda	41 %	42 %	42 %
2.5 Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel av stadens förskolor som har genomfört åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	75 %	80 %	85 %

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ansvara för att barnskötare, socialsekreterare och medarbetare inom äldreomsorgen erbjuds vidareutbildning och kompetensutveckling (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med att ta fram en handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för barnskötare och förskollärare (3.2)	2019-01-01	2019-08-31

Barn, kultur och fritid

Det fristående kultur- och föreningslivet är viktigt i stockholmarnas vardag och avgörande för Stockholms attraktivitet. Det ideella engagemanget i föreningslivet har stor betydelse för ett levande civilsamhälle. Fristående kultur- och föreningsverksamheter ska uppmuntras och ha gynnsamma och förutsägbara villkor att verka på i Stockholm. Stadsdelsnämnderna ska skapa förutsättningar för ett levande kultur- och föreningsliv bland stockholmarna. Alla barn och unga ska ha rätt till en meningsfull fritid och tillgång till trygga och jämställda mötesplatser. Stadens utbud av aktiviteter ska svara mot olika behov hos barn och unga med särskild fokus på grupper som inte nås av dagens verksamheter.

Stadsdelsnämnderna ska tillgängliggöra öppna mötesplatser och fritidsverksamheter utifrån den befolkningsökning som sker och dagens ungas behov och levnadsmönster. Det är prioriterat att nå de grupper som idag inte nås av annan fritidsverksamhet. För detta krävs bland annat ett utvecklat jämställdhetsarbete, integrationsarbete, aktiviteter och platser för specifika målgrupper så som unga med funktionsnedsättning, flickor, nyanlända och hbtq-personer. Stadens parklekar är en viktig del av många barns fritid. Stockholm ska i stadsplaneringen öppna upp för fler parklekar som ska vara tillgängliga för stadens öppna förskolor och erbjuda pedagogisk och lekfulla miljöer.

Ideella föreningar och andra fristående aktörer i civilsamhället som får stöd av staden ska aktivt arbeta för att motverka all form av diskriminering, mobbning, kränkande behandling och kriminell verksamhet. Föreningar med odemokratiska värderingar eller kopplingar till våldsbejakande extremism ska få sitt föreningsstöd indraget. Principerna för föreningsstöd ska så långt som möjligt främja långsiktighet och förutsägbarhet för att underlätta för fristående aktörer att planera sin verksamhet och det ska råda tydlighet vilken instans i staden som ansvarar för vilken slags föreningsstöd.

För att öka den vuxna närvaron och tryggheten i de miljöer där ungdomar vistas tillhandahåller stadsdelsnämnderna fältassistenter som arbetar lokalt med uppsökande verksamhet för stadens unga. Syftet är att med preventiva insatser fånga upp och förhindra att ungdomar söker sig till miljöer präglade av missbruk och kriminalitet. I det uppsökande arbetet ska samarbete ingå mellan ungdomar, föreningsliv, polis, näringsliv och civilsamhället. Föräldrastödsprogram ska stärkas i syfte att stärka barns och föräldrars samspel för att skapa jämlika förutsättningar för en god uppväxt för alla barn. Kultursekreterarna har fortsatt uppdrag att vara stadsdelsnämndernas samordningsfunktion avseende kultur i nära samverkan med civilsamhällets organisationer och kulturnämnden.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- tillhandahålla fritidsverksamhet för barn och ungdomar
- upplåtelse av allmänna samlingslokaler
- lokal kulturverksamhet
- bidragsgivning till föreningar
- sommarkoloniverksamhet
- konsumentrådgivning
- medborgarkontor
- lokalt demokrati- och utvecklingsarbete
- öppen förskola

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Budgeterat till stadsdelsnämnderna	-565,4	-499,2	-499,2	-499,2
Kostnader (-)	-565,4	-499,2	-499,2	-499,2
Intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0

Budgeten för 2019 minskar med 66,2 mnkr jämfört med 2018 vilket beror på generellt effektiviseringskrav. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- anpassa stadens öppna mötesplatser och fritidsverksamheter till dagens unga stockholmares behov och levnadsmönster
- utveckla samverkan mellan verksamhetsområdet och socialtjänsten med fokus på det förebyggande arbetet
- genom fältassistenter arbeta lokalt med preventiv och uppsökande verksamhet för stadens unga
- utveckla den uppsökande verksamheten med fältförlagt socialt arbete med fokus på de utemiljöer och de tidpunkter då ungdomar vistas där
- arbeta med lokalt utvecklingsarbete med utgångspunkt i de framtagna lägesbeskrivningarna
- föräldrastödsprogram ska erbjudas i syfte att stärka stödet till barn och föräldrar för att skapa möjligheter till jämlika förutsättningar för en god uppväxt för alla barn
- stödja nattvandrande föräldrar i deras arbete att skapa trygghet
- i samarbete med kulturnämnden, utbildningsnämnden och stadens fria kulturaktörer utveckla och anpassa arbetet inom ramen för Kulans och annan kulturverksamhet i förskola och skola efter barnens och elevernas behov
- i samverkan med civilsamhällets aktörer erbjuda studiehjälp på fritidsgårdarna
- stötta det lokala kulturlivet samt tillhandahålla fritids- och mötesplatser som är inbjudande och erbjuder delaktighet för barn och unga med funktionsnedsättningar
- utveckla parklekarna genom samarbete med annan barn- och ungdomsverksamhet som vill bedriva kompletterande verksamhet som är öppen för alla barn samt bjuda in externa aktörer, efter gällande upphandlingsregler, som har intresse av att anlägga och driva parklekar i stadens parker
- initiera och stödja aktiviteter för unga nyanlända stockholmare för att möjliggöra kontaktnät och inkludering i samhället
- utveckla stadens sommarkolloverksamhet så att en större andel barn kommer från ytterstaden och områden som idag är underrepresenterade
- erbjuda fler barn och unga med funktionsnedsättningar möjlighet att delta i ordinarie sommarkoloniverksamhet
- utveckla parklekarnas pedagogiska och kulturella innehåll inom befintlig organisation och bemanning
- arbeta för att nå fler flickor och nyanlända i fritidsgårdsverksamheterna
- hitta samarbeten och utbyten mellan fritidsgårdar i olika stadsdelar för ökad integration
- erbjuda fritidsgårdsverksamhet specifikt riktad till ungdomar med funktionsnedsättning vissa kvällar i veckan
- vidareutveckla konsumentvägledning för ökad tillgänglighet och service

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- verka för minskad energianvändning i all fritids- och kulturverksamhet
- förebygga att avfall uppstår i all fritids- och kulturverksamhet och verka för att en större andel produkter och material återanvänds

- sortera ut mer material och avfall för återvinning i all fritids- och kulturverksamhet

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- genom bra uppföljning säkerställa att ekonomiska bidrag, tillgång till lokaler eller föreningsbidrag inte går till någon aktör med odemokratiska värderingar eller som uppmuntrar eller möjliggör våldsbejakande extremism
- tillsammans med kommunstyrelsen och andra berörda nämnder delta i arbetet att underlätta för föreningslivet att söka bidrag hos staden

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
2.1 Stockholm är en modern kultur- och evenemangstad med en stark besöksnäring	Andel ungdomar som är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter	75 %	75 %	76 %
	Andel ungdomar som är nöjda med tillgången till idrottsaktiviteter	74 %	75 %	75 %
	Andel ungdomar som deltar i föreningsliv	-	65 %	-

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna inventera behovet och lämplig geografisk placering av nya parklekar. (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna och de ekonomiska konsekvenserna för fler parklekar med djur i staden. (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda sommarkolloverksamhetens avgiftsmodell, både gällande dygnsavgiften per barn och de inkomstspann som ligger till grund för de olika avgiftsnivåerna.(1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ansvara för att barnskötare, socialsekreterare och medarbetare inom äldreomsorgen erbjuds vidareutbildning och kompetensutveckling. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31

Äldreomsorg

Stockholm ska ha en tillgänglig äldreomsorg med hög kvalitet som präglas av respekt för den enskildes behov och önskemål. Stadens omsorg ska kännetecknas av kvalitet, värdigt bemötande och valfrihet, där det egna inflytandet över insatser och valmöjligheter ska stärkas. Äldreomsorgen ska möjliggöra en hög livskvalitet för den enskilde. Rätten att bestämma över sin egen vardag gäller alla vuxna människor oavsett ålder. Kvalitet, valfrihet och mångfald är en självklarhet. På sikt står Stockholm inför en demografisk utmaning när antalet äldre i staden ökar kraftigt. Gruppen äldre har olika

behov och intressen och därför ser efterfrågan på insatser, stöd och aktiviteter olika ut. För att klara den demografiska utvecklingen krävs en samverkan och långsiktig samplanering mellan stadens olika delar.

Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med äldregruppen kontinuerligt se över hur måltiderna kan förbättras. Maten ska vara god och näringsrik och måltidsupplevelsen lustfylld. Den enskilde ska ha möjlighet att påverka vad som serveras. Det ska fortsatt vara möjligt att få hjälp med matlagning i hemmet istället för matlådor. För att måltiden ska få ett socialt innehåll ska fler äldre kunna få äta i sällskap med andra, exempelvis på en social träffpunkt eller i samarbete med föreningslivet.

Social isolering och ensamhet bland äldre är ett utbrett problem. Stadsdelsnämnderna ska därför aktivt arbeta med frågan om hur detta kan minska, gärna i samarbete med det civila samhället. Alla äldre på vård- och omsorgsboenden ska ha möjlighet att delta i sociala aktiviteter liksom erbjudas dagliga utevistelser. För att främja sociala och kulturella upplevelser ska stadsdelsnämnderna i samarbete med äldregruppen utöka antalet ungdomsbesök i äldreomsorgen. Vid biståndsbedömning ska särskild hänsyn tas till ålder, oro och ensamhet.

Samarbetet med Region Stockholms hälso- och sjukvård ska vara god för att underlätta den äldres vardag. Arbetsmodellen "Tryggt mottagande i hemmet" ska utökas över staden för att säkerställa en trygg hemgång för samtliga äldre i Stockholms stad.

Ett särskilt språklyft ska initieras för att på så sätt höja medarbetarnas svenskanspråk. Arbetet med demensteam inom hemtjänsten fortgår och varje stadsdel ska ha en speciell biståndsbedömare med fördjupad demenskompetens. De medarbetare i Stockholms stad som arbetar eller kommer i kontakt med demenssjuka eller dess anhöriga ska genomgå Svenskt Demenscentrums nätbaserade utbildning Demens ABC. Kontinuiteten inom hemtjänsten ska vara hög.

Arbetet med välfärdsteknik ska intensifieras och utvecklas. Inom detta område finns en stor potential att förbättra omsorgen och öka tryggheten för den enskilde. Arbetet med att införa smarta lås ska fortsätta.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- ledning av äldreomsorgen och den kommunala hälso- och sjukvården för personer över 65 år
- biståndsbedömning
- särskilt boende för äldre samt hemtjänst och dagverksamhet

Äldregruppen ansvarar för kommunövergripande frågor rörande äldreomsorg.

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Budgeterat till stadsdelsnämnderna	-7 633,7	-7 710,4	-7 789,5	-7 900,2
Kostnader (-)	-7 839,8	-7 934,9	-8 014,0	-8 124,7
Intäkter	206,1	224,5	224,5	224,5

Budgeten för år 2019 ökar med 76,7 mnkr jämfört med 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Ersättningsnivåerna för vård- och omsorgsboende indexuppräknas med 2,6 procent. Ersättningsnivåerna för hemtjänst i ordinärt boende höjs med 2 procent, biståndsbedömd dagverksamhet med 2 procent samt avlösning och ledsagning höjs med 2 procent. Förändringar framgår av bilaga 6.

Stadsdelsnämnderna ska årligen ta fram ett per regiongemensamt förslag till plan för att klara vård- och omsorgsboendebehovet. Arbetet samordnas av äldrenämnden som bearbetar förslagen från nämnderna och föreslår beslut om åtgärder utifrån en sammanvägd bedömning av behov och framtida trender med mera. Äldreboendepåsen ska därefter godkännas av kommunstyrelsen och är vägledande för nämndernas löpande beslut gällande större förändringar av stadens äldreboendebestand. Kommunfullmäktige ger i enlighet med planeringen nämnderna uppdrag om igångsättning av konkreta utbyggnadsprojekt. Förutsättningarna för ett projekt, Trondheimsgatan i Husby med angivet färdigställande till 2022, har ändrats varför uppdraget till Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd återtas.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- genom sina biståndshandläggare arbeta proaktivt och bedriva en uppsökande verksamhet för att ge äldre och deras anhöriga information om vilket stöd som finns att få vid behov av äldreomsorg
- säkerställa en rättssäker och likställig biståndsbedömning inom äldreomsorgen
- särskilt beakta folkhälsoperspektivet i biståndsbedömningen och all äldreomsorg ska ha ett rehabiliterande förhållningssätt
- säkerställa att de äldre kan påverka sin omsorg genom att i högre grad kunna välja innehåll och utförare
- möjliggöra för äldre att ha en vardag med hög livskvalitet genom att exempelvis erbjuda utevistelse, sociala aktiviteter, mötesplatser och kulturupplevelser
- i samarbete med servicenämnden och äldrenämnden kontinuerligt se över kommunikationsvägar, resurser och arbetssätt för att förbättra information och kontaktvägar inom staden samt för stockholmare och brukare i äldrefrågor
- säkerställa att de äldre som vill bo kvar hemma får adekvat stöd
- säkerställa att vård- och omsorgsboendena baseras på äldres behov och har en kvalitativt hög inne- och utomhusmiljö som ger möjlighet till parboende och besökare att övernatta
- utifrån sina lokala förutsättningar ansvara för att skapa aktivitetscenter i anslutning till så många seniorboenden som möjligt
- i samarbete med äldrenämnden stärka arbetet med de förebyggande och rehabiliterande insatserna genom att i ökad utsträckning samverka med arbetsterapeuter, fysioterapeuter och dietister. Framförallt inom hemtjänsten och den uppsökande verksamheten
- i samarbete med äldrenämnden fortsätta att arbeta och utveckla ramtid inom hemtjänsten i syfte att utveckla valfriheten och förbättra arbetsmiljön
- i samråd med äldrenämnden säkerställa att en tillförlitlig informationsöverlämning sker inom hemtjänsten och särskilda boenden
- utveckla befintliga sociala mötesplatser och träffpunkter för äldre som möjliggör social gemenskap och mänskliga möten
- i samarbete med äldrenämnden vidareutveckla arbetet med anhörigstöd till närstående i syfte att stödja och vägleda i kontakten med kommunen, regionen eller andra myndigheter

- fortsätta och utveckla samverkan med Region Stockholm och Storsthlm i syfte att tillhandahålla en individcentrerad och sammanhållen vård och omsorg av hög kvalitet
- fortsätta samverka med äldre nämnden och socialnämnden för att nå och utveckla insatser till äldre personer som tillhör sårbara grupper som exempelvis äldre personer som lever i hemlöshet, lider av psykisk ohälsa eller har en missbruksproblematik
- öka samverkan och samhandläggningen kring äldre med komplexa behov
- i samarbete med äldre nämnden, lokala brottsförebyggande råd och polismyndigheten arbeta för att stoppa våld, bedrägeri och andra brott som drabbar äldre personer
- utveckla kompetens bland medarbetare inom demenssjukdomar och geriatrisk specialistkompetens
- ta vara på den språkkompetens som finns hos medarbetarna inom stadens äldreomsorg och använda den i verksamheten
- bidra till utvecklingen av såväl biståndsbedömda som icke biståndsbedömda boendeformer för äldre i samverkan med Micasa Fastigheter AB och äldre nämnden
- fortsätta arbetet med att utveckla stadens hemtjänst
- i samverkan med äldre nämnden utveckla möjligheterna inom staden för avlastning av anhöriga genom korttidsplatser
- verka för att utöka antalet korttidsplatser på stadens särskilda boenden

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- årligen per region ta fram ett gemensamt förslag till boendeplan för att klara vård- och omsorgsbehovet och planen ska utgöra underlag till äldre nämndens stadsövergripande boendeplanering
- i samarbete med exploateringsnämnden och Micasa Fastigheter AB inarbeta strategier samt behovs- och efterfrågebedömningar för icke biståndsbedömda seniorbostäder i den årliga hanteringen av den stadsövergripande boendeplanen. Boendeplanen ska ligga till grund för efterföljande års markanvisningar för seniorbostäder
- öka kunskapen om och utveckla bemötandet av äldre hbtq-personer
- i samråd med äldre nämnden höja kunskapen om hur värmeböljor ska hanteras i verksamheten
- i samråd med äldre nämnden och genom sina dietister arbeta för att förbättra måltidsupplevelsen inom äldreomsorgen samt bidra till att maten har ett bra näringsinnehåll, är aptitlig och i allt större grad är ekologisk. Kunskapen om olika former av specialkost och behovet av sådan kost ska utvecklas
- fortsätta arbetet med att sortera ut matavfall
- minska avfallsmängden från äldreomsorgens verksamheter bland annat genom minskad användning av engångsprodukter
- säkerställa att det utifrån sina lokala förutsättningar finns mötesplatser och träffpunkter i stadsdelen som håller öppet även vid storhelger och på sommaren

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- permanenta satsningen på äldrevårdar inom äldreomsorgen i syfte att utbildad personal i högre grad ska utföra omsorg och annan personal utföra service

- bistå övriga berörda nämnder i stadens arbete med boendeplaneringen för att säkerställa en sammanvägd övergripande bedömning och prognos över framtida behov
- arbeta för att äldreomsorgens verksamhet ska bli mer innovativ och utveckla användandet av digitalisering och välfärdsteknik
- genom kontroll och ett utvecklat kvalitetsarbete bevaka och främja kvalitet och jämlik tillgång till god äldreomsorg
- i samarbete med äldre nämnden arbeta för att säkerställa den framtida personal- och kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen med särskilt fokus på språkkompetens hos medarbetarna
- genom stadens kvalitetsobservatörer få stöd gällande kvalitetsutveckling
- arbeta för att deltagandet i stadens kvalitetsutmärkelse ska öka
- i samarbete med äldre nämnden arbeta för att säkerställa den framtida personal- och kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande	Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen	70%	71%	72%
	Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra	57%	58%	58%
	Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i hemtjänsten	85%	86%	87%
	Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs på vård- och omsorgsboende	76%	77%	78%
	Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	Fastställs 2019	Fastställs 2019	Fastställs 2019
	Andel trygga omsorgstagare i hemtjänsten	81%	82%	83%
	Andel trygga omsorgstagare på vård- och omsorgsboende	87%	88%	89%
	Andel nöjda omsorgstagare i hemtjänsten	84%	85%	86%
	Andel nöjda omsorgstagare i på vård- och omsorgsboende	81%	82%	83%
	Andel nöjda omsorgstagare i dagverksamhet	92%	92%	93%

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna genomföra ett projekt för matlyft inom äldreomsorgen i syfte att utveckla former för att förbättra måltidsupplevelsen, matkvaliteten och sprida goda exempel (1.5).	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda de ekonomiska och juridiska förutsättningarna för ett införande av ett förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda möjligheten att införa en så kallad äldreboendegaranti för personer över 85 år som ger rätt till en plats på ett tryggt och anpassat boende. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda och göra en översyn över biståndshandläggargorganisationen för att öka likställigheten i biståndsbedömningarna i staden. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur personalkontinuiteten inom hemtjänsten kan förbättras. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda behovet av en generösare biståndsbedömning. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och i samråd med stadsdelsnämnderna utvärdera arbetet med aktivitetscenter. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och Micasa fastigheter AB samt i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur staden kan möjliggöra för fler kollektiva boendeformer för äldre, till exempel inom boendeformen seniorboende. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda möjligheten att inrätta serviceassistenter och dela upp service- och omsorgsin-satser inom äldreomsorgen, både hemtjänst och på boendesidan, i syfte att omsorgsutbildad personal ska utföra omsorg och annan personal utföra service. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med Micasa fastigheter AB och i samråd med stadsdelsnämnderna genomföra en inventering av köken på stadens vård- och omsorgsboenden och utifrån den utvärdera möjligheten att skapa fler tillagningskök. Detta för att maten ska lagas nära de äldre och förbättra källsorteringen. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med Region Stockholm utreda hur biståndsbedömarrollen kan utvecklas mot en renodling av å ena sidan myndighetsutövning, å andra sidan rådgivning och vägledning. Detta ska säkerställa en sammanhållen planering och tillgänglig uppföljning av samhällets insatser som utgår från den enskilde äldres behov och perspektiv. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheten att få äldreomsorg på sitt modersmål. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna se över utevistelsegarantin för att säkerställa möjligheterna för äldre i vård- och omsorgsboenden att vistas utomhus och delta i aktiviteter även utanför boendet. Ungdomsvårdar och den ideella sektorn kan vara en del i att uppfylla dessa mål. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda möjligheten att ge hemtjänstmottagare som tillfälligt vistas i Stockholm möjlighet att välja utförare av hemtjänst i stadens valfrihetssystem. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda möjligheter till profilhemtjänst för äldre med specifika behov. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska utreda hur staden på bästa sätt kan stödja verksamhetsområdet i samband med övergång till förändrade arbetssätt med hjälp av nya digitala stöd. Vidare behöver uppdraget omfatta hur vald modell på bästa sätt införs samt utredning om hur nuvarande metodstöd behöver anpassas till vald modell eller modeller. Uppdraget ska så långt det är möjligt och lämpligt ta avstamp i nationella standarder och språk. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Alla stockholmare oavsett funktionsförmåga ska tillförsäkras integritet, självbestämmande och möjlighet att kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. Så långt som möjligt ska var och en, utifrån sina förutsättningar och önskemål, kunna leva ett självständigt liv och ha en sysselsättning, ett arbete att gå till eller studera. Skyddsnätet för personer med funktionsnedsättningar ska vara starkt.

Stockholm ska vara en levande och socialt hållbar stad, där alla är delaktiga i samhällsutvecklingen utifrån sina egna förutsättningar. Funktionsnedsättning ska aldrig vara ett hinder för att någon ska kunna utvecklas och leva det liv som den önskar. Stadsdelsnämnderna ska identifiera och systematiskt avlägsna det som motverkar delaktighet i samhället och ett självständigt liv.

Inriktningen för stöd och service till personer med funktionsnedsättning är att funktionshinder inte är en egenskap hos individen utan orsakas av hur samhället är utformat. Samtliga insatser ska anpassas till den enskildes individuella behov och utformas så att de är lättillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv. Ledsagning och personlig assistans ska vara flexibla insatser så att alla kan delta i samhällslivet på lika villkor. Biståndsbedömningen ska vara rättssäker och likställig och stadsdelsnämnderna ska ge ett individuellt utformat stöd.

Uppgifter

Inom verksamhetsområdet ansvarar stadsdelsnämnderna för att tillhandahålla individuellt behovsprövade stödinsatser till personer med funktionsnedsättning. Insatser som beslutas enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är:

- personlig assistans
- ledsagarservice
- kontaktperson
- avlösarservice
- korttidsvistelse utanför det egna hemmet
- korttidstillsyn för skolungdom över 12 år
- boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar
- bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna
- daglig verksamhet

Insatser som beslutas med stöd av socialtjänstlagen (SoL) är bland annat:

- hemtjänst
- bostad med särskild service

- boendestöd
- kontaktperson
- avlösning
- ledsagning

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Budgeterat till stadsdelsnämnderna	-3 835,2	-3 925,1	-3 925,1	-3 925,1
Kostnader (-)	-3 837,2	-3 927,1	-3 927,1	-3 927,1
Intäkter	2,0	2,0	2,0	2,0

Budgeten för 2019 ökar med 89,9 mnkr jämfört med 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- stärka internt och externt samarbete för att säkerställa att likställighet och samordning fungerar
- arbeta för att brukarperspektivet genomsyrar alla insatser som görs för målgruppen och att den enskildes inflytande ökar
- motverka att det förekommer våld på de verksamheter som riktar sig mot målgruppen
- med utgångspunkt i stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck säkerställa kompetenser för att förebygga, uppmärksamma och motverka målgruppens utsatthet för våld av närstående och ge anpassat stöd och skydd till de som är i behov av det
- säkerställa tillgången till heminstruktörer för synskadade och hörselskadade i alla stadsdelsnämnder
- samarbeta med organisationer och föreningar som arbetar med funktionsnedsättnings- och tillgänglighetsfrågor, inklusive de organisationer som företräder barn och unga med funktionsnedsättning
- anpassa socialtjänstens handläggning, insatser och skyddsåtgärder så att alla, oavsett funktionsförmåga, kan tillgodogöra sig hjälpen
- fortsätta att arbeta med implementeringen av de reviderade riktlinjerna för ledsagning och ledsagarservice
- tillse att rekryteringen av uppdragstagare sker utifrån individens behov och att den enskilde ges möjlighet att tidigt kunna påverka vem som blir utsedd som exempelvis ledsagare, avlösare och kontaktperson eller kontaktfamilj
- uppmärksamma barns situation inom verksamhetsområdet, både vad gäller barn med olika funktionsnedsättningar och barn till vuxna med funktionsnedsättning som ansöker om stöd och service
- fortsätta att utveckla och implementera rutiner för att säkerställa barnperspektivet samt barns delaktighet i handläggningen

- tillgodose behovet av ledsagarservice för att barn och unga vuxna med funktionsnedsättningar regelbundet ska kunna delta i fritidsaktiviteter

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- årligen per region ta fram ett gemensamt förslag till boendeplan för att klara vård- och omsorgsbehovet. Planen ska utgöra underlag till socialnämndens stadsövergripande boendeplanering för grupp- och servicebostäder
- i samband med bostadsexploateringsprojekt utreda om projekten kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende, med prioriterad inriktning på boenden inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri. Stadsdelsnämnderna har ett särskilt ansvar att i tidigt skede och i tillräcklig omfattning säkerställa beställningar av dessa boenden
- ständigt verka för att förbättra tillgängligheten för personer med olika funktionsnedsättningar genom ett systematiskt och målinriktat arbete
- stärka arbetet med att avskaffa kvarstående enkelt avhjälpna hinder, och fortsätta öka tillgängligheten och delaktigheten i samhället
- i samråd med socialnämnden höja kunskapen om hur värmeböljor ska hanteras

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- arbeta för att verksamheten för personer med funktionsnedsättningar ska bli mer innovativ och utveckla användandet av digitalisering och välfärdsteknik
- genom kontroll och ett utvecklat kvalitetsarbete bevaka och främja kvalitet och jämlik tillgång till gott stöd och service
- genom kvalitetsobservatörer få stöd gällande kvalitetsutveckling
- anställa fler personer med funktionsnedsättningar

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet	Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	Öka	Öka	Öka
	Andel brukare som trivs – Funktionsnedsättning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	Fastställs 2019	Fastställs 2019	Fastställs 2019
	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till	78%	78%	79%

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	personer med funktionsnedsättning)			
	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90%	90%	90%
	Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	92%	92%	92%
Obligatorisk nämndindikator				
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås:

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna stärka samverkan kring personer med olika funktionsnedsättningar och förbättra målgruppens möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta att utveckla stödet till elever med funktionsnedsättning som går ut ungdomsgymnasiet och gymnasiesärskolan.(1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna inventera och utreda hur samarbetet runt gruppen unga med LSS med kompletterande psykiatriska diagnoser kan utvecklas.(1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden, stadsdelsnämnderna och civilsamhällets aktörer utveckla hälsofrämjande insatser för personer med funktionsnedsättningar. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utvärdera den nya modellen för ledsagning och utreda ytterligare möjligheter till utveckling av modellen. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av resursfördelningssystem inom funktionshindersområdet. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Stadsdelsnämnderna ska möjliggöra för stockholmare att utvecklas utifrån sina förutsättningar och känna sig trygga och ha en bra livskvalitet. Socialtjänsten ska uppmärksamma alla barn och vuxna som kan behöva stöd och erbjuda en modern, rättssäker

och evidensbaserad socialtjänst vid ett så tidigt skede som möjligt. Socialtjänsten ska vara likvärdig och tillgänglig oavsett var i staden man bor.

Alla barn har rätt till goda uppväxtvillkor och inget barn ska behöva uppleva våld eller förtryck. I nära samarbete med barn och föräldrar ska socialtjänsten säkerställa att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver. Det förebyggande arbetet sker genom samverkan mellan många olika aktörer.

Skolan är den främsta skyddsfaktorn för unga människors liv och framtida livschanser. Därför måste samverkan mellan skolan, socialtjänsten och polisen stärkas för att tidigt identifiera barn i riskzon, följa upp orosanmälningar samt stabilisera barns och ungas skolgång.

Invånarna i, av polisen definierade särskilt utsatta områden och utsatta områden, är i stort behov av en aktiv närvaro och tidiga insatser från det offentliga och särskilt socialtjänsten.

För att kunna möta och hjälpa dem som behöver stöd från socialtjänsten måste medarbetarna ges en bra arbetsmiljö och goda förutsättningar att utföra sitt arbete. Staden ska fortsätta arbeta i enlighet med handlingsplanen för socialsekreterare och biståndsbedömare. Hot och våld mot socialtjänstens medarbetare ska alltid tas på största allvar.

Kommunen har det yttersta ansvaret för att personer med missbruksproblem får den hjälp och vård som de behöver för att komma ifrån missbruket. Även här är det uppsökande arbetet prioriterat. Socialtjänsten har ett stort ansvar för att motverka hemlöshet. I det förebyggande arbetet ingår vräkningsförebyggande arbete i samverkan med övriga aktörer.

Inom socialpsykiatri kan personer med psykisk funktionsnedsättning få stöd med att utifrån sina förutsättningar, delta i samhällets gemenskap samt ha ett arbete att gå till. Samverkan med psykiatri är viktig för att på bästa sätt tillgodose den enskildes behov av stöd och insatser.

Kommunen har en skyldighet att stötta brottsutsatta, och då särskilt vuxna och barn som är eller har varit utsatta för våld av närstående eller övergrepp i rättssak. Arbetet mot våld i nära relationer ska stärkas och goda förutsättningar ska skapas för den enskilde att kunna ta sig ur sådana relationer. Stödet vid övergrepp i rättssak ska stärka den enskilde så att rättsprocessen obehindrat kan gå vidare.

Arbetet med sociala insatsgrupper är fortsatt prioriterat och alla stadsdelsnämnder förutsätts använda denna arbetsmetod. Stadsdelsnämnderna ska samordna arbetet med sociala insatsgrupper för målgruppen 12-29 år med skärpt fokus på kvalitet och att uppnå goda resultat. Det är viktigt att särskilt utveckla förutsättningarna att nå den yngre målgruppen 12-18 år. Vad gäller målgruppen 19-29 år är det viktigt att stadsdelsnämndernas arbete sker i samverkan mellan arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna. Verksamheten ska övergå i permanent drift.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- Insatser för vuxna med missbruksproblematik
- Insatser för barn och unga
- Insatser för personer med psykisk funktionsnedsättning
- Insatser för personer i hemlöshet

- Insatser för personer utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck
- Insatser för personer som är på väg att radikaliserats till eller är en del av våldsbekämpande miljöer samt personer som drabbats av extremism

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Budgerat till stadsdelsnämnderna	-2 086,4	-2 187,9	-2 175,7	-2 175,0
Kostnader (-)	-2 123,3	-2 224,8	-2 212,6	-2 211,9
Intäkter	36,9	36,9	36,9	36,9

Budgeten för 2019 ökar med 101,5 mnkr jämfört med 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- fokusera på det förebyggande arbetet och sätta in tidiga och evidensbaserade insatser i samverkan med övriga aktörer för barn och unga
- utveckla arbetet med att analysera och beakta barnperspektiv, barnrättsperspektiv och barnets perspektiv i socialtjänstens arbete
- stärka samverkan mellan skola, förskola, socialtjänst, fritidsverksamheter, polis och det förebyggande och uppsökande sociala arbetet för barn i riskzon
- verka för att fler familjecentraler kan öppna
- prioritera och aktivt delta i ledningen av arbetet med skolsociala team under samordning av socialnämnden och utbildningsnämnden
- tillhandahålla rådgivning vid ungdomsmottagningar och genomföra socialt förebyggande insatser bland ungdomar. Ungdomsmottagningarna ska särskilt prioritera att i högre utsträckning nå ut till yngre pojkar.
- tillsammans med skolan följa upp orosanmälningar gällande barn som far illa
- särskilt stärka sitt samarbete med förskolan i syfte att nå fler familjer i ett tidigt skede. Förskolan ska engageras i det tidigt förebyggande arbetet som socialtjänsten bedriver, fler förskollärare ska leda familjestödsgrupper och kunskapsutbyte mellan förskola och socialtjänst ska uppmuntras
- erbjuda och säkerställa tillgången till olika former av föräldrastödsprogram och familjebehandling som möter stockholmarnas olika behov
- erbjuda föräldrastöd som tar sikte på att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck
- tillsammans med socialnämnden utveckla sociala stödinsatser för att långsiktigt stärka personer som har blivit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, gärna i samarbete med civilsamhället. De som har blivit tvungna att bryta med sin familj ska få stöd och hjälp att skaffa sig ett nytt nätverk och ett nytt liv efter en placering på skyddat boende
- säkerställa att hänsyn tas till barnperspektivet i ärenden där en förälder eller vårdnadshavare aktualiseras hos socialtjänsten, och samordna insatser mellan vuxen- och barnhandläggning

- stärka arbetet med samordnad individuell plan och utveckla hållbara strukturer för samverkan
- stärka stödet i samverkan med skolan och polisen för barn och ungdomar som blivit utsatta för övergrepp i rättssak
- säkra stadens tillgång till jour- och familjehem samt utveckla uppföljningen av vården
- utveckla samverkan med arbetsmarknadsnämnden, civilsamhället, näringslivet och arbetsgivare för att bidra till etablering i samhället och på arbetsmarknaden för gruppen ensamkommande barn och unga
- fortsätta utveckla stadens familjehemsvård och säkerställa att alla barn ges tillgång till stödgrupper
- utveckla stödet till placerade barn och deras föräldrar och arbetet med eftervård i öppna former i samarbete med socialnämnden
- vid oundvikliga uppbrott från förskola och skola erbjuda kompensatoriska åtgärder för att motverka de problem som uppbrottet kan medföra
- tillsammans med socialnämnden och arbetsmarknadsnämnden arbeta för att ungdomar som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd enligt lagen om ny möjlighet till uppehållstillstånd för vissa ensamkommande får goda förutsättningar att etablera sig i samhället genom studier som kan leda till försörjning
- prioritera åtgärder för att upptäcka och motverka psykisk ohälsa bland barn och unga, särskilt unga tjejer, unga hbtq-personer och ensamkommande barn och unga, samt samverkan med barn- och ungdomspsykiatri och Region Stockholms övriga delar
- verka för fler mötesplatser för unga hbtq-personer, inklusive unga hbtq-personer med olika funktionsvariationer, över hela staden, och i synnerhet i ytterstaden
- säkerställa samverkan mellan socialtjänsten, förskola, skola och elevhälsa för alla nyanlända barn – både ensamkommande och barn som bor med sin egen familj
- stärka det sociala uppsökande arbetet för att nå ungdomar som brukar narkotika
- utveckla samverkan mellan skola och elevhälsa, fritidsverksamhet, föreningsliv och socialtjänst i det förebyggande arbetet för att minska narkotikaanvändning
- i samverkan med socialnämnden och arbetsmarknadsnämnden permanenta och utveckla sociala insatsgrupper
- arbeta förebyggande mot våld i nära relationer inom socialtjänsten, skolan och förskolan, för socialtjänstens del också uppsökande och att ge stöd och skydd till brottsutsatta när våldet har skett
- i den uppsökande verksamheten delta i polisens arbete mot försäljning av narkotika, med särskilt fokus på platser med öppen drogförsäljning
- i samverkan med socialnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt rättsvårdande myndigheter och skatteverket motverka den svarta ekonomin och organiserad brottslighet vid tillståndsgivning och tillsyn
- fortsätta utveckla stödinsatser vid placering av förälder med medföljande barn på skyddade boenden, liksom stödet till barn, unga och föräldrar efter avslutad placering
- säkerställa skolgången för medföljande barn som bor på skyddat boende och erbjuda förskola eller pedagogisk verksamhet för barn i förskoleålder
- utveckla det våldspreventiva arbetet och arbetet med våldsutövare
- i samarbete med socialnämnden utreda möjligheterna, i fall av våld i nära relationer, att se till att det är den våldsutsatta parten, inte våldsutövaren, som bor kvar i det gemensamma boendet

- säkerställa kompetens kring särskilt sårbara grupper risker för våldsutsatthet, exempelvis personer med funktionsnedsättningar, äldre, hbtq-personer, personer med missbruksproblematik, personer med utländsk bakgrund och personer som lever i en hederskontext
- särskilt stärka sin kompetens kring och utveckla insatser riktade mot barn som blivit indragna i våldsbejakande extremistiska miljöer
- arbeta förebyggande gentemot individer som kan vara i riskzon att radikaliserats till våldsbejakande extremism
- tillsammans med socialnämnden fortsätta utveckla arbetet med Peer Support inom socialpsykiatri, gärna i dialog med Region Stockholm
- med stöd av socialnämnden erbjuda kvalitativ och evidensbaserad god öppenvård som utgår från varje individs behov, med utgångspunkt i den översyn av öppenvården som gjorts
- arbeta förebyggande mot spelmissbruk utifrån ett kunskapsbaserat arbetssätt
- fortsätta att utveckla samverkan kring det vräkningsförebyggande arbetet i syfte att personen ska kunna bo hemma i eget stadigvarande boende utan att riskera vräkning
- utveckla budget- och skuldrådgivning med fokus på ökad tillgänglighet
- stärka arbetet med så korta placeringar som möjligt på akutboenden, sänka trösklarna för att få en fast bostad samt följa upp att en likställighet råder i staden
- i samverkan med socialnämnden och äldre- och våldsnämnden fortsätta utveckla arbetet med personer som är 65 år eller äldre, med eller utan missbruk, som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa
- tillsammans med socialnämnden utveckla utbudet, insatserna och arbetssätten inom tak över huvudet-garantin
- stärka det vräkningsförebyggande arbete, bland annat genom att stärka budget- och skuldrådgivning
- i samarbete med socialnämnden utveckla det stöd som tillhandahålls personer som beviljas försöks- och träningslägenheter och Bostad först, såsom boendestödet och andra insatser med starkt brukarperspektiv
- utveckla stödet till barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden, såväl direkt till barnen som till föräldrarna, genom konkreta och effektiva stödprogram och kompensatoriska åtgärder
- erbjuda intensiva insatser i form av vård och stöd och funktionshöjande insatser vid utskrivning från slutenvården
- fortsätta att förbättra möjligheterna till arbetslivsinriktade insatser och sysselsättning för personer med psykiska och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar
- tillsammans med socialnämnden fortsätta arbetet med att utreda det sociala arbetets organisering, med målet att utveckla ett mer familjeorienterat och teambaserat arbetssätt där resurserna är samlade kring individen
- säkerställa långsiktigt stöd till personal som utsatts för hot och våld i sin myndighetsutövning
- utveckla insatser för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten och möjliggöra för skolan att lägga kraft vid det lärande uppdraget
- stadsdelsnämnder i utsatta områden ska, inom ramen för de lokala samverkansöverenskommelserna med polisen, inrätta kontaktpolisverksamhet
- i samarbete med skolan utveckla insatser för att bryta omfattande skolfrånvaro så att eleven återgår till en stabil skolsituation

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- i samarbete med socialnämnden planera för utbyggnad av boenden för personer med psykisk och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Planering och genomförande ska utgå från uppdrag psykisk hälsa

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- anpassa och introducera metoden kollegial observation inom socialpsykiatrin i syfte att ständigt förbättra kvaliteten för brukarna
- fortsätta utveckla samarbetet med brukar- och intresseorganisationer

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet	Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats	84%	84%	84%
	Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatrin	25%	26%	26%
	Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	42%	42%	42%
	Andel personer inom socialpsykiatrin som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	80%	80%	80%
	Andel brukare inom socialpsykiatrin som inte upplever diskriminering	Öka	Öka	Öka
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte burit vapen	Fastställs 2019	Fastställs 2019	Fastställs 2019
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte blivit utsatta för hot och våld	Fastställs 2019	Fastställs 2019	Fastställs 2019
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol	-	62%	-
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	-	92%	-

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	-	91%	-
	Andel barn och unga som bedöms ha skyddsbehov som har kunnat placeras under trygga förhållanden	100%	100%	100%
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal vräkningar som berör barn	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel meddelanden om avhysning som inkommit till förvaltningen från Kronofogdemyndigheten som kunnat avvärijas	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten skattar sin hälsa som god	-	Tas fram av nämnd	-

Följande aktivitet ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med utbildningsnämnden och i samverkan med polis och fritidsverksamhet inrätta och bidra till lokala operativa samverkansforum för barn i behov av samlade insatser från skola och socialtjänst. (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla arbetssätt och rutiner för att säkerställa att utbildningsnämndens samordningsansvar för elever med upprepade och längre frånvaro är väl fungerande oavsett huvudman. (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp konsekvenser av nya utskrivningsregler för brukare som kommer från slutenvård. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med Region Stockholm utveckla en stadsövergripande handlingsplan för att förebygga självmord. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda en komplettering av stadens relationsvårdcentrums verksamhet så att den även inkluderar stöd till barn som upplevt våld. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda om det är möjligt att utveckla boendestöd inom missbruksområdet. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda vilka möjligheter det finns och vilka insatser som skulle krävas, i fall av våld i nära relationer, att se till att det är den våldsutsatta parten och inte våldsutövaren som bor kvar i det gemensamma boendet. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av riktlinjerna för hur socialtjänsten agerar när ett barn eller en ungdom stängs av från skolan med sikte på snabbare insatser. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn avseende stadens ungdomsmottagningar gällande bland annat organisation och huvudmannaskap. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur nyanlända och personer i utsatta områden kan nås av lättillgänglig och korrekt information om socialtjänstens uppgifter och arbetssätt, i syfte att minska fördomar och misstroende mot myndigheter. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur staden ska stödja de nyanlända som bor på stadens boenden och som efter etableringsfasen blir aktualiserade hos stadens socialtjänst. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna anpassa och introducera metoden kollegial observation inom socialpsykiatri och omsorgen om personer med funktionsnedsättning i syfte att ständigt förbättra kvaliteten för de enskilda brukarna. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna göra en översyn av hur staden arbetar med stöd och skydd till personer utsatta för våld, i syfte att säkerställa att de som är i behov av stöd och skydd också får det. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur den stadsövergripande avhopparverksamheten kan utvecklas i syfte att förbättra incitamenten och skyddet för de som väljer att lämna kriminella gängmiljöer. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur en Bostad först-modell för barnfamiljer i ekonomisk utsatthet och som varit långvarigt hemlösa kan tas fram. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur socialtjänsten bör samverka med andra myndigheter, och för egen del agera, när de upptäcker fall där personer bor i lokaler ej avsedda för bostadsändamål, i synnerhet sådana som utgör en hälsofara ur ett sanitets-, brandskydds- eller säkerhetsperspektiv. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetssätt för att säkerställa att allvarssamtal med ungdomar och deras föräldrar samt polis ska hållas inom 48 timmar efter det att det kom socialtjänsten till kännedom att den unge för första gången begått eller misstänks ha begått brott. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31

Stadsmiljöverksamhet

Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att den gemensamma stadsmiljön är välskött, tillgänglig och trygg i hela Stockholm och ger alla stockholmare möjligheter till möten och rekreation. Att arbeta för parker, naturreservat och naturområden med hög kvalitet och förbättrade förutsättningar för vistelse, gående och cyklister är särskilt prioriterat. I takt med att staden växer ökar användning av grönområden och parker, vilket ställer högre krav på stadsdelsnämndernas skötsel och underhåll.

En ren och snygg stad skapar trygghet. Stadsdelsnämnderna ska arbeta för ökad trygghet i det offentliga rummet genom god renhållning i offentliga miljöer och förebyggande

arbete mot klotter, skadegörelse och nedskräpning. Kriminalitet och otrygghet ska motverkas genom åtgärder som fysiskt bygger in trygghet i stadsmiljön och belysning på mörka platser ska utökas på platser där otrygghet på kvällstid minskar stockholmarnas frihet. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med andra nämnder, fastighetsägare, handlare och andra aktörer genomföra platssamverkan för att tillsammans med boende utveckla attraktiva och trygga stadsdelar.

Prioritering och fördelning av stadsdelsnämndernas investeringsbudget inom stadsmiljöområdet sker fortsatt i samarbete mellan trafikinämnden och stadsdelsnämnderna. Samordningsgruppen under ledning av stadsträdgårdsmästaren arbetar med stadens strategiska satsning på grönområden i enlighet med översiktsplanen. Berörda stadsdelsnämnder ska vara delaktiga i trafikinämndens arbete med det utökade investeringsuppdraget i parker och gröna stråk i ytterstaden. Stadsdelsnämnderna ska delta i arbetet utifrån sin kunskap om lokala förhållanden och kontakt med invånarna i respektive stadsdelar.

Uppgifter

Stadsdelsnämnderna hanterar investeringar samt drift och underhåll av parker, parkvägar och grönområden, i den mån det inte avser investeringar som utgör en del av en exploatering.

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- drift och underhåll av parker, parkvägar och grönområden, inklusive barmarksrenhållning och vinterväghållning
- naturområden
- naturreservat
- strandbad

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Budgeterat till stadsdelsnämnderna				
Kostnader (-)	-328,7	-350,9	-335,9	-335,9
Drift och underhåll	-197,8	-207,7	-192,7	-192,7
Avskrivningar	-124,2	-134,5	-134,5	-134,5
Internräntor	-6,7	-8,7	-8,7	-8,7
Intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-328,7	-350,9	-335,9	-335,9
Investeringsplan				
Netto	-195,0	-195,0	-195,0	-195,0

Budgeten 2019 ökar med 22,2 mnkr jämfört med 2018. Budget för stadsmiljöinvesteringar uppgår till 195,0 mnkr. Förändringarna framgår av bilaga 2 respektive bilaga 3.

I central medelsreserv finns resurser avsatta för skötsel av naturreservat. I stadsdelsnämndernas investeringsbudget ingår medel för stadsmiljöprojekt, tillgänglighetsåtgärder och reinvesteringar.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- fortsätta att utveckla en trygg och attraktiv närmiljö i nära samverkan med trafiknämnden och andra berörda aktörer utifrån dialog med stockholmare och lokala aktörer
- upprätthålla och tydliggöra information om stadens städgaranti, vilket innebär att städning och tömning av offentliga papperskorgar ska ske inom 24 timmar efter anmälan
- upprätthålla och innovativt utveckla skadedjursbekämpning i samarbete med trafiknämnden för att minska nedskräpning samt förekomsten av råttor och andra skadedjur i stadsmiljön
- främja livskvalitet för stockholmarna genom att underlätta för sociala aktiviteter, utomhusvistelse och vardagsmotion
- i samarbete med idrottsnämnden, utbildningsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt exploateringsnämnden arbeta med att tillgängliggöra stadens naturreservat med rekreativa värden samt tillgängliggöra naturreservaten för personer med funktionsnedsättning
- tillgänglighetsanpassa parkvägar och parkbänkar
- rusta upp och tillgänglighetsanpassa stadens badplatser
- undanröja fysiska hinder i inne- och utemiljöer då den fysiska tillgängligheten är avgörande för delaktighet för många stockholmare med funktionsnedsättningar
- trygghetsinventeringar ska genomföras tillsammans med polisen och civilsamhället, med fördel inom ramen för arbetet med lokala utvecklingsplaner. Inventeringarna ska identifiera otrygga platser och leda till att planer över vilka insatser som behövs för att tryggheten ska öka ska upprättas
- utforma lekparkers så att barn med funktionsnedsättningar kan använda dem och vid renovering ta hänsyn till tillgänglighetsskapande åtgärder
- utveckla medborgardialogen med utgångspunkt från lokala parkplaner

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- utöka löpande skötsel och underhåll av stadens parker
- tillsammans med trafiknämnden samverka med privata fastighetsägare, handlare, boende, stadens verksamheter och andra aktörer i arbetet med att utveckla trygga och attraktiva stadsdelar samt bidra till genomförandet av det lokala utvecklingsarbetet i ytterstaden
- utveckla stadens parker och anlägga parker som en naturlig del av stadsutvecklingsområden samt fortsätta arbetet med Grönare Stockholm för att stärka grön infrastruktur och mångfunktionalitet i stadens grönområden med prioritet på ytterstaden
- ta hänsyn till de minsta barnens behov av att vistas i parker och grönområden i arbetet med att planera och utveckla stadsmiljön
- bistå trafiknämnden, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden med att utveckla arbetet med stadsdelsperspektiv på gröna svaga samband enligt översiktsplanen med syfte att ta fram projekt för gröna investeringar

- bistå trafikinämnden i arbetet med att skapa fullvärdiga cykelpendlingsstråk och bidra till att anpassa stadsmiljöerna för att minska konfliktytor mellan gående och cyklister
- delta i genomförandet av stadens Gångplan planera stadsmiljön utifrån ett jämställdhetsperspektiv med särskild hänsyn till behoven hos barn, äldre och personer med funktionsnedsättningar
- genom styrgruppen för Grönare Stockholm och stadsträdgårdsmästaren, i samarbete med trafikinämnden, se över styrningen och samordning för stadens gröna värden, skötsel och förvaltning av dessa
- bidra till goda möjligheter för stadsodling i parker, på kvartersgårdar, tak, kolonilotter och gågator i samverkan med trafikinämnden
- utveckla och stärka ekologiska värden i stadens parker
- utveckla arbetet med att tillvarata grönytors möjligheter att motverka och mildra effekterna av extrema klimatrelaterade händelser, som intensiva värmeböljor och skyfall
- i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden stärka den biologiska mångfalden i naturreservaten

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- beakta vikten av reinvesteringar för att förlänga livslängden på befintliga parker
- utreda möjligheterna till utveckling av Stockholms stadsmiljöer genom exempelvis brukaravtal för skötsel av parklekar eller stadsodling

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	Andel stockholmare som upplever trygghet i den stadsdel där de bor	77%	78%	79%
	Stockholmarnas nöjdhet med renhållning och städning	71%	72%	73%
	Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden	71%	72%	73%
	Stockholmarnas nöjdhet med stadsmiljön	88%	88%	89%
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Trafiknämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna till utveckling av Stockholms stadsmiljöer genom exempelvis brukaravtal för skötsel av parklekar eller stadsodling. (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och berörda bolag utreda om flytande papperskorgar i anslutning till stadens strandbad kan förbättra den lokala stadsmiljön och minska plasten i stadens vattendrag (2.5)	2019-01-01	2019-12-31

Ekonomiskt bistånd

Alla stockholmare ska ges förutsättningar att försörja sig själva, kunna förverkliga sina drömmar och inkluderas i samhället. Stadsdelsnämnderna ska ge personer med försörjningsstöd stöd att bli självförsörjande genom individuellt utformade insatser. All utredning inom ekonomiskt bistånd, liksom bedömning och tillgång till insatser, ska ske med hög rättssäkerhet och utifrån likabehandlingsprincipen. Arbetet ska grunda sig på tillit och respekt för människors självbestämmande och integritet, och barns behov och situation ska särskilt uppmärksammas. Arbetet ska ske i nära samverkan med stadens arbetsmarknadsverksamheter. För att lättare identifiera behov och förbättra möjligheten till relevanta insatser för personer med försörjningsstöd ska det uppsökande arbetet utvecklas. Samtliga stadsdelsnämnder ska använda evidensbaserade instrument för bedömning både vid nybesök samt vid långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.

Personer som uppbär ekonomiskt bistånd kan ha olika försörjningshinder. Det vanligaste försörjningshindret är arbetslöshet, och därefter personer som är sjukskrivna och personer med sociala/medicinska skäl (till exempel missbruk eller psykisk sjukdom). Stadsdelsnämnderna ska fortsätta att sänka tröskeln till arbete genom att prioritera arbetet med att utveckla insatser för dessa grupper för att förhindra att personer behöver söka ekonomiskt bistånd under långa perioder.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- myndighetsutövning gentemot enskilda som ansöker om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen
- insatser för att den enskilde ska bli självförsörjande

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Budgeterat till stadsdelsnämnderna	-1 130,6	-1 128,9	-1 128,9	-1 128,9
Kostnader (-)	-1 162,6	-1 160,9	-1 160,9	-1 160,9
Intäkter	32,0	32,0	32,0	32,0

Budgeten för 2019 minskar med 1,7 mnkr jämfört med 2018 beroende på att kostnaderna för utbetalt ekonomiskt bistånd bedöms minska enligt stadens prognoser. Förändringarna inom verksamhetsområdet framgår av bilaga 2.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- ge personer som uppbär ekonomiskt bistånd stöd och individuellt utformade insatser för att nå självförsörjande
- samverka inom stadsdelsnämnden samt med arbetsmarknadsnämnden för att förbättra möjligheterna för personer utanför arbetsmarknaden att nå egen försörjning
- särskilt prioritera utvecklingen av arbetssätt för sjukskrivna och personer med sociala/medicinska skäl för att sänka tröskeln till arbete
- stärka samverkan för att förbättra förutsättningarna för personer med osäkra boendeförhållanden att hitta en varaktig bostad
- bidra i arbetet med att skapa bättre förutsättningar för att barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden ska få ett fast och värdigt boende
- tillsammans med socialnämnden arbeta för att minimera felaktiga utbetalningar samt fortsätta att utveckla arbetet för att utbetalningar av försörjningsstöd ska bli rätt från början
- särskilt beakta barns behov när vuxna söker ekonomiskt bistånd och utgå från ett tydligt barnperspektiv
- utveckla det uppsökande arbetet genom till exempel öppna mottagningar och att träffas i personernas hemmiljö i syfte att stärka kontakten mellan socialtjänsten och individen, uppmärksamma och motverka utsatthet och underlätta för människor att komma vidare till arbete
- utveckla samverkansformerna inom socialtjänsten i syfte att säkerställa att barnperspektivet tillvaratas framförallt i ärenden som rör barn i familjer med osäkra boendeförhållanden
- i samarbete med individ- och familjeomsorgen utveckla och intensifiera arbetet för att motverka hemlöshet med utgångspunkt i stadens program mot hemlöshet
- säkerställa att informationsmaterial och ansökningsblanketter är utformade så att det är lätt att förstå villkoren och lämna korrekta uppgifter
- hålla en hög tillgänglighet och i kontakten med den enskilde ge ett gott och respektfullt bemötande anpassat till individens förutsättningar, exempelvis utifrån funktionsnedsättning eller behov av språk-/teckentolk
- tillsammans med socialnämnden inom ramen för arbetet med modernisering av de sociala systemen undersöka hur digitala arbetssätt kan förenkla och förbättra handläggningen av ekonomiskt bistånd

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	2,8 %	2,8 %	2,8 %
	Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,6 %	1,6 %	1,6 %
	Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,1 %	1,1 %	1,1 %

Arbetsmarknadsåtgärder

Försörjning genom eget arbete är avgörande för möjligheten att leva ett självständigt liv och förverkliga sina livsdrömmar. Stockholms arbetsmarknad är stark men arbetslösheten är märkbart högre i vissa grupper och där är arbetsmarknadsåtgärderna av särskilt stor vikt. Exempel på dessa är unga utan gymnasieexamen, äldre arbetslösa, personer med funktionsnedsättningar och utrikesfödda.

Stadsdelsnämnderna ska erbjuda arbetsmarknadsinsatser till personer med ekonomiskt bistånd som befinner sig utanför arbetsmarknaden, och förbereda för vidare insatser inom Jobbtorg Stockholm. Insatserna ska stärka människors ställning på arbetsmarknaden och ge möjligheter till egen försörjning. Personer med social problematik, fysisk och/eller psykisk ohälsa ska erbjudas individuellt utformat stöd för att närma sig arbetsmarknaden. Insatserna ska stärka individens individuella förutsättningar att komma närmare arbetsmarknaden. För många långtidsarbetslösa kan möjligheten till arbetslivserfarenhet vara avgörande för att nå hållbar etablering på arbetsmarknaden. Stadens arbete med Stockholmsjobb och feriejobb ger viktiga meriter, kontakter och motivation, och väcker samtidigt intresse för staden som arbetsgivare och bidrar till stadens framtida kompetensförsörjning. Feriejobben ska vara meningsfulla och erbjuda ett första steg in på arbetsmarknaden.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- arbetsförberedande insatser för arbetslösa som inte omfattas av arbetsmarknadsnämndens verksamhet inom Jobbtorg
- stödinsatser i form av lönebidrags- och OSA-anställningar (offentligt skyddat arbete)
- rekrytering och anställning av feriearbetande ungdomar samt Stockholmsjobb

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Budgeterat till stadsdelsnämnderna	-202,5	-197,9	-197,9	-197,9
Kostnader (-)	-229,9	-225,3	-225,3	-225,3
Intäkter	27,4	27,4	27,4	27,4

Budgeten för 2019 minskar med 4,6 mnkr jämfört med 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2. I budgeten för arbetsmarknadsåtgärder ingår 29,4 mnkr för Stockholmsjobb samt 98,0 mnkr för feriearbeten. Vidare finns medel avsatta i central medelsreserv till kyrkogårdsnämnden för fler feriejobb, samt i trafikinämndens budget för samma ändamål.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- erbjuda ungdomar feriejobb under sommar-, höst- och vinterlov

- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden arbeta för att ungdomar ges möjlighet att feriearbeta i ett annat stadsdelsområde än där de bor
- i samarbete med arbetsmarknadsnämnden vidareutveckla arbetet med Stockholmsjobb
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden erbjuda vägledning för unga att starta företag som sommarjobb
- tillvarata kunskaper och metoder från påbörjat arbetet med insatser för personer långt ifrån arbetsmarknaden, och vidareutveckla och sprida effektiva insatser och arbetssätt
- fortsätta utvecklingen av insatser för kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden, särskilt utrikes födda kvinnor
- öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättningar att komma i arbete
- samverka externt med näringsliv och civilsamhälle för att nyanlända ska etableras snabbt på arbetsmarknaden

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

5. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Stadsdelsnämnderna** godkänns.

Arbetsmarknadsnämnden

Försörjning genom eget arbete är avgörande för att människor ska få möjlighet att leva självständiga liv och förverkliga sina livsdrömmar samt skapar ökade skatteintäkter till vår gemensamma välfärd. Målet är att Stockholm ska vara ett nationellt och internationellt föredöme för snabb etablering av nyanlända på arbetsmarknaden. Då måste vägen till arbete och kunskaper i svenska vara kort där människor snabbt kommer in i egen försörjning. För att möta en arbetsmarknad som växer och efterfrågar kompetens och för att bryta arbetslöshet behövs vuxenutbildning, sfi, förbättrad matchning, meningsfulla sysselsättningsåtgärder samt fler enkla jobb som inte kräver längre utbildning för att sänka trösklarna till arbetsmarknaden.

Alla stockholmare ska ges förutsättningar att försörja sig själva, kunna förverkliga sina drömmar och inkluderas i samhället. Ungdomar, nyanlända och andra som står långt från arbetsmarknaden ska särskilt prioriteras för att förebygga långvarigt utanförskap.

Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda arbetsmarknadsinsatser till personer med svag ställning på arbetsmarknaden för att förbättra individens förutsättningar för hållbara anställningar. Nämnden har ett nära samarbete med stadens olika verksamheter, andra myndigheter, näringsliv och det civila samhället. Stadens arbetsmarknadsinsatser samordnas av Jobbtorg Stockholm, som erbjuder individuellt anpassat stöd och insatser för att stötta den enskilde till långsiktig egen försörjning. Unga arbetslösa är en prioriterad grupp, och staden ska särskilt prioritera insatser, anställningar och praktikplatser för unga upp till 29 år.

För många långtidsarbetslösa kan möjligheten till arbetslivserfarenhet vara avgörande för att nå hållbar etablering på arbetsmarknaden. Genom en Stockholmsjobbansättning i någon av stadens verksamheter kan personer som står långt ifrån arbetsmarknaden få viktiga meriter, kontakter och motivation.

Stockholm ska vara en öppen stad där människor på flykt från krig och oroshärdar ska kunna bygga upp ett nytt liv under trygga förhållanden. Staden ska ha ett effektivt och samlat mottagande av nyanlända som möjliggör en snabb etablering på arbetsmarknaden och i samhället. Vägen till arbete och kunskaper i svenska ska vara kort och de nya stockholmarna ska snabbt komma in i egen försörjning. Arbetsmarknadsnämnden ska samverka med Arbetsförmedlingen, Universitets- och högskolerådet, yrkeshögskolor, branschorganisationer och andra aktörer för att öka andelen nyanlända som har arbete eller studerar efter etableringsuppdraget. Sfi-undervisningen ska hålla hög kvalitet och ha tydlig koppling till arbetsmarknaden och möjligheten att kombinera språkstudier med yrkeskunskaper ska vara god. Vuxenutbildningen ska erbjuda lättillgängliga studier och utveckla stödformerna för de grupper som behöver extra stöd.

Nämndens uppgifter

Arbetsmarknadsnämnden ansvarar för kommunövergripande arbetsmarknadsfrågor och för stadens samlade arbetsmarknadsinsatser. Nämndens ansvar omfattar bland annat:

- verksamheten vid stadens jobbtorg
- vuxenutbildning inklusive svenska för invandrare (sfi)
- lagstadgad samhällsorientering för nyanlända
- samordning av stadens arbete med mottagande och etablering av nyanlända
- samordning och utveckling av stadens arbete med feriejobb för ungdomar
- det kommunala aktivitetsansvaret för 16-19-åringar
- samordningsansvar för stadens samverkan med Arbetsförmedlingen

Arbetsmarknadsnämnden ska årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen med särskilt fokus på personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-1 075,9	-1 081,6	-1 075,4	-1 075,4
Drift och underhåll	-1 075,9	-1 081,6	-1 075,4	-1 075,4
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	295,9	232,3	232,3	232,3
Netto	-780,0	-849,3	-843,1	-843,1
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0

Budgeten för 2019 ökar med 69,3 mnkr jämfört med 2018, främst beroende på minskade statsbidragsintäkter samt volymökningar. I budgeten ingår 15,9 mnkr för volymförändringar inom grundläggande vuxenutbildning. Därutöver avsätts medel i central medelsreserv för eventuella volymökningar inom sfi och gymnasial vuxenutbildning. Samtliga förändringar framgår av bilaga 2.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med valfrihet och möjligheter för alla

Fler ska få möjlighet till jobb genom vuxenutbildning. Idag upphandlas stadens vuxenutbildning och sfi enligt lagen om offentlig upphandling. Komplexa och stora upphandlingar som tar både tid och resurser i anspråk samtidigt som upphandlingarna har svårt att möta efterfrågan på mångfald och flexibilitet. Därför ska nämnden, tillsammans med kommunstyrelsen, utreda förslag på en ny modell för vuxenutbildning och sfi genom en så kallad vuxpeng som ska utgå ifrån målet att skapa goda förutsättningar för fler utbildningsinsatser genom fler utbildningsaktörer inom vuxenutbildning och sfi där mångfald, småskalighet och resultatfokus ska gynnas. Därutöver ska nämnden skapa fler möjligheter att kombinera språkstudier med praktik och individuellt anpassad vägledning inom sfi. För att nå fler kvinnor ska sfi för föräldralediga erbjudas på kvartsfart och vara lokaliserad till öppna förskolor, med fördel de förskolor som är introduktionsförskolor.

För att underlätta nyanländas etablering ska förutsättningar för en gemensam ingång för alla nyanlända utredas i form av etableringscentrum där en samlad kompetens inom etableringsområdet ska tillhandahållas.

Stockholms stads jobbtorg, som erbjuder stöd till personer med försörjningsstöd, behöver på sikt bli fler. Förutsättningar för fristående aktörer att starta specialiserade jobbtorg, som exempelvis arbetar med validering, matchning och utbildningar som leder till

jobb ska utredas i kombination med ett nytt ersättningssystem för jobbförmedlingsverksamheter som främjar åtgärder som leder till snabbare försörjning.

De ensamkommande som fått uppehållstillstånd med stöd av *Lagen om ny möjlighet till uppehållstillstånd för vissa ensamkommande* och är bosatta i Stockholm ska få möjlighet till utbildning och etablering på arbetsmarknaden. Att säkerställa en kvalificerad studievägledning är särskilt viktigt eftersom uppehållstillståndet baseras på den valda utbildningen och att det inte går att ändra. Stadens fokus ska vara att utbildningen ska leda till jobb och ge den ensamkommande goda förutsättningar till egen försörjning efter avslutad utbildning.

Personer med långvarigt behov av försörjningsstöd ska genom aktivitetsinsatser få chansen att utföra uppgifter som bidrar till delaktighet i samhället och som ökar möjligheter till arbete. Insatserna ska vara meningsfulla och leda till inträde på den reguljära arbetsmarknaden men inte skapa orimliga undanträngningseffekter. Stockholmsjobben är en aktivitetsinsats som ska fortsätta att utvecklas och utvärderas för bättre resultat. Nämnden ska också som en del av sitt uppdrag samverka med näringslivet samt delta i stadens övergripande arbete att skapa ett gott företagsklimat i Stockholm.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- tillsammans med kommunstyrelsen, stadsdelsnämnderna och Stockholm Business Region ta fram en sammanhållen strategi för stadens arbetsmarknadsinsatser och etablering
- i samverkan med utbildningsnämnden utveckla arbetet med att etablera kontakt med elever i riskzonen under sista året i grundskolan eller på gymnasiet för att erbjuda stöd för att fullföra utbildningen eller i övergången från skola till arbetsliv
- fortsätta utvecklingen av insatser för kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden, särskilt utrikes födda kvinnor, för att de ska få ett arbete
- bistå socialnämnden och stadsdelsnämnderna i arbetet med insatser för de ungdomar som nås genom sociala insatsgrupperna, både målgrupperna 12-18 år samt 19-29 år
- stärka det uppsökande arbetet mot unga som varken arbetar eller studerar och mot kvinnor som står utanför arbetsmarknaden.
- utifrån befintlig kunskap, lägesbild och aktiviteter i handlingsplanen utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism. Arbetet ska ske i nära samverkan med stadsdelsnämnder samt kommunstyrelsens centrala samordnare mot våldsbejakande extremism
- erbjuda sfi-undervisning med hög kvalitet och tydlig koppling till arbetsmarknaden, där hänsyn tas till stadens och näringslivets framtida rekryteringsbehov
- utveckla alternativ sfi-undervisning för kortutbildade och yrkesutbildning med integrerad språkundervisning
- utveckla arbetssätt för att öka kontinuiteten inom sfi-undervisningen genom bland annat fler sammanhållna grupper
- fortsätta att utveckla studie- och yrkesvägledningen inom sfi, jobbtorgens verksamhet och vuxenutbildningen
- arbeta för att fler föräldralediga ska läsa sfi, exempelvis genom introduktionsförskolorna
- arbeta uppsökande med studie- och yrkesvägledning för att aktivt nå personer som har rätt att läsa inom vuxenutbildningens rättighetsbaserade utbildningar
- verka för ett ökat antal yrkesutbildningar inom sfi, inklusive sådana riktade mot akademiker och småföretagare

- fortsätta utvecklingen av vuxenutbildningen för att möta behoven hos målgrupper med kort utbildningsbakgrund, bristande svenskkunskaper, sammansatt problematik eller som på annat sätt behöver extra stöd, med särskilt fokus på nyanländas och kortutbildades etablering på arbetsmarknaden
- intensifiera samverkan med Arbetsförmedlingen, och andra statliga aktörer för att säkra en skyndsam matchning av nyanlända under etableringstiden
- inom stadens vuxenutbildningar verka för att nyanländas examina och yrkeskunskaper tas tillvara genom validering, även validering av informell kunskap/kompetens ska vara möjlig
- tillsammans med Arbetsförmedlingen medverka i upprättandet av den nyanländes handlingsplan och vid behov i samverkan med stadsdelsnämnderna bidra med sociala insatser
- initiera en integrationspakt i samverkan med näringslivet och berörda offentliga verksamheter med fokus på insatser som mentorskap, förebilder, integration och fler arbetstillfällen för människor med utländsk bakgrund
- inom ramen för integrationspakten inrätta ett yrkesmentorsprogram för nyanlända för att underlätta etableringen på den svenska arbetsmarknaden
- utveckla och erbjuda stödinsatser för nyanlända studerande som studerar inom vuxenutbildningen enligt utbildningsplikten
- i samarbete med ansvariga myndigheter samordna stadens mottagande av nyanlända och vara pådrivande i arbetet för att förbättra nyanländas etablering och inkludering i samhället
- utveckla stadens flyktingmottagande genom omvärldsbevakning, kunskaps-spridning samt utveckling och uppföljning av statistik
- samordna stadens arbete med att erbjuda samhällsvägledning till nyanlända
- arbeta för att alla nyanlända på sikt ska delta i samhällsorientering och undersöka förutsättningarna för att utveckla samhällsorienteringen med hjälp av ideellt-offentligt partnerskap
- genom jobbtorgen erbjuda stödinsatser som vägledning och planering till ensamkommande unga i övergången mellan skola och jobb eller vidare studier
- tillsammans med socialnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta för att ungdomar som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd enligt *Lagen om ny möjlighet till uppehållstillstånd för vissa ensamkommande* får goda förutsättningar att etablera sig i samhället genom studier som kan leda till försörjning
- samverka med näringslivet genom Advisory Board för att öka ensamkommande ungdomars möjligheter till etableringen på arbetsmarknaden
- inrätta särskilda studievägledare med fokus på att stödja de som fått uppehållstillstånd med stöd av den tillfälliga gymnasielagen
- samordna och leda arbetet med stadens feriejobb för unga
- i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla möjligheterna för ungdomar att feriearbeta i andra stadsdelsområden än där de bor
- utöka samarbetet med stadens bolag för att hitta arbetsuppgifter som kan leda till fler feriejobb
- fortsätta att utveckla handledarstödet till de arbetsplatser som tar emot feriearbetande ungdomar
- fortsätta utvecklingen av anpassade insatser för språkstöd i samband med feriejobb för nyanlända ungdomar
- tillsammans med stadsdelsnämnderna erbjuda vägledning för unga att starta företag som sommarjobb

- erbjuda arbetsmarknadsinsatser till personer med ekonomiskt bistånd, med särskild prioritering av kortutbildade (personer utan gymnasieutbildning), personer med svag ställning på arbetsmarknaden, personer med funktionsnedsättningar och nyanlända
- i samarbete med Stockholm Business Region arbeta för att sprida kunskap om och ge inledande vägledning till att starta företag för jobbtorgens målgrupper
- samordna stadsdelsnämndernas arbetsmarknadsinsatser och erbjuda stöd till kompetens- och verksamhetsutveckling
- i samverkan med stadsdelsnämnderna erbjuda arbetsmarknadsinsatser för att personer med social problematik, fysisk och/eller psykisk ohälsa ska få bättre möjligheter till arbete
- fortsätta och utveckla samverkan med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Region Stockholm genom Samordningsförbundet Stockholms stad (Fin-sam) i syfte att skapa bättre förutsättningar för rehabilitering och inträde på arbetsmarknaden för personer som står långt från arbetsmarknaden på grund av ohälsa
- fortsätta samverkan med Arbetsförmedlingen och stadens nämnder i arbetet för att nå och erbjuda insatser till unga som varken arbetar eller studerar
- prioritera att erbjuda anställningar och praktikplatser för unga. Insatserna ska kunna erbjudas till alla unga som är målgrupper för nämndens verksamheter
- vidareutveckla arbetet med att samordna och erbjuda Stockholmsjobb till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden
- följa och successivt utvärdera Stockholmsjobbets effekter för deltagarnas möjligheter till försörjning efter avslutad insats
- tillsammans med kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB säkerställa att samtliga nämnder och bolagsstyrelser bidrar i arbetet med att tillhandahålla arbetsplatser i enlighet med stadens mål
- samverka med företag och andra organisationer för att skapa fler praktikplatser, feriearbeten och möjlighet till arbete för personer med funktionsnedsättningar
- vara pådrivande i arbetet för att öka antalet anställningar av personer med funktionsnedsättningar i stadens verksamheter
- stärka möjligheterna för personer med funktionsnedsättningar att få arbete inom staden
- vidareutveckla och bredda samverkan med aktörer i privat och ideell sektor i syfte att främja integration, utvecklade sociala nätverk, fler vägar till jobb och social innovation

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

För att nämndens arbete ska resultera i att fler stockholmare kommer i egen försörjning krävs fördjupad dialog och samverkan med näringsliv och arbetsgivare. Därutöver ska nämnden bidra till att stärka samarbetet mellan stadens verksamheter, andra myndigheter och civilsamhället för att lättare kunna bidra till att näringslivets behov kan tillgodoses.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- stärka jobbtorgens kontakter med näringslivet genom fördjupad samverkan med arbetsgivare
- i samarbete med Stockholm Business Region fortsätta dialogen med näringslivet för att utveckla företagens möjligheter att bidra till social hållbar utveckling och integration

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Nämndens verksamhet syftar till att öka sysselsättningen för personer som står utanför arbetsmarknaden. För att möta behoven hos målgrupper med kort utbildningsbakgrund, bristande svenskkunskaper och öka kompetensförsörjningen inom bristyrken spelar vuxenutbildningen en central roll.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- samordna stadens återsökning av statsbidrag för flyktingmottagande
- följa upp, analysera och sammanställa hur nämnders och bolagsstyrelserns upphandlingar bidrar till ökad sysselsättning för personer som står utanför arbetsmarknaden
- genom vuxenutbildningen erbjuda möjligheter för fler av stadens medarbetare att bli behöriga inom sina yrken
- utveckla vuxenutbildningen som strategisk aktör inom stadens egen kompetensförsörjning, till exempel genom att rekrytera, matcha och utbilda personer till yrken där staden bedöms ha stora rekryteringsbehov

Kommunfullmäktiges indikatorer

	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Andel kursdeltagare inom grundläggande vuxenutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs	85%	85%	85%
	Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, högskoleförberedande kurser, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	74%	75%	76%
	Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, yrkesutbildning, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	90%	90%	90%
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
	Andel unga som varken arbetar eller studerar	Fastställs 2019	Fastställs 2019	Fastställs 2019
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel aspiranter som är självförsörjande sex månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Andel kursdeltagare inom sfi med godkänt betyg efter fullföljd kurs	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Genomsnittlig inskrivningstid för unga aspiranter (18-29 år) som avslutas från Jobbtorg Stockholm	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna				
Obligatorisk nämndindikator				

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andelen tjänsteutlåtanden som innehåller en jämförelseanalys	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås:

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda en modell för vuxpeng för ökad kvalitet, mångfald och resultatfokus. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utveckla och tydliggöra stadens övergripande uppföljning och utvärdering för att säkerställa att insatser till nyanlända ger förväntade resultat. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla arbetet med samhällsvägledning för nyanlända, med särskilt fokus på att ge kunskaper om bostadssituationen. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med Stockholm Business Region och i samråd med kommunstyrelsen ta initiativ till en integrationspakt med näringslivet för att bidra till att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden för nyanlända. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda förutsättningarna för fler fristående aktörer inom stadens jobbtorg i kombination med ett nytt ersättningssystem för jobbförmedlingsverksamheter. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda införandet av etableringscentrum, i syfte att skapa en väg in för alla nyanlända för en effektiv och snabb etablering. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
SISAB ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden fortsätta att utreda dimensionering och anpassning av lämpliga lokaler för ett sammanhållet vuxencampus i innerstaden. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden göra en översyn över ersättningsnivåerna inom vuxenutbildningen, för att öka förutsättningarna för utökade stödinsatser för nya målgrupper. (1.1)	2019-01-01	2019-04-30
Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna stärka samverkan kring personer med olika funktionsnedsättningar och förbättra målgruppens möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta att utveckla stödet till elever med funktionsnedsättning som går ut ungdomsgymnasiet och gymnasiesärskolan. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur nyanlända och personer i utsatta områden kan nås av lättillgänglig och korrekt information om socialtjänstens uppgifter och arbetssätt, i syfte att minska fördomar och misstroende mot myndigheter. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur staden ska stödja de nyanlända som bor på stadens boenden och som efter etableringsfasen blir aktualiserade hos stadens socialtjänst. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

6. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Arbetsmarknadsnämnden** godkänns

Avfallsnämnden

Nämndens uppgifter

Avfallsnämnden har verksamhetsansvaret för de uppgifter som enligt miljöbalken eller andra författningar vilar på staden i fråga om avfallshantering. Nämnden ansvarar för

- upprättande av förslag till renhållningsordning
- upprättande av förslag till avfallsplan
- upprättande av förslag till taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall

Omfattningen av nämndens uppgifter är därmed reglerad i lag och författning. Utförandet av den faktiska avfallsverksamheten åligger Stockholms Stadshus AB:s dotterbolag Stockholm Vatten och Avfall AB. Verksamheten bedrivs inom dess dotterbolag Stockholm Avfall AB.

Nämndens ledamöter utgör genom personunion även styrelse för Stockholm Avfall AB. Budget för nämndens verksamhet upprättas därför inom Stockholm Avfall AB.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Stadens nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Avfallsnämndens verksamhetsplanering upprättas genom nämnda personunion av styrelsen för Stockholm Avfall AB. Styrning av verksamheten sker därmed genom ägardirektiv till bolaget inom Stockholms Stadshus AB.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

7. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Avfallsnämnden** godkänns

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden ska säkerställa ett hållbart samhällsbyggande och uppfylla stadens bostadsmål om 140 000 bostäder till 2030 med tillhörande infrastruktur och samhällsservice. Nämnden ska utveckla och förvalta stadens samlade markinnehav så att en hållbar utbyggnad av staden säkerställs.

Stockholm ska byggas attraktivt, hållbart och tätt och vara en levande och socialt hållbar stad. Alla stadsdelar ska utvecklas med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, natur, kultur, skolor och förskolor. Stadsutveckling som verktyg för att nå social sammanhållning ska tas tillvara. Ytterstadens stadsdelar ska utvecklas i dialog med de boende för ökad attraktivitet och trygghet i hela Stockholm.

Stockholm ska vara fossilbränslefritt senast 2040 och stadens organisation ska vara fossilbränslefri 2030. Nämnden ska bidra till att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt och som minskar transporter.

Nämndens uppgifter

Exploateringsnämnden ansvarar för:

- markförvaltning och markexploatering inom stadens gräns
- mark som staden äger utanför stadens gräns som ska exploateras eller avyttras
- frågor om förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av fastigheter, tomträtter och andra nyttjanderätter
- genomförande av detaljplaner för gator, vägar, torg, parker och andra allmänna platser på stadens mark och på annan mark som nämnden förvaltar
- myndighetsutövning i hamnfrågor

Markförvaltningen genererar betydelsefulla intäkter för staden varav huvuddelen utgörs av tomträttsintäkter.

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-1 295,7	-1 429,7	-1 448,9	-1 496,5
Drift och underhåll	-117,7	-114,6	-114,6	-114,6
Avskrivningar	-255,0	-291,4	-300,8	-319,5
Internräntor	-923,0	-1 023,7	-1 033,5	-1 062,4
Intäkter	2 582,3	2 664,2	2 706,2	2 814,0
Netto	1 286,6	1 234,5	1 257,3	1 317,5
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-4 000,0	-4 000,0	-4 000,0	-4 000,0
Inkomster	650,0	850,0	850,0	850,0
Netto	-3 350,0	-3 150,0	-3 150,0	-3 150,0
Försäljningsuppdrag	200,0	200,0	200,0	200,0

Det budgeterade överskottet för 2019 minskar med 52,1 mnkr jämfört med 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Investeringsbudgeten för 2019 minskar med 200 mnkr jämfört med 2018. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

När takten är hög i bostadsbyggandet ska exploateringsnämnden arbeta för att staden tidigt i utvecklingen säkerställer goda möjligheter för offentlig service, olika boendetyper, näringsliv, föreningsliv, kultur och rekreation i hela staden. Stockholmarna ska involveras i arbetet för att nämnden ska kunna ta hänsyn till åsikter, synpunkter och behov, särskilt när det gäller att utveckla den fysiska miljön utifrån ett medborgarperspektiv. För att skapa ett levande och attraktivt Stockholm i stadens alla områden arbetar nämnden för en blandning av arbetsplatser, service och bostäder.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- säkerställa ett hållbart samhällsbyggande och en hållbar bostadsförsörjning
- i stadsplaneringen arbeta för offentliga miljöer som är trygga och säkra genom att skapa mer folkliv och levande gatumiljö
- utveckla ytterstadens stadsdelar i dialog med de boende för ökad attraktivitet och trygghet i hela staden
- i analys av lokala behov utgå från stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete
- i samarbete med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna till en ny parkmiljö längs det nedlagda spårområdet vid Årstaviken
- i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser, säkerställa att staden på ett tidigt stadium planerar och driftoptimerar för offentlig service, boenden inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri, förskolor, skolor, idrottsanläggningar, omsorg, kultur, föreningsliv, näringsliv och rekreation i hela staden
- i samarbete med kulturnämnden, trafiknämnden och stadsdelsnämnderna öka och underlätta för närvaron av kultur i det offentliga rummet samt verka för att kulturperspektivet är en integrerad del i stadsutvecklingen
- se utemiljön i såväl skola som förskola som en del av det pedagogiska rummet, och ta med utemiljön i byggprocessens tidiga skeden, för att uppnå höga lekvärden. Målet vid om- och nybyggnad av förskolor ska vara att förskolegårdarna är så pass stora och attraktivt utformade att de erbjuder en inbjudande miljö för pedagogik, vistelse och lek
- tillvarata stockholmarnas lokalkunskap, åsikter och idéer så att stadens fysiska miljö utvecklas med bästa resultat
- följa upp och utvärdera dialogerna med särskilt fokus på vilka grupper som deltar samt vilka effekter delaktigheten har. Återkoppling till deltagarna är en viktig del av arbetet
- tillsammans med idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och berörda stadsdelsnämnder upprätta en handlingsplan för fler nya offentliga strandbad i staden inklusive underlätta för fler bastuflottar på stadens vatten

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Behovet av fler bostäder ska tas på största allvar och exploateringsnämnden ska vara drivande för en positiv förändring med en hög bostadsbyggnadstakt på både kort och

lång sikt i en föränderlig konjunktur. Nämnden ska arbeta för att nå stadens mål om att bygga 10 000 klimatsmarta bostäder per år till 2025 med en blandning av upplåtelseformer, boendetyper och bostadsstorlekar i hela staden. Nämnden ska samverka med övriga nämnder och bolagsstyrelser för att nå stadens mål gällande samhällsfunktioner, klimatarbete, grönområden av hög kvalitet, näringsliv och stadsutveckling. Nämnden ska främja en klimatsmart stadsutveckling och ansvara för arbetet med att utveckla stadens miljöprofilområden.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- säkerställa en hållbar bostadsförsörjning genom en hög bostadsbyggnadstakt samt genom att planera bostäder för de grupper som kommunen har ett särskilt ansvar för
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden verka för att en hög bostadsbyggnadstakt ska kunna bibehållas genom konjunkturcykler, bland annat genom att planera för större stadsutvecklingsprojekt
- delta i kommunstyrelsens utredning om förutsättningarna för att gräva ner den del av Centralbron som hanterar biltrafiken
- i samarbete med trafikinämnden och stadsbyggnadsnämnden planera för en omvandling av Södertäljevägen närmast Liljeholmen från trafikled till urbant stråk. I enlighet med Översiktsplanen ska Örbyleden och andra tilltänkta urbana stråk utredas där bostäder, arbetsplatser och verksamheter kan integreras med kapacitetsstark kollektivtrafik
- tillsammans med trafikinämnden inventera lämpliga platser för överdäckning av befintlig trafikinfrastruktur i syfte att möjliggöra för fler bostäder och arbetsplatser styra stadsutvecklingen så att en blandning av upplåtelseformer, boendetyper och bostadsstorlekar uppnås i hela staden där målet för nyproduktion är att det ska råda en balans med lika delar hyresrätter och bostadsrätter/äganderätter
- säkerställa effektiv stadsutveckling genom en samlad produktionsplanering tillsammans med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, trafikinämnden och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden pröva och utvärdera nya metoder för effektiva processer
- i exploateringsprojekt från ett tidigt skede samverka med trafikinämnden för att säkerställa en god framkomlighet
- styra mot ett socialt hållbart bostadsbyggande genom att främja konkurrensen mellan byggaktörer för att gynna innovationskraft och nya affärsmodeller, och använda markanvisningar som ett verktyg för att tillskapa fler bostäder med rimliga boendekostnader
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden utreda möjligheten att styra lägenhetsstorlekar i planprocessen och markanvisningar utifrån efterfrågan på bostadsmarknaden gällande lägenhetsstorlekar och boendekostnad i syfte att såväl fler mindre som större bostäder måste prioriteras för att möta behoven av bostäder
- utred vilka åtgärder och arbetssätt som nämnden kan tillämpa för att stimulera byggande av mindre och mer yteffektiva lägenheter
- vara en aktiv part i stadens samverkan kring att hitta platser för och möjliggöra lämpliga akuta boendelösningar i mottagandet av nyanlända samt öka ambitionen och tillskapa fler genomgångsbostäder för prioriterade grupper i bostadsbolagens nyproduktion

- i samarbete med äldregruppen inarbeta strategier samt behovs- och efterfrågebedömningar för icke bostadsbedömda äldreboenden, seniorbostäder, i den årliga hanteringen av den stadsövergripande boendeplanen. Boendeplanen ska ligga till grund för efterföljande års markanvisningar för seniorbostäder
- delta i SAMS-arbetet för grundskola och gymnasieskola
- säkerställa den planeringsinriktning som läggs fast i SAMS genom att till exempel vid markanvisning av större områden alltid samråda med berörd stadsdelsnämnd och utbildningsnämnden, och reservera mark för skolbyggnation i både egen och fristående regi
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, utbildningsnämnden, berörd stadsdelsnämnd och SISAB säkerställa att mark för skol- och förskoleplatser reserveras tillräckligt tidigt i planeringsprocessen av nya projekt så att nya lokaler finns tillgängliga när nya bostäder är färdigställda
- som markägare säkerställa genomförande av restaurering av sjöar och vattendrag när så bedöms nödvändigt
- säkerställa att planeringen tar hänsyn till behov av ytor för teknisk infrastruktur och stärka samordningen med övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser avseende logistik, infrastystem och infrastruktur i alla skeden av planering och genomförande
- ansvara för att en särskild samordnare tillsätts med ansvar för genomförande-frågor avseende bygglogistik, infrastystem, infrastruktur och samplanering av schakt- och återfyllnadsmassor så att byggprojekt som påverkar trafiken samplaneras för att främja framkomligheten och minska klimatutsläppen. Hanteringen av schakt- och återfyllnadsmassor ska samplaneras
- i de beslut som fattas om mer omfattande stadsutveckling särskilt analysera planerade arbetsplatser i förhållande till bedömd arbetsplatspotential samt i större stadsutvecklingsprojekt analysera näringslivets möjligheter i samverkan med kommunstyrelsen, Stockholm Business Region AB och berörd stadsdelsnämnd
- intensifiera det strategiska arbetet tillsammans med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Business Region AB, för att öka antalet arbetsplatser i Stockholms södra delar
- redovisa hur nämnden, i arbetet med översiktsplanens fokusområden, arbetar med att öka antalet arbetsplatser och främjar det lokala näringslivet i stadsutvecklingsprocesser
- skapa förutsättningar för utveckling av högre utbildning och forskning samt för att öka antalet arbetsplatser i nya utvecklingsområden i ytterstaden
- säkerställa genomförandet av översiktsplanen och kontinuerligt följa upp dess mål och strategier
- bidra till att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt, minska transporter, och bidra till målet om fossilbränslefrihet till 2040. I detta ska nämnden stimulera miljövänligt byggande, lösningar för förnyelsebar energi samt ekosystemtjänster
- tillämpa flexibla och gröna parkeringstal, främja mobilitetstjänster samt uppmuntra och skapa förutsättningar för bilpooler och laddinfrastruktur
- tillsammans med trafikinämnden revidera riktlinjerna för projektspecifika och gröna parkeringstal där det i nybyggnation erbjuds bilpool och lådcykelpool
- beakta effekter av ett förändrat klimat såsom skyfall och värmeböljor i planeringen och bistå kommunstyrelsens arbete med klimatanpassning
- stärka kompetensen kring dagvatten och skyfallshantering och säkerställa att åtgärder för att hantera översvämningsrisker vidtas i planprocessen, att stadens skyfallsmodell beaktas i stadsplaneringen och utgå från riktlinjerna och åtgärds-måttet vid planering och projektering av dagvattenhantering vid nybyggnad och större ombyggnationer

- verka för en fossilbränslefri organisation 2030 och fasa ut fossila bränslen i upphandlingar av transporter och entreprenader/arbetsmaskiner
- utveckla den ekologiska compensationen som verktyg
- i samarbete med stadsdelarna, trafiknämnden, miljö och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utveckla arbete med stadsdelsperspektiv på gröna svaga samband enligt översiktsplanen med syfte att ta fram projekt för gröna investeringar
- ha ett stadsövergripande och strategiskt perspektiv vid investeringar i park- och naturmark, samordna dessa med stadens övriga gröna investeringar, och tydligt redovisa dessa investeringar i beslutsunderlag och uppföljning
- välja uppvärmningsmetod vid nyproduktion eller ombyggnad utgående från ett stadsövergripande perspektiv på kraftfrågor, eleffekt och klimat
- tillsammans med trafiknämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden genomföra en utredning för Stockholms framtida gröna infrastruktur där hänsyn tas till folkhälsa, ekosystemtjänster, biologisk mångfald och en prognostiserad befolkningsökning till år 2100
- i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden under året arbeta för att inrätta naturreservat i Kyrkhamn och Hagsåtraskogen, samt utreda reservatsbildning i Fagersjöskogen, Storskogen/Ålstensskogen, och utvidgning av naturreservat i Årstaskogen. I arbetet ska beaktas att bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur kan genomföras
- systematiskt följa upp markanvisningar som utan rimliga skäl inte realiserats inom två år och i förekommande fall återta sådana markanvisningar

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Nämnden ska säkerställa utrymmet för angelägna investeringar genom bland annat minskat innehav av mark. Genom utvecklad prioriteringsförmåga och genom att utgå ifrån ett hållbart investerings- och driftsekoniskt perspektiv ska nämnden möjliggöra långsiktigt hållbara investeringar och prioriteringar som beaktar de åtaganden staden gjort inom ramen för 2013-års Stockholmsförhandling och Sverigeförhandlingens Storstad Stockholm.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- genom försäljning av mark, genom att utgifterna prövas i framför allt lönsamma projekt och genom att pröva att minska innehavet av mark som ligger i andra kommuner säkerställa utrymmet för angelägna investeringar i hela staden
- utveckla prioriteringsförmåga i enlighet med *investeringsstrategin* och tillämpa driftsnyckeltal i planeringsprocessen för att möjliggöra långsiktigt hållbara driftsekoniska prioriteringar samt öka förutsägbarheten i kostnaderna för framtida drift av nya områden
- vid ianspråktagande av idrottsmark eller -anläggning för exploatering samverka med idrottsnämnden för att identifiera behov av kompenserande åtgärder. Den del av kostnaderna som avser ersättning av befintlig funktion ska som regel kunna täckas av exploateringsprojektet
- i prioriteringen av investeringsprojekt beakta de åtaganden staden gjort inom ramen för 2013-års Stockholmsförhandling och Sverigeförhandlingens Storstad Stockholm
- utveckla processer i syfte att i ökad grad tillgodose stadens behov av samhällsservice med hjälp av privata aktörer på såväl kommunal som privat mark
- verka för att fristående aktörer kan bygga och driva idrottsanläggningar som komplement till stadens anläggningar
- säkerställa förmågan att leda stora och komplexa stadsutvecklingsprojekt

- delta i arbetet med Digital Demo inom sitt verksamhetsområde i syfte att genom innovationer och digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal markanvisade arbetsplatser i ytterstaden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	Antal markanvisade bostäder	10 000	10 000	10 000
	Antal markanvisade bostäder i syfte att nå minskade boendekostnader	400	400	400
	Antal markanvisade hyresrätter	5 000	5 000	5 000
	Antal påbörjade bostäder	10 000	10 000	10 000
	Antal påbörjade hyresrätter	5 000	5 000	5 000
	Antal markanvisade bostäder i trähus	400	500	500
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal markanvisade bostäder i enlighet med	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	2013 års Stockholmsförhandling			
	Antal markanvisade seniorbostäder upplåtna med hyresrätt	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal påbörjade studentbostäder	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedomningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%
	Energianvändning i nyproducerade byggnader	55 kWh/m2	55 kWh/m2	55 kWh/m2
	Andel exploateringsprojekt som gör relevant grönytekomensation vid ianspråktagande av mark i områden med ekologiska och rekreativa värden.	90%	90%	90%
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andelen tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Business Region AB utreda process och organisation för att fastställa en stadsövergripande servicekedja för etableringsförfrågningar (2.1)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Business Region AB ska i samverkan med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd fortsätta driva pilotprojektet i Årsta parthallar och utarbeta en samordningsmodell för stadens arbete med företagsområden (2.1)	2019-01-01	2019-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden utifrån Bostadspotential Stockholm genomföra en inventering av glest bebyggda kollektivtrafknära områden som kan förtäas med kompletteringsbyggnation i nära anslutning till befintlig bebyggelse och koppla samman stadsdelar (2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden utreda möjligheten att styra lägenhetsstorlekar i planprocessen och markanvisningar utifrån efterfrågan på bostadsmarknaden gällande lägenhetsstorlekar och boendekostnad (2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Exploateringsnämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden ta fram och uppdatera lämpliga nyckeltal och förslag på fungerande nämndövergripande planeringsprocesser som garanterar att samhällsfunktioner, som skola, förskola, boenden för personer med funktionsnedsättning, äldreboenden, idrottsytor samt student- och forskarbostäder, och en blandning av boendetyper planeras för i tillräcklig takt för att stadens övriga mål ska kunna uppfyllas långsiktigt (2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Exploateringsnämnden ska utarbeta system och uppföljningsrutiner för att rapportera framdriften i de större stadsutvecklingsprojekten som är i utredningsfas i syfte att möjliggöra stadsövergripande avvägningar. (2.2)	2019-01-01	2019-04-30
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utveckla arbetet med stadens projektportfölj till att också omfatta samhällsservice såsom skolor, förskolor och idrottsanläggningar samt arbetsplatser.(2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden uppdatera Bostadspotential i Stockholm utifrån översiktsplanen och övriga relevanta omvärldsfaktorer.(2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Business Region AB ska tillsammans med Stockholms Hamnar, trafiknämnden och exploateringsnämnden utarbeta förslag till hållbar utveckling för en växande besöksnäring (2.4)	2019-01-01	2019-12-31
Exploateringsnämnden och trafiknämnden ska genomföra pilotprojekt med eldrivna arbetsmaskiner.(2.5)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ska fortsätta att arbeta tillsammans med kommunstyrelsen och exploateringsnämnden med att utreda och utveckla bolagets befintliga markinnehav, så att en avyttring kan genomföras.(3.1)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen, Stockholms Stadshus AB, exploateringsnämnden, utbildningsnämnden, idrottsnämnden, SISAB och Micasa ska genomföra pilotprojekt för externa inhyrningar i syfte att vidareutveckla kompetens och organisation utifrån lagen om offentlig upphandling, LOU. Nämnder och bolag har genomförandeansvar och kommunstyrelsen svarar tillsammans med Stockholms Stadshus AB för den strategiska inriktningen (3.2)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

8. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Exploateringsnämnden** godkänns.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens uppdrag är i första hand att förvalta lokaler för stadens egna behov och interna hyresgäster. Nämnden ska ha fokus på att stadens lokalkostnader för de egna verksamheterna hålls nere genom effektiv fastighetsförvaltning med låga administrativa kostnader och med driftoptimeringar och energieffektiva lösningar.

Nämnden ska bedriva en aktiv fastighetsförvaltning i enlighet med stadens fastighets- och lokalpolicy. Detta innebär både strategiska försäljningar och förvärv av fastigheter liksom att inför nya investeringar pröva en ökad andel inhyrda lokaler. Nämnden ska äga och utveckla byggnader som långsiktigt behövs för stadens olika verksamheter. Andra byggnader bör avyttras.

Nämndens uppgifter

Fastighetsnämnden ansvarar som stadens fastighetsförvaltande resurs för lokaler som inte naturligt passar in i stadens fastighetsförvaltande bolag samt naturvårdsområden och reservat utanför stadens gräns. Uppdraget omfattar förvaltningsbyggnader, kulturfastigheter, idrottsanläggningar, vissa kommersiella fastigheter, vissa naturvårdsområden och reservat utanför stadens gräns samt inhyrningar och bostadsrätter. Nämndens ansvar omfattar:

- tillhandahålla och förvalta egna och inhyrda lokaler primärt för stadens egna verksamheter men i vissa fall även med externa hyresgäster
- planering för en effektiv användning av stadens lokaler med utgångspunkt från invånarnas intressen och behov utifrån ett långsiktigt perspektiv
- aktiv fastighetsförvaltning och kontinuerlig översyn av lokalbeståndet i enlighet med stadens fastighets- och lokalpolicy
- upplåtelse av torgplatser och tillsyn av torghandeln vid salutorgen
- hantering av ärenden om tvångsförvaltning, samordnas av AB Svenska Bostäder
- svara för stadens hyresförhandlingar för andrahandsuthyrning av bostäder där det idag saknas förhandlingsordning
- samordna hyresbildningen för de bostadslägenheter som hyrs ut i andra hand där bakomliggande hyresförhandlingsordning saknas

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-1 086,4	-1 061,6	-1 169,2	-1 221,4
Drift och underhåll	-550,9	-528,2	-534,0	-531,8
Avskrivningar	-405,9	-402,9	-471,0	-503,1
Internräntor	-129,6	-130,5	-164,2	-186,5
Intäkter	1 348,9	1 395,5	1 497,9	1 587,3
Netto	262,5	333,9	328,7	365,9
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-2 063,0	-2 720,0	-2 224,0	-1 998,0
Netto	-2 063,0	-2 720,0	-2 224,0	-1 998,0

Det budgeterade överskottet för 2019 ökar med 71,4 mnkr jämfört med 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Nämnden upphör att vara en sluten redovisningsenhet från och med 1 januari 2019. Nämnden har ekonomiska utmaningar såväl inom drift- som investeringsverksamheten. Ett ökat fokus på kärnuppdraget att leverera effektiva lokaler för stadens interna behov samt behovet av att förbättra styrningen av investeringsprojekt är därför prioriterat under 2019. En översyn av nämndens fastighetsbestånd i förhållande till kärnuppdraget ska göras och inriktningen är en renodling av fastighetsbeståndet.

Investeringsbudgeten för 2019 ökar med 657,0 mnkr jämfört med 2018. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3. Budgeten fördelas övergripande på idrottsinvesteringar och andra investeringar.

För att genomföra nämndens långsiktiga uppdrag tilldelas en investeringsbudget som uppgår till 1 490,0 mnkr, varav 770,0 mnkr utgör idrottsinvesteringar och 720,0 mnkr utgör övriga investeringar. Inom det senare området ska ett antal stora projekt under genomförande, såsom Östermalmshallen, Liljevalchs, Medborgarhuset och hyresgäst-anpassning av Johannes brandstation inrymmas. Inom budgeten för idrottsinvesteringar ska bland annat de pågående projekten Järvabadet och Forsgrénska badet inrymmas.

Budgeten för idrottsanläggningar avser såväl nyinvesteringar som reinvesteringar. Idrottsnämnden prioriterar inom budget för nyinvestering och fastighetsnämnden prioriterar utifrån reinvesteringsbehovet. Nämnderna ska i sina underlag för budget och i verksamhetsplaner redovisa kommande års prioriteringar.

För att uppfylla kommunfullmäktiges prioriteringar på kortare sikt tilldelas nämnden en utökad investeringsbudget 2019 om 1 230,0 mnkr. Här ingår bland annat medel för Kulturhuset, Tekniska nämndhuset och inköp av bostadsrätter. Ianspråktagande av medel för Stadsbiblioteket förutsätter att genomförandebeslut fattas.

För att uppfylla kommunfullmäktiges prioriteringar på kortare sikt inom idrottsområdet tilldelas nämnden en utökad investeringsbudget 2019 om 70,0 mnkr. Här ingår medel för Vårbergs IP och ersättningsinvesteringar för idrottsytor som tagits i anspråk för exploateringsändamål.

Nämnden ska ha en investeringsplanering som möjliggör omprioriteringar vid behov. Eventuella fördyringar som uppstår ska hanteras inom tilldelad budget.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Fastighetsnämnden ska, inom ramen för sitt fastighetsbestånd, genomföra åtgärder som syftar till att mota otrygghet och brottslighet över hela staden, det ska inte finnas tomställda lokaler i nämndens fastighetsbestånd. Arbetet med att tillgängliggöra alla sina publika lokaler för personer med funktionsnedsättning ska fortsätta. Stadens historia och dess kulturmiljöer ska värnas, användas och utvecklas. Vid ombyggnation och renovering av lokaler inom fastighetsnämndens bestånd ska nämnden särskilt värna de kultur- och idrottsverksamheter som finns i dessa.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- värna de kultur- och idrottsverksamheter som finns i dess lokaler vid ombyggnation och renovering samt hitta hyresmodeller som medger en adekvat användning av fastigheterna
- tillsammans med Stockholms Stadsteater AB utveckla och säkerställa helhetsperspektivet i respektive byggnad vid Sergels torg där verksamheter ska samspela gentemot besökarna gällande service och öppettider
- bidra aktivt med åtgärder som gör Stockholms stadsmiljöer trygga, säkra och välsköta – över hela staden. Otrygghet och brottslighet ska motverkas genom att miljön i och omkring alla nämndens fastigheter ska vara trygg och genom åtgärder som fysiskt bygger in trygghet i stadsmiljön utifrån beprövad kunskap
- säkerställa att det inte finns tomställda lokaler i fastighetsbeståndet för att minimera tomhyreskostnader, motverka ödslighet och öka tryggheten
- utveckla torghandelsverksamheten så att torgen upplevs som trivsamma och trygga vistelsemiljöer
- arbeta med att tillgängliggöra publika lokaler för personer med funktionsnedsättning
- på uppdrag av stadsdelsnämnderna säkerställa att nämndernas behov av lokaler för LSS-boende och för pedagogiska ändamål tillgodoses i nya bostadsrättsprojekt. Vid köp av bostadsrätter för pedagogiska ändamål är inriktningen att detta ska ske utifrån en i förväg bestämd kostnadsberäkningsmodell

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Fastighetsnämnden ska verka för att energieffektivisera sina egna fastigheter samt fortsätta arbetet med klimatanpassning utifrån den genomförda klimat- och sårbarhetsanalysen. Nämnden ska verka för att öka produktionen av förnybar energi i hela staden, bland annat genom solceller på de skolbyggnader och idrottshallar som finns i nämndens fastighetsbestånd. Fastighetsnämnden ska vidare bidra till att nya kultur- och idrottsytor finns med i stadsplaneringen samt fortsatt verka för kostnadseffektiva idrottsanläggningar i enklare utförande.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- ha en proaktiv planering, tillsammans med idrottsnämnden, för tillkommande idrottsytor och säkerställa att dessa optimeras ur såväl ett ekonomiskt som ett tidsmässigt perspektiv
- tillsammans med idrottsnämnden utreda alternativa strategier såsom renovering, nyproduktion, sammanslagning eller omlokalisering i syfte att garantera en långsiktigt hållbar strategi för upprustning av idrottsanläggningarna
- utreda förutsättningar och möjligheter att bygga enklare idrottsanläggningar, som kan användas av fler idrotter och för många typer av motionsaktiviteter
- tillsammans med idrottsnämnden och stadsbyggnadsnämnden se över möjligheten att planera in idrottsytor på tak i befintliga eller nya byggnationer
- tillsammans med exploateringsnämnden och idrottsnämnden säkerställa att det långsiktiga behovet av sim- och idrottshallar på ett tidigt stadium införlivas i stadens planeringsprocesser
- kontinuerligt genomföra energieffektiviserande åtgärder i befintliga byggnader
- leverera en sund inomhusmiljö som är fri från miljö- och hälsostörande ämnen
- utreda möjligheten att belägga Stockholms Stadion med hybridgräs
- öka energiproduktionen baserad på solenergi i enlighet med strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040 på bland annat skolor och idrottshallar
- aktivt arbeta med ekosystemtjänster där så är möjligt samt skapa synergieffekter genom att kombinera vegetation och solceller på samma takyta
- ta fram en plan för och påbörja utfasningen av fossil olja
- fortsätta arbetet med klimatanpassning utifrån den genomförda klimat- och sårbarhetsanalysen och identifiera klimatrelaterade sårbarheter i beståndet och ta fram förebyggande åtgärder
- verka för att alla avtal som nytecknas eller omförhandlas sker enligt mallen för gröna hyresavtal
- förvalta naturreservaten utanför stadens gräns med ambitionen att öka tillgängligheten samt förstärka och utveckla de gröna värdena

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Fastighetsnämnden ska kontinuerligt arbeta med att förbättra prognossäkerheten och ekonomin i underhålls- och investeringsprojekt. Underhållet av fastighetsnämndens fastigheter ska ske utifrån nämndens långsiktiga underhållsplan och möjliggöra en professionell förvaltning och adekvat hyressättning. I syfte att effektivisera förvaltningsorganisationen ska nämnden genomföra en översyn av fastigheterna i sitt bestånd och identifiera de fastigheter som ska behållas inom nämnden och vilka som lämpligen bör överföras till andra nämnder och bolag inom koncernen. Mark utanför kommungränsen, exempelvis naturreservat, kan avyttras till kommunen där marken är belägen. Vid nyproduktion och ombyggnad ska nämnden pröva ett utökat samarbete med externa aktörer, exempelvis genom att tillsammans med idrottsnämnden pröva möjligheterna för att överlåta simhallar och andra anläggningar med reinvesteringsbehov till externa aktörer.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- bedriva en aktiv och långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning, bland annat genom avyttring av fastigheter som inte används för den egna verksamheten eller långsiktigt behövs för det kommunala uppdraget
- effektivisera förvaltningsorganisationen genom en översyn av fastighetsinnehavet i syfte att öka förutsättningarna att fokusera på kärnverksamheten. Nämnden

ska pröva att överföra fastigheter och projekt till exploateringsnämnden, trafiknämnden, Stockholms Stads Parkerings AB och Skolfastigheter i Stockholm AB

- utreda fortsatt ägande och förvaltande av mark utanför kommungränsen, som till exempel naturreservat, genom att bland annat pröva möjligheten att sälja till de kommuner där marken är belägen
- förbättra beståndets driftnetto genom omförhandling av externa hyror, utveckla användningen av nyckeltalsanalyser och ta fram en modell för kategoristyrning och intäktsprognoser som möjliggör uppföljning per fastighetskategori
- pröva ett utökat samarbete med externa aktörer vid nyproduktion och ombyggnad, exempelvis genom att tillsammans med idrottsnämnden pröva möjligheterna för att överlåta simhallar och andra anläggningar med reinvesteringsbehov till externa aktörer
- tillsammans med exploateringsnämnden pröva vilka simhallsrenoveringar som kan finansieras genom att fastigheterna samtidigt utvecklas med exempelvis bostäder
- tillsammans med exploateringsnämnden och idrottsnämnden verka för att fler idrottsanläggningar, som komplement till stadens anläggningar, byggs och drivs av fristående aktörer
- medverka aktivt i stadens lokalresursplanering och forum för samverkan och samplanering
- samla in och bearbeta stadens lokalförsörjningsplaner gällande administrativa lokaler och ha en strategisk planering för en effektiv lokalutveckling
- i samarbete med kommunstyrelsen se över nämndens hyresmodeller
- vidareutveckla den, tillsammans med idrottsnämnden, påbörjade processkartläggningen avseende beställning, planering och genomförande av idrottsinvesteringar
- planera underhållsåtgärder långsiktigt och tydliggöra prioriteringar för att undvika kapitalförstöring
- utveckla processerna för investeringsbeslut och förbättra styrningen av större investeringsprojekt genom att säkerställa tillräckliga resurser och kompetens för att på så sätt uppnå bättre projektekonomi, riskhantering och prognossäkerhet
- tillsammans med idrottsnämnden arbeta för att ta tillvara möjligheterna med digitalisering och teknikutveckling för att åstadkomma en effektiv verksamhetsutveckling och en långsiktigt hållbar utbyggnad av anläggningsbeståndet
- stärka organisationen kring evakueringsfrågor
- årligen fastställa begäran om hyresjustering av sådana bostadslägenheter som andra nämnder hyr ut i andra hand och för vilka det saknas förhandlingsordning. Fastighetsnämnden fakturerar, enligt schablon, berörda nämnder sina kostnader för arbetet
- inom beslutad budget, i enlighet med beslut avseende överfört ansvar för lokaler för förskolor och fritidshem som enskilda anordnare hyr i andra hand av staden, rymma samtliga kostnader för sådana hyresförhållanden
- genomföra en extern genomlysning av förvaltningens arbetssätt för att uppnå en bättre kostnadskontroll

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.5 Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m3 luft	100%	100%	100%
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	3 150 MWh	3 650 MWh	4 400 MWh
	Köpt energi (GWh)	1 735 GWh	1 690 GWh	1 650 GWh
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
3.1 Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%
3.2 Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholm Business Region AB ska i samverkan med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd fortsätta driva pilotprojektet i Årsta partihallar och utarbeta en samordningsmodell för stadens arbete med företagsområden (2.1)	2019-01-01	2019-12-31
Fastighetsnämnden ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB och Stockholms Stads Parkering AB slutföra översynen av garage som arrenderas av Stockholms Stads Parkering AB med inriktningen att dessa anläggningar förs över till bolaget.(3.1)	2019-01-01	2019-12-31
Fastighetsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen ta fram en hyrespolicy gällande stadens inhyrningar av lokaler och lägenheter.(3.1)	2019-01-01	2019-12-31
Idrottsnämnden och fastighetsnämnden ska utforma en sponsringspolicy för att möjliggöra utökad sponsring av kommande och befintliga idrottsanläggningar (3.2)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

9. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Fastighetsnämnden** godkänns

Idrottsnämnden

Stockholm ska fortsätta utvecklingen mot en levande, inkluderande, öppen och modern idrotts- och evenemangstad. Idrott och friluftsliv har en central betydelse för folkhälsan och är en vital del av civilsamhället. Idrottsnämnden har en viktig uppgift att arbeta för att alla stockholmare ska ha möjlighet att vara fysiskt aktiva och upptäcka friluftaktiviteter utifrån sina egna förutsättningar. Idrotts- och fritidsytor i form av idrottsanläggningar, utomhusgym, motionsspår, badplatser och skidspår ger stockholmare utökade möjligheter till motion och rörelse i sin närmiljö. I nämndens arbete är den prioriterade gruppen barn och unga där särskild hänsyn ska tas till integrationsfrämjande insatser, jämställdhet, socioekonomiska faktorer samt behoven för personer med funktionsnedsättning.

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar:

- främja stockholmarnas folkhälsa genom att erbjuda möjligheter till idrott och friluftsliv
- ansvara för bidragsgivning och stöd till idrottsföreningar och andra sammanlutningar
- vara stadens kontaktyta gentemot friluftslivet, båtklubbar och fritidsfiske
- vara den primära samtalspartnern med alla idrottsföreningar och regionala idrottsförbund, i såväl bredd- som elitidrottsfrågor
- ansvara för ärenden som rör taxor och subventioner för upplåtelser av anläggningar för idrottsverksamhet
- anordna fritidsverksamhet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning
- ansvara för fiskevård inom stadens vatten samt för båtplatser och friluftsverksamhet
- ansvara för att prioritera och planera för stadens nytillskott av idrottsanläggningar
- genom bokningssystemet ansvara för uthyrning av skolidrottshallar och skolkökal

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-989,0	-981,1	-1 041,1	-1 074,1
Drift och underhåll	-982,6	-973,4	-1 034,0	-1 067,2
Avskrivningar	-5,9	-6,9	-6,3	-6,1
Internräntor	-0,5	-0,8	-0,8	-0,8
Intäkter	274,7	262,9	280,7	303,5
Netto	-714,3	-718,2	-760,4	-770,6
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-60,3	-47,8	-40,8	-23,8
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-60,3	-47,8	-40,8	-23,8

Budgeten för 2019 ökar med 3,9 mnkr jämfört med 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Investeringsbudgeten för 2019 minskar med 12,5 mnkr. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3. Kapitalkostnadstäckning utgår inte för investeringar i maskiner och inventarier.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Idrott och friluftsliv har en central betydelse för folkhälsan och är en vital del av civilsamhället. Folkhälsa handlar om de insatser som görs för att förebygga ohälsa. Idrottsområdet innehåller både folkhälsofrågor, som att få människor att röra på sig och träna, och demokratiska perspektiv, som att få människor att engagera sig och ta ansvar i föreningslivet. Föreningsstöden ska utgöra ett verktyg för att främja integrationen i Stockholm. Idrottsrörelsen skapar gemenskap och delaktighet ömsesidig respekt och förståelse mellan människor kan växa oavsett bakgrund. Till exempel kan idrott vara ett viktigt steg för att bli en del av samhället och hitta till goda gemenskaper. Satsningar på simkunnighet är prioriterat då simkunnighet är en livsviktig kunskap likaväl som en möjlighet till fysisk aktivitet och rekreation.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- främja livskvalitet och hälsa och få fler stockholmare fysiskt aktiva genom att underlätta för utomhusvistelse och vardagsmotion med utomhusgym, motionsspår och skidspår som ger stockholmare utökade möjligheter till spontan motion och rörelse i närmiljön
- arbeta för att alla barn och unga i Stockholm ska ha samma förutsättningar att utöva idrott oavsett var i staden de bor
- arbeta för att alla barn kan idrotta med glädje och motverka tidiga elitsatsningar
- arbeta för att nå de prioriterade grupperna genom att skapa förutsättningar för idrottsrörelsen och genom att samverka med andra fristående aktörer
- genomföra trygghetsåtgärder och verka för trygga sim- och idrottsanläggningar och natur- och friluftsområden genom både preventiva och trygghetsfrämjande åtgärder som exempelvis skyltning och bättre belysning
- motverka alla typer av diskriminering, trakasserier samt kränkande behandling inom stadens idrottsverksamheter
- kommunicera och anpassa utbudet av idrotts- och fritidsaktiviteter till barn och ungdomar med funktionsnedsättning
- förstärka uppföljningen av föreningsstödet för att säkerställa att ideella aktörer som uppbär offentligt stöd motverkar diskriminering, trakasserier och kränkande behandling, samt att de inte bedriver verksamheter med odemokratiska eller olagliga inslag
- tillsammans med kommunstyrelsen och andra berörda nämnder delta i arbetet att underlätta för föreningslivet att söka bidrag hos staden
- genom idrottsbonusen och idrottskoordinatorer stödja föreningar och det lokala föreningslivet som arbetar med att nå personer som tillhör de prioriterade grupperna
- stödja satsningar för att få fler unga att engagera sig ideellt och utbilda sig till unga ledare
- arbeta med att få fler nyanlända att vara aktiva i föreningslivet och bli ledare i föreningar samt stödja föreningar som bedriver verksamhet för att integrera nyanlända

- fortsätta genomföra insatser för ökad simkunnighet i samverkan med skolor och simföreningar, med särskilt fokus på simskolor som riktar sig till elever som inte klarar godkänt i ämnet "idrott och hälsa" samt stödja andra insatser som syftar till att öka simkunnigheten hos allmänheten
- stödja barn och ungdomar i socioekonomiskt svaga områden genom att i samverkan med föreningslivet öppna idrottshallar under lov och helger samt anordna drop-in-fotboll
- bidra till genomförandet av lokalt utvecklingsarbete i ytterstaden
- bidra till ett positivt och långsiktigt förändringsarbete av supporterkultur i staden
- i samverkan med kulturnämnden, utbildningsnämnden och SISAB tillgängliggöra skolidrottshallar och skollokaler för föreningslivet i idrottsnämndens bokningssystem, med det långsiktiga målet att så många hallar och skollokaler som möjligt tillgängliggörs utifrån ekonomi, resursutnyttjande och genomförandetid
- se över bokningssystemet med syfte att öka utnyttjandet av idrottsytorna
- utifrån befintlig kunskap, lägesbild och aktiviteter i handlingsplanen utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism. Arbetet ska ske i nära samverkan med stadsdelsnämnder samt kommunstyrelsens centrala samordnare mot våldsbejakande extremism
- tillsammans med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och berörda stadsdelsnämnder upprätta en handlingsplan för fler nya offentliga strandbad i staden inklusive underlätta för fler bastuflostrar på stadens vatten

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Nämnden ska tillgängliggöra idrotts- och friluftsverksamhet i enlighet med det idrottspolitiska programmet för Stockholms stad 2018-2022. Det långsiktiga målet är att bygga ikapp den brist på idrottsytor som funnits under en längre tid. Nämnden ska vara pådrivande i att skapa fler ytor för spontanidrott i form av exempelvis motionsspår och utomhusgym.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- ha en proaktiv planering för tillkommande idrottsytor och säkerställa att dessa optimeras ur såväl ett ekonomiskt som ett tidsmässigt perspektiv. Idrottsnämndens samverkan genom bland annat SAMS (samordnad skolplanering i Stockholm) med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, utbildningsnämnden och SISAB är därför prioriterat. Avsteg från närhetsprincipen kan göras på projektnivå genom att idrottsnämnden initierar ett sådant beslut hos kommunstyrelsen, oavsett fastighetsägare
- öka möjligheterna för idrotts-, friluftsverksamhet samt båtliv i den växande staden
- arbeta för att få fram såväl fler enkla som multifunktionella idrottshallar
- driva samverkan mellan stadens nämnder, bolagsstyrelser, fristående aktörer och föreningslivet så att ytor för spontanidrott tillgodoses
- delta i stadens arbete med att få en bredd av hållbara evenemang till Stockholm där evenemang som inspirerar till ökat idrottande och fysisk aktivitet ska prioriteras
- tillgängliggöra stadens natur- och kulturresevat samt implementera *Idrottspolitisk program för Stockholms stad 2018-2022* och *Stockholms stads strategi för det rörliga friluftslivet 2018-2022*
- i samarbete med utbildningsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta med att tillgängliggöra stadens naturresevat med rekreativa värden samt tillgängliggöra naturreservaten för personer med funktionsnedsättning

- tillsammans med fastighetsnämnden påskynda energieffektiviserande åtgärder och satsningar på solenergi i stadens idrottsanläggningar
- verka för att användning av skadliga kemikalier och plast minskar
- söka samarbete med båtklubbarna i syfte att minska problemen med miljögifter båtverksamheterna samt i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden etablera en båtbottentvätt i syfte att minska miljögifter i Stockholms vatten
- kartlägga nämndens ansvarsområden i syfte att upptäcka verksamheter som konkurrerar med fristående aktörer
- delta i nämndövergripande planeringsprocesser som garanterar att idrottsytor planeras för i tillräcklig takt samt i tidigt skede
- tillsammans med fastighetsnämnden och stadsbyggnadsnämnden se över möjligheten att planera in idrottsytor på tak i befintliga eller nya byggnationer

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Prioriteringar ska göras utifrån den långsiktiga investeringsplanen och ett driftkostnadsperspektiv. Samplanering och samutnyttjande av idrottsytor ska utökas mellan stadens nämnder och bolag. Genom att tillgängliggöra fler skolidrottshallar kan idrottsyta utökas och ge fler föreningar, barn och unga möjlighet till idrottande.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- prioritera anläggningar utifrån den långsiktiga investeringsplanen och ett driftkostnadsperspektiv i syfte att säkra en långsiktigt hållbar driftkostnad
- särskilt styra resurser till områden där den fysiska aktiviteten är låg vad gäller prioritering av nya anläggningar och övrig planering
- fördela resurser – investeringsmedel såväl som driftmedel – så att förutsättningarna för att utöva idrott är jämlika oavsett kön eller bakgrund
- bistå exploateringsnämnden och fastighetsnämnden i att verka för att fler idrottsanläggningar, som komplement till stadens anläggningar, byggs och drivs av fristående aktörer
- tillämpa driftkostnadsperspektiv vid beställningar av fastighetsnämnden, SISAB eller externa parter för tillkommande idrottsytor
- utreda alternativa strategier vid upprustning av idrottsanläggningar och simhallar, i syfte att säkra en långsiktigt hållbar driftkostnad
- tillsammans med fastighetsnämnden planera underhåll för att upprätthålla tillgängligheten till anläggningarna
- i samråd med fastighetsnämnden bistå exploateringsnämnden med underlag för framtagande av kalkyl och behovsanalys vid exploatering av befintliga idrottsytor i de fall idrottsytor ska ersättas
- vidareutveckla den, tillsammans med fastighetsnämnden, påbörjade processkartläggningen avseende beställning, planering och genomförande av idrottsinvesteringar samt involvera SISAB i det fortsatta arbetet
- tillsammans med fastighetsnämnden arbeta för att ta tillvara möjligheterna med digitalisering och teknikutveckling för att åstadkomma en effektiv verksamhetsutveckling och en långsiktigt hållbar utbyggnad av anläggningsbeståndet

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangstad med en stark besöksnäring	Andel ungdomar som är nöjda med tillgången till idrottsaktiviteter	74%	75%	75%
	Nyttjandegrad stora idrottshallar (20x40)	88%	88%	88%
	Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	93 000	93 000	96 000
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	3 150 MWh	3 650 MWh	4 400 MWh
	Köpt energi (GWh)	1 735 GWh	1 690 GWh	1 650 GWh
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljksamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens budgetföljksamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andelen tjänsteutlåtanden som innehåller en jämförbarhetsanalys	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden, stadsdelsnämnderna och civilsamhällets aktörer utveckla hälsofrämjande insatser för personer med funktionsnedsättningar (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Idrottsnämnden ska följa upp och redovisa huruvida tillgängliggjorda idrottslokaler i större utsträckning hyrs ut till föreningslivet (2.4)	2019-01-01	2019-08-31
Idrottsnämnden ska utreda hur föreningsstödet kan utformas för att tydligare främja långsiktighet och förutsägbarhet samt att locka fler barn och unga till idrotten och skapa motivation hos föreningar att aktivt attrahera nya utövare (2.4)	2019-01-01	2019-12-31
Idrottsnämnden och fastighetsnämnden ska utforma en sponsringpolicy för att möjliggöra utökad sponsring av kommande och befintliga idrottsanläggningar (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen, Stockholms Stadshus AB, exploateringsnämnden, utbildningsnämnden, idrottsnämnden, SISAB och Micasa ska genomföra pilotprojekt för externa inhyrningar i syfte att vidareutveckla kompetens och organisation utifrån lagen om offentlig upphandling, LOU. Nämnder och bolag har genomförandansvar och kommunstyrelsen svarar tillsammans med Stockholms Stadshus AB för den strategiska inriktningen (3.2)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

10. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Idrottsnämnden** godkänns

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Stockholm ska fortsätta vara en levande, inkluderande, öppen och modern kultur- och evenemangstad. Kulturnämnden har en viktig roll i att skapa goda förutsättningar för ett rikt kulturliv för alla stockholmare där aktiviteter för barn och unga ska prioriteras samt i stadsdelar där det är relativt få som tar del av stadens kulturliv. Stockholmarnas tillgång till kultur och möjlighet till eget skapande ska öka, särskilt genom att kulturlivet når fler i de stadsdelar och bland de grupper där det idag är relativt få som tar del av stadens kulturliv.

Kulturskolan är en särskilt viktig verksamhet för barn och ungdomars möjlighet att själva skapa kultur. Genom kulturskolans verksamhet El Sistema nås grupper i stadsdelar där deltagandet i ordinarie kulturskola hittills varit begränsat. Mångfald inom fristående kultur- och föreningsverksamheter ska uppmuntras och ha gynnsamma förutsättningar och villkor att verka på. Regelverk som utgör hinder ska förenklas för att frigöra kraften i de fristående verksamheterna.

Utvecklingen av Stockholms bibliotek ska fortsätta. Biblioteken ska fungera som öppna och trygga verksamheter som gynnar demokrati, gemenskap och bidrar till kunskap, forskning och läslust. När staden växer behöver staden fler bibliotek och befintliga kan behöva expandera. Stadsmuseet med Medeltidsmuseum samt Stockholmsforskningen ska få stockholmare och besökare att reflektera kring Stockholms historia.

I en tid när krafter vill ställa upp ramar och villkor för konsten och det fria ordet ska Stockholms kulturpolitik värna yttrandefriheten och de demokratiska friheter som människor runt om i världen kämpar och dör för.

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar:

- ansvar för huvuddelen av stadens kulturverksamhet, vilket inbegriper Stadsmuseet med Medeltidsmuseum samt Stockholmsforskningen, Stockholms stadsbibliotek, Liljevalchs konsthall/Stockholm konst, Kulturskolan Stockholm samt vissa evenemang
- skapa goda förutsättningar för både stadens institutioner och det fria kulturlivet så att kulturupplevelser av hög kvalitet och bredd erbjuds
- följa och främja utvecklingen av kulturlivet i staden och inom sitt verksamhetsområde sköta stadens bidragsgivning till kulturell verksamhet samt stödet till de allmänna samlingslokalerna och hemgårdarna
- bevara, levandegöra och pedagogiskt förmedla stadens kulturhistoriska värden till dagens och framtidens stockholmare och besökare
- utgöra stadens kompetens i arkeologiska och bygghistoriska frågor

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-1 036,5	-1 004,8	-1 020,9	-1 026,3
Drift och underhåll	-1 036,5	-1 004,8	-1 020,9	-1 026,3
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	96,9	89,9	89,9	89,9
Netto	-939,6	-914,9	-931,0	-936,4
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-31,3	-17,3	-33,8	-6,3
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-31,3	-17,3	-33,8	-6,3

Budgeten för 2019 minskar med 24,7 mnkr jämfört med 2018 bland annat på grund av förskjutna hyreskostnader för Liljevalchs. Förändringarna framgår av bilaga 2. Inom nämndens driftbudget ska kapitalkostnaderna inrymmas.

Investeringsbudgeten för 2019 minskar med 14,0 mnkr. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3.

Till följd av stora om- och tillbyggnadsprojekt står nämnden inför en omfattande kostnadsutveckling för lokaler. Det är därför av vikt att nämnden följer verksamheternas kostnadsutveckling och prioriterar inom nämndens driftbudget så att resurser kommer till störst nytta med särskild hänsyn till lokalkostnadernas utveckling.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Fler unga ska få möjlighet att prova på eget skapande. Genom Kulturskolan och El Sistema kan staden nå fler barn och unga. Nämnden ska verka för att säkerställa ett breddat utbud och andra åtgärder som är adekvata för att nå bredare socioekonomiska grupper. Kulturskolans verksamhet ska också involveras i högre utsträckning i skolans och fritidshemmets verksamhet, så att det blir lättare att ta del av Kulturskolans utbud under och efter skoltid. Kulturlivet ska ges plats stadens planering och göras mer tillgängligt i det offentliga rummet. Kulturstödet till det fristående kulturlivet ska ske med armlängds avstånd mellan politiker och kulturskapare samt utformas efter tydliga och transparenta principer. Stadens kulturpolitik ska präglas av ansatsen att tillgängliggöra kulturen för fler.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- utvecklingen av Kulturskolan och El Sistema ska fortsätta för att nå fler barn och unga genom att analysera potentialen i hur Kulturskolan med förändrade arbetsformer kan nå fler barn och unga på de platser och tider som underrepresenterade målgrupper önskar

- som ett led i arbetet med att säkerställa att Kulturskolans verksamheter når fler och bredare grupper analysera vilka resultat och effekter som tidigare insatser givit
- kulanpremien ska fortsätta för att fler barn i stadens förskolor och skolor ska komma i kontakt med kulturverksamheter där arbetet anpassas efter deltagarnas behov i nära samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna samt stadens fria kulturaktörer
- fortsätta öka tillgängligheten i museernas fysiska såväl som digitala miljöer
- utreda vilka regelverk som utgör hinder för att frigöra kraften i de fristående verksamheterna
- verka för att stadens evenemang, såsom We Are Sthlm och Kulturfestivalen, blir en angelägenhet för fler genom att bland annat utveckla civilsamhällets delaktighet likt kulturnattsmodellen, samt att stadens evenemang är trygga och säkra
- i samarbete med andra nämnder och civilsamhället utveckla arbetet med aktiviteter för stadens nyanlända
- fortsätta samarbetet med idrottsnämnden och utbildningsnämnden för att tillgängliggöra skollokaler för föreningsliv via idrottsnämndens bokningssystem
- stärka och underlätta för civilsamhället, bland annat genom rättvisa föreningsbidrag som stärker föreningslivets roll samt säkerställa att riktlinjer för föreningsstöd utgår från principer som är tydliga och transparenta och som hindrar att stöd går till odemokratiska eller olagliga verksamheter
- tillsammans med kommunstyrelsen och andra berörda nämnder delta i arbetet att underlätta för föreningslivet att söka bidrag hos staden
- fortsätta arbetet att synliggöra de nationella minoriteterna och främja de nationella minoritetsspråken i nämndens verksamhet

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

När Stockholm växer ska kulturen finnas med i den fysiska och innehållsmässiga planeringen. Fler bibliotek behöver byggas i framtiden och befintliga kan behöva expandera. Biblioteken ska vara trygga, rofyllda och inbjudande miljöer för alla oavsett var i staden man är. Vår vision är att skapa spännande och nytänkande biblioteksverksamheter där organisationsstrukturerna inbjuder medarbetarna till delaktighet och där det går snabbt från idé till handling. Aktiviteter som gynnar bildning, demokrati, mångfald och fler öppna samtal ska vara en naturlig del av bibliotekens verksamhet.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- arbeta för ökad trygghet på biblioteken och generösa öppettider och ha öppet när stockholmarna vill och kan besöka dem
- fortsätta utveckla det digitala biblioteket så att det bidrar till att böcker och läsande blir tillgängligt för fler
- undersöka fler platser i staden för live- och kulturscener
- i samverkan med exploateringsnämnden, trafikinämnden och stadsdelsnämnderna, öka och underlätta för närvaron av kultur i det offentliga rummet, med fokus på ytterstaden
- verka för att stadens evenemang är socialt och miljömässigt hållbara
- utreda formerna för ”repetell” som kan bokas per timme
- fortsätta arbetet med energibesparingar inom framförallt transporter, lokaler och elkonsumention
- genom stadens medlemskap i Film Capital Stockholm (före detta Filmregion Stockholm-Mälardalen) har nämnden i uppgift att stödja utvecklingen av film- och tv-produktion i staden

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Inriktningen är att Stockholm ska växa med kultur. Därför ska ett stadsövergripande arbete påbörjas där nämnden tillsammans med stadens nämnder och bolag utformar ett kulturstrategiskt program för Stockholm. Uppdraget ska fokusera på hur lokaler kan samnyttjas effektivare samt hur kultur ska ges plats i Stockholms stadsplanering och övriga verksamheter som förskola och skola.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- utreda möjliga former och tillvägagångssätt för att stärka kulturlivets ekonomiska förutsättningar
- genomföra noggranna driftkostnadsanalyser och prioritera utifrån nämndens samlade lokalbehov inför beställning av tillkommande lokalytor och upprustning av befintliga
- skapa strategisk och framsynt planering så att resurser kan frigöras inom den befintliga verksamheten för att möta ökade hyres-, drift- och kapitalkostnader
- se på museiverksamheten och konsthallar som en samlad verksamhet där intäkter bidrar till nämndens samtliga verksamhetsområden
- stärka förutsättningarna för stadens kulturella och kreativa näringar i samarbete med Stockholm Business Region AB

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangstad med en stark besöksnäring	Andel ungdomar som är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter	75%	75%	76%
	Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	81%	82%	82%
	Antal lån totalt i kommunala bibliotek per invånare	4,8	4,8	4,8
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljksamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens budgetföljksamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andelen tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kulturnämnden och utbildningsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda införandet av en kulturpeng i syfte att bidra till att fler barn, inom förskolor och skolor, i högre utsträckning tar del av kultur. (2.4)	2019-01-01	2019-12-31
Kulturnämnden ska i samarbete med berörda nämnder och bolagsstyrelser och i samråd med kommunstyrelsen ta fram ett kulturstrategiskt program. (2.4)	2019-01-01	2019-12-31
Kulturnämnden ska utreda en kulturstödsreform i syfte att utforma incitamentsstrukturer som gynnar självständighet, mångfald av aktörer och motverkar utelåsningseffekter samt bredda villkoren för kulturstödet för att innefatta fler kulturverksamheter (2.4)	2019-01-01	2019-12-31

Kulturnämnden: stadsarkivet

Kulturnämnden: stadsarkivet är en central resurs i stadens informationsförsörjning och en av förutsättningarna för att offentlighetsprincipen ska fungera. Stadsarkivet har en viktig roll i arbetet med att utveckla stadens informationshantering. Tillgång till arkivinformation ger dagens och framtidens stockholmare insyn i de offentliga beslutsprocesserna och stadsarkivet ska underlätta för forskning kopplat till materialet. Tillgängligheten till stadsarkivets material och kunskap ska på bästa sätt komma alla stockholmarna till del. E-arkiv Stockholm är stadens gemensamma digitala arkiv.

Stockholms stadsarkiv spelar en viktig roll i att belysa stockholmarnas liv genom historien. För att tillgängliggöra stadens historiska källmaterial ska Stadsarkivet fortsätta arbetet med digitalisering av arkiverat material.

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar:

- arkivmyndighet och ansvarar för Stockholms stadsarkiv
- systemägarskap för stadens gemensamma e-arkiv samt ärendehanteringssystemen eDok och Diabas

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-90,1	-103,4	-105,4	-105,4
Drift och underhåll	-90,1	-103,4	-105,4	-105,4
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	28,7	29,7	30,7	31,7
Netto	-61,4	-73,7	-74,7	-73,7
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-56,0	-1,0	-1,0	-1,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-56,0	-1,0	-1,0	-1,0

Budgeten för 2019 ökar med 12,3 mnkr jämfört med 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Stadsarkivet kommer under perioden att hyra ett av fastighetsnämnden förvärvat berg-rum i Liljeholmen för att långsiktigt säkra arkivutrymme för verksamheten. Projektet ska leda till en effektiviserad verksamhet och en lägre hyllmeterkostnad. Den ökade hyreskostnaden ska på sikt finansieras helt av nämndens arkivleverenser.

Investeringsbudgeten för 2019 uppgår till 1,0 mnkr. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- utveckla stadsarkivets publika verksamheter i nära samarbete med Stadsmuseet, stadens bibliotek samt andra aktörer så att material och kunskap är tillgängliga för stockholmare och forskare
- fortsätta att förstärka stadsarkivets karaktär av öppen publik institution med särskilt fokus på att nå nya grupper som idag sällan använder arkivets resurser
- publicera allt sitt upphovsrättsskyddade material, som staden själv är legal upphovsman till, under en licens som tillåter vidareanvändning

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- fortsätta arbetet med att effektivisera energiförbrukningen inom framförallt transporter och elkonsumtion
- fortsätta nyttja tekniska resurser för att hitta klimatsmarta lösningar

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- centralt ansvara för stadens arkivfunktioner och bidra till andra nämnders verksamhet genom tillsyn, expertkunskap och rådgivning
- utveckla digitaliseringen av stadens informationshantering i nära samarbete med stadens övriga nämnder som bidrar till snabbare processer, tillgänglighet och effektivisering
- stödja stadens verksamheter i att hantera sin information på sätt som underlättar tillgången och gör att offentlighetsprincipen upprätthålls
- genomföra noggranna driftkostnadsanalyser utifrån nämndens samlade lokalbehov inför beställning av tillkommande lokalytor och upprustning av befintliga
- verka för att fler verksamheter levererar sina arkiv, både på papper och digitalt till e-arkivet
- fortsätta breddinförandet av ärendehanteringssystemet eDok och arbeta för att förvaltningsorganisationen för eDok är kostnadseffektiv i syfte att minimera driftkostnadskonsekvenser för användarna i staden

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhets- området	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andelen tjänsteutlåtanden som innehåller en jämförelseanalys	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

11. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Kulturnämnden** godkänns

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden har en viktig roll för att erbjuda stockholmarna vackra och rofyllda begravningsplatser. På stadens begravningsplatser och vid ceremonilokaler ska möjlighet och utrymme ges för olika begravningsstraditioner så att alla oavsett livsåskådning kan få den begravningsceremoni som önskas.

Stadens begravningsplatser är en del av kulturarvet, men fyller samtidigt en funktion som park- och naturmiljö. Dessa kvaliteter ska bevaras och utvecklas.

Nämndens uppgifter

Kyrkogårdsnämnden ansvarar för förvaltning av begravningsplatser. Verksamheten är finansierad via begravningsavgiften. Nämndens ansvar omfattar:

- stadens egna begravningsplatser
- åt staden upplåtna begravningsplatser
- frågor som rör begravningsverksamheten enligt begravningslagen

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-207,3	-200,2	-200,2	-200,2
Drift och underhåll	-183,3	-174,7	-174,7	-174,7
Avskrivningar	-16,5	-18,0	-18,0	-18,0
Internräntor	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5
Intäkter	28,5	28,5	28,5	28,5
Netto	-178,8	-171,7	-171,7	-171,7
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-66,0	-182,6	-178,5	-97,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-66,0	-182,6	-178,5	-97,0

Budgeten för 2019 minskar med 7,1 mnkr jämfört med 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2. Utöver nämndens budget finns 2,0 mnkr för feriearbeten avsatta i central medelsreserv till kyrkogårdsnämnden.

Investeringsbudgeten för 2019 ökar med 116,6 mnkr jämfört med 2018. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3. Nämndens långsiktiga investeringsbudget utökas med 10,0 mnkr perioden 2019-2021 för reinvesteringar i nämndens anläggningar. Den långsiktiga investeringsplanen uppgår därmed till 30,0 mnkr per år. För att uppfylla kommunfullmäktiges prioriteringar på kortare sikt utökas nämndens investeringsbudget med 152,6 mnkr. Utökningen syftar till att genomföra projekten ny begravningsplats vid Järva, ny ceremonilokal vid Strandkyrkogården, nytt kistgravkvarter i Räcksta, året runt vatten ledning vid Skogskyrkogården samt ombyggnad av arbetslokaler vid Norra begravningsplatsen.

Begravningsverksamheten ska i sin helhet finansieras av begravningsavgiften, som fastställs av kommunfullmäktige. Över- och underskott ska i sin helhet balanseras till nästkommande budgetår i en begravningsfond. Begravningsavgiften år 2019 är 6,5 öre.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Kyrkogårdsnämnden ska verka för att den konfessionslösa inriktningen upprätthålls och att alla, oavsett livsåskådning, kan erbjudas den begravningsceremoni som önskas. Nämnden ansvarar för att erbjuda rofyllda och vackra begravningsplatser, liksom att förvalta det kulturarv och de park- och naturmiljövärden som finns vid stadens begravningsplatser. Nämnden ska utreda, och vid behov införa, nya gravplatser i staden.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- ge möjlighet och utrymme för olika begravningsstraditioner på stadens begravningsplatser och vid nämndens ceremonilokaler
- utveckla och förvalta park- och naturmiljövärden vid stadens begravningsplatser
- förvalta kulturarvet vid stadens begravningsplatser
- verka för att stadens begravningsplatser ska upplevas som tillgängliga, trygga och säkra
- utreda nya gravtyper och vid behov införa dessa på fler av stadens begravningsplatser
- bygga en ny ceremonilokal vid Strandkyrkogården för att möjliggöra att fler stockholmare väljer att begravas på platsen
- fortsätta arbetet med att tillhandahålla platser för feriearbetare

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Begravningsplatserna i Stockholms stad ska vara stämningsfullt ljussatta, samtidigt som byggnaderna ska bli allt mer energieffektiva. De krematorier som kyrkogårdsnämnden ansvarar ska fortsätta utvecklas i syfte att vara ledande ur miljöaspekt.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- energieffektivisera byggnader och belysning på begravningsplatserna för att minska energiförbrukning, samtidigt som de stämningsfullt ljussatta inom- och utomhusmiljöerna behålls
- vara ledande i utvecklingsarbetet för miljöhänsyn vid drift av krematorier
- ha en säker kemikaliehantering som bidrar till en minskad påverkan på miljö och hälsa

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Kyrkogårdsnämnden ska säkerställa en kostnadseffektiv verksamhet och en låg begravningsavgift på såväl kort som lång sikt. Driftkostnadsperspektivet ska vara i fokus. Underhållet på stadens begravningsplatser ska hålla en god nivå på lång sikt, och nämnden ska stärka underhållet där det tidigare varit eftersatt.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- säkerställa en låg begravningsavgift på kort och lång sikt genom en kostnads-effektiv verksamhet och en långsiktig investeringsplanering där driftkostnads-perspektivet är i fokus
- långsiktigt hålla en god nivå på underhållet vid stadens begravningsplatser
- i sin underhållsplan specificera de åtgärder som behöver utföras på kort och lång sikt, samt redogöra för hur prioritering och optimering sker på kort sikt

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1. I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Köpt energi (GWh)	1 735 GWh	1 690 GWh	1 650 GWh

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kyrkogårdsnämnden ska utveckla underhålls- och investeringsplan och specificera de åtgärder som behöver utföras på kort och lång sikt (3.1)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

- Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Kyrkogårdsnämnden** godkänns.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden utgör en kommunal myndighet med ansvar för den lokala tillsynen av lagar som rör miljö och hälsa. De viktigaste lagarna är miljöbalken och livsmedelslagstiftningen. Nämndens myndighetsutövning och tillsynsarbete ska prioriteras och utvecklas i syfte att säkerställa stockholmarnas hälsa och säkerhet samt lika och rättvisa regler för företag inom Stockholms stad. En god service och tillgänglighet gentemot stadens invånare och företag ska stå i fokus för verksamhetsutvecklingen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en viktig roll i stadens arbete att skapa en miljö- och klimatsmart stad. Stockholm ska vara fossilbränslefritt senast 2040 och stadens organisation ska vara fossilbränslefri 2030. Det ska vara lätt för stockholmarna att leva hållbart och invånarnas ekologiska fotavtryck ska minska. Nämnden bidrar med underlag i stadsutvecklingen och har en samordnande roll i stadens arbete för att uppnå en god vattenstatus i stadens alla vattenförekomster. Nämnden bidrar även genom expertkunskap inom klimat- och energifrågor, luft- och kemikaliefrågor. Stockholmarnas hälsa ska gynnas genom ett långsiktigt arbete med att säkerställa en ren och säker stadsmiljö samt en sund inomhusmiljö.

Nämndens uppgifter

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för det övergripande miljö- och hälsoskyddet i staden. Nämnden ansvarar för

- tillsyn enligt miljöbalken, livsmedels-, foder-, strålskydds-, smittskydds- och tobakslagstiftningen samt lagen om sprängämnesprekursorer
- prövning av tillstånd för vissa av de verksamheter som omfattas av nämnda lagstiftningar
- miljö- och luftövervakning samt bullerbekämpning
- planering och samordning av stadens åtgärder inom miljöskydds- och naturvårdsområdet
- stöd till stadens bolagsstyrelser och nämnder i deras miljöarbete
- information om miljö- och hälsofrågor till stadens invånare och företag

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-203,3	-206,9	-198,0	-198,0
Drift och underhåll	-203,3	-206,9	-198,0	-198,0
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	96,1	96,1	96,1	96,1
Netto	-107,2	-110,8	-101,9	-101,9
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3

Budgeten för 2019 ökar med 3,6 mnkr jämfört med 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Investeringsbudgeten för 2019 är oförändrad jämfört med 2018.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Nämnden ska både i förebyggande tillsyn och som samtalspartner med näringslivet öka både stadens och privata aktörers arbete för minskad miljöpåverkan. Nämnden ska bidra med sin fackkunskap om behoven av minskad användning av miljö- och hälsoskadliga kemikalier genom arbetet med kemikalieplanen och bland annat kemikaliesmart förskola. Arbetet för en god inomhusmiljö är viktigt för att staden uppfyller nationella folkhälsomål.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- prioritera och utveckla myndighetsutövning och tillsynsarbete i syfte att säkerställa stockholmarnas hälsa och säkerhet samt lika och rättvisa regler för företag inom Stockholms stad
- ta fram arbetssätt för att följa, prioritera och minska kemikaliebelastningen på framför allt barn och ungdomar samt fortsätta arbetet med en kemikaliesmart förskola och skola
- fortsätta att tillgängliggöra miljödata för invånarna
- i samarbete med stadsdelsnämnderna, idrottsnämnden, utbildningsnämnden och exploateringsnämnden utveckla och stärka arbetet med att tillgängliggöra stadens naturreservat och stärka rekreativa värden med särskilt fokus på tillgängliggörande för funktionsnedsatta
- kontinuerligt utveckla och utvärdera arbetssätten inom tillsynsverksamheten med mål att öka kundnöjdheten

- i samverkan med socialnämnden, stadsdelsnämnderna samt rättsvårdande myndigheter och skatteverket motverka den svarta ekonomin och organiserad brottslighet vid tillståndsgivning och tillsyn

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Stockholm ska vara en öppen och modern stad där livskvalitet för alla stockholmare och hänsyn till kommande generationer är i fokus. När Stockholm växer är det viktigt att miljöfrågorna beaktas i ett tidigt skede av all planering för att säkerställa en långsiktig hållbarhet, en robust grönstruktur, minskad klimatpåverkan, klimatanpassning, miljö-kvalitetsnormer för luft och vatten samt bibehållna ekosystemtjänster.

Stockholms stad har genom miljö- och hälsoskyddsnämnden varit medlemmar i ICLEI - Local Governments for Sustainability (ICLEI) sedan 1996. Organisationen utgör ett internationellt nätverk för städer och regioner som arbetar för hållbar utveckling. ICLEI erbjuder möjlighet till kunskapsinhämtning och erfarenhetsutbyten, samt en arena för Stockholms stad att profilera sig internationellt. För att stärka stadens strategiska utnyttjande av medlemskapet i ICLEI flyttas medlemskapet från miljö- och hälsoskyddsnämnden till kommunstyrelsen m.m.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- delta i stadens samlade arbete med att uppnå målen för bostadsförsörjningen, där en hållbar och hög genomförandetak är särskilt prioriterat
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser följa och analysera utvecklingen av fossilbränsleanvändningen i Stockholm och därmed stötta arbetet med att på ett effektivt sätt nå målet om fossilbränslefritt Stockholm 2040
- ansvara för klimatpakten
- genom Energicentrum intensifiera arbetet med energieffektiviseringar och en fossilbränslefri organisation 2030 bland annat genom att arbeta för utfasningen av fossila oljepannor hos såväl stadens nämnder och bolag som i småhus och flerbostadshus
- bistå i arbetet med revidering av miljöprogram och fossilbränslefritt Stockholm 2040
- inför revideringen av miljöprogrammet utreda hur samtliga nämnder och bolag i staden kan få gröna hyresavtal som ett led i arbetet med fossilbränslefri organisation 2030
- bistå kommunstyrelsen i arbetet med att utreda vad som krävs för att nå en utsläppsfri innerstad 2030
- vid behov stödja övriga nämnder och bolagsstyrelser i samband med upprättande, utvärdering samt uppföljning av miljö- och klimatkrav vid upphandling
- ansvara för kommunkoncernens gemensamma fordonshantering och för inköpskategorin fordon
- delta i stadens arbete med miljözoner för lätta fordon
- i förebyggande tillsyn och som samtalspartner med näringslivet öka både stadens och privata aktörers arbete för minskad kemikaliepåverkan
- bistå berörda nämnder med underlag om biologisk mångfald och ekosystemtjänster i stadsbyggnadsprocessen
- ansvara för miljöövervakning av bland annat biologisk mångfald och ekosystemtjänster
- i samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden under året arbeta för att inrätta naturreservat i Kyrkhamn och Hagsätraskogen samt utreda reservatsbildning i Fagersjöskogen, Storskogen/Ålstensskogen och utvidgning av naturreservat i Årstaskogen. I arbetet ska beaktas att bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur kan genomföras

- delta i samordningsgruppen för Grönare Stockholm med fokus att stärka arbetet med grön infrastruktur och mångfunktionalitet i stadens parker och grönområden med prioritet på ytterstaden
- fortsätta arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för Stockholms vattenförekomster i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall AB
- fortsätta arbetet med tillsyn av båtklubbarna med inriktning på minskad användning av skadliga båtbottnfärger och vara pådrivande i arbetet med att fasa ut skadliga båtbottnfärger, något som också måste ske på nationell nivå och i samverkan med branschen
- bistå idrottsnämnden med att säkerställa etablerande av en båtbottentvätt
- bistå utbildningsnämnden och äldre- och barnnämnden i arbetet med att ta fram mått och mätmetoder för att mäta koldioxidutsläpp från livsmedel som serveras inom stadens verksamheter
- bistå utbildningsnämnden med att växla upp arbetet med lärande för hållbar utveckling
- säkerställa en förbättrad avfallssortering och ökad insamling av matavfall hos restauranger, butiker och storhushåll för att uppnå stadens mål om matavfallinsamling
- öka tillsynen på avfallsområdet samt utreda hur verksamheters avfallshantering kan underlättas i staden med syfte att minska nedskräpning och minska andelen avfall som går till energiåtervinning
- delta i arbetet att finna en lösning för avfallshantering vid Årsta partihallar
- inrikta informationsprojektet Klimatsmarta stockholmare mot att öka kunskapen om invånarnas egen klimatpåverkan och ge verktyg till att reducera den
- öka energi- och klimatrådgivningens utåtriktade arbete gentemot till exempel fastighetsägare, bostadsrättsföreningar och företag
- fortsätta arbetet med framtagandet av en ny Kemikalieplan
- tillsammans med trafikinämnden, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden, genomföra en utredning för Stockholms framtida gröna infrastruktur där hänsyn tas till folkhälsa, ekosystemtjänster, biologisk mångfald och en prognostiserad befolkningsökning till år 2100
- i samarbete med stadsdelarna, exploateringsnämnden, trafikinämnden och stadsbyggnadsnämnden utveckla arbetet med stadsdelsperspektiv på gröna svaga samband enligt översiktsplanen med syfte att ta fram projekt för gröna investeringar
- tillsammans med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden samt trafikinämnden ansvara för att implementera och kommunicera stadens principer för skyfallshantering för att kunna identifiera och åtgärda sårbarheter på kort och längre sikt
- tillsammans med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och berörda stadsdelsnämnder upprätta en handlingsplan för fler nya offentliga strandbad i staden inklusive underlätta för fler bastuflostrar på stadens vatten
- stödja kommunstyrelsen i framtagandet av koldioxidbudget som knyter beting till nämnder och bolag
- i samarbete med stadsbyggnadsnämnden utreda lämpliga biotopskyddsområden i staden
- i samarbete med trafikinämnden aktivt följa och utvärdera teknikutvecklingen avseende åtgärder för att minska partikelemissionerna vid sidan av minskad dubbdäcksanvändning samt utreda möjligheten att visualisera realtidsmätningen av luftkvalitet

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

En viktig roll för nämnden ligger i att kommunicera sin verksamhet till invånare, företag och stadens verksamheter. Bra och tydlig information till invånare och företagare på

nämndens hemsidor underlättar för stockholmarna och kan effektivisera nämndens arbete. Information om stadens arbete med att minska klimatutsläpp, fasa ut skadliga kemikalier och arbeta för renare sjöar och vattendrag ska fortsatt kommuniceras till stockholmarna för att underlätta deras engagemang i utvecklingen av ett hållbart Stockholm.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- säkerställa resurseffektiv verksamhet för att kunna bistå nämnder och bolag med expertkunskaper och samtidigt kunna genomföra den egna kärnverksamheten
- delta i regionala vattensamarbeten och samverka med olika forskningsinstitut som ett led i intensifiering av vattenarbetet
- bibehålla en hög intäktsfinansieringsgrad
- delta i arbetet med Digital Demo inom sitt verksamhetsområde i syfte att genom digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför
- utveckla e-tjänsten för bergvärmeborrhål med värmespridningsberäkningar

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1. I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Obligatorisk nämndindikator				
1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72	73	73

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Företagens nöjdhet med information från staden	72	73	73
	Företagens nöjdhet med tillgänglighet från staden	70	71	71
	Företagens nöjdhet med bemötande från staden	78	79	79
	Företagens nöjdhet med kompetens från staden	72	73	73
	Företagens nöjdhet med rättssäkerhet från staden	73	74	74
	Företagens nöjdhet med effektivitet från staden	70	71	71
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
	Växthusgasutsläpp i transportsektorn per invånare (ton CO ₂ e per invånare)	1,10 ton CO ₂ e/inv	1,03 ton CO ₂ e/inv	0,96 ton CO ₂ e/inv
	Sålda fossila drivmedel	8,0 TWh (avser 2018)	7,6 TWh (avser 2019)	7,2 TWh (avser 2020)
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status	45%	50%	55%
	Antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och som används i stadens verksamheter	112	101	91
	Växthusgasutsläpp per invånare (ton CO ₂ e per invånare)	2,2 ton CO ₂ e / inv	2,1 ton CO ₂ e / inv	2,0 ton CO ₂ e/inv
	Andel badplatser med bra badkvalitet	90%	91%	92%
	Antal dygn över normvärdet för kväveoxid i luft	Max 7 dygn	Max 7 dygn	Max 7 dygn
	Antal dygn över normvärdet för PM10 i luft	Max 35 dygn	Max 35 dygn	Max 35 dygn
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Nämndens budgetföljksamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ska initiera åtgärder för elektrifiering av transportsektorn.(2.3)	2019-01-01	2019-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och berörda bolag utreda om flytande papperskorgar i anslutning till stadens strandbad kan förbättra den lokala stadsmiljön och minska plassten i stadens vattendrag (2.5)	2019-01-01	2019-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ta fram en strategi för biologisk mångfald i samarbete med samordningsgruppen för grönare Stockholm (2.5)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med utbildningsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och servicenämnden utveckla gällande upphandling av livsmedelsprodukter som minskar klimatpåverkan samt säkerställa att staden ställer krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen motsvarande svensk nivå i stadens upphandlingar. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

- Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** godkänns.

Serviceämnden

Stockholm ska vara en modern och innovativ stad som tillhandahåller god service till invånarna med långsiktigt ansvarstagande för gemensamma resurser. Stadens egna verksamheter ska ges goda förutsättningar att driva sina kärnverksamheter och administrationen ska präglas av effektivitet och hög servicenivå. Utveckling av stadens upphandlingsverksamhet ska prioriteras och upphandlingarna ska användas som ett medel att driva utvecklingen i innovativ och hållbar riktning.

Serviceämnden ska inom ramen för sitt uppdrag arbeta med att effektivisera stadens administrativa funktioner. Detta ska leda till sänkta kostnader för stadens övriga nämnder eller bolag till förmån för kärnverksamheterna. Serviceämnden ska säkerställa en ändamålsenlig balans mellan kostnadseffektivitet, kvalitet och service. Finansiering och prissättning av serviceämndens tjänster ska utvecklas för att möjliggöra fortsatta effektiviseringsvinster. Differentierad prissättning ska, i samråd med kommunstyrelsen, tillämpas och vidareutvecklas.

Kommunstyrelsens strategiska råd för verksamhet inom serviceämnden fattar beslut kring uppdrag och inriktning, som ligger till grund för nämndens arbete inom samtliga verksamhetsområden. Tillämpningsanvisningar gällande omfattning, inriktning och avgränsningar för funktionen utfärdas av stadsdirektören.

Nämndens uppgifter

Serviceämndens kärnverksamhet är administrativa tjänster. På uppdrag av kommunstyrelsen och andra nämnder eller bolag ska serviceämnden svara för genomförandet av gemensamma administrativa processer. Nämndens ansvar omfattar:

- ekonomiadministration
- löneadministration
- upphandlingsstöd, samt genomförande av centralupphandlingar
- e-handelsstöd
- rekryteringsstöd
- kontaktcenter Stockholm
- gemensam växel
- lokalplanering
- hyresförhandlingsfunktion
- beställningscentral persontransporter
- hantera kommunkoncernens handel av el i enlighet med elhandelspolicyn inklusive kommunkoncernens gemensamma inköpskategori för elkraft

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-1,0	0,0	0,0	0,0
Drift och underhåll	-1,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-1,0	0,0	0,0	0,0
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Service-nämnden ska säkerställa en hög grad av tillgänglighet och service till stockholmarna samt effektivisera stadens administrativa funktioner och använda de möjligheter som en ökad digitalisering av förvaltningen ger. Service-nämnden ska kontinuerligt informera om olika alternativ gällande äldreomsorg, förskola och andra verksamheter.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- i samarbete med äldre-nämnden och stadsdelsnämnderna kontinuerligt se över kommunikationsvägar, resurser och arbetssätt för att förbättra information och kontaktvägar inom staden samt för stockholmarna och brukare i äldre-frågor
- service-nämnden ska vidareutveckla Kontaktcenter Stockholms service så att stockholmarna och de företag som vill verka i staden får ett snabbt och professionellt bemötande, en enklare och tydligare kanal för information och lättillgänglig kvalificerad service

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Service-nämnden ska bidra till en hållbar utveckling, genom att minska utsläpp och verka för innovativa lösningar som främjar miljön. Nämnden ska vidare utforma arbetsprocesser som är långsiktigt hållbara. Service-nämnden ska verka för klimatsmarta val och effektivisering i verksamheten. Jämförelser med andra kommuner och med marknaden i övrigt kan med fördel genomföras när det gäller kostnadseffektivitet och hållbara lösningar.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- fasa ut fossila bränslen i upphandlingar med särskilt fokus på transporter, entreprenader och arbetsmaskiner
- fortsätta arbetet att skapa möjlighet för Stockholms stads verksamheter att lätt kunna återanvända möbler och inventarier genom projekt Stocket

- tillsammans med kommunstyrelsen arbeta för att genom upphandling minska inköpen av plastprodukter och plastförpackningar i stadens verksamheter
- servicenämnden ska säkerställa en ändamålsenlig balans mellan kostnadseffektivitet, kvalitet och service. Det är viktigt att finansiering och prissättning av servicenämndens tjänster utformas så att kostnadsmedvetenheten ökar och fortsätta effektiviseringar kan genomföras

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Servicenämnden ska säkerställa möjligheter till innovation, digitalisering och nytänkande. Offentlig upphandling kan med fördel användas som ett verktyg för att pröva nya lösningar och utveckla stadens verksamheter. Servicenämnden ska därför verka för fler innovationsupphandlingar när så är lämpligt och för en stärkt upphandlingskompetens. Nämnden ska vidare ta tillvara på och främja utvecklingen av robotiseringen och digitaliseringen för att öka effektiviteten i arbetet och servicen till stockholmarna.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- i samråd med kommunstyrelsen prioritera stöd och inriktning i upphandlingsarbete till stadens nämnder och bolag
- i samråd med stadens bolagsstyrelser skapa förutsättningar för att öka bolagens engagemang i tjänster som beställs från servicenämnden
- fortsätta arbetet med att utreda robotiseringens effekter på uppdrag och personal genom att ta fram en strategi och plan för framtida robotiseringsarbete och där så är lämpligt påbörja arbetet med att implementera robotiserade processer
- skapa förutsättningar för att stödja stadens nämnder vid ansökningar om internationella bidrag från andra organisationer
- tillhandahålla utbildning, support och stöd inom upphandling och inköp
- i samarbete med kommunstyrelsen införa kategoribaserad inköpsstyrning, gemensamma processer samt systemstöd för upphandling, avtalshantering och inköpsanalys (VINST-projektet)
- ansvara för kommunkoncernens inköpskategori el
- i samarbete med kommunstyrelsen bidra till ökad e-handel med stadens leverantörer

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.3 Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86 %	87 %	88 %
2.5 Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	50 %	50 %	50 %
3.1 Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
3.2 Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87 %	90 %	90 %
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med servicenämnden bidra till ökad e-handel med stadens leverantörer (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med servicenämnden utreda möjligheten att överföra ansvaret för att registrera inhyrningsavtal i LOIS från berörda nämnder till servicenämnden (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med utbildningsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och servicenämnden utveckla gällande upphandling av livsmedelsprodukter som minskar klimatpåverkan samt säkerställa att staden ställer krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen motsvarande svensk nivå i stadens upphandlingar (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Servicenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen se över möjligheten att förenkla upphandlingsprocessen i syfte att underlätta för småföretag, start-ups och innovationsföretag att delta i stadens upphandlingar (3.2)	2019-01-01	2019-08-31
Servicenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen se över möjligheten till långsiktiga upphandlingskontrakt i syfte att öka möjligheten för fler aktörer att delta i stadens upphandlingar (3.2)	2019-01-01	2019-08-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

14. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Servicenämnden** godkänns.

Socialnämnden

I Stockholm ska alla ha tryggheten och friheten att forma sitt eget liv. Oavsett vilka vi är, var vi kommer ifrån, eller vad som har hänt på resan hit, ska vi själva kunna välja vår framtid. Stockholm ska erbjuda alla stadens invånare skydd, stöd och nya livschanser.

Skolan är den främsta skyddsfaktorn för unga människors liv och framtida livschanser. Därför måste samverkan mellan skolan, socialtjänsten och polisen stärkas för att tidigt identifiera barn i riskzon, följa upp orosanmälningar samt stabilisera barns och ungas skolgång. Föräldrastöd ska erbjudas till alla som vill ha det.

Arbetet med sociala insatsgrupper ska permanentas och utvecklas med ett skärpt kvalitetsfokus som förstärker samordningen över staden och systematiskt följer upp resultatet av utförda insatser.

Invånarna i, av polisen definierade, särskilt utsatta områden och utsatta områden är i stort behov av en aktiv närvaro och tidiga insatser från det offentliga och särskilt socialtjänsten.

För att kunna möta och hjälpa dem som behöver stöd från socialtjänsten måste medarbetarna ges en bra arbetsmiljö och goda förutsättningar att utföra sitt arbete. Staden ska fortsätta arbeta i enlighet med handlingsplanen för socialsekreterare och biståndsbedömare. Hot och våld mot socialtjänstens medarbetare ska alltid tas på största allvar.

I Stockholm ska individens lagstadgade fri- och rättigheter gälla alla, alltid. Stockholm ska vara en jämställd stad där ingen begränsas på grund av sitt kön och där alla ska ha makten över sina egna liv. Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska motverkas och våldsutsatta ska få det skydd och stöd som de behöver. De som har blivit tvungna att bryta med sin familj ska få stöd och hjälp att skaffa sig ett nytt nätverk och ett nytt liv efter en placering på skyddat boende. Kommunen har en skyldighet att stötta brottsutsatta, och då särskilt vuxna och barn som är eller har varit utsatta för våld av närstående eller övergrepp i rättssak. Stödet vid övergrepp i rättssak ska stärka den enskilde så att rättsprocessen obehindrat kan gå vidare.

Arbetet mot hemlöshet ska vara långsiktigt och prioritera förebyggande och stödjande insatser för att undvika att personer hamnar i hemlöshet och att de som blivit hemlösa kan komma vidare till egen bostad. Arbetet med vräkningsförebyggande och Bostad först ska utvecklas.

Arbetet med ekonomiskt bistånd ska grunda sig på tillit och respekt för människors självbestämmande och integritet. Barns behov och situation ska särskilt uppmärksammas. Antalet hushåll som är i behov av försörjningsstöd i hela Stockholm, och i synnerhet i utsatta stadsdelar, ska minska.

Alla stockholmare oavsett funktionsförmåga ska ha samma möjlighet till delaktighet i samhället. Ledsagning och personlig assistans ska vara flexibla insatser så att alla kan delta i samhällslivet på lika villkor. Så långt som möjligt ska var och en, utifrån sina förutsättningar, kunna leva ett självständigt liv och ha ett arbete att gå till.

Socialnämnden ska genom sin samordnande och övergripande roll bidra till utvecklingen inom stadens socialtjänst och funktionshinderomsorg och medverka till att invånarna får likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var de bor i staden. Nämnden

ska bidra till att staden erbjuder en modern, rättssäker och evidensbaserad socialtjänst. Nämnden ansvarar för att utarbeta riktlinjer för socialtjänsten i staden samt följa upp stadens samlade socialtjänstverksamhet. Genom att samordna, vägleda, följa upp och utbilda medarbetare skapar socialnämnden förutsättningar för socialtjänsten att möta stockholmare som är i behov av stöd. Nämnden ska verka för att stadens socialtjänst i allt arbete har ett barnperspektiv och ett barnrättsperspektiv, och att barn och unga görs delaktiga i socialtjänstens arbete. Nämnden ska tillhandahålla stadsövergripande verksamhet samt gemensamma upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling inom nämndens ansvarsområde.

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar bland annat:

- kommunövergripande frågor rörande
 - stöd och service till personer med psykiska och fysiska funktionsnedsättningar
 - socialtjänstens barn- och ungdomsfrågor
 - insatser för barn och unga i öppenvård
 - missbruksproblematik
 - ekonomiskt bistånd inklusive samordning av stadens arbete med felaktiga utbetalningar och bidragsbrott
 - hemlöshet
 - samarbete med frivilligorganisationer inom det sociala området
 - drog- och brottsförebyggande arbete
 - tillståndsgivning vid utskänkning av alkohol
 - dödsbouppteckningar
 - forsknings- och utvecklingsverksamhet inom socialtjänstens område
 - tillsyn av tobaksförsäljning på försäljningsställen som har serveringstillstånd
 - samordning av stadsdelsnämndernas tillsyn av folköls- och tobaksförsäljning
- familjerådgivning
- jourverksamhet
- skyddade boenden
- uppsökande verksamhet
- insatser för nyanlända, mottagande, bosättning och initial samhällsvägledning av personer som anvisas enligt bosättningslagen
- boende och insatser för ensamkommande barn
- boende för vuxna (hemlösa och personer med missbruksproblematik)
- tak över huvudet-garanti
- ansvar för hälso- och sjukvård upp till sjuksköterskenivå inom LSS-insatserna daglig verksamhet och bostad med särskild service.
- samordning av planering av bostäder för personer med funktionsnedsättning inom stadsdelsnämndernas samverkansområden
- kris- och katastrofberedskap samt beredskap för psykosocialt omhändertagande vid kris
- stadsövergripande avhopparverksamhet
- insatser till personer med spelmissbruk
- råd- och stödverksamhet och härbärgesplatser till utsatta EU-medborgare och tredjelandsmedborgare
- förvaltning av stadens avtal med SHIS Bostäder

- strategiskt ansvar för att omvärldsbevaka och leda implementeringen av välfärdsteknik och digitaliseringsarbetet inom individ- och familjeomsorgen och omsorgen om personer med funktionsnedsättning
- bidrag till ideella föreningar som bedriver verksamheter inom socialtjänstens område

Socialnämnden ska årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen inom området.

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-1 576,7	-1 691,2	-1 689,7	-1 689,0
Drift och underhåll	-1 576,7	-1 691,2	-1 689,7	-1 689,0
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	397,8	397,8	397,8	397,8
Netto	-1 178,9	-1 293,4	-1 291,9	-1 291,2
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-4,7	-3,0	-3,0	-3,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-4,7	-3,0	-3,0	-3,0

Budgeten för 2019 ökar med 114,5 mnkr jämfört med 2018. Förändringen utgörs bland annat av medel till SHIS för driften av genomgångsbostäder om 71 mnkr och 45 mnkr för drift av genomgångsboenden. Övriga förändringar framgår av bilaga 2.

Investeringsbudgeten för 2019 uppgår till 3,0 mnkr. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Socialtjänsten ska stå stark för att möta människor som är i behov av stöd och hjälp. Staden måste alltid finnas till hands för de mest utsatta i vårt samhälle. Barn som växer upp i utsatta familjer, med våld eller missbruk i hemmet, ska få hjälp att skapa sig en bra framtid. Ensamkommande flyktingbarn måste få bra hem med goda uppväxtvillkor. Vuxna med missbruk ska få hjälp att ta sig ur sitt beroende. Den som lever i hemlöshet ska få en väg tillbaka till ett eget fast boende. Den som har en funktionsnedsättning ska kunna leva som andra och utifrån sina förutsättningar utbilda sig, arbeta, ha en bostad och delta i samhällslivet. Nyanlända stockholmare måste ha möjlighet att snabbt komma in i samhället och få ett jobb, en bostad, ett språk och framtidstro. De barn och unga som kommit till Stockholm de senaste åren behöver fortsatt stöd och omsorg. Idébarnorganisationer som bedriver social verksamhet ska ha goda förutsättningar och det ekonomiska stödet ska bygga på långsiktighet.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- vidareutveckla det förebyggande arbetet samt tidiga och kunskapsbaserade insatser och en likställighet i stadens verksamheter
- fortsätta utveckla och stärka barnperspektivet, barnrättsperspektivet och barnets perspektiv genom samverkan mellan socialtjänsten, förskola och skola och stötta stadsdelsnämnderna att samordna insatser mellan vuxen- och barnhandläggning
- stötta stadsdelarnas ungdomsmottagningar i arbetet med att bättre försöka nå unga pojkar
- säkerställa att barn till föräldrar med missbruksproblematik ska erbjudas ett eget stöd och den hjälp som de behöver
- tillsammans med stadsdelsnämnderna verka för att fler familjecentraler kan öppna för att stärka det tidigt förebyggande arbetet med barn, unga och deras familjer
- stötta stadsdelsnämnderna att stärka arbetet med samordnad individuell plan och utveckla hållbara strukturer för samverkan
- fortsätta att utveckla föräldrastödsprogram i förebyggande syfte och anpassa föräldrautbildningen efter olika gruppers förutsättningar och behov inklusive föräldrastöd som tar på sikte på att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck
- bistå stadsdelsnämnderna i att erbjuda en kvalitativ och evidensbaserad god öppenvård som utgår från varje individs behov, med utgångspunkt i den översyn av öppenvården som socialnämnden genomfört
- genomföra en central upphandling av familjehem med gemensamma ramavtal för hela staden
- fortsätta utveckla stadens familjehemsvård genom utbildning, kvalitetsuppföljning och information till inspektörer och socialsekreterare. Nämnden ska särskilt vidareutveckla rekryteringen av kvalificerade familjehem för att bättre möta socialtjänstens behov av familjehem som kan ta emot ungdomar med social problematik
- vid granskning av familjehem väga in stabilitet i den ekonomiska situationen, familjens lämplighet och förmodade syfte med uppdraget som faktorer i bedömningen
- fortsätta stärka och bygga ut arbetet med SkolFam och stärka samarbetet med utbildningsnämnden
- utveckla stödet till placerade barn och deras föräldrar och i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta utveckla arbetet med eftervård i öppna former
- ha en samordnade och styrande roll i stadsdelsnämndernas och arbetsmarknadsnämndens arbete med att permanenta och utveckla sociala insatsgrupper
- ha en samordnande och styrande roll tillsammans med utbildningsnämnden i stadsdelsnämndernas arbete med skolsociala team med särskilt fokus på ökad skolnärvaro och bättre skolresultat i utvalda grundskolor i ytterstaden för barn som riskerar att fara illa
- intensifiera det uppsökande arbetet i stadens riskmiljöer och samarbetet med polisen
- samla och sprida kunskaper om effektiva metoder bland annat för att nå ungdomar som brukar narkotika
- fortsätta stärka ungdomsjourens uppsökande arbete gentemot unga som utsätts för människohandel och prostitution
- utveckla och stärka samverkan kring människohandel och prostitution, bland annat med näringslivet, i synnerhet besöksbranschen, samt berörda arbetsgivarorganisationer

- i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta vidareutveckla stadens mottagande av och stödet till nyanlända kvotflyktingar
- fortsätta den nära samverkan med övriga nämnder och bolag i staden för att möjliggöra lämpliga boendelösningar för nyanlända
- säkerställa att barn som kommer ensamma på flykt till Sverige och Stockholm får sina rättigheter tillgodosedda och ges goda förutsättningar att komma in i samhället
- tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla insatserna och arbetssätten inom tak över huvudet-garantin
- samverka med SHIS Bostäder för att möta nämndens och stadsdelsnämndernas behov av genomgångsbostäder för personer som är i behov av en tillfällig bostad eller mer varaktigt boende med visst boendestöd
- fortsätta att utveckla och följa upp SHIS Bostäders boskola för nyanlända så att etablering på bostadsmarknaden underlättas och hyreskontrakt omsätts
- tillgodose tillgången till försöks- och träningslägenheter. Barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden är en prioriterad målgrupp
- i samarbete med SHIS Bostäder bistå de personer som kommer till Stockholm efter anvisning från Migrationsverket med en bostad. Verksamheten ska i samarbete med berörda nämnder och bolagsstyrelser utvecklas och utökas för att möta framtida behov
- tillsammans med SHIS Bostäder utveckla arbetet med att kunna tillgodose behovet av genomgångsbostäder för målgruppen våldsutsatta som tvingas flytta
- säkerställa likvärdig tillgång till skyddat boende för personer som utsätts för våld i nära relation, oavsett kön eller könsidentitet
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och bostadsbolagen fortsätta att arbeta vräkningsförebyggande
- utveckla budget- och skuldrådgivning med fokus på likställighet och ökad tillgänglighet. Kvinnor i hemlöshet är en särskilt utsatt grupp och deras rätt till stöd och hjälp ska säkerställas
- i samarbete med SHIS Bostäder tillhandahålla akutboenden för barnfamiljer, som görs tillgängliga för socialtjänsten
- följa upp arbetet utifrån handlingsplanen för barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden och lämna förslag på hur arbetet ska tas vidare när handlingsplanen löper ut, till exempel genom en förnyad handlingsplan
- i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla det boendestöd som tillhandahålls personer som beviljas försöks- och träningslägenheter, såsom boendestödet och andra insatser med starkt brukarperspektiv
- ta fram informationsmaterial kring samverkan mellan socialtjänst och fastighetsägare
- stödja stadsdelsnämnderna att stärka arbetet med så korta placeringar som möjligt på akutboenden
- fortsätta att i samarbete med äldregruppen utveckla arbetet med personer som är 65 år eller äldre, med eller utan missbruk, som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa
- genom EU-teamet samt förstärkt samverkan med civilsamhället utveckla stödet till utsatta EU-medborgare, i syfte att förbättra deras livssituation, i synnerhet för kvinnorna i målgruppen som är särskilt utsatta
- i samverkan med regeringen stärka samarbetet med utsatta EU-medborgares hemländer för att åstadkomma en socialt hållbar situation för målgruppen
- genom EU-teamets uppsökande arbete och efter samråd med polisen systematiskt arbeta för att förebygga uppkomsten av olagliga boplatser

- i samband med avhysning av olagliga boplatser erbjuda lagliga boendialternativ
- fortsätta arbetet med att erbjuda verksamheter på dagtid och tillfälliga boendialternativ för EU- och tredjelandsmedborgare genom Vinternatt och Sommar-natt
- i samarbete med utbildningsnämnden fortsätta sprida arbetet med mentorer i våldsprevention
- fortsätta arbetet genom teamet för ensamkommande barn och unga med att möta ensamkommande ungdomar i utsatta situationer
- fortsätta implementera insatsen IPS i sysselsättningsverksamheter som arbetar arbetslivsinriktat. Nämnden ska särskilt prioritera utvecklingen av arbetssätt för sjukskrivna och personer med sociala/medicinska skäl för att de ska bli själv-försörjande
- utveckla samverkansformer inom socialtjänsten i syfte att säkerställa att barn-perspektivet tillvaratas framförallt i ärenden som rör barn i familjer med osäkra boendeförhållanden, med särskild hänsyn till barnfamiljer i boenden med orik-tiga hyresförhållanden
- fortsatt ansvara för förstärkningsteamet och uppdrag att erbjuda introduktions-utbildningar för nyanställda socialsekreterare inom alla verksamhetsområden
- tillsammans med stadsdelsnämnderna verka för fler mötesplatser för unga hbtq-personer, inklusive unga hbtq-personer med olika funktionsvariationer, över hela staden, och i synnerhet i ytterstaden
- fortsatt stödja berörda nämnder så att arbetet mot våld i nära relation och he-dersrelaterat våld och förtryck blir samordnat, evidensbaserat och av hög kva-litet. Ett särskilt fokus ska ligga på våldspreventiva insatser, arbetet med vålds-utövare och stöd till våldsutsatta
- tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla sociala stödinsatser för att lång-siktigt stärka personer som har blivit utsatta för hedersrelaterat våld och för-tryck, gärna i samarbete med civilsamhället
- ansvara för att samordna innehållet i stadens relationsvåldscentrum, avseende målgrupp och insatser i samråd med stadsdelsnämnderna
- stödja stadsdelsnämnderna i arbetet med att utveckla metoder för att hitta vålds-utsatta, höja kunskapen om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck inom stadens verksamheter
- öka familjerättens kunskaper om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck
- fortsätta utveckla stödinsatser vid placering av förälder med medföljande barn på skyddade boenden, liksom stödet till barn, unga och föräldrar efter avslutad placering
- säkerställa skolgången för medföljande barn som bor på skyddat boende och erbjuda förskola eller pedagogisk verksamhet för barn i förskoleålder
- stödja stadsdelsnämnderna att vid oundvikliga uppbrott från förskola och skola erbjuda kompensatoriska åtgärder för att motverka problem som uppbrottet kan medföra
- erbjuda stöd och vägledning till ungdomar samt konsultativa samtal och utbild-ningar till olika yrkesgrupper och frivilliga aktörer genom Origo - länsge-men-samt resurscentrum för hedersrelaterat våld och förtryck
- stödja stadsdelsnämndernas insatser i arbetet mot våldsbejakande extremism, samt samla och sprida kunskaper om effektiva och evidensbaserade metoder inom socialtjänstens område
- utveckla och stärka samarbetet med civilsamhällets organisationer som bedri-ver kompletterande verksamhet till stadens socialtjänst, för att öka utbudet av

stödinsatser och för att nå grupper som socialtjänsten har svårt att nå på egen hand

- tillhandahålla stöd till verksamheter inom civilsamhället som riktar sig till utsatta barn
- utveckla stödinsatser för personer yngre än 65 år med demenssjukdom, deras anhöriga och barn
- öka flexibiliteten i insatsen avlösarservice enligt den nya modellen för ledsagning
- i samråd med den romska minoriteten fortsätta öka kunskaperna kring den romska gruppens kultur och status som nationell minoritet samt sprida dessa kunskaper inom socialtjänsten
- utöka arbetet med Bostad först och fördela fler bostäder för ändamålet samt tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla stödet till deltagarna i Bostad först
- stödja övriga berörda nämnder i att implementera och genomföra stadens ANDT-program
- fortsatt stödja och utveckla kvaliteten avseende fältassistenter och uppsökarens arbete
- utbilda personal vid stadsdelsnämnderna angående unga lagöverträdare
- i samarbete med partnerorganisationerna fortsätta gällande idéburna offentliga partnerskap för insatser till ungdomar som är eller riskerar att hamna utanför samhällets insatser
- fortsätta arbetet med planen för boende för personer med funktionsnedsättning
- fortsätta arbetet med att implementera stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck
- tillsammans med stadsdelsnämnderna fortsätta utveckla arbetet med Peer Support inom socialpsykiatri, gärna i dialog med Region Stockholm
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta för att ungdomar som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd enligt *Lagen om ny möjlighet till uppehållstillstånd för vissa ensamkommande* får goda förutsättningar att etablera sig i samhället genom studier som kan leda till försörjning
- i samarbete med stadsdelsnämnderna stärka skyddet och stödet för barn och unga efter polisförhör vid misstanke om att de utsatts för brott
- i samverkan med miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsdelsnämnderna samt rättsvårdande myndigheter och Skatteverket motverka den svarta ekonomin och organiserad brottslighet vid tillståndsgivning och tillsyn
- kontinuerligt se över föreningsstödet för att bättre svara mot nya målgrupper, förändrade behov, en rättvis fördelning mellan olika målgrupper samt socialtjänstens behov av kompletterande verksamheter, samt för att förbättra regeluppföljning och tillsyn
- initiera en dialog med Region Stockholm angående likvärdig och välfungerande BUS-samverkan över hela staden
- öka och sprida kunskaperna om ny forskning inom missbruksområdet
- utveckla det uppsökande arbetet genom till exempel öppna mottagningar och att träffas i personernas hemmiljö i syfte att stärka kontakten mellan socialtjänsten och individen, uppmärksamma och motverka utsatthet och underlätta för människor att komma vidare till arbete
- i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta arbeta med handlingsplanen för socialsekreterare och biståndsbedömare
- tillsammans med utbildningsnämnden utreda organisationen och samverkan kring elevers skolfrånvaro och skolplikt

- fortsätta arbetet med att utreda det sociala arbetets organisering, med målet att utveckla ett mer familjeorienterat och teambaserat arbetssätt där resurserna är samlade kring individen

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

När Stockholm växer behövs fler bostäder för personer med olika behov. Det ska finnas god tillgång på bostäder för personer med funktionsnedsättning, personer i hemlöshet, våldsutsatta, barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden och andra grupper med en utsatt ställning på bostadsmarknaden. Särskilda bostäder måste komma in tidigt i planeringsprocessen.

I hanteringen av serveringstillstånd ska staden ge snabb, korrekt och rättssäker service till Stockholms företagare. Stadens hantering av serveringstillstånd ska möjliggöra för Stockholm att vara en levande storstad, i kombination med socialt ansvar. Tydliga krav på ordning i ekonomin förhindrar ekonomisk brottslighet.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- samordna arbetet med boendepplanen för bostäder för personer med funktionsnedsättning och bearbeta stadsdelsnämndernas/regionernas förslag samt föreslå beslut om åtgärder utifrån en sammanvägd övergripande bedömning av behov och framtida trender
- ansvarar för att samordna de årliga behovsbedömningar som SHIS Bostäder och stadsdelsnämnderna gör av lägenheter utifrån behov och utrymme och vidarefördela dem till exploateringskontoret
- verka för en minskad energianvändning
- förebygga att avfall uppstår och verka för att en större andel produkter och material återanvändas samt sorteras till återvinning
- minska transporter och resor med bil
- verka för att ekologiska livsmedel och ekologiska varor köps i så stor utsträckning som möjligt
- fortsätta utveckla samverkan med branschrepresentanter inom hotell- och restaurangnäringen genom att skapa forum för mindre aktörer, samt samverka med andra tillståndsgivande myndigheter och evenemangsarrangörer inom staden för att förbättra samordningen i tillstånds- och evenemangsfrågor

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Socialnämnden ska leda arbetet med att införa ny teknik och nya arbetssätt inom socialtjänsten. Verksamhetsuppföljning måste i högre utsträckning fokusera på kvaliteten i det mänskliga mötet. Det fortsatta arbetet med utveckling av nya digitala verksamhetssystem är av största betydelse för socialtjänstens framtida kvalitet och effektivitet. En nära dialog med brukar- och intresseorganisationer är en viktig kvalitetsfråga.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- arbeta för att socialtjänstens verksamhet ska bli mer innovativ genom att exempelvis utveckla användandet av digitalisering och välfärdsteknik
- samordna de akademiska noderna för att dessa, i samverkan med universitet och högskolorna, ska främja utvecklingen av socialtjänsten
- fortsätta stärka uppföljningen av verksamheterna som tillhandahåller insatser enligt SoL samt LSS inom verksamhetsområdet för att säkerställa kvaliteten på insatserna
- fortsätta utveckla samarbetet med brukar- och intresseorganisationer

- tillsammans med stadsdelsnämnderna inom ramen för arbetet med modernisering av de sociala systemen undersöka hur digitala arbetssätt kan förenkla och förbättra handläggningen av ekonomiskt bistånd
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna, inom gällande riktlinjer, verka för att personer med långvarigt behov av försörjningsstöd genom aktivitetsinsatser utför uppgifter som bidrar till delaktighet i samhället och som ökar möjligheter till arbete
- i samarbete med arbetsmarknadsnämnden verka för att inom gällande riktlinjer möjliggöra för människor med försörjningsstöd att under en begränsad tid starta eget företag med försörjningsstöd

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,6%	1,6%	1,6%
	Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,1%	1,1%	1,1%
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet	Andel ungdomar som fått ungdomstjänst i stadens verksamheter	Fastställs 2019	Fastställs 2019	Fastställs 2019
	Andel familjehemsplacerade barn i skolåldern som klarar målen i kärnämnen i grundskolan	Fastställs 2019	Fastställs 2019	Fastställs 2019

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
	Andel unga som fått brottsofferstöd och som upplever en positiv förändring av sin livssituation	70 %	70 %	70 %
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte burit vapen	-	Fastställs 2019	-
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte blivit utsatta för hot och våld	-	Fastställs 2019	-
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol	-	62%	-
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	-	92%	-
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	-	91%	-
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal vräkningar som berör barn	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel meddelanden om avhysning som inkommit till förvaltningen från Kronofogdemyndigheten som kunnat avväjas	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten skattar sin hälsa som god	-	Tas fram av nämnd	-
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72	73	73
	Företagens nöjdhet med information från staden	72	73	73
	Företagens nöjdhet med tillgänglighet från staden	70	71	71
	Företagens nöjdhet med bemötande från staden	78	79	79
	Företagens nöjdhet med kompetens från staden	72	73	73
	Företagens nöjdhet med rättssäkerhet från staden	73	74	74
	Företagens nöjdhet med effektivitet från staden	70	71	71

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	Andel ungdomar som deltar i föreningsliv	-	65%	-
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	50%	50%	50%
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andelen tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna stärka samverkan kring personer med olika funktionsnedsättningar och förbättra målgruppens möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla arbetssätt och rutiner för att säkerställa att utbildningsnämndens samordningsansvar för elever med upprepade och längre frånvaro är väl fungerande oavsett huvudman(1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden utreda organisationen och samverkan kring elevers skolfrånvaro och skolplikt. (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samverkan med utbildningsnämnden utreda och föreslå en organisationsmodell för Skolfam, som förstärker samarbetet mellan elevhälsa och socialtjänst, med utgångspunkt från nämndernas ansvar för elevhälsa respektive socialtjänst. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna inventera och utreda hur samarbetet runt gruppen unga med LSS med kompletterande psykiatriska diagnoser kan utvecklas.(1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska utarbeta en modell för särskild ekonomisk redovisning avseende personer med andningshjälp.(1.4)	2019-01-01	2019-02-28
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden ta fram nyckeltal för LSS-hälsan. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska göra en översyn av gällande riktlinjer för att tydliggöra att allvarssamtal med ungdomar och deras föräldrar samt polis ska hållas inom 48 timmar efter det att det kom socialtjänsten till kännedom att en unge för första gången begått eller misstänks ha begått brott. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden, stadsdelsnämnderna och civilsamhällets aktörer utveckla hälsofrämjande insatser för personer med funktionsnedsättningar. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen anpassa riktlinjer och rutiner till den nya ersättningsmodellen inom sysselsättningsverksamhet inom socialpsykiatri.(1.4)	2019-01-01	2019-05-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen ta fram en strategi för hur staden kan minska risken för att barn och unga vuxna dras in i kriminalitet, som ska komplettera trygghets- och säkerhetsprogrammet. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp konsekvenser av nya utskrivningsregler för brukare som kommer från slutenvård. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna göra en översyn av gällande riktlinjer med inriktning att alla stadsdelsnämnder ska inrätta lokala operativa samverkansforum för samverkan mellan skola, socialtjänst och polis. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med Region Stockholm utveckla en stadsövergripande handlingsplan för att förebygga självmord. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda en komplettering av stadens relationsvårdcentrums verksamhet så att den även inkluderar stöd till barn som upplevt våld. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda om det är möjligt att utveckla boendestöd inom missbruksområdet. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda vilka möjligheter det finns och vilka insatser som skulle krävas, i fall av våld i nära relationer, att se till att det är den våldsutsatta parten och inte våldsutövaren som bor kvar i det gemensamma boendet. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden göra en översyn av gällande riktlinjer med inriktning att utveckla insatser för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av riktlinjerna för hur socialtjänsten agerar när ett barn eller en ungdom stängs av från skolan med sikte på snabbare insatser. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn avseende stadens ungdomsmottagningar gällande bland annat organisation och huvudmannaskap. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna att införa kompetenshöjande insatser om könsstämpning genom att införa en särskild utbildning som riktas till personal inom skola, vård och socialtjänst. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden utreda förutsättningarna för att införa SAMS-modellen (samarverkan skola socialtjänst) för att verka för en obruten skolgång för placerade barn. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur nyanlända och personer i utsatta områden kan nås av lättillgänglig och korrekt information om socialtjänstens uppgifter och arbetssätt, i syfte att minska fördomar och misstroende mot myndigheter. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur staden ska stödja de nyanlända som bor på stadens boenden och som efter etableringsfasen blir aktualiserade hos stadens socialtjänst. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna anpassa och introducera metoden kollegial observation inom socialpsykiatri och omsorgen om personer med funktionsnedsättning i syfte att ständigt förbättra kvaliteten för de enskilda brukarna. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna göra en översyn av hur staden arbetar med stöd och skydd till personer utsatta för våld, i syfte att säkerställa att de som är i behov av stöd och skydd också får det. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur den stadsövergripande avhopparverksamheten kan utvecklas i syfte att förbättra incitamenten och skyddet för de som väljer att lämna kriminella gängmiljöer. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31

R VIII
SoN:14

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur en Bostad först-modell för barnfamiljer i ekonomisk utsatthet och som varit långvarigt hemlösa kan tas fram. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur socialtjänsten bör samverka med andra myndigheter, och för egen del agera, när de upptäcker fall där personer bor i lokaler ej avsedda för bostadsändamål, i synnerhet sådana som utgör en hälsofara ur ett sanitets-, brandskydds- eller säkerhetsperspektiv. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utvärdera den nya modellen för ledsagning och utreda ytterligare möjligheter till utveckling av modellen. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska utreda förutsättningar för att familjehem ska kunna erbjuda språk- och studiestöd. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska utreda hur staden på bästa sätt kan stödja verksamhetsområdet i samband med övergång till förändrade arbetssätt med hjälp av nya digitala stöd. Vidare behöver uppdraget omfatta hur vald modell på bästa sätt införs samt utredning om hur nuvarande metodstöd behöver anpassas till vald modell eller modeller. Uppdraget ska så långt det är möjligt och lämpligt ta avstamp i nationella standarder och språk(1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska utreda utvecklingsmöjligheterna för Mikamottagningens modell i syfte att förbättra det stöd och den hjälp som erbjuds målgruppen, och i samband med detta utreda införandet av ett exitprogram för personer som vill lämna prostitution. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden utreda införandet av ett pengsystem för familjerådgivning. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden göra en översyn av organisation samt finansieringssystemet för LSS-kollo. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av resursfördelningssystem inom funktionshindersområdet. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

15. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Socialnämnden** godkänns.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden ska säkerställa ett hållbart samhällsbyggande och uppfylla stadens bostadsmål om 140 000 bostäder till 2030 med tillhörande infrastruktur och samhällsservice. Nämnden ska ha ett långsiktigt helhetsperspektiv då staden planeras.

Stockholm ska byggas attraktivt, hållbart och tätt och vara en levande och socialt hållbar stad. Alla stadsdelar ska utvecklas med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, natur, kultur, idrottsytor skolor och förskolor. Stadsutveckling som verktyg för att nå social sammanhållning ska tas tillvara. Ytterstadens stadsdelar ska utvecklas i dialog med de boende för ökad attraktivitet och trygghet i hela Stockholm.

Stockholm ska vara fossilbränslefritt senast 2040 och stadens organisation ska vara fossilbränslefri 2030. Nämnden ska bidra till att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt och som minskar transportbehovet.

Nämndens uppgifter

Nämndens ansvar omfattar:

- övergripande fysisk planering för bland annat bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö, infrastruktur och skola
- myndighetsansvar för planprocess, bygglov, bygganmälan och namngivning
- stadens fristående mättnings- och kartläggningsverksamhet
- inrättande och upphävande av naturreservat, kulturresevat och djur- och växtskyddsområden enligt miljöbalken
- beslut om bidrag till bostadsanpassning för personer med funktionsnedsättning enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag
- handläggning av ärenden om anmälan från allmänheten om otillgänglig miljö, så kallat enkelt avhjälpta hinder

Förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-441,2	-442,6	-442,6	-442,6
Drift och underhåll	-441,2	-442,6	-442,6	-442,6
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	267,2	276,6	276,6	276,6
Netto	-174,0	-166,0	-166,0	-166,0
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0

Budgeten för 2019 minskar med 8,0 mnkr jämfört med 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Investeringsbudgeten för 2019 är oförändrad jämfört med 2018 och uppgår till netto 3,0 mnkr. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3.

Bostadsanpassningsbidraget för år 2019 är 95,0 mnkr.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Nämnden ska aktivt arbeta för en hög takt i bostadsbyggande och en socialt och från miljösynpunkt hållbar bostadsförsörjning där stadens klimatavtryck minskar. Nämnden ska säkerställa att stadens utveckling sker med kvalitet i byggande och gestaltning, särskild vikt ska läggas vid kvartersstadens kvaliteter, en balans mellan klassisk och nytänkande arkitektur och att värna trädgårdsstaden. I arbetet för effektivare planprocesser är även medborgardialoger ett verktyg. En arkitekturpolicy ska tas fram och nämnden ska arbeta aktivt för att göra gatu- och stadsmiljön tryggare och mer levande.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- säkerställa ett hållbart samhällsbyggande och en hållbar bostadsförsörjning
- i stadsbyggandet utgå ifrån såväl kvantitativa mål som kvalitativa värden
- se över vilka åtgärder som fordras för att förhindra ovarsam exploatering av trädgårdsstaden
- bygga nytt utifrån kvartersstadens kvaliteter, med innergårdar och levande bottenvåningar
- säkerställa att stadens utveckling sker med både klassisk och nyskapande arkitektur
- utveckla en arkitekturpolicy och ta fram förslag på hur arkitekturen kan spela en större roll i utvecklingen av Stockholms stad
- korta ned handläggningstiderna genom byggaktörsdrivna planprocesser, ge byggrätter till fler aktörer och utöka utbudet byggbar mark genom höjd planberedskap där mark planläggs före markanvisning
- ta fram en process för att arbeta med byggaktörsdrivna detaljplaner
- ta tillvara privata byggaktörers kompetens och innovationskraft genom att öppna för dem att medverka i framdrivandet av detaljplaner
- utreda förutsättningar för att pröva en stadsplaneringsmodell där en stor generell detaljplan utformas innan markanvisningar ges
- verka för att minska stadens klimatavtryck genom att bygga högt, tätt och yteffektivt där det passar i stadsmiljön och därmed kunna nyttja marken bättre för till exempel parker och grönytor
- i stadsplaneringen arbeta för offentliga miljöer som är trygga och säkra genom att skapa mer folkliv och levande gatumiljö
- revidera programmet för City med syftet att utveckla City till en mer levande och trygg stads- och gatumiljö
- utveckla ytterstadens stadsdelar i dialog med de boende för ökad attraktivitet och trygghet i hela staden
- i analys av lokala behov utgå från stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete
- se utemiljön i såväl skola som förskola som en del av det pedagogiska rummet, och ta med utemiljön i byggprocessens tidiga skeden, för att uppnå höga lekvärden
- i samarbete med exploateringsnämnden och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser, säkerställa att staden på ett tidigt stadium planerar och driftopti-

merar för offentlig service, boenden inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri, förskolor, skolor, idrottsanläggningar, omsorg, kultur, föreningsliv, näringsliv och rekreation i hela staden

- utveckla stadens arbete med medborgardialoger samt följa upp och utvärdera dialogerna med särskilt fokus på vilka grupper som deltar samt vilka effekter delaktigheten har. Återkoppling till deltagarna är en viktig del av arbetet

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Nämnden ska säkerställa en långsiktig och effektiv stadsplanering genom en samlad produktionsplanering med arbetssätt som tillgodoser stadens generella behov av bostäder och samhällsservice, som skolor, samt bostäder för nyanlända och andra prioriterade grupper. Nämnden ska verka för processer som underlättar för små och stora företag att etablera sig i Stockholm. Samhällsplaneringen ska utformas klimatsmart med fysiska strukturer som gör det lätt att leva, minskar transportbehovet och integrerar stadsgrönska och ekosystemtjänster i den bebyggda miljön. Nämnden ska utveckla processer där byggaktörers innovationskraft tas till vara och där handläggningstider kortas genom byggaktörsdrivna planprocesser.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- säkerställa en hållbar bostadsförsörjning genom ett högt bostadsbyggande samt genom att planera bostäder för de grupper som kommunen har ett särskilt ansvar för
- tillsammans med exploateringsnämnden verka för att en hög bostadsbyggnadstakt ska kunna bibehållas genom konjunkturykler, bland annat genom att planera för större stadsutvecklingsprojekt
- säkerställa effektiv stadsutveckling genom en samlad produktionsplanering tillsammans med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, trafiknämnden och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser
- ta fram en långsiktig plan med strategier för stadens småhus- och villaområden för att säkerställa en varsam utveckling där viss förtätning förenas med att miljöer med högst kultur- och naturvärden värnas och trädgårdsstädernas karaktär bibehålls
- i samarbete med trafiknämnden och exploateringsnämnden planera för en omvandling av Södertäljevägen närmast Liljeholmen från trafikled till urbant stråk. I enlighet med Översiktsplanen ska Örbyleden och andra tilltänkta urbana stråk utredas där bostäder, arbetsplatser och verksamheter kan integreras med kapacitetsstark kollektivtrafik
- i samarbete med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden under året arbeta för att inrätta naturreservat i Kyrkhamn och Hagsätraskogen, samt utreda reservatsbildning i Fagersjöskogen, Storskogen/Ålstenskogen och utvidgning av naturreservatet i Årstaskogen. I arbetet ska beaktas att bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur kan genomföras
- delta i samordningsgruppen för Grönare Stockholm med fokus på att stärka arbetet med grön infrastruktur och mångfunktionalitet i stadens parker och grönområden med prioritet på ytterstaden
- tillsammans med exploateringsnämnden pröva och utvärdera nya metoder för effektiva processer
- pröva och utvärdera nya metoder för mer flexibel tillämpning av Boverkets allmänna råd i syfte att minska byggkostnader, byggtid och gynna innovativa yt-lösningar. Ambitionsnivån för stadens högt ställda miljö- och energimål vid ny- och ombyggnation ska dock fortsatt gälla

- tillsammans med exploateringsnämnden utreda möjligheten att styra lägenhetsstorlekar i planprocessen och markanvisningar utifrån efterfrågan på bostadsmarknaden gällande lägenhetsstorlekar och boendekostnad i syfte att såväl fler mindre som större bostäder prioriteras för att möta behoven av bostäder
- vara en aktiv part i stadens samverkan kring att hitta platser för och möjliggöra lämpliga akuta boendelösningar i mottagandet av nyanlända samt öka ambitionen och tillskapa fler genomgångsbostäder för prioriterade grupper
- delta i stadens arbete med att säkerställa behovet av bostäder för äldre med rimliga boendekostnader
- utveckla rutiner och arbetssätt i syfte att säkerställa utbyggnad av offentlig service och erforderliga och kostnadseffektiva verksamhetslokaler
- utveckla arbetsformer, rutiner och instrument för områdesplaneringen i syfte att öka insynen och stärka samverkan med ansvariga nämnder och bolagsstyrelser samt säkerställa en hållbar utbyggnad av staden
- delta i SAMS-arbetet för grundskola och gymnasieskola
- tillsammans med exploateringsnämnden, berörd stadsdelsnämnd, utbildningsnämnden och SISAB säkerställa att detaljplaner för skol-, och förskoleplatser tillgängliggörs tillräckligt tidigt i planeringsprocessen av nya projekt så att nya lokaler ska finnas tillgängliga när nya bostäder färdigställs
- tillsammans med fastighetsnämnden och idrottsnämnden och se över möjligheten att planera in idrottsytor på tak i befintliga eller nya byggnationer
- säkerställa att planeringen tar hänsyn till behov av ytor för teknisk infrastruktur och stärka samordningen med övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser avseende logistik, infrastystem och infrastruktur i alla skeden av planering och genomförande
- i de beslut som fattas om mer omfattande stadsutveckling särskilt analysera och redovisa planerade arbetsplatser i förhållande till bedömd arbetsplatspotential samt i större stadsutvecklingsprojekt analysera näringslivets möjligheter i samverkan med kommunstyrelsen, Stockholm Business Region AB och berörd stadsdelsnämnd
- intensifiera det strategiska arbetet tillsammans med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och Stockholm Business Region AB för att öka antalet arbetsplatser i Stockholms södra delar
- tillsammans med berörda nämnder och bolag förenkla och säkerställa tydliga processer för små och stora företag som vill etablera sig i Stockholm
- säkerställa genomförandet av översiktsplanen och kontinuerligt följa upp dess mål och strategier
- tillsammans med trafikinämnden utveckla Kungsträdgårdens rekreations- och vistelsevärden som stadspark
- delta i kommunstyrelsens utredning om förutsättningarna för att gräva ner den del av Centralbron som hanterar biltrafiken
- bidra till att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt, minska transporter, och bidra till målet om fossilbränslefrihet till år 2040. I detta ska nämnden främja mobilitetstjänster och stimulera miljövänligt byggande, samt lösningar för förnybar energi
- verka för att utveckla och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i den bebyggda miljön
- i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda lämpliga biotopskyddsområden i staden
- tillsammans med trafikinämnden, exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden genomföra en utredning för Stockholms framtida gröna infrastruktur där hänsyn tas till folkhälsa, ekosystemtjänster, biologisk mångfald och en prognostiserad befolkningsökning till år 2100
- att i planerna för angöring tillämpa flexibla och gröna parkeringstal, för att

- främja mobilitetstjänster och minska behovet av att bygga nya parkeringsplatser
- utforma samhällsplaneringen för att gynna klimatsmart resande i form av kollektivtrafik, cykelbanor, och transportsnåla resmönster
- verka för att möjliggöra utvecklingen av laddinfrastruktur som kräver utrymmesplanering och bygglov
- beakta effekter av ett förändrat klimat såsom skyfall och värmeböljor i planeringen och bistå kommunstyrelsens arbete med klimatanpassning
- stärka kompetensen kring dagvatten och skyfallshantering och säkerställa att åtgärder för att hantera översvämningssrisker vidtas i planprocessen, att stadens skyfallsmodell beaktas i stadsplaneringen och utgå från riktlinjerna och åtgärds-måttet vid planering och projektering av dagvattenhantering vid nybyggnad och större ombyggnationer
- i utvecklingen beakta stadens mål för solceller, genom att underlätta bygglovs-hantering och ta fram en vägledning för solcellsanläggningar
- tillvarata fristående byggaktörers kompetens inom innovation, inte minst när det gäller att bygga mindre och klimatsmarta lägenheter

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Nämnden ska i sitt arbete utgå ifrån ett hållbart investerings- och driftskostnadsperspektiv och säkerställa att lösningar väljs ur en driftsekonomisk synvinkel. Vägledande för nämndens arbete är de åtaganden staden gjort inom ramen för 2013-års Stockholmsförhandling och Sverigeförhandlingens Storstad Stockholm. Nämnden ska säkra utrymmet för investeringar genom att göra prioriteringar i enlighet med investeringsstrategin.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- stärka förmågan att göra tidiga ekonomiska bedömningar, samt att tydliggöra arbetssätt och samarbete med framför allt exploateringsnämnden, trafiknämnden, fastighetsnämnden och SISAB, med syfte att staden ska utvecklas på ett ekonomiskt hållbart sätt
- i mycket tidiga skeden som till exempel i områdesplaneringen utgå från ett hållbart investerings- och driftkostnadsperspektiv
- säkra utrymmet för de investeringar som krävs för infrastruktur och samhällsservice samt att möjliggöra en mer jämlik fördelning av investeringar över staden, genom att genomföra prioriteringar i enlighet med investeringsstrategin
- i planeringen säkerställa att lösningar väljs ur ett driftekonomiskt perspektiv tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser
- i ett tidigt skede av planeringen behandla byggnation av exempelvis skolor och idrottsplatser så att ändamålsenliga lokaliseringar kan erhållas till rimliga kostnader för mottagande nämnd
- utgångspunkten är att uppnå full kostnadstäckning för nedlagt arbete i stora infrastrukturprojekt
- i planeringen beakta de åtaganden staden gjort inom ramen för 2013-års Stockholmsförhandling och Sverigeförhandlingens Storstad Stockholm
- tillvarata privata aktörers kunskaper och engagemang för att säkerställa genomförbarhet i planeringen säkerställa förmågan att planera stora och komplexa stadsutvecklingsprojekt

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	Stockholmarnas nöjdhet med stadsmiljön	88%	88%	89%
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72	73	73
	Företagens nöjdhet med information från staden	72	73	73
	Företagens nöjdhet med tillgänglighet från staden	70	71	71
	Företagens nöjdhet med bemötande från staden	78	79	79
	Företagens nöjdhet med kompetens från staden	72	73	73
	Företagens nöjdhet med rättssäkerhet från staden	73	74	74
	Företagens nöjdhet med effektivitet från staden	70	71	71
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner	10 000	10 000	10 000
	Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling	3 600	4 000	4 700

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Andel av ny bebyggelse som förläggs inom 500 meter till spårbunden eller stommätstrafik	70%	73%	76%
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andelen tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Business Region AB utreda process och organisation för att fastställa en stadsövergripande servicekedja för etableringsförfrågningar (2.1)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Business Region AB ska i samverkan med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd fortsätta driva pilotprojektet i Årsta parthallar och utarbeta en samordningsmodell för stadens arbete med företagsområden (2.1)	2019-01-01	2019-12-31
Bostadsförmedlingen ska i samråd med äldre- och stadsbyggnadsnämnden ta fram och implementera en strategi för att öka de äldres tillgång till bostadsbeståndet med fokus på ökad tillgänglighet och effektiv bostadsanpassning.(2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden utifrån Bostadspotential Stockholm genomföra en inventering av glest bebyggda kollektivtrafknära områden som kan förtäta med kompletteringsbyggnation i nära anslutning till befintlig bebyggelse och koppla samman stadsdelar (2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden utreda möjligheten att styra lägenhetsstorlekar i planprocessen och markanvisningar utifrån efterfrågan på bostadsmarknaden gällande lägenhetsstorlekar och boendekostnad (2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Exploateringsnämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden ta fram och uppdatera lämpliga nyckeltal och förslag på fungerande nämndövergripande planeringsprocesser som garanterar att samhällsfunktioner, som skola, förskola, boenden för personer med funktionsnedsättning, äldreboenden, idrottsytor samt student- och forskarbostäder, och en blandning av boendetyper planeras för i tillräcklig takt för att stadens övriga mål ska kunna uppfyllas långsiktigt (2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utveckla arbetet med stadens projektportfölj till att också omfatta samhällsservice såsom skolor, förskolor och idrottsanläggningar samt arbetsplatser.(2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden uppdatera Bostadspotential i Stockholm utifrån översiktsplanen och övriga relevanta omvärldsfaktorer.(2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska påbörja pilotprojekt för byggaktörsdrivna detaljplaner (2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska ta fram en modell för genomförandet av översiktsplanen, vilken ska kunna integreras i berörda nämndernas verksamhetsplanering och ligga till grund för kommande aktualitetsprövning.(2.2)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

16. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Stadsbyggnadsnämnden** godkänns.

Trafiknämnden

Trafiknämnden har en viktig roll i att bidra till att Stockholm har ett väl fungerande transportsystem med minimal klimatpåverkan. Den växande staden med högt bostadsbyggande ställer höga krav på planering av ett väl fungerande trafiksystem. Inriktningen är att nya bostäder ska byggas i goda befintliga kollektivtrafiklägen, i lägen där ny infrastruktur planeras samt i lägen som möjliggör gång och cyklande som pendlingsalternativ. Nämnden arbetar i enlighet med Framkomlighetsstrategin för ökad framkomlighet, som innebär att prioritet ska ges till kapacitetsstarka transporter som gång-, cykel-, kollektivtrafik och nyttotrafik samt att biltrafiken minskar. Det är angeläget att nå målen i miljöprogrammet 2016-2019 och det nationella klimatmålet fossiloberoende fordonsflotta till 2030. Nämnden ska planera för förändringar i stadens infrastruktur för att staden ska uppnå såväl klimatmål som miljökrav och ökad trafiksäkerhet och samtidigt prioritera att befintlig infrastruktur underhålls löpande.

Stockholm ska vara fossilbränslefritt senast 2040 och stadens organisation ska vara fossilbränslefri 2030. Nämnden ska bidra till att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt och som minskar transporter.

Stadsmiljön ska vara trygg, säker och välskött i hela staden. Nämnden har ett stadsövergripande ansvar för utveckling av stadens parker och grönområden. Nämnden är även ansvarig för renhållning av gator och torg. Stockholm ska vara en ren och välskött stad och städningen ska vara likvärdig i hela staden. Nedskräpningen ska minska och arbetet mot klotter stärkas.

Nämndens uppgifter

Nämnden är huvudman för allmänna platser och väghållare enligt väglagen. Nämndens ansvar omfattar:

- skötsel av stads- och gatumiljön samt vissa parker (Kungsträdgården, Berzelii park, Norra Bantorget, Strömparterren, Årstafältet och Järva friområde)
- investeringar i gator och vägar samt ovan nämnda parker
- samordning och utveckling av stadsdelsnämndernas stadsmiljöverksamhet
- skötseln av stadens samtliga träd på gatumark
- markupplåtelse
- utveckling av stadens torg, med undantag för saluhallstorg, vilka ligger inom fastighetsnämndens ansvarsområde
- strategisk trafikplanering i staden
- utveckling av trafiksäkerheten
- trafik- och parkeringsövervakning

Förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-2 066,1	-2 215,4	-2 278,1	-2 334,2
Drift och underhåll	-1 510,1	-1 567,3	-1 572,9	-1 577,3
Avskrivningar	-484,0	-559,0	-610,3	-659,9
Internräntor	-72,0	-89,1	-94,9	-97,0
Intäkter	1 448,7	1 673,7	1 673,7	1 673,7
Netto	-617,4	-541,7	-604,4	-660,5
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-1 570,5	-1 145,0	-1 120,0	-985,0
Inkomster	70,0	115,0	0,0	0,0
Netto	-1 500,5	-1 030,0	-1 120,0	-985,0

Budgeten för 2019 minskar med 75,7 mnkr jämfört med 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Investeringsbudgeten för 2019 minskar med 470,5 mnkr jämfört med 2018, vilket förklaras av att projekt Tåtskikt Sergels torg avslutas. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3.

Inom investeringsbudgeten ska inrymmas nya anläggningar som följd av den växande staden samt reinvesteringar för att bevara befintlig infrastruktur. Under perioden 2019-2022 ska en satsning på framkomlighetsåtgärder och cykelinfrastruktur om 1 500,0 mnkr inrymmas inom den långsiktiga investeringsbudgeten, varför denna utökas.

För att uppfylla kommunfullmäktiges prioriteringar på kortare sikt uppgår nämndens utökade investeringsbudget under 2019 till 130,0 mnkr. I den utökade budgeten inryms satsning på grönytor och parkanläggningar, företrädesvis i ytterstaden, som också innefattar förstärkning av stadsmiljöerna i eftersatta områden.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Stockholm ska vara en trygg och tillgänglig stad för alla. I de stadsmiljöer som trafiknämnden ansvarar för ska nämnden genomföra åtgärder som skapar trygghet, social inkludering och allmän säkerhet. Stockholm ska även vara en ren och välskött stad och städningen ska vara lika bra i hela staden. Stadsmiljön ska vara tillgänglig för alla, oavsett funktionsförmåga. Nämnden ska arbeta utifrån ett jämställdhetsperspektiv och särskilt beakta behov hos barn och äldre samt inkludera medborgardialoger i sitt arbete, särskilt när det gäller att utveckla offentliga platser där många vistas och i anslutning till förskolor och skolor.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- i samarbete med stadsdelsnämnderna verka för en tryggare, mer socialt inkluderande och säkrare utemiljö, genom trygghetsinventeringar och åtgärder som

exempelvis förbättrad belysning, parkmöbler, skräpkorgar och växtbeskränningar, förebyggande av klotter, skadegörelse och nedskräpning med fokus på de mest otrygga platserna i staden

- samverka med privata fastighetsägare, handlare, boende, stadens verksamheter och andra aktörer i arbetet med att utveckla trygga och attraktiva stadsdelar samt bidra till genomförandet av det lokala utvecklingsarbetet i ytterstaden
- förstärka efterlevnaden av 24-timmars städgaranti för en renare stad. Stadens garanti gäller, vilket innebär att städning och tömning av offentliga papperskorgar samt klottersanering ska ske inom 24 timmar efter anmälan
- fortsätta satsningen med Stockholmsvärdarna, som samtidigt skapar fler vägar till arbete och håller staden ren
- integrera tillgänglighetsperspektivet i verksamheten samt verka för att undanröja hinder för dem som tar sig fram i till exempel rullstol, med rullator och barnvagn
- arbeta för ökad säkerhet för oskyddade trafikanter, i synnerhet vid skolor, förskolor, olycksdrabbade gång- och cykelstråk samt vid gatuarbeten. Arbetet med hastighetsplanerna fortsätter och kontrollen av trafikanordningsplaner ska intensifieras. Trafiknämnden ska vara pådrivande för hastighetskameror (ATK) och försök med geofencing på kommunala gator
- tillsammans med kommunstyrelsen, polismyndigheten och Säkerhetspolisen fortlöpande utreda förebyggande åtgärder mot terrorism
- genomföra breddningar av övergångsställen med höga gångflöden
- i samarbete med stadsdelsnämnden och i dialog med invånare och föreningar i Skärholmen utveckla Vårbergstoppen till en modern stadspark
- utreda möjligheterna till en ny parkmiljö längs det nedlagda spårområdet vid Årstaviken, i samarbete med exploateringsnämnden och stadsdelsnämnden
- leda stadens arbete i samarbete med Stockholms Hamn AB och andra berörda för att samverka med Region Stockholms planering för kollektivtrafik på stadens vatten
- i samarbete med kommunstyrelsen, Stockholm Vatten och Avfall AB och stadsdelsnämnderna klargöra ansvarsfrågan i avtal för olika typer av dagvatten- och vattenanläggningar
- i samarbete med kulturnämnden, exploateringsnämnden och stadsdelsnämnderna öka och underlätta för närvaron av kultur i det offentliga rummet
- tillsammans med fastighetsnämnden utreda förutsättningarna för att utveckla Hästa gård med ambitionen för grön näring, utbildnings- eller besöksverksamhet samt fastigheternas behov av upprustning

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Trafiknämnden ska genomföra åtgärder för att en ökad andel persontransporter ska ske med kapacitetsstarka trafikslag som gång, cykel och kollektivtrafik samtidigt som tillgängligheten för dessa trafikslag prioriteras så att målet om att den totala biltrafiken minskar i staden uppnås. Rörlig trafik ska prioriteras i enlighet med stadens framkomlighetsstrategi och det offentliga rummet ska stärkas. Det är viktigt att nämnden deltar i arbetet med att utveckla en samlad produktionsplanering med utgångspunkt från kommunfullmäktiges mål för bostadsbyggandet, översiktsplanen samt utbyggnaden av kollektivtrafik. Sammantaget ska arbetet bidra till att uppnå målet om en fossiloberoende fordonsflotta år 2030 som ett delmål till ett fossilbränslefritt Stockholm år 2040.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- prioritera busstrafiken i hela staden genom till exempel fler busskörfält, bättre trafikövervakning och ökad prioritering i trafiksignaler. Stombussar ska ges absolut prioritet i utvalda korsningar och för övriga bussar ska det påbörjas ett arbete med signalprioritering
- delta i kommunstyrelsens arbete med att förbereda ett beslut om införande av miljözon klass II på Hornsgatan från 1 januari 2020
- luftkvalitetsnormerna ska inte överskridas på stadens gator och trafikenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen löpande pröva vilka ytterligare enskilda gator som kan bli aktuella för miljözoner där dynamisk tillämpning bör prövas i första hand
- arbeta för att nå miljökvalitetsmålet för frisk luft och miljökvalitetsnormer för partiklar och kvävedioxid ska uppnås
- vara delaktiga i arbetet med att ta fram en strategi för att utveckla stadens biologiska mångfald för att staden tillsammans med boende och fastighetsägare kan bidra till att utveckla den gröna infrastrukturen. Ökad biologisk mångfald med planteringar och allér ger även förhöjda gröna värden och bättre luft
- delta från ett tidigt skede i samtliga stora exploateringsprojekt och i mindre exploateringsprojekt som berör platser med större flöden av gång-, cykel-, kollektiv- eller biltrafik för att säkerställa god framkomlighet
- i samarbete med trafikenämnden och exploateringsnämnden arbeta för en omvandling av Södertäljevägen närmast Liljeholmen från trafikled till urbant stråk. I enlighet med Översiktsplanen ska Örbyleden och andra tilltänkta urbana stråk utredas där bostäder, arbetsplatser och verksamheter kan integreras med kapacitetsstark kollektivtrafik
- tillsammans med exploateringsnämnden inventera lämpliga platser för överdäckning av befintlig trafikinfrastruktur i syfte att möjliggöra för fler bostäder och arbetsplatser
- delta i kommunstyrelsens utredning om förutsättningarna för att gräva ner den del av Centralbron som hanterar biltrafiken
- bistå exploateringsnämnden i samordningen avseende logistik, massahantering och teknisk infrastruktur i alla skeden av planering och genomförande av stadsutvecklingsprojekt
- arbeta för att koppla samman ytterstadens stadsdelar med varandra och med omgivande kommuner samt prioritera fokusområdena och de strategiska sambanden som pekas ut i översiktsplanen
- delta i cityförnyelsen och i det arbetet beakta de framtagna principerna för samfinansiering med fastighetsägare som tagits fram gemensamt mellan exploateringsnämnden och trafikenämnden
- utöka arbetet för Sergels torg med fokus på trygghet och aktivitetsskapande åtgärder samt påbörja utredning om ny beläggning för Sergels torg
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden utveckla Kungsträdgårdens rekreations- och vistelsevärden som stadspark
- utveckla samordningen och samarbetet med ledningsdragande bolag i staden och andra aktörer för att utveckla verksamheten med inriktning mot en effektivare hantering av tillstånd och minskade störningar i näten
- samverka med andra berörda aktörer för att koordinera trafikstörande bygg- och infrastrukturprojekt så att störningarna minimeras och utveckla arbetet med sanktioner mot trafikstörande projekt som sker utan tillstånd
- i samverkan med godstransportbranschen och andra aktörer genomföra åtgärder som förbättrar framkomligheten för nyttotrafik och bidrar till att skapa ett effektivare, säkrare och mer miljöanpassat transportsystem, till exempel off-peak-leveranser och samlastningsprojekt

- underlätta varuleveranser med fler lastplatser och verka för bilpoolsplatser på gatumark samt införa fler upphämnings/avlämningsplatser för taxi i gatumiljön
- utreda möjligheten till korttidsparkering vid stadens lokala centra i ytterstaden
- reducera parkeringsavgiften för motorcykel, så att avgiften står i proportion till den yta dessa fordon upptar. Avgiften för personer med giltigt parkeringstillstånd för rörelsehindrade ska halveras
- med en positiv inställning till delningstjänster tillsammans med marknadens aktörer möjliggöra förutsättningar för en organiserad parkering
- delta i arbetet med att effektivisera varudistributionen till stadens verksamhetsamt bejaka den potential som finns för godsleveranser på stadens inre vattenvägar och logistiklösningar vid större byggprojekt
- verka för en fossilbränslefri organisation 2030 och fasa ut fossila bränslen i upphandlingar av transporter, entreprenader och arbetsmaskiner
- arbeta för att utsläppen från trafiken minskar genom teknikutveckling, utbyggd kollektivtrafik och minskad biltrafik
- utreda vad som krävs för att nå en utsläppsfri innerstad 2030 tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och i samråd med kommunstyrelsen
- utveckla laddning i gatumiljö tillsammans med näringslivet. Trafiknämnden ska identifiera 10 000 lämpliga platser för gatuladdning till år 2020. Målet är minst 4 000 publika laddplatser till 2022 i samarbete med Stockholms Stads Parkerings AB och näringslivet
- tillsammans med exploateringsnämnden revidera riktlinjerna för projektspecifika och gröna parkeringstal där det i nybyggnation erbjuds bilpool och lådcykelpool
- genom reinvestering av stadens befintliga pendlingsstråk och huvudstråk för cykeltrafik öka säkerheten, kvaliteten och framkomligheten
- utreda cykeltunnel i Söderledstunneln mellan Medborgarplatsen och Hornsgatan. Utredningen ska studera förutsättningar och förväntade effekter av ett försök med start år 2020
- bygga 2 000 nya cykelparkeringar
- förbättra vinterväghållningen av gångytor genom bland annat sopsaltning i enlighet med jämställd snöröjning samt utvecklad kontroll och uppföljning av vinterväghållningen i stort
- förstärka en systematisk och kraftfull framkomlighetskontroll av de viktigare cykelstråken som ofta blockeras av felparkerade bilar eller andra uppställda fordon och föremål
- fortsätta arbetet med Grönare Stockholm med fokus att stärka arbetet med grön infrastruktur och mångfunktionalitet i stadens parker och grönområden med prioritet på ytterstaden samt utveckla återrapporteringen av det arbete som bedrivs av samordningsgruppen för Grönare Stockholm
- tillsammans med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden genomföra en utredning för Stockholms framtida gröna infrastruktur där hänsyn tas till folkhälsa, ekosystemtjänster, biologisk mångfald och en prognostiserad befolkningsökning till år 2100
- genom Samordningsgruppen för Grönare Stockholm, i samarbete med stadsdelsnämnderna, se över styrningen och samordning för stadens gröna värden, skötsel och förvaltning av dessa
- i samarbete med stadsdelarna, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utveckla arbetet med stadsdelsperspektiv på gröna svaga samband enligt översiktsplanen med syfte att ta fram projekt för gröna investeringar
- tillsammans med Stockholms Hamn AB och Stockholms Stads Parkerings AB utreda förutsättningar för Skeppsbron med bättre vistelseytor, levande stadsliv och tillgängliggörande av vattnet

- skapa fler gågator, sommargångar och sommartorg i hela staden och levandegöra stadens kajer och vattennära platser. Konceptet Levande Stockholm ska utvecklas tillsammans med näringslivet, stockholmare, stadsdelsnämnderna, kulturnämnden och bostadsbolagen samt stärka utvärderingen och kommunikationen
- vid val av material i samband med beslut om investeringar och reinvesteringar väga in klimat- och miljöpåverkan ur ett livscykelperspektiv
- tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden aktivt följa och utvärdera teknikutvecklingen avseende åtgärder för att minska partikelemissionerna vid sidan av minskad dubbdäcksanvändning samt utreda möjligheten att visualisera realtidsmätningen av luftkvalitet
- etablera en strategisk funktion för skyfallshantering i samarbete med berörda nämnder och bolagsstyrelser samt utveckla arbetet med att tillvarata grönytors möjligheter att motverka och mildra effekterna av extrema klimatrelaterade händelser, som intensiva värmeböljor och skyfall
- tillsammans med kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt stadsbyggnadsnämnden ansvara för att implementera och kommunicera stadens principer för skyfallshantering för att kunna identifiera och åtgärda sårbarheter på kort och längre sikt
- tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB utgå från riktlinjerna och åtgärds måttet vid planering och projektering av dagvattenhantering vid nybyggnad och större ombyggnationer

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Trafiknämndens verksamhet ska vara ekonomiskt hållbar och skapa största möjliga nytta och mervärde för stockholmarna. Nämnden ska ta tillvara möjligheterna med digitalisering och teknikutveckling för att åstadkomma en effektiv verksamhetsutveckling samt förbättra samordningen med exploateringsnämnden för att öka nämndens möjligheter att planera och påverka de investeringar som är en konsekvens av exploateringsverksamheten.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- tillsammans med exploateringsnämnden tillämpa och utveckla driftsnyckeltal i planeringsprocessen för att möjliggöra långsiktigt hållbara driftsekonomiska prioriteringar samt öka förutsägbarheten i kostnaderna för framtida drift av nya områden
- följa parkeringsintäkternas utveckling i syfte att förbättra de långsiktiga intäktsprognoserna
- budgetera vinterväghållning utifrån kunskapen från tidigare års vintrar och planera för en viss flexibilitet inom sitt ansvarsområde så att omställningar kan göras för exempelvis utökad barmarksunderhåll under snöfattiga vintrar
- utveckla upphandlingsverksamheten genom att arbeta i samverkansformer, utveckla upphandlingsmodellerna, inrätta dynamiska inköpssystem och att börja med kategoristyrning
- i samband med beslut om investering och reinvesteringar lägga ökat fokus på att analysera drift- och underhållskonsekvenserna samt upprätta och följa noggranna drift- och underhållsplaner för anläggningarna för att säkerställa en optimal förväntad livslängd
- delta i arbetet med Digital Demo inom sitt verksamhetsområde i syfte att genom innovationer och digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför
- utveckla stadens näringslivsarbete genom att delta i upprättande av en näringslivspolicy för Stockholm

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	Andel stockholmare som upplever trygghet i den stadsdel där de bor	77%	78%	79%
	Stockholmarnas nöjdhet med renhållning och städning	71%	72%	73%
	Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden	71%	72%	73%
	Stockholmarnas nöjdhet med stadsmiljön	88%	88%	89%
	Upplevd trafiksäkerhet för gående och cyklister	66%	67%	68%
Obligatorisk nämndindikator				
	Stockholmarnas nöjdhet med snöröjning/sandning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Uppfyllnadsgrad 24-timmarsgarantin avseende klotter	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Uppfyllnadsgrad 24-timmarsgarantin avseende papperskorgar	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Uppfyllnadsgrad 24-timmarsgarantin avseende städning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72	73	73
	Företagens nöjdhet med information från staden	72	73	73

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Företagens nöjdhet med tillgänglighet från staden	70	71	71
	Företagens nöjdhet med bemötande från staden	78	79	79
	Företagens nöjdhet med kompetens från staden	72	73	73
	Företagens nöjdhet med rättssäkerhet från staden	73	74	74
	Företagens nöjdhet med effektivitet från staden	70	71	71
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel lediga avgiftsbelagda parkeringsplatser i innerstaden, dagtid	14%	15%	15%
	Passager över innerstaden, tunga lastbilar	18 000	17 900	17 800
	Gångflöde på ett urval gator	öka med 1%	öka med 1%	öka med 1%
	Cykelantalet	86 500	88 000	90 000
	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
	Antal tillkommande publika laddplatser	750	1 250	2 000
	Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i innerstaden	18 km/h	18,5 km/h	19 km/h
	Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i ytterstaden	30 km/h	31 km/h	32 km/h
Obligatorisk nämndindikator				
	Hastighetsefterlevnad	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel ombyggda passager för gång, cykel och moped (GCM) av de mest prioriterade	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Procentuell förlängning av restiden, innerstadsgator.	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Procentuell förlängning av restiden, ytterstadsgator.	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Vägrafikarbete totalt i staden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
2.5 Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%
	Köpt energi (GWh)	1 735 GWh	1 690 GWh	1 650 GWh
3.1 Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%
3.2 Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andelen tjänsteutlåtanden som innehåller en jämförelseanalys	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Trafiknämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna till utveckling av Stockholms stadsmiljöer genom exempelvis brukaravtal för skötsel av parklekar eller stadsodling. (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Trafiknämnden ska utreda förutsättningarna att, utifrån gällande lagstiftning, möjliggöra att fastighetsägare mot självkostnad ska kunna inrymmas i stadens klottersanering (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Trafiknämnden ska utveckla appen Tyck till för en bättre dialog med allmänheten. (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Business Region AB utreda process och organisation för att fastställa en stadsövergripande servicekedja för etableringsförfrågningar. (2.1)	2019-01-01	2019-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholm Business Region AB ska i samverkan med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd fortsätta driva pilotprojektet i Årsta partihallar och utarbeta en samordningsmodell för stadens arbete med företagsområden (2.1)	2019-01-01	2019-12-31
Trafiknämnden ska göra en översyn av regelverket för Foodtrucks (2.1)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden uppdatera Bostadspotential i Stockholm utifrån översiktsplanen och övriga relevanta omvärldsfaktorer.(2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ska initiera åtgärder för elektrifiering av transportsektorn.(2.3)	2019-01-01	2019-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med Stockholms Stads Parkerings AB och näringslivet anlägga minst 4 000 publika laddplatser till 2022.(2.3)	2019-01-01	2021-12-31
Trafiknämnden ska utreda möjligheten till korttidsparkering vid stadens lokala centra i ytterstaden (2.3)	2019-01-01	2019-12-31
Trafiknämnden ska utvärdera genomförda trafikminskningsinsatser.(2.3)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Business Region AB ska tillsammans med Stockholms Hamnar, trafiknämnden och exploateringsnämnden utarbeta förslag till hållbar utveckling för en växande besöksnäring (2.4)	2019-01-01	2019-12-31
Exploateringsnämnden och trafiknämnden ska genomföra pilotprojekt med eldrivna arbetsmaskiner.(2.5)	2019-01-01	2019-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ta fram en strategi för biologisk mångfald i samarbete med samordningsgruppen för grönare Stockholm (2.5)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med trafiknämnden ta fram en strategi för att genom innovationer och en god stadsmiljö öka återvinningen och minska nedskräpningen. (2.5)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunfullmäktiges förslag till kommunfullmäktige

17. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Trafiknämnden** godkänns.

Utbildningsnämnden

Kunskapsuppdraget ska stå i fokus i Stockholms stads skolor. Nämnden ska verka för att fler elever går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet och för att fler elever går ut gymnasiet med examensbevis. Skolutvecklingen i Stockholm ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. En likvärdig skola är en förutsättning för att alla elever ska få möjlighet att lyckas. Alla barn i Stockholms skolor ska få möjligheter till en bra kunskapsutveckling.

Skickliga och engagerade lärare är nyckeln till en bra skola. Nämnden ska arbeta för att öka yrkets attraktivitet och stärka Stockholms stad som arbetsgivare. Attraktiva anställningsvillkor, en bättre arbetsmiljö och möjligheter till kompetensutveckling ska finnas. Lärarna ska få större möjlighet att fokusera på undervisningen.

Tillgången till särskilt stöd ska förbättras för de elever som behöver det. Genom tidiga insatser ska elever i behov av särskilt stöd upptäckas tidigt och snabbt ges adekvat stöd. Barn i behov av särskilt stöd ska garanteras god undervisning i en bra lärmiljö.

Det ska råda nolltolerans mot våld och kränkningar i stadens skolor och skolorna ska fortsätta att utveckla arbetet med våldsprevention. Att skolmiljön och miljön i klassrummet präglas av trygghet, förutsägbarhet och lugn är viktigt för att främja god hälsa och minska stress bland elever. Alla skolor ska ha en god studiero.

Nämnden ska verka för att den psykiska hälsan bland stadens elever förbättras generellt och arbeta särskilt för att minska den psykiska ohälsan hos flickor. Därför ska skolan fortsatt satsa på elevhälsan, särskilt kuratorer och psykologer. För att alla barn ska få sina behov tillgodosedda behöver samverkan mellan skolan och socialtjänsten stärkas, med barnets bästa i centrum.

Skolbiblioteken ska vara ett nav för kunskapsinhämtning på stadens skolor och vara lättillgängliga för eleverna. Skolorna ska utveckla modersmålsundervisningen och underlätta för elever som har rätt till denna undervisning att ta del av den. Skolorna ska verka för att elever har goda möjligheter att vara delaktiga i skolans utveckling och lärandemiljö.

Skolmåltiden har stor betydelse för hälsa och inlärning. Stadens skolor ska servera god och näringsriktig mat som tillagas så nära verksamheten som möjligt. Andelen ekologiska livsmedel ska öka och matens klimatpåverkan minska. Skolornas arbete med att utveckla lärande för hållbar utveckling i enlighet med läroplanen och Agenda 2030, ska fortsätta. Elevernas fysiska hälsa är avgörande för deras lärande och möjligheten till fysisk aktivitet under skoldagen ska öka.

Antalet elever ökar kraftigt de kommande åren. För att säkerställa tillgången till bra skolor måste därför utbyggnadstakten av nya skolor vara hög. Utbudet att välja skola ska vara gott i hela staden, och därför ska utbildningsnämnden utreda möjligheten att öppna filialer till framgångsrika kommunala skolor i ytterstaden. En stor andel av stockholmseleverna har valt fristående skolor. Dessa skolor är en viktig del av Stockholms utbildningssektor.

Nämndens ska ha en fortsatt nära samverkan med stadsdelsnämnderna i frågor som är gemensamma för stadens förskolor, det gäller framförallt samordning av kompetensutvecklings- och kompetensförsörjningsinsatser samt av stadens riktlinjer och policydokument, det gäller även genomförande av digitalisering samt utveckling och förvaltning av stadsövergripande verksamhetssystem.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- kommunens uppgifter som huvudman inom skolväsendet enligt skollagen eller annan författning för förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, fritidshem och fritidsklubb
- att styra och stödja Stockholms stads skolors arbete mot de nationella målen samt Stockholms stads mål om kunskaps- och resultatutveckling
- elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande insatser i stadens kommunala skolor
- skolslussen, det vill säga stöd och vägledning vid skolval
- aktivitetsansvaret enligt skollagen, i samverkan med arbetsmarknadsnämnden, för ungdomar som inte fullföljt gymnasiet
- verksamhetsförlagd utbildning i skola och förskola
- insyn i fristående skolor i enlighet med skollagen samt att hålla sig informerad om hur den fristående verksamheten utvecklas
- att i nära samverkan med stadsdelsnämnderna samordna frågor som är gemensamma för stadens förskolor
- att i dialog med stadsdelsnämnderna och fristående aktörer samordna gemensamma frågor för förskoleverksamheten i staden, bland annat att vara systemförvaltare för kösystemet
- att godkänna och utöva tillsyn av fristående förskolor, fristående fritidshem och pedagogisk omsorg enligt skollagen, vilket bland annat innebär att följa upp och säkerställa att fristående förskolor följer ramöppettiderna
- tillståndsprövning för och insyn i fristående verksamhetsutövare av barnomsorg på obekväm arbetstid
- att godkänna och administrera ansökningar om barnomsorg på obekväm arbetstid från vårdnadshavare
- att tillhandahålla omsorg på kvällar, nätter och helger för barn från sex år och fram till vårterminen då de fyller tretton år
- administration av bidrag till utomstående organisationer som bedriver verksamheter inom skolans område
- att i samråd med kommunstyrelsen söka statsbidrag som gäller de pedagogiska verksamheterna, exempelvis grundskola och förskola

Utbildningsnämndens ska årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet förskola inklusive en analys av utvecklingen inom området.

Förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-18 705,6	-19 513,3	-19 511,3	-19 511,3
Drift och underhåll	-18 705,6	-19 513,3	-19 511,3	-19 511,3
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	601,9	594,9	594,9	594,9
Netto	-18 103,7	-18 918,4	-18 916,4	-18 916,4
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-135,0	-135,0	-135,0	-135,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-135,0	-135,0	-135,0	-135,0

Budgeten för 2019 ökar netto med 814,7 mnkr jämfört med 2018. Förändringar framgår av bilaga 2.

Utbildningsnämndens budget baseras i huvudsak på en kostnadsschablon per elev. Beräknade volymförändringar och schabloner för utbildningsnämndens verksamheter framgår av bilaga 6. Skolpengens andel av grundskoleschablonen ska vara minst 73 procent. Lika ekonomiska villkor ska gälla oavsett huvudman.

Grundschablonen och tilläggschablonerna ökar med 2 procent, efter att generell effektivisering har räknats bort, i samtliga pedagogiska verksamheter:

- förskola
- grundskola f-9
- grundsärskola
- fritidshem
- fritidsklubb
- gymnasieskola
- gymnasiesärskola

Strukturersättningen för grundskolan uppgår till 2 050,9 mnkr. Utbildningsnämnden ansvarar för fördelningen av strukturersättning vilket innebär att utbildningsnämnden beslutar om fördelningsmodell utifrån de principer som anges i skollagstiftningen. Strukturersättningen fördelas mellan ett socioekonomiskt tilläggsanslag, verksamhetsstöd samt ersättning för modersmål, medel för kommunövergripande verksamheter, elevförsäkringar och verksamhetsförlagd utbildning. Vid förändringar i prestationer påverkas även tilldelningen för dessa verksamheter.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Kunskapsuppdraget ska stå i fokus i Stockholms stads skolor. Likvärdigheten mellan skolorna ska förbättras och andelen elever som blir behöriga till gymnasieskolan efter grundskolan, liksom får examensbevis från gymnasieskolan, ska öka. Tillgången till särskilt stöd ska förbättras för de elever som behöver det. Tidiga insatser med syfte att stötta kunskapsinläringen ska vara i fokus. Tryggheten och studieron ska öka i stadens skolor. Elevhälsan ska arbeta förebyggande och särskilt verka för att den psykiska hälsan förbättras bland stadens elever. Samarbetet mellan skola och socialtjänst ska stärkas och syfta till elevernas bästa inklusive deras skolgång och kunskapsinläring.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- främja alla barns och elevers utveckling och lärande och se till att alla barn och elever får lämpligt stöd för att nå sin fulla potential
- öka likvärdigheten mellan stadens skolor och arbeta för att skolor med lägre resultat förbättras samt att skolor med goda resultat fortsätter sitt framgångsrika arbete
- verka för att fler elever går klart gymnasiet och verka för att öka andelen elever som tar ett examensbevis inom tre år efter avslutade studier
- fortsätta utreda hur det socioekonomiska stödet till skolan används och vad det ger för resultat
- säkerställa att elever i årskurs 4-9 som riskerar att inte nå kunskapsmålen erbjuds lovskola, inklusive simundervisning
- säkerställa en kontinuerlig uppföljning av undervisning och elevernas kunskapsutveckling i grundsärskolan och gymnasiesärskolan
- underlätta för elever på yrkesprogram att tillägna sig högskolebehörighet
- öka tryggheten och säkerheten i alla stadens skolor
- upprätthålla nolltolerans mot kränkningar och våld
- arbeta förebyggande mot kränkningar genom evidensbaserade metoder
- fortsätta samarbetet med socialnämnden i arbetet med mentorer i våldsprevention (MVP)
- säkerställa att alla skolor har väl fungerande rutiner mot kränkande behandling
- stärka det våldsförebyggande arbetet i stadens skolor generellt och motverka hedersrelaterat våld och förtryck
- arbeta särskilt mot våldsbejakande extremism och radikaliserings i stadens skolor i nära samverkan med stadsdelsnämnder och kommunstyrelsens centrala samordnare mot våldsbejakande extremism
- fortsätta det systematiska arbetet för en jämställd skola utifrån skollag och läroplan
- i enlighet med läroplanen bedriva ett normkritiskt arbete för jämställdhet och mot diskriminering
- säkerställa att alla stadens skolor har en väl fungerande elevhälsa och elevhälsoteam med alla funktioner; skolkuratorer, skolpsykologer, skolsköterskor och specialpedagoger
- säkerställa att skolans elevhälsoteam och andra kompetenser samverkar i det förebyggande arbetet för att snabbt identifiera elevers behov av stöd och genomföra de insatser som behövs
- verka för att starta fler särskilda undervisningsgrupper och CSI-grupper (centrala grupper för särskild inriktning) för att möta de behov av särskilt stöd som finns

- säkerställa att nämnden har väl fungerande arbetssätt och rutiner för att utreda och följa upp elevers frånvaro och skolplikt, oavsett huvudman, i syfte att öka närvaron och minska antalet elever med upprepade och längre frånvaro
- samverka med föräldrar, socialtjänst, psykiatri och andra aktörer för att tidigt identifiera och ge barn och elever i behov av stöd rätt insatser
- utveckla, tillsammans med socialnämnden och i samarbete med stadsdelsnämnderna, arbetet med skolsociala team med särskilt fokus på ökad skolnärvaro och bättre skolresultat i utvalda grundskolor i ytterstaden för barn som riskerar att fara illa
- säkerställa att alla stadens skolor har väl fungerande rutiner för orosanmälan till socialtjänsten i enlighet med socialtjänstlagen
- säkerställa tillsammans med socialnämnden att placerade barn och barn som bor i skyddat boende har en väl fungerande skolgång
- säkerställa att alla stadens skolor har tillgång till professionell studie- och yrkesvägledning
- fortsätta pilotprojektet med lärarassistenter och studiepedagoger för att öka lärarnas tid för undervisning, planering och efterarbete
- verka för att alla stadens grundskolor tar emot nyanlända elever
- verka för att fördela introduktionsprogrammen jämnt i stadens gymnasieskolor i kommunal regi
- säkerställa att elever i grundsär- och gymnasiesärskolan ges möjlighet, när det är lämpligt för eleven, att delta i undervisning tillsammans med grund- och gymnasieskolans elever
- samordna och skapa förutsättningar för god pedagogisk kontinuitet vid övergång från en skolform till en annan i stadens förskolor och skolor
- säkerställa att barn och elever får stöd i att använda IT som en resurs i lärandet
- verka för att fritidshem och fritidsklubbar erbjuder studiestöd och för en mer likvärdig verksamhet i hela staden
- verka för att andelen utbildade fritidspedagoger på stadens fritidshem och fritidsklubbar ökar
- se till att skolorna ökar sin kompetens inom HBTQ-frågor i samverkan med interna och externa aktörer och fortsätta arbetet med att certifiera skolornas verksamheter inom HBTQ-området
- stärka elevernas tillgång till kultur och möjlighet till eget skapande, samverkan inom ”Kulan” ska fortsätta att utvecklas tillsammans med kulturnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens fria kulturliv
- säkerställa att alla elever har tillgång till skolbibliotek med utbildad personal
- tillsammans med socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta för att ungdomar som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd enligt *Lagen om ny möjlighet till uppehållstillstånd för vissa ensamkommande* får goda förutsättningar att etablera sig i samhället genom studier som kan leda till försörjning
- i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna fortsätta utreda hur det socioekonomiska stödet till förskolan används och vad det ger för resultat
- samverka med stadsdelsnämnderna för att öka andelen inskrivna barn i förskolor där inskrivningsgraden är låg med fokus på områden som är mindre socioekonomiskt gynnsamma
- i samverkan med stadsdelsnämnderna, genom Mediateket, vara drivande i digitaliseringsarbetet inom förskolan
- verka för samverkan mellan skolan och externa aktörer så som näringsliv, civilsamhälle och myndigheter

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Antalet elever ökar kraftigt de kommande åren. För att säkerställa tillgången till bra skolor måste därför utbyggnadstakten av nya skolor vara hög. Planeringen ska samordnas i staden med syfte att vara kostnadseffektiv liksom att i tid tillgodose behoven av skolplatser. Verksamhetens påverkan på miljön, exempelvis vad gäller energianvändning och avfall, ska minska.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- delta i samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) för både grund- och gymnasieskolan, gymnasieplaneringen ingår framöver i ordinarie SAMS-arbete och utgår från kommunstyrelsens planeringsinriktning
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, berörd stadsdelsnämnd och SISAB säkerställa att mark för skol-, och förskoleplatser tillgängliggörs tillräckligt tidigt i planeringsprocessen av nya projekt så att nya lokaler ska finnas tillgängliga när nya bostäder färdigställs
- arbeta för ökad extern medverkan i utbyggnad av förskolor och skolor för att långsiktigt säkerställa stadens förmåga att tillhandahålla lokaler för samhällsservice
- samverka med berörd stadsdelsnämnd för att en förskola vid nybyggnationsprojekt bör integreras helt i skolbyggnaden, när en förskola och grundskola samlokaliseras på en tomt
- fortsätta arbetet för att Stockholms skolgårdar bättre kan rustas för att främja idrott och rörelseinriktad lek, med särskilt fokus på mer naturmaterial och grönytor genom en bättre fördelning mellan grönytor och hårdgjord yta på stadens skolgårdar
- vid nybyggnation projektera utifrån krav på att certifiera skolor med motsvarande Miljöbyggnad, lägst silver
- tillsammans med SISAB utreda att tillföra tillagningskök i samband med renoveringar och nybyggnation
- verka för minskad energianvändning i all verksamhet
- förebygga att avfall uppstår i all verksamhet, såsom genom minskad användning av engångsprodukter, och verka för att en större andel produkter och material återanvänds
- sortera ut mer material och avfall för återvinning i all verksamhet
- verka för att minska matsvinnet i verksamheten, bland annat genom att pröva innovativa digitala metoder
- verka för att andelen ekologiska livsmedel ökar och för att matens klimatpåverkan minskar i verksamheten

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Med kunskapsuppdraget i fokus ska nämnden fortsätta det systematiska kvalitetsarbetet. Lärarna ska ges tid att fokusera på undervisningen och kunskapsuppdraget genom att den administrativa bördan ska minska och avlastningen från andra yrkesgrupper ska öka. Satsningarna på karriärtjänster och kompetensutveckling för lärare och rektorer ska fortsätta för att säkerställa det pedagogiska ledarskapet i stadens skolor.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- säkerställa principen om lika villkor
- stärka och utveckla det systematiska kvalitetsarbetet på alla nivåer i verksamheten, både i stadens skolor och i central förvaltning, för en ändamålsenlig och effektiv styrning och resursanvändning

- stärka läraryrkets attraktivitet, förbättra arbetsmiljön och stärka karriärvägarna för lärare både i förskolan och skolan
- i samverkan med stadsdelsnämnderna föra dialog kring resultatutvecklingen i förskolans kvalitetsredovisningar i syfte att säkerställa och utveckla stadens systematiska kvalitetsarbete
- samordna spridning av goda exempel på verksamhetsutveckling mellan stadens skolor och stärka samverkan med näringsliv, universitet och högskolor i syfte att stärka sambandet mellan praktik och forskning samt för utveckling av verksamheten
- verka för en god tillgång till barnskötare, förskollärare och legitimerade lärare i stadens förskolor och skolor
- säkerställa att nytexaminerade lärare får introduktion med mentorsstöd i enlighet med skollagen
- försätta satsningen på rektorer och karriärtjänster för lärare
- säkerställa att skolornas medarbetare ges möjlighet att delta i olika former av fortbildning för att utveckla kompetens och därmed verksamheten
- fortsätta pilotprojektet med lönetillägg på skolor med högt socioekonomiskt index
- säkerställa att den centrala styrningen och stödet bidrar till att ge lärare goda förutsättningar att i första hand förbereda och genomföra undervisning och till att ge rektorer goda förutsättningar att bedriva ett pedagogiskt ledarskap
- minska den administrativa bördan för lärare och öka tiden för förberedelse och genomförande av undervisning
- tillgängliggöra skollokaler för föreningsliv och civilsamhälle vid sidan av undervisningstid

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Obligatorisk nämndindikator				
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.3 I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige	Andel elever som nått kravnivån på det nationella provet i svenska/svenska som andraspråk i årskurs 3	92%	93%	94%
	Andel elever som nått kravnivån på det nationella provet i matematik i årskurs 3	94%	95%	95%
	Andel elever i årskurs 6 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	84%	85%	85%
	Andel elever i årskurs 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	80%	81%	82%
	Andel elever som är behöriga till nationella program, exklusive nyinvandrade och elever med okänd bakgrund	94%	94%	95%
	Andel gymnasieelever som slutfört utbildningen inom tre år med gymnasieexamen	65%	66%	67%
	Andel elever i årskurs 2 som känner sig trygga i skolan	90%	90%	91%
	Andel elever i årskurs 5 som känner sig trygga i skolan	90%	90%	91%
	Andel elever i årskurs 8 som känner sig trygga i skolan	87%	87%	88%
	Andel gymnasieelever som känner sig trygga i skolan	90%	90%	91%
Obligatorisk nämndindikator				
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	93 000	93 000	96 000

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	50%	50%	50%
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandaindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andelen tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna stärka samverkan kring personer med olika funktionsnedsättningar och förbättra målgruppens möjligheter att komma in på arbetsmarknaden (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med utbildningsnämnden och i samverkan med polis och fritidsverksamhet inrätta och bidra till lokala operativa samverkansforum för barn i behov av samlade insatser från skola och socialtjänst (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla arbetssätt och rutiner för att säkerställa att utbildningsnämndens samordningsansvar för elever med upprepade och längre frånvaro är väl fungerande oavsett huvudman (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden utreda organisationen och samverkan kring elevers skolfrånvaro och skolplikt (1.3)	2019-01-01	2019-12-31

R IV
UtbN:10

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska införa verktyg för att testa språkförståelse, matematiskt tänkande och eventuellt övriga behov hos alla elever i förskoleklass (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska upprätta en handlingsplan för hur skolor kan möta särskilt begåvade elevers behov (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda den regionala samverkansmodellen för gymnasiet och stadens utbildningsutbud med syfte att uppnå bättre kostnadstäckning (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda förutsättningarna för att systematiskt sammanställa och rapportera anmälningar om kränkande behandling (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda förutsättningarna för en elevhälsogaranti med fokus på bland annat elevernas psykiska hälsa (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda förutsättningarna för en utökad lärlingsutbildning (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda förutsättningarna för ett aktivt skolval med målet att samtliga föräldrar gör ett aktivt val (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda förutsättningarna för införandet av en skolakut på gymnasieskolan (1.3)	2019-01-01	2019-04-30
Utbildningsnämnden ska utreda möjligheten till central rättning av nationella prov i Stockholms stads skolor i kommunal regi (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda organisationen för barnomsorg på obekvämt arbetstid (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda placering av en ny naturskola att öppnas under året för att möjliggöra för fler barn att få tillgång till naturskolans verksamhet (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda vilka möjliga insatser som kan vidtas för att förbättra stadens möjligheter att rekrytera speciallärare till stadens skolor (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utvärdera och fortsätta pilotprojektet med lärarassistenter och studiepedagoger (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska utvärdera och fortsätta pilotprojektet med lönetillägg på skolor med högt socioekonomiskt index (1.3)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samverkan med utbildningsnämnden utreda och föreslå en organisationsmodell för Skolfam, som förstärker samarbetet mellan elevhälsa och socialtjänst, med utgångspunkt från nämndernas ansvar för elevhälsa respektive socialtjänst (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta att utveckla stödet till elever med funktionsnedsättning som går ut gymnasieskolan och gymnasiesärskolan (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden göra en översyn av gällande riktlinjer med inriktning att utveckla insatser för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av riktlinjerna för hur socialtjänsten agerar när ett barn eller en ungdom stängs av från skolan med sikte på snabbare insatser (1.4)	2019-01-01	2019-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn avseende stadens ungdomsmottagningar gällande bland annat organisation och huvudmannaskap (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna att införa kompetenshöjande insatser om könsstämpning genom att införa en särskild utbildning som riktas till personal inom skola, vård och socialtjänst (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden utreda förutsättningarna för att införa SAMS-modellen (samarverkan skola socialtjänst) för att verka för en obruten skolgång för placerade barn (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Kulturnämnden och utbildningsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda införandet av en kulturpeng i syfte att bidra till att fler barn, inom förskolor och skolor, i högre utsträckning tar del av kultur (2.4)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med utbildningsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och servicenämnden utveckla gällande upphandling av livsmedelsprodukter som minskar klimatpåverkan samt säkerställa att staden ställer krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen motsvarande svensk nivå i stadens upphandlingar (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen, Stockholms Stadshus AB, exploateringsnämnden, utbildningsnämnden, idrottsnämnden, SISAB och Micasa ska genomföra pilotprojekt för externa inhyrningar i syfte att vidareutveckla kompetens och organisation utifrån lagen om offentlig upphandling, LOU. Nämnder och bolag har genomförandeansvar och kommunstyrelsen svarar tillsammans med Stockholms Stadshus AB för den strategiska inriktningen (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med att ta fram en handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för barnskötare och förskollärare (3.2)	2019-01-01	2019-08-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

18. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Utbildningsnämnden** godkänns

Äldrenämnden

Stockholm ska ha en tillgänglig äldreomsorg med hög kvalitet som präglas av respekt för den enskildes behov och önskemål. Stadens omsorg ska kännetecknas av kvalitet, värdigt bemötande och valfrihet, där det egna inflytandet över insatser och valmöjligheter ska stärkas. Äldreomsorgen ska möjliggöra en hög livskvalitet för den enskilde.

Äldrenämnden ansvarar för kommunövergripande frågor rörande äldreomsorg samt för samordning, utveckling och uppföljning av äldreomsorgen i Stockholms stad. På sikt står Stockholm inför en demografisk utmaning när antalet äldre i staden ökar kraftigt. Gruppen äldre har olika behov och intressen och därför ser efterfrågan på insatser, stöd och aktiviteter olika ut. För att klara den demografiska utvecklingen krävs en samverkan och långsiktig samplanering mellan stadens olika delar. Äldrenämnden har en central roll i detta arbete och ska verka för att utveckla stadens äldreomsorg samt stärka medarbetarnas yrkesroll.

Genom Stockholms Trygghetsjour hanteras stadens trygghetslarm, biståndsbedömning under jourtid och kön för vård- och omsorgsboende samt servicehus. Nämnden ansvarar för stadens inspektörer och kvalitetsobservatörer och genom dem ska kvaliteten säkerställas samt goda exempel inom äldreomsorgen spridas.

Nämndens uppgifter

Äldrenämndens ansvar omfattar bland annat:

- samordning av planeringen av vård- och omsorgsboenden, servicehus och korttidsboenden inom stadsdelsnämndernas samverkansområden
- uppföljning, utvärdering och utveckling av äldreomsorgen
- uppföljning av myndighetsutövningen inom äldreomsorgen i syfte att säkerställa likställigheten i hela staden
- inspektion av stadens äldreomsorg oavsett utförare
- kvalitetsobservation av stadens äldreomsorg oavsett utförare
- bidragsgivning till ideella organisationer inom äldreomsorgen
- samarbete med Region Stockholm i gemensamma frågor samt inom Stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum
- övergripande utbildning, fortbildning och kompetensutveckling av medarbetarna i äldreomsorgen
- stadens jourverksamhet inom äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning
- hantering av ansökningar om trygghetslarm samt installation och larmmottagning
- köhanteringssystemet för vård- och omsorgsboenden samt servicehus
- genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen om valfrihet (LOV)
- förvaltning av stadsövergripande avtal avseende hemtjänst, dagverksamhet samt vård och omsorgsboende enligt LOV

Äldrenämnden ska årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen.

Under året ska kommunstyrelsen återta ansvaret för genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen och offentlig upphandling för vård- och omsorgsboenden från äldrenämnden.

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-182,8	-184,3	-184,3	-184,3
Drift och underhåll	-182,8	-184,3	-184,3	-184,3
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	5,0	5,0	5,0	5,0
Netto	-177,8	-179,3	-179,3	-179,3
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-0,5	-2,9	-2,9	-2,9
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-0,5	-2,9	-2,9	-2,9

Medel för äldreomsorg budgeteras i första hand under stadsdelsnämnderna. Äldrenämndens budget för 2019 ökar med 1,5 mnkr jämfört med 2018. Förändringarna framgår av bilaga 2. Äldrenämndens investeringsbudget har ökat med 2,4 mnkr jämfört med 2018. Investeringsbudgeten har höjts för att det finns ett stadigvarande behov av utbyte av digitala trygghetslarm.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Rätten att bestämma över sin egen vardag gäller alla vuxna människor oavsett ålder. Valfrihet och mångfald är en självklarhet. Äldrenämnden ska fortsatt arbeta med att förbättra och tillgängliggöra information kring stadens äldreomsorg.

Att aktivt arbeta med värdegrunden är central för att uppnå ökad kvalitet. Ett gott bemötande kräver i sig inte ökade resurser utan om att behandla varje person med ett okränkbart värde oavsett ålder och hälsotillstånd.

Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna kontinuerligt se över hur måltiderna kan förbättras. Maten ska vara god och näringsrik och måltidsupplevelsen lustfylld. Den enskilde ska ha möjlighet att påverka vad som serveras. Det ska fortsatt vara möjligt att få hjälp med matlagning i hemmet istället för matlådor. För att måltiden ska få ett socialt innehåll ska fler äldre kunna få äta i sällskap med andra, exempelvis på en social träffpunkt eller i samarbete med föreningslivet.

Arbetet med att skapa lämpliga boendeformer för hemlösa äldre ska fortgå. Äldrenämnden och socialnämnden ska fortsatt arbeta för att nå personer utan missbruksproblematik eller psykisk ohälsa och erbjuda drogfria akutboendeplatser.

Äldrenämnden ska tillsammans med de lokala brottsförebyggande råden, Polisen och stadsdelsnämnderna samordna arbetet för att stoppa brott mot äldre. Bedrägerier är ett allt vanligare brott, ett särskilt fokus bör läggas på detta. Nämndens arbete för äldre som utsätts för våld i nära relation ska fortgå.

Äldrenämnden ska samordna information och utbildning till anhöriga som vårdar närstående. De insatser som idag utförs för att stötta anhöriga ska utvecklas och utökas med uppsökande verksamhet. Satsningarna på anhörigdag och anhörigutbildning fortgår.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- säkerställa att de avtal som sluts håller en hög kvalitet och att de ger möjlighet till att sägas upp i de fall som kvalitetskraven inte uppfylls
- i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta utveckla ramtid inom hemtjänsten i syfte att stärka valfriheten och förbättra medarbetarnas arbetsmiljö
- i samråd med stadsdelsnämnderna säkerställa en tillförlitlig informationsöverlämning sker inom hemtjänsten och särskilda boenden
- genom sitt uppdrag kring nutrition öka samordningen och stödet till stadsdelsnämndernas dietister i syfte att förbättra måltidsupplevelsen inom äldreomsorgen samt bidra till att maten har ett bra näringsinnehåll och i allt högre grad är ekologisk
- värna servicehusen som boendeform så länge efterfrågan och behovet för boendeformen finns. Det ska vara möjligt att anpassa nuvarande servicehusbestånd om efterfrågan och behovet förändras
- i samverkan med stadsdelsnämnderna vidareutveckla arbetet med anhörigstöd till närstående i syfte att stödja och vägleda i kontakten med kommunen, regionen eller andra myndigheter
- i samverkan med stadsdelsnämnderna utveckla möjligheterna inom staden för avlastning av anhöriga genom korttidsplatser
- fortsätta och utveckla samverkan med Region Stockholm och Storsthlm i syfte att säkerställa en individcentrerad och sammanhållen vård och omsorg av god kvalitet
- fortsätta samverka med socialnämnden och stadsdelsnämnderna för att nå och utveckla insatser till äldre personer som tillhör sårbara grupper, exempelvis äldre personer som lever i hemlöshet, lider av psykisk ohälsa eller har en missbruksproblematik
- fortsätta arbetet med att hitta adekvata bostäder att erbjuda till äldre som lever i hemlöshet men som inte har missbruksproblematik
- i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna samordna insatserna för äldre som lever i hemlöshet för att säkra adekvata åtgärder
- i samarbete med stadsdelsnämnderna, lokala brottsförebyggande råd och Polismyndighet arbeta för att stoppa våld och andra brott som drabbar äldre personer
- fortsätta arbetet med att motarbeta våld i nära relation som drabbar äldre
- bidra till att öppna tjänsten Äldre direkt på helgerna
- fortsätta att arbeta med reflektionstid för personal inom hemtjänsten
- utveckla och förbättra informationen om äldreomsorgen samt göra den mer lättillgänglig

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Social isolering och ensamhet bland äldre är ett utbrett problem. Nämnden ska därför aktivt arbeta med frågan om hur detta kan minska, gärna i samarbete med det civila samhället. Alla äldre på vård- och omsorgsboenden ska ha möjlighet att delta i sociala aktiviteter liksom erbjudas dagliga utevistelser. För att främja sociala och kulturella upplevelser ska äldrenämnden i samarbete med stadsdelsnämnderna utöka antalet ungdomsbesök i äldreomsorgen.

I sin boendeplanering ska staden inte bara utöka antalet vård- och omsorgsboenden utan också antalet seniorbostäder. I planeringen ska beaktas ett stigande antal äldre med psykiska och/eller fysiska funktionsnedsättningar.

Vid biståndsbedömning ska särskild hänsyn tas till ålder, oro och ensamhet.

Samarbetet med Region Stockholms hälso- och sjukvård ska vara god för att underlätta den äldres vardag. Arbetsmodellen *Tryggt mottagande i hemmet* ska utökas över staden för att säkerställa en trygg hemgång för samtliga äldre i Stockholms stad.

Äldrenämnden ska ha beredskap för att tillgodose olika målgruppers särskilda behov inom äldreomsorgen. Kunskapen kring hbtq-personers livsvillkor behöver fördjupas och bemötandefrågor diskuteras. Personer som varit öppna med sin sexuella läggning ska kunna var det även den dagen då vederbörande behöver äldreomsorg.

Äldre är överrepresenterade i brandolyckor som skulle kunna undvikas med enkla åtgärder, utbildningar och informationssatsningar. Samverkan med Storstockholms brandförsvaret fortsätter.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- vidareutveckla samarbetet med civilsamhället och idéburna sektorn genom bland annat IOP-avtal
- i samarbete med stadsdelsnämnderna utöka antalet ungdomsbesök i äldreomsorgen
- ska arbeta aktivt med frågan om hur ensamhet och social isolering bland äldre kan minska
- ge bidrag till civilsamhällets organisationer för att tillhandahålla fler aktiviteter för äldre på sommaren
- fortsätta att stödja stadsdelsnämnderna i deras arbete med att skapa aktivitetscenter i anslutning till seniorboenden
- samordna arbetet med boendeplanen samt föreslå beslut om åtgärder utifrån en sammanvägd övergripande bedömning och prognos över framtida behov
- i samarbete med exploateringsnämnden och Micasa Fastigheter AB inarbeta strategier samt behovs- och efterfrågebedömningar för icke biståndsbedömda seniorbostäder i den årliga hanteringen av den stadsövergripande boendeplanen. Boendeplanen ska ligga till grund för efterföljande års markanvisningar för seniorbostäder
- bidra till utvecklingen av såväl biståndsbedömda som icke biståndsbedömda boendeformer för äldre i samverkan med Micasa Fastigheter AB och stadsdelsnämnderna
- i samarbete med Micasa Fastigheter AB i kommande äldreboendeplanering beakta framtida behov av seniorbostäder utifrån den prognostiserade demografiska utvecklingen
- i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med ”*Tryggt mottagande i hemmet*”
- öka kunskapen om och utveckla bemötandet av äldre hbtq-personer
- utbilda och sprida information om hur värmeböljor ska hanteras i verksamheten
- i samarbete med stadsdelsnämnderna stärka arbetet med de förebyggande och rehabiliterande insatserna genom att i ökad utsträckning samverka med arbetsterapeuter, fysioterapeuter och dietister

En ekonomiskt hållbart och innovativ storstad för framtiden

Målet är att all tillsvidareanställd personal ska ha grundutbildning. Ett särskilt språklyft ska initieras för att på så sätt komma åt problemet med bristande svensk-kunskaper hos en del av personalen. Arbetet med demensteam inom hemtjänsten fortgår och varje stadsdel ska ha en speciell biståndsbedömare med fördjupad demenskompetens. De

medarbetare i Stockholms stad som arbetar eller kommer i kontakt med demenssjuka eller dess anhöriga ska genomgå Svenskt Demenscentrums nätbaserade utbildning Demens ABC. Pengar för vidareutbildning inom områdena språk och demens ska kunna sökas ur stadens kompetensutvecklingsmedel.

Arbetet med välfärdsteknik ska intensifieras och utvecklas. Inom detta område finns en stor potential att förbättra omsorgen och öka tryggheten för den enskilde. Arbetet med att införa smarta lås ska fortsätta.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- genom sina inspektörer och kvalitetsobservatörer följa upp stadens äldreomsorg oavsett utförare
- i samarbete med stadsdelsnämnderna arbeta för att säkerställa den framtida personal- och kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen med särskilt fokus på språkkompetens hos medarbetarna
- stödja stadsdelsnämnderna i deras arbete med att förbättra arbetsmiljön inom hemtjänsten
- arbeta för att stadsdelsnämndernas deltagande i stadens kvalitetsutmärkelse ska öka
- följa upp konsekvenser av nya utskrivningsregler för personer som kommer från slutenvård
- fortsätta att utveckla ett multiprofessionellt arbetssätt inom stadens specialiserade hemtjänstgrupper med inriktning mot personer med demenssjukdom eller kognitiv svikt
- fortsätta att stärka kompetensen inom demenssjukdomar och geriatrisk specialistkompetens
- genomföra en utbildningssatsning i det svenska språket för personal inom äldreomsorgens medarbetare
- arbeta för att äldreomsorgens verksamhet ska bli mer innovativ och utveckla användandet av digitalisering och välfärdsteknik
- delta i arbetet med Digital Demo inom sitt verksamhetsområde i syfte att genom innovationer och digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför
- samordna de akademiska noderna för att dessa, i samverkan med universitet och högskolorna, ska främja utvecklingen av äldreomsorgen

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning.	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andelen tjänsteutlåtanden som innehåller en jämförelseanalys	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna genomföra ett projekt för matlyft inom äldreomsorgen i syfte att utveckla former för att förbättra måltidsupplevelsen, matkvaliteten och sprida goda exempel (1.5).	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda de ekonomiska och juridiska förutsättningarna för ett införande av ett förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda möjligheten att införa en så kallad äldreboendegaranti för personer över 85 år som ger rätt till en plats på ett tryggt och anpassat boende. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda och göra en översyn över biståndshandläggargorganisationen för att öka likställigheten i biståndsbedömningarna i staden. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden utreda hur samarbetet med hälso- och sjukvården kan stärkas för att stödja en sammanhållen vård för äldre. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur personalkontinuiteten inom hemtjänsten kan förbättras. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda behovet av en generösare biståndsbedömning. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och i samråd med stadsdelsnämnderna utvärdera arbetet med aktivitetscenter. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och Micasa fastigheter AB samt i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur staden kan möjliggöra för fler kollektiva boendeformer för äldre, till exempel inom boendeformen seniorboende. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda möjligheten att inrätta serviceassistenter och dela upp service- och omsorgsin-satser inom äldreomsorgen, både hemtjänst och på boendesidan, i syfte att omsorgsutbildad personal ska utföra omsorg och annan personal ut-föra service. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med Micasa fastigheter AB och i samråd med stadsdelsnämnderna genomföra en inventering av köken på stadens vård- och omsorgsboenden och utifrån den utvärdera möjligheten att skapa fler tillagningskök. Detta för att maten ska lagas nära de äldre och förbättra källsorteringen. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med Region Stockholm utreda hur biståndsbedömarrollen kan utvecklas mot en renodling av å ena sidan myndighetsutövning, å andra sidan rådgivning och vägledning. Detta ska säkerställa en sammanhållen plane-ring och tillgänglig uppföljning av samhällets insatser som utgår från den enskilde äldres behov och perspektiv. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjlig-heten att få äldreomsorg på sitt modersmål. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna se över utevistel-segarantin för att säkerställa möjligheterna för äldre i vård- och om-sorgsboenden att vistas utomhus och delta i aktiviteter även utanför bo-endet. Ungdomsvårdar och den ideella sektorn kan vara en del i att upp-fylla dessa mål. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda möjligheten att ge hemtjänstmottagare som tillfälligt vistas i Stockholm möjlighet att välja utförare av hemtjänst i stadens valfrihetssystem. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda möjligheter till profilhemtjänst för äldre med specifika behov. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska kartlägga tidsåtgången beträffande de så kallade fixartjänsterna över samtliga stadsdelar i syfte att stärka innehållsmässig likvärdighet. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska se över sina riktlinjer för ekonomiskt bidrag till ideella organisationer. I översynen ska hänsyn tas till ideella organisationers lokalkostnader. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska utreda förutsättningar för medicinering och frivillig läkarundersökning i hemmet för att minska risken för felmedicinering. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska utreda förutsättningarna för att ickevalsalternativet inom hemtjänsten ska utgå från en mångfald av utförare. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska utreda hur staden på bästa sätt kan stödja verksamhetsområdet i samband med övergång till förändrade arbetssätt med hjälp av nya digitala stöd. Vidare behöver uppdraget omfatta hur vald modell på bästa sätt införs samt utredning om hur nuvarande metodstöd behöver anpassas till vald modell eller modeller. Uppdraget ska så långt det är möjligt och lämpligt ta avstamp i nationella standarder och språk. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Bostadsförmedlingen ska i samråd med äldrenämnden och stadsbyggnadsnämnden ta fram och implementera en strategi för att öka de äldres tillgång till bostadsbeståndet med fokus på ökad tillgänglighet och effektiv bostadsanpassning. (2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska ta fram ett stadsgemensamt introduktionsprogram för att underlätta rekrytering och kunna behålla redan anställda sjuksköterskor. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

19. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för Äldrenämnden godkänns.

Överförmyndarnämnden

I Stockholm får alla som inte själva kan sköta sin ekonomi eller bevaka sina rättigheter ett bra stöd av en god man eller en förvaltare. Överförmyndarnämndens huvuduppgift är att utöva tillsyn över godmanskap och förvalterskap. Det innebär att nämnden kontrollerar hur gode män och förvaltare förvaltar sina huvudmäns tillgångar och bevakar huvudmännens rättigheter.

Insatserna ska vara av hög kvalitet och trygga för den enskilde. För att uppnå detta är en väl fungerande tillsyn av ställföreträdarna grundläggande. Handläggningen ska vara rättssäker och effektiv. Nämnden ska vara lättillgänglig både digitalt, fysiskt och per telefon.

Nämnden har även tillsyn över förmyndarskap, det vill säga hur föräldrar förvaltar sina barns tillgångar. Syftet med tillsynen är att förhindra att barn eller myndiga personer som inte själva kan ta tillvara sin rätt, missgynnas ekonomiskt eller rättsligt. Nämnden ska särskilt se till att barnets tillgångar används för barnets nytta och att tillgångarna i övrigt är placerade på ett tryggt sätt som ger en rimlig avkastning.

Nämndens uppgifter

Överförmyndarnämndens uppdrag är reglerat i föräldrabalken. Överförmyndarnämndens ansvar omfattar bland annat:

- rekrytering och byte av gode män och förvaltare
- tillsyn och arvodering av gode män och förvaltare
- information och utbildning av gode män och förvaltare
- särskilt stöd för rekrytering och arvodering av särskilt förordnade vårdnadshavare till ensamkommande flyktingbarn

Förslag till budget 2019 och plan för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-57,8	-57,2	-57,2	-57,2
Drift och underhåll	-57,8	-57,2	-57,2	-57,2
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-57,8	-57,2	-57,2	-57,2
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1

Budgeten för 2019 minskar med 0,6 mnkr jämfört med budget 2018. För finansiering av arvodeskostnader avsätts 20 mnkr i CM3, enligt tidigare principer för finansieringsmodell.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- utveckla en väl fungerande ärendehantering och genom förbättrad kommunikation öka tillgängligheten
- fortsätta prioritera arbetet med att korta handläggningstider
- i samarbete med socialnämnden fortsätta att genomföra specialutbildningar som riktar sig till gode män och förvaltare som vill och anses lämpade att ta sig an särskilt komplicerade och krävande uppdrag
- fortsätta arbetet med att utveckla nischade rekryteringsinsatser mot grupper där det finns personer som har särskilda kunskaper, erfarenheter eller kompetenser som möjliggör att ta sig an mer komplicerade uppdrag
- samverka med civilsamhället i arbetet med rekrytering av gode män och förvaltare
- fortsätta med en långsiktig plan för rekrytering och kontroll av gode män, förvaltare och särskilda vårdnadshavare, samt se över hur rekrytering och kontroll kan utvecklas
- fortsätta arbetet med att se över hur utbildningen av gode män kan förbättras med fokus på effektiva utbildningsinsatser
- fortsätta kunskapssatsningar till medarbetare och chefer, samt implementera verktyg och metoder som kan användas i arbetet med att systematiskt pröva barnets bästa
- arbeta med uppföljning och utvärdering ur ett barnrättsperspektiv där stadens strategi för barnets rättigheter och inflytande är vägledande i detta arbete
- möjliggöra att nischade utbildningar för gode män erbjuds, till exempel om demens
- samarbeta med relevanta aktörer så att även ideella krafter tas tillvara samt fortsätta den dialog som inletts med funktionshinderrådet

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- verka för minskad energianvändning
- förebygga att avfall uppstår och verka för att en större andel produkter och material återanvänds

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- under året fortsatt driva ett långsiktigt och hållbart förändringsarbete mot en effektivare och mer ändamålsenlig organisation
- fortsätta den påbörjade digitaliseringsprocessen
- fortsätta arbetet med att ta fram metoder och nyckeltal för att mäta kvalitet, tillgänglighet, rättssäkerhet, effektivitet och brukarnas uppfattning om insatserna
- fortsätta utveckla prognossäkerhet

- fortsätta att utveckla samverkan med övriga aktörer, exempelvis Migrationsverket, SKL, Storsthlm, Länsstyrelsen, domstolar samt övriga överförmyndarnämnder för att säkerställa informationsöverföring, en likformig bedömning vid arvodering och ärendehandläggning samt stöd vid budget- och prognosarbete
- fortsätta utveckla den interna kontrollen i enlighet med gällande lagstiftning och kommunstyrelsens anvisningar
- säkerställa att den interna kontrollen är aktiv och integrerad i organisationen
- prioritera fortsatt arbete med att systematiskt förbättra arbetsmiljön
- i den mån det är möjligt fortsätta det påbörjade arbetet med att fortbilda stadens biståndshandläggare och socialsekreterare om uppdraget som god man och förvaltare

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högstestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna				
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Överförmyndarnämnden ska i samarbete med Stockholms läns god man- och förvaltare utreda möjligheterna att starta ett mentorsskapsprogram för gode män och förvaltare. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Överförmyndarnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen pröva förutsättningarna för att genomföra försöksverksamhet med förvaltare. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

20. Förslaget till budget 2019 och inriktning för 2020-2021 för **Överförmyndarnämnden** godkänns.

Central medelsreserv

I Central medelsreserv: 1. *Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov* reserveras 5,0 mnkr.

I Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* reserveras 614,6 mnkr främst för följande ändamål.

- Ökad trygghet – ordningsvakter
- Introduktionsförskolor
- Tryggt mottagande i hemmet
- Aktivitetscentra inom äldreomsorgen
- Utökade ungdomsbesök
- Giftfri förskola
- Vattenprogrammet
- Sparade medel av kommunfullmäktiges partier
- Sommarkoloniverksamhet inkl. LSS-kollo
- Skötsel av naturreservat
- Förskola – bidrag för hög hyra
- Särskilda boenden för äldre
- Särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning
- Resultatenheter
- Oförutsedda behov

Vidare reserveras 653,9 mnkr i Central medelsreserv: 3. *Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar* inom förskola, skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola, komvux, grund- och gymnasiesärskola, svenskundervisning för invandrare (sfi), flyktingmottagande, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, kommunalt bostadstillägg för funktionsnedsatta, arbetsmarknadsnämnden samt arvoden med mera inom överförmyndarnämnden.

I Central medelsreserv: 4. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* har utgifter om 400,0 mnkr reserverats för planerings- och genomförande-projekt avseende investeringar för exempelvis följande ändamål:

- Förändringar mellan åren i redan beslutade investeringsprojekt som inte kan finansieras genom omprioriteringar inom nämndens investeringsplan
- Nya prioriterade investeringsprojekt som inte kräver genomförandebeslut av kommunfullmäktige, genom att de inte är av strategisk vikt eller principiell karaktär
- Klimatinvesteringar
- Giftfri förskola
- Investeringar i trygghetsskapande åtgärder
- Vattenprogram
- Investeringar i ny innovativ teknik

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

21. Till **Central medelsreserv** reserveras följande belopp för år 2019 med fördelning enligt budgetförslaget i denna titel.
- 21.1 Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov reserveras 5,0 mnkr.

- 21.2 Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov reserveras 614,6 mnkr.
- 21.3 Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar inom förskola, skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola, komvux, grund- och gymnasiesärskola, svenskundervisning för invandrare (sfi), flyktingmottagande, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, kommunalt bostadstillägg för funktionsnedsatta, arbetsmarknadsnämnden samt arvoden med mera inom överförmyndarnämnden reserveras 653,9 mnkr.
- 21.4 Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter reserveras 400,0 mnkr.

Finansförvaltning

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Pensioner, arbetsgivaravgifter	-7 904,4	-8 146,6	-8 368,8	-8 627,7
Pensionsersättning, personalförsäkrings- pålägg från nämnderna mm	6 760,0	6 826,0	7 015,2	7 158,7
Anslagsfinansierad del av pensioner/arbetsgivaravgifter mm	-1 144,4	-1 320,6	-1 353,6	-1 469,0
Skatteintäkter och begravningsavgifter	47 882,3	49 069,3	50 704,0	52 699,7
Utgjämning och fastighetsavgift	-4 172,1	-4 263,7	-4 396,0	-4 643,7
Utdelning	1 700,0	1 500,0	1 050,0	600,0
Finansiellt resultat exklusive utdelningar	51,6	56,2	64,8	64,8
Disposition begravningsavsättning	- 21,0	- 5,4	- 12,2	- 20,5
Summa finansiering verksamhetens nettokostnader	45 440,8	46 356,4	47 410,6	48 700,3
Interna ränteersättningar	1 139,3	1 260,3	1 309,6	1 362,9
Avkastningskrav slutna redovisnings- enhet				
Fastighetsnämnden	262,5			
Finansiering investeringsplan				
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	117,3	717,6
Avskrivningar	1 291,5	1 412,7	1 540,9	1 641,1
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	200,0	200,0
Upplåningsbehov	6 612,1	6 313,2	5 667,2	4 479,7
Summa finansiering investeringsplan	8 103,7	7 926,0	7 525,4	7 038,4

Förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Under Finansförvaltning redovisas de samlade kostnaderna för pensioner och arbetsgivaravgifter, stadens skatteintäkter, intäkter för fastighetsavgifter med mera. Finansförvaltningen tillgodogörs interna ersättningar för pensioner och personalförsäkringspålägg från nämnderna. Här upptas finansiellt resultat, aktieutdelning samt interna ränteersättningar från nämnder för investeringar. Avkastning från den slutna redovisningsenheten fastighetsnämnden har redovisats här. Fastighetsnämnden upphör att vara slutna redovisningsenhet från 2019 och nämndens resultat redovisas fortsättningsvis som ett positivt budgetnetto.

Exploateringsinkomster vid markförsäljning, motsvarande det bokförda värdet, tas upp under exploateringsnämnden. De samlade budgeterade investeringsinkomsterna framgår av investeringsplanen.

Pensioner, arbetsgivaravgifter m.m.

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Pensioner		
Utbetalningar pensioner	- 980,0	-
Pensionsavgifter	- 843,0	-
Särskild löneskatt (24,26 %)	- 442,3	-
Förändring av pensionsskuld (inkl särsk löneskatt)	- 350,0	-
Summa	-2 615,3	0,0
Övriga personalkostnader	- 50,0	
Arbetsgivaravgifter (inkl avtalsförsäkring)	-5 481,3	0,0
Ersättningar från nämnderna för pensioner och personalförsäkring	-	6 826,0
Summa	-8 146,6	6 826,0
Anslagsfinansierad del av pensioner/ arbetsgivaravgifter mm	-1 320,6	

Pensioner

Här redovisas stadens samlade kostnader för pensioner för så väl aktiv som pensionerad personal. Staden redovisar pensionskostnader enligt blandmodellen. Pensionsavtal för födda 1985 och tidigare är delvis förmånsbestämt. För personer födda 1986 och senare gäller ett helt avgiftsbestämt avtal, AKAP-KL. Detta avtal omfattar nästan en fjärdedel av de anställda. Pensionsskulden avser förmånsbestämd ålderspension och avtalspension. Skulden beräknas enligt beräkningsmodellen, RIPS17. Den del av skuldförändringen som avser ränta budgeteras under finansiella kostnader.

Arbetsgivaravgifter

Stadens nämnder betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg som läggs på lönesumman. För arbetstagare födda 1954 och senare har detta beräknats till 40,5 procent för 2019, det vill säga samma som 2018. Pålägget består av följande poster: Lagstadgade arbetsgivaravgifter om 31,42 procent, avtalsförsäkringar om 0,08 procent och kalkylerade kostnader för avtalspension om 9,00 procent. Pålägget för personer födda 1953 och tidigare uppgår till 22,0 procent.

Skatteintäkter och begravningsavgifter

Mnkr	Skatteunderlag/ skattesats/avgift	Intäkter
Förskott efter uppräknat skatteunderlag 2018:	275 587,4	48 889,2
Utdebitering	17,74	
Preliminär slutavräkning		0,0
Begravningsavgift	0,065	180,1
Summa skatteintäkter och begravningsavgifter		49 069,3

Skatteunderlag och skatteberäkningar

Prognosen över skatteunderlaget för 2019, det vill säga kommuninvånarnas förvärvsin-
komster under 2017, är uppräknad med en bedömning av utvecklingen under inkomst-
åren 2018 och 2019. Gällande prognos utgår från Sveriges Kommuner och Landstings
bedömning den 19 oktober 2018. Skatteunderlaget beräknas öka med 3,6 procent 2018
och 3,4 procent 2019. Stadens skatteinkomster är beräknade på en sänkt skattesats om
17,74 kr (17,90 kr 2018).

Begravningsavgift

Begravningsverksamheten finansieras genom en särskild avgift som tillgodogörs staden
på samma sätt som skattemedel. Begravningsavgiften uppgår till 6,5 öre av uppräknat
skatteunderlag (7,5 öre 2018).

Utjämning och fastighetsavgift 2019

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Inkomstutjämning	-3 936,7	
Kostnadsutjämning	-739,4	
Regleringspost		421,6
LSS-utjämning	-1448,9	
Generellt statsbidrag		231,6
Fastighetsavgift		1 208,1
Införandebidrag		0,0
Summa	-6 125,0	1 861,3
Netto utjämning och fastighetsavgift	-4 263,7	

Utjämningsystemet

Från och med år 2016 höjdes utjämningsgraden i inkomstutjämnningen för kommuner
och landsting från 60 till 85 procent av den länsvisa skattesatsen i intervallet mellan 115
och 125 procent av medelskattekraften. Det medförde att femton kommuner, där ibland
Stockholms stad och Stockholms läns landsting, fick höjda avgifter. Det slutliga utfallet
av inkomstutjämnningen kommer att fastställas under december månad 2018.

LSS-utjämning

Ett kostnadsutjämningsystem för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är infört från och med 2004. Gällande prognos för LSS-utjämnings utgår från SCB:s prognos i juni 2018.

Fastighetsavgift

Från och med år 2008 har den statliga fastighetsskatten ersatts av en kommunal avgift. Detaljerade regler utfärdas av Skatteverket.

Utdelning

Flertalet av stadens bolag ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB. Ägarens krav på utdelning tas huvudsakligen ut i form av obeskattade koncernbidrag. Vissa bolag i koncernen erlägger koncernbidrag till moderbolaget Stockholms Stadshus AB, som i sin tur tillskjuter bidrag till mottagande bolag.

Budgeterad utdelning från koncernen Stockholms Stadshus AB uppgår till 1,5 mdkr. Utdelningen kan justeras genom beslut senast i tertialrapport 2 och får inte överstiga 1,5 mdkr.

Finansiellt resultat exklusive utdelningar

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Räntenetto	229,3	294,4	331,9	331,9
Övriga finansiella intäkter	0,7	0,7	0,7	0,7
Övriga finansiella kostnader	-25,4	-27,4	-27,4	-27,4
Finansiella kostn pensionsskuld inkl löneskatt	-153,0	-211,5	-240,4	-240,4
Finansiellt resultat exklusive utdelningar	51,6	56,2	64,8	64,8

Kommunstyrelsen agerar genom stadsledningskontoret som kommunkoncernens samlade finansfunktion. Samtliga upplånings- och placeringsbehov sker genom stadsledningskontoret. Finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad anger ramar för finansverksamheten i kommunkoncernen, det vill säga Stockholms stad, Stockholms Stadshus AB och dess majoritetsägda bolag samt stadens övriga helägda bolag. Finanspolicyn ska fastställas av kommunfullmäktige årligen och revideras vid större förändringar av kommunkoncernens förutsättningar. Kommunstyrelsen ska i samband med den årliga översynen av finanspolicyn uppdatera de finansiella risklimiterna. En riskkontroll övervakar att de finansiella riskerna håller sig inom de ramar och regler som finns angivna i finanspolicyn.

Enligt finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad ska staden och samtliga bolag erhålla upplåning och placering med villkor motsvarande kommunkoncernens externa finansieringskostnad med utrymme för eventuell omkostnadsersättning.

Övriga finansiella intäkter utgörs i första hand av ersättning som tas ut i samband med att staden går i borgen. Enligt gällande regler för stadens borgenshantering ska staden vara restriktiv avseende nya borgensåtaganden. Övriga finansiella kostnader utgörs i huvudsak av kostnader för rating, syndikerat låneavtal (betalningsberedskap) och marknadsprogram samt bankavgifter. Den del av pensionsskulden som är att betrakta som en finansiell kostnad inklusive löneskatt redovisas under finansiella kostnader.

Begravningsfond

Begravningsverksamheten finansieras genom en begravningsavgift. Överskott/underskott inom verksamheten avsätts centralt för balansering av resultat, som återförs till avgiftskollektivet.

Internränta

Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta i samband med budget. Staden eftersträvar en internränta som är långsiktigt stabil och som reflekterar kommunkoncernens genomsnittliga finansieringskostnad de kommande åren. Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta för 2019 till 1,0 procent, (0,8 procent 2018). Kommunfullmäktige fastställer därutöver kalkylräntan för enskilda projekt till 5,0 procent.

Räntan för markinnehav motsvarar avgäldsräntan för tomträtter, som uppgår till 3,00 procent (3,25 procent 2018). Räntan för bostadsrättsinnehav motsvarar internräntan från och med 2019. År 2018 användes avgäldsräntan.

BALANSBUDGET

Tillgångar	Budget 2018*	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Materiella anläggningstillgångar	79 521,6	85 959,9	91 869,4	97 191,7
Finansiella anläggningstillgångar	4 049,0	4 049,0	4 049,0	4 049,0
Summa anläggningstillgångar	83 570,6	90 008,9	95 918,4	101 240,7
Omsättningstillgångar	70 483,0	70 493,8	70 518,2	70 559,2
Summa tillgångar	154 053,6	160 502,7	166 436,6	171 799,9
Eget kapital och skulder				
Eget kapital	69 760,2	69 885,3	70 010,4	70 252,7
Förändring enl resultaträkningen	0,1	0,1	117,3	717,6
Förändring eget kapital övrigt	125,0	125,0	125,0	125,0
Summa eget kapital	69 885,3	70 010,4	70 252,7	71 095,3
Avsättningar pensioner m fl förpliktelser	6 382,4	6 732,4	7 139,8	7 581,7
Infrastrukturella avsättningar mm	11 328,8	10 940,2	9 882,4	9 052,9
Summa avsättningar	17 711,2	17 672,6	17 022,2	16 634,6
Skulder	66 457,1	72 819,7	79 161,7	84 070,0
Summa eget kapital och skulder	154 053,6	160 502,7	166 436,6	171 799,9
Ansvarsförbindelse pensioner	16 417,7	15 941,2	15 476,7	15 035,1
Soliditet (%) inklusive ansvarsförbindelse	34,7	33,7	32,9	32,6

* Ingående värde korrigerat enligt bokslut 2017

Balansbudgeten visar vilka effekter budgeten för 2019 med inriktning för 2020 och 2021 har på stadens tillgångar och skulder. Den är upprättad utifrån förutsättningarna i bokslut 2017, budget 2018 och 2019 samt enligt det finansiella målet att soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen inte ska vara lägre än 34,0 procent på längre sikt. På kort sikt ska soliditeten inte understiga 30,0 procent. Omsättningstillgångarna är beräknade enligt förutsättningen att stadens likviditet inte ska förändras under planperioden.

KASSAFLÖDESANALYS

Den löpande verksamheten	Budget 2018*	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Årets resultat	0,1	0,1	117,3	717,6
Förändring eget kapital övrigt	125,0	125,0	125,0	125,0
Justering ej likvidpåverkande poster	1 461,6	1 632,3	1 811,1	1 937,5
Utbetalning avsättningar	-272,0	-394,0	-1 070,0	-850,0
Förändring kortfr fordr, lån o lager	0,0	0,0	0,0	0,0
Kassaflöde från löpande verksamhet	1 314,7	1 363,4	983,4	1 930,1
Investeringsverksamhet				
Investering i materiella anläggningstillgångar	-8 823,7	-8 891,0	-8 375,4	-7 888,4
Försäljning materiella anläggningstillgångar	920,0	1 165,0	1 050,0	1 050,0
Investering finansiella anläggningstillgångar	0,0	0,0	0,0	0,0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-7 903,7	-7 726,0	-7 325,4	-6 838,4
Finansieringsverksamheten				
Förändring låneskuld	6 589,0	6 362,6	6 342,0	4 908,3
Årets kassaflöde	0,0	0,0	0,0	0,0

*Ingående värde korrigerat enligt bokslut 2017

Kassaflödesanalysen visar vilka effekter budgeten för 2019 med inriktning för 2020 och 2021 har på stadens betalflöden. Analysen visar vilket bidrag den löpande verksamheten lämnar, hur mycket investeringsverksamheten förbrukar samt vilket tillflöde i form av lån som krävs för att hålla en oförändrad likviditet.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

- 22.1.1 Ram för kommunkoncernens totala externa upplåning samt ram för utlåning till och borgensteckning för bolagen fastställs i Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad.
- 22.1.2 Kommunkoncernen får i uppdrag att i samband med den årliga översynen av finanspolicyn uppdatera de finansiella risklimiterna utifrån aktuella finansiella förutsättningar.
- 22.2 Kommunalinkomstskatt utdebiteras med kronor 17:74 per skattekrona för att fylla stadens uttaxeringsbehov för 2019.
- 22.3 Begravningsavgift utdebiteras med 6:50 öre per skattekrona för 2019.
- 22.4 Internräntan fastställs till 1,0 procent för 2019.
- 22.5 Regler för ekonomisk förvaltning fastställs enligt bilaga 8.
- 22.6 I övrigt godkänna detta förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021 för Finansförvaltningen, samt dels förslag till peng och schabloner och ersättningsnivåer samt volymer enligt bilaga 6, dels till avgifter enligt bilaga 7 godkänns.

Förslag till budget och ägardirektiv 2019 och inriktning 2020-2021 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagskoncernen ska under perioden prioritera affärsmässiga investeringar som är nödvändiga för en snabbt växande stad.

Stadens stora investeringsvolym medför ett ökat ansvar för bolagen med fokus på styrning, effektivitet, kostnadsmedvetenhet och prioriteringar i de stora projekten samt översyn av befintligt bestånd för att identifiera strategiskt lämpliga objekt att avyttra. Det är angeläget med en balans mellan egen finansiering och upplåning så att den finansiella stabiliteten inte äventyras. Det är även angeläget att ersättningsinvesteringar inte trängs ut av nyproduktionsprojekt. Omvärldsfaktorer såsom räntekostnadsnivåer och byggkostnadsutveckling innebär finansiella risker som måste bevakas för att planerade projekt ska kunna genomföras med rimliga avkastningskrav och utan att generera nedskrivningsbehov.

Bolagskoncernen ska ha en aktiv fastighetsförvaltning och utveckla fastighetsbestånden långsiktigt för att nå en bättre struktur när det gäller standard, geografiskt läge och åldersfördelning.

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus ABs uppgifter

Koncernen Stockholms Stadshus AB omfattar merparten av Stockholms stads aktiebolag. Stockholms Stadshus AB är moderbolaget i koncernen som består av 16 aktiva dotterbolag eller underkoncerner, samt två intressebolag.

Styrelsen för Stockholms Stadshus AB, koncernstyrelsen, ska fatta de principiella beslut som krävs för att kommunfullmäktiges mål ska nås. Dotterbolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB ska kontinuerligt följa större investeringsprojekt med särskilt fokus på projekt med långsiktiga effekter för stadens tillväxt och ekonomi, däribland utvecklingen av Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA), större hamninvesteringar och stadsutvecklingsprojekt som Söderstaden, Fokus Skärholmen och Norra Djurgårdstaden. Dotterbolagens investeringsplaner ska bedömas ur ett lönsamhetsperspektiv i syfte att långsiktigt minska investeringsnivån och bolagens skuldsättning.

Stockholms Stadshus AB ska bidra till en översyn av stadens fastighetsbestånd. Möjligheterna att tillsammans med fastighetsbolagen överföra fastigheter mellan bolag som ur ett nyttjandeperspektiv bör utvecklas för annat ändamål, ska prövas kontinuerligt.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB:s uppgifter

Stockholms Stadshus AB har en sammanhållande funktion för huvuddelen av Stockholms stads aktiebolag. I kommunfullmäktiges direktiv ingår att svara för övergripande utveckling, strategisk planering, löpande översyn och omprövning, utöva ekonomisk kontroll och uppföljning, samt att utveckla styrformer och samspelet mellan ägare, koncernledning och dotterbolag. Moderbolaget följer upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser, i samverkan med stadsledningskontoret. Moderbolaget ska inom ramen

för kommunstyrelsens uppsiktsplikt återföra väsentlig och strategisk information till kommunstyrelsen.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- tillsammans med kommunstyrelsen leda arbetet med att flytta ut stadens förvaltningar och bolag, från innerstad till ytterstad
- verka för fler sysselsättningsfrämjande upphandlingar

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- säkerställa effektiva processer i bostadsbyggandet samt att samhällsservice planeras i tidiga skeden
- utveckla kommunkoncernens organisation och strategiska planering och uppföljning för en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning
- leda och följa upp arbetet med en ökad energieffektivisering och återvinning inom koncernens fastighetsbolag
- följa upp arbetet med dotterbolagens avfallshantering
- säkerställa att dotterbolagen löpande prövar möjligheten till lokal elproduktion genom solceller
- samordna bolagen insatser i händelse av kris

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- styra finansiella resurser på ett för ägaren och koncernen optimalt sätt
- leda bolagskoncernen
- utveckla samspelet mellan ägaren, koncernledningen och dotterbolagen avseende verksamheternas resultat, budgethållning, effektivitet och kvalitet
- utveckla ägarstyrningen i dotterbolagen genom förstärkt uppföljningsfunktion
- delta i samordningen i tidiga skeden med berörda nämnder så att strategiska stadsutvecklingsprojekt genomförs på ett effektivt sätt
- ansvara för bevakning och samordning av ägarintresset i de bolag där staden är delägare
- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning inom stadens fastighetsbolag
- särskilt följa dotterbolagens ekonomi avseende bostadsbyggande och upprustning
- kontinuerligt följa upp större investeringsprojekt med särskilt avseende på långsiktiga effekter för stadens tillväxt och ekonomi
- säkerställa att dotterbolagen minskar sina administrativa och indirekta produktionskostnader
- revidera koncernens CSR-strategi
- följa utvecklingen av kostnadseffektiviseringar inom samtliga dotterbolag
- arbeta förebyggande för att säkerställa att korruption och jäv inte förekommer inom koncernen

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk bolagsindikator				
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	Tillväxt i den privata sektorn i Stockholms stad (lönesumma)	4,0%	4,0%	4,0%
	Antal nystartade företag	24 000	24 100	24 200
	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72	73	73
	Företagens nöjdhet med information från staden	72	73	73
	Företagens nöjdhet med tillgänglighet från staden	70	71	71
	Företagens nöjdhet med bemötande från staden	78	79	79
	Företagens nöjdhet med kompetens från staden	72	73	73
	Företagens nöjdhet med rättssäkerhet från staden	73	74	74
	Företagens nöjdhet med effektivitet från staden	70	71	71
Obligatorisk bolagsindikator				
	Ökning av antalet arbetsplatser i ytterstaden	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	Antal förmedlade bostad först och försöks- och träningslägenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	500	500	500
	Antal tillkomna permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi	150	150	150
Obligatorisk bolagsindikator				
	Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	81%	82%	82%
	Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	93 000	93 000	96 000
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m3 luft	100%	100%	100%
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%
	Andel farligt avfall i hushållsavfall	0,12%	0,10%	0,08%
	Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd	50%	60%	70%
	Andel hämtställen med matavfallsinsamling av hämtställen med möjlighet till matavfallsinsamling	60%	70%	80%
	Antal av 15 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam	15	15	15
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m2 BOA och LOA)	144 kWh/m2	140 kWh/m2	136 kWh/m2
	Mängden hushållsavfall per person	468 kg/pers	466 kg/pers	464 kg/pers
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	3 150 MWh	3 650 MWh	4 400 MWh
	Köpt energi (GWh)	1 735 GWh	1 690 GWh	1 650 GWh

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk bolagsindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB ska för den kommande perioden initiera och fortsätta påbörjade aktiviteter för att bemöta säkerhetshot och risker (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med Stockholms Stadshus AB revidera principöverenskommelsen med bostadsbolagen från 2013 gällande nyproduktion av förskolor för att möjliggöra fortsatt utbyggnad (2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholms Stadshus AB ska tillsammans med bostadsbolagen och bostadsförmedlingen säkerställa ett ökat antal mellanboenden för personer som utsätts för våld i nära relationer (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholms Stadshus AB ska utreda hur bostadsbolagen kan utveckla och samordna arbetet och utreda en lotsfunktion i syfte att möta det lokala näringslivets behov av lokaler (2.1)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB samt övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser utveckla metoder för att bidra till bostadsförsörjningen för särskilt prioriterade grupper (2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med trafiknämnden ta fram en strategi för att genom innovationer och en god stadsmiljö öka återvinningen och minska nedskräpningen (2.5)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska stärka stödet till nämnder och bolagsstyrelser i syfte att intensifiera matavfallsinsamlingen och effektivisera avfallshanteringen (2.5)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska ta fram en plan för Glas-husEtt och hur miljö- och VA-information ska utvecklas för framtiden (2.5)	2019-01-01	2019-12-31
AB Stockholmshem ska implementera pilotmodell för livscykelanalys vid nyproduktion (2.5)	2019-01-01	2019-12-31
Fastighetsnämnden ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB och Stockholms Stads Parkering AB slutföra översynen av garage som arrenderas av Stockholms Stads Parkering AB med inriktningen att dessa anläggningar förs över till bolaget (3.1)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholms Stadshus AB ska i samråd med kommunstyrelsen se över ägandet samt eventuell överföring av Kulturhuset Stadsteaterns lokaler till Stockholms Stadsteater AB (3.1)	2019-01-01	2019-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB ska anpassa stadens verksamheter till den nya dataskyddsförordningen GDPR (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen, Stockholms Stadshus AB, exploateringsnämnden, utbildningsnämnden, idrottsnämnden, SISAB och Micasa ska genomföra pilotprojekt för externa inhyrningar i syfte att vidareutveckla kompetens och organisation utifrån lagen om offentlig upphandling, LOU. Nämnder och bolag har genomförandeansvar och kommunstyrelsen svarar tillsammans med Stockholms Stadshus AB för den strategiska inriktningen (3.2)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholms Stadshus AB ska tillsammans med berörda dotterbolag utveckla arbetssätt för att få in ökat antal anbud från utländska aktörer, för att effektivisera byggprocesserna (3.2)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

23. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Koncernen Stockholms Stadshus AB** godkänns.

Bostadsbolagen

Gemensamt för de tre bolagen

Bolagens mål

Bolagen utgör en stor del av stadens och stockholmarnas samlade förmögenhet och måste därför skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt. Bolagen ska vara ekonomiskt starka och medverka till att Stockholm får en väl fungerande bostadsmarknad som kännetecknas av god rörlighet, tillgänglighet och rimliga hyror. Ökad tillgänglighet för äldre och personer med funktionsnedsättning ska tas i beaktande vid nyproduktion och renoveringar. Byte till bostäder med god tillgänglighet ska underlättas för dessa grupper, exempelvis genom bostäder på entréplan eller i hyreshus med hiss.

Bostadsbolagen ska verka för social hållbarhet genom att aktivt främja fler överkomliga bostäder för de mest behövande och aktivt verka för att minska våld i hemmet, exempelvis dörrknackning om någon misstänker våld. Bolagen ska, tillsammans med berörda nämnder och styrelser, medverka till åtgärder för ökad trygghet och attraktivitet i stadsmiljön.

För att uppnå kommunfullmäktiges mål med en effektiv nyproduktion över planperioden krävs att bostadsbolagen har tillräckligt stora projektportföljer.

Bolagens uppgift

De kommunala bostadsbolagens huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- delta i arbetet att i dialog med de boende göra Stockholm till en tryggare stad, exempelvis genom att skapa tryggare stadsmiljöer vid nybyggnation och vid renoveringar. Arbetet ska fortsätta med, och lärdomar dras från tidigare, dialogdrivna områdesprojekt i ytterstaden
- erbjuda hyresgästerna möjlighet att påverka grad av standardhöjning i samband med upprustning
- i samarbete med Bostadsförmedlingen öka antalet Bostad Först-lägenheter
- säkerställa tillgången på mellanboenden för våldsutsatta
- bidra till stadens mål om att förmedla försöks- och träningslägenheter, samt till stadens arbete med förturslägenheter
- tillsammans med övriga aktörer på bostadsmarknaden bidra till en mer transparent, rättvis och systematiserad hyressättning i Stockholms stad
- uppmuntra rörlighet inom det egna beståndet genom information och positiva incitament
- arbeta för att minimera antalet avhysningar
- tillsammans med Bostadsförmedlingen, stadsdelsnämnderna samt socialnämnden utveckla samverkan för att höja kunskapen kring oriktiga hyresförhållanden och olaglig andrahandsuthyrning på bostadsmarknaden och på vilket sätt sådan kan undvikas, samt tillhandahålla stöd och hjälp för att motverka utsattheten för de människor som berörs

R III

Bo-bolagen:2

- utvärdera och utveckla formerna för så kallade kompiskontrakt för både äldre och ungdomar samt utreda förutsättningarna för att göra kompiskontrakt för äldre till fasta kontrakt
- samverka med socialnämnden kring vräkningsförebyggande åtgärder
- ha ett tillmötesgående förhållningssätt och verka för goda och förutsägbara förutsättningar för samhällsverksamheter som förhyr lokaler inom bolagens bestånd

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- bereda möjlighet för att erbjuda boende i ytterstaden där allmännyttan har en dominerande ställning i förhållande till övrigt bostadsbestånd att förvärva sina lägenheter genom ombildning till bostadsrätt eller kooperativ hyresrätt
- uppnå en nybyggnationstakt på 1 500 – 2 000 bostäder per år
- verka för fler studentbostäder, både permanenta och tillfälliga
- skapa förutsättningar för bilpool och cykelpool i all nybyggnation
- tillhandahålla bostäder till prioriterade grupper där staden har ett åtagande i lag, beslut i kommunfullmäktige eller genom särskild överenskommelse
- verka för byggandet av fler kollektivhus, andra alternativa boendeformer och leda projekt med typbostäder och ”Stockholmshusen” som möjliggör bostadsprojekt med förenklad planeringsprocess, sänkta byggkostnader i nyproduktion och lägre hyra
- verka för att bygga hyresbostäder med hyror som även unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- inventera möjligheten att omvandla befintliga byggnader till grupp- och servicebostäder, samt underlätta byggandet av bostäder för personer med funktionsnedsättning i samråd med berörda nämnder
- arbeta för ökad tillgänglighet för äldre och personer med funktionsnedsättning vid nyproduktion och renoveringar
- bidra till att nå stadens mål om matavfallsinsamling
- planera för laddplatser till elfordon i anslutning till parkering i befintliga och nya fastigheter
- intensifiera sina ansträngningar i energieffektiviseringsåtgärder
- välja uppvärmningsmetod vid nyproduktion eller ombyggnad utifrån ett stadsövergripande perspektiv på kraftfrågor, eleffekt och klimat
- vid nybyggnation och renovering utgå från att tak ska nyttjas, antingen med solceller eller gröna tak
- identifiera klimatrelaterade sårbarheter i sina bestånd, såsom effekter av skyfall och värmeböljor och ta fram kostnadseffektiva förebyggande åtgärder
- strategiskt arbeta med att öka andelen plusenergi-, och passivhus inom sina bestånd i syfte att på sikt uppnå en neutral eller negativ nettoanvändning av uppvärmningsenergi

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- uppnå en direktavkastning och totalavkastning som är jämförbar med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer
- avyttra fastigheter som saknar strategisk betydelse
- motverka tomställda lokaler i ytterstaden för minskade tomhyreskostnader, ökad trygghet och levande stadsliv
- samordna förvaltnings- och utvecklingsinsatser avseende teknisk infrastruktur för fiberinstallationer
- effektivisera förvaltningsorganisationen genom att se över fastighetsinnehavet

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
Obligatorisk bolagsindikator				
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
Obligatorisk bolagsindikator				
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
Obligatorisk bolagsindikator				
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m ³ luft	100%	100%	100%
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%
	Andel hämtställen med matavfallsinsamling av hämtställen med möjlighet till matavfallsinsamling	60%	70%	80%
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m ² BOA och LOA)	144 kWh/m ²	140 kWh/m ²	136 kWh/m ²

R III

Bo-bolagen:4

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	3 150 MWh	3 650 MWh	4 400 MWh
	Köpt energi (GWh)	1 735 GWh	1 690 GWh	1 650 GWh
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk bolagsindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med bostadsbolagen och stadsdelsnämnderna utveckla samverkan mot våldbejakande extremism. (1.2)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholms Stadshus AB ska tillsammans med bostadsbolagen och bostadsförmedlingen säkerställa ett ökat antal mellanboenden för personer som utsätts för våld i nära relationer. (1.4)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholms Stadshus AB ska utreda hur bostadsbolagen kan utveckla och samordna arbetet och utreda en lotsfunktion i syfte att möta det lokala näringslivets behov av lokaler (2.1)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholms Stadshus AB ska tillsammans med berörda dotterbolag utveckla arbetssätt för att få in ökat antal anbud från utländska aktörer, för att effektivisera byggprocesserna. (3.2)	2019-01-01	2019-12-31

AB Svenska Bostäder

Bolagets mål

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Dotterbolaget AB Stadsholmen äger och förvaltar fastigheter av stort kulturhistoriskt värde. Bolaget ska förena kulturarvet med en långsiktig affärsmässighet.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- upprätthålla boendekvaliteten och de kulturhistoriska värdena i AB Stadsholmens bestånd

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- utreda förutsättningar för och konsekvenser av en eventuell avyttring av Vällingby Centrum.

AB Svenska Bostäder	2018	2019	2020	2021
Resultat efter finansnetto, mnkr	280	273	275	300
Investeringar, mnkr	2 444	2 205	2 370	2 480

AB Familjebostäder

Bolagets mål

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar
- skapa permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper

Ägardirektiv för kommunfullmäktiges inriktningsmål finns också under de gemensamma ägardirektiven för de tre bostadsbolagen.

AB Familjebostäder	2018	2019	2020	2021
Resultat efter finansnetto, mnkr	295	307	297	294
Investeringar, mnkr	2 364	2 290	2 300	2 300

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	Antal tillkomna permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi	150	150	150

AB Stockholmshem

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagets mål

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar, vilket bland annat innebär byggande av modulbostäder
- skapa permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper
- i samarbete med Kulturhuset Stadsteatern utveckla kulturhusverksamheten i Skärholmen

Ägardirektiv för kommunfullmäktiges inriktningsmål finns också under de gemensamma ägardirektiven för de tre bostadsbolagen.

AB Stockholmshem	2018	2019	2020	2021
Resultat efter finansnetto, mnkr	350	347	330	330
Investeringar, mnkr	2 294	2 546	3 036	2 542

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	Antal tillkomna permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi	150	150	150

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholmshem AB ska implementera pilotmodell för livscykelanalys vid nyproduktion. (2.5)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

24. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för bostadsbolagen, **AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem** godkänns.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Micasa Fastigheter i Stockholm AB ansvarar för att tillhandahålla välskötta, trygga och tillgängliga bostäder till stadens äldre och personer med funktionsnedsättning, samt till av staden prioriterade grupper.

Det är angeläget att bolaget har en ledande roll i stadens äldreboendeplanering och försörjning. Plan för nybyggnad av seniorboenden anger inriktningen för det fortsatta arbetet med boendeformen.

Bolagets uppgifter

Micasa Fastigheter i Stockholm AB äger och förvaltar servicehus, vård- och omsorgsboenden, seniorbostäder, LSS-boenden samt temporära studentbostäder och bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Bolaget ska skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt.

Micasa Fastigheter i Stockholm	2018	2019	2020	2021
Resultat efter finansnetto, mnkr	117	127	137	119
Investeringar, mnkr	400	425	450	475

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- skapa fler bostäder och ansvara för att inom ramen för affärsmässiga och ekonomiska principer tillhandahålla välskötta, trygga och tillgängliga bostäder för stadens äldre och personer med funktionsnedsättning, liksom för andra socialt utsatta grupper med särskilt svag ställning på bostadsmarknaden
- i samverkan med äldre- och stadsdelsnämnderna bidra till utveckling av såväl biståndsbedömda som icke biståndsbedömda boendeformer för äldre och på kort och lång sikt säkerställa behovet av äldreboendeplatser inom staden
- delta i den regionala och den samlade planeringen för olika boenden inom bolagets målgrupp tillsammans med stadsdelsnämnderna, äldre- och socialnämnden
- arbeta kontinuerligt med åtgärder för trevligare och tryggare miljöer i och omkring fastigheterna
- prioritera brandpreventivt arbete
- genomföra en inventering av köken på stadens äldreboenden och utifrån den upprätta en plan för att skapa fler tillagningskök så att maten lagas så nära de äldre som möjligt
- ge hyresgästerna möjlighet till inflytande över det egna boendet
- tillsammans med äldre- och stadsdelsnämnden i kommande äldreboendeplanering beakta framtida behov av seniorbostäder utifrån den prognostiserade demografiska utvecklingen

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- bidra till att uppfylla stadens bostadsmål för personer över 85 år
- bidra och samverka i stadens arbete med att skapa fler boenden för prioriterade grupper, såsom nyanlända
- delta i stadens arbete med att ytterligare stärka och snabba på utbyggnaden av särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning
- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi

- arbeta för att nå stadens mål om matavfallsinsamling
- identifiera klimatrelaterade sårbarheter i sitt bestånd, såsom effekter av skyfall och värmeböljor, och ta fram kostnadseffektiva förebyggande åtgärder
- underlätta för källsortering i bolagets fastigheter

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- medverka till att sänka stadens totala kostnader för lokaler och finna kostnadseffektiva lokallösningar
- arbeta för ökad extern medverkan i utbyggnaden av bolagets lokalbestånd och bidra till en aktiv fastighetsförvaltning för att skapa utrymme för investeringar samt genomföra försäljningar av fastigheter som staden inte har behov av och på så vis stärka bolagets soliditet
- hyra ut lokaler och bostäder som temporärt är tomställda och som kan iordningställas med kort varsel
- stärka och utveckla samverkan med stadsdelsnämnderna för bättre rutiner vid felanmälan, samverkan om underhållsplaner och liknande

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m3 luft	100%	100%	100%

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedomningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%
	Andel hämtställen med matavfallsinsamling av hämtställen med möjlighet till matavfallsinsamling	60%	70%	80%
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m2 BOA och LOA)	144 kWh/m2	140 kWh/m2	136 kWh/m2
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	3 150 MWh	3 650 MWh	4 400 MWh
	Köpt energi (GWh)	1 735 GWh	1 690 GWh	1 650 GWh
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk bolagsindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och Micasa fastigheter AB samt i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur staden kan möjliggöra för fler kollektiva boendeformer för äldre, till exempel inom boendeformen seniorboende. (1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med Micasa fastigheter AB och i samråd med stadsdelsnämnderna genomföra en inventering av köken på stadens vård- och omsorgsboenden och utifrån den utvärdera möjligheten att skapa fler tillagningskök. Detta för att maten ska lagas nära de äldre och förbättra källsorteringen.(1.5)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB samt övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser utveckla metoder för att bidra till bostadsförsörjningen för särskilt prioriterade grupper. (2.2)	2019-01-01	2019-12-31

R II

Micasa:4

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen, Stockholms Stadshus AB, exploateringsnämnden, utbildningsnämnden, idrottsnämnden, SISAB och Micasa ska genomföra pilotprojekt för externa inhyrningar i syfte att vidareutveckla kompetens och organisation utifrån lagen om offentlig upphandling, LOU. Nämnder och bolag har genomförandeansvar och kommunstyrelsen svarar tillsammans med Stockholms Stadshus AB för den strategiska inriktningen (3.2)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

25. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Micasa Fastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB ska medverka till en effektiv bostadsförmedling och förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB ska vara öppen för alla och sökande från hela länet står i kön. I de fall det finns intresse från fastighetsägare i kringliggande kommuner ska bostadsförmedlingen därför kunna förmedla bostäder även i Stockholms arbetsmarknadsregion. Bolaget ska med sin verksamhet trygga en väl fungerande regional marknadsplats för hyresrätter. För att få tillgång till flera försöks- och träningslägenheter behöver privata fastighetsägare lämna fler lägenheter till bolaget för förmedling.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att svara för reguljär bostadsförmedling, evakuering och förmedling av förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter, förmedling av lägenheter till stadens bostadsbolags internköer samt förmedling av kategoribostäder såsom student- och seniorboenden.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB	2018	2019	2020	2021
Resultat efter finansnetto, mnkr	2	0	0	0
Investeringar, mnkr	1	1	0	0

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- bidra i arbetet med att underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden
- reformera bostadsförmedlingens kösystem i syfte att göra fler överkomliga bostäder tillgängliga för de mest behövande
- öka antalet Bostad Först-lägenheter
- öka antalet inlämnade lägenheter från privata fastighetsägare/förvaltare
- bidra till stadens mål om att förmedla försöks- och träningslägenheter
- utöka antalet förturslägenheter och i samarbete med socialnämnden genomföra en översyn av riktlinjerna i syfte att även våldsutsatta samt barnfamiljer med långvarig hemlöshet inkluderas
- i samarbete med bostadsbolagen säkerställa tillgången till mellanboenden för våldsutsatta
- i samarbete med socialnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens bostadsbolag utveckla samverkan för att höja kunskapen kring oriktiga hyresförhållanden på bostadsmarknaden och på vilket sätt sådan kan undvikas samt tillhandahålla stöd och hjälp för att motverka utsattheten för de människor som berörs
- fortsätta arbetet med att samordna och utveckla branschsamarbetet Stockholm Bygger och Stockholmsrummet i Kulturhuset
- i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda vilka möjligheter det finns och vilka insatser som skulle krävas, i fall av våld i nära relationer, att se till att det är den våldsutsatta parten och inte våldsutövaren som bor kvar i det gemensamma boendet

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välkött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	Antal förmedlade bostad först och försöks- och träningslägenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	500	500	500
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk bolagsindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Bostadsförmedlingen ska i samråd med äldrenämnden och stadsbyggnadsnämnden ta fram och implementera en strategi för att öka de äldres tillgång till bostadsbeståndet med fokus på ökad tillgänglighet och effektiv bostadsanpassning.(2.2)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholms Stadshus AB ska tillsammans med bostadsbolagen och bostadsförmedlingen säkerställa ett ökat antal mellanboenden för personer som utsätts för våld i nära relationer (1.4)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

26. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Bostadsförmedlingen** i Stockholm AB godkänns.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

Bolagets mål

Bolaget ska ha en ledande roll i planeringsarbetet för fortsatt utbyggnad av trygga skolor och förskolor och särskilt ta ansvar för att söka lämpliga lokaler och markanvisningar för stadens kommande behov.

SISAB ska tillsammans med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden säkerställa att planering av nya områden sker med ett skoltal samt att skolbyggnationen förenar ändamålsenlighet och kostnadseffektivitet. Planeringsprocessen av bostäder, förskolor och skolor behöver samordnas och vara prognossäker.

SISAB har ansvar för att bidra till ökad inhyrning från externa aktörer, bland annat genom erfarenhetsutbyte med andra fastighetsägare som hyr ut lokaler till förskolor och skolor. Bolaget ska utöka samarbetet med externa aktörer, då både nyproduktion och fastighetsutveckling kan ske av andra aktörer.

Bolagets uppgift

Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga, flexibla och kostnadseffektiva lokaler för stadens förskole- och skolverksamhet.

SISAB	2018	2019	2020	2020
Resultat efter finansnetto, mnkr	0	18	22	30
Investeringar, mnkr	3 200	2 600	3 300	3 600

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- söka efter fastigheter eller lokaler som kan omvandlas till förskole- och skollokaler, i egen regi eller i samverkan med externa intressenter
- utveckla och upprusta stadens skolgårdar och utemiljöer där det bedöms nödvändigt utifrån utbildningsnämndens och stadsdelsnämndernas prioriteringar och beställningar
- i samarbete med andra nämnder och bolag öka tryggheten i anslutning till skolgårdar och bolagets fastigheter genom bland annat åtgärder som förbättrad belysning och röjning av buskage
- arbeta med förebyggande åtgärder mot bränder säkerställa att lokalerna i beståndet samt utrymningsvägar är säkra för elever och personal
- arbeta förebyggande mot klotter och annan skadegörelse samt säkerställa tillgången till rena och trygga toaletter för skolelever
- delta i planeringen och genomföra utbyggnaden av förskolor och grundskolor för ett växande Stockholm, på ett kostnadseffektivt sätt
- i samarbete med idrottsnämnden och utbildningsnämnden verka för att idrottshallar i största möjliga mån ska planeras vid skolor
- fortsätta att delta i utbildningsnämndens arbete för att Stockholms skolgårdar bättre kan rustas för att främja idrott och rörelseinriktad lek i syfte att tillvarata lekytor på skolgårdar på bästa sätt

- tillgängliggöra samtliga bolagets nybyggda fullstora skolidrottshallar för idrottslivet via idrottsnämndens bokningssystem
- arbeta tillsammans med trafikinämnden för säkra skolvägar
- delta i SAMS-arbetet, både för grundskola- och gymnasieskola
- ansvara för paviljongetableringar för att säkra behovet av elevplatser
- utreda att tillföra tillagningskök i samband med renoveringar och nybyggnation

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- arbeta med energieffektivisering och förnybar energi i befintligt bestånd och vid nyproduktion
- identifiera klimatrelaterade sårbarheter i sitt bestånd, såsom effekter av skyfall och värmeböljor, och ta fram kostnadseffektiva förebyggande åtgärder
- arbeta för att nå stadens mål för matavfallsinsamling
- se över möjligheterna att installera solenergi eller plantera grönska på skolbyggnadernas tak och fasader
- vid nybyggnation projektera utifrån krav på att certifiera förskolor och skolor med motsvarande Miljöbyggnad, lägst silver
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, berörd stadsdelsnämnd och utbildningsnämnden säkerställa att mark för skol-, och förskoleplatser tillgängliggörs tillräckligt tidigt så att nya lokaler ska finnas när nya bostäder färdigställs
- verka för en giftfri skolmiljö
- arbeta för att tillgodose en god inomhus- och utomhusmiljö avseende ljud, ljus, temperatur, och luftkvalitet

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- arbeta för ökad extern medverkan i skol- och förskoleutbyggnad
- ansvara för inhyrningar gentemot externa aktörer av pedagogiska lokaler och i förekommande fall tillkommande idrottsfunktion
- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning för att skapa utrymme för investeringar samt genomföra försäljningar av fastigheter som staden inte har ett långsiktigt strategiskt behov av och på så vis stärka bolagets soliditet
- verka för att uppfylla samverksansavtalets mål om nivå på investeringskostnad per ny tillskapad plats samt ta fram motsvarande nyckeltal för utbyggnadsprojekt
- tillsammans med exploateringsnämnden tillse att planering av nya områden sker med ett skoltal och att skolbyggnationen förenar ändamålsenlighet och kostnadseffektivitet
- verka för ett effektivt lokalutnyttjande genom att upplåta skollokaler till föreningar och andra aktörer i civilsamhället
- vid nybyggnationsprojekt bör, om förskola och grundskola samlokaliseras (samma tomt), detta ske genom att förskolan är helt integrerad i skolbyggnaden

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	93 000	93 000	96 000
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m3 luft	100%	100%	100%
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%
	Andel hämtställen med matavfallsinsamling av hämtställen med möjlighet till matavfallsinsamling	60%	70%	80%
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	3 150 MWh	3 650 MWh	4 400 MWh
	Köpt energi (GWh)	1 735 GWh	1 690 GWh	1 650 GWh

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk bolagsindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen, Stockholms Stadshus AB, exploateringsnämnden, utbildningsnämnden, idrottsnämnden, SISAB och Micasa ska genomföra pilotprojekt för externa inhyrningar i syfte att vidareutveckla kompetens och organisation utifrån lagen om offentlig upphandling, LOU. Nämnder och bolag har genomförandeansvar och kommunstyrelsen svarar tillsammans med Stockholms Stadshus AB för den strategiska inriktningen (3.2)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

27. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB** godkänns.

Stockholm Vatten och Avfall AB

Ägardirektiv för 2019-2021

Bolagets mål

Stockholm Vatten och Avfall AB ska med fortsatt tydlig miljöprofil säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm och ombesörja avloppshantering av god kvalitet med så liten miljöpåverkan som möjligt. Bolaget ska arbeta för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshanteringen utan att miljöbelastningen ökar.

Bolaget ska medverka till en effektiv och hållbar avfallshantering och återvinning i staden för att uppnå målet om resurseffektiva kretslopp.

Avgifterna för allmänna vattentjänster ska sättas på en nivå som motsvarar och säkerställer en långsiktigt hållbar finansiering av verksamheten, det vill säga för säker dricksvatten- och avloppshantering och ökat underhåll av VA-nätet.

Bolagets uppgifter

Bolaget levererar dricksvatten och renar avloppsvatten i Stockholms stad och Huddinge kommun, samt ansvarar för avfallshanteringen i Stockholms stad. Bolagets ansvar omfattar också att äga och sköta ledningsnäten för vatten och avlopp, samt pumpstationer och vattenreservoarer i Stockholm och Huddinge. Bolaget ska även driva stadens miljöstationer och ansvara för Stockholms återvinningscentraler.

Ägardirektiv 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- delta i planeringen för ett växande Stockholm i nya stadsdelar utifrån behov av teknisk infrastruktur
- hålla ihop stadens kommunikation med insamlingssystemen och verka för ökad fastighetsnära insamling och insamling i offentlig miljö
- stärka stödet till nämnder och bolagsstyrelser i syfte att intensifiera matavfallsinsamlingen och effektivisera avfallshanteringen
- arbeta för att minska stadens sårbarhet på kort och lång sikt i ett klimat i förändring och bistå kommunstyrelsens arbete med klimatanpassning
- arbeta med att säkra stadens långsiktiga dricksvattenförsörjning
- arbeta för ökad informationsspridning med syftet att alla stockholmare ska förstå och delta i stadens arbete för en bättre miljö inom vatten och avfall
- långsiktigt minska klimatpåverkan genom att effektivisera energikrävande processer och minska utsläpp av klimatgaser från verksamheten
- delta i arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för rent vatten för att uppnå god ekologisk och kemisk status
- utveckla kompetens inom sjörestaurering, speciellt övergödning, inför genomförande av lokala åtgärdsprogram för god vattenstatus
- tillsammans med andra myndigheter utveckla och intensifiera arbetet så att stadens mål om lokalt omhändertagande av dagvatten uppnås enligt dagvattenstrategin
- arbeta förebyggande med att förhindra översvämningar i byggnader vid håftiga skyfall

- följa och stimulera utvecklingen av miljöanpassade och kostnadseffektiva åtgärder inom avfallsområdet, bland annat genom arbetsmiljö och miljöstyrande taxor
- fortsätta arbetet med mobila avfallslösningar för ökad servicegrad gentemot medborgarna
- ansvara för övergripande samt riktad information och rådgivning i avfallsfrågor för att öka återvinningsgraden och uppmuntra återbruk
- uppföra, utveckla och äga infrastrukturen för en sorteringsanläggning för matavfallsinsamling och eftersortering av hushållsavfall i Högdalen
- verka för ökad biogasproduktion
- säkerställa markanvändningen för stadens återvinningscentraler samt undersöka möjligheterna att öppna ytterligare stadsnära sådana med målet om minst ett återbruk i varje stadsdel
- ansvara för driften av GlashusEtt som center för information om stadens miljö- och klimatarbete
- ansvara för sopsugsanläggningar på stadens mark i nyproduktionsområden
- intensifiera ansträngningarna för att nå stadens energieffektiviseringsmål genom att genomföra energieffektiviseringsåtgärder och andra utsläppsminskande åtgärder
- tillsammans med exploateringsnämnden, trafikinämnden och stadsbyggnadsnämnden utgå från riktlinjerna och åtgärdsområdet vid planering och projektering av dagvattenhantering vid nybyggnad och större ombyggnationer
- i samarbete med trafikinämnden och stadsdelsnämnderna klargöra ansvarsfrågan i avtal, för olika typer av dagvatten- och vattenanläggningar
- arbeta med att utveckla kommunikation, service och tillgänglighet gentemot brukare och kund
- inrätta en avfallsrådgivning för fastighetsägare, bostadsrättsföreningar och företag
- bistå med mobila dricksvattenfontäner vid evenemang

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- delta i stadens digitaliseringsarbete och i samverkansavtalet med KTH
- bidra till stadens arbete med En smart och uppkopplad stad
- delta i arbetet med Digital Demo inom sitt verksamhetsområde i syfte att genom digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför
- utveckla lösningar för kunder att följa och minimera sina avfallsmängder och för enkla tillgång till tjänster hos bolaget
- utveckla sina rutiner vid upphandling, övergång av kontrakt, och krisplanering gällande avfallshanteringen

Stockholm Vatten och Avfall AB	2018	2019	2020	2021
Resultat efter finansnetto, mnkr	63	99	51	29
Investeringar, mnkr	2 328	3 186	3 360	3 886

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%
	Andel farligt avfall i hushållsavfall	0,12%	0,10%	0,08%
	Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd	50%	60%	70%
	Antal av 15 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam	15	15	15
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	3 150 MWh	3 650 MWh	4 400 MWh
	Köpt energi (GWh)	1 735 GWh	1 690 GWh	1 650 GWh
	Mängden hushållsavfall per person	468 kg/pers	466 kg/pers	464 kg/pers

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk bolagsindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med trafiknämnden ta fram en strategi för att genom innovationer och en god stadsmiljö öka återvinningen och minska nedskräpningen. (2.5)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska stärka stödet till nämnder och bolagsstyrelser i syfte att intensifiera matavfallsinsamlingen och effektivisera avfallshanteringen (2.5)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska ta fram en plan för Glas-husEtt och hur miljö- och VA-information ska utvecklas för framtiden. (2.5)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

28. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Stockholm Vatten och Avfall AB** godkänns.

Stockholms Hamn AB

Stockholms hamnar utgör ett viktigt gods- och logistiknav för Mälarenregionen. Stockholms Hamn AB har också en viktig roll när det gäller passagerar- och kryssningstrafiken i Östersjön. Verksamheten ska stimulera och vara ett föredöme för ett miljövänligt transportarbete. Särskild vikt ska läggas vid klimatsmarta transporter vid den nya hamnen i Norvik.

Stockholms Hamn AB ska medverka till att målen i färdplanen för en fossilbränslefri stad 2040 uppnås. Att minska utsläppen från fartyg som ligger i hamn i staden är därför angeläget.

Stockholms Hamn AB har i samråd med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen utrett möjliga alternativ för oljeverksamheten vid Loudden. De nuvarande arrendeavtalen gäller till och med år 2019. Oljehanteringen ska avvecklas snarast och Loudden utvecklas till en stadsmiljö med bostäder, arbetsplatser och service. Det fortsatta arbetet ska inriktas på långsiktiga och miljömässigt hållbara lösningar.

Bolagets uppgifter

Bolaget ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för sjöfarten och regionens varuförsörjning för att därigenom främja regionens utveckling och hållbara tillväxt samt där tillhörande landinfrastruktur för att nå största nytta i investeringarna.

Stockholms Hamn AB	2018	2019	2020	2021
Resultat efter finansnetto, mnkr	90	92	48	32
Investeringar, mnkr	1 173	1 154	546	135

Ägardirektiv 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- säkerställa och utveckla goda förutsättningar för en klimatsmart och tillförlitlig varuförsörjning via sjöfarten till regionen
- arbeta vidare med förslaget att utveckla de miljödifferenterade hamnavgifterna med en differentiering även för koldioxidutsläpp i linje med vad Sjöfartsverket planerar
- beakta effekter av ett förändrat klimat i nuvarande verksamhet och i utveckling av verksamheten
- identifiera klimatrelaterade sårbarheter i sitt bestånd och ta fram kostnadseffektiva förebyggande åtgärder
- samverka med Region Stockholms planering för utökat kollektivt resande på stadens vatten
- utreda vilka åtgärder som bör genomföras för att bidra till en utveckling mot fossilbränslefri sjöfart
- delta i arbetet med internationella miljööverenskommelser och standardiseringar
- genom incitament fortsatt stimulera elanslutning av färjor och kryssningsfartyg i hamn
- utvärdera projektet ”Bo på båt” och redovisa möjlig utveckling av projektet

R II

Stohab: 2

- arbeta med och leda utveckling och upprustningen av stadens innerstadskajer med målet att dessa ska vara en del av den levande stadsmiljön
- skapa goda förutsättningar för att kryssningstrafiken fortsatt ska kunna utvecklas och vara en del av tillväxten för regionen genom att tillsammans med Stockholm Business Region AB bidra till besöksnäringen
- samordna och finansiera stadens fortsatta medverkan i ÅF Offshore race, Stockholm Gotland runt
- medverka till att stadens mål om ett ökat bostadsbyggande uppfylls samtidigt som den rörliga sjötrafiken värnas
- i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden säkerställa att stadens kajer blir levande med mötesplatser genom revidering av kajstrategin med syfte att tillgängliggöra kajerna för folkliv, restauranger och caféer
- arbeta för att Stockholms inre kajer ska kunna användas som tilläggsplatser och för rekreation, men samtidigt säkerställa sjöfartens behov
- se över förutsättningarna för att etablera kommersiella gästhamnar

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- fortsätta arbetet med att utveckla och förädla bolagets fastigheter samt effektivisera driften av byggnader och anläggningar
- ansöka om att ta del av de statliga investeringsmedlen för att finansiera uppförande av automatiserade anläggning för nykterhetskontroller vid hamnens anläggningar

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller	100%	100%	100%

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system			
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	3 150 MWh	3 650 MWh	4 400 MWh
	Köpt energi (GWh)	1 735 GWh	1 690 GWh	1 650 GWh
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk bolagsindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholms Hamn AB ska utreda förutsättningarna för att sjöfarten kan utvecklas vid Stadsgården och Masthamnen och samtidigt skapa en levande stadsmiljö vid vattnet.(2.3)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Business Region AB ska tillsammans med Stockholms Hamnar, trafiknämnden och exploateringsnämnden utarbeta förslag till hållbar utveckling för en växande besöksnäring (2.4)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

29. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för Stockholms Hamn AB godkänns.

AB Stokab

Stokab ska fortsätta utveckla stamnätsinfrastrukturen, inklusive noder och knutpunkter, för att klara den framtida ökade generella efterfrågan och garantera tillgången på konkurrensneutral svartfiber. Den fortsatta utbyggnaden av fibernätet skapar förutsättningar för klimatsmarta lösningar och att digital delaktighet kan ske i hela staden, vilket sker i takt med efterfrågan och utifrån bedömningar av marknadens utveckling och krav. Framväxten av en allt mer uppkopplad värld kombinerat med 5G, förväntas också leda till ett behov av en mer utbyggd digital infrastruktur.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att bygga, hyra ut samt underhålla ett passivt och säkert fibernät i Stockholm. Syftet med infrastrukturen och verksamheten är att stimulera en positiv utveckling för Stockholm genom att bidra till goda förutsättningar för IT-utvecklingen i regionen.

AB Stokab	2018	2019	2020	2021
Resultat efter finansnetto, mnkr	230	230	230	230
Investeringar, mnkr	200	200	200	200

Ägardirektiv 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- vara behjälpliga i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL, Fortum och andra aktörer för att främja framkomligheten

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- utveckla bolagets processer utifrån en förbättrad service och flexibilitet i förhållande till kunderna
- genom ett utbyggt fibernät säkerställa förutsättningarna för stadens och näringslivets digitaliseringsarbete och därigenom möjliggöra klimatsmarta lösningar
- tillsammans med Kista Science City, fastighetsägare, näringslivsaktörer och universiteten verka för etableringen av en testbädd för höghastighetsuppkopplingar i Kista
- ansvara för utbyggnaden av fiberinfrastrukturen till strategiska områden, nyproduktion och i alla delar av staden för skapande av förutsättningar till digital delaktighet i hela staden

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%
	Köpt energi (GWh)	1 735 GWh	1 690 GWh	1 650 GWh
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk bolagsindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

30. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för AB Stokab godkänns.

Stockholms Stads Parkerings AB

Bolagets mål

Stockholm Parkerings anläggningar ska leda till minskad gatuparkering i befintliga områden samt verka för att parkeringskapacitet utnyttjas optimalt. Garagen ska också möta behoven i nya stadsutvecklingsområden. I syfte att stimulera användningen av el-bilar ska laddningsmöjligheter installeras i bolagets anläggningar.

Bolagets uppgift

Bolaget bygger och driver parkeringsanläggningar som verkar på den kommersiella marknaden samt anläggningar som har som enda syfte att avlasta gatunätet.

Stockholms Stads Parkerings AB	2018	2019	2020	2021
Resultat efter finansnetto, mnkr	95	105	95	85
Investeringar, mnkr	250	418	550	363

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- fortsätta att arbeta med att öka trygghet och trivsel för kunderna

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- tillgodose behovet av ett ökat antal parkeringsplatser för infart och utfart, bland annat genom samverkan med exploateringsnämnden, AB Storstockholms Lokaltrafik och berörda grannkommuner
- avlasta gatunätet från söktrafik och parkerade fordon genom att finansiera byggandet av nya garage, bidra till hållbar mobilitet och ha en hög beläggning i de anläggningar bolaget förfogar över
- utreda förutsättningarna för att differentiera avgifter för MC och moped så att el-drivna har lägre avgift än fossildrivna
- initiera förslag till nya parkeringsgarage för att möjliggöra en minskning av gatuparkeringarna och stödja framkomligheten i staden
- arbeta med hållbar mobilitet där cykel och parkeringsplatser för bilpool i attraktiva lägen är en integrerad del
- fortsätta utbyggnaden av laddningsmöjligheter i bolagets anläggningar samt se över möjligheterna att inrätta laddgator på nya ytor som arrenderas från trafiknämnden. för att uppnå målet om 4 000 publika laddplatser till 2022
- skapa fler cykelparkeringsplatser som en integrerad del i en mobilitetslösning
- ansvara för byggande och drift av cykelgarage
- delta i stadens planarbete för att möjliggöra en minskning av antalet gatuparkeringar och öka andelen parkeringar på tomtmark

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- genomföra prisjusteringar när marknaden så medger

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	3 150 MWh	3 650 MWh	4 400 MWh
	Köpt energi (GWh)	1 735 GWh	1 690 GWh	1 650 GWh
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk bolagsindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Fastighetsnämnden ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB och Stockholms Stads Parkering AB slutföra översynen av garage som arrenderas av Stockholms Stads Parkering AB med inriktningen att dessa anläggningar förs över till bolaget.(3.1)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

31. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Stockholms Stads Parkerings AB** godkänns.

Stockholms Stadsteater AB

Kulturhuset Stadsteatern finns för alla stockholmare med yttrandefrihet och den konstnärliga friheten som grund. Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet ska bli angelägen för fler, med särskilt fokus på människor i de grupper som idag sällan tar del av verksamheten. Genom att samspela med nya aktörer ska verksamheten nå ut till fler stockholmare och förstärka sin betydelse för alla stockholmare. Bolaget ska värna och utveckla sin roll som ett öppet och inbjudande hus, i synnerhet efter färdigt renoveringsarbete. För att möjliggöra detta krävs utveckling av synergier mellan hyresgäster och verksamheter där alla delar i huset samspelar mot besökarna gällande exempelvis enhetliga och generösa öppettider. Bolaget ansvarar också för stadens fristadsprogram med två platser som syftar till att stödja kulturutövare i världen som är förföljda, hotade eller fängslade för att de brukar sitt fria ord.

Bolagets uppgifter

Kulturhuset Stadsteatern ska erbjuda verksamhet i form av teater, litteratur, dans, konst, design, film, musik, debatt och annan kulturell produktion.

Stockholms Stadsteater AB	2018	2019	2020	2021
Resultat efter finansnetto, mnkr	-363	-360	-390	-380
Investeringar, mnkr	11	70	40	12

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- fortsätta arbeta för att engagera barn och ungdom i bolagets verksamheter
- fortsätta arbeta för att tillgängliggöra produktionerna för personer med funktionsnedsättning
- fortsatt vidta åtgärder för att nå nya grupper
- utveckla Kulturhusverksamheten i Skärholmen och Vällingby
- tillsammans med fastighetsnämnden förbättra helhetsperspektivet i bolagets hus där verksamheter ska samspela gentemot besökarna gällande service och öppettider
- utreda möjliga platser i staden som kan inrymma Rum för barn
- utreda möjligheterna till fler lokala kulturhus runt om i staden med särskilt fokus på ytterstaden

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- på sikt minska behovet av koncernbidrag genom ökade egenintäkter och breddad finansiering, samt verka för att koncernbidraget går till att skapa så mycket konstnärlig och publik verksamhet som möjligt

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	81%	82%	82%
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk bolagsindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

32. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Stockholms Stadsteater AB** godkänns.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Målet för verksamheten är att stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och aktivt bidra till utvecklingen av Stockholm som besöks- och evenemangsstad. Utveckling och modernisering av bolagets äldre arenor som Ericsson Globe och Annexet är under utredning.

Bolagets uppgifter

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ska tillhandahålla och utveckla ändamålsenliga lokaler och anläggningar för evenemangsverksamhet av högsta kvalitet.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	2018	2019	2020	2021
Resultat efter finansnetto, mnkr	-110	-118	-148	-160
Investeringar, mnkr	35	81	201	258

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- fortsätta att tillsammans med evenemangsbolaget Stockholm Live AB arbeta för ökad trygghet och säkerhet
- fortsatt genomföra kartläggningar av evenemang på arenorna utifrån ett jämställdhetsperspektiv

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- tillsammans med Stockholm Business Region stärka Stockholms attraktionskraft inom evenemang
- delta i arbetet med Globenområdet utveckling tillsammans med andra intressenter för att öka områdets attraktionskraft
- delta i utvecklingen av Stockholm Entertainment District inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden
- arbeta med energieffektivisering och förnyelsebar energi

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- fortsätta arbeta tillsammans med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden med att utreda och utveckla bolagets befintliga markinnehav, så att en avyttring kan genomföras

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100

R II

Globe-Arena:2

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas				
Obligatorisk bolagsindikator				
i	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	3 150 MWh	3 650 MWh	4 400 MWh
	Köpt energi (GWh)	1 735 GWh	1 690 GWh	1 650 GWh
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk bolagsindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ska fortsätta att arbeta tillsammans med kommunstyrelsen och exploateringsnämnden med att utreda och utveckla bolagets befintliga markinnehav, så att en avyttring kan genomföras.(3.1)	2019-12-31	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

33. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Stockholm Globe Arena Fastigheter AB** godkänns

Stockholm Business Region AB (SBR)

Bolagets mål

Stockholm Business Region AB fyller en viktig funktion i att samordna och utveckla stadens verksamheters bemötande av näringslivets behov. Bolaget ska främja och utveckla Stockholm som en av Europas tio största besöksdestinationer. Stockholm ska vara en ledande, klimatvänlig och inkluderande evenemangs- och upplevelsestad. Stockholms roll som plats för huvudkontor ska stärkas och bolaget ska arbeta systematiskt för ett allt bättre företagsklimat i staden.

Staden marknadsförs tillsammans med övriga aktörer genom budskapet Stockholm – the Capital of Scandinavia. I marknadsföring ska det kreativa, öppna, hållbara och jämställda Stockholm lyftas fram.

Det regionala samarbetet inom näringslivsfrågor fortsätter inom Stockholm Business Alliance. Syftet med partnerskapet är att arbeta tillsammans över kommungränserna i regionen för att stärka Stockholmsregionens konkurrenskraft.

Det lokala näringslivet ska stärkas. Det ska vara lätt för företag baserade i Stockholm att rekrytera utländsk arbetskraft och Stockholm ska upplevas som en attraktiv och lättillgänglig stad att flytta till för att arbeta eller studera.

Bolagets uppgift

Stockholm Business Region AB samordnar och utvecklar regionen gentemot näringslivet och investerare. En annan viktig uppgift är att stödja berörda nämnder i arbetet med att förbättra samarbetet med stadens företag kring stadens myndighetsutövning.

Stockholm Business Region AB	2018	2019	2020	2021
Resultat efter finansnetto, mnkr	-5	0	0	0
Investeringar, mnkr	0	0	0	2

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- arbeta med fler aktörer som stödjer nyföretagande för att fler personer, inte minst kvinnor och personer i ytterstaden, ska starta egna företag
- särskilt stödja eget företagande och entreprenörskap hos kvinnor, kvinnor med utländsk bakgrund samt utrikes födda
- främja socialt företagande
- säkerställa att verksamheter som tilldelas stöd ges långsiktiga förutsättningar för verksamheten
- verka för förbättrade förutsättningar för företagande på Järva

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- främja Stockholm som en av Europas mest öppna och kreativa städer
- samarbeta med stadsdelsnämnderna och stödja dem i deras arbete med det lokala näringslivet
- arbeta för att utländska universitet etablerar filialer i Stockholm

- bistå i arbetet med en integrationspakt med näringslivet
- bidra till att utveckla modellen "En väg in" för stadens entreprenörer
- marknadsföra Stockholm som en klimathuvudstad gentemot entreprenörer och investerare
- uppmuntra företag som satsar på innovationer och miljösmart teknik
- vid stöd till evenemang arbeta aktivt med ett miljöperspektiv
- stärka Stockholms ställning som klimatsmart konferensstad
- i samverkan med kommunstyrelsen inrätta ett Mayor's Advisory Board för formaliserad och kontinuerlig dialog mellan stadens politiska ledning och näringslivsföreträdare
- verka för att underlätta filmproduktion i Stockholmsregionen för svenska och utländska filmare och produktionsbolag
- främja utländska etableringar och investeringar i Stockholmsregionen
- förbättra förutsättningarna för näringslivet i Stockholm
- bidra till regionens fortsatta tillväxt och sysselsättning
- marknadsföra Stockholm internationellt för att attrahera människor och investeringar till regionen
- verka för att det etableras en "One Stop Shop" för hantering av arbetskraftsinvandring då det skulle underlätta en navigering mellan statliga myndigheter
- bidra till Stockholms internationella tillgänglighet genom bland andra Connect Sweden
- utveckla besöksdestinationen Stockholm tillsammans med näringslivet
- stärka samarbetet med de övriga kommunerna i länet kring besöksnäringens utveckling
- bidra till framtagandet av en näringslivspolitik för Stockholm
- bidra till framtagandet av en strategi för att stärka Stockholm som finanscentrum
- arbeta med strategier för stadens företagsområden
- i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna kartlägga möjligheterna för ökad tillväxt inom respektive stadsdels geografiska område genom en lokal näringslivsanalys
- reformera evenemangsstödet bland annat till mer affärsmässighet när det gäller kommersiella evenemang, och utvecklad kontroll och uppföljning av evenemangsbidrag till ideella aktörer
- fortsätta samordna arbetet med etablering av serverhallar i samarbete med berörda nämnder arbeta för utveckling av områden där stadens nämnder och bolagsstyrelser kan göra mest nytta och ge störst positiv effekt för företagandet i Stockholm
- verka för fler arbetsplatser och möjligheter till företagsetableringar i de södra delarna av staden

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	Tillväxt i den privata sektorn i Stockholms stad (lönesumma)	4,0%	4,0%	4,0%
	Antal nystartade företag	24 000	24 100	24 200
	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72	73	73
	Företagens nöjdhet med information från staden	72	73	73
	Företagens nöjdhet med tillgänglighet från staden	70	71	71
	Företagens nöjdhet med bemötande från staden	78	79	79
	Företagens nöjdhet med kompetens från staden	72	73	73
	Företagens nöjdhet med rättssäkerhet från staden	73	74	74
	Företagens nöjdhet med effektivitet från staden	70	71	71
Obligatorisk bolagsindikator				
	Ökning av antalet arbetsplatser i ytterstaden	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
Obligatorisk bolagsindikator				
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk bolagsindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med Stockholm Business Region och i samråd med kommunstyrelsen ta initiativ till en integrationspakt med näringslivet för att bidra till att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden för nyanlända. (1.1)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Business Region AB utreda process och organisation för att fastställa en stadsövergripande servicekedja för etableringsfrågningar. (2.1)	2019-01-01	2019-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med Stockholm Business Region AB och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser ta fram en näringslivspolicy. (2.1)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Business Region AB ska i samverkan med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd fortsätta driva pilotprojektet i Årsta partihallar och utarbeta en samordningsmodell för stadens arbete med företagsområden (2.1)	2019-01-01	2019-12-31
Stockholm Business Region AB ska tillsammans med Stockholms Hamnar, trafiknämnden och exploateringsnämnden utarbeta förslag till hållbar utveckling för en växande besöksnäring (2.4)	2019-01-01	2019-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

34. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för Stockholm Business Region AB godkänns.

S:t Erik Försäkrings AB

Bolaget ska svara för att det finns en effektiv riskfinansiering av anläggningar och verksamheter ägda av staden och närstående bolag genom ökad konkurrensutsättning. Bolaget ska förbättra riskhanteringen för samtliga berörda enheter inom kommunkoncernen. S:t Erik Försäkrings AB ska vara det bästa och mest kostnadseffektiva alternativet för stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Bolagets uppgift

Bolaget ska förmedla försäkringslösningar och minimera kommunkoncernens försäkringskostnader.

S:t Erik Försäkrings AB	2018	2019	2020	2021
Resultat efter finansnetto, mnkr	1	1	1	1
Investeringar, mnkr	0	0	0	0

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- stödja det olycks- och skadeförebyggande arbetet i kommunkoncernen med fokus på försäkringsbara risker samt risker som omfattas av lagen om skydd mot olyckor
- informera om sin verksamhet gentemot nämnder och bolagsstyrelser

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- medverka och teckna samtliga sakförsäkringar som stadens nämnder och bolagsstyrelser har behov av. Bolaget ska optimera den försäkringsrisk som bolaget själv tar, i förhållande till fastslagen risknivå

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk bolagsindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

35. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Stockholm S:t Erik Försäkrings AB** godkänns.

S:t Erik Livförsäkring AB

Bolaget har som mål att tillhandahålla kostnadseffektiva pensionslösningar och stödja stadens nämnder och bolagsstyrelser i pensionsfrågor.

Bolagets uppgift

Bolaget har till uppgift att samordna och strukturera hanteringen av pensioner i koncernen Stockholms Stadshus AB samt att minimera riskerna i denna pensionsskuld.

S:t Erik Livförsäkring AB	2018	2019	2020	2021
Resultat efter finansnetto, mnkr	45	45	46	45
Investeringar, mnkr	9	0	0	0

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- fortlöpande försäkra nya åtaganden i dotterbolagen och förvalta pensionsmedel inom ramen för de försäkringsavtal som ingåtts med övriga dotterbolag
- sträva efter att långsiktigt trygga de framtida pensionsåtagandena reallt

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk bolagsindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

36. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Stockholm S:t Erik Liv-försäkring AB** godkänns.

S:t Erik Markutveckling AB

Bolaget ska fortsätta löpande pröva förslag till förvärv av fastigheter i syfte att främja stadens långsiktiga bostadsförsörjning. Under perioden inriktas verksamheten på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter/aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser.

S:t Erik Markutveckling AB	2018	2019	2020	2021
Resultat efter finansnetto, mnkr	34	53	51	58
Investeringar, mnkr	100	80	282	32

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- i större utsträckning pröva förslag till fastighetsförvärv och försäljning i syfte att främja Stockholms utveckling

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens framtida behov

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och självförsörjning är kort	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välkött stad att bo och vistas i				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

R I
S:t Markutv:2

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
2.1 Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv				
Obligatorisk bolagsindikator				
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
Obligatorisk bolagsindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

37. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **S:t Erik Markutveckling AB** godkänns.

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

Mässfastigheter i Stockholm AB

Bolagets mål

Bolagets uppdrag är att marknadsföra Stockholm som en av norra Europas främsta mötesplatser och maximera de ekonomiska bidragen till regionen. Stockholmsmässan ska upplevas som en naturlig mötesplats för näringslivet och politiken. Stockholmsmässan AB ska med egna vinstmedel utveckla och underhålla anläggningen och företagets produkter samt lämna rimlig utdelning till ägarna.

Verksamheten ska vidare ge förutsättningar att stärka Stockholm som en ledande mötesplats i norra Europa utifrån varumärket "The Capital of Scandinavia".

Bolagets uppgift

Bolagets uppgift är att utveckla, arrangera och genomföra mässor, kongresser, konferenser och evenemang för hela regionens bästa. Stockholmsmässan är uppdelad i två skilda bolag, Mässfastigheter i Stockholm AB som förvaltar och utvecklar fastigheter, och Stockholmsmässan AB som är ett genomförandebolag av mässor, kongresser, konferenser och evenemang. Stockholmsmässan AB är ett helägt dotterbolag till Mässfastigheter i Stockholm AB. Stockholms Stadshus AB äger 50,4 procent av aktierna i Mässfastigheter i Stockholm AB och Stockholms Handelskammare äger 49,6 procent av aktierna.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- verka för att bolagets verksamheter är socialt och miljömässigt hållbara
- utreda om Stockholmsmässans tak kan utnyttjas för produktion av sole
- strategiskt bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination i samarbete med Stockholm Business Region
- marknadsföra Stockholm som norra Europas främsta mötesplats
- fortsätta arbetet med en strategisk plan för verksamheten så att den är väl anpassad för genomförandet av marknadsledande mässor, internationella kongresser, konferenser, evenemang samt kringtjänster

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- effektivisera verksamheten och därigenom öka bolagets lönsamhet

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

38. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Mässfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

Stockholm Exergi Holding AB

Bolagets mål

Verksamheten i Stockholm Exergi AB ska bedrivas affärsmässigt på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med finansiella och andra mål. Därutöver har staden som ägare ett intresse av att säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden. Verksamheten ska vara inriktad på att uppnå en stark miljöprofil. Stockholm Exergi Holding AB ska möta kundernas och samhällets krav på en fortsatt omställning till hållbar och prisvärd värme. Bolaget ska ha en tydlig målsättning att de fossila bränslena i kraftvärmeverket i Hjorthagen ska minska successivt med ambitionen att vara avvecklade helt senast år 2022. Stockholm Exergis värme, kyl- och elproduktion ska, i linje med stadens strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm, fullt ut vara baserad på återvunna och förnybara insatsvaror till senast 2040.

Bolaget ska vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag för att främja framkomligheten.

Bolagets uppgifter

Bolaget har i uppdrag att bedriva verksamhet inom fjärrvärme och fjärrkyla i Sverige, samt annan därmed förenlig verksamhet. Stockholm Exergi Holding AB är holdingbolaget till Stockholm Exergi AB. Verksamheten bedrivs i det senare bolaget.

Ägardirektiv för 2019-2021

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- fortsätta att utveckla fjärrvärmenätet i Stockholmsområdet för att kunna erbjuda fler invånare fjärrvärme
- arbeta för en fortsatt utbyggnad av fjärrkyla i Stockholm
- kraftigt minska användandet av fossila bränslen till förmån för andra, förnybara bränslen
- arbeta efter målsättningen att KVV6 ska avvecklas år 2022
- arbeta för att förverkliga planerna för ett nytt kraftvärmeverk i Lövsta
- fortsätta driva projektet Öppen fjärrvärme och etablera världens första öppna fjärrvärmenät, i syfte att återvinna energi i stor skala och bidra till en mer hållbar stad
- tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall samarbeta om hur produktionen av biokol kan skalas upp
- fördjupa den egna utredningen om biogen koldioxidavskiljning och lagring med sikte på en pilotanläggning i drift senast år 2025

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden
- arbeta för att sammanlänka produktions- och distributionskapaciteten tillsammans med andra fjärrvärmeaktörer, i syfte att optimera miljö-, energi- och ekonominyttan

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

39. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2019-2021 för **Stockholm Exergi Holding AB** samägt med Stockholms stad godkänns.

Stockholms stads organisering i kommunalförbund

Storstockholms brandförsvaret (SSBF)

Enligt lagen om skydd mot olyckor är det kommunens ansvar att svara för räddningstjänsten inom kommungränsen. Stockholms stads brand- och räddningsverksamhet är sedan den 1 januari 2009 organiserad tillsammans med nio andra kommuner i kommunalförbundet Storstockholms brandförsvaret, SSBF. Kommunalförbundet omfattar Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Förbundet ska fullfölja medlemskommunernas uppgifter inom lagstiftningarna:

- lag (2003:778) om skydd mot olyckor
- lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
- lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Konkret innebär det att förbundet svarar för tillsyn, information, rådgivning och söttningsverksamhet samt att bedriva räddningstjänst utifrån kommunernas ansvar enligt lagen om skydd mot olyckor. Det som ligger kvar på medlemskommunerna är samordningen för det totala arbetet enligt lagstiftningen.

Medlemskommunerna kan därutöver teckna särskild överenskommelse om att förbundet kan biträda kommunen i den omfattning som önskas inom lagstiftningsområdena:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- plan- och bygglagen (1987:10)
- övrig lagstiftning eller tjänsteområde där kommunalförbundet besitter särskild kompetens.

SSBF är juridiskt sett ett eget kommunalförbund med egen organisation och uppföljning som leds av en förbundsdirektion. Direktionen består av elva ledamöter och elva ersättare från medlemskommunerna, varav Stockholms stad har två ordinarie ledamöter och två ersättare. Som stöd till förbundsdirektionen finns ett beredningsorgan samt samrådsgrupper med representation från medlemskommunerna. Beredningsorganet utgörs av kommundirektörer från respektive medlemskommun och ska ha särskilt fokus på styrning av ekonomi och verksamhet. Förbundets budget ska endast kunna beslutas av direktionen efter beredning av kommundirektörerna. Samrådsgrupperna är ekonomichefsforum och säkerhetschefsforum.

Syftet med inrättandet av SSBF var att ge medlemskommunerna högre kvalitet på brand- och räddningstjänsten till en lägre kostnad. Detta kan ske genom att förbundet ger förutsättningar för flera samordningsfördelar såsom ledningsfunktion, mindre sårbar organisation med större bredd vad gäller specialfunktioner samt bättre planering av personalresurser. En målsättning för förbundet är att skapa förutsättningar för samverkan med angränsande förbund för att på sikt kunna ingå i ett regionalt brandförsvaret.

Medel för avgiften till Storstockholms brandförsvaret finns inom Kommunstyrelsen m.m. anslag för "Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar". Medlemsavgiften för år 2019 beräknas till 396,4 mnkr. Långsiktigt ska kostnaderna i förbundet sänkas.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

40. Förslaget till inriktning för Storstockholms brandförsvaret godkänns.

SHIS Bostäder – Stiftelsen hotellhem i Stockholm

SHIS Bostäder är Stockholms stads bostadssociala resurs. SHIS Bostäder har kommunfullmäktiges uppdrag att tillhandahålla bostäder åt personer som, av olika skäl, inte har tillträde till den ordinarie bostadsmarknaden. Lägenheterna förmedlas som genomgångsbostad med korttidskontrakt, dels via stadens socialtjänst, dels via Bostadsförmedlingen i Stockholm. SHIS Bostäder har även stadens uppdrag att tillhandahålla tillfälliga bostäder åt nyanlända stockholmare. SHIS grundades 1963 och verksamheten utgår ifrån den stadga som kommunfullmäktige fastställde år 1970 (Kfs. 1970:43). Efter en genomgripande utredning om SHIS verksamhet gav kommunfullmäktige 1996 SHIS sitt nuvarande uppdrag som lyder:

"Stiftelsen har till ändamål att i samarbete med Stockholms nämnder med socialtjänstansvar dels tillhandahålla genomgångsbostäder för personer som av sociala och/eller ekonomiska skäl är i behov av tillfällig bostad, dels erbjuda en mer varaktig bostad med visst boendestöd för personer med sociala problem samt bedriva annan därmed sammanhängande och förenlig verksamhet. För fullgörande av detta bostadssociala uppdrag förhyr och äger stiftelsen för verksamheten lämpliga fastigheter. Vid urval av hyresgästerna till ungdomsbostäder förutsättes att bostadssökande ungdom under 25 år prioriteras."

SHIS angelägenheter handhas av en styrelse bestående av fem ledamöter och tre suppleanter. Styrelsen utses av kommunfullmäktige och har det yttersta ansvaret för SHIS verksamhet.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

41. Förslaget till inriktning för Stiftelsen Hotellhem i Stockholm godkänns.

Nettokostnader (exkl. kapitalkostnader)

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Förändring 2018/2019
Kommunstyrelsen	-1 393,3	-1 376,6	-1 372,4	-1 365,9	16,7
Revisorskollegiet	-27,4	-29,4	-29,9	-30,4	-2,0
Servicenämnden	-1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
Valnämnden	-56,0	-50,3	-3,2	-3,2	5,7
Stadsdelsnämnderna	-20 783,5	-20 996,8	-21 066,1	-21 176,8	-213,3
Arbetsmarknadsnämnden	-780,0	-849,3	-843,1	-843,1	-69,3
Exploateringsnämnden	2 464,6	2 549,6	2 591,6	2 699,4	85,0
Fastighetsnämnden	798,0	867,3	963,9	1 055,5	69,3
Idrottsnämnden	-707,9	-710,5	-753,3	-763,7	-2,6
Kulturnämnden					
kulturförvaltningen	-939,6	-914,9	-931,0	-936,4	24,7
stadsarkivet	-61,4	-73,7	-74,7	-73,7	-12,3
Kyrkogårdsnämnden	-154,8	-146,2	-146,2	-146,2	8,6
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-107,2	-110,8	-101,9	-101,9	-3,6
Socialnämnden	-1 178,9	-1 293,4	-1 291,9	-1 291,2	-114,5
Stadsbyggnadsnämnden	-174,0	-166,0	-166,0	-166,0	8,0
Trafiknämnden	-61,4	106,4	100,8	96,4	167,8
Utbildningsnämnden	-18 103,7	-18 918,4	-18 916,4	-18 916,4	-814,7
Äldrenämnden	-177,8	-179,3	-179,3	-179,3	-1,5
Överförmyndarnämnden	-57,8	-57,2	-57,2	-57,2	0,6
SUMMA	-41 503,1	-42 349,5	-42 276,3	-42 200,1	-846,4
Avskrivningar (-)	-1 291,5	-1 412,7	-1 540,9	-1 641,1	-121,2
Central medelsreserv (-)					
Oförutsedda behov	-764,3	-619,6	-619,6	-619,6	144,7
Prestationsreserv	-737,4	-653,9	-1 502,9	-2 052,9	83,5
Pensionsavgifter (-)	-1 144,4	-1 320,6	-1 353,6	-1 469,0	-176,2
TOTALT	-45 440,7	-46 356,3	-47 293,3	-47 982,7	-915,6

CESAM-BILAGA

Förändringar mellan kommunfullmäktiges budget 2018 och 2019

Kommunstyrelsen m.m.	2
Revisorskollegiet	3
Valnämnden	3
Stadsdelsnämnderna	4
Pedagogisk verksamhet: förskoleverksamhet	4
Barn, kultur och fritid	4
Äldreomsorg	5
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	6
Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri	7
Stadsmiljöverksamhet	8
Ekonomiskt bistånd	8
Arbetsmarknadsåtgärder	8
Arbetsmarknadsnämnden	9
Exploateringsnämnden	10
Fastighetsnämnden	11
Idrottsnämnden	12
Kulturnämnden: kulturförvaltningen	13
Kulturnämnden: stadsarkivet	14
Kyrkogårdsnämnden	15
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	16
Servicenämnden	17
Socialnämnden	18
Stadsbyggnadsnämnden	19
Trafiknämnden	20
Utbildningsnämnden	21
Äldrenämnden	22
Överförmyndarnämnden	22

Kommunstyrelsen m.m.

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-1 439,9	46,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	18,8	
Europride	1,0	
Upphandling av system för upphandling- och avtalshantering	2,5	
Förstärkning av upphandlings- och inköpsverksamheten	1,9	
Mänskliga rättighetsdagarna 2018	1,0	
Insatser för att stärka kvinnors organiserande	0,2	
Implementering av nytt trygghets- och säkerhetsprogram	1,0	
Förstärkt näringslivsarbete och lokalt stöd till nyföretagande	1,0	
Fler i heltid - kompetens och bemanning	2,0	
Pilot medborgarinflytande	2,0	
Bidrag till utomstående organisationer	5,0	
Stöd till VM i synkroniserad konståkning	1,0	
Köp av förtursverksamhet - överflytt till socialnämnden	11,0	
Förändring av kansliorganisation	10,0	
Generell effektivisering SBR	3,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Upphandling av system för upphandling- och avtalshantering	-2,5	
Förstärkning av upphandlings- och inköpsverksamheten	-1,9	
Implementering av nytt trygghets- och säkerhetsprogram	-1,0	
Förstärkt näringslivsarbete och lokalt stöd till nyföretagande	-1,0	
Stockholm Horse Week	-1,0	
Arbete med kris och säkerhet	-10,0	
Strategisk energiplanering	-1,0	
Rotlar och partikanslier	-14,7	
Bidrag till utomstående organisationer	-7,1	
Agenda 2030-kansli	-4,0	
Flytt av genomförande av VoB upphandling från äldrenämnden	-1,0	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-1 423,2	46,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Upphandling av system för upphandling- och avtalshantering	9,0	
Implementering av nytt trygghets- och säkerhetsprogram	1,0	
LOIS- utveckling	0,7	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Upphandling av system för upphandling- och avtalshantering	-6,5	
Plan 2020	-1 419,0	46,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Upphandling av system för upphandling- och avtalshantering	6,5	
Plan 2021	-1 412,5	46,6

Revisorskollegiet

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-30,0	2,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Nytt konsultavtal för granskning av nämnder, bolag och stiftelser	-2,0	
Kf:s presidiums förslag till budget 2019	-32,0	2,6
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Nytt konsultavtal för granskning av nämnder, bolag och stiftelser	-0,5	
Plan 2020	-32,5	2,6
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Nytt konsultavtal för granskning av nämnder, bolag och stiftelser	-0,5	
Plan 2021	-33,0	2,6

Valnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-56,0	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Genomförande av val	5,7	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 2019	-50,3	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Genomförande av val	47,8	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Utökning valnämndens organisation	-0,7	
Plan 2020	-3,2	0,0
Plan 2021	-3,2	0,0

Stadsdelsnämnderna

Pedagogisk verksamhet: förskoleverksamhet

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-5 465,0	333,1
<i>Volymförändringar:</i>		
Förskola	59,4	-3,2
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	107,0	
Introduktionsförskolor	13,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Höjd schablon	-209,3	
<i>Ökade intäkter för:</i>		
Avgifter förskola		25,3
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-5 494,9	355,2
Plan 2020	-5 494,9	355,2
Plan 2021	-5 494,9	355,2

Barn, kultur och fritid

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-565,4	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	17,0	
Demokratimedel	40,0	
Fritidslotsar	6,0	
Fritid för alla	1,5	
Lokalt kulturliv	0,9	
Kvinnors organisering	2,4	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Förstärkt föräldrastödsprogram	-1,6	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-499,2	0,0
Plan 2020	-499,2	0,0
Plan 2021	-499,2	0,0

Äldreomsorg

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-7 839,8	206,1
<i>Volymförändringar:</i>		
Ökade kostnader	-50,1	
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	78,4	
Bromma avseende att Josephinahemmet omvandlats till seniorboende	5,0	
Aktivitetscenter	36,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Indexuppräknig av ersättning för vård- och omsorgsboende	-106,6	
Höjd hemtjänstpeng	-54,6	
Höjd peng för dagverksamhet	-2,6	
Höjd peng för avlösning och ledsagning	-0,6	
<i>Ökade intäkter för:</i>		
Omsorgsavgifter		18,4
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-7 934,9	224,5
<i>Volymförändringar:</i>		
Ökade kostnader	-79,1	
Plan 2020	-8 014,0	224,5
<i>Volymförändringar:</i>		
Ökade kostnader	-110,7	
Plan 2021	-8 124,7	224,5

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-3 837,2	2,0
<i>Volymförändringar:</i>		
Volymförändringar	-60,9	
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	38,4	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Kompensation för höjning av peng för vård- och omsorgsboende	-1,7	
Kompensation för höjd assistansersättning	-5,4	
Höjd schablon	-55,9	
Kompensation för höjning av peng för hemtjänst	-4,4	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-3 927,1	2,0
Plan 2020	-3 927,1	2,0
Plan 2021	-3 927,1	2,0

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-2 123,3	36,9
<i>Volymförändringar:</i>		
Volymförändring (barn och ungdom)	-88,0	
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Genomförande av handlingsplanen: stärkt administrativt stöd och mentorskap	4,6	
Bolotsar för barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden	0,7	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Kompensation för ändrad ersättning sysselsättningsverksamhet socialpsykiatri	-7,3	
Fortsatt arbete handlingsplaner för socialsekreterare	-3,5	
Säkerställande av boendeplatser för våldsutsatta	-8,0	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-2 224,8	36,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Bolotsar för barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden	1,3	
Fortsatt arbete handlingsplaner för socialsekreterare	3,5	
Plan 2020	-2 220,0	36,9
Plan 2021	-2 220,0	36,9

Stadsmiljöverksamhet

Mnkr	Kostnader	Intäkter	Avskrivn	Internränta
Budget 2018	-197,8	0,0	-124,2	-6,7
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Generell effektivisering	5,1			
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Förstärkt parkskötsel	-15,0			
Kapitalkostnader			-10,3	-2,0
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-207,7	0,0	-134,5	-8,7
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Förstärkt parkskötsel	5,0			
Plan 2020	-202,7	0,0	-134,5	-8,7
Plan 2021	-202,7	0,0	-134,5	-8,7

Ekonomiskt bistånd

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-1 162,6	32,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Utbetalt bistånd	1,7	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-1 160,9	32,0
Plan 2020	-1 160,9	32,0
Plan 2021	-1 160,9	32,0

Arbetsmarknadsåtgärder

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-229,9	27,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	4,6	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-225,3	27,4
Plan 2020	-225,3	27,4
Plan 2021	-225,3	27,4

Arbetsmarknadsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-1 075,9	295,9
<i>Volymförändringar:</i>		
Gymnasial vuxenutbildning	-15,9	
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	21,5	
Unga till arbete eller studier	1,3	
Riktad arbetsmarknadssatsning unga arbetslösa i ytterstaden	2,0	
Uppsökande arbete mot nyanlända kvinnor	1,3	
Fler Stockholmsjobb och extratjänster, ökad handledning	2,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Utökade stödinsatser för studerande enligt utbildningsplikten	-9,9	
Uppsökande arbete enligt det kommunala aktivitetsansvaret (KAA)	-1,8	
Utökat uppsökande arbete UVAS 20-29 år	-4,7	
Förstärkt studievägledning ensamkommande	-1,5	
<i>Minskade intäkter för:</i>		
Statsbidrag flyktingmottagande		-65,1
<i>Ökade intäkter för:</i>		
Statsbidrag gymnasial vuxenutbildning		1,5
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-1 081,6	232,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Utökat uppsökande arbete UVAS 20-29 år	4,7	
Förstärkt studievägledning ensamkommande	1,5	
Plan 2020	-1 075,4	232,3
Plan 2021	-1 075,4	232,3

Bilaga 2:10

Exploateringsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter	Avskrivn	Internränta
Budget 2018	-117,7	2 582,3	-255,0	-923,0
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Generell effektivisering	3,1			
<i>Ökade intäkter för:</i>				
Markförvaltning - Tomträtter, arrenden, domar mm		79,1		
Förvaltningsuppdrag		2,8		
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändrade kapitalkostnader			-36,4	-100,7
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-114,6	2 664,2	-291,4	-1 023,7
<i>Ökade intäkter för:</i>				
Markförvaltning - Tomträtter, arrenden, domar mm		42,0		
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändrade kapitalkostnader			-9,4	-9,8
Plan 2020	-114,6	2 706,2	-300,8	-1 033,5
<i>Ökade intäkter för:</i>				
Markförvaltning - Tomträtter, arrenden, domar mm		107,8		
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändrade kapitalkostnader			-18,7	-28,9
Plan 2021	-114,6	2 814,0	-319,5	-1 062,4

Fastighetsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter	Avskrivn	Internränta
Budget 2018	-550,9	1 348,9	-405,9	-129,6
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Generell effektivisering	5,5			
Förstärkt trygghetsarbete	2,0			
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Fastighetsskatt	-2,1			
Förskola Södermalm	-0,1			
<i>Minskade intäkter för:</i>				
Katarinagaraget		-7,8		
<i>Minskade kostnader och intäkter för:</i>				
Försäljningsomkostnader	3,9	-3,9		
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>				
Nya och omförhandlade avtal	-6,1	51,4	-4,7	0,5
Burmanstorp 1, inhyring atelje Telestaden	-6,2	7,6	-0,7	-0,1
Övertagande av Skarpnäcks Gård	-3,4	11,7		
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändrad internränta				12,4
Påverkan komponentavskrivning			-3,5	-1,5
<i>Övrigt:</i>				
Reglering av förvaltningsuppdrag	21,7	5,9		
Förändringar idrottsnämnden	-0,3	4,6	12,0	-2,2
Effekten av investeringsprojekt	-0,2	-9,7	-3,3	-6,0
Övriga förändringar	8,0	-13,2	3,2	-4,0
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-528,2	1 395,5	-402,9	-130,5
<i>Minskade kostnader och intäkter för:</i>				
Försäljningsomkostnader	1,0	-1,0		
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>				
Nya och omförhandlade avtal	1,7	12,6		-13,3
Effekten av investeringsprojekt	-10,1	67,5	-48,5	-16,5
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Komponentavskrivning			-3,5	-1,5
Förändrad internränta				4,8
<i>Övrigt:</i>				
Reglering av förvaltningsuppdrag		-5,9		
Förändringar idrottsnämnden	-5,6	27,4	-14,9	-6,8
Övriga förändringar	7,2	1,8	-1,2	-0,4
Plan 2020	-534,0	1 497,9	-471,0	-164,2
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>				
Nya och omförhandlade avtal	0,3	11,1		-11,2
Effekten av investeringsprojekt	-1,8	72,5	-22,5	-15,5
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Komponentavskrivning			-3,5	-1,5
Förändrad intmränta				6,3
<i>Övrigt:</i>				
Förändringar idrottsnämnden	-1,8	7,7	-5,1	-0,9
Övriga förändringar	5,5	-1,9	-1,0	0,5
Plan 2021	-531,8	1 587,3	-503,1	-186,5

Idrottsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter	Avskrivn	Internränta
Budget 2018	-982,6	274,7	-5,9	-0,5
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Generell effektivisering	14,7			
Hyror fastighetsnämnden m.fl. (även SISAB och Akademiska hus ingår)	23,7			
Idrottsverksamhet med social verksamhet	2,0			
Implementering av idrotts- och friluftsprogram	1,3			
Utökat öppethållande idrottshallar helger och lov	3,3			
Föreningsstöd - insatser för nyanlända	1,0			
Föreningsstöd	3,0			
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Hyror fastighetsnämnden m.fl. (även SISAB och Akademiska hus ingår)	-29,5			
Skolkostnadsersättning, flytt från kulturnämnden	-1,2			
Skolkostnadsersättning, utökat anslag	-2,0			
Stöd till evenemang, projektet "Hand the ball"	-1,0			
Föreningsstöd för ökad integration	-6,0			
Förstärkt trygghetsarbete	-3,0			
<i>Minskade kostnader och intäkter för:</i>				
Driftkostnadsförändring (av nya anläggningar samt stängda simhallar)	23,4	-27,7		
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>				
Driftkostnadsförändring	-20,5	15,9		
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändring kapitalkostnader långsiktig investeringsplan			-1,0	-0,3
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-973,4	262,9	-6,9	-0,8
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Stöd till evenemang, projektet "Hand the ball"	0,5			
Hyror fastighetsnämnden m.fl. (även SISAB och Akademiska hus ingår)	2,2			
Föreningsstöd för ökad integration	6,0			
Förstärkt trygghetsarbete	3,0			
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>				
Hyror fastighetsnämnden m.fl. (även SISAB och Akademiska hus ingår)		2,8		
Driftkostnadsförändring (av nya anläggningar samt stängda simhallar)	-26,0	15,0		
Hyror fastighetsnämnden m.fl. (även SISAB och Akademiska hus ingår)	-46,3			
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändring kapitalkostnader långsiktig investeringsplan			0,6	
Plan 2020	-1 034,0	280,7	-6,3	-0,8
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Stöd till evenemang, projektet "Hand the ball"	0,5			
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Hyror fastighetsnämnden m.fl. (även SISAB och Akademiska hus ingår)	-16,7			
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>				
Driftkostnadsförändring (av nya anläggningar samt stängda simhallar)	-17,0	22,8		
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändring kapitalkostnader långsiktig investeringsplan			0,2	
Plan 2021	-1 067,2	303,5	-6,1	-0,8

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-1 036,5	96,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	15,5	
Hyra Medborgarhuset förskjuten tidplan till 2020	5,0	
Skolkostnadsersättning, flytt till idrottsnämnden	1,2	
Hyra Liljevalchs renovering förskjuten tidplan till 2020	3,5	
Visningsmöjligheter för film och samlingslokaler	4,0	
Bibliotek i ytterstaden	8,0	
Offentlig konst	2,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Hyra Medborgarhuset förskjuten tidplan halvår	-5,0	
Digital tillgänglighet Stadsmuseet	-2,3	
Hyra för Kulturskola i Husby halvår	-0,7	
Trygga och öppna bibliotek med fokus på ytterstaden	-8,0	
<i>Ökade intäkter för:</i>		
Kulturskolan		1,5
<i>Minskade kostnader och intäkter för:</i>		
Regionbibliotek Stockholm	8,5	-8,5
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-1 004,8	89,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Digital tillgänglighet Stadsmuseet	2,3	
Trygga och öppna bibliotek med fokus på ytterstaden	8,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Hyra för Kulturskola i Husby halvår	-0,7	
Hyreskostnadsökning Liljevalchs	-20,2	
Hyra Medborgarhuset förskjuten tidplan helår	-5,5	
Plan 2020	-1 020,9	89,9
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Hyra Medborgarhuset förskjuten tidplan helår	-5,4	
Plan 2021	-1 026,3	89,9

Kulturnämnden: stadsarkivet

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-90,1	28,7
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	2,3	
Förvaltning eDok	11,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Förvaltning eDok	-17,0	
Ny verksamhet Liljeholmskajen	-3,0	
Dubbla lokalhyror i samband med flytt	-1,0	
Lokalkostnader Liljeholmskajen	-2,9	
Kapitalkostnader Liljeholmskajen	-2,7	
<i>Ökade intäkter för:</i>		
Arkivveranser Liljeholmskajen		1,0
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-103,4	29,7
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Dubbla lokalhyror i samband med flytt	1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Förvaltning eDok	-3,0	
<i>Ökade intäkter för:</i>		
Arkivveranser Liljeholmskajen		1,0
Plan 2020	-105,4	30,7
<i>Ökade intäkter för:</i>		
Arkivveranser Liljeholmskajen		1,0
Plan 2021	-105,4	31,7

Kyrkogårdsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter	Avskrivn	Internränta
Budget 2018	-183,3	28,5	-16,5	-7,5
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Ekonomiskt bidrag till Gustav Vasa församling och Högalids församling före införandet av nytt ersättningssystem för begravningshuvudmän	11,1			
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Kolumbarium Högalids församling	-2,5			
Kapitalkostnader			-1,5	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-174,7	28,5	-18,0	-7,5
Plan 2020	-174,7	28,5	-18,0	-7,5
Plan 2021	-174,7	28,5	-18,0	-7,5

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-203,3	96,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	2,7	
Övervakning vatten	2,0	
Förstärkt klimatarbete	0,7	
Förstärkt kommunikation och nya e-tjänster	2,0	
Handlingsplan mikroplaster	1,0	
Hållbarhetsstrateg	0,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Deltagande tryggare Stockholm	-1,3	
Fortsatt arbete inrätta båtbottnvättar och provtagning		
båtuppläggningsplatser	-1,4	
Utredningsgrupp livsmedelsfusk	-1,3	
Fortsatt arbete klimatsmarta stockholmare	-1,0	
Arbete minskad fossil plast och mikroplast	-1,9	
Bostadsförsörjning miljö kvalitetsnormer för vatten	-0,7	
Miljöövervakning och biologisk mångfald	-2,2	
Stärkt kemikaliearbete och kemikalieplan	-1,7	
Ökad tillsyn fastighetsägare	-1,0	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-206,9	96,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Deltagande tryggare Stockholm	1,3	
Fortsatt arbete inrätta båtbottnvättar och provtagning		
båtuppläggningsplatser	1,4	
Utredningsgrupp livsmedelsfusk	0,9	
Arbete minskad fossil plast och mikroplast	1,9	
Bostadsförsörjning miljö kvalitetsnormer för vatten	0,7	
Stärkt kemikaliearbete och kemikalieplan	1,7	
Ökad tillsyn fastighetsägare	1,0	
Plan 2020	-198,0	96,1
Plan 2021	-198,0	96,1

Servicenämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-1,0	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Särskild satsning stödfunktion för användning av arbetsrättsliga villkor i samband med upphandlingar	1,0	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	0,0	0,0
Plan 2020	0,0	0,0
Plan 2021	0,0	0,0

Socialnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-1 576,7	397,8
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	15,7	
Intro stockholm	35,0	
Pilot Unga lagöverträdare	3,0	
Kompetensutvecklande insatser kring barnperspektivet i socialtjänsten	0,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Medel till SHIS för driften av genomgångsbostäder	-71,0	
Sociala merkostnader SHIS	-7,0	
Ökade kostnader för drift av genomgångsboenden	-45,0	
Köp av förtursverksamhet	-11,0	
Kompensation Fryshuset	-0,7	
Ökat antal samtal familjerådgivning	-2,5	
IOP ensamkommande barn och unga	-6,0	
Ökat sjuksköterskebehov inom LSS-hälsan	-1,5	
Utbildning unga lagöverträdare (vidare från pilot)	-0,5	
Implementering stadens ANDT-program	-1,0	
Utökade insatser Skolfam och förstärkt familjehemsvård	-4,0	
Stödinsatser för våldsutsatta kvinnor och barn	-3,0	
Fältassistenter och uppsökande arbete	-3,5	
Ökade insatser Bostad Först	-5,0	
Enheten för hemlösa samt socialjouren	-4,0	
Kompetensnivå stadsövergripande arbete	-3,0	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-1 691,2	397,8
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Utbildning unga lagöverträdare (vidare från pilot)	0,5	
Implementering stadens ANDT-program	1,0	
Plan 2020	-1 689,7	397,8
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Kompensation fryshuset	0,7	
Plan 2021	-1 689,0	397,8

Stadsbyggnadsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-441,2	267,2
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	3,5	
Områdesplanering	2,0	
Utveckling av SVA-analys	1,5	
Strategisk energiplanering, flytt till kommunstyrelsen	1,0	
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>		
Volymökning: plan, bygglov, stadsmätning	-9,4	9,4
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-442,6	276,6
Plan 2020	-442,6	276,6
Plan 2021	-442,6	276,6

Trafiknämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter	Avskrivn	Internränta
Budget 2018	-1 510,1	1 448,7	-484,0	-72,0
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Generell effektivisering	39,3			
Dagvattenhantering	2,0			
Ökat deltagande i plan- och bygglov	1,5			
Trygg, säkerhets och ordningsfrågor	1,0			
Utökat dubbdäcksförbud	1,0			
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Drift och underhåll nya områden	-27,0			
Ökat bostadsbyggande	-5,0			
Utvärderingsfunktion	-1,5			
Växande Stockholm	-1,5			
Växtbäddar	-1,0			
Strategisk funktion för skyfallshantering	-2,0			
Förstärkt renhållning	-11,0			
Levande Stockholm	-3,0			
Trädbeskäring	-5,0			
Miljözoner, kommunikation	-1,0			
Sopsaltning gångbanor och trottoarer	-5,0			
Ökad klottersanering	-5,0			
Förstärkt synpunktshantering	-2,0			
Utveckla Tyck till-appen	-1,0			
Dagvattenhantering	-1,0			
<i>Ökade intäkter för:</i>				
Upplåtelseverksamhet		22,0		
Felparkeringsavgifter		85,0		
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>				
Parkeringsverksamhet	-30,0	118,0		
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändringar kapitalkostnader			-75,0	-17,1
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-1 567,3	1 673,7	-559,0	-89,1
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Trädbeskäring	5,0			
Miljözoner, kommunikation	1,0			
Ökad klottersanering	5,0			
Förstärkt synpunktshantering	2,0			
Utveckla Tyck till-appen	1,0			
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Drift och underhåll nya områden	-19,6			
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändringar kapitalkostnader			-51,3	-5,8
Plan 2020	-1 572,9	1 673,7	-610,3	-94,9
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Drift och underhåll nya områden	-4,4			
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändringar kapitalkostnader			-49,6	-2,1
Plan 2021	-1 577,3	1 673,7	-659,9	-97,0

Utbildningsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-18 705,6	601,9
<i>Volymförändringar:</i>		
Förskola	0,9	
Grundskola	-298,9	
Grundsärskola (grundschablon + tilläggsschabloner)	-31,4	
Fritidsklubb	-3,0	
Fritidshem	-28,9	8,9
Gymnasieskola	-72,2	
Gymnasiesärskola (grundschablon + tilläggsschabloner)	-1,4	
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	374,0	
Introduktionsförskolor	1,6	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Höjd schablon förskola	-123,1	
Höjd schablon grundskola	-403,1	
Höjd schablon grundsärskola (grundschablon + tilläggsschabloner)	-19,4	
Höjd schablon fritidsklubb	-1,9	
Höjd schablon fritidshem	-75,4	
Höjd schablon gymnasieskola	-116,5	
Höjd schablon gymnasiesärskola (grundschablon + tilläggsschabloner)	-7,0	
Naturskola	-2,0	
<i>Minskade intäkter för:</i>		
Statsbidrag		-50,0
<i>Ökade intäkter för:</i>		
Avgifter förskola		15,3
Avgifter fritidshem		18,8
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-19 513,3	594,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Naturskola	2,0	
Plan 2020	-19 511,3	594,9
Plan 2021	-19 511,3	594,9

Äldrenämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-182,8	5,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	3,7	
Flytt av genomförande av VoB upphandling till kommunstyrelsen	1,0	
Utökat tryggt mottagande i hemmet	1,0	
Utveckling av hemtjänst	2,0	
Reflektionstid i hemtjänsten	0,3	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Digitala trygghetslarm	-4,5	
Matlyft (bl.a. dietistkompetens)	-3,0	
Helgöppet Äldre Direkt	-2,0	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-184,3	5,0
Plan 2020	-184,3	5,0
Plan 2021	-184,3	5,0

Överförmyndarnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2018	-57,8	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	0,6	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2019	-57,2	0,0
Plan 2020	-57,2	0,0
Plan 2021	-57,2	0,0

Investeringsstrategi

Bakgrund

Investeringsstrategin har arbetats fram i flera steg och är ett viktigt styrdokument med anledning av stadens tillväxttakt. Kommunstyrelsen ska under 2019 revidera investeringsstrategin. Staden har satt en hög ambitionsnivå med bostadsmålet 140 000 nya bostäder till 2030 med målsättningen att hälften av det som byggs ska vara hyresrätter, har bostadsåtaganden i samband med tunnelbanans utbyggnad samt satsar på ökade investeringar i miljö, kunskap och välfärd. Detta ökar kravet på prioriteringar i investeringsverksamheten och kostnadsmedvetenhet i projekten, med fokus på att begränsa investeringsutgifterna.

Syfte

Investeringsstrategins syfte är att med utgångspunkt i stadens långsiktiga planering för samhällsutvecklingen och stadens inriktningsmål, och med hänsyn tagen till de finansiella förutsättningarna, ge vägledning för investeringsprioriteringar i syfte att förverkliga ett jämlikt och hållbart Stockholm. Investeringsstrategin utgör ett steg mellan långsiktiga ambitioner och investeringsplaner. Investeringsstrategin syftar också till att öka samordningen och styrningen av stadens investeringsverksamhet, samt säkerställa att investeringsverksamheten bedrivs i enlighet med principen om god ekonomisk hushållning.

Utgångspunkter

Staden har en mycket hög tillväxttakt vilket ställer stora krav på prioriteringar såväl inom stadens investeringsverksamhet men också inom den löpande driften då investeringstakten avspeglas i ökade drifts- och kapitalkostnader. Det är av största vikt att de investeringskalkyler som upprättas i samband med investeringsbeslut också beaktar framtida driftskostnader.

Bostäder och infrastruktur är prioriterade investeringskategorier. Ett socialt värdeskapande perspektiv ska genomsyra planering och genomförande av stadens stadsutvecklingsprojekt. Efter prioriterad investeringskategori som bostäder och infrastruktur kommer därefter staden att satsa på investeringar i skolor samt i idrott och kultur. Stockholm behöver även höja ambitionerna för en hållbar omställning syftande till minskad klimatpåverkan genom att bygga in gröna lösningar som till exempel ekosystemtjänster i nya stadsmiljöer. Därför kommer investeringar i energieffektiviseringar och lösningar med låg klimatpåverkan att prioriteras inom samtliga kategorier.

I samband med beslut om nya investeringar, så kallade strategiska investeringar, ska omfattningen av stadens befintliga reinvesteringsbehov lyftas fram och utgöra en viktig beslutsparameter för fastställande av det totala investeringsutrymmet. I samband med beslut om nya investeringar ska även en jämförbarhetsanalys ingå i beslutsunderlaget för enskilda projekt och i långsiktiga prioriteringar och planer.

Vidare innebär överenskommelsen om en utbyggd tunnelbana att en större satsning på söderort bör göras. Cirka 40 000 bostäder ska byggas i tunnelbanans influensområde från Gullmarsplan till Hagsätra, Farsta strand och Skarpnäck.

Huvudteman

Investeringsstrategin delas in i sex huvudteman:

1. Stadens verksamhetsmål med bäring på investeringar
2. Ekonomisk hållbar balans mellan lönsamma och icke lönsamma projekt

3. Investeringskategorier
4. Investeringsstyper och finansiering
5. Finansiella nyckeltal
6. Styrning och uppföljning

Stadens verksamhetsmål med bäring på investeringar

Stadens växande befolkning är en grundläggande utmaning för framtiden. Takten i bostadsbyggandet måste hållas hög och staden kommer att bli tätare. I Stockholms stad planeras för 140 000 nya bostäder till år 2030. Bostadsmålet är det mål som därför ska prioriteras högst och som bedöms kommer utgöra störst andel av stadens totala nettoutgifter framöver. En växande region i form av ökad befolkning och ökad takt i bostadsbyggande kräver också investeringar i infrastruktur och framkomlighetsåtgärder. Exempel på sådana åtgärder är utbyggnad av kollektivtrafik, åtgärder för att skapa goda förutsättningar för gång- och cykeltrafik samt vägar. Det är viktigt att den långsiktiga planeringen för investeringar i samhällsservice såsom utbildning, kultur och idrott följer den demografiska utvecklingen.

Stockholm ska intensifiera omställningen till att bli en hållbar stad med höga ambitioner inom klimat och miljö. Stockholms klimatutsläpp från uppvärmning och trafik ska minska och andelen förnybar energi öka. Investeringar i energieffektivisering ska minska energiförbrukningen i såväl befintliga som nya byggnader. Gång-, cykel- och kollektivtrafik ska genomgående prioriteras.

Ekonomiskt hållbar balans mellan lönsamma och icke lönsamma projekt

Lönsamheten i exploateringarna är avgörande för hur många icke lönsamma projekt staden kommer att ha råd med då stadens finansiella resurser är begränsade. Staden måste därför begränsa mängden projekt där utgifter för markförvärv, evakuering, marksanering, överdäckningar och särskilda infrastrukturåtgärder blir alltför omfattande. För projekt med hög nettoexploateringsutgift per producerad lägenhet ska alternativa kalkyler med mindre omfattande investeringsåtgärder tas fram, oavsett lönsamhetsgrad.

Staden bör prioritera områden för bostadsexploatering där det finns eller planeras infrastrukturlösningar. Detta innebär också god hushållning eftersom det blir möjligt att utnyttja redan gjorda investeringar i väg- och ledningsnät, kommunikationer och till viss del även anläggningar för social service. I varje projekt ska ambitionen om blandade upplåtelseformer och minst 50 procent hyresrätter prövas. Med krav på bibehållen god projektekonomi kommer det att innebära ökade krav på anpassning av utgiftssidan i exploateringsprojekt. Det är viktigt att tidigt, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma såväl investeringsutgift som lönsamhetspotential i projekten.

Stadens fortsatta satsning på en tät, yteffektiv och hållbar stad med en utbyggnad i goda kollektivtrafiklägen eller där kollektivtrafik planeras har goda förutsättningar att resultera i lönsamma projekt. Det är samtidigt viktigt att staden strävar efter att säkerställa goda intäkter från de markvärden som skapas genom planläggningen för vissa av de områden där omvandlingspotentialen (från oattraktiv till attraktiv boendemiljö) är stor. Ett socialt värdeskapande perspektiv ska genomsyra planering och genomförande av stadens stadsutvecklingsprojekt. Staden bör noga studera vilka stadskvaliteter som genererar attraktivitet för att med större precision beräkna intäktssidan i exploateringsprojekt.

Investeringskategorier

Bostäder

Investeringar för att skapa byggbar mark för nya bostäder är den investeringskategori som staden fortsatt, inom tidsramen för investeringsstrategin, kommer att avsätta stora

resurser för. I varje projekt ska ambitionen om blandade upplåtelseformer och minst 50 procent hyresrätter prövas.

Infrastruktur

Investeringar i gång-, cykel- och kollektivtrafik ska prioriteras. Det ger förutsättningar för ökad framkomlighet, en bättre miljö och mindre klimatpåverkan.

Förskola och skola

Det är viktigt att staden har god beredskap för att den demografiska utvecklingen växlar över tid och att den långsiktiga planeringen för stadsutveckling och ny samhällsservice utvecklas. Ökningen av antalet yngre barn innebär ett ökat behov av förskolor och skolor. Samtidigt har Stockholm under de senaste åren inte klarat att investera i takt med de ökande behoven. Under de närmaste åren kommer antalet elever i Stockholms grundskolor fortsätta att öka markant. De demografiska förändringarna kommer att leda till omfattande behov av nya lokaler. Staden kommer därför att behöva söka ökad extern medverkan i skol- och förskoleutbyggnaden.

Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB, är stadens bolag som äger och förvaltar merparten av Stockholms förskolor, grundskolor och gymnasieskolor. Bolagets investeringar påverkar stadens förvaltningssektor genom förändrade lokalkostnader. Det är därför viktigt för investeringsplaneringen att underlag för prioriteringar tas fram med en gemensam lägesbild och under samordnade former med beställande nämnder; det vill säga stadsdelsnämnderna samt utbildningsnämnden.

Idrott

Idrottsinvesteringarna de kommande åren kan delas in i två huvudgrupper

- reinvestering i befintliga idrottsanläggningar
- nybyggnation och utveckling av idrottsanläggningar

Ambitionen ska vara att sprida investeringar i idrottsanläggningarna geografiskt samt följa översiktsplanens intentioner att stärka fokusområden, strategiska samband, stadsdelsutvecklingsområden och att skapa mötesplatser. Som ett resultat av långvarigt eftersatta investeringar i idrottsanläggningar kommer volymen de kommande åren att behöva öka. Planering av nya idrottsanläggningar ska ske i samverkan med stadens bostadsplanering och skolplanering i syfte att uppnå en effektivare användning av stadens gymnastiksalar och idrottshallar.

Kultur

Stadens kulturanläggningar bör ses som en samlad resurs för stadens invånare. Investeringar i kulturanläggningarna ska spridas geografiskt, bidra till att stärka kulturlivet också i ytterstaden samt följa intentionerna i översiktsplanen att stärka stadsdelsutvecklingsområden och att skapa mötesplatser.

Kommersiella lokaler

För att skapa en attraktiv region krävs att staden har en långsiktig beredskap för ett ökat behov av lokaler. I den växande regionen bedöms antalet arbetsplatser i staden öka markant till år 2030. I denna planering måste arbetsplatser planeras på ett sådant sätt att det möjliggör ett varierat utbud av arbetsplatser i hela Stockholm. Det är viktigt att antalet arbetsplatser planeras ur ett helhetsperspektiv.

Planeringen för arbetsplatser är särskilt viktig för utveckling av ytterstaden, framförallt i söderort. Här vill staden vända den historiskt negativa trenden att antalet arbetsplatser inte ökat i takt med antalet bostäder. Detta ska säkerställas genom en stadsövergripande styrning av större projekt. Den övergripande strategin för arbetsplatser utgörs av *Över-*

siktsplan för Stockholms stad tillsammans med Investeringsstrategin. I styrgruppsarbetet för större stadsutvecklingsprojekt ska dessa särskilt beakta stadens mål för arbetsplatsetablering. Nämnderna svarar för att uppföljning av antalet nya arbetsplatser sker inom ramen för sin verksamhetsplanering.

Staden ska endast i undantagsfall investera i nya renodlade kontorslokaler. Kontorshyresmarknaden är en väletablerad marknad som kan erbjuda effektiva kontorslokaler till marknadsmässiga hyror.

Staden, genom fastighetsnämnden, investerar också i större verksamhetsutvecklingsprojekt i samband med fastighetsnämndens uppdrag att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler för stadens hyresgäster (samt i vissa fall externa såsom stadens saluhallar) samt att bibehålla och utveckla fastighetsvärdena.

Omsorg

Efterfrågan på vård- och omsorgsboenden i staden kommer att öka på 2020-talet. De skiftande behoven ställer fortsatt krav på samplanering mellan stadsdelsnämnderna, inte minst när det gäller boendeplanering. Micasa Fastigheter i Stockholm AB är stadens bolag som äger och förvaltar vård- och omsorgsboenden, trygghetsboende samt seniorbostäder, och vars investeringar påverkar stadens förvaltningssektor.

Park- och grönområden

Grönare Stockholm - Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden är tillsammans med översiktsplanen vägledande i stadens arbete med att tillgodose behov av parker, grönområden och ekosystemtjänster. Inriktningen i stadens översiktsplan är att kvaliteter i parker och grönområden ska förstärkas i samband med att staden förtätas. Funktionerna i den ekologiska infrastrukturen ska behållas och förstärkningar av svaga avsnitt ska prövas. Möjligheter till mångfunktionella ytor ska tas tillvara.

Investeringstyper och finansiering

Stadens investeringar kan delas upp i två huvudtyper; strategiska investeringar (nyinvesteringar) och ersättningsinvesteringar (reinvesteringar). *Strategiska investeringar* är framtidsinriktade investeringar som skapar en större nytta än vad staden har idag. *Ersättningsinvesteringar* är sådana investeringar som ger en uppgradering av anläggningar till minst den tidigare fastställda tekniska nivån eller nya miljöbetingelser. Utgångspunkten är att de behåller samma nytta. Den största andelen av stadens investeringar planeras och genomförs för att skapa byggbar mark för nya bostäder, och är följaktligen av strategisk art. Investeringar i övrig infrastruktur bedöms vara av såväl strategisk som ersättningsart.

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden även medfinansierare i ett antal stora statliga infrastrukturprojekt.

Ersättningsinvesteringar/reinvesteringar

Reinvesteringsbehovet bedöms öka under den kommande tioårsperioden och även fortsatt fram till år 2030. Det är nödvändigt att successivt upprusta gatuytor, broar, tunnlar, parker, byggnader och idrottsanläggningar.

För att säkerställa funktionen och bevara värdet på stadens anläggningar och byggnader ska underhållsplaner och reinvesteringsprogram finnas. Planeringen av ersättningsinvesteringar ska utgöra en del av stadens långsiktiga investeringsplanering. Ersättningsinvesteringar ska i första hand finansieras med egna medel. Det innebär att ersättningsinvesteringarna kan genomföras utan att stadens ekonomi belastas av räntekostnader.

Strategiska investeringar

En stor del av stadens strategiska investeringar genomförs inom ramen för exploateringsprojekt i syfte att bygga bostäder. Exploateringsprojekten ska i huvudsak vara lönsamma. Det innebär att kalkylen för ett exploateringsprojekt i normalfallet ska bära investeringsutgifterna för den infrastruktur och det behov av kommunal service i form av till exempel förskolor, skolor och idrottsanläggningar som uppstår som en direkt konsekvens av bostadsprojektet. Inom ramen för strategiska investeringar kan, där så är lämpligt, ny innovativ teknik provas.

Medfinansiering

I syfte att uppnå stadens inriktningsmål har staden prioriterat att medfinansiera statliga infrastrukturprojekt. Utbetalningarna till medfinansiering minskar det kassaflöde som finns att tillgå för finansiering av stadens egna investeringar.

En finansiell förutsättning för stadens medfinansiering av statlig och regional infrastruktur är att den kan ske med egna medel. Utbetalningarna finansieras ur en avsättning av överskott från tidigare år. Mot bakgrund av stadens ökande investeringsvolym kan staden framöver istället behöva välja att låta överskott stärka det egna kapitalet och soliditeten, och finansiera stadens egna investeringar.

Finansiella nyckeltal

Ovan har beskrivits hur finansieringen av de olika investeringstyperna förutses ske. I och med att det egengenererade kassaflödet i första hand reserveras för reinvesteringar och medfinansiering kommer upplåning att behöva ske för de strategiska investeringar som inte kan finansieras med försäljningsinkomster, eller försäljning av andra anläggningstillgångar. Upplåning kan vara ett alternativ för lönsamma investeringar, där avkastningen/hyresintäkter kan finansiera amortering och räntekostnad. För att investeringsverksamheten ska vara förenlig med kraven på god ekonomisk hushållning, behöver förutom kravet på lönsamhet även andra finansiella nyckeltal beaktas.

Vilken investeringstakt som är ekonomiskt hållbar beror inte bara på storleken på investeringsutgifterna, utan även på i vilken grad investeringarna finansieras med egna eller lånade medel (egenfinansieringsgrad). Investeringsstrategin definierar därför även en målsättning för hur de olika investeringstyperna ska finansieras.

Kommunfullmäktige har beslutat att kommunkoncernens och stadens soliditet långsiktigt ska uppgå till lägst 34 procent, och att stadens kapitalkostnader får uppgå till maximalt 7 procent av nettodriftskostnaderna. Investeringsstrategin har kompletterats med nyckeltalet ”egenfinansieringsgrad” för styrning och uppföljning av investeringsverksamhetens finansiering. Nyckeltalet ”avskrivningar och räntenetto i förhållande till omsättning” har introducerats för att möjliggöra en sammanhållen uppföljning för kommunkoncernens investeringsverksamhet, inklusive bolagen.

Soliditet

Kommunfullmäktige har fastställt ett långsiktigt mål för stadens soliditet på 34 procent. Det innebär att 34 procent av de totala tillgångarna ska finansieras med eget kapital. En viktig förutsättning för att Stockholm ska kunna genomföra investeringsplanen med bibehållen finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansiering och upplåning. Lönsamma lånefinansierade investeringar som genererar intäkter som även täcker kostnaderna för drift, avskrivningar och ränta belastar inte resultaträkningen sett över en längre period. Investeringarna och nyupplåningen kommer dock att ha en negativ påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet. I och med att stadens kreditbetyg, upplåningskostnad och på sikt låneutrymme är beroende av att staden kan uppvisa starka finansiella nyckeltal är det därför viktigt att prioritera även bland lönsamma investeringar.

Egenfinansieringsgrad

Många av stadens investeringar, till exempel i gator, parker, skolor och idrottsanläggningar, ger ingen ekonomisk avkastning. Lånefinansiering av dessa investeringar innebär ökade räntekostnader som inte direkt möts av ökade intäkter. En målsättning är därför att på längre sikt åstadkomma en hög grad av egenfinansiering av investeringarna. Stadens ersättningsinvesteringar ska finansieras med egna medel. Det innebär att ersättningsinvesteringarna kan genomföras utan att stadens ekonomi belastas av räntekostnader. I den mån kassaflödet från den löpande verksamheten inte räcker för att finansiera reinvesteringar i verksamhetsfastigheter och infrastruktur, kan staden behöva budgetera/generera ett högre resultat för att öka egenfinansieringsgraden.

Stadens kapitalkostnader per nettodriftskostnader

Kommunfullmäktige har beslutat att kapitalkostnaderna (avskrivningar och internränta) får uppgå till maximalt 7 procent av stadens nettodriftskostnader. Syftet med nyckeltalet är att säkerställa att investeringsverksamheten inte begränsar budgetutrymmet för övrig verksamhet. Nyckeltalet kompletteras av nyckeltalet nedan, som mäter avskrivningar och verkligt räntenetto i förhållande till omsättning.

Avskrivningar och räntenetto i förhållande till omsättning

Detta kompletterande nyckeltal mäter hur stor del av verksamhetens intäkter, skatteintäkter och generella statsbidrag som tas i anspråk för att bära kostnaderna för avskrivningar och ränta. En fördel med nyckeltalet är att det även kan användas för uppföljning av bolagens, och därmed kommunkoncernens, samlade investeringsverksamhet.

Styrning och uppföljning

Arbetet med att implementera investeringsstrategin berör främst exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden samt de kommunala bolagen Micasa Fastigheter i Stockholm AB och Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB). I samband med budget och verksamhetsplanering lämnar dessa nämnder och bolagsstyrelser in prioriteringsunderlag genom stadens gemensamma beslutsstöd. Genom beslutsstödet samlas, kategoriseras och prioriteras investeringarna utifrån ett antal beslutskriterier. Vidare görs en beskrivning av investeringsportföljen utifrån stadens verksamhetsmål, hållbar balans mellan lönsamma och icke lönsamma projekt samt investeringskategorier och investeringstyper. Stadens investeringsstrategi utgör underlag för att ta fram berörda nämnders och bolagsstyrelsernas investeringsplaner.

Stadsledningskontoret har ett samordningsansvar för berörda nämnders och bolagsstyrelsernas investeringar och ansvarar för en aggregerad sammanställning och övergripande förvaltning av stadens investeringsportfölj. Stadens investeringsstrategi och översiktsplanens stadsbyggnadsmål och strategier följs årligen upp och vid behov justeras prioriteringar och åtgärdsprogram. Genom gemensamma forum för dialog med berörda nämnder och bolagsstyrelser under ledning av stadsledningskontoret skapas ett underlag för samlad prioritering av investeringar.

Stadsutvecklingsprojekt i de fokusområden och strategiska samband som pekas ut i översiktsplanen är särskilt viktiga, varför särskilda styrgrupper inrättas med en tydlig styrning och uppföljning kring vilka effekter som ska uppnås. Kommunstyrelsen ansvarar för initieringen av fokusprojekten och att organisera styrningen av dessa. Stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete ska vara utgångspunkt i analysen av de lokala behoven.

Stadens berörda nämnder och bolagsstyrelser ska i linje med stadens övergripande investeringsstrategi ha ett stort fokus på att uppnå kostnadseffektivitet och god ekonomisk

hushållning i samtliga investeringsprojekt. I samband med mycket stora investeringsprojekt bör stadens vedertagna projektkalkylering kompletteras med alternativa kalkyl- och riskhanteringsmetoder, såsom till exempel den så kallade *successivprincipen*¹.

Ansvar för uppföljningen ligger generellt hos den nämnd/bolagsstyrelse som genomför investeringsprojektet men större investeringar följs upp i särskild ordning av stadsledningskontoret i enlighet med stadens anvisningar för beslut, styrning och uppföljning av investeringar och andra stora projekt. Staden har definierat ett antal stadsövergripande projekt som "Koncernprojekt". Koncernprojekt ska omfatta samtliga investeringar som ingår i ett investeringsbeslut oavsett vilken nämnd/bolagsstyrelse som kommer att genomföra investeringsprojektet. Stadsledningskontoret anger de koncernprojekt för vilka en särskild uppföljning ska lämnas till kommunstyrelsen.

Stadsledningskontoret följer upp de ovan redovisade finansiella nyckeltalen och rapporterar i samband med bokslut.

¹ Successivprincipen är en metod för helhetsbedömning av projekt med avseende på tids- och kostnadsramar där både risker och möjligheter värderas inkluderat projektmiljöns omvärldsfaktorer. Successivmetoden innebär således att osäkerheter identifieras och värderas. Syftet med analyserna är att få fram en tillförlitlig bedömning/prognos av projektets slutliga kostnad inklusive eventuella hot och möjligheter. Metoden består av flera moment och inleds med att ta fram en underlagskalkyl. Det mest centrala momentet är den efterföljande osäkerhetsanalysen som utförs i en tvärsammansatt grupp och över förvaltningsgränserna i det fall investeringsprojektet är av stadsövergripande karaktär. Gruppanalysen genomförs i syfte att kvalitetssäkra och riskvärdera kalkylen

Investeringsplan för stadens nämnder

Mnkr	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Arbetsmarknadsnämnden						
Inventarier och maskiner	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0
Investeringsplan, netto	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0
Exploateringsnämnden						
Långsiktig investeringsplan, netto	-3 350,0	-3 150,0	-3 150,0	-3 150,0	-3 150,0	-3 150,0
varav <i>Cykelplan</i>	-40,0					
Investeringsplan totalt, netto	-3 350,0	-3 150,0	-3 150,0	-3 150,0	-3 150,0	-3 150,0
Utgift	-4 000,0	-4 000,0	-4 000,0	-4 000,0	-4 000,0	-4 000,0
Inkomster	650,0	850,0	850,0	850,0	850,0	850,0
varav <i>exploateringsinkomster</i>	200,0	400,0	400,0	400,0	400,0	400,0
varav <i>övriga inkomster</i>	450,0	450,0	450,0	450,0	450,0	450,0
Fastighetsnämnden						
Långsiktig investeringsplan, netto	-740,0	-720,0	-440,0	-300,0	-300,0	-300,0
Utökad investeringsplan, netto	-779,0	-1 170,0	-1 346,0	-1 193,0	-1 143,0	-373,0
varav <i>Bostadsrätter, förvärv (LSS, förskolor)</i>	-300,0	-300,0	-300,0	-300,0	-300,0	-300,0
varav <i>Stockholms Livsmedelscentrum</i>	-95,0	-100,0	-250,0	-400,0	-387,0	-43,0
varav <i>Stadsbiblioteket</i>	-49,0	-50,0	-120,0	-217,0	-207,0	
varav <i>Kulturhuset</i>	-158,0	-520,0	-386,0			
varav <i>Bergum Liljeholmen</i>	-70,0					
varav <i>Tekniska nämndhuset</i>	-107,0	-200,0	-290,0	-276,0	-249,0	-30,0
Långsiktig investeringsplan, idrottsinvesteringar	-490,0	-770,0	-340,0	-340,0	-340,0	-340,0
varav <i>reinvesteringar</i>	-245,0					
varav <i>nyinvesteringar</i>	-245,0					
Utökad investeringsplan, idrottsinvesteringar	-54,0	-60,0	-98,0	-165,0	-165,0	-86,0
varav <i>Vårbergs IP, multihall</i>		-30,0	-68,0	-135,0	-135,0	-56,0
varav <i>ersättningsinvesteringar</i>	-54,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Investeringsplan, netto	-2 063,0	-2 720,0	-2 224,0	-1 998,0	-1 948,0	-1 099,0
Idrottsnämnden						
Långsiktig investeringsplan	-6,8	-4,8	-4,8	-4,8	-4,8	-4,8
Inventarier och maskiner	-15,0	-17,0	-17,0	-17,0	-17,0	-17,0
Utökad investeringsplan inventarier och maskiner	-18,5	-14,0	-19,0	-2,0		
Utökad investeringsplan friluft (Ågesta)	-20,0	-12,0				
Investeringsplan, netto	-60,3	-47,8	-40,8	-23,8	-21,8	-21,8
Kommunstyrelsen m.m.						
Inventarier och maskiner	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Investeringsplan, netto	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Kulturnämnden: kulturförvaltningen						
Inventarier och maskiner	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3
Utökad investeringsplan inventarier och maskiner	-25,0	-11,0	-27,5	0,0	0,0	0,0
varav <i>Stadsmuseet</i>	-20,0	-11,0				
varav <i>Medborgarhuset</i>			-17,5			
varav <i>Liljevalchs</i>			-10,0			
varav <i>ytterstadsbibliotek</i>	-5,0					
Investeringsplan, netto	-31,3	-17,3	-33,8	-6,3	-6,3	-6,3
Kulturnämnden: stadsarkivet						
Inventarier och maskiner	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Utökad investeringsplan inventarier bergum	-55,0					
Investeringsplan, netto	-56,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Kyrkogårdsnämnden						
Långsiktig investeringsplan, netto	-20,0	-30,0	-30,0	-30,0	-20,0	-20,0
Utökad investeringsplan, netto	-46,0	-152,6	-148,5	-67,0	-22,5	-22,5
varav <i>begravningsplats Järva</i>	-15,0	-90,0	-128,0	-67,0	-22,5	-22,5
varav <i>ombyggnad av arbetslokaler N:a begravningsplatsen</i>		-10,0				
varav <i>kistgravkvarter Räcksta</i>	-10,0	-9,0				
varav <i>bevattningsanläggning Skogskyrkogården</i>	-10,0					
varav <i>arbetslokaler, staket m.m</i>	-11,0	-6,1				
varav <i>Ceremonilokal Strandkyrkogården</i>		-25,0	-8,0			
varav <i>året runt vattenledning</i>		-12,5	-12,5			
Investeringsplan, netto	-66,0	-182,6	-178,5	-97,0	-42,5	-42,5

Bilaga 3:9

Miljö- och hälsoskyddsnämnden						
Inventarier och maskiner	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
Investeringsplan, netto	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
Service­nämnden						
Inventarier och maskiner	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Investeringsplan, netto	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Socialnämnden						
Inventarier och maskiner	-4,7	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Investeringsplan, netto	-4,7	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Stadsbyggnadsnämnden						
Inventarier och maskiner	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Investeringsplan, netto	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Trafiknämnden						
Långsiktig investeringsplan, netto	-830,0	-900,0	-1 020,0	-985,0	-985,0	-730,0
<i>varav cykel</i>	-310,0	-200,0	-250,0	-275,0	-275,0	
<i>varav framkomlighet</i>		-140,0	-165,0	-105,0	-90,0	
Utökad investeringsplan, netto	-670,5	-130,0	-100,0	0,0	0,0	0,0
<i>varav investering i grönstruktur</i>	-130,0	-130,0	-100,0			
Investeringsplan totalt, netto	-1 500,5	-1 030,0	-1 120,0	-985,0	-985,0	-730,0
Utgift	-1 570,5	-1 145,0	-1 120,0	-985,0	-985,0	-730,0
Inkomst	70,0	115,0				
Utbildningsnämnden						
Inventarier och maskiner	-135,0	-135,0	-135,0	-135,0	-135,0	-135,0
Investeringsplan, netto	-135,0	-135,0	-135,0	-135,0	-135,0	-135,0
Äldrenämnden						
Inventarier och maskiner	-0,5	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9
Investeringsplan, netto	-0,5	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9
Överförmyndarnämnden						
Inventarier och maskiner	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Investeringsplan, netto	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Stadsdelsnämnderna						
Inventarier och maskiner	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Stadsmiljö, park- och grönområden, tillgänglighet	-195,0	-195,0	-195,0	-195,0	-195,0	-195,0
Investeringsplan, netto	-225,0	-225,0	-225,0	-225,0	-225,0	-225,0
Central medelsreserv 4						
Centralt redovisade investeringsmedel (-)	-600,0	-400,0	-400,0	-400,0	-400,0	-400,0
<i>varav klimatinvesteringar</i>	-310,0	-200,0	-200,0	-200,0	-200,0	
<i>varav Trygghetsmedel</i>	-100,0	-100,0				
<i>varav Vattenprogrammet</i>	-25,0	-40,0				
Investeringsplan, netto	-600,0	-400,0	-400,0	-400,0	-400,0	-400,0
Totalt						
Inventarier och maskiner	-277,4	-220,6	-225,6	-208,6	-206,6	-206,6
Långsiktig investeringsplan, netto	-5 631,8	-5 769,8	-5 179,8	-5 004,8	-4 994,8	-4 739,8
Utökad investeringsplan, netto	-1 594,5	-1 535,6	-1 720,0	-1 425,0	-1 330,5	-481,5
Central medelsreserv 4	-600,0	-400,0	-400,0	-400,0	-400,0	-400,0
Investeringsplan totalt, netto	-8 103,7	-7 926,0	-7 525,4	-7 038,4	-6 931,9	-5 827,9
Utgifter, brutto	-8 823,7	-8 891,0	-8 375,4	-7 888,4	-7 781,9	-6 677,9
Inkomster, brutto	720,0	965,0	850,0	850,0	850,0	850,0

Specifikation av investeringsplan för stadsdelsnämnderna

Mnkr	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stadsdelsnämnd Rinkeby-Kista						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-11,5	-12,6	-12,6	-12,6	-5,8	-5,8
Inventarier och maskiner	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8
Investeringsplan, netto	-13,3	-14,4	-14,4	-14,4	-7,6	-7,6
Stadsdelsnämnd Spånga-Tensta						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-10,6	-10,0	-10,5	-10,2	-4,4	-4,4
Inventarier och maskiner	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
Investeringsplan, netto	-12,0	-11,4	-11,9	-11,6	-5,8	-5,8
Stadsdelsnämnd Hässelby-Vällingby						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-16,8	-17,2	-17,6	-16,7	-9,2	-9,2
Inventarier och maskiner	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9
Investeringsplan, netto	-19,7	-20,1	-20,5	-19,6	-12,1	-12,1
Stadsdelsnämnd Bromma						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-17,2	-18,2	-17,2	-18,2	-9,2	-9,2
Inventarier och maskiner	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9
Investeringsplan, netto	-20,1	-21,1	-20,1	-21,1	-12,1	-12,1
Stadsdelsnämnd Kungsholmen						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-12,9	-13,7	-14,2	-13,0	-6,2	-6,2
Inventarier och maskiner	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9
Investeringsplan, netto	-14,8	-15,6	-16,1	-14,9	-8,1	-8,1
Stadsdelsnämnd Norrmalm						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-16,4	-15,6	-15,6	-14,6	-8,6	-8,6
Inventarier och maskiner	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7
Investeringsplan, netto	-19,1	-18,3	-18,3	-17,3	-11,3	-11,3
Stadsdelsnämnd Östermalm						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-12,9	-12,5	-13,0	-14,0	-7,0	-7,0
Inventarier och maskiner	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2
Investeringsplan, netto	-15,1	-14,7	-15,2	-16,2	-9,2	-9,2
Stadsdelsnämnd Södermalm						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-20,0	-19,7	-19,7	-19,7	-9,7	-9,7
Inventarier och maskiner	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
Investeringsplan, netto	-23,1	-22,8	-22,8	-22,8	-12,8	-12,8
Stadsdelsnämnd Enskede-Årsta-Vantör						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-18,6	-18,7	-17,9	-18,0	-9,9	-9,9
Inventarier och maskiner	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
Investeringsplan, netto	-21,7	-21,8	-21,0	-21,1	-13,0	-13,0
Stadsdelsnämnd Skarpnäck						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-11,8	-12,0	-11,9	-11,2	-5,2	-5,2
Inventarier och maskiner	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7
Investeringsplan, netto	-13,5	-13,7	-13,6	-12,9	-6,9	-6,9
Stadsdelsnämnd Farsta						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-12,2	-12,4	-12,4	-13,9	-5,9	-5,9
Inventarier och maskiner	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9
Investeringsplan, netto	-14,1	-14,3	-14,3	-15,8	-7,8	-7,8
Stadsdelsnämnd Älvsjö						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-8,7	-6,7	-6,7	-7,7	-2,7	-2,7
Inventarier och maskiner	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
Investeringsplan, netto	-9,6	-7,6	-7,6	-8,6	-3,6	-3,6
Stadsdelsnämnd Hägersten-Liljeholmen						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-15,1	-14,9	-14,9	-14,9	-6,9	-6,9
Inventarier och maskiner	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2
Investeringsplan, netto	-17,3	-17,1	-17,1	-17,1	-9,1	-9,1
Stadsdelsnämnd Skärholmen						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-10,3	-10,8	-10,8	-10,3	-4,3	-4,3
Inventarier och maskiner	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
Investeringsplan, netto	-11,6	-12,1	-12,1	-11,6	-5,6	-5,6
Investeringar i stadsmiljö, ofördelat stadsdelsnämnd	0,0	0,0	0,0	0,0	-100,0	-100,0

Investeringsplan för bolag inom Stockholm Stadshus AB 2019-2021

Mnkr	2018	2019	2020	2021
AB Svenska Bostäder				
Investeringsplan, bruttoutgifter	2 444,0	2 205,0	2 370,0	2 480,0
AB Familjebostäder				
Investeringsplan, bruttoutgifter	2 364,0	2 290,0	2 300,0	2 300,0
AB Stockholmshem				
Investeringsplan, bruttoutgifter	2 465,0	2 546,0	3 036,0	2 542,0
Bostadsförmedlingen i Stockholm AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	3,0	1,0	0,0	0,0
Micasa Fastigheter i Stockholm AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	400,0	425,0	450,0	475,0
Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)				
Investeringsplan, bruttoutgifter	3 200,0	2 600,0	3 300,0	3 600,0
Stockholm Vatten och Avfall AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	2 328,0	3 186,0	3 360,0	3 886,0
Stockholms Hamn AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	1 173,0	1 154,0	546,0	135,0
AB Stokab				
Investeringsplan, bruttoutgifter	200,0	200,0	200,0	200,0
Stockholms Stads Parkerings AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	250,0	418,0	550,0	363,0
Stockholm Stadsteater AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	11,0	70,0	40,0	12,0
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	35,0	69,0	201,0	258,0
Stockholm Business Region AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	0,0	0,0	0,0	2,0
S:t Erik Markutveckling AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	100,0	80,0	282,0	32,0
S:t Erik Försäkring AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	0,0	0,0	0,0	0,0
S:t Erik Livförsäkring AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	9,0	0,0	0,0	0,0
TOTAL INVESTERINGSPÅN, bruttoutgifter för bolag i koncernen Stockholms Stadshus AB	-15 553,0	-15 244,0	-16 635,0	-16 285,0
INVESTERINGSPÅN, bruttoutgifter för stadens nämnder	-8 823,7	-8 891,0	-8 375,4	-7 888,4
TOTAL INVESTERINGSPÅN, bruttoutgifter för bolag i koncernen Stockholms Stadshus AB samt stadens nämnder	-24 376,7	-24 135,0	-25 010,4	-24 173,4

Pågående genomförandeprojekt som kommunfullmäktige beslutat om

Exploateringsnämnden	Dnr	Utgift Mnkr	Inkomst Mnkr
<i>Hammarby Sjöstad</i>			
Kvarteret Fredriksdal	302-0751/2011	-209,0	133,0
Kvarteret Lugnet 3, bostäder	302-1477/2014	-127,9	226,4
Kvarteren Påsen och Godsvagnen	123-2060/2015	-57,7	18,4
<i>Nordvästra Kungsholmen</i>			
Ombyggnad av trafikplats Lindhagensgatan på Kungsholmen	314-2822/2010	-400,0	
Kristineberg, Krillans krog, bostäder	311-1873/2012	-69,0	
<i>Norra Djurgårdsstaden</i>			
Genomförandebeslut 3, detaljplan Västra samt sopsuganläggning	302-0806/2010	-763,0	149,0
Genomförandebeslut 5, bostäder inom Norra 2, Hjorthagen	302-0526/2012	-281,0	
Genomförandebeslut 13, Kolkajen-Ropsten	123-1339/2017	-345,0	
Reviderat genomförandebeslut Bobergsgatan	123-1339/2017	-500,0	19,0
Gasverket, reviderat genomförandebeslut 11	123-1339/2017	-1 071,0	110,0
Ångsbotten, bostäder	302-1935/2013	-313,0	180,0
Bygglogistikcenter i Hjorthagen	302-1936/2013	-144,0	133,0
Gasklocka 3 och 4	302-0284/2014	-99,0	400,0
Genomförandebeslut 8, Brofästet, bostäder	123-0399/2015	-270,0	1 050,0
Kvarteret Jackproppen	123-0744/2016	-88,0	112,0
Hagastaden	311-0196/2010	-10 400,0	8 250,0
Slussen - reviderat genomförandebeslut	123-1103/2015	-12 100,0	2 200,0
Albano, studentbostäder	311-1852/2012	-168,0	
Archimedes	KS 2018/746	-116,0	64,0
Brandstegen	123-1529/2016	-112,3	
Bromma Center	302-1401/2009	-172,0	
Bromma, Västerled	123-0556/2016	-71,0	
Bromstens industriområde etapp 1, reviderat genomförandebeslut	KS 2018/487	-910,0	65,3
Bromstens industriområde etapp 2	KS 2018/487	-144,0	266,2
Bryggvägen, reviderat genomförandebeslut	KS 2018/759	-129,0	36,0
Hässelby Gård, bostäder	302-0921/2014	-55,0	46,0
Kista Gård 2, bostäder	123-0265/2015	-31,0	140,0
Mariehäll - utbyggnad av Annedal	302-0793/2007	-420,0	
Nobel Center	123-0485/2016	-227,0	1,3
Nybohovsbacken, bostäder	302-0420-2014	-71,0	103,0
Näskubben	123-1532/2016	-58,0	
Persikan	123-2113/2016	-800,7	
Perstorp	123-2111/2016	-105,0	
Primus 1, bostäder	123-1633/2017	-531,0	178,0
Rinkeby Allé, bostäder	123-2065/2015	-124,0	
Rinkebyterassen, bostäder	302-0312/2013	-135,0	
Rosenlundsparken, bostäder, reviderat genomförandebeslut	KS 2018/445	-193,2	
Rågsveds naturreservat	KS 2018/652	-54,9	
Stadshagen	KS 2018/489	-693,0	48,0
Svedmyra, bostäder	302-1053/2013	-58,2	99,6
Södermalm, Mariagårdstjärnan, reviderat genomförandebeslut	2017/002040	-199,0	
Torshamnsgatan, ombyggnad	314-0707/2012	-75,0	
Ulvsunda Stockholm Induktorn 33	302-0507/2011	-104,0	
Värbergstoppen, Fokus Skärholmen	123-1634/2017	-91,4	
Årsta, Packrummet, bostäder	123-1640/2015	-214,0	6,6
Årstadal, Liljeholmen	302-4813/2004	-348,4	
Årstafältet, etapp 1, bostäder	123-1519/2015	-999,0	104,0
Årstastråket, etapp 1, bostäder	302-0481/2012	-170,0	
Årstastråket, etapp 2, reviderat genomförandebeslut	123-1502/2017	-180,0	
Ålvsjö centrum	302-2733/2009	-322,0	
Fastighetsnämnden			
Stadsmuseet, reviderat genomförandebeslut	122-0243/2016	-140,0	
Högdalens sim- och idrotts hall, reviderat genomförandebeslut	KS 2018/594	-160,0	
Östermalmshallen, reviderat genomförandebeslut	122-2027/2017	-980,0	
Stockholms Livsmedelscentrum		-1 239,0	
Liljevalchs konsthall, reviderat genomförandebeslut	122-290/2017	-395,0	
Utomhusbad på Järvafältet	146-1639/2017	-310,0	
Medborgarhuset, reviderat genomförandebeslut	122-1641/2017	-1 000,0	
Upprustning av tekniska installationer Kultur- och teaterhuset	122-1828/2017	-990,0	
Ombyggnad av Tekniska nämndhuset	122-1830/2017	-1 094,0	
Västberga 1:1, Malarhöjdens IP, gymnastikhall	123-1770/2016	-80,0	
Solberga 2:1, Kämpetorpshallen	122-2118/2016	-170,0	
Likrikaren 1 - Västberga IP, idrotts hall och omkl	122-2116/2016	-89,0	
Fullstor idrotts hall i Hjorthagen	122-0682/2016	-115,0	
Trafiknämnden			
Reinvesteringsprogram, offentlig belysning och trafiksignaler	314-0476/2011	-740,0	
Nord/Sydaxeln	314-1124/2010	-1 580,0	
Norra Länken	314-0216/2009	-850,0	
Sergels Torgs tätsikt - renovering	314-0932/2012	-1 650,0	167,0
Södermälarsstrand, förstärkning och cykelåtgärder	124-1097/2017	-130,0	
Bro mellan Rinkeby och Stora Ursvik	314-1561/2012	-103,0	22,0
Reinvesteringsprogram, gatuytor	314-0314/2013	-625,0	
Gång- och cykelåtgärder på Lidingövägen	124-0953/2015	-57,0	
Cykelbana på Värtavägen	123-1521/2015	-58,0	

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 604,2	-1 619,4	-1 621,6	-1 626,1
Drift och underhåll	-1 595,9	-1 610,7	-1 612,9	-1 617,4
Avskrivningar	-7,9	-8,2	-8,2	-8,2
Internräntor	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5
Intäkter	33,2	38,1	38,1	38,1
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 571,0	-1 581,3	-1 583,5	-1 588,0
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-13,3	-14,4	-14,4	-14,4
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-13,3	-14,4	-14,4	-14,4

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
Ungdomens Hus, kostnader	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Dagverksamhet för äldre invandrare	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 151,9	-1 156,5	-1 158,5	-1 162,2
Drift och underhåll	-1 145,5	-1 150,0	-1 152,0	-1 155,7
Avskrivningar	-6,1	-6,1	-6,1	-6,1
Internräntor	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4
Intäkter	30,6	32,8	32,8	32,8
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 121,3	-1 123,7	-1 125,7	-1 129,4
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-12,0	-11,4	-11,9	-11,6
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-12,0	-11,4	-11,9	-11,6

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
--	--	--	--	--

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 949,4	-1 981,5	-1 986,7	-1 995,8
Drift och underhåll	-1 939,1	-1 969,9	-1 975,1	-1 984,2
Avskrivningar	-9,9	-11,0	-11,0	-11,0
Internräntor	-0,4	-0,6	-0,6	-0,6
Intäkter	51,7	55,6	55,6	55,6
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 897,7	-1 925,9	-1 931,1	-1 940,2
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-19,7	-20,1	-20,5	-19,6
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-19,7	-20,1	-20,5	-19,6
Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				

Bromma stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 608,0	-1 631,4	-1 637,0	-1 645,9
Drift och underhåll	-1 597,6	-1 622,0	-1 627,6	-1 636,5
Avskrivningar	-9,8	-8,7	-8,7	-8,7
Internräntor	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7
Intäkter	53,2	56,4	56,4	56,4
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 554,8	-1 575,0	-1 580,6	-1 589,5
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-20,1	-21,1	-20,1	-21,1
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-20,1	-21,1	-20,1	-21,1

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
Språkförskola, kostnader	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8
Språkförskola, intäkter	0,1	0,1	0,1	0,1
Korttidsboendet Kinesen, demens	-4,6	-4,6	-4,6	-4,6

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 218,2	-1 232,4	-1 237,7	-1 245,8
Drift och underhåll	-1 206,9	-1 220,0	-1 225,3	-1 233,4
Avskrivningar	-10,7	-11,7	-11,7	-11,7
Internräntor	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7
Intäkter	41,6	43,0	43,0	43,0
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 176,6	-1 189,4	-1 194,7	-1 202,8
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-14,8	-15,6	-16,1	-14,9
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-14,8	-15,6	-16,1	-14,9

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
Habiliteringsenheten i Stadshagen, Kostnader	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5
Habiliteringsverksamheten, kostnader	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Habiliteringsverksamhet för barn, kostnader	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
Förskola för döva och hörselskadade barn, kostnader	-6,2	-6,2	-6,2	-6,2

Norrmalms stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 137,3	-1 169,0	-1 173,8	-1 181,2
Drift och underhåll	-1 128,9	-1 159,1	-1 163,9	-1 171,3
Avskrivningar	-8,0	-9,3	-9,3	-9,3
Internräntor	-0,4	-0,6	-0,6	-0,6
Intäkter	35,7	39,1	39,1	39,1
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 101,6	-1 129,9	-1 134,7	-1 142,1
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-19,1	-18,3	-18,3	-17,3
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-19,1	-18,3	-18,3	-17,3
Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
Vasaträffen	-2,6	-2,6	-2,6	-2,6

Östermalms stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 430,7	-1 475,5	-1 483,4	-1 495,0
Drift och underhåll	-1 423,5	-1 467,6	-1 475,5	-1 487,1
Avskrivningar	-6,8	-7,4	-7,4	-7,4
Internräntor	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5
Intäkter	44,2	47,2	47,2	47,2
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 386,5	-1 428,3	-1 436,2	-1 447,8
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-15,1	-14,7	-15,2	-16,2
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-15,1	-14,7	-15,2	-16,2

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
--	--	--	--	--

Södermalms stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-2 383,5	-2 420,3	-2 431,0	-2 446,7
Drift och underhåll	-2 365,4	-2 400,2	-2 410,9	-2 426,6
Avskrivningar	-17,2	-18,8	-18,8	-18,8
Internräntor	-0,9	-1,3	-1,3	-1,3
Intäkter	72,4	73,9	73,9	73,9
Summa stadsdelsnämnd - netto	-2 311,1	-2 346,4	-2 357,1	-2 372,8
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-23,1	-22,8	-22,8	-22,8
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-23,1	-22,8	-22,8	-22,8

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
Träffpunkt för synskadade	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
Club Reimers, kostnader	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8
Club Reimers, intäkter	1,8	1,8	1,8	1,8
Tellus fritidscenter	-4,7	-4,7	-4,7	-4,7
Hornskroken	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0
Mariahissen/Tanto Servicehus	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
Språkförskola Bamse, kostnader	-8,9	-8,9	-8,9	-8,9
Språkförskola Bamse, intäkter	0,6	0,6	0,6	0,6
Reimers förskola, kostnader	-10,5	-10,5	-10,5	-10,5
Reimers förskola, intäkter	0,2	0,2	0,2	0,2

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-2 378,0	-2 382,3	-2 389,1	-2 400,3
Drift och underhåll	-2 368,2	-2 371,8	-2 378,6	-2 389,8
Avskrivningar	-9,3	-9,9	-9,9	-9,9
Internräntor	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6
Intäkter	70,8	74,9	74,9	74,9
Summa stadsdelsnämnd - netto	-2 307,2	-2 307,4	-2 314,2	-2 325,4
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-21,7	-21,8	-21,0	-21,1
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-21,7	-21,8	-21,0	-21,1

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
Svedmyrabadet, kostnader	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9
Svedmyrabadet, intäkter	0,2	0,2	0,2	0,2

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 174,8	-1 164,8	-1 167,8	-1 172,8
Drift och underhåll	-1 165,5	-1 154,9	-1 157,9	-1 162,9
Avskrivningar	-8,8	-9,2	-9,2	-9,2
Internräntor	-0,5	-0,7	-0,7	-0,7
Intäkter	32,5	35,4	35,4	35,4
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 142,3	-1 129,4	-1 132,4	-1 137,4
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-13,5	-13,7	-13,6	-12,9
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-13,5	-13,7	-13,6	-12,9
Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
Judiska hemmet	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5

Farsta stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 625,7	-1 653,9	-1 659,6	-1 668,4
Drift och underhåll	-1 617,5	-1 644,0	-1 649,7	-1 658,5
Avskrivningar	-7,8	-9,4	-9,4	-9,4
Internräntor	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5
Intäkter	48,2	52,5	52,5	52,5
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 577,5	-1 601,4	-1 607,1	-1 615,9
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-14,1	-14,3	-14,3	-15,8
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-14,1	-14,3	-14,3	-15,8
Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				

Älvsjö stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-651,3	-671,1	-673,1	-676,2
Drift och underhåll	-647,3	-666,9	-668,9	-672,0
Avskrivningar	-3,7	-3,9	-3,9	-3,9
Internräntor	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Intäkter	20,2	21,5	21,5	21,5
Summa stadsdelsnämnd - netto	-631,1	-649,6	-651,6	-654,7
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-9,6	-7,6	-7,6	-8,6
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-9,6	-7,6	-7,6	-8,6

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
--	--	--	--	--

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-2 009,4	-2 029,2	-2 034,8	-2 043,7
Drift och underhåll	-1 999,4	-2 018,4	-2 024,0	-2 032,9
Avskrivningar	-9,5	-10,1	-10,1	-10,1
Internräntor	-0,5	-0,7	-0,7	-0,7
Intäkter	77,8	80,8	80,8	80,8
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 931,6	-1 948,4	-1 954,0	-1 962,9
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-17,3	-17,1	-17,1	-17,1
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-17,3	-17,1	-17,1	-17,1

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
--	--	--	--	--

Skärholmens stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2019 och inriktning för 2020 och 2021

Mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 230,8	-1 230,7	-1 233,4	-1 238,1
Drift och underhåll	-1 220,1	-1 219,3	-1 222,0	-1 226,7
Avskrivningar	-10,2	-10,8	-10,8	-10,8
Internräntor	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6
Intäkter	25,4	26,8	26,8	26,8
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 205,4	-1 203,9	-1 206,6	-1 211,3
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-11,6	-12,1	-12,1	-11,6
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-11,6	-12,1	-12,1	-11,6

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
--	--	--	--	--

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort	Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	2,8%	2,8%	2,8%
	Andel kursdeltagare inom grund-läggande vuxenutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs	85%	85%	85%
	Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, högskoleförberedande kurser, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	74%	75%	76%
	Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, yrkesutbildning, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	90%	90%	90%
	Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,6%	1,6%	1,6%
	Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,1%	1,1%	1,1%
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000	9 000	9 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050	1 100	1 100
	Andel unga som varken arbetar eller studerar	Fastställs 2019	Fastställs 2019	Fastställs 2019
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel aspiranter som är självförsörjande sex månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel kursdeltagare inom sf med godkänt betyg efter fullföljd kurs	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Bilaga 5:2

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	platser för verksamhetsförlagd utbildning			
	Genomsnittlig inskrivningstid för unga aspiranter (18-29 år) som avslutas från Jobbtorg Stockholm	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	Andel stockholmare som upplever trygghet i den stadsdel där de bor	77%	78%	79%
	Stockholmarnas nöjdhet med renhållning och städning	71%	72%	73%
	Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden	71%	72%	73%
	Stockholmarnas nöjdhet med stadsmiljön	88%	88%	89%
	Upplevd trafiksäkerhet för gående och cyklister	66%	67%	68%
Obligatorisk nämndindikator				
	Stockholmarnas nöjdhet med snöröjning/sandning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Uppfyllnadsgrad 24-timmarsgarantin avseende klotter	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Uppfyllnadsgrad 24-timmarsgarantin avseende papperskorgar	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Uppfyllnadsgrad 24-timmarsgarantin avseende städning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.3 I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige	Andel elever som nått kravnivån på det nationella provet i svenska/svenska som andraspråk i årskurs 3	92%	93%	94%
	Andel elever som nått kravnivån på det nationella provet i matematik i årskurs 3	94%	95%	95%
	Andel elever i årskurs 6 som uppnått	84%	85%	85%

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	kunskapskraven i alla ämnen			
	Andel elever i årskurs 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	80%	81%	82%
	Andel elever som är behöriga till nationella program, exklusive nyinvandrade och elever med okänd bakgrund	94%	94%	95%
	Andel gymnasieelever som slutfört utbildningen inom tre år med gymnasieexamen	65%	66%	67%
	Andel elever i årskurs 2 som känner sig trygga i skolan	90%	90%	91%
	Andel elever i årskurs 5 som känner sig trygga i skolan	90%	90%	91%
	Andel elever i årskurs 8 som känner sig trygga i skolan	87%	87%	88%
	Andel gymnasieelever som känner sig trygga i skolan	90%	90%	91%
	Andel nöjda föräldrar till barn i förskolan	90%	90%	91%
	Antal förskolebarn per anställd	4,9	4,9	4,9
	Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,8	3,8	3,8
	Antal barn per grupp	16	16	16
	Andel förskollärare av antal anställda	41%	42%	42%

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet	Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats	84%	84%	84%
	Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri	25%	26%	26%
	Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	42%	42%	42%

Bilaga 5:4

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Andel personer inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	80%	80%	80%
	Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	Öka	Öka	Öka
	Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	Öka	Öka	Öka
	Andel brukare som trivs – Funktionsnedsättning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	Fastställs 2019	Fastställs 2019	Fastställs 2019
	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	78%	78%	79%
	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90%	90%	90%
	Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	92%	92%	92%
	Andel ungdomar som fått ungdomstjänst i stadens verksamheter	Fastställs 2019	Fastställs 2019	Fastställs 2019
	Andel familjehemsplacerade barn i skolåldern som klarar målen i kärnämnen i grundskolan	Fastställs 2019	Fastställs 2019	Fastställs 2019
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte burit vapen	-	Fastställs 2019	-
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte blivit utsatta för hot och våld	-	Fastställs 2019	-

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol	-	62%	-
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	-	92%	-
	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	-	91%	-
	Andel barn och unga som bedöms ha skyddsbehov som har kunnat placeras under trygga förhållanden	100%	100%	100%
	Andel unga som fått brottsofferstöd och som upplever en positiv förändring av sin livssituation	70%	70%	70%
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal vräkningar som berör barn	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel meddelanden om avhysning som inkommit till förvaltningen från Kronofogdemyndigheten som kunnat avvärjas	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andelen ungdomar som i stockholmsenkäten skattar sin hälsa som god	-	Tas fram av nämnd	-

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande	Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen	70%	71%	72%
	Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra	57%	58%	58%
	Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i hemtjänsten	85%	86%	87%
	Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs på vård- och omsorgsboende	76%	77%	78%
	Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen	Fastställs 2019	Fastställs 2019	Fastställs 2019

Bilaga 5:6

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	möter under en 14-dagarsperiod			
	Andel trygga omsorgstagare i hemtjänsten	81%	82%	83%
	Andel tryggare omsorgstagare på vård- och omsorgsboende	87%	88%	89%
	Andel nöjda omsorgstagare i hemtjänsten	84%	85%	86%
	Andel nöjda omsorgstagare på vård- och omsorgsboende	81%	82%	83%
	Andel nöjda omsorgstagare i dagverksamhet	92%	92%	93%

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	Tillväxt i den privata sektorn i Stockholms stad (lönesumma)	4,0%	4,0%	4,0%
	Antal nystartade företag	24 000	24 100	24 200
	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72	73	73
	Företagens nöjdhet med information från staden	72	73	73
	Företagens nöjdhet med tillgänglighet från staden	70	71	71
	Företagens nöjdhet med bemötande från staden	78	79	79
	Företagens nöjdhet med kompetens från staden	72	73	73
	Företagens nöjdhet med rättssäkerhet från staden	73	74	74
	Företagens nöjdhet med effektivitet från staden	70	71	71
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal markanvisade arbetsplatser i ytterstaden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Ökning av antalet arbetsplatser i ytterstaden	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner	10 000	10 000	10 000
	Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling	3 600	4 000	4 700
	Antal förmedlade bostad först och försöks- och träningslägenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	500	500	500
	Antal tillkomna permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi	150	150	150
	Antal markanvisade bostäder	10 000	10 000	10 000
	Antal markanvisade bostäder i syfte att nå minskade boendekostnader	400	400	400
	Antal markanvisade hyresrätter	5 000	5 000	5 000
	Antal påbörjade bostäder	10 000	10 000	10 000
	Antal påbörjade hyresrätter	5 000	5 000	5 000
	Andel av ny bebyggelse som förläggs inom 500 meter till spårbunden eller stamnätstrafik	70%	73%	76%
	Antal markanvisade bostäder i trähus	400	500	500
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal markanvisade bostäder i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal markanvisade seniorbostäder upplåtna med hyresrätt	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Antal påbörjade studentbostäder	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Bilaga 5:8

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Andel lediga avgiftsbelagda parkeringsplatser i innerstaden, dagtid	14%	15%	15%
	Passager över innerstaden, tunga lastbilar	18 000	17 900	17 800
	Gångflöde på ett urval gator	öka med 1%	öka med 1%	öka med 1%
	Cykelantalet	86 500	88 000	90 000
	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86%	87%	88%
	Antal tillkommande publika laddplatser	750	1 250	2 000
	Växthusgasutsläpp i transportsektorn per invånare (ton CO ₂ e per invånare)	1,10 ton CO ₂ e/inv	1,03 ton CO ₂ e/inv	0,96 ton CO ₂ e/inv
	Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i innerstaden	18 km/h	18,5 km/h	19 km/h
	Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i ytterstaden	30 km/h	31 km/h	32 km/h
	Sålda fossila drivmedel	8,0 TWh (avser 2018)	7,6 TWh (avser 2019)	7,2 TWh (avser 2020)
Obligatorisk nämndindikator				
	Hastighetsefterlevnad	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel ombyggda passager för gång, cykel och moped (GCM) av de mest prioriterade	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Procentuell förlängning av restiden, innerstadsgator.	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Procentuell förlängning av restiden, ytterstadsgator.	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Vägfikarbete totalt i staden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	Andel ungdomar som är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter	75%	75%	76%
	Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	81%	82%	82%
	Antal lån totalt i kommunala bibliotek per invånare	4,8	4,8	4,8
	Andel ungdomar som är nöjda med tillgången till idrottsaktiviteter	74%	75%	75%
	Nyttjandegrad stora idrottshallar (20x40)	88%	88%	88%
	Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	93 000	93 000	96 000
	Andel ungdomar som deltar i föreningsliv	-	65%	-

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	50%	50%	50%
	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m ³ luft	100%	100%	100%
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggsvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%
	Andel farligt avfall i hushållsavfall	0,12%	0,10%	0,08%
	Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd	50%	60%	70%
	Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status	45%	50%	55%
	Andel hämtställen med matavfallsinsamling av	60%	70%	80%

Bilaga 5:10

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
	hämtställen med möjlighet till matavfallsinsamling			
	Antal av 15 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam	15	15	15
	Antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och som används i stadens verksamheter	112	101	91
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m2 BOA och LOA)	144 kWh/m2	140 kWh/m2	136 kWh/m2
	Mängden hushållsavfall per person	468 kg/pers	466 kg/pers	464 kg/pers
	Växthusgasutsläpp per invånare (ton CO2e per invånare)	2,2 ton CO2e / inv	2,1 ton CO2e / inv	2,0 ton CO2e/inv
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	3 150 MWh	3 650 MWh	4 400 MWh
	Köpt energi (GWh)	1 735 GWh	1 690 GWh	1 650 GWh
	Energianvändning i nyproducerade byggnader	55 kWh/m2	55 kWh/m2	55 kWh/m2
	Andel badplatser med bra badkvalitet	90%	91%	92%
	Andel exploateringsprojekt som gör relevant grönytekomensation vid ianspråktagande av mark i områden med ekologiska och rekreativa värden.	90%	90%	90%
	Andel av stadens förskolor som har genomfört åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	75%	80%	85%
	Antal dygn över normvärdet för kväveoxid i luft	Max 7 dygn	Max 7 dygn	Max 7 dygn
	Antal dygn över normvärdet för PM10 i luft	Max 35 dygn	Max 35 dygn	Max 35 dygn
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30%	30%	30%
	Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34%	34%	34%
	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1%	+/- 1%	+/- 1%
	Stadens ekonomiska resultat (lägst)	0,1 mnkr	0,1 mnkr	0,1 mnkr
	Stadens kapitalkostnader per nettodriftskostnader (max)	7%	7%	7%
	Stadens nettodriftskostnader per skatteintäkter (max)	100%	100%	100%
	Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30%	30%	30%
	Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34%	34%	34%

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020	KF:s årsmål 2021
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87%	90%	90%
	Aktivt Medskapandeindex	82	83	83
	Index Bra arbetsgivare	85	86	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andelen tjänsteutlåenden som innehåller en jämställdhetsanalys	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Peng, schabloner och ersättningsnivåer samt volymer

Förskoleverksamhet

Tabellen nedan visar prognos för perioden 2018-2021 för det totala antalet barn i förskoleverksamhet.

Verksamhet	2018	2019	2020	2021
Förskoleverksamhet 1-5 år	52 900	52 800	52 400	52 500
varav fristående förskoleverksamhet	19 300	19 900	19 800	19 800

Grundschablonen förskola

Prestation, kr	1/1 2018	1/1 2019
Grundschablon 1-3 år*	154 037	157 115
Grundschablon 4-5 år*	129 309	131 893
Allmän förskoleschablon	61 458	62 686

* Avgår pedagogisk omsorg, 15 800 kr för lokalkostnader

Tillägg pedagogisk omsorg, 4 800 kr för slitage

Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden får grundschablonen för förskolan utifrån inskrivningen av barn i förskoleverksamheten den 31 mars 2018. Slutlig justering av budget 2019 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december. I grundschablonen för förskola ingår statsbidragsmedel för kvalitetssäkrande åtgärder med anledning av maxtaxereformen. Samtliga förskolor, oavsett regiform, som är anslutna till den stadsgemensamma förskolekön bidrar till att minska kostnaderna för stadens platsgaranti och får därför en ökad grundschablon med 1 000 kr per inskrivet barn.

Utifrån grundschablonen ska förskolepengen i egen regi vara minst 80 procent av grundschablonen för barn i förskola och minst 94 procent för barn i pedagogisk omsorg.

Enligt maxtaxeförordningen (2001:160) indexreglerar Skolverket inkomsttak i maxtaxan årligen på hösten, vilket ligger till grund för nästkommande års budget och avgifter inom förskola och pedagogisk omsorg. Nedan redovisas peng till fristående utförare med hänsyn tagen till genomsnittliga avgifter.

Peng till fristående anordnare av förskoleverksamhet Hel och deltid 1-3 år

Stadsdelsnämnd	Schablon	Genomsnittlig avgift	Moms komp.	Peng	Pedagogisk omsorg peng*
Rinkeby-Kista	157 115	8 310	9 427	158 232	147 232
Spånga-Tensta	157 115	9 027	9 427	157 515	146 515
Hässelby-Vällingby	157 115	9 411	9 427	157 131	146 131
Bromma	157 115	11 032	9 427	155 510	144 510
Kungsholmen	157 115	11 973	9 427	154 570	143 570
Norrmalm	157 115	11 710	9 427	154 832	143 832
Östermalm	157 115	11 553	9 427	154 990	143 990
Södermalm	157 115	11 103	9 427	155 439	144 439
Enskede-Årsta-Vantör	157 115	10 013	9 427	156 529	145 529

Bilaga 6:2

Stadsdelsnämnd	Schablon	Genom- snittlig av- gift	Moms komp.	Peng	Pedagogisk omsorg peng*
Skarpnäck	157 115	10 536	9 427	156 006	145 006
Farsta	157 115	10 247	9 427	156 295	145 295
Älvsjö	157 115	10 781	9 427	155 761	144 761
Hägersten-Liljeholmen	157 115	11 181	9 427	155 361	144 361
Skärholmen	157 115	7 441	9 427	159 101	148 101

* Avgår pedagogisk omsorg, 15 800 kr för lokalkostnader

Tillägg pedagogisk omsorg, 4 800 kr för slitage

Peng till fristående anordnare av förskoleverksamhet Hel och deltid 4-5 år

Stadsdelsnämnd	Schablon	Genom- snittlig av- gift	Moms komp.	Peng	Pedagogisk omsorg peng*
Rinkeby-Kista	131 893	8 310	7 914	131 497	120 497
Spånga-Tensta	131 893	9 027	7 914	130 780	119 780
Hässelby-Vällingby	131 893	9 411	7 914	130 395	119 395
Bromma	131 893	11 032	7 914	128 774	117 774
Kungsholmen	131 893	11 973	7 914	127 834	116 834
Norrmalm	131 893	11 710	7 914	128 097	117 097
Östermalm	131 893	11 553	7 914	128 254	117 254
Södermalm	131 893	11 103	7 914	128 704	117 704
Enskede-Årsta-Vantör	131 893	10 013	7 914	129 793	118 793
Skarpnäck	131 893	10 536	7 914	129 271	118 271
Farsta	131 893	10 247	7 914	129 559	118 559
Älvsjö	131 893	10 781	7 914	129 025	118 025
Hägersten-Liljeholmen	131 893	11 181	7 914	128 626	117 626
Skärholmen	131 893	7 441	7 914	132 366	121 366

* Avgår pedagogisk omsorg, 15 800 kr för lokalkostnader

Tillägg pedagogisk omsorg, 4 800 kr för slitage

Peng till fristående anordnare av allmän förskola

Fr.o.m. 1 jan	Schablon	Moms- komp.	Peng
Allmän förskola	62 686	3 761	66 447

Barnomsorg på obekväm arbetstid

Ersättning till utförarna av barnomsorg på obekväm arbetstid är likvärdig oavsett i vilken regiform verksamheten bedrivs. Ersättning till av staden godkända utförare betalas ut mot fakturerad uppgift om antal utförda omsorgstimmar. Timersättningen är 295 kr/timmen. I ersättningen ingår en beräknad ersättning för en barnskötares lön, tackning för Ob-tillägg oavsett tidpunkt på dygnet, helg och storhelg samt ersättning för driftskostnader för en barngrupp på 1-5 barn. Ersättningen täcker inte lokalkostnader då verksamheten förutsätts bedrivas i en pedagogisk lokal som redan är finansierad genom vanlig schablon/peng, utifrån att pedagogisk verksamhet bedrivs i samma lokal övrig tid.

Ersättning	2 personal 1-10 barn (per timme)	3 personal 11-15 barn (per timme)	4 personal 16-20 barn (per timme) osv
Kommunal regi/entreprenad/privat regi	590 kr	885 kr	1180 kr

Utgångspunkten för godkända utförare att få ersättning i prismodellen är att det alltid finns en grundbemanning på minst två personal för de första tio barnen vilket ger en ersättning på 295 kr/timmen gånger två personal, det vill säga 590 kr/timmen. Sedan ska personalstyrkan utökas med en personal per påbörjad fembarnsgrupp vilket ger ytterligare 295 kr/timmen i ersättning. Godkännande av utförare utgår från stadens ”Riktlinjer för barnomsorg på obekvämt arbetstid”.

Fritidshem

Tabellen nedan visar prognos för antalet schablongrundande elever i fritidshem utifrån prognos i utbildningsnämndens planeringsunderlag för budget 2019 med inriktning 2020 och 2021.

Verksamhet, antal elever	2018	2019	2020	2021
Fritidshem 6-12 år (inklusive elever i fritidshem i grundskola), totalt oavsett regi	41 560	41 550	41 550	41 550
varav fristående fritidshem	8 163	8 160	8 160	8 160

Schablon fritidshem

Prestation, kr	2018	2019
Grundschablon*	49 539	50 518

- * 8 400 kr avgår för lokalkostnader för barn inskrivna i pedagogisk omsorg och i skolor 4-6.
4 800 kr lämnas i tillägg för slitage för barn inskrivna i pedagogisk omsorg.

I schablonen för fritidshem ingår statsbidragsmedel för kvalitetssäkrande åtgärder med anledning av maxtaxereformen samt medel för omsorg på obekvämt arbetstid. Utbildningsnämnden tilldelas grundschablon för fritidshem utifrån inskrivning vårterminen 2018. Slutlig justering av budget år 2019 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2019.

Enligt maxtaxeförordningen (2001:160) indexreglerar Skolverket inkomsttaket i maxtaxan årligen på hösten, vilket ligger till grund för nästkommande års budget och avgifter inom fritidshem och pedagogisk omsorg. Nedan redovisas peng som tilldelas fristående utförare. Pengen är framtagna utifrån en schabloniserad genomsnittlig avgift per stadsdelsområde.

Peng till fristående anordnare av fritidshem

Stadsdelsnämnd	Fritidshem 6-9 år				Fritidshem 10-12 år	Fritidshem pedagogisk omsorg
	Schablon	Genomsnittlig avg.	Moms komp.	Peng	Peng	Peng*
Rinkeby-Kista	50 518	5 665	3 031	47 884	39 484	44 284
Spånga-Tensta	50 518	6 817	3 031	46 732	38 332	43 132
Hässelby-Vällingby	50 518	7 144	3 031	46 405	38 005	42 805

Bilaga 6:4

Stadsdelsnämnd	Fritidshem 6-9 år				Fritidshem 10-12 år	Fritidshem pedagogisk omsorg
	Schablon	Genomsnittlig avg.	Moms komp.	Peng	Peng	Peng*
Bromma	50 518	7 885	3 031	45 664	37 264	42 064
Kungsholmen	50 518	8 059	3 031	45 489	37 089	41 889
Norrmalm	50 518	8 005	3 031	45 544	37 144	41 944
Östermalm	50 518	7 977	3 031	45 572	37 172	41 972
Södermalm	50 518	7 950	3 031	45 599	37 199	41 999
Enskede-Årsta-Vantör	50 518	7 057	3 031	46 492	38 092	42 892
Skarpnäck	50 518	7 180	3 031	46 369	37 969	42 769
Farsta	50 518	7 156	3 031	46 393	37 993	42 793
Älvsjö	50 518	7 750	3 031	45 799	37 399	42 199
Hägersten-Liljeholmen	50 518	7 664	3 031	45 885	37 485	42 285
Skärholmen	50 518	5 350	3 031	48 198	39 798	44 598

* 8 400 kr avgår för lokalkostnader för barn inskrivna i pedagogisk omsorg.

4 800 kr lämnas i tillägg för slitage för barn inskrivna i pedagogisk omsorg.

Fritidsklubb

Utbildningsnämnden tilldelas schablon för fritidsklubb utifrån inskrivning vårterminen 2018. Slutlig justering av budget år 2019 görs utifrån terminsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2019.

Schablon fritidsklubb

Prestation, kr	2018	2019
Schablon	7 071	7 212

Grundskola

Tabellen nedan visar prognos för antalet schablongrundande elever i grundskola utifrån prognos i utbildningsnämndens planeringsunderlag för budget 2019 med inriktning 2020 och 2021.

Verksamhet, antal elever	2018	2019	2020	2021
Grundskola, totalt oavsett regi	98 710	101 060	102 740	103 900
varav fristående grundskola	24 900	25 190	25 620	25 910

Grundschabloner grundskola

Prestation, kr	2018	2019
Grundschablon skolår 0-3	79 262	80 831
Grundschablon skolår 4-6	82 224	83 852
Grundschablon skolår 7-9	95 631	97 524

Utbildningsnämnden tilldelas grundschabloner för grundskola utifrån inskrivning vårterminen 2018. Slutlig justering av budget år 2019 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2019.

Peng till fristående grundskola och internationella skolor

Prestation, kr	Schablon	Moms komp.	Peng
Peng skolår 0-3	80 831	4 850	85 681
Peng skolår 4-6	83 852	5 031	88 883
Peng skolår 7-9	97 524	5 851	103 376

Grundsärskola

Tabellen nedan visar prognos för antalet schablongrundande elever i särskola utifrån prognos i utbildningsnämndens planeringsunderlag för budget 2019 med inriktning 2020 och 2021. Av eleverna i grundsärskolan prognostiseras 61 procent gå i fritidshem.

Verksamhet, antal elever	2018	2019	2020	2021
Grundsärskola, totalt oavsett regi	917	910	910	910
<i>varav fristående grundsärskola</i>	<i>200</i>	<i>190</i>	<i>190</i>	<i>190</i>
Fritidshem i grundsärskola	560	555	555	555

Grund- och tilläggsschablon grundsärskola

Prestation, kr	2018	2019
Behovsgrupp 1 skolår 0-3	196 182	200 089
Behovsgrupp 2 skolår 0-3	260 701	265 897
Behovsgrupp 3 skolår 0-3	371 869	379 288
Behovsgrupp 4 och 5 skolår 0-3	521 736	532 150
Behovsgrupp 1 skolår 4-6	198 665	202 621
Behovsgrupp 2 skolår 4-6	263 182	268 428
Behovsgrupp 3 skolår 4-6	374 352	381 820
Behovsgrupp 4 och 5 skolår 4-6	524 219	534 682
Behovsgrupp 1 skolår 7-9	212 134	216 356
Behovsgrupp 2 skolår 7-9	270 004	282 164
Behovsgrupp 3 skolår 7-9	378 504	395 555
Behovsgrupp 4 och 5 skolår 7-9	524 773	548 419

Skolskjutsschablon grundsärskola

Prestation, kr	2018	2019
Behovsgrupp 1 skolår 0-9	10 161	10 364
Behovsgrupp 2 skolår 0-9	22 913	23 371
Behovsgrupp 3 skolår 0-9	63 348	64 614
Behovsgrupp 4 och 5 skolår 0-9	125 971	128 489

Tilläggsschablon sarskoleelever i fritidshem

Prestation, kr	2018	2019
Behovsgrupp 1 skolår 0-6	123 696	126 168
Behovsgrupp 2 skolår 0-6	139 797	142 591
Behovsgrupp 3 skolår 0-6	175 360	178 865
Behovsgrupp 4 och 5 skolår 0-6	231 217	235 839

Utöver ovanstående schabloner utgår även grundschablon för fritidshem för de elever som går i fritidshem i grundsärskola. För elever i behovsgrupp 5 utgår schablon preliminärt enligt samma nivå som behovsgrupp 4. Inför slutlig budgetjustering i december

Bilaga 6:6

2019 ska utbildningsnämnden redovisa de faktiska kostnaderna för dessa elever. Efter prövning kompenseras utbildningsnämnden i den mån schablonen inte räckt till.

Utbildningsnämnden tilldelas grund-, tilläggs och skolskjutsschabloner utifrån inskrivning i mars 2018. Slutlig justering av budget år 2019 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2019.

Gymnasieskola

Tabellen nedan visar prognos för antalet schablongrundande elever i gymnasieskola utifrån Swecos prognos våren 2018 som tagits fram på uppdrag av stadsledningskontoret.

Verksamhet, antal elever	2018	2019	2020	2021
Gymnasieskola, totalt oavsett regi	27 200	27 740	28 480	29 480
varav fristående gymnasieskola	11 920	12 110	12 380	12 830

Schablon gymnasieskola

Prestation, kr	2018	2019
Grundschablon	101 159	103 149

Utbildningsnämnden tilldelas grundschablon för gymnasieskola baserat på Swecos elevantalsprognos, våren 2018. Slutlig justering av budget år 2019 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2019.

Gymnasiesärskola

Tabellen nedan visar prognos för antalet schablongrundande elever i gymnasiesärskola utifrån prognos i utbildningsnämndens planeringsunderlag för budget 2019 med inriktning 2020 och 2021.

Verksamhet, antal elever	2018	2019	2020	2021
Gymnasiesärskola, totalt oavsett regi	420	430	430	450
varav fristående gymnasiesärskola	160	160	170	170

Grund- och tilläggschablon gymnasiesärskola

Prestation, kr	2018	2019
Behovsgrupp 1	211 681	215 787
Behovsgrupp 2	273 187	278 470
Behovsgrupp 3	378 080	385 371
Behovsgrupp 4 och 5	520 533	530 552

Skolskjutsschablon gymnasiesärskola

Prestation, kr	2018	2019
Behovsgrupp 1	10 627	10 839
Behovsgrupp 2	23 964	24 443
Behovsgrupp 3	66 255	67 578
Behovsgrupp 4 och 5	131 750	134 382

För elever i behovsgrupp 5 utgår schablon preliminärt enligt samma nivå som behovsgrupp 4. Inför slutlig budgetjustering i tertialrapport 2 ska utbildningsnämnden redovisa de faktiska kostnaderna för dessa elever. Efter prövning kompenseras utbildningsnämnden i den mån schablonen inte räckt till.

Utbildningsnämnden tilldelas grund-, tilläggs och skolskjutsschabloner utifrån inskrivning i mars 2018. Slutlig justering av budget år 2019 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2019.

Svenska för invandrare (sfi)

Tabellen nedan visar prognos för perioden 2019–2021 för det totala antalet studerande inom sfi.

Verksamhet	2018	2019	2020	2021
Antal heltidsstuderande	12 000	12 000	12 000	12 000

Schabloner sfi

Kr/helårsstudent	2018	2019
	26 359	26 359

Vuxenutbildning

Tabellen nedan visar prognos för perioden 2019–2021 för det totala antalet heltidsstuderande i vuxenutbildningen.

Verksamhet		2018	2019	2020	2021
Grundläggande vuxenutbildning		2 100	2 100	2 100	2 100
Gymnasial vuxenutbildning		6 350	6 750	6 800	6 850
Särvux		220	220	220	220

Schabloner vuxenutbildning

Kr/ helårsstudent	2018	2019
Grundläggande vuxenutbildning	51 385	51 385
Gymnasial vuxenutbildning	45 518	45 518

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Schabloner

Samtliga ersättningar är uttryckta i kronor per år. Nivåerna för vuxen- och barnboende, daglig verksamhet, korttidsvistelse samt korttidstillsyn för skolorngdom över 12 år enligt LSS är höjda med 1 procent jämfört med 2018.

Eget boende med boendestöd	76 026
Servicebostad:	
Grundpeng (0-10 poäng)	210 165
Nivå 1 (11-20 poäng)	328 657
Nivå 2 (21-30 poäng)	445 970
Nivå 3 (31-40 poäng)	626 447
Nivå 4 (41-50 poäng)	870 314
Nivå 5 (51-60 poäng)	1 096 989
Nivå 6 (61-70 poäng)	1 260 972
Nivå 7 (71-80 poäng)	1 414 545
Nivå 8 (81-100 poäng)	1 682 741

Bilaga 6:8

Gruppbostad:	
Grundpeng (0-20 poäng)	323 331
Nivå 1 (21-30 poäng)	559 770
Nivå 2 (31-40 poäng)	740 245
Nivå 3 (41-50 poäng)	984 114
Nivå 4 (51-60 poäng)	1 210 788
Nivå 5 (61-70 poäng)	1 374 772
Nivå 6 (71-80 poäng)	1 528 345
Nivå 7 (81-100 poäng)	1 796 542
Nattschabloner - egen regi (per enhet)	480 719
Nattschabloner - köpt plats (per person)	120 121

Barnboende över 12 år:	
Grundpeng (0-20 poäng)	339 499
Nivå 1 (21-30 poäng)	587 758
Nivå 2 (31-40 poäng)	777 257
Nivå 3 (41-50 poäng)	1 033 320
Nivå 4 (51-60 poäng)	1 271 328
Nivå 5 (61-70 poäng)	1 443 511
Nivå 6 (71-80 poäng)	1 604 763
Nivå 7 (81-100 poäng)	1 886 369
Nattschabloner - köpt plats (per person)	120 121
Nattschabloner – egen regi (per enhet)	480 719
Familjehem för barn	277 184
Barnboende under 12 år	1 886 369
Daglig verksamhet - heltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	107 554
Nivå 2 (16-25 poäng)	216 713
Nivå 3 (26-40 poäng)	276 567
Nivå 4 (41-55 poäng)	353 391
Nivå 5 (56-70 poäng)	430 214
Nivå 6 (71-85 poäng)	477 802
Nivå 7 (86-100 poäng)	545 680
Daglig verksamhet - deltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	85 997
Nivå 2 (16-25 poäng)	173 370
Nivå 3 (26-40 poäng)	221 299
Nivå 4 (41-55 poäng)	282 759
Nivå 5 (56-70 poäng)	344 219
Nivå 6 (71-85 poäng)	382 287
Nivå 7 (86-100 poäng)	436 520

Daglig verksamhet – med personlig assistans, heltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	67 047
Nivå 2 (16-25 poäng)	135 012
Nivå 3 (26-40 poäng)	172 261
Nivå 4 (41-55 poäng)	220 225
Nivå 5 (56-70 poäng)	267 983
Nivå 6 (71-85 poäng)	297 680
Nivå 7 (86-100 poäng)	339 929
Daglig verksamhet – med personlig assistans, deltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	53 575
Nivå 2 (16-25 poäng)	107 969
Nivå 3 (26-40 poäng)	137 868
Nivå 4 (41-55 poäng)	176 139
Nivå 5 (56-70 poäng)	214 406
Nivå 6 (71-85 poäng)	238 185
Nivå 7 (86-100 poäng)	271 963
Kortidsvistelse:	
Nivå 1a (0-30 poäng) 1-3 dagar	64 295
Nivå 1b (0-30 poäng) 4-6 dagar	160 609
Nivå 1c (0-30 poäng) 7-9 dagar	257 054
Nivå 1d (0-30 poäng) 10- dagar	353 500
Nivå 2a (31-70 poäng) 1-3 dagar	98 596
Nivå 2b (31-70 poäng) 4-6 dagar	246 427
Nivå 2c (31-70 poäng) 7-9 dagar	394 256
Nivå 2d (31-70 poäng) 10- dagar	542 215
Nivå 3a (71-100 poäng) 1-3 dagar	137 614
Nivå 3b (71-100 poäng) 4-6 dagar	343 973
Nivå 3c (71-100 poäng) 7-9 dagar	550 331
Nivå 3d (71-100 poäng) 10- dagar	756 816
Kortidstillsyn för skolungdom över 12 år:	
Nivå 1	94 966
Nivå 2	151 946
Nivå 3	227 917
Nivå 4	341 879

Ett hyresbidrag för merkostnader för nya gruppboheter LSS vuxna utgår utöver grund- och nivåersättningen ovan. Bidraget utgår med 250 kronor per dygn under högst tre år per ny plats i nybyggd gruppbohet. Detta bidrag utgår även till enskilt drivna verksamheter inom LOV.

Bilaga 6:10

Stimulansbidrag för utbyggnad av bostäder för personer med funktionsnedsättning finns kvar även 2019. Medel reserveras i Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov.*

Peng

Ersättningarna för vuxen- och barnboende, daglig verksamhet samt korttidsvistelse är uttryckta i kr per dygn eller dag, medan korttidstillsyn för skolungdom över 12 år enligt LSS är uttryckt per månad. Samtliga nivåer är höjda med 1 procent jämfört med 2018. I de fall en privat utförare av särskilt boende enligt LSS själv vill utföra det ansvar för hälso- och sjukvårdsinsatser som överfördes från Stockholms läns landsting till länets kommuner den 1 oktober 2015 utgår en ersättning på 49 kronor per dygn. Detta är förutom de ersättningar som framgår nedan. Vad gäller daglig verksamhet enligt LSS är denna ersättning 9 kronor per dag för de utförare som vill utföra detta själva.

Ersättningen till utförare i enskild regi av vuxen- och barnboende, daglig verksamhet samt korttidsvistelse är 5,4 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänst, vilket inte enskilda utförare har. Ersättningen till utförare i enskild regi av korttidstillsyn för skolungdom över 12 år är 2,2 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänst, vilket inte enskilda utförare har.

	Kommunal regi	Entreprenad	Övrig privat regi
<i>Servicebostad:</i>			
Grundpeng	547	577	577
Nivå 1	855	902	902
Nivå 2	1 161	1 223	1 223
Nivå 3	1 630	1 719	1 719
Nivå 4	2 265	2 388	2 388
Nivå 5	2 855	3 009	3 009
Nivå 6	3 282	3 459	3 459
Nivå 7	3 682	3 881	3 881
Nivå 8	4 380	4 616	4 616
<i>Gruppboende:</i>			
Grundpeng	710	749	880
Nivå 1	1 326	1 397	1 529
Nivå 2	1 795	1 892	2 024
Nivå 3	2 430	2 561	2 693
Nivå 4	3 020	3 183	3 314
Nivå 5	3 447	3 633	3 764
Nivå 6	3 847	4 054	4 186
Nivå 7	4 545	4 790	4 921
<i>Barnboende över 12 år:</i>			
Grundpeng	752	793	924
Nivå 1	1 399	1 474	1 605
Nivå 2	1 892	1 994	2 125
Nivå 3	2 558	2 696	2 828

	Kommunal regi	Entreprenad	Övrig privat regi
Nivå 4	3 178	3 349	3 481
Nivå 5	3 626	3 822	3 953
Nivå 6	4 046	4 264	4 395
Nivå 7	4 779	5 037	5 168
Barnboende under 12 år	4 779	5 037	5 168
Nattschablon (max 4 schabloner per boende)	313	330	330
Korttidsvistelse:			
Nivå 1	2 217	2 335	2 631
Nivå 2	3 548	3 740	4 036
Nivå 3	5 062	5 337	5 631
Daglig verksamhet - heltid:			
Nivå 1	220	232	386
Nivå 2	619	652	807
Nivå 3	837	883	1 037
Nivå 4	1 118	1 178	1 333
Nivå 5	1 399	1 474	1 629
Nivå 6	1 573	1 658	1 812
Nivå 7	1 821	1 919	2 074
Daglig verksamhet - deltid:			
Nivå 1	176	185	309
Nivå 2	495	522	645
Nivå 3	670	706	830
Nivå 4	894	943	1 067
Nivå 5	1 119	1 179	1 303
Nivå 6	1 258	1 326	1 450
Nivå 7	1 457	1 535	1 659
Daglig verksamhet – med personlig assistans, heltid:			
Nivå 1	87	92	247
Nivå 2	336	354	509
Nivå 3	471	497	651
Nivå 4	647	682	836
Nivå 5	821	865	1 020
Nivå 6	930	980	1 135
Nivå 7	1 083	1 141	1 296

Bilaga 6:12

	Kommunal regi	Entreprenad	Övrig privat regi
Daglig verksamhet – med personlig assistans, deltid:			
Nivå 1	70	74	197
Nivå 2	269	284	407
Nivå 3	377	397	521
Nivå 4	517	545	669
Nivå 5	657	692	816
Nivå 6	744	784	908
Nivå 7	866	913	1 037

Korttidsstillsyn för skolungdom över 12 år enligt LSS:	Kommunal regi	Privat regi
Nivå 1	7 536	7 704
Nivå 2	12 059	12 325
Nivå 3	18 090	18 487
Nivå 4	27 134	27 730

Äldreomsorg

Ersättningsnivåer för hemtjänst i ordinärt boende

Ersättningen är höjd med 2 procent jämfört med 2018. Ersättningen till utförare i enskild regi är 2,5 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte utförare i enskild regi har.

Insatstyp	Ersättningsbelopp - kommunal regi	Ersättningsbelopp - enskild regi
Insats i ordinärt boende dag, kväll och helg (07.00-22.00)	432 kr/timme	443 kr/timme
Insats i ordinärt boende natt (22.00-07.00)	218 kr/insats	224 kr/insats
Fast månadsersättning per larmkund i ordinärt boende	165 kr/månad	169 kr/månad

Hemtjänst som utförs på servicehus respektive av anhörigvårdare

För hemtjänst som utförs på servicehus gäller 366 kronor för kommunala utförare och 375 kronor för utförare i enskild regi per timme/dygnet runt. Ersättningen utgår för *beställd* tid. För hemtjänstinsatser som utförs av anhörigvårdare gäller 301 kronor per timme.

Ersättningsnivåer för avlösning och ledsagning

Ersättningen är uppräknad 2 procent jämfört med 2018. Ersättningen till utförare i enskild regi är 2,5 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte utförare i enskild regi har.

Insatstyp	Ersättningsbelopp - kommunal regi	Ersättningsbelopp - enskild regi
Insats dagtid (07.00-19.00)	373 kr/timme	383 kr/timme
Insats kväll (19.00-22.00)	397 kr/timme	407 kr/timme

Insattstyp	Ersättningsbelopp - kommunal regi	Ersättningsbelopp - en- skild regi
Insats natt (22.00–07.00)	430 kr/timme	441 kr/timme
Insatser fredag 19.00 - måndag 07.00	430 kr/timme	441 kr/timme
Storhelger	489 kr/timme	501 kr/timme

Ersättningsnivåer för vård- och omsorgsboende

Ersättningsnivåerna för vård- och omsorgsboende räknas upp i enlighet med omsorgsprisindex (OPI). För 2019 innebär detta en uppräkningsnivå med 2,6 procent. Ersättningen till utförare i enskild regi är 4,2 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte utförare i enskild regi har. Lokalschablonen räknas upp med differensen i konsumentprisindex (KPI) mellan juni 2017 och juni 2018. Detta innebär för 2019 att lokalschablonen ökar med 2,1 procent. Kompensation för avsaknaden av rätt att återsöka moms för lokaler kompenseras också genom en högre lokalschablon till privata utförare som har kostnader för lokaler.

	Kommunal regi, per dygn	Enskild regi, per dygn
Somatisk inriktning	1 931	2 012
Demensinriktning	2 052	2 138
Tom plats dag 1-7	1 333	1 389
Lokalschablon	110	136

Stimulansbidraget för ny-, om- och tillbyggnad av vård- och omsorgsboenden för äldre kvarstår även 2019. Medel för ändamålet reserveras i Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*

Parboende på vård- och omsorgsboende samt hemtjänstinsatser till medboende

Ersättningsnivåerna för parboende räknas upp i enlighet med omsorgsprisindex (OPI). Ersättningen till utförare i enskild regi är 4,2 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte utförare i enskild regi har. Ersättningen avser den basservice som den medboende kan ta del av, såsom kost, tillgång till personal dygnet runt, trygghetslarm och gemensamma aktiviteter.

	Kommunal regi, per dygn	Enskild regi, per dygn
Medboende vid parboende	532	554

Om den medboende beviljats hemtjänst utgår följande timersättning:

Insats	Kommunal regi	Enskild regi
Beställd hemtjänst till medboende	366 kr/timme	375 kr/timme

Timersättningen utgår från beställd tid och gäller lika oavsett tid på dygnet, vardag och helg.

Ersättningsnivåer för dagverksamhet för äldre

Ersättningen för biståndsbedömd dagverksamhet är uppräknad 2 procent jämfört med 2018. Ersättningen till utförare i enskild regi är 2,5 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänst, vilket inte enskilda utförare har. Utöver nedanstående ersättning utgår en schablon till utförare i enskild regi med 82 kr per närvarodag, för verksamhets- och lokalytor. För egen regi och entreprenader hanteras hyran centralt hos beställaren och ingen lokalpeng utgår till utföraren.

Regiform	Demensdag-vård kr/dag	Social dagvård kr/dag
Kommunal regi	539	493
Enskild regi	552	504

Hemvårdsbidrag

I Stockholms stad finns möjlighet till ekonomisk ersättning, i form av hemvårdsbidrag, till de personer som utför väsentligt merarbete som annars skulle utföras inom ramen för hemtjänst. Merarbetet ska främst bestå av personlig omvårdnad och tillsyn samt vara av sådan art som man normalt inte hjälper varandra med inom familjen. Hemvårdsbidrag beviljas som bistånd enligt 4 kap 2 § socialtjänstlagen och betalas ut till den som är föremål för hjälpinsatserna.

Grupp	1/12 av andel av prisbasbeloppet	Bidrag /mån	Insatser
1	0,3	1 163	Hjälp dagligen, 1-2 tillfällen, med omvårdnad och tillsyn
2	0,6	2 325	Hjälp flera gånger om dagen, minst tre tillfällen, med omvårdnad och tillsyn
3	0,9	3 488	Hjälp flera gånger om dagen med omvårdnad och tillsyn, även nattetid
4	1,2	4 650	Hjälp med omvårdnad och tillsyn kontinuerligt alla tider på dygnet

Socialpsykiatri

Ersättningssystemet för insatserna boende med särskild service, stödboende och sysselsättning baseras på intervaller och för insatsen boendestöd innebär att ersättningen till utförarna baseras på beslutade timmar. För insatsen sysselsättning förändras ersättningsmodellen från och med 1 juli 2018 till att övergå till en månadsersättning.

Ersättningen till privata utförare är 2,5 procent högre för att kompensera för att utförare i egen regi har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte privata utförare har.

Ersättning till utförare i egen regi

Ersättning per insatsform	Boende med särskild service 365 dgr (per dygn)		Stödboende 365 dgr (per dag)		Sysselsättning 260 dgr (per pass /halvdag =3 tim)*	
	poäng	ersättning	poäng	ersättning	poäng	ersättning
Nivå 1	0-14	1 079	0-12	316	0-8	337
Nivå 2	16-38	1 312	14-36	416	10-16	390
Nivå 3	40-72	1 422	38-72	522	18-24	474

*) Gäller 2019-01-01—2019-06-30

Ersättning till privata utförare

Ersättning per insatsform	Boende med särskild service 365 dgr (per dygn)		Stödboende 365 dgr (per dag)		Sysselsättning 260 dgr (per pass /halvdag =3 tim)*	
	poäng	ersättning	poäng	ersättning	poäng	ersättning
Nivå 1	0-14	1 106	0-12	323	0-8	346
Nivå 2	16-38	1 344	14-36	425	10-16	399
Nivå 3	40-72	1 456	38-72	534	18-24	486

*) Gäller 2019-01-01—2019-06-30

Ersättning per insatsform	Stödboende
Kväll/natt	346

Stimulansbidrag för utbyggnad av bostäder för personer med psykisk funktionsnedsättning (SoL) kvarstår även 2019 och utgår enligt samma belopp och ändamål som gäller för bostäder enligt LSS. Medel reserveras i Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov.* Tidigare beslut, före 2019, om beviljade bidrag för merkostnader för utbyggnad av gruppboendebostäder enligt SoL återtas till förmån för det nya bidraget.

Ersättning för insatsen boendestöd

Timersättning för boendestöd	Ersättningsbelopp utförare egen regi	Ersättningsbelopp privata utförare
1-7 timmar	453 kr	462 kr
8-18 timmar	404 kr	414 kr
19 timmar -	380 kr	391 kr

Ersättningen inkluderar kvällar och helger.

Schablonersättning för lokal- och verksamhetsyta

Ersättning per insatsform	Boende med särskild service 365 dgr (per dygn)	Stödboende 365 dgr (per dag)	Boendestöd 260 dgr (per månad)	Sysselsättning 260 dgr (per pass /halvdag =3 tim)
Kommunal regi/entreprenad			127	27
Privat regi	54	40	127	27

Förändrad ersättning from 1/7-2019 för insatsen Sysselsättning

Ersättning Sysselsättning	Ersättning utförare egen regi	Ersättningsbelopp utförare privata
Månadsersättning	4 293	4 400

Lokaler

Bidrag till förskolor med hög hyra

Bidrag utgår med 80 procent av den del av hyreskostnaden som ligger i intervallet 1 729–2 500 kr/kvm och år och med 40 procent av hyreskostnaden över 2 500 kr/kvm och år. Bidrag utgår för högst 10 kvm per inskrivet Stockholmsbarn och bidraget gäller både egen regi och fristående förskolor. Den lägre kostnaden i intervallet om 1 729 kr/kvm och år justeras från 2019 med den årliga förändringen av konsumentprisindex med oktober 2017 som basmånad.

Stimulansbidrag för utbyggnad av gruppboheter LSS och SoL

De stimulansbidrag som nämnderna kan söka för utbyggnad av nya gruppboheter enligt SoL justeras och utgår för samma ändamål och med samma belopp som gäller för utbyggnad av gruppboheter enligt LSS.

Räntekostnader SISAB

På grund av reducerad avdragsrätt för koncerninterna räntor kompenseras SISAB för ökade kostnader. Den av kommunfullmäktige beslutade räntekostnadsschablonen justeras och uppgår under 2019 till 12 kronor per m².

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

- Bilaga 6 **Stimulansbidrag för utbyggnad av bostäder för personer med psykisk funktionsnedsättning** justeras och utgår i enlighet med vad som redovisas i bilaga 6, Socialpsykiatri.
Peng, schabloner m.m. godkänns.

Avgifter m.m.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Avgifter för förskola och fritidsverksamhet

Maxtaxeförordningen (2001:160) ändrades 2015 så att inkomsttaket i maxtaxan indexregleras årligen. I enlighet med *Förordning (2001:160) om statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskola och fritidshem* ska Skolverket senast den 1 oktober året före bidragsåret lämna uppgift till varje kommun om högsta avgiftsgrundande inkomst per månad enligt 5 § och det högsta avgiftsbeloppet per månad för det första, andra respektive tredje barnet i förskolan respektive fritidshemmet enligt 3 och 5 §. Förordning (2015:153). Taxan är indelad i hel- och deltidstaxa.

De nya avgiftsnivåerna för år 2019 publiceras av Skolverket den 1 december 2018 på grund av att förordningen som styr det statsbidraget har ändrats. I budget 2019 redovisas därför 2018 års avgiftsnivåer för förskola, fritidshem och omsorg på obekvämt arbetstid. Kommunfullmäktige beslutar om de nya avgifterna i ett särskilt ärende.

Heltidstaxa

Heltidstaxa tillämpas för förskolebarn 1-3 år med en vistelsetid som överstiger 30 timmar per vecka i stadens förskoleverksamhet. I och med riksdagens beslut om allmän förskola för 3-åringar fr.o.m. den 1 juli 2010 tillämpas deltidstaxa även för 3-åringar motsvarande förskolebarn 4-5 år.

Barn 1	3 % av hushållets inkomster	dock högst 1 382 kr/mån
Barn 2	2 % av hushållets inkomster	dock högst 922 kr/mån
Barn 3	1 % av hushållets inkomster	dock högst 461 kr/mån
Barn 4 och följande	Ingen avgift	

Deltidstaxa

Deltidstaxa tillämpas för förskolebarn 1-3 år med deltidsvistelse om högst 30 timmar per vecka och förskolebarn 3-5 år fr.o.m. augusti det år barnet fyller tre år med en vistelsetid som överstiger 15 timmar per vecka och skolbarn i stadens fritidshem.

Barn 1	2 % av hushållets inkomster	dock högst 922 kr/mån
Barn 2	1 % av hushållets inkomster	dock högst 461 kr/mån
Barn 3	1 % av hushållets inkomster	dock högst 461 kr/mån
Barn 4 och följande	Ingen avgift	

Den högsta avgiften i den för barnet aktuella avgiftsbelagda verksamhetsformen betalas för det yngsta barnet i hushållet och den närmast lägre avgiften i den för barnet aktuella avgiftsbelagda verksamhetsformen betalas för det närmast äldre barnet. Fr.o.m. det fjärde barnet i hushållet betalas ingen avgift.

I den avgiftsgrundande inkomsten ingår lön före skatt, inkomst av näringsverksamhet och skattepliktiga transfereringar. Skattefria transfereringar som bostadsbidrag och barnbidrag ingår däremot inte.

Avgift debiteras 12 månader per år för förskoleverksamhet och 12 månader per år för fritidshem, innevarande månad.

Barn som behöver särskilt stöd i sin utveckling har, enligt kap 2 a, § 9 och 10 skollagen, rätt till avgiftsfri förskola med max. 15 timmar i veckan eller 525 tim/år.

Bilaga 7:2

För barn över 12 år som, efter beslut av stadsdelsnämnden, har korttidstillsyn enligt 9 § 7p LSS, utgår ingen avgift tidigast fr.o.m. månadsskiftet efter det att barnet fyllt 12 år.

Öppen fritidsverksamhet

Medlemsavgiften för barn 10-12 år, som deltar i öppen fritidsverksamhet i kommunal regi är 800 kronor per termin. Avgiften ska inkludera måltider.

Avgift för omsorg på obekväm arbetstid

Avgiften för barn i omsorg på obekväm arbetstid oavsett ålder på barnet utgår från samma avgiftsnivåer som maxtaxa för heltid i förskoleverksamheten, se nedanstående tabell.

Avgiften för endast ett barn i omsorg på obekväm arbetstid är alltid högsta avgiften, det vill säga kronor per månad oavsett hur många timmar barnet går i den verksamheten. Har samma vårdnadshavare fler barn i omsorgen på obekväm arbetstid är avgiften den högsta för ett barn och från andra barnet per barn i enlighet med tabell nedan.

Går ett barn deltid i förskole- eller fritidshems-/fritidsklubbsverksamhet och börjar i omsorg på obekväm arbetstid höjs avgiften per automatik till högsta nivån.

Skrivs ett barn endast in i verksamhet för omsorg på obekväm arbetstid jämföras den föräldraavgiften per automatik med heltidsavgift i förskole- eller fritidshems-/fritidsklubbsverksamhet. Finns ett barn redan i verksamheten är utgångspunkten att vårdnadshavaren inte betalar mer än en avgift för barnet. Det vill säga betalar man redan högsta avgiften fortsätter man göra så och inte en högsta avgift till.

Barn 1		dock högst 1 382 kr/mån
Barn 2 osv		dock högst 922 kr/mån

Avgifter för sommarkoloniverksamhet (kollo)

Kollotaxa 2019

	Hushållens sammanlagda månadsinkomst (innan skatt)	Dygnavgift per barn i kolloverksamhet, kronor			
		1	2	3	4
Nivå 1	0 – 10 000 kr	40 kr	32 kr	24 kr	16 kr
Nivå 2	10 001-20 000 kr	80 kr	64 kr	48 kr	32 kr
Nivå 3	20 001-30 000 kr	140 kr	112 kr	84 kr	56 kr
Nivå 4	30 001-42 000 kr	250 kr	200 kr	150 kr	100 kr
Nivå 5	42 001 <	350 kr	270 kr	200 kr	140 kr

Avgifter m.m. för äldreomsorg

Avgifter för insatser inom ramen för hemtjänst, särskilt boende, dagverksamhet och kommunal hälso- och sjukvård regleras i socialtjänstlagen. Avgifterna baseras på prisbasbeloppet och maxavgiften beräknas som en tolftedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet (46 500 kronor för år 2019), vilket motsvarar 2 089 kronor.

Förbehållsbelopp avser det belopp den enskilde ska förbehållas innan avgift får tas ut. Förbehållsbeloppet uppgår till summan av den enskildes minimibelopp och dennes boendekostnad. I enlighet med socialtjänstlagen ska minimibeloppet per månad lägst

utgöra en tolfedel av 1,3546 gånger prisbasbeloppet för ensamstående (5 249 kronor per månad) och en tolfedel av 1,1446 gånger prisbasbeloppet för var och en av sammanlevande makar och sambor (4 435 kronor vardera per månad).

Ett individuellt tillägg till minimibeloppet avseende fördyrande kostnader för kost ges till alla som bor permanent i vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg samt till de som äter alla måltider i så kallade våningsmatsalar på servicehus. Det individuella tillägget uppgår till mellanskillnaden av Konsumentverkets beräkningar av skäliga kostnader för råvaror för kvinnor 75 år och äldre och vad maten kostar för den enskilde. Ett individuellt avdrag för förbrukningsartiklar görs för alla som bor permanent i vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg. Det individuella avdraget uppgår till 8 procent av en tolfedel av prisbasbeloppet (310 kronor per månad).

Avgift för trygghetslarm, hemtjänst, dagverksamhet, korttidsvård och den omsorg som ges i vård- och omsorgsboende är indelad i sju avgiftsgrupper:

Avgiftsgrupp	1/12 av andel av prisbasbeloppet	Kr/mån	Tidsbaserade intervaller
1	0,0358	139	Enbart trygghetslarm eller grundavgift i servicehus
2	0,124	481	1,0 – 4,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 17,0-20,5 timmar per månad
3	0,226	876	5,0–10,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 21,0-26,5 timmar per månad och/eller dagverksamhet 1-2 dagar per vecka
4	0,301	1 166	11,0-25,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 27,0-41,5 timmar per månad och/eller dagverksamhet 3-4 dagar per vecka
5	0,416	1 612	26,0-40,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 42,0-56,5 timmar per månad och/eller dagverksamhet 5 dagar per vecka
6	0,472	1 829	41,0-55,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 57 timmar och uppåt per månad och/eller dagverksamhet 6-7 dagar per vecka
7	0,5392	2 089	Mer än 56 timmar hemtjänst per månad. Korttidsvård samt vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg

Timavgift uppgår till 214 kronor/timme (0,46 procent av basbeloppet) och debiteras för hemtjänstinsatser upp till maximalt två timmar per månad om det blir förmånligare för den enskilde.

Avgift för kost i vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg, korttidsvård, våningsmatsalar på servicehus samt hel nutrition (närlingspreparat) är 2 840 kronor/månad (en tolfedel av 73,3 procent av basbeloppet). Halv nutrition på servicehus uppgår till 25 procent och kosttillägg till 10 procent av kostnaden för kost och hel nutrition (710 kronor respektive 284 kronor per månad).

Avgift för kost i dagverksamhet är 51 kronor/dag (0,11 procent av basbeloppet).

Personer som beviljats matlåda och/eller dagverksamhet har rätt till ett individuellt tillägg till minimibeloppet vid beräkning av avgiftsutrymme. Det individuella tillägget för matlådor och mat på dagverksamhet baseras på att varje matlåda samt all kost som ges per dag vid dagverksamhet kostar 0,11 procent av prisbasbeloppet (51 kronor).

Avgiftsunderlaget beräknas på den inkomst den enskilde kan antas komma att få under de närmaste tolv månaderna. Med inkomst avses alla former av inkomstgrundande

pensioner, privata pensionsförsäkringar med flera. Vidare beaktas aktuella inkomster av tjänst, näringsverksamhet och livränta samt inkomst av kapital. Den enskildes avgiftsutrymme räknas därefter fram genom att den enskildes förbehållsbelopp (minimibelopp samt boendekostnad) dras från nettoinkomsten.

Avgifter m.m. för stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (19 § LSS) får skäliga avgifter för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter tas ut av dem som har hel allmän ålderspension, hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning eller annan inkomst av motsvarande storlek, enligt de grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnader och kommunen ska se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov.

Avgifter för insatser inom ramen för hemtjänst, dagverksamhet och bostad med särskild service samt kommunal hälso- och sjukvård regleras i 8 kap. socialtjänstlagen (SoL). Avgifterna bestäms utifrån prisbasbeloppet som uppgår till 46 500 kronor år 2019. Den enskildes avgifter får per månad uppgå till högst en tolfedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet (2089 kronor), för bostad med särskild service till högst en tolfedel av 0,50 gånger prisbasbeloppet (1 938 kronor).

Med förbehållsbelopp avses det belopp som den enskilde har rätt att behålla av sina egna medel innan avgift får tas ut. Förbehållsbeloppet utgörs av den enskildes minimibelopp och dennes boendekostnad. Merkostnader för yngre personer med funktionsnedsättning ska beaktas i skälig omfattning. Yngre personer ska därför förbehållas ett minimibelopp som överstiger minimibeloppet för äldre med upp till 10 procent.

I minimibeloppet ingår bland annat livsmedel som en kostnadspost som den enskilde har rätt att behålla utrymme för innan avgift får tas ut. Livsmedelskostnaden är beräknad för kvinnor 61 år.

Ett individuellt tillägg för högre normala livsmedelskostnader enligt Konsumentverkets beräkningar för olika åldersgrupper, ges till personer under 61 år som själva står för sina livsmedelsinköp.

Ett individuellt tillägg till minimibeloppet ges till alla som bor i bostad med särskild service enligt SoL där måltider ingår och som betalar kostavgift för dessa. Det individuella tillägget uppgår till mellanskillnaden av Konsumentverkets beräknade skäliga livsmedelskostnader för kvinnor 61 år och kostavgiften för den enskilde. Ett individuellt avdrag motsvarande 8 procent av en tolfedel av prisbasbeloppet (310 kronor per månad) görs för förbrukningsartiklar för personer i bostad med särskild service enligt SoL.

Nedanstående belopp är uträknade efter fastställt prisbasbelopp för 2019.

Avgift för trygghetslarm, hemtjänst m.m.

Avgift för trygghetslarm, hemtjänst, dagverksamhet, korttidsvård och för de insatser som ges i bostad med särskild service enligt SoL är indelad i sju avgiftsgrupper

Avgiftsgrupp	1/12 av andel av prisbasbeloppet	Kr/mån	Tidsbaserade intervaller
1	0,0358	139	Enbart trygghetslarm eller grundavgift i servicehus
2	0,124	481	1,0–4,5 timmar hemtjänst

Avgiftsgrupp	1/12 av andel av prisbasbeloppet	Kr/mån	Tidsbaserade intervaller
3	0,226	876	5,0–10,5 timmar hemtjänst per månad och/eller dagverksamhet 1-2 dagar per vecka
4	0,301	1 166	11,0–25,5 hemtjänst och/eller avlösning 3-4 dagar per vecka
5	0,416	1 612	26,0–40,5 timmar hemtjänst per månad och/eller dagverksamhet 5 dagar per vecka
6	0,472	1 829	41,0–55,5 timmar hemtjänst och/eller dagverksamhet 6-7 dagar per vecka
7	0,5392	2 089	Mer än 56 timmar per månad. Särskilt boende med heldygnsomsorg, korttidsboende/korttidsvård

Timavgift uppgår till 214 kronor/timme (0,46 procent av basbeloppet) och debiteras för hemtjänstinsatser upp till maximalt två timmar per månad om det blir förmånligare för den enskilde.

Avgift för kost

Från och med 2014 upphörde staden med att debitera den enskilde avgiften för kost i daglig verksamhet enligt LSS. I stället betalar numera den enskilde för sina måltider direkt till utföraren. Priset för kost i daglig verksamhet är 28 kronor per dag, vilket motsvarar 0,06 procent av prisbasbeloppet.

Avgiften för kost i dagverksamhet enligt SoL är 51 kronor per dag, motsvarande 0,11 procent av prisbasbeloppet.

- Avgiften för kost i korttidsvistelse enligt SoL och LSS för barn och vuxna är 56 kronor per heldag, motsvarande 0,12 procent av prisbasbeloppet och 28 kronor för halv dag, motsvarande 0,06 procent av prisbasbeloppet.
- Avgiften för kost i korttidsboende enligt SoL för vuxna är 93 kronor per dygn, motsvarande 0,20 procent av prisbasbeloppet.
- Avgiften för kost i boende med heldygnsomsorg, våningsmatsal samt hel nutrition på servicehus är 2 840 kronor per månad, motsvarande en tolfedel av 73,3 procent av prisbasbeloppet. Avgiften för halv nutrition är 25 procent av avgiften för hel nutrition. Nutrition (710 kronor per månad) och avgiften för kosttillskott är 10 procent av avgiften för kost i boende med heldygnsomsorg och för hel nutrition (284 kronor per månad).
- Avgiften för kost i bostad med särskild service enligt LSS för barn och ungdomar är 1 860 kronor per månad, motsvarande 4 procent av prisbasbeloppet.

Minimibelopp

- Minimibeloppet för ensamstående under 65 år ska per månad utgöra lägst en tolfedel av 149 procent av prisbasbeloppet (5 774 kronor) och för sammanboende makar och sambor under 65 år en tolfedel av 125,92 procent av prisbasbeloppet (4 879 kronor vardera).
- Minimibeloppet för personer i bostad med särskild service enligt LSS ska per månad utgöra lägst en tolfedel av 149 procent av prisbasbeloppet (5 774 kronor).

Övrigt

- Högkostnadsskyddet med maxavgift beräknas till 1 860 kronor vilket motsvarar en tolfedel av 48 procent av prisbasbeloppet.

Bilaga 7:6

- Avgift för boende i bostad med särskild service enligt LSS för barn och ungdomar från 19 år som har aktivitetsersättning beräknas till 1 938 kronor, vilket motsvarar en tolfedel av 50 procent av prisbeloppet.

Avgifter för vuxna i hem för vård eller boende (HVB), familjehem m.m.

Egenavgiften för vård och behandling av missbrukare i HVB och familjehem är 80 kronor/dygn av sjukpenningen (3 kap 15 § AFL). För personer som saknar eller har låg sjukpenning kan avgiften sänkas helt eller delvis. Om personen genom att betala kostnaden blir beroende av försörjningsstöd ska kostnaden efterges. Egenavgiften fastställs av regeringen.

För andra stöd- och hjälpåtgärder (stöd- och omvårdnadsboende) är egenavgiften 156 kronor/dygn, varav 70 kronor är avgift för boende och 86 kronor är avgift för mat.

Vid placering för stöd- och omvårdnadsboende i familjehem är egenavgiften 119 kronor/dygn, varav 33 kronor är avgift för boendet och 86 kronor är avgift för mat.

Egenavgiften för mat i HVB och familjehem är 89 kronor/dag för frukost, lunch och middag, motsvarande 0,2 procent av prisbasbeloppet. Avgiftsnedsättning ska tillämpas när vissa måltider inte intas på institutionen/i familjehemmet. Avgiften reduceras med 20 procent för frukost, 40 procent för lunch respektive middag. En förutsättning är att detta anmälts i förväg till institutionen/familjehemmet.

Egenavgiften för vård och behandling avser endast vuxna missbrukare. Egenavgiften för andra stöd- och hjälpåtgärder (stöd-/omvårdnadsboende) avser samtliga placerade.

Kategori	Vård/boende	Avgift/lagrum	Kostnad för den enskilde
Behandlingshem, LVM-hem (HVB)	Vård och behandling för missbruk	80 kr/dag enligt 8 kap. 1 § SoL	Bör efterges helt eller delvis enligt 9 kap. 4 § SoL
Familjehem	Vård för missbruk	80 kr/dag enligt 8 kap. 1 § SoL	Bör efterges helt eller delvis enligt 9 kap. 4 § SoL om personen saknar behandlingsförmåga
Stöd-/omvårdnadsboende (HVB)	Stödboende/omvårdnad för missbruk och psykiska problem	156 kr/dag (boende 70 kr samt matkostnad 86 kr)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga
Arbetskooperativ	Stödboende för missbruk	156 kr/dag (boende 70 kr samt matkostnad 86 kr)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga
Familjehem	Stödboende/omvårdnad för missbruk och psykiska problem	119 kr/dag (boende 33 kr samt matkostnad 86 kr)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga
Korttidsboende	Stödboende för missbruk och psykiska problem	156 kr/dag (boende 70 kr samt matkostnad 86 kr)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga
Nattlogi	Boende	50 kr per natt (måltider debiteras inte)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga

Egenavgift - familjerådgivning

Stockholms stad har kundval för familjerådgivning. Det innebär att den som vill ha familjerådgivning och bor i Stockholm kan välja mellan godkända utförare, både stadens egen familjerådgivning och privata utförare, till samma avgift. Avgiften är 450 kronor/par för 90 minuters samtalstid.

Avgifter för tillsyn vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel

Staden tar ut avgifter för tillsyn vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel.

Kategori kontrollavgift	Avgift 2018	Avgift 2019
Försäljning av folköl	1 800 kr	1 800 kr
Försäljning av tobak	1 800 kr	1 800 kr
Försäljning av receptfria läkemedel	1 500 kr	1 500 kr
Försäljning av både folköl och tobak	2 500 kr	2 500 kr
Försäljning av folköl eller tobak samt receptfria läkemedel	3 300 kr	3 300 kr
Försäljning av folköl, tobak samt receptfria läkemedel	4 000 kr	4 000 kr

Avgifter för parkering och felparkering

Avgifter för felparkeringar och parkeringsavgifter på gatumark fastställs av kommunfullmäktige. Parkeringsavgifter och andra avgifter (boendeparkering, nyttoparkeringstillstånd m.m.) fastställdes senast av kommunfullmäktige i juni 2016 (*Plan för gatuparkering*, utl. 2016:112, dnr 171-672/2016).

Avgifterna för felparkering fastställdes senast av kommunfullmäktige i maj 2017 (utl. 2017:116, dnr 124-303/2017).

Avgifter för upplåtelse av offentlig plats exkl. torgplats

Avgifter för upplåtelse av offentlig plats, exklusive torgplats, fastställdes senast av kommunfullmäktige i februari 2018. Avgifterna framgår av kommunal författningssamling 2018:03.

Avgifter för färd- och parkeringsdispenser

Avgifter för dispenser för breda, långa och tunga fordon samt för färd- och parkeringsdispenser fastställdes senast av kommunfullmäktige i juni 2016 (utl. 2017:149, dnr 124-720/2017).

Avgifter för Samlingskarta

Samlingskartan utgörs av information från olika ledningsägare, dvs Stockholms stad, TeliaSonera/Skanova, Ellevio AB, Stockholm Exergi AB, Gasnätet Stockholm AB, Stokab, Stockholms Hamnar AB och Stockholm Vatten och Avfall AB. Grunden utgörs av basinformation som fastigheter, kvartersnamn och vägar från stadsbyggnadsnämnden.

Avgifterna baseras på självkostnadsprincipen. Moms, 6 procent, tillkommer.

Samlingskarta Schakt

Godkänd för användning vid schaktarbeten.

Kartan redovisar enhetliga lägesuppgifter om samtliga inrapporterade ledningar och kablage belägna under markytan i gatu-, park- och torgmark.

Samlingskarta Tillval

Ej godkänd för användning vid schaktarbeten.

Kartan redovisar enhetliga lägesuppgifter om samtliga inrapporterade ledningar och kablage belägna under markytan i gatu-, park- och torgmark samt extra information för de ledningsslag som valts vid beställningstillfället.

Produkt	Kommentar	Avgift 2018	Avgift 2019
<u><i>Samlingskarta Schakt</i></u>			
Fast grundavgift	per beställningsområde	800 kr	800 kr
Innerstaden, skala 1:200	per hektar	1 350 kr	1 350 kr
Ytterstaden, skala 1:400	per hektar	950 kr	950 kr
Extra papperskopior	per 100-metersblad	25 kr	25 kr
Expresstillägg	påslag på ordinarie avgift	50 %	50 %
Uppdateringsavgift	påslag på ordinarie avgift	25 %	25 %
Makuleringsavgift	per beställningsområde	400 kr	400 kr
<u><i>Samlingskarta Tillägg</i></u>			
Fast grundavgift	per beställningsområde	800 kr	800 kr
Innerstaden, skala 1:200	per hektar	1 350 kr	1 350 kr
Ytterstaden, skala 1:400	per hektar	950 kr	950 kr
Ledningsinformation Vatten	per hektar	200 kr	200 kr
Ledningsinformation Avlopp	per hektar	200 kr	200 kr
Expresstillägg	påslag på ordinarie avgift	50 %	50 %
Uppdateringsavgift	påslag på ordinarie avgift	25 %	25 %
Makuleringsavgift	per beställningsområde	400 kr	400 kr

Avgifter för upplåtelse av torgplats

Avgifter för upplåtelse av torgplats räknas upp årligen med förändringen i konsumentprisindex (KPI) och fastställs i kommunfullmäktiges budget.

Allmänna bestämmelser för upplåtelse av torgplats fastställs av kommunfullmäktige i lokala ordningsföreskrifter för torghandel i Stockholms kommun.

Avgifter i nedanstående tabeller

Avgifterna ska räknas upp vid varje kommande årsskifte med förändringen i konsumentprisindex, KPI, från föregående år. Maj månad används som bas för indexuppräknningen. Avgiften avrundas enligt gängse avrundningsregler till närmast jämna tiotal kronor. Avgiftsändringen sker från och med den 1 januari efter det att index föranlett omräkning.

Grunder för avgiftsnivå

Torgplatserna indelas i åtta olika avgiftsnivåer. Grund för vilken nivå en torgplats placeras i utgörs av följande faktorer.

Faktorer som ger en högre avgift:

- Goda kommunikationer
- Bra läge: Cityläge, innerstadsläge eller stora centrum med många marknadsaktörer

- Hög besöksintensitet
- Om platsen utrustas med elektricitet
- Om salutorget byggs om till det bättre eller platsen flyttas närmare flödesstråk

Faktorer som ger en lägre avgift:

- Dåliga kommunikationer
- Ytterstadsläge med avsaknad av andra marknadsaktörer
- Låg besöksintensitet
- Avsaknad av elektricitet
- Om salutorgen byggs om till det sämre eller platsen flyttas från befintliga flödesstråk

Faktorer som generellt ska beaktas för avgiftsnivån:

- Kommunens kostnader för upplåtelsen (administrativ, kontrollfunktionen, drift)
- Den på objektiva grunder beräknade vinsten av rörelsen
- Nyttjarens fördel av upplåtelsen
- Övriga omständigheter

Avgifter för upplåtelse av torgplats för Stockholms stad

Lägesbeskrivning	Salutorg	Avgift 2018	Avgift 2019
Cityläge Ytterplatser	Hötorget	4 330 kr/kvm	4410 kr/kvm
Cityläge Inre saluplatser	Hötorget	3 920 kr/kvm	3990 kr/kvm
Tillfällig försäljning på söndagar (Söndagsmarknad)	Innerstad Ytterstad	540 kr/dag 270 kr/dag	550 kr/dag 275 kr/dag
Mycket frekventa handelstorg belägna vid större köpcentrum	Brommaplan Farsta torg Skärholmstorget Vällingby torg Östermalmstorg	3 510 kr/kvm	3580 kr/kvm
Mycket frekventa handelstorg belägna vid omstigningsplatser eller köpcentrum	Gösta Bohmans plats Liljeholmen Mälartorget Norrmalmstorg Odenplan Ryssgården	2 990 kr/kvm	3050 kr/kvm
Mer frekventa handelstorg med bra placering av salustånden på stadscentrala salutorg	Gullmarsplan Hornsplan Högdalsgården Kungsholmstorg Medborgarplatsen Rinkeby torg Spånga torg Tensta torg	2 580 kr/kvm	2630 kr/kvm
Mer frekventa torg med stadscentrala lägen *saknar elektricitet	Fridhemsplan Fruängen Husby Hässelby torg Mariatorget Rörstrandsgatan Sjövikstorg Spelbomskans torg S:t Eriksplan Vintertullstorget	2 060 kr/kvm	2100 kr/kvm
Mindre eller något större stadscentrala torg/platser med	Akalla Blackebergsplan	1 440 kr/kvm	1470 kr/kvm

Bilaga 7:10

Lägesbeskrivning	Salutorg	Avgift 2018	Avgift 2019
frekvent potentiellt kundunderlag *saknar elektricitet	Bredängstorget Dalens allé David Helldéns torg Jungfrugatan* Kista torg Kärrtorp Lagaplan Nytorget Telefonplan Tjärhovsplan		
Mindre stadsdelscentrala torg eller medelstora torg med en något sämre placering *saknar elektricitet	Blackebergsplan Högdalsplan Lumatorget Skarpnäcks allé Stieg Trenters torg* Västertorps torg Årsta torg Älvsjö torg	1 130 kr/kvm	1 150 kr/kvm

Idrottstaxor

Kriterier för subventionerad taxa och nolltaxa

Kriterier för subventionerad taxa

- Föreningen ska vara uppbyggd enligt demokratiska principer och inte ta ställning mot demokrati.
- Föreningen/organisationen ska ha ett eget plus- eller bankgirokonto.
- Föreningen har ett organisationsnummer i föreningens namn.
- Föreningen/organisationen ska vara verksam inom Stockholms stad och minst 50 procent av medlemmarna ska bo i Stockholms stad.
- Verksamheten får inte ha kommersiell karaktär.
- Subventionerad taxa ges inte till verksamheter med alkoholförtäring eller vid festverksamhet.
- Medlemsantalet ska uppgå till minst tio personer.
- Föreningen ska ha lämnat in gällande stadgar, senaste årsmötesprotokoll (underskrivet) och styrelseförteckning.

Ytterligare kriterier för nolltaxa

- Föreningen ska ha lämnat in medlemsförteckning med namn, adress och födelseår.
- För ungdomsverksamhet om föreningen har minst 20 medlemmar (7-20 år). Nolltaxa beviljas inte för seniorlagens verksamhet oavsett ålder på de som deltar.
- För handikappverksamhet om föreningen har minst tio medlemmar med funktionsnedsättning.
- Att föreningen är med i HSO (Handikappföreningarnas Samarbetsorgan) Stockholms stad eller i ett handikappidrottsförbund.
- Att det är en AA/NA grupp som använder tolvstegsmetoden.

Övrigt

Vid följande bokningstillfällen kan subventionerad taxa eller nolltaxa erbjudas.

- Nationella idrottsförbund som arrangerar tillfälliga ungdomsevenemang (7-20 år).
- Stadsdelsförvaltningar när de bokar anläggningar för att anordna så kallad öppenverksamhet, vilket utgörs av kostnadsfria aktiviteter för alla barn och

ungdomar (7-20 år) boende i Stockholm. Syftet med aktiviteterna är främst att nå inaktiva ungdomar och uppnå målen i idrottspolitiska programmet.

- Ungdomar (7-20 år) när de deltar i öppen verksamhet enligt ovan, som anordnas av idrottsförvaltningen på utebad, utegym, idrottsplatser och idrottshallar, vilket är anläggningar där förvaltningen inte anordnar avgiftsbelagda aktiviteter.

Simhallstaxor 2019

Taxorna avser de simhallar och utomhusbad som idrottsnämnden har driftansvar för. Gäller simhallar och utomhusbad med entréavgift (Nälsta, Kampement och Eriksdal). Priserna på kurser gäller på nya bokningar fr.o.m. januari 2019.

I de fall reducerat pris anges gäller detta för studerande, pensionärer, arbetslösa och FaR (Fysisk aktivitet på recept).

Nedanstående taxor gäller inte förvaltningens kostnadsfria prova på-träningspass med varierande aktiviteter, riktat till 12-19 åringar boende i Stockholm. Dessa aktiviteter anordnas i begränsad omfattning i vissa simhallar under höstlov och sportlov.

Kampanjpris gäller för kunder som köper årskort i samband med kampanjer, normalt vid terminsstart.

Förnyelsepriset gäller för kunder som köper nytt kort senast en månad efter att giltighetstiden på föregående kort gått ut.

Avgifter för simundervisning i Farsta, Husby, Skärholmen, Tensta och Vällingby avviker temporärt från övriga anläggningar, till dess utvärdering kan visa om dessa ändringar ska införas på samtliga bad.

Badtaxor

	Fr.o.m. jan-18	Fr.o.m. jan-19
Engångs entréavgifter		
Vuxna, Eriksdalsbadet och Husbybadet	90	90
Vuxna, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	70	70
Vuxna reducerat pris, Eriksdals- och Husbybadet	60	60
Vuxna reducerat pris, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	50	50
Ungdomar 4-19 år, Eriksdalsbadet och Husbybadet	40	40
Ungdomar 4-19 år, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	20	20
Badtillägg vid inomhusbad sommartid, Eriksdalsbadet	30	30
Familj		
2 vuxna + 2 barn, Eriksdals- och Husbybadet	220	220
1 vuxen + 2 barn, Eriksdals- och Husbybadet	130	130
2 vuxna + 2 barn, övriga simhallar	160	160
1 vuxen + 2 barn, övriga simhallar	90	90
2 vuxna + 3 barn, Eriksdals- och Husbybadet	220	220
2 vuxna + 3 barn, övriga simhallar	160	160
SKIMF och till SKIMF anslutna föreningar		
Engångsavgift bad, Eriksdalsbadet och Husbybadet	50	50

Bilaga 7:12

	Fr.o.m. jan-18	Fr.o.m. jan-19
Engångsavgift bad, övriga simhallar	40	40
Rabattkort (entréavgift 10 ggr och 100 ggr)		
Rabattkort 10 ggr, 2 års giltighetstid från inköpsdagen		
Vuxna, Eriksdals- och Husbybadet	800	800
Vuxna, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	600	600
Vuxna reducerat pris, Eriksdals- och Husbybadet	480	480
Vuxna reducerat pris, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	320	320
Ungdomar 4-19 år, Eriksdals- och Husbybadet	320	320
Ungdomar 4-19 år, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	160	160
Rabattkort Företag 100 ggr, två års giltighetstid från inköpsdagen		
Eriksdalsbadet	7 500	7 500
Övriga simhallar	5 600	5 600
Skolans bad, inkl. förskola och fritidshem - barn upp till 19 år		
Rabattkort 100 bad, Eriksdals- och Husbybadet	3 000	3 000
Rabattkort 100 bad, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	1 500	1 500
Rabattkort 10 bad, Eriksdals- och Husbybadet	320	320
Rabattkort 10 bad, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	160	160
Pris per barn, Eriksdals- och Husbybadet	40	40
Pris per barn, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	20	20
Ovanstående priser för förskola gäller även för barn 0-4 år när det kommer barngrupper med ledare. En till två ledare per grupp om fem barn har fri entré.		
Sommarkort på utomhusbad med entréavgift		
Vuxna	700	700
Vuxna reducerat pris	400	400
Barn och ungdomar 4-19 år	160	160
Årskort, 1 års giltighetstid från inköpsdagen		
Vuxna, bad samtliga simhallar och utomhusbad	2 400	2 400
Vuxna, bad samtliga simhallar och utomhusbad, kampanj-/förnyelsepris	2 300	2 300
Vuxna reducerat pris	1 500	1 500
Vuxna reducerat pris, kampanj-/förnyelsepris	1 400	1 400
Ungdomar 4-19 år, samtliga simhallar och utomhusbad	900	900
Tillägg autogiroköp	140	140

Taxor, friskvård/träning

	Fr.o.m. jan-18	Fr.o.m. jan-19
Engångsavgifter, gäller även bad vid träningsstillfället		

	Fr.o.m. jan-18	Fr.o.m. jan-19
Gym/gruppträning, Eriksdals- och Forsgréniska badet, pris per pass	150	150
Gym/gruppträning, exkl. Eriksdals- och Forsgréniska badet, pris per pass	110	110
Gruppträning, ungdom 12-19 år (ej förbokning)	70	70
Gym, ungdom 12-19	70	70
Gyminstruktion ungdom 12-19 år, återbetalning vid kortköp	110	110
Gyminstruktion vuxna, återbetalning vid kortköp	400	400
En instruktion är inkluderat i priset för halvårs- respektive årskort		
Rabattkort 10 ggr, gym- och gruppträning, gäller även bad vid träningstillfället, giltigt 2 år		
Samtliga simhallar, gym och gruppträning	950	950
Övriga simhallar, exkl. Eriksdals- och Forsgréniska badet	850	850
Reducerat pris vuxna, samtliga simhallar	700	700
Ungdom 12-19 år, gym- och gruppträning, samtliga simhallar	500	500
Ungdom 12-19 år, gym- och gruppträning, samtliga simhallar, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	400	400
Beckomberga simhall, gym (för personer med funktionsnedsättning)	400	400
Rabattkort 100 ggr, gym- och gruppträning, gäller även bad vid träningstillfället, giltigt 2 år		
Eriksdals- och Forsgréniska badet	9 000	9 000
Övriga	8 000	8 000
Reducerat pris vuxna, samtliga simhallar	-	-
Skolor och föreningar, ungdom 12-19 år	4 000	4 000
TRÄNINGSKORT - inkl. bad, gym, gruppträning och bassängbad utomhus		
Årskort samtliga simhallar		
Vuxna	4 400	4 400
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	4 200	4 200
Reducerat pris	3 100	3 100
Reducerat pris, kampanj-/förnyelsepris	2 900	2 900
Ungdom 12-19 år	2 700	2 700
Ungdom 12-19 år, kampanj-/förnyelsepris	2 600	2 600
Ungdom 12-19 år, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	2 300	2 300
Årskort, exkl. Eriksdals- och Forsgréniska badet		
Vuxna	3 500	3 500
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	3 300	3 300
Reducerat pris	2 500	2 500
Reducerat pris, kampanj-/förnyelsepris	2 300	2 300
Ungdom 12-19 år	2 100	2 100
Ungdom 12-19 år, kampanj-/förnyelsepris	2 000	2 000
Ungdom 12-19 år, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	1 900	1 900
Årskort gym, Beckomberga sim- och idrottshall		

Bilaga 7:14

	Fr.o.m. jan-18	Fr.o.m. jan-19
Personer med funktionsnedsättning	1 900	1 900
Halvårskort, samtliga simhallar		
Vuxna	2 800	2 800
Reducerat pris, vuxna	2 000	2 000
Ungdom 12-19 år	1 500	1 500
Ungdom 12-19 år, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	1 400	1 400
Halvårskort, exkl. Eriksdals- och Forsgrénska badet, vuxna		
Vuxna	2 200	2 200
Reducerat pris, vuxna	1 600	1 600
Ungdom 12-19 år	1 300	1 300
Ungdom 12-19 år, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	1 200	1 200
Halvårskort gym, Beckomberga sim- och idrottshall		
Personer med funktionsnedsättning	1 200	1 200
Sommarkort (vecka 21-34), gäller på bassängbad och de simhallar som har sommaröppet		
Vuxna	900	900
Reducerat pris, vuxna	600	600
Ungdom 12-19 år	500	500
Ungdom 12-19 år, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	450	450
TRÄNINGSKORT GYM ELLER TRÄNINGSKORT GRUPPTRÄNING - inkl. bad och bassängbad utomhus		
Årskort, samtliga simhallar.		
Vuxna	3 700	3 700
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	3 500	3 500
Årskort exkl. Eriksdals- och Forsgrénska badet		
Vuxna	2 800	2 800
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	2 600	2 600
SIMHALLS-/TRÄNINGSKORT- Årskort för stadens anställda. Gäller för bad, gym, gruppträning, samtliga simhallar och bassängbad utomhus	1 800	1 800
Tillägg autogiro (gäller alla ovanstående årskort)	140	140

Taxor kursverksamhet

Nedanstående barn- och ungdomspriser gäller för personer till och med 19 år.

Simundervisning	Fr.o.m. jan-18	Fr.o.m. jan-19
Vuxna/45 min lektion	181	181
Vuxna/40 min lektion	161	161
Barn och ungdomar/40 min lektion (Farsta sim- och idrottshall, Husbybadet, Skärholmens sim- och idrottshall, Tensta sim- och idrottshall, Vällingby sim- och idrottshall)	67	67
Barn och ungdomar/40 min lektion (Övriga anläggningar)	117	117
Barn och ungdomar/30 min lektion (Farsta sim- och idrottshall, Husbybadet, Skärholmens sim- och idrottshall, Tensta sim- och idrottshall, Vällingby sim- och idrottshall)	50	50
Barn och ungdomar/30 min lektion (Övriga anläggningar)	88	88
Personer med fysisk aktivitet på recept har rätt till reducerat pris på ovanstående kurser (simundervisning). På simundervisning anpassad för personer med funktionsnedsättning gäller reducerat pris för samtliga deltagare. Reducerade priser gäller endast personer folkbokförda i Stockholm.		
Tilläggsavgift för personer folkbokförda i annan kommun, per kurs (Farsta sim- och idrottshall, Husbybadet, Skärholmens sim- och idrottshall, Tensta sim- och idrottshall, Vällingby sim- och idrottshall)	550	550
Tilläggsavgift för personer folkbokförda i annan kommun, per kurs (Övriga anläggningar)	250	250
Privat simundervisning, 45 min per tillfälle, alla simhallar	600	600
Privat simundervisning, 45 min per tillfälle, alla simhallar (barn och ungdomar)	500	500
Simprov cirka 15 minuter, en lärare (exklusive entréavgift)	100	100
Skolsim		
Skolsim 15 ggr, stadens skolor	8 600	8 600
Skolsim 15 ggr, skolor från andra kommuner	12 700	12 700
Övriga kurser, gäller även bad vid träningstillfället		
MåBra-kom i form, vuxna, pris per lektion (1,5 timmar)	200	200
MåBra-kom i form, barn och ungdomar, pris per lektion (1,5 timmar)	88	88
Övriga kurser, vuxna, pris per lektion (55 minuter)	100	100
Övriga kurser bassäng, vuxna, pris per lektion (45 minuter)	100	100
Övriga kurser, barn (till och med 12 år), pris per lektion (45 minuter)	58	58
Övriga kurser bassäng, barn och ungdomar, pris per lektion (45 minuter)	58	58
Övriga kurser, ungdomar (12-19 år), pris per lektion (55 minuter)	58	58
Pensionärer, arbetslösa, studenter och personer med fysisk aktivitet på recept folkbokförda i Stockholm har rätt till reducerat pris på övriga kurser. Personligt intyg krävs. På kurser för personer med funktionsnedsättning gäller reducerat pris för samtliga deltagare folkbokförda i Stockholm. Reducerade priser uppgår till cirka 80 procent av ordinarie pris.		
Tilläggsavgift för boende i annan kommun per kurs	250	250

Taxor för planhyror 2019

Taxor (där inget annat anges avser taxorna kostnad per timme i kr)

Taxorna gäller i de anläggningar där idrottsnämnden ansvarar för driften.

Taxorna avser hyra av anläggningarna i befintligt skick med ordinarie bemanning. För eventuella tilläggstjänster kommer extra debitering att ske motsvarande förvaltningens självkostnad alternativt marknadspris i de fall tjänsterna säljs på en konkurrensutsatt marknad. Tillägg kan exempelvis debiteras för extra bemanning, anlitande av hantverkare och extravakter, biljett- och kassakurer, transport av utrustning, plantäckning samt hyra eller inköp av material. Eventuell lagstadgad moms tillkommer.

Subventionerad taxa och nolltaxa gäller för de föreningar som uppfyller av kommunfullmäktige fastställda kriterier.

Nationella idrottsförbund som arrangerar tillfälliga ungdomsevenemang (7-20 år) beviljas motsvarande taxa som en förening eller förbund som uppfyller kraven för subventionerad taxa respektive nolltaxa.

Idrottsförvaltningen arrangerar kostnadsfria aktiviteter, så kallad öppenverksamhet, för alla barn och ungdomar (7-20 år) boende i Stockholm. Aktiviteterna anordnas exempelvis på utebad, utegym, idrottsplatser och idrottshallar, vilket är anläggningar där förvaltningen inte anordnar avgiftsbelagda aktiviteter. Syftet med aktiviteterna är främst att nå inaktiva ungdomar och uppnå målen i idrottspolitiska programmet. Stadsdelsförvaltningar som bokar anläggningar för liknande verksamhet beviljas motsvarande taxa som en förening eller förbund som uppfyller kraven för subventionerad taxa respektive nolltaxa.

När idrotter utövas under en period som inte har säsong gäller samma taxor som ickesäsong för respektive anläggningskategori. Exempelvis när fotboll utövas i idrottshall under säsong för idrottshallar gäller taxorna för inomhusanläggningar under ickesäsong.

När lag deltar i seriespel i de två högsta nivåerna i fotboll, den högsta nivån i övriga idrotter samt övriga nationella och internationella evenemang på motsvarande nivå gäller fastställda taxor för evenemang istället för nedanstående taxor. I de fall enbart en riksserie finns, likställs detta inte med spel på högsta nivå utan ordinarie taxor gäller för dessa serier.

Privattaxa tillämpas vid uthyrning av lokaler till privatpersoner, företag med flera som inte uppfyller kraven för nolltaxa eller subventionerad taxa. Privattaxan gäller dels när inhyrningen avser motionsverksamhet, exempelvis för ett företags anställda eller en grupp privatpersoner. Privattaxan tillämpas även vid uthyrning för andra ändamål såsom festivaler och kulturverksamhet utan ekonomiskt vinstintresse.

När huvudsyftet med inhyrningen är kommersiell, avser en verksamhet som har för avsikt att ge intäkter och ekonomisk vinst, gäller taxorna för kommersiell uthyrning. Dessa gäller exempelvis när syftet är filminspelning, reklaminspelning, företagsevenemang och näringsverksamhet.

Vid bokning av simbassäng tillkommer entré vid privat och kommersiell uthyrning, om inte bokningen avser evenemang, fotografering eller filminspelning.

Vid bokning av tillträde till gymlokal för bedrivande av kommersiell verksamhet som personlig tränare tillkommer entréavgift för kunden/kunderna om de inte innehar ett träningskort.

Ingen entréavgift tillkommer för den personliga tränaren.

Inomhusanläggningar säsong (vattensport och gym: året runt, övriga v. 34-v. 21)

Objekt	2018					2019				
	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor
Eriksdalshallen	800	2 500	380		800	800	2 500	380		800
Idrottshall > 700 kvm	800	2 000	380		800	800	2 000	380		800
Idrottshall > 700 kvm, del av	400	1 000	190		400	400	1 000	190		400
Idrottshall < 700 kvm	680	2 000	290		700	680	2 000	290		700
Idrottshall < 700 kvm, del av	340	1 000	150		350	340	1 000	150		350
Motionsrum/gymnastiksal > 150 kvm	400	1 000	190		490	400	1 000	190		490
Motionsrum/gymnastiksal < 150 kvm	200	1 000	100		220	200	1 000	100		220
Skyttehall	550	1 000	280		550	550	1 000	280		550
Skyttehall, halv	280	600	140		280	280	600	140		280
Åkeshovs gymnastikhall	2 000	4 000	1 000		2 000	2 000	4 000	1 000		2 000
Åkeshovs gymnastikhall, del av	500	1 000	250		500	500	1 000	250		500
Övriga specialutrustade salar	440	1 000	180		440	440	1 000	180		440
Övriga specialutrustade salar, del av	220	500	90		220	220	500	90		220
Omklädningsrum/tillfälle	-	-	-		-	-	-	-		-
Omklädningsrum/timme	200	200	100		100	200	200	100		100
Objekt	2018					2019				
	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor
Simhall, 25 meters bana (pris per bana)	600	1 200	120		260	600	1 200	120		260
Skolbad, 25 meters bana (pris per bana)	350	750	90		200	350	750	90		200
Simhall och utebad, 50 meters bana (pris per bana)	800	2 400	200		500	800	2 400	200		500
Simhall, undervisningsbassäng	1 400	3 000	370		790	1 400	3 000	370		790
Eriksdalsbadet, hoppbassäng,	2 400	2 400	500		1 500	2 400	2 400	500		1 500
Eriksdalsbadet, hoppbassäng, natt	-	5 000	-		-	-	5 000	-		-
Simhall, stor bassäng	-	-	-		1 560	-	-	-		1 560
Bassäng, skolbad	1 400	3 000	370		790	1 400	3 000	370		790
Tillträde till gymlokal för bedrivande av kommersiell verksamhet som personlig tränare, 1 timme, samtliga simhallar	-	200	-	-	-	-	200	-	-	-
Tillträde till gymlokal för bedrivande av kommersiell verksamhet som personlig tränare, per månad, samtliga simhallar	-	4 000	-	-	-	-	4 000	-	-	-
Tillträde till gymlokal för bedrivande av kommersiell verksamhet som personlig tränare, per månad, endast en simhall.	-	3 000	-	-	-	-	3 000	-	-	-

Övrigt

Objekt	2018					2019				
	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor
- bordtennis per bord	110	110	70			110	110	70		
- boule	90	90	70			90	90	70		
Eriksdalsbadet, stort konferensrum, per påbörjat 4-timmarspass	1 200	1 200	300	300	1 200	1 200	1 200	300	300	1 200
Eriksdalsbadet, litet konferensrum, per påbörjat 4-timmarspass	700	700	250	250	700	700	700	250	250	700
Konferensrum (Hyllan), Eriksdalshallen	500	500	250	250	500	500	500	250	250	500
Press- och VIP-rum, Eriksdalshallen	200	200	140	0	200	200	200	140	0	200
Konferensrum, övriga anläggningar	200	200	140		200	200	200	140		200

Bilaga 7:18

Inomhusanläggningar icesäsong (v. 21-v.33)

Objekt	2018					2019				
	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor
Eriksdalshallen	800	2 500	450	290	800	800	2 500	450	290	800
Idrottshall > 700 kvm	800	2 000	450	290	800	800	2 000	450	290	800
- " - halv eller del av hall	400	1 000	230	150	400	400	1 000	230	150	400
Idrottshall < 700 kvm	680	2 000	340	220	700	680	2 000	340	220	700
- " - halv eller del av hall	340	1 000	170	110	350	340	1 000	170	110	350
Motionsrum/gymnastiksal > 150 kvm	400	1 000	230	150	490	400	1 000	230	150	490
Motionsrum/gymnastiksal < 150 kvm	200	1 000	120	100	220	200	1 000	120	100	220
Skyttehall	550	1 000	310	270	550	550	1 000	310	270	550
Skyttehall, halv	280	600	160	140	280	280	600	160	140	280
Åkeshovs gymnastikhall	2 000	4 000	1 200	770	2 000	2 000	4 000	1 200	770	2 000
Åkeshovs gymnastikhall, del av	500	1 000	300	190	500	500	1 000	300	190	500
Övriga specialutrustade salar	440	1 000	220	140	440	440	1 000	220	140	440
Övriga specialutrustade salar, del av	220	500	110	120	220	220	500	110	120	220
Omklädningsrum/timme	200	200	100		100	200	200	100		100

Övrigt

- bordtennis per bord	110		80	60		110		80	60	
- boule	90		80	60		90		80	60	
Eriksdalsbadet, stort konferensrum, per påbörjat 4-timmarspass	1 200	1 200	300	300	1 200	1 200	1 200	300	300	1 200
Eriksdalsbadet, litet konferensrum, per påbörjat 4-timmarspass	700	700	250	250	700	700	700	250	250	700
Konferensrum Eriksdalshallen	500		250	250	500	500		250	250	500
Konferensrum, övriga inomhusanläggningar	200		140		200	200		140		200

Utomhusanläggningar vinteridrotter, säsong (ishallar v. 41-v.11, utomhusbanor v.44-v.9)

Konstfrusna banor	2018					2019				
	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor
Isrink	610	2 000	330		610	610	2 000	330		610
Ishall	1 440	3 000	780		1 440	1 440	3 000	780		1 440
Bandybana	1 500	6 000	780		1 500	1 500	6 000	780		1 500
Rundbana	1 500	6 000	780		1 500	1 500	6 000	780		1 500

Naturisbanor

Bandybana Ej bokningsbar

Utomhusanläggningar vinteridrotter, icesäsong (ishallar v. 12-v.40, utomhusbanor v.10-v.43)

Konstfrusna banor	2018					2019				
	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor
Isrink	610	2 000	610	610	610	610	2 000	610	610	610
Ishall	1 460	3 000	1 440	1 440	1 460	1 460	3 000	1 440	1 440	1 460

Utomhusanläggningar sommaridrotter, säsong (övriga: v.14-v.43*)

Nedanstående taxor gäller inte för Stockholms stadion. Deras taxor anges i bilagan taxor för evenemang.

Idrottsplatser 1/4 - 31/10	2018					2019				
	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor
Gräsplan	850	2 000	500			850	2 000	500		
Konstgräs 11-manna	700	2 000	380			700	2 000	380		
Konstgräs 1/2 11-manna	350	1 000	190			350	1 000	190		
Konstgräs 7-manna	350	1 000	190			350	1 000	190		
Konstgräs 1/2 7-manna	180	500	100			180	500	100		
Konstgräs 5-manna	180	500	100			180	500	100		
Grusplan 11-manna	350	800	200			350	800	200		
Grusplan 1/2 11-manna	180	400	100			180	400	100		
Grusplan 7-manna	180	400	100			180	400	100		
Grusplan 1/2 7-manna	90	200	50			90	200	50		
Grusplan 5-manna	90	200	50			90	200	50		
Friidrott	680	1 500	390			680	1 500	390		
Sportfält, sandlådan för beachvolleyboll och beachfotboll	1 500	2 000	1 000			1 500	2 000	1 000		
Gårdets sportfält, badområdet (under period när badet är stängt), per dygn	15 000	15 000	15 000			15 000	15 000	15 000		
Utebadsområdet Gårdets sportfält, längre bokningar, exklusive bassänger, under period när badet är stängt, per dygn	5 000	5 000	5 000			5 000	5 000	5 000		
Sportfält, cricketplan	200	200	200			200	200	200		
Sportfält, fotbollsplan	850	2 000	500			850	2 000	500		
Sportfält, tältområde, per dygn	-	5 000	-			-	5 000	-		
Sportfält, övriga ytor	1 000	1 500	200			1 000	1 500	200		

Övrigt

Omklädningsrum/timme	200	200	100			200	200	100		
Konferensrum	200	200	140		200	200	200	140		200

* Friidrott har säsong året runt

Utomhusanläggningar sommaridrotter, ickesäsong (v.44-v.13)

Nedanstående taxor gäller inte för Stockholms stadion. Deras taxor anges i bilagan taxor för evenemang.

Vinterplaner 1/11 - 31/3	2018					2019				
	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor
Vinterfotbollsplan grus	380	800	250	210	320	380	800	250	210	320
Konstgräs 11-manna	720	2 000	460	320	600	720	2 000	460	320	600
Konstgräs 1/2 11-manna	360	1 000	230	160	300	360	1 000	230	160	300
Konstgräs 7-manna	360	500	230	160	300	360	500	230	160	300
Konstgräs 5-manna	180	300	120	80	150	180	300	120	80	150
Konstgräs uppvärmd	1 460	6 000	1 260	1 110	1 460	1 460	6 000	1 260	1 110	1 460

Övrigt

Omklädningsrum/timme	200	200	100			200	200	100		
Konferensrum	200	200	140		200	200	200	140		200

Fotbollshallen

Fotbollshallen	2018					2019				
	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor
Ordinarie säsong (v.14-v. 43)	800	2 000	190		230	800	2 000	190		230
Ej säsong (v.44-v.13)	800	2 000	800	230	230	800	2 000	800	230	230

Regionala anläggningar

	2018					2019				
	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor
Sollentuna friidrottshall (träningskort)*										
Kategori 1, ungdom 16-17 år och vuxna	-	-	2 000	2 000	-	-	-	2 000	2 000	-
Kategori 2, ungdom 16-17 år och vuxna	-	-	1 500	1 500	-	-	-	1 500	1 500	-
Kategori 3, ungdom 13-15 år	-	-	-	800	-	-	-	-	800	-
Kategori 4, senior från 35 år	-	-	1 500	-	-	-	-	1 500	-	-

* Opersonliga träningskort som föreningarna kan köpa för sina aktiva. Korten gäller olika dagar och tider. Kategori 1 gäller samtliga dagar och inkluderar dagtid medan kategori 2 endast gäller 6 dagar och mindre tid per dag.

Tilläggsavgifter i förvaltningens anläggningar

	2018	2019
Tillägg för extra personalkostnad per person och timme vid bokning efter stängning eller utanför säsong	450	450

	2018	2019
Passerkort per styck	100	100
Bandy/innebandysarg, ej borttagen	1 500	1 500
Öppen ytterdörr	500	500
Öppet fönster	500	500
Gymnastikbänk/övrigt material ej återställda	500	500
Tänd belysning i idrottshall och motionsrum	500	500
Larmutryckning, larmad dörr öppnas alt. ytterdörr öppen för länge	800	800
Utryckning av ambulerande tillsyn (gäller ej vid driftstörning)	500	500
Verksamhet på ej bokad tid eller annan verksamhet på bokad tid än det bokningen avser (exempel vuxenverksamhet på tid bokad för nolltaxa, idrott som inte har säsong på bokad tid för idrott som har säsong)	Privattaxa	Privattaxa
Tillägg ej nyttjad tid eller ej använt kort för inpassering, per bokning	500	500
Ej nyttjad tid, samt även för ej använt kort vid inpassering för 0-taxa och subventionerade föreningar	se ovan	se ovan
Ej nyttjad tid, samt även för ej använt kort vid inpassering för skolor		
Ej nyttjad tid, samt även för ej använt kort vid inpassering för ej subventionerade kunder		
Bokad noll-taxetid där avbokning inte inkommit till förvaltningen tidigare än tre kalender dagar före nyttjandedagen. För arrangemang gäller tidigare än 30 kalenderdagar.	Subventionerad föreningstaxa	Subventionerad föreningstaxa

Taxor för evenemang

Där inget annat anges avser taxorna kostnad per timme

Taxorna gäller i de anläggningar idrottsnämnden ansvarar för driften. Taxorna gäller samtlig verksamhet på Stockholms stadion samt på övriga anläggningar när lag deltar i seriespel i de två högsta nivåerna i fotboll, den högsta nivån i övriga idrotter samt övriga nationella och internationella evenemang på motsvarande nivå. I de fall enbart en riksserie finns, likställs detta inte med spel på högsta nivå utan ordinarie taxor gäller för dessa serier.

När hela dagar bokas, debiteras timmar motsvarande anläggningens ordinarie öppettider respektive dag. För Stockholms stadion utgörs en dag av 14 timmar.

Taxorna avser hyra av anläggningarna i befintligt skick med ordinarie bemanning. För eventuella tilläggstjänster debiteras extra motsvarande förvaltningens självkostnad alternativt marknadspris i de fall tjänsterna säljs på en konkurrensutsatt marknad. Tillägg kan exempelvis debiteras för extra bemanning, anlitande av hantverkare och extravakter, biljett- och kassakurer, transport av utrustning, plantäckning samt hyra eller inköp av material. Eventuell lagstadgad moms tillkommer.

Vid kvalificeringsspel gäller taxan för den division kvalificeringsspelet gäller.

Vid cupmatcher och liknande gäller den nivå som arrangörsklubben tillhör.

Inomhusanläggningar

Eriksdalshallen

Objekt	2019	
	Förening och förbund	Föreningar från andra kommuner
Stora hallen, nationella och internationella matcher/evenemang nivå 1	1 000	2 500
Stora hallen, nationella och internationella evenemang nivå 1, vid bokningar tre dagar och mer sammanhängande.	800	2 500
<i>Tillägg till ovanstående priser</i>		
Videotavla per arrangemang (exkl. bemanning)	500	500

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Övriga idrottshallar

Objekt	2019	
	Förening och förbund	Föreningar från andra kommuner
Stora hallen, herrar och damer nivå 1 och internationella matcher	800	2 000
Stora hallen, nationella och internationella evenemang nivå 1, vid bokningar tre dagar och mer sammanhängande	600	2 000

Bilaga 7:22

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Simhallar och bassängbad

Objekt	2019	
	Företag och privat personer	Förening och förbund
Eriksdalsbadet, 50 m bassäng, nationell och internationell nivå	-	1 250
Eriksdalsbadet, 25 m bassäng, nationell och internationell nivå	-	1 250
Eriksdalsbadet, hoppbassäng nationell och internationell nivå	-	650
Eriksdalsbadet, sommarbassäng ute nationell och internationell nivå	-	1 000
Utebadområdet, längre bokningar, exklusive bassänger, under period när badet är stängt (per dygn)	5 000	5 000
Utebadområdet exklusive bassänger, under period när badet är stängt (per dag)	10 kr per betalande åskådare, minst 20 000 kr/dag	20 000/dag plus 10 kr per betalande åskådare

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Utomhusanläggningar (inklusive ishallar)

Stadion

Tid för att iordningställa före evenemanget och återställa efter evenemanget ingår i bokade timmar. Städning, elektriker, vakter, läktare, tält, arenapersonal m.m. bokas av idrottförvaltningen till självkostnadspris.

Objekt	2019			
	Företag och privat personer	Förening och förbund	Förening från andra kommuner	Skolor
Fotboll herrar nivå 1 (inklusive träningsmatcher nationell och internationell nivå)*	-	10 000	10 000	-
Fotboll herrar nivå 2 (inklusive träningsmatcher)		6 000	8 000	
Fotboll, nivå 1 damer*	-	1 250	3 000	-
Fotboll, nivå 2 damer*	-	850	2 000	-
Landslagsträning fotboll*	-	2 500	-	-
Fotboll, övrigt*	5 000	3 400	5 000	-
Friidrott, internationell och nationell nivå *	-	1 800	5 000	-
Friidrott övriga, inklusive gräsplan*	5 000	1 200	5 000	-
Friidrott övriga, exklusive gräsplan*	2 000	1 000	2 000	-
Övriga idrotter, inklusive gräsplan*	5 000	3 350	5 000	-

Objekt	2019			
	Företag och privat personer	Förening och förbund	Förening från andra kommuner	Skolor
Konserter per konsert (inklusive iordningställande, plantäckning, städning m.m.), hela anläggningen	800 000**	-	-	-
Mindre konserter per konsert (inklusive iordningställande, plantäckning, städning m.m.), halva anläggningen	400 000	-	-	-
Mindre filminspelning, reklamfotografering och liknande (exklusive fotbollsplan)/dag	20 000	-	-	-
Större filminspelning, reklamfotografering och liknande (inklusive fotbollsplan)/dag	40 000	-	-	-
Skolidrott	-	-	-	600
<i>Tillägg till ovanstående priser</i>				
Tillägg ljustavla inklusive personal	2 500	2 500	2 500	2 500

* Beroende på för- och efterarbete är timpriset baserat på att anläggningen bokas minst nedanstående antal timmar:

Fotboll herrar nivå 1:	10 timmar
Fotboll damer nivå 1:	6 timmar
Fotboll damer nivå 2:	6 timmar
Landslagsträning fotboll:	5 timmar
Fotboll, övrigt:	6 timmar
Friidrott, internationell och nationell nivå:	14 timmar
Friidrott, övriga arrangemang:	8 timmar
Arrangemang, övriga idrotter:	6 timmar

** Om fler än en konsert av samma artist/artister arrangeras vid samma tillfälle erhålls 100 tkr rabatt/konsert från och med konsert nummer två.

Grimsta idrottsplats

Objekt	2019	
	Förening och förbund	Förening från andra kommuner
Konstgräs 11-manna, fotboll herrar nivå 1*	12 000	15 000
Konstgräs 11-manna, fotboll herrar nivå 2*	6 000	8 000
Konstgräs 11-manna, fotboll herrar nivå 3	1 250	2 000
Konstgräs 11-manna, fotboll träningsmatch med entré herrar nivå 1 och 2*	6 000	8 000
Konstgräs 11-manna, fotboll damer nivå 1	1 250	3 000
Konstgräs 11-manna, fotboll damer nivå 2	850	2 000

* Beroende på för- och efterarbete är timpriset baserat på att anläggningen bokas minst nedanstående antal timmar:

Fotboll herrar nivå 1 och 2: 10 timmar

Kanalplans idrottsplats

Objekt	2019	
	Förening och förbund	Förening från andra kommuner
Konstgräs 11-manna, fotboll damer nivå 1	1 250	3 000
Konstgräs 11-manna, fotboll damer nivå 2	850	2 000
Konstgräs 11-manna, herrar nivå 3	1 250	2 000

Gärdets sportfält

Objekt	2019	
	Företag	Förening
Sportfältet, evenemang	10 kr/ betalande åskådare, minimihyra 20 000 kr/dag	10 kr/ betalande åskådare, minimihyra 20 000 kr/dag

Övriga anläggningar

Objekt	2019	
	Förening och förbund	Förening från andra kommuner
Konstgräs 11-manna, fotboll, herrar nivå 3	1 250	2 000
Speedway	850	-
Ishall, ishockey damer nivå 1	1 460	3 000
Bandybana, bandy herrar nivå 1	1 800	5 000
Amerikansk fotboll herrar nivå 1	1 250	2 500

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Övriga taxor 2019

Taxor för övernattning i stadens skolor m.fl. lokaler

Lagstadgad moms (12 procent) tillkommer på nedanstående taxor.

(Kr)	2018		2019	
	Bokningsavgift per uthyrnings-tillfälle och skola*	Avgift per dygn	Bokningsavgift per uthyrnings-tillfälle och skola*	Avgift per dygn
1 klassrum	6 500	1 550	6 500	1 550
2 klassrum, samma skola	6 700	1 550	6 700	1 550
3 klassrum, samma skola	7 000	1 550	7 000	1 550
4 klassrum, samma skola	7 200	1 550	7 200	1 550
5 klassrum eller fler, samma skola	7 400	1 550	7 400	1 550
Idrottshall/motionsrum	5 200	1 550	5 200	1 550

* 1 300 kr av bokningsavgiften, exklusive moms, avseende uthyrning av klassrum tillfaller utbildningsförvaltningen, resterande avgifter tillfaller idrottsförvaltningen

Ovanstående taxor gäller på bokningar upp till sju nätter. Vid bokningar av fler än sju nätter lämnas en prisoffert.

Övriga avgifter

Ambulerande tillsyn	Ingår i avgiften
Matsal med befintlig utrustning respektive skola	Ingår inte i hyran, avtalas separat med
Skadegörelse	Full kostnadstäckning
Städning:	Förhyrare förutsätts i egen regi städa uthyrda lokal. I annat fall debiteras förhyraren full kostnadstäckning för sådant uppdrag
Falsklarm	5 000 kr
Depositionsavgift	Tas ut av förhyrare enligt av idrottsnämnden utfärdade allmänna villkor.

Taxor för övriga skollokaler

Samma kriterier gäller för subventionerad taxa och nolltaxa som för idrottstaxor ovan. För andra gäller *privat taxa*. Privat taxa avser övriga ideella föreningar samt under vissa förutsättningar även privatpersoner, andra icke vinstdrivande organisationer samt företag. Taxorna gäller successivt från och med år 2019 för nya bokningar i bokningssystemet Interbook. Skollokalerna upplåts till ändamål som t.ex. föreningsaktiviteter, studiecirkel, kursverksamhet, informationsmöten, medlemsmöten, styrelsemöten och liknande. I tillämpliga delar gäller samma villkor och regler som för övriga upplåtelser via Interbook. I de fall lokalerna hyrs för Kulturskolans verksamhet gäller särskild överenskommen taxa.

Lokaltyp	Subventionerad taxa per timme	Privat taxa per timme
Klassrum	100 kr	250 kr
Specialsal*	200 kr	600 kr
Aula/matsal, liten (max 200 pers.)	250 kr	750 kr
Aula/matsal, mellan (201-500 pers.)	500 kr	1 500 kr
Aula/matsal, stor (fler än 500 pers.)	750 kr	2 250 kr
* Med specialsals avses t.ex. musikal, slöjdsal, bildsal, danssal, hemkunskapssal, bibliotek m.m.		

Skolkostnadsersättning för övriga skollokaler

Idrottsnämnden ersätter utbildningsnämnden med så kallad skolkostnadsersättning per upplåtelsetillfälle för nolltaxeföreningar enligt tabellen nedan. Vid uthyrning av övriga skollokaler till nolltaxeföreningar är skolkostnadsersättningen begränsad till ersättning för max sju dagar per uthyrningsdag.

Lokaltyp	Skolkostnadsersättning, lokal med kodlås per upplåtelsetillfälle	Skolkostnadsersättning, lokal utan kodlås per upplåtelsetillfälle
Klassrum och specialsals*	75 kr	150 kr
Aula/matsal (oavsett storlek)	150 kr	300 kr
Gymnastiksal (i enlighet med beslut i tertiärrapport 2 2017)	100 kr	200 kr
* Med specialsals avses t.ex. musikal, slöjdsal, bildsal, danssal, hemkunskapssal, bibliotek m.m.		

Övrigt

	2018	2019
Registreringsavgift för föreningar		
Avgift för att få nolltaxa/subventionerad taxa noll- och/eller subventionerade taxa.	-	-
Avgift för allmän båtplats		
Avgift för allmän båtplats per säsong (inkl. moms)	3 900	3 900
Köavgift per år för att få allmän båtplats	200	200
Dygnshyra ishallsföreningar (v.12-v.38)		
Dygnshyra, under ickesäsong (Brinken)	2 500	2 500
Dygnshyra under ickesäsong (övriga)*	5 000	5 000
* Undantag Mälarhöjden-Bredäng betalar dygnshyra under v.11 - v.40		
Kortlås (skolors gymnastiksalar)		
Drift och administration per år	8 000	8 000
Hyra friluftsutrustning för nolltaxe- berättigade föreningar/förbund	0	0
(Verksamheter som inte är anläggningsbunden, till exempel orientering)		

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Bilaga 7 Förslag till avgifter m.m.

Avgifter för **upplåtelse av torgplats** enligt bilaga 7 godkänns

Taxor för övriga skollokaler enligt bilaga 7 godkänns

Skolkostnadsersättning för övriga skollokaler enligt bilaga 7 godkänns

Avgifter för **förskola och fritidsverksamhet** enligt bilaga 7 godkänns

Avgifter för **sommarkoloniverksamhet** enligt bilaga 7 godkänns

Avgifter m.m. för **äldreomsorg** enligt bilaga 7 godkänns

Avgifter m.m. för **stöd o service till personer med funktionsnedsättning**

Avgifter för **vuxna i hem för vård eller boende (HVB), familjehem m.m.** enligt bilaga 7 godkänns

Egenavgift för **familjerådgivning** enligt bilaga 7 godkänns

Avgifter för **tillsyn vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel** enligt bilaga 7 godkänns

Resterande taxor och avgifter ovan enligt bilaga 7 är med som information och är redan beslutade.

Regler för ekonomisk förvaltning

Inledning

Kommunernas ekonomiska förvaltning regleras i 11 kapitlet i kommunallagen. Där stadgas bland annat att kommunfullmäktige ska meddela närmare föreskrifter om medelsförvaltningen. Kommunstyrelsen och övriga nämnder ska även tillämpa Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning. Olika regler gäller för verksamheter med beställaransvar och utföraransvar.

För stadens bolagsstyrelser och stiftelser gäller även bokföringslagen, för bolagsstyrelserna gäller aktiebolagslagen, årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd BFNR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3), och för stiftelser gäller stiftelselagen. Såvida inte dessa lagar stadgar annat, gäller vad som nedan stadgas om nämnd även för stadens stiftelser och bolagsstyrelse. Vad som stadgas om förvaltningschef ska även gälla för verkställande direktör (bolagschef/stiftelsechef). Varje bolagsstyrelse har att besluta härom.

Kommunstyrelsen får medge undantag från vad som stadgas nedan om det föreligger särskilda skäl.

1 kap BUDGET och UPPFÖLJNING

Kommunfullmäktiges budget

1 §

Kommunstyrelsen meddelar riktlinjer för nämnders budgetarbete.

Kompletterande anvisningar utfärdas av stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB.

2 §

Nämnd inger i samband med sin verksamhetsberättelse sitt budgetförslag och sina treårsberäkningar till kommunstyrelsen som underlag för kommunstyrelsens förslag till budget och treårsberäkningar. Förslaget omfattar driftbudget och investeringsbudget. Investeringsbudgeten ska utgå från kommunfullmäktiges inriktnings- och verksamhetsmål. Stadens investeringsstrategi utgör underlag för att ta fram berörda nämnders och bolags investeringsplaner, uppdelade på planerade och beslutade projekt. Budgeten ska omfatta fem år och vara uppdelad på planerade och beslutade projekt. Driftkostnader, inklusive kapital- och lokalkostnader, till följd av investering ska rymmas inom nämndens driftbudget, om inte annat beslutats.

Nämnd ska ta fram underlag till förslag för budget och treårsberäkningar i enlighet med kommunstyrelsens riktlinjer och utfärdade anvisningar.

3 §

Budgeten fastställs av kommunfullmäktige. Den ska upprättas i enlighet med kommunallagens balanskrav. Budgeten omfattar nämnder och bolagsstyrelser.

a) Nämnder

1. Plan över verksamheten
 - Planen ska omfatta mål, riktlinjer och anslagsvillkor med en översikt för treårsperioden.
2. Driftverksamhet
 - Verksamhet med utföraransvar får resultatbudget med avkastningskrav.

Bilaga 8:2

- Övrig verksamhet, inklusive sådan med beställaransvar, får ett eller flera anslag. Anslag kan, beroende på ändamål, meddelas brutto eller netto.
- 3. Investeringar
 - Plan och anslag för investeringsverksamheten med beräknade drift- och kapitalkostnadseffekter samt intäktsmöjligheter.
- 4. Stora projekt
 - Projektplan med redovisning av projektets syfte och innehåll samt ekonomiska konsekvenser.

b) Stadens finansiering och ställning

- En plan för finansiering av stadens totala utgifter inklusive försäljningsbeting samt uppgift om stadens budgeterade ställning vid budgetårets slut.

c) Bolagsstyrelser

1. Plan över verksamheten
 - Planen ska omfatta mål och riktlinjer med resultatkrav samt en översikt för treårsperioden.
2. Plan över omsättning och resultat
3. Investeringar
 - Plan för investeringar avseende all anläggningsverksamhet.

Nämndens budget

4 §

Nämnd ska, med utgångspunkt från kommunfullmäktiges fastställda budget, upprätta en genomförandeplan för det kommande årets verksamhet (nämndens budget/verksamhetsplan). I budgeten ska redovisas uppställda mål för verksamheten och hur tilldelade resurser ska användas.

Nämnderna får sina medel för drift tilldelade som ett anslag. Inom ramen har nämnderna frihet att disponera anslaget och prioritera mellan verksamheterna, så länge de följer de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige fastställt.

Nämndens budget för nästkommande år ska fastställas av nämnden senast under december. År då val till kommunfullmäktige ägt rum, senast under januari året därpå.

Stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB kan utfärda kompletterande anvisningar och tidsplan för budgeten.

5 §

Nämnd ska i samband med att budgeten upprättas redovisa förändrad omslutning hos kommunstyrelsen till följd av ökade externa intäkter för statsbidrag till olika projekt samt olika ersättningar. Nämnd ska även redovisa förändrad omslutning till följd av ökad försäljning av överskottskapacitet till andra nämnder.

Omslutningsförändringar av principiell betydelse ska föras upp till kommunfullmäktige för beslut.

Nämnd ska lämna sin budget till stadsledningskontoret för sammanställning.

Budgetansvar

6 §

Nämnder är ansvariga för att anslag inte överskrider, budgeterade intäkter inflyter, avkastnings- och resultatkrav uppnås, investeringsutgifter och inkomster disponeras för beslutade objekt inom anvisad ram samt att budgeterade försäljningsbeting uppfylls. Nämnder och

styrelser ansvarar också för hur verksamheten bedrivs och att kommunfullmäktiges mål uppnås.

Uppföljning

7 §

Uppföljning ska ge underlag för att styra verksamheterna. Ansvaret för uppföljning ligger hos nämnderna.

Förvaltningschefen ska kontinuerligt följa upp verksamheten, upprätta erforderliga underlag till nämnden och redovisa om risk för budgetavvikelse föreligger och därvid föreslå erforderliga åtgärder.

Verksamheter med beställaransvar ska styras genom regelbunden uppföljning och avstämning mot nämndens budget, redovisa prognostiserad behovs- och prestationsutveckling samt kostnads-/utgifts- och intäkts-/inkomstutveckling.

Verksamheter med utföraransvar ska styras genom regelbunden uppföljning mot beslutade resultatplaner samt fastställt avkastningskrav.

Nämnd ska besluta om former och tidpunkter för redovisning av erforderliga beslutsunderlag för sin styrning.

Förvaltningschefen ska tillse att budgetansvaret iakttas vid varje resursanskaffning (anställning, upphandling med mera).

Finner nämnd med beställaransvar att anslag kommer att bli otillräckligt, eller att intäkter inte inflyter i budgeterad omfattning, ska nämnden vidta åtgärder för att rymma sådant överskridande eller intäktsunderskott inom nämndens budget respektive beslutade anslag och av kommunfullmäktige angivna mål och anslagsvillkor.

Finner nämnd med beställaransvar att förutsättningarna ändrats i förhållande till underlaget för kommunfullmäktiges budgetbeslut samt att mål och anslagsvillkor till följd av detta behöver ändras ska begäran härom underställas kommunfullmäktige.

Driftprojekt (verksamhetsprojekt)

7a §

För projekt som finansieras inom driftbudget (nedan kallat verksamhetsprojekt) och som innebär en verksamhetspåverkan i form av förändringar i organisation eller arbetssätt gäller att särskild uppmärksamhet måste ägnas åt uppföljningen av medelförbrukning, tidsplaner, prestationer, nyttorealiserings samt de politiska målen.

För verksamhetsprojekt där kostnaderna bedöms överstiga 50 mnkr, som har betydande påverkan på stadens ekonomi eller berör frågor som är av strategisk vikt, ska ett *inriktningsbeslut* fattas av ansvarig nämnd.

För verksamhetsprojekt där kostnaderna bedöms överstiga 50 mnkr, som har betydande påverkan på stadens ekonomi eller berör frågor som är av strategisk vikt, ska ett beslutsunderlag för *genomförandebeslut* lämnas till kommunfullmäktige i ett särskilt ärende.

Inför inriktnings- och genomförandebeslut ska *samråd* ske med kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret rapporterar genomförda samråd till kommunstyrelsens ekonomiutskott.

Bilaga 8:4

Den nämnd som planerar och genomför verksamhetsprojekt har ett ansvar för att projektets innehåll samt ekonomiska åtaganden överensstämmer med vad som har beslutats. Eventuella avvikelser hanteras av nämnden genom att vidta åtgärder i projektet genom omprioriteringar. Beroende på fas och avvikelens storlek kan en hemställan till kommunfullmäktige behövas.

Nämnder och bolagsstyrelser ska tillämpa av kommunfullmäktige beslutad styrmodell för verksamhetsprojekt. Uppföljning ska ske tertiälvís där även avvikelser rapporteras. Uppföljning ska ske både mot kommunfullmäktiges budget (årets ram och prognos för kommande år) och mot genomförandebeslut.

Stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB utfärdar tillämpningsanvisningar för styrning, prioritering och rapportering av verksamhetsprojekt.

Investeringar

7b §

För investeringar och stora projekt gäller att särskild uppmärksamhet måste ägnas åt uppföljningen av medelsförbrukning, tidsplaner, prestationer samt de politiska målen.

För investeringar där investeringsutgiften bedöms överstiga 50 mnkr för stadens nämnder respektive 300 mnkr för stadens bolag eller är av strategisk eller principiell vikt, ska ett *utredningsbeslut* fattas av ansvarig nämnd respektive bolagsstyrelse. För investeringar där investeringsutgiften bedöms överstiga 300 mnkr ska utredningsbeslutet anmälas till berörda nämnder samt till kommunstyrelsens ekonomiutskott. Om beslutet kommer att påverka bolagens verksamhet ska beslutet anmälas till berörd styrelse. Bolagen ska anmäla sina utredningsbeslut till koncernstyrelsen.

Utredningsbeslut för investering där utgiften bedöms överstiga 300 mnkr, som avser uppdrag till fastighetsnämnden att utreda utveckling och/eller upprustning av fastighet eller anläggning för annan nämnds räkning, ska beslutas av kommunstyrelsens ekonomiutskott. Fastighetsnämnden och initierande (beställande) nämnd(er) ska lämna ett gemensamt beslutsunderlag till ekonomiutskottet.

Utredningsbeslut för fastighetsutvecklingsprojekt som anses vara av strategisk, stadsövergripande karaktär där investeringsutgiften bedöms överstiga 300 mnkr ska beredas av stadsledningskontoret i samråd med berörda förvaltningar och beslutas av kommunstyrelsens ekonomiutskott. Grunden för att klassa ett projekt som strategiskt kan vara att det uppfyller ett eller flera av kriterierna för uppföljning av större investeringar som medför höga investeringsutgifter, höga driftskostnader, är komplext och/eller involverar flera nämnder och/eller bolag.

Utredningsbeslut för mycket stora investeringar där utredningsutgifterna beräknas överstiga 50 mnkr för staden totalt ska godkännas av kommunfullmäktige.

För investeringar där investeringsutgifterna bedöms överstiga 300 mnkr ska ett beslutsunderlag för *inriktningsbeslut* lämnas till kommunfullmäktige i ett särskilt ärende.

För investeringar där investeringsutgifterna bedöms överstiga 50 mnkr för stadens nämnder respektive 300 mnkr för stadens bolag, eller är av strategisk eller principiell vikt, ska ett beslutsunderlag för *genomförandebeslut* lämnas till kommunfullmäktige i ett särskilt ärende.

Inför utredningsbeslut ska *samråd* ske med kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret för investeringar där investeringsutgifterna bedöms överstiga 300 mnkr eller är av annan strategisk vikt. Inför inriktnings- och genomförandebeslut ska samråd ske för investeringar där investeringsutgifterna bedöms överstiga 50 mnkr eller är av annan strategisk vikt.

Stadsledningskontoret rapporterar genomförda samråd till kommunstyrelsens ekonomiutskott.

Visar uppföljningen att ett objekt kan medföra större utgifter, mindre inkomster, högre framtida kostnader eller lägre framtida intäkter än vad som ursprungligen kalkylerades, eller att andra förutsättningar ändrats i väsentlig mån, ska detta omgående redovisas för nämnden. Nämnden ska snarast vidta åtgärder för att förhindra fördyringar eller göra omprioritering inom ramen för sin totala investeringsbudget. Avvikelse mot investeringsbeslut överstigande 15 procent, dock minst 20 mnkr av investeringens nettoutgift för stadens nämnder och nuvärde för stadens bolag eller annan avvikelse av strategisk vikt, ska tillställas kommunfullmäktige.

Nämnder och bolagsstyrelser ska tillämpa av kommunfullmäktige beslutade regler för styrning, prioritering och rapportering av investeringar.

Stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB utfärdar tillämpningsanvisningar för styrning, prioritering och rapportering av investeringar.

8 §

Nämnd ska lämna de rapporter avseende utfall och prognoser, beslutade och föreslagna åtgärder, som stadsledningskontoret eller revisionskontoret begär.

Resultatenheter

9 §

Huvudregeln är att respektive nämnd beslutar om nya resultatenheter ska inrättas, förändras eller avvecklas i samband med nämndens ordinarie verksamhetsplan. Nämnden ska i denna definiera vilka enheter som ska utgöra resultatenheter och hur resultatet ska mätas. Samtliga resultatenheter anmäls till kommunstyrelsen i samband med ärendet Avstämning av mål och budget. Varje nämnd har ansvar för att utforma interna överenskommelser med sina resultatenheter.

För att skapa ett trovärdigt och långsiktigt stabilt system, bör nämnden inte upphäva eller ändra förutsättningarna för resultatenheterna under året. Det är viktigt att göra en helhetsbedömning, då en förändring av en resultatenhet kan påverka andra resultatenheter. Enheterna ska verka i enlighet med gjorda överenskommelser.

Nämnden kan endast i undantagsfall upphäva eller ändra förutsättningarna under pågående år. Detta gäller då resultatenheten inte har verkat eller kunnat verka i enlighet med gjorda överenskommelser och detta inte kunnat förutses i samband med upprättandet av verksamhetsplanen. Nämnden kan under vissa speciella förutsättningar, till exempel om enheten genom upphandling i konkurrens övergår till så kallad intraprenad, korrigera sin verksamhetsplan med avseende på avvikelsen. Samråd ska alltid ske med stadsledningskontoret innan beslut tas om ändring. Ändring ska godkännas av kommunstyrelsen.

Resultatenheter ska föra över hela sitt resultat, både över- och underskott, till följande år som uppkommer till följd av enhetens eget handlande, med maximalt 5 procent av enhetens bruttobudget för året. Resultatfonden får ha ett överskott med maximalt 10 procent av enhetens bruttobudget. En förutsättning för att resultatenheterna ska få föra över ett överskott är att åtaganden för enhetens verksamhet har uppfyllts.

Verksamhet som upphandlas i konkurrens med externa entreprenörer, så kallade intraprenader, ska överföra 100 procent av sina resultat för att säkerställa konkurrensneutralitet under den tid som överenskommelsen gäller.

Bilaga 8:6

Resultatenhet som avvecklats under innevarande år kan inte föra över resultat till nästkommande år. Enhetens utfall kommer därmed att ingå i nämndens samlade resultat för innevarande år.

Om en resultatenhet visar över- eller underskott som ska föras mellan åren, ska nämnden i samband med bokslutet avsätta resultatet till en resultatfond. Uppkomna underskott ska täckas i samband med nästkommande års bokslut. Om underskottet inte har kunnat täckas under nästkommande år ska nämnden upplösa resultatenheten i samband med bokslut, varvid underskottet täcks i bokslutet av nämnden. Ansvar för att täcka underskottet ligger därmed ytterst på nämnden. Om en resultatenhet har vidtagit åtgärder för att eliminera ett underskott men inte helt lyckats med detta under nästkommande år, kan resultatenheten få vara kvar efter kommunstyrelsens prövning av åtgärdernas trovärdighet.

Överfört överskott ska användas i verksamheten till kostnader av engångskaraktär och inte till löpande drift.

Nämnden ska i samband med sin budget/verksamhetsplan redovisa hur planerade över- eller underskott från föregående år avses behandlas.

Kommentar: Med över-/underskott avses bättre/sämre resultat än budgeterat.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för resultatfonder.

Slutna redovisningsenheter

10 §

Kommunfullmäktige beslutar i samband med budget vilka enheter som ska vara slutna redovisningsenheter. Enhetens verksamhet regleras i budget och i reglemente/instruktion.

Slutna redovisningsenheter arbetar under bolagsliknande former men är inte egna juridiska personer.

För slutna redovisningsenheter gäller särskilda budget- och redovisningsprinciper. Enheten upprättar resultatbudget, investeringsbudget med förslag till finansiering samt balansbudget.

Kommunfullmäktige fastställer i budgeten kraven på enhetens resultat i form av avkastning som ska levereras till finansförvaltning eller ägartillskott som ska tillföras enheten från finansförvaltning. Kommunfullmäktige kan i anslutning till behandlingen av nämndens bokslut justera avkastningskrav eller ägartillskott. Övriga resultat balanseras som fritt eget kapital.

Nya investeringar finansieras via koncernkonto och belastas med stadens internränta plus en omkostnadsersättning på 0,25 procentenheter. Samtliga anläggningstillgångars finansiering ska likaledes belastas med stadens internränta plus en omkostnadsersättning på 0,25 procentenheter via koncernkonto.

Taxor, avgifter och nämndernas internprissättning

11 §

Beslut om taxor, avgifter, prestationsrelaterade ersättningar till privata utförare (så kallad peng), investering, försäljning av mark och anläggningar samt andra ärenden, som anges i lag, fattas av kommunfullmäktige. För de verksamheter där kommunfullmäktige har beslutat om införande av pengsystem ska ersättningsnivåerna vara samma för alla utförare oavsett egen regi, entreprenad eller privat utförare. Vid köp och försäljning mellan stadsdelsnämnder ska de ersättningsnivåer som kommunfullmäktige beslutat om gälla, inga extra påslag ska göras.

Kommentar: Kommunfullmäktige kan ge uppdrag åt nämnd att besluta i sitt ställe i den omfattning som följer av kommunallagen.

Vid internprissättning mellan nämnder finns ett behov av grundläggande, för alla verksamheter gemensamma, principer. Dessa principer utgår från kommunallagens bestämmelser om självkostnad och stadens allmänna riktlinjer på området vid upphandling.

Köp av verksamhet inom staden behöver inte föregås av någon form av upphandling eftersom staden räknas som en juridisk person, om än uppdelad på olika nämnder.

Kommunallagens bestämmelser om självkostnad bör vara styrande vid all prissättning. Enligt kommunallagen får priset för en vara eller en tjänst avse kostnaderna för enbart denna klart urskiljbara tjänst. Ett lägre pris på en tjänst får inte kompenseras med ett för högt pris på en annan tjänst.

En förutsättning för en effektiv hushållning med resurser är möjligheten till långsiktighet i nämndernas planering. Vid ändring av priset ska de nämnder som berörs informeras skyndsamt. Eventuellt kan ändringar av väsentlig natur ske under året till följd av beslut i kommunfullmäktige eller av kommunstyrelsen som kan påkalla behov av förändrade priser. Prisändringar under året ska alltid beslutas av nämnden och gälla för resterande del av budgetåret.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för nämndernas internprissättning.

2 kap REDOVISNING

Stadsledningskontoret utfärdar anvisningar för tillämpningen av reglerna i detta kapitel.

Kommunal redovisningslag

1 §

Stadens nämnder ska tillämpa Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning och reglerna i detta kapitel.

Nämndens löpande redovisning

2 §

Nämnden ansvarar för att fullständiga räkenskaper fortlöpande förs över förvaltningens verksamhet i enlighet med den kommunala redovisningslagen och reglerna för ekonomisk förvaltning samt utfärdade anvisningar.

Nämnden ansvarar vidare för att förvaltningen tillämpar det löne- och redovisningssystem som kommunstyrelsen beslutat om.

Servicenämnden svarar för löne- och ekonomiadministrationen enligt av kommunstyrelsen beslutat gränssnitt. Förändringar i gränssnitt fastställs av kommunstyrelsen.

Nämnden utfärdar anvisningar för redovisningen inom nämndens resultatenheter.

Nämnden ansvarar för att förvaltningen upprättar månadsbokslut i enlighet med de tillämpningsanvisningar som utfärdas av stadsledningskontoret.

3 §

Nämnden ska på uppmaning tillhandahålla kommunstyrelsen och stadsrevisionen rapporter och ekonomiska uppgifter.

Nämndens bokslut och verksamhetsberättelse

4 §

Nämnden ansvarar för att räkenskaperna avslutas snarast efter räkenskapsårets utgång och att förslag till bokslut upprättas. Varje nämnd ska snarast efter årets slut fastställa bokslut för varje redovisningsenhet med en budget som fastställts av kommunfullmäktige, och därefter inom tid och sätt som kommunstyrelsen bestämmer insända bokslutsärendet till stadsledningskontoret. Förslag till eventuella dispositioner med anledning av årets resultat ska lämnas till kommunstyrelsen.

Slutna redovisningsenheters resultat ska, med undantag för avkastning och eventuella ägar-tillskott, balanseras som fritt eget kapital.

Dispositioner som sammanhänger med resultatenheter anmäls i enlighet med detta reglemente 1 kap. 6 b §.

För nämnd ska budgetavräkning, resultaträkning och balansräkning ingå i bokslutet.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för specifikationer till balansräkningen samt avstämning av interna mellanhavanden.

5 §

Varje nämnd ska årligen avge en verksamhetsberättelse med redogörelse för sin verksamhet under närmast föregående räkenskapsår. Till berättelsen ska nämndens bokslut med noter till stora förändringar bifogas.

Verksamhetsberättelsen ska innehålla en beskrivning av årets verksamhet utifrån resultaträkningen/budgetavräkningen, måluppfyllelse, indikatorer och nyckeltal för nämndens verksamhet och en jämförelse med föregående räkenskapsår. Vidare ska verksamhetsberättelsen innehålla en redogörelse för mer betydande avvikelser från mål, indikatorer, riktlinjer och anslagsvillkor som angivits i budgeten samt förslag till dispositioner.

Nämnd och bolag ska särskilt redovisa pågående och avslutade investeringsprojekt i samband med nämndens verksamhetsberättelse för respektive år. Detta gäller även andra stora projekt.

I verksamhetsberättelsen ska nämnden redovisa hur den fullgjort sådana uppdrag som kommunfullmäktige har lämnat till den med stöd av 5 kap 2 § och 5 kap 4 § kommunallagen. Redovisningen ska lämnas i den omfattning som närmare kan anges i nämndernas reglemente och i enlighet med anvisningar från stadsledningskontoret. Verksamhetsberättelsen ska i övrigt innehålla en beskrivning av hur fullmäktiges beslut om nämndens verksamhet efterlevts och hur nämnden bedrivit verksamheten.

Kompletterande anvisningar för verksamhetsberättelsen utfärdas av stadsledningskontoret.

Berättelsen ska, enligt fastställd tidsplan, överlämnas till revisorerna för beredning av frågan om ansvarsfrihet för nämnden.

Nämndens verksamhetsberättelse och revisionsberättelse lämnas till kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige beslutar om ansvarsfrihet ska beviljas för nämnden.

Stadens huvudbokslut och årsredovisning

6 §

Stadens huvudbokslut är en sammanställning av de nämndvisa boksluten. Kommunstyrelsen ansvarar för att huvudbokslutet upprättas och redovisas i stadens årsredovisning.

Årsredovisningen upprättas i enlighet med den kommunala redovisningslagen och med iakttagande av god redovisningssed. Årsredovisningen ska i enlighet med den kommunala redovisningslagen innehålla sammanställda räkenskaper som, utöver staden, även omfattar övriga juridiska personer där staden har ett röstetal på minst 20 procent. Upplysning ska lämnas om flöden mellan de olika ingående juridiska personerna.

I årsredovisningen ska redovisas stadens åtaganden gentemot andra samägda företag där stadens röstandelar understiger 20 procent. Även av staden använda entreprenader och verksamhetsstiftelser ska redovisas.

Årsredovisningen ska överlämnas till revisorerna för beredning av frågan om ansvarsfrihet före kommunfullmäktiges behandling av den.

Årsredovisningen ska överlämnas till kommunfullmäktige och revisorerna snarast möjligt och senast den 15 april året efter det år som redovisningen avser.

Delårsrapport

7 §

Kommunstyrelsen ansvarar för att en delårsrapport årligen sammanställs. Delårsrapporten ska omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret. Delårsrapporten ska upprättas i enlighet med god redovisningssed. Underlag för delårsrapporten ska lämnas av nämnderna enligt anvisningar från stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret utfärdar kompletterande anvisningar för delårsrapporter.

Anläggningstillgångar

8 §

Med en investering avses all anläggningsverksamhet, inklusive om- och tillbyggnad, samt anskaffning av utrustning till ett värde av ett prisbasbelopp eller därutöver med en nyttjandeperiod på tre år eller mer.

9 §

Varje nämnd ansvarar för att det fortlöpande förs ett register över nämndens anläggningstillgångar.

10 §

Anläggningstillgångar ska årligen belastas med kapitalkostnader. Räntesatsen för interna ränteersättningar fastställs årligen i samband med budget.

11 §

Vid försäljning och köp av anläggningstillgångar gäller, som huvudregel, att transaktionen hänförs till dagen för tillträdet.

När planer finns på försäljning av kommunal verksamhet, ska redovisningen för verksamheten, som avses avyttras, ordnas så att samtliga kostnader och intäkter kan särredovisas.

Vid försäljning av anläggningstillgångar i mark och fastigheter redovisas realisationsvinsten alternativt realisationsförlusten under kommunstyrelsens finansförvaltning.

Den nämnd som förvaltar tillgången redovisar en försäljningsinkomst som motsvarar det bokförda värdet på den försålda tillgången. Nämnden ersätts av kommunstyrelsen för verifierade externa försäljningskostnader. Samma bestämmelser gäller exploateringsfastigheter.

Vid försäljning av goodwill-värde redovisas realisationsvinsten, alternativt realisationsförlusten, under kommunstyrelsens finansförvaltning.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för redovisning av investeringar, nedskrivning och återföring av nedskrivning, praktisk investeringsredovisning och investeringsinkomster.

Dokumentation av ekonomisystem, kontoplan med mera

12 §

Kommunstyrelsen ansvarar för att det årligen upprättas en beskrivning över tillämpade förvaltningsgemensamma delar av ekonomisystemet i enlighet med den kommunala redovisningslagen (gemensam ekonomimodell).

Nämnden ansvarar för att det årligen upprättas en beskrivning över förvaltningsspecifika delar av ekonomisystemet.

Kommunstyrelsen utfärdar årligen Centrala krav för kodplan (omfattande kontoplan, verksamhetskoder, motparter och projektrelationer).

Riktlinjer för resultatutjämningsreserv

Nedan följer Stockholms stads lokala riktlinjer för tillämpning av kommunallagen 11 kap 14 § regler om resultatutjämningsreserver (RUR) för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel med lydelsen "Reservering får göras med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar enligt 11 kap 10 § lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning som överstiger

1. en procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, eller
2. två procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, om kommunen eller landstinget har ett negativt eget kapital, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser. ”.

Kommunfullmäktige kan besluta om reservering eller disposition ur en resultatutjämningsreserv om besluten är i överensstämmelse med lagar och nedanstående lokala riktlinjer.

13 §

En reservering till RUR kan göras om följande villkor är uppfyllda utöver lagkraven:

- Vid reservering till RUR ska undantas, utöver lagkravet, den del av resultatet som uppstått till följd av utdelning enligt allbolagslagen.
- Stadens soliditet exklusive RUR, exklusive gjorda inteckningar, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser uppgår till lägst 25 procent.
- RUR efter reservering får inte överstiga femtio procent av summan av skatteintäkter och generella statsbidrag.

14 §

En disposition ur RUR kan göras om följande villkor är uppfyllda:

- Om tecken på en konjunkturedgång med åtföljande vikande skatteunderlag finns i form av att:

- prognosen¹ för den procentuella förändringen av rikets skatteunderlag eller förändringen av utfallet för riket understiger den genomsnittliga procentuella förändringen de senaste tio åren², *eller*
- den procentuella förändringen av Stockholms stads skatteunderlag understiger den genomsnittliga förändringen för Stockholms stad de senaste tio åren³
- Och balanskravet är negativt
- Och ingen skattesänkning genomförts aktuellt år

15 §

Om skattesänkning har genomförts ett år och bokslutet visar ett negativt balanskravsresultat och kriterierna i övrigt för disposition ur RUR är uppfyllda ska en beräkning göras av balanskravsresultatet om skattesänkningen inte genomförts. Är även detta balanskravsresultat negativt får disposition ur RUR göras, men maximalt med det belopp som det konstruerade balanskravsresultatet visar.

16 §

Om beslut om disposition ur RUR har fattats vid budgeteringstillfället på grundval av att reglerna för disposition är uppfyllda vid budgeteringstillfället gäller följande vid bedömningen vid beslutstillfället:

- Grunderna för om kriterierna är uppfyllda eller inte ska göras med samma mättdpunkt som vid budgeteringstillfället med undantag av balanskravsresultatet. Avseende balanskravsresultatet ska detta vara negativt vid bokslutstillfället.

17 §

Disposition ur RUR får utgöra högst 50 procent av reserven per räkenskapsår.

18 §

Kommunfullmäktige kan fatta beslut om reservering och disposition till en RUR i samband med budget, tertialrapport och bokslut. Det slutliga beslutet tas alltid i samband med bokslut.

19 §

Om avsatt RUR medför att vid mätning i samband med bokslut kravet på en soliditet på minst 25 procent exklusive RUR, exklusive gjorda inteckningar, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser inte uppfylls, ska en överföring från RUR till övrigt kapital göras.

3 kap PENNINGHANTERING och VÄRDEHANDLINGAR

Stadsledningskontoret utfärdar anvisningar för tillämpningen av regler för penninghantering och värdehandlingar samt för finansiella redovisningsprinciper.

Uppbörd och inkomstkontroll

1 §

Varje nämnd ansvarar inom sitt verksamhetsområde för uppbörd, kontroll och redovisning av stadens pengar.

¹ Vid budgeteringstillfället används samma prognos som används i slutversion av budget, vanligtvis SKL:s prognos. Avseende utfall används SCB:s siffror.

² Genomsnittlig procentuell förändring beräknas genom att rikets skatteunderlag eller prognos över skatteunderlag summeras och divideras med tio. Detta genomsnittliga skatteunderlag sätts i relation till motsvarande genomsnittligt skatteunderlag med ett års förskjutning bakåt i tiden.

³ Beräkning enligt not 2 avseende stadens skatteunderlag. Prognos gäller enligt not 1.

Bilaga 8:12

Nämnden ansvarar för att inbetalda pengar omedelbart sätts in på anvisat bank- eller plusgirokonto och i övrigt använder sig av anvisade förmedlingstjänster för betalningsströmmar.

Vad som stadgats ovan gäller även för pengar som staden får och har hand om för annans räkning.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för egna medel.

Fakturerering, krav och inkasso

2 §

Varje nämnd ansvarar för sin fakturerering och krav- och inkassoverksamhet.

1. Fakturerering

Fakturor ska snarast möjligt utfärdas och föras upp i kundreskontran.

2. Krav och inkasso

- a) En fordran anses som osäker om kunden inte betalat den då betalningstiden enligt inkassokravet löpt ut. En osäker fordran ska bokföras som en befarad kundförlust.
- b) En osäker fordran ska skrivas ned i bokföringen då alla inkassoåtgärder vidtagits och senast efter ett år och absolut senast efter två år. En fordran som uppenbarligen inte kommer att kunna drivas in kan skrivas av direkt utan att först bokföras som osäker. Om åtgärder avseende en fordran är vidtagna i stadens ekonomisystem skrivs fordran ned först när åtgärderna är avslutade (till exempel pågående avbetalningsplan). Nämnd eller delegat beslutar om nedskrivning av fordran. Nedskrivning av fordran ska bokföras som en konstaterad kundförlust.
- c) Indrivning av en fordran får avbrytas om ytterligare indrivningsförsök är utsiktslösa eller inte är försvarliga med hänsyn till kostnaderna och inte krävs ur allmän synpunkt.

3. Överlåtande av krav och inkassoverksamhet

Stadens nämnder ska anlita det inkassoföretag som staden centralupphandlat för kravverksamhet. Ett sådant uppdrag får inte innefatta överlåtelse av fordringar.

Inkassoföretaget utför enbart de nödvändiga krav- och inkassoåtgärderna, medan respektive nämnd behåller beslutanderätten i alla ärenden.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för fakturerering, krav och inkasso.

Leasing

3 §

Nämnd eller bolag får ingå avtal om operationell leasing av utrustning i de fall avtalet innebär en lägre kostnad för staden, sett över utrustningens hela nyttjandeperiod, än om utrustningen anskaffats genom köp. Hyra/leasing kan vara en ofördelaktig finansieringsform jämfört med andra tillgängliga finansieringsformer. Kostnaderna för hyra/leasing ska därför jämföras med kostnaderna för köp.

Nämnd eller bolag får ingå avtal om finansiell leasing avseende fordon, med en totalvikt under 3,5 ton med undantag för lätta lastbilar med separat flak, om rätt till momsavlyft finns. Gällande momsregler gör att finansiell leasing är ekonomiskt mer fördelaktigt än köp under förutsättning att rätt till momsavlyft finns.

Om det samlade värdet av framtida betalningsförpliktelser inte kan anses ringa i förhållande till nämndens balansomslutning, eller om dessa betalningsförpliktelser överskrider av ekonomiskutskottet fastställd beloppsgräns ska de underställas kommunstyrelsen.

Alla avtal om hyra eller hyrköp (leasing) i syfte att endast finna en alternativ finansieringsform ska underställas kommunstyrelsen. Finansiell leasing med ovanstående undantag avseende fordonsköp är att betrakta som en ren finansieringsform och ska därmed underställas kommunstyrelsen.

Vad som sägs ovan gäller även avtal med annan rubricering, men med verklig innebörd av hyra, hyrköp eller leasing.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för redovisning av leasingavtal.

Kontroll och attest

4 §

Omfattning och definition

Paragrafen gäller för stadens samtliga ekonomiska händelser, inklusive interna transaktioner samt medel som staden ålagts eller åtagit sig att förvalta eller förmedla. Med ekonomiska transaktioner avses bokföringsposter i stadens samtliga bokföringssystem som omfattas av lagen om kommunal redovisning.

Attest innebär att intyga att kontroll utförts utan anmärkning. Kontroll utförs av attestant.

Syfte

Syftet med reglerna för kontroll av ekonomiska händelser är att säkerställa att transaktioner som bokförs är korrekta avseende:

<i>Prestation</i>	Att varan eller tjänsten har levererats till eller från staden, och/eller att transaktionen i övrigt stämmer med avtalade villkor.
<i>Bokföringsunderlag</i>	Att verifikationen uppfyller kraven i den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed.
<i>Betalningsvillkor</i>	Att betalning sker vid rätt tidpunkt.
<i>Bokföringstidpunkt</i>	Att bokföring sker vid rätt tidpunkt och i rätt redovisningsperiod.
<i>Kontering</i>	Att transaktionen är rätt konterad.
<i>Beslut</i>	Att transaktionen överensstämmer med beslut av behörig beslutsfattare.

Kommentar: För stadens gällande betalningsvillkor se stadsledningskontorets anvisningar till "Regler för ekonomisk förvaltning" kapitel 3.

Ansvar

Kommunstyrelsen ansvarar för utfärdandet av för staden gemensamma anvisningar till denna paragraf. Kommunstyrelsen ansvarar också för övergripande uppföljning av dessa anvisningar.

Stadens nämnder ansvarar för att fastställa regler och anvisningar för kontroll och attest. Nämnderna kan till regler för kontroll och attest enligt § 4 och 5 besluta om kompletteringar för sitt verksamhetsområde.

Varje nämnd utser attestanter samt ersättare för dessa. Kontrollansvar knyts till person eller befattning och kopplas till kodplan med angivande av eventuella begränsningar. Varje nämnd svarar för att det upprätthålls aktuella förteckningar över utsedda attestanter.

Förvaltningschefen ansvarar för att vid behov aktualisera beslut om attestanter. Förvaltningschefen ansvarar inom nämndens verksamhetsområde för att handläggarna är informerade om reglerna och anvisningarnas innebörd. Nämnden kan genom beslut om delegation ge ansvaret till fler befattningshavare än förvaltningschefen. En sådan delegation ska omfatta högst fem befattningshavare. Detta ska framgå av nämndens delegationsordning.

Attestanternas ansvar är att tillämpa fastställda anvisningar samt när brister upptäcks rapportera dessa till närmast överordnad chef, annan överordnad eller till ansvarig för intern kontroll. Det åligger förvaltningschefen eller annan delegat att ansvara för att samtliga attestanter är informerade om rapporteringsvägar vid brister.

Kontroller

Följande kontrollmoment, som attesteras, finns i staden. Kontrollerna ska i tillämpliga fall utföras.

<i>Prestation</i>	Vara eller tjänst har mottagits eller levererats.
<i>Kvalitet</i>	Mottagen eller levererad tjänst håller avtalad kvalitet.
<i>Pris</i>	Pris överensstämmer med avtal, taxa, bidragsregler eller beställning.
<i>Villkor</i>	Betalningsvillkor med mera är uppfyllda.
<i>Beslut</i>	Behöriga beslut finns.
<i>Behörighet</i>	Nödvändiga kontroller (attester) har skett av behöriga personer.
<i>Kontering</i>	Konteringen är korrekt.
<i>Formalia</i>	Verifikationen uppfyller krav enligt lagstiftningen.

Kontrollernas utformning

Kontrollåtgärderna ska utformas så att den interna kontrollen inom respektive nämnd är tillräcklig och att kontrollkostnaden står i rimlig proportion till riskerna. Vid utformningen av kontrollåtgärderna ska följande krav beaktas:

<i>Ansvarsfördelning</i>	Ansvarsfördelningen ska vara tydlig. Ingen person ska ensam hantera en transaktion från början till slut.
<i>Kompetens</i>	Den som har rollen att utföra en kontrollåtgärd ska ha kompetens för uppgiften.
<i>Integritet</i>	Den som utför kontroll av en annans persons transaktioner ska ha en självständig ställning gentemot den kontrollerade.
<i>Jäv</i>	Den som utför kontrollen får inte kontrollera in- och utbetalningar till sig själv eller närstående. Detsamma gäller utgifter av personlig karaktär. Detta innefattar också bolag och föreningar där den kontrollansvarige eller närstående har ägarintressen eller ingår i ledningen.
<i>Dokumentation</i>	Vidtagna kontrollåtgärder (attester) ska dokumenteras på ändamålsenligt sätt.
<i>Kontrollordning</i>	De olika kontrollmomenten ska utföras i en logisk ordning så att effekten av en tidigare kontrollåtgärd inte förtas av en senare kontrollåtgärd.

Vid automatisk attest ska uppsatt regelverk vara attesterat av behörig attestant.

Genomförda kontroller

Obligatoriska manuella kontroller som utförts med godkänt resultat ska dokumenteras genom attest. Attest dokumenteras i enlighet med anvisningarna. Maskinellt utförda kontroller ska framgå av systemdokumentation och behandlingshistorik. Om attestanten inte kan godkänna en ekonomisk transaktion, ska den som beslutat om transaktionen underrättas. Kan inte rättelse uppnås ska underrättelse ske enligt fastställd rutin.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för kontroll, attest samt begäran om utbetalningar av pengar.

Begäran om utbetalning av pengar**5 §**

Varje nämnd ska utse person med befogenhet att på nämndens vägnar beordra utbetalning av pengar. Nämnden ska ge denna befogenhet till förvaltningschefen samt till förvaltningschefen för serviceförvaltningen.

Förvaltningschefen ska utse ett lämpligt antal ställföreträdare med befogenhet att begära utbetalning av pengar. Rätten att begära utbetalning av pengar ska ges till namngivna personer. Person med rätt att begära utbetalning av pengar ska innan sådan begäran säkerställa att nödvändiga kontroller har skett av behöriga personer (behörighetskontroll).

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för kontroll, attest samt begäran om utbetalningar av pengar.

Fullmakter till stadens bankkonton**6§**

Respektive nämnd ansvarar för att fullmakter och behörigheter avseende stadens bankkonton till personal inom staden är korrekt utfärdade genom signering enligt delegationsordning. Fullmakten undertecknas därefter av kommunstyrelsens delegat. Det åligger respektive nämnd att kontinuerligt meddela borttagande av fullmakter/behörigheter till stadsledningskontoret.

Förskottskassa med mera**7 §**

Kommunstyrelsen beslutar på nämndens begäran om limit för förskottskassa.

Nämnden ansvarar för att förvaltningschefen utser person med ansvar för förskottskassan. Förvaltningschefen ska se till att utnyttjandet av förskottskassan redovisas och kontrolleras enligt gällande regler och anvisningar.

Förvaltningschefen kan fördela förskottskassan på flera underförskottskassor. Summan av underförskottskassorna får inte överstiga förskottskassans limit. Underförskottskassorna ska redovisas, kontrolleras och inventeras enligt gällande regler och anvisningar.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för förskottskassor.

Betalkort**8 §**

Se kommunstyrelsens policy avseende betalkort.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för betalkort.

Utbetalning

9 §

Kommunstyrelsen svarar för alla utbetalningar om kommunstyrelsen inte medgett undantag. Stadsledningskontoret verkställer stadens utbetalningar.

Likviditetshantering

10 §

Kommunstyrelsen ansvarar för stadens likviditetshantering, upplåning och skuldförvaltning, utlåning samt tecknande av stadens borgen i enlighet med vad som föreskrivits i instruktionen för stadsledningskontoret och i Stockholms stads finansiella policy samt i andra beslut av kommunfullmäktige.

Nämnden ska på anmodan av kommunstyrelsen upprätta en likviditetsprognos.

Förvaring av värdehandlingar

11 §

Nämnden svarar för att värdehandlingar förtecknas och förvaras tillfredsställande. Nämnden kan anlita stadsledningskontoret för förvaring av värdehandlingar, som nämnd innehar för stadens räkning.

4 kap UPPHANDLING OCH INKÖP

Stadsledningskontoret utfärdar anvisningar för tillämpningen av reglerna i detta kapitel.

Övergripande

1 §

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska tillämpa lag om offentlig upphandling (LOU 2016:1145) samt övrig upphandlingslagstiftning som kompletterar eller ersätter denna lag.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska tillämpa kommunfullmäktiges program för upphandling och inköp med tillhörande anvisningar.

Organisering av upphandlingsverksamheten

2 §

Som upphandling räknas en transaktion som innebär ömsesidiga ekonomiska förpliktelser för de inblandade parterna. Som ekonomisk förpliktelse räknas motprestation såsom ekonomisk ersättning, arbetsinsats eller upplåtelse av någon annan slags nytthet. Exempel på upphandling är köp av en vara, tjänst, verksamhet eller entreprenad. Även hyra och leasing av varor faller under begreppet upphandling.

Upphandlingar i staden kan ske lokalt för den egna nämnden, gemensamt mellan flera nämnder eller via centrala upphandlingar som gäller alla nämnder.

Central upphandling

Upphandling där samtliga nämnders ansvar för upphandling överförs till en nämnd som i enlighet med beslut i kommunfullmäktige genomför upphandling för hela stadens behov. Deltagande i central upphandling är tvingande för stadens nämnder såvida kommunfullmäktige inte beslutat om undantag för viss nämnd. Stadens bolagsstyrelser deltar genom fullmakt till den upphandlande nämnden, så som vid gemensam upphandling.

Gemensam upphandling

Upphandling som genom samverkan mellan två eller flera nämnder genomförs för att lösa behov inom samtliga deltagande nämnders ansvarsområde. Deltagande i sådan upphandling är frivillig och beslutas av respektive nämnd eller tjänsteman inom nämnden som med stöd av delegation äger rätt att fatta sådant beslut.

Lokal upphandling

Upphandling som utförs av en upphandlande myndighet för att lösa behovet av en viss vara eller tjänst inom nämnden.

Upphandlande myndighets ansvar för behovstäckning och avtalsförsörjning***3 §***

Varje nämnd och bolagsstyrelse utgör en upphandlande myndighet. Den upphandlande myndigheten ansvarar för planering av behovstäckning, avtalsförsörjning och uppföljning av ingångna avtal.

Varje upphandlande myndighet ska bedriva ett aktivt och strategiskt arbete för att, utifrån kommunfullmäktiges mål, uppnå en ändamålsenlig inköpsverksamhet.

Varje upphandlande myndighet svarar för att inköp sker i enlighet med de avtal som har ingåtts och som den upphandlande myndigheten är bunden av.

Varje upphandlande myndighet ska ha funktioner och roller för upphandlings- och inköpsprocessen samt efterlevnad av lagstiftning och regler samt samordning av frågorna.

Varje upphandlande myndighet ska använda det upphandlingssystem som kommunstyrelsen tillhandahåller för elektronisk upphandling.

Avtalsuppföljning***4 §***

Genom aktiv förvaltning och uppföljning av ingångna avtal ska den upphandlande myndigheten säkerställa att ingångna avtal efterlevs och att varor och tjänster levereras med efterfrågad kvalitet och till rätt pris. Den nämnd eller bolagsstyrelse som ansvarar för ett avtal ska säkerställa att aktiv avtalsförvaltning planeras och genomförs. I aktiv avtalsförvaltning ingår bland annat att följa upp att leverantören fullgör avtal samt hur samverkan med leverantören utvecklas. I avtalsuppföljning ingår också att följa upp och vidta åtgärder för att upprätthålla avtalstrohet.

Alla nämnder ska använda det avtalssystem som kommunstyrelsen tillhandahåller och registrera lokala och gemensamma avtal. Centrala avtal registreras av den nämnd som genomför upphandlingen.

Direktupphandling***5 §***

Direktupphandling definieras i upphandlingslagarna och får endast användas under de omständigheter som föreskrivs där. Varje upphandlande myndighet ska besluta om riktlinjer för användningen av direktupphandling inom sin organisation. Stadsledningskontoret utfärdar anvisningar för miniminivåer avseende innehåll och omfattning av riktlinjerna.

Direktupphandling får normalt inte förekomma inom områden där ramavtal finns.

Dokumentation***6 §***

Information om alla beställningar som görs genom avrop eller upphandling ska dokumenteras. Kraven på dokumentation styrs dels av lag, dels av stadens behov av att kunna analysera och förklara sitt agerande i upphandlingsärenden.

Grundregeln är att alla beslut om genomförande av upphandling, direktupphandling eller avrop ska dokumenteras på ett sådant sätt att det framgår vem som fattat beslutet, i vilket

syfte samt det ungefärliga värdet av den gjorda beställningen. Utöver detta ska dokumentation upprättas i enlighet med vad reglerna för respektive upphandlingsförfarande kräver.

Systemstöd för inköp

7 §

Alla nämnder ansvarar för att tillämpa det systemstöd som kommunstyrelsen tillhandahåller för inköpsprocessen.

5 kap DONATIONSMEDEL

Mottagande av donation

1 §

Mottagande av donation ska underställas kommunfullmäktige för prövning då det är fråga om ett stiftelseförordnande. Även gåva ska underställas kommunfullmäktige när gåvans värde överstiger 500 000 kr. I övriga fall beslutar respektive nämnd.

Placering av fondtillgång

2 §

Tillgångar tillhörande stadens anknutna stiftelser ska placeras i enlighet med av kommunstyrelsen beslutade placeringsföreskrifter.

Förvaltning av fondtillgång

3 §

Förvaltas fond eller stiftelse av nämnd ska denna anlita kommunstyrelsen för hand-havande av fondens eller stiftelsens tillgångar i den mån stiftelseförordnandet inte föreskriver annat.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för donationer och gåvor.

6 kap INTERN KONTROLL

Nämnderna ska enligt kommunallagen 6 kap. 6 § var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Nämnderna ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Detsamma gäller när skötseln av en kommunal angelägenhet med stöd av kommunallagen 10 kap. 1 § har lämnats över till någon annan.

Revisorernas uppgift är enligt kommunallagen 12 kap. 1 § att pröva om bland annat den kontroll som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar som förtydligar reglerna i detta kapitel om nämndernas arbete med intern kontroll. I tillämpliga delar gäller reglerna i detta kapitel och tillämpningsanvisningarna även bolagsstyrelserna.

Följande regler gäller för internkontrollarbetet:

1 §

Den interna kontrollen inom en nämnd ska bygga på en helhetssyn på den kommunala verksamheten. Detta betyder att den ska omfatta mål och strategier, styrning och uppföljning samt skydd av tillgångar. Inom dessa områden ska det finnas inbyggda uppföljnings- och kontrollsystem som säkrar en effektiv förvaltning och förebygger allvarliga fel eller förluster.

Nämnd ansvarar för att ett system för intern kontroll upprättas inom respektive verksamhetsområde med övergripande riktlinjer, regler och anvisningar i syfte att säkerställa att

- verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt
- lagar, avtal och andra för nämnden gällande regler, föreskrifter och beslut följs
- anskaffningen och användningen av resurser är effektiv och ändamålsenlig
- stadens tillgångar skyddas
- redovisningen och uppföljningen av verksamhet och ekonomi är rättvisande, tillförlitlig och ändamålsenlig samt att
- säkerheten i redovisningsrutiner, administrativa rutiner och it-system är tillfredsställande.

Nämnden ansvarar för att internt kontrollsystem för nämnden upprättas och ska se till att konkreta regler och anvisningar utformas för att upprätthålla en god intern kontroll inom alla verksamhetsområden.

Verksamhetsansvariga chefer på olika nivåer i organisationen ska bidra till utformningen av konkreta regler och anvisningar för en god intern kontroll inom sina verksamhetsområden och ska informera övriga anställda om reglernas och anvisningarnas innebörd.

Samtliga anställda är skyldiga att följa gällande regler och anvisningar för intern kontroll.

2 §

Nämnd ska årligen genomföra en väsentlighets- och riskanalys (VoR) samt utifrån denna fastställa en internkontrollplan för att följa upp att det interna kontrollsystemet fungerar tillfredsställande inom nämndens verksamhetsområden.

Väsentlighets- och riskanalysen genomförs i flera steg. Nämnden ska identifiera de viktigaste processerna/arbetssätten för att uppnå kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdena. Utifrån arbetssätten ska oönskade händelser identifieras. Dessa ska värderas (1-5) utifrån hur allvarliga konsekvenserna blir om händelsen inträffar samt hur sannolikt det är att händelsen inträffar. Utifrån riskvärdet beslutas om den oönskade händelsen/risken ska hanteras i internkontrollplanen. I internkontrollplanen planerar nämnden hur de löpande kontrollerna/arbetssätten ska följas upp i syfte att verifiera att mål uppnås samt att riktlinjer (styrdokument) och fastlagda kontroller upprätthålls/genomförs.

Internkontrollplanen fastställs i samband med verksamhetsplanen och följs upp i samband med verksamhetsberättelsen.

Förvaltningschef ska se till att en väsentlighets- och riskanalys genomförs och dokumenteras och med denna som underlag upprätta förslag till internkontrollplan för nämnden.

3 §

Nämnd ska försäkra sig om att internkontrollplanen genomförs och vid behov vidta åtgärder som säkerställer att den interna kontrollen är tillräcklig.

Förvaltningschef ska rapportera till nämnden om hur internkontrollplanen genomförs, hur den interna kontrollen fungerar samt föreslå nämnden nödvändiga åtgärder för att säkerställa att den interna kontrollen är tillräcklig. Detta ska ske minst en gång per år i samband med verksamhetsberättelsen.

Brister i den interna kontrollen ska omedelbart rapporteras till närmast överordnad.

Vid misstanke om brott av förmögenhetsrättslig karaktär ska nämnden utan oskäligt dröjsmål vidta åtgärder. Förvaltningschef ska omgående informera nämnden och revisionskontoret om det hos förvaltningen uppdagas förhållanden som medför misstanke om att sådant brott föreligger. Förvaltningschef ska också se till att nämnden och revisionskontoret informeras om de åtgärder som vidtas.

7 kap LOKALER

1 §

Nämnder och bolagsstyrelser ska i första hand hyra lokaler av staden eller stadens egna fastighetsbolag.

2 §

Beslut om inhyrningar av lokaler och lägenheter kan medföra bindning av stora kostnader under lång tid för staden. Vid högre hyresnivåer, större investeringar och/eller långa hyrestider, ska inhyrningar godkännas av kommunstyrelsens ekonomiutskott, KSEKU. Detta gäller även om en fastighetsförvaltande nämnd är hyresvärd.

För att minska detaljstyrningen och fokusera på större ärenden gäller, var för sig eller tillsammans, följande för vilka inhyrningar eller hyrespåverkande förändringar som i samband med genomförandebeslut ska godkännas av kommunstyrelsens ekonomiutskott, KSEKU:

(Belopp med fet stil gäller kostnadsbaserade inhyrningar/förändringar från stadens fastighetsförvaltande nämnder eller inom ramavtal med stadens bolag. Belopp inom parentes gäller övriga inhyrningar/förändringar.)

- Om den sammanlagda hyran under kontraktstiden (hyrestiden) överstiger **15** (10) mnkr, räknat i hyresnivå år 1. Om hyrestiden är tills vidare, kortare än tre år, eller längre än fem år, sker beräkningen motsvarande en tid om fem år.
- Om den hyresgenererande investeringsutgiften vid ny- om och tillbyggnad eller förvärv av bostadsrätter överstiger **30** (20) mnkr.
- Om kontraktstiden (hyrestiden) överstiger 10 år och hyresvärden inte är en fastighetsförvaltande nämnd som erbjuder ett kostnadsbaserat hyresförhållande eller inhyrningen inte sker inom ett ramavtal med ett av stadens bolag.
- Definierade projekt som i samband genomförandeskedet klarar sådana villkor som godkänts av KSEKU i ett tidigare inriktningsärende behöver inte i samband med genomförandebeslut prövas av KSEKU igen. En sådan möjlighet ska särskilt beslutas i samband med inriktningsbeslutet och i vilket det även ska framgå att det är ett avsteg från reguljär hantering samt specificeras vilka förutsättningar och villkor som ska vara uppfyllda. En redovisning i form av anmälan till KSEKU ska göras i efterhand.

Vid mycket stora inhyrningar är det väsentligt att beslutsprocessen ger möjlighet till samordning och prioritering i ett tidigt skede. Nämnderna ska förbereda sådana inhyrningar via ett inriktningsärende som ska godkännas av kommunstyrelsens ekonomiutskott.

Detta gäller;

- Om den sammanlagda hyran under kontraktstiden (hyrestiden) beräknas överstiga **75** (50) mnkr räknat i hyresnivå år 1. Om hyrestiden är tills vidare, kortare än tre år, eller längre än fem år, sker beräkningen motsvarande en tid om fem år.
- Om den hyresgenererande investeringsutgiften vid ny- om och tillbyggnad överstiger **150** (100) mnkr
- Om nämnden vill pröva möjligheten att i samband med inriktningsbeslut förbereda så att inhyrningen inte behöver prövas av KSEKU för genomförande.

Vad som sagts ovan om inhyrningar gäller även om-, ny- och tillbyggnader med motsvarande hyreskostnadsökningar. Om investeringsutgifterna för investerande nämnd bedöms ligga i intervallet 50 mnkr till 300 mnkr ska samråd hållas med stadsledningskontoret även

om investeringen. I detta fall sker ett samråd som behandlar såväl hyresfrågan som investeringen. Såväl investerande nämnd som inhyrande nämnd aktualiserar att samråd ska hållas.

Om investeringsutgifterna för investerande nämnd bedöms överstiga 300 mnkr hemställs inriktningsärendet i sin helhet till kommunfullmäktige.

Vad som sagts om inhyrningar/förändringar ovan gäller inte för *anläggningar* som bollplaner, läktare med mera som ingår i idrottsnämndens långsiktiga prioriteringar och återfinns i nämndens verksamhetsplan.

För fastighetsnämndens investeringar i lokaler överstigande 300 mnkr ska ett utredningsbeslut godkännas av kommunstyrelsens ekonomiutskott (se 1 kap. Budget och uppföljning, 7b§ Investeringar). Fastighetsnämnden och beställande (initierande hyresgäst) nämnd(er) ska lämna ett gemensamt beslutsunderlag till ekonomiutskottet.

3 §

Beslut om avveckling/omstrukturering av lokaler fattas av ansvarig nämnd. Utbudet av boståndsbedömda boenden är en gemensam resurs för hela staden. För att säkerställa den centrala samordningen i samband med avveckling/omstrukturering av dessa boenden ska kommunstyrelsens ekonomiutskott, efter begäran av respektive nämnd, godkänna större avvecklingar/omstruktureringar av särskilda boenden för äldre och bostäder med särskild service.

4 §

För att få en effektiv hantering av lokalärenden som ska godkännas av kommunstyrelsens ekonomiutskott ska avstämning ske med kommunstyrelsen, genom stadsledningskontoret, innan beslut fattas i egen nämnd. Genomförd avstämning ska redovisas i underlaget och är en förutsättning för vidare beredning av ärendet.

5 §

I stadens ramavtal med SISAB och Micasa Fastigheter i Stockholm AB regleras hur kapitalkostnaderna årligen ska bestämmas. Räntan beräknas utifrån stadens internränta plus omkostnadsersättning. Samtliga räntekostnader mellan staden och stadens samtliga bolag, rörande hyrestillägg för lokalanpassningar, ska beräknas till motsvarande ränta.

6 §

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för lokalfrågor.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Bilaga 8 Förslag till **Regler för ekonomisk förvaltning** godkänns.

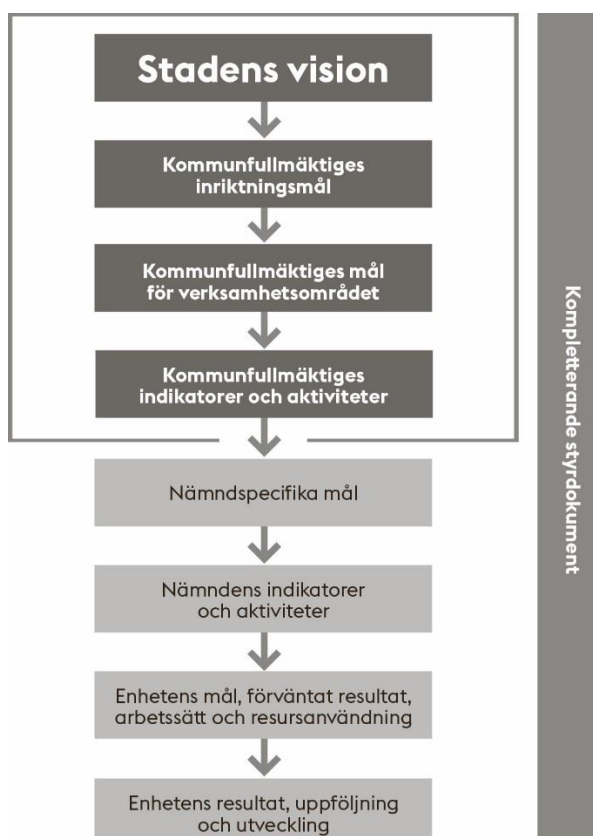
Stadens system för integrerad ledning och styrning

Kommunfullmäktige fattar beslut om en gemensam långsiktig vision för hur staden ska utvecklas. I visionen redovisas stadens långsiktiga mål, vilka utmaningar staden står inför samt strategier för en långsiktig och hållbar utveckling.

Kommunfullmäktige fastställer årligen budget för staden. Budgeten är överordnad och styrande för stadens alla verksamheter. Övriga, av kommunfullmäktige beslutade, styrdokument har att förhålla sig till denna. Utifrån de mål som kommunfullmäktige fastställer i budgeten finns kompletterande styrdokument inom olika områden. I stadens budget fastställer kommunfullmäktige inriktningsmål, mål för verksamhetsområdet, indikatorer som mäter måluppfyllelsen samt aktiviteter som ska bidra till att målen uppfylls.

Stadens system för integrerad ledning och styrning av verksamhet och ekonomi, ILS, se bild nedan, omfattar hela koncernen Stockholms stad. Det innebär att ILS gäller för såväl nämndernas som bolagsstyrelsernas verksamheter. ILS-webb är det huvudsakliga verktyget för att styra mot och följa upp kommunfullmäktiges mål, indikatorer och aktiviteter. En viktig del i stadens styrning är dialog och delaktighet inom organisationen. Dialogen och delaktigheten ska präglas av tillit och ett förtroendefullt förhållningssätt.

Stadens styrning enligt ILS

Styrning och uppföljning på kommunfullmäktigenivå

Stadens vision

Stadens vision är det dokument som samlat redovisar stadens långsiktiga mål, vilka utmaningar staden står inför och strategier för en långsiktigt hållbar utveckling. Tidsperspektivet är långsiktigt.

Budget

Budgeten är det övergripande och överordnande styrdokumentet för stadens nämnder och bolagsstyrelser. I den läggs följande fast:

- kommunfullmäktiges inriktningsmål
- kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet
- kommunfullmäktiges indikatorer
- kommunfullmäktiges obligatoriska nämndindikatorer
- kommunfullmäktiges aktiviteter

Tidsperspektivet är treårigt med fokus på budgetåret.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Kommunfullmäktiges inriktningsmål är verksamhetsövergripande och tydliggör vad som är viktigt att nämnder och bolagsstyrelser uppfyller. Tidsperspektivet är en mandatperiod.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet konkretiserar inriktningsmålen för de olika verksamheter som bedrivs i staden. Tidsperspektivet är flerårigt.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer fastställs i budgeten. De mäter hur nämnder och bolagsstyrelser uppfyller KF:s mål. För varje indikator fastställer kommunfullmäktige ett årsmål, som är det målvärde som förväntas uppnås under aktuellt år. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna avser det målvärde kommunfullmäktige har för hela staden. Nämnderna och bolagsstyrelserna fastställer nämndens/bolagsstyrelsens årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Under året kan det ske förändringar av definitioner och årsmål till följd av nya beslut i kommunfullmäktige/kommunstyrelsen.

Kommunfullmäktiges obligatoriska nämnd/bolags indikatorer

Kommunfullmäktige kan besluta om nämnds/bolagsstyrelsens indikatorer som är obligatoriska för respektive nämnd/bolagsstyrelse att följa upp. Dessa redovisas i nämndens/bolagsstyrelsens verksamhetsberättelse som lämnas till kommunfullmäktige. Till varje obligatorisk nämnds/bolagsstyrelsens indikator fastställer nämnden/bolagsstyrelsen ett årsmål.

Kommunfullmäktiges aktiviteter

En aktivitet är en riktad insats under en begränsad tidsperiod under budgetåret. Aktiviteter tas fram för att bidra till måluppfyllelsen, och ska ha start- och slutdatum samt en ansvarig nämnd. Aktiviteterna följs upp i tertiärrapporterna och verksamhetsberättelsen. Aktiviteter är inte ordinarie arbetssätt för att genomföra nämndens eller bolagsstyrelsens uppdrag.

Direktiv till nämnder och bolagsstyrelser

I kommunfullmäktiges budget finns direktiv till nämnder och bolagsstyrelser. Dessa förtydligar prioriterade områden som är gemensamma och där det finns ett särskilt stort

behov av utvecklade processer och samverkan mellan flera av stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Övrig uppföljning

Nyckeltal

Kommunfullmäktige har beslutat om nyckeltal för stadens verksamheter. Dessa förändras inte över tid om inte synnerliga skäl föreligger. Nyckeltalen redovisas löpande och i samband med stadens årsredovisning.

Kompletterande uppgifter

Stadsledningskontoret begär in kompletterande uppgifter från nämnder och bolagsstyrelser. Uppgifterna används för att fördjupa uppföljningen inom vissa områden.

Kompletterande styrdokument

Inom staden finns det stadsövergripande styrdokument som kompletterar budgeten. Dessa är angelägna för hela staden och beslutas av kommunfullmäktige. De ska förtydliga vad staden behöver göra, vem som ansvarar och hur det ska göras. Nämnderna och bolagen ska beakta de kompletterande styrdokumentet i verksamhetsplanering och uppföljning.

Beslut om framtagande av nya eller revidering av stadsövergripande styrdokument fattas i kommunfullmäktiges budget. Under arbetet med att ta fram/revidera dokumenten ska kontinuerlig avstämning ske med stadsledningskontoret. För att åstadkomma en högre grad av helhetsperspektiv i stadens styrning är ambitionen att styrdokumentet, där så är möjligt, ska samordnas och bli färre. Styrdokument som är angelägna för ett fåtal nämnder kan beslutas i respektive berörd nämnd och bolagsstyrelse.

Uppföljning av kompletterande styrdokument inordnas i kommunfullmäktiges budget eller i nämndens/bolagets verksamhetsplan. Därigenom säkerställs genomförande och uppföljning på adekvat nivå.

För att underlätta en ändamålsenlig styrning och tydliggöra begrepp för styrdokument benämner staden styrdokument huvudsakligen i termer av strategi, program eller riktlinjer. Styrdokument som utarbetas och beslutas är i normalfallet antingen strategi, program eller riktlinjer utifrån de definitioner som beskrivs nedan. Därutöver kan kommunfullmäktige i vissa fall fatta beslut om policys med generella förhållningssätt för samtliga verksamheter inom Stockholms stad. En del styrdokument, till exempel översiktsplan och biblioteksplan, regleras enligt särskild lagstiftning.

Strategi

Stadsövergripande strategier identifierar gemensamma fokusområden för flera nämnder och bolagsstyrelser för att nå kommunfullmäktiges mål. Med strategierna gör staden ett vägval, pekar ut handlingsriktningar och långsiktiga mål, men går inte in på hur staden praktiskt ska agera. Strategin behöver inte säga något om vilka medel eller metoder som ska användas.

Program

Program är måldokument som är långsiktiga och stadsövergripande. Därav följer att de övergripande målen som anges i programmen kan sträcka sig över mandatperioder, men att aktiviteter och indikatorer kan komma att förändras utifrån förändringar av budgetens inriktning. Programmen syftar inte till att slå fast detaljerade åtgärder, men kan innehålla förslag på aktiviteter och indikatorer samt metoder för hur programmets mål ska nås. Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska följa de program som finns inom re-

spektive verksamhetsområde. Kommunfullmäktige kan ange enskilda nämnder och bolagsstyrelser som uppföljningsansvariga för hela eller delar av programmet. I de fall uppföljningen av programmen ska integreras i ILS, ska nämnden eller bolagsstyrelsen fastställa indikatorer och aktiviteter i sina verksamhetsplaner.

Riktlinjer

Riktlinjer är en följd av ett fattat beslut i kommunfullmäktige, och anger hur verksamheten ska agera för att nå kommunfullmäktiges mål. Ändringar som inte påverkar själva riktlinjen, exempelvis beskrivande sammanhangstext, länkar, hänvisningar och dylikt som blivit inaktuella kan beslutas av förvaltningschef enligt gällande delegationsordning. Information om händelser som kan påverka en riktlinje kan ges genom ett tillfälligt tillägg till riktlinjen. Exempel på sådana händelser är prejudicerande rättsfall, beslut från nämnd eller andra påverkansfaktorer som tillkommit som kräver förändring av riktlinjerna. Tillägg, som beslutas av ansvarig nämnd, ska innehålla en notering att riktlinjen kan komma att revideras och beslutas av kommunfullmäktige men i väntan på att revideringen verkställts läggs informationen in för kännedom.

Styrning och uppföljning på nämnd- och bolagsstyrelsenivå

Nämndens/bolagsstyrelsens mål

Nämndens och bolagsstyrelsens nämndspecifika mål konkretiserar kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet, och beskriver vilket resultat som ska uppnås under året (förväntat resultat).

Nämndens/bolagsstyrelsens indikatorer

Nämnden och bolagsstyrelsen kan fastställa egna indikatorer för att mäta hur nämnden/bolaget uppfyller sitt mål.

Nämndens/bolagsstyrelsens aktiviteter

Aktiviteter tas fram för att bidra till måloppfyllelsen. Aktiviteterna ska ha start- och slutdatum.

Styrning och uppföljning på enhetsnivå

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska leda till att verksamheten utvecklas och skapar värde för brukaren (dem som verksamheten är till för). Genom ett systematiskt kvalitetsarbete med tydliga mål, arbetssätt, uppföljning och analys får enheten svar på vad som leder till en effektiv resursanvändning och måloppfyllelse. Därmed kan enheten fatta välgrundade beslut om utveckling av verksamheten.

Mål

Enheten konkretiserar nämndens/bolagsstyrelsens mål genom egna mål i enhetens verksamhetsplan. Målen ska utgå från nämndens mål och ha brukarnas (dem som verksamheten är till för) behov och efterfrågan i fokus. Målen ska vara tydliga, fånga syftet med verksamheten, fokusera på väsentliga kvalitetsaspekter och rymmas inom enhetens ekonomiska ram. Innan de fastställs ska trovärdigheten i målen bedömas av respektive nämnd eller förvaltningsledning. Målen fastställs årligen.

Förväntat resultat

Till varje mål ska enheten beskriva det förväntade resultatet under året. Vad har enheten för målvärde/målbild, och vilket tillstånd/förbättring ska uppnås under året? Förväntat resultat kan exempelvis formuleras som indikatorer eller aktiviteter.

Arbetssätt

Enheterna måste ha tydliga arbetssätt som säkerställer att målen uppfylls och de förväntade resultaten nås, en utveckling av kvaliteten i verksamheten och ett effektivt resursutnyttjande. Arbetssätt och metoder ska så långt som möjligt vara kunskapsbaserade.

Resursanvändning

Användningen av resurserna ska vara effektiv för att nå målen och de förväntade resultaten. Genom att utveckla arbetssätten och uppföljning, samt analys av resultat används resurser såsom budget, lokaler, it-stöd, materialåtgång, medarbetarnas kompetens och energiförbrukning på bästa sätt.

Uppföljning

Enheterna ska ha metoder för att löpande följa upp sitt arbete. Uppföljningen ger underlag för beslut om åtgärder när resultat visar att valda arbetssätt riskerar att försvåra att målen nås. Uppföljningen ger underlag för att säkerställa att målen och de förväntade resultaten uppnås samt att erfarenheter tas tillvara för lärande och utveckling. Enheten ska följa upp hur väl de lever upp till nämndens mål, enhetens mål, arbetssätt, resursanvändning och ekonomiskt utfall.

Enhetens indikatorer

Enheterna kan fastställa egna indikatorer för att mäta hur enheter uppfyller sitt mål.

Enhetens aktiviteter

Enheten kan ta fram aktiviteter som ska bidra till att enhetens mål uppnås. Aktiviteterna ska ha start- och slutdatum.

Resultat och analys - utveckling

För all verksamhetsuppföljning och framgångsrik utveckling är det av yttersta vikt att regelbundet analysera sina resultat och sitt arbete, och om detta leder till en effektiv verksamhet som skapar värde för brukaren (dem som verksamheten är till för). För att kunna nå dit måste varje nämnd/bolag och enhet säkerställa att de prioriterar rätt områden i förhållande till avsatt budget och befintliga resurser. Genom att ta fram tydliga underlag som visar vilka resultat som leder till måluppfyllelse uppnås en kunskap om vad som leder till en utveckling av verksamheten utifrån ett brukarperspektiv och vad som inte gör det. Med kunskapen kan verksamheten agera och fatta beslut om förbättringar som leder till utveckling av verksamheten och ökad kvalitet. Denna kunskap underlättar också för politiker och tjänstemän att utarbeta relevanta mål och kvalitetsgarantier, men också att utveckla effektiva arbetssätt och ett optimalt resursutnyttjande. Analyser, inte enbart uppföljning, är grunden för en effektiv verksamhet och en förutsättning för att kunna vidta åtgärder som leder en förbättrad verksamhet.

Dialog

En viktig del i stadens styrning, ledning och kvalitetsarbete är kontinuerlig dialog inom organisationen för att säkerställa en samsyn om mål, förväntningar, resultat, upplevd kvalitet och utveckling i hela organisationen. Dialogen ska präglas av tillit och ett förtroendefullt förhållningssätt.

Kommunstyrelsen ska ha en strukturerad dialog med nämnderna/bolagsstyrelserna om utformning och uppföljning av nämndernas mål kopplade till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och direktiven till nämnder.

Stadens nämnder ska ha en strukturerad dialog i organisationen om enheternas arbete med mål, kvalitetsgarantier, förväntat resultat, arbetssätt, resursanvändning, uppföljning, resultat, utveckling och analys kopplade till nämndens mål.

Stadens verksamheter ska ha strukturer för dialog med brukarna (dem som verksamheten är till för) och stockholmarna för att kunna ta tillvara deras synpunkter, erfarenheter och behov. Verksamheten behöver förstå och möta brukarens och stockholmarens situation och involvera dem i utvecklingen av verksamheten. Verksamhetens resultat ska också synliggöras för brukarna genom till exempel Hitta och jämför service.

Internkontroll

Nämndernas interna kontrollarbete är centralt för att säkerställa att staden har en ändamålsenlig styrning och uppföljning. I *Regler för ekonomisk förvaltning* (Bilaga 8:18-19) och i tillhörande tillämpningsanvisningar (Dnr 401-3/2018) preciseras hur nämnder ska arbeta med intern kontroll. I tillämpliga delar gäller även tillämpningsanvisningarna stadens bolagsstyrelser.

Kvalitetsgarantier

Kvalitetsgarantier beskriver vad varje verksamhet åtar sig gentemot brukare/kunder och vad de åtar sig att göra för att genomföra dem. Kvalitetsgarantierna kan underlätta dialogen med brukarna/kunderna, som sedan kan ta ställning till hur verksamheten fungerar samt engagera sig i att förbättra den. Kvalitetsgarantierna visar samlat enhetens verksamhetsidé, vad nämnderna åtar sig mot brukarna och rutiner för att hantera synpunkter och klagomål, och beslutas tillsammans med enhetens verksamhetsplan. Att använda sig av kvalitetsgarantier för information är ett av flera sätt att skapa en grund för en brukardialog. I takt med den tekniska utvecklingen skapas också nya möjligheter och andra sätt för information till och dialog med brukarna.

Sammanställning över stadsövergripande styrdokument

Område	Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
Övergripande styrdokument				
	Stockholms stads budget	KF	2017-11-16	180-616/2018
	Reglementen för kommunstyrelsen och nämnder			
	Stadens ledning och styrning	KF		180-529/2015
	Vision 2040 - Ett Stockholm för alla	KF	2017-01-30	119-1401/2015, 025-634/2014
	Riktlinjer för lokalt utvecklingsarbete	KF	2015-10-19	171-1405/2015, 319-858/2014
	Riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter	KF	2018-06-11	2018/000069
	Strategi för romsk inkludering 2018-2022	KF	2018-06-11	2018/000070
	Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022	KF	2017-12-11	434-21/2017 2017:256
	Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könssidentitet eller könsuttryck 2018-2022	KF	2017-11	171-116/2017 2017:237
Barn, ungdom och utbildning				
	Regler för intagning och plats i förskola och pedagogisk omsorg i Stockholms stad	KF	2018-01-29	140-1411/2017 2017:267
	Riktlinjer för övergångar mellan förskola och skola i Stockholms stad	KF	2013-10-14	322-90/2013
	Riktlinjer för barnsäkerhet i Stockholms stads kommunala förskolor	KF	2018-06-11	2017/002058
	Riktlinjer för barnomsorg på obekväm arbetstid	KF	2018-01-29	171-803/2017 2017:266
	IT-strategi för ett bättre lärande	KF	2011-05-02	031-2674/2010 2011:59
	Skolprogram för Stockholms stads förskolor och skolor	KF	2018-02-19	2017/001435
	Riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för	KF	2010-06-21	325-2740/2009 2010:60

Bilaga 10:2

	barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa			
	Riktlinjer för familjehemsvård för barn och ungdom	KF	2014-01-27	325-577/2013

Område	Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
	Riktlinjer för handläggning och dokumentation av barn- och ungdomsärenden inom Individ- och familjeomsorgen	KF	2009-11-30	325-972/2009
	Riktlinjer för adoption	KF	2008-05-12	325-5263/2007
	Riktlinjer för vårdnad, boende, umgänge och namn	KF	2012-10-15	325-1826/2011
	Samordnad grundskoleplanering i Stockholm, SAMS – planeringsinriktning 2017	KS	2017-06-21	122-692/2017
	Ensamkommande barn och ungdomar - Riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar	KF	2011-03-14	333-1354/2010
	Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022	KF	2017-12-11	171-1526/2016 2017:254
Ekonomi				
	Försäkringspolicy för Stockholms stad	KF	2004-03-01	009-4489/2003 2004:22
	Investeringsstrategi	KF	2017-11-16	180-616/2018
	Fastighets- och lokalpolicy för kommun-koncernen Stockholms stad	KF	2017-11-16	171-1302/2016
	Regler för ekonomisk förvaltning	KF	2012-11-15	Kfs 2012:10
	Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad	KF	2012-12-17	113-1325/2012 (Kfs 2013:04)
	Placeringspolicy för Stockholms stads samförvaltade donationsstiftelser	KS/EKU	2017-06-21	189-973/2017
	Riktlinjer för resultatutjämningsreserv	KF	2013-12-02	113-1294/2013
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning				
	Program för tillgänglighet och delaktighet för	KF	2018-05-28	2016/001831

	personer med funktionsnedsättning 2018-2023			
--	---	--	--	--

Område	Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
	Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och Stockholms stad om hälso- och sjukvårdsansvar för äldre samt personer med fysisk funktionsnedsättning, utvecklingsstörning eller autismspektrumtillstånd samt för personer med förvärvad hjärnskada eller annan kognitiv svikt	KF	2010-02-22	327-2157/2009 2010:16
	Riktlinjer för riksfärdtjänst	KF	2017-11- 06	151-673/2017 2017:228
	Reviderade riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice samt riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) och bistånd enligt SoL (socialtjänstlagen) till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning	KF	2018-06-11	KS 2018/585
Information och kommunikation				
	Kommunikationsprogram för Stockholms stad 2017– 2022	KF	2017-10-02	179-2103/2016 2017:209
Infrastruktur				
	Framkomlighetsstrategi för Stockholm 2030	KF	2013-01-28	314-1226/2012 2012:143
	- Strategi för offentliga rum 2018-2021 (en del av Framkomlighetsstrategin)	KF	2018-06-11	KS 2018/749
	Riktlinjer för bostadsförsörjningen 2017-2020	KF	2017-06-12	129-693/2017 2017:147
	Föreskrifter för avfallshantering för Stockholms kommun	KF	2018-03-19	2017-001186

Bilaga 10:4

	Avfallsplan för Stockholm 2017-2020	KF	2017-04-03	171 - 1991/2016 2017:67
	Trafiksäkerhetsprogram för Stockholms stad, del 2, inriktning, mål och åtgärder 2010-2020	KF	2010-11-08	314-1099/2010/ 2010:113
	Översiktsplan för Stockholms stad	KF	2018-02-19	2017/001867
	Strategi för ökad cykling i Stockholms stad	KF	2014-06-16	329-49/2014
	Utomhusreklam på stadens mark - etiska riktlinjer	KF	2018-06-11	2017/002028
	Program för City, Norrmalm och Östermalm	KF	2018-05-28	KS 2018/402
	Program för Hållbar Stadsutveckling” Norra Djurgårdsstaden visar vägen mot en hållbar framtid	KF	2017-01-30	123-1481/2016

Område	Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
Internationellt arbete				
	Internationell strategi för Stockholms stad	KF	2016-12-12	171-482/2016
	Stockholms stads EU-Policy	KF	2016-12-12	171-1890/2015
IT och telefoni				
	Nytt IT-program för Stockholms stad (ett program för digital förnyelse 2013-2018)	KF	2013-04-29	031-786/2012 2013:46
	Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad	KF	2017-04-03	171-908/2016
Kris- och säkerhetsfrågor				
	För ett tryggare och säkrare Stockholm, Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram 2018-2021	KF	2018-02-19	2017/001309
	Stadens arbete mot våldsbejakande extremism – riktlinjer till Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram	KF	2016-05-16	155-943/2015
Idrott, kultur och fritid				

	Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2018-2022	KF	2018-06-11	KS 2018/228
	Biblioteksplan för Stockholms bibliotek 2016-2020	KF	2016-11-07	145-646/2016
	Kulturvision 2030	KF	2012-06-11	328-1850/2011 2012:91
	Stockholms stads strategi för det rörliga fri-luftslivet 2018–2022	KF	2018-06-11	2017/001764
	Stockholms stads film-strategi	KF	2017-05-15	171-1711/2015
Miljö				
	Miljöprogram för Stockholms stad inkluderar följande riktlinjer: – Åtgärdsprogram mot buller enligt förordningen (SFS 2004:675) om omgivningsbuller – Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus – Plan för Stockholms stads klimat-anpassningsarbete	KF KF KF KS	2016-04-04 2014-05-14 2015-03-09 2016-05-04	303-1200/2014 303-368/2010 304-253/2014 303-945/2014
	Program för Hållbar Stadsutveckling” Norra Djurgårdsstaden visar vägen mot en hållbar framtid	KF	2017-01-30	123-1481/2016

Område	Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
	Grönare Stockholm, Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden	KF	2017-02-13	171-1292/2016
	Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019	KF	2014-06-14	303-1952/2013
	Strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040	KF	2016-11-28	134-175/2015 2016:173
	Riktlinjer för förnybar energi i stadens egna fastigheter	KF	2014-06-16	310-1382/2013
	Dagvattenstrategi - Stockholms väg till en hållbar dagvattenhantering	KF	2015-03-09	315-1075/2002 2015:18
	Fordonsstrategi för kommunkoncernen Stockholms stad	KF	2017-03-20	129-1092/2016 2017:59
Näringsliv, arbetsmarknad och omvärld				

Bilaga 10:6

	Stockholms stads program för evenemang	KF	2016-11-07	171-1710/2015
	Riktlinjer för idéburet offentligt partnerskap (IOP)	KF	2017-11-27	171-84/2017 2017:240
Personalpolitik				
	Personalpolicy för Stockholms stad	KF	2016-09-05	219-1671/2015 2016:120
	Rökfri arbetstid i Stockholms stads verksamheter	KF	2010-04-12	219-1255/2009 2010:43
	Riktlinjer om mutor och representation	KF	2015-12-02	160-1416/2015
Socialtjänst				
	Överenskommelse om samverkan kring personer med missbruk/beroende KS januari 2017	KS	2017-01-18	154-1131/2016
	Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020	KF	2017-01-30	155-1324/2016 2017:13
	Riktlinjer för budget- och skuldrådgivning	KF	2018-05-28	2017/001651
	Riktlinjer för handläggning av dödsboärenden	KF	2018-01-29	150-1652/2017 2018:3

Område	Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
	Överenskommelse om samverkan kring vuxna med psykisk sjukdom-/funktionsnedsättning	KS	2012-08-22	326-570/2012
	Stockholms stads sociala program för att minska prostitutionen	KF	2006-06-12	325-5130/2005/ 2006:119
	Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2018-2021 (Program för ANDT-politiken)	KF	2018-06-11	2017/002048
	Riktlinjer för vuxna med missbruks-/beroendeproblem	KF	2013-06-12	325-1789/2010
	Riktlinjer för utredning, dokumentation m.m. inom stadens socialpsykiatri	KF	2012-03-15	325-1788/2010
	Riktlinjer för handläggning av försöks- och tränings-lägenheter	KF	2014-01-14	325-1787/2010
	Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd	KF	2017-10-16	150-2129/2016 2017:222

	Stockholms stads program mot hemlöshet 2014-2019	KF	2013-11-26	3.2 - 619/2013
	Bilaga Handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden 2018-2019	KF	2018-06-11	KS 2018/246
	Riktlinjer för ärendesvar mellan stadsdelsnämnderna inom individ- och familjeomsorgen, omsorgen om äldre personer och personer med funktionsnedsättning	KF	2017-02-13	152-1057/2016
	Riktlinjer för tobaks- och folkölstillsyn samt för kontroll av vissa receptfria läkemedel	KF	2014-05-26	329-1800/2013
	Riktlinjer för våld i nära relationer	KF	2014-03-24	325.679/2013
Styrning och uppföljning				
	Program för kvalitetsutveckling	KF	2017-01-30	174-742/2016
	Innovationsstrategi för Stockholms stad	KF	2015-11-02	138-903/2015
Upphandling				
	Program för upphandling och inköp	KF	2016-02-08	170-850/2015 2016:7
	Riktlinjer för direktupphandling	KS	2014-06-18	125-845/2014

Område	Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
Äldreomsorg				
	Principer och metoder för uppföljning och styrning inom äldreomsorgen	KF	2017-06-12	Dnr 152-2128/2016
	Program för stöd till anhöriga 2017-2020 (som vårdar och stödjer närstående)	KF	2016-12-12	Dnr 152-1045/2016
	Kostpolicy för Stockholms stads äldreomsorg	KF	2008-04-07	Dnr 327-4347/2007/ 2008:48
	Riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorg	KF	2017-12-11	Dnr 105-1044/2017 2017:251
	Gemensam värdegrund för äldreomsorg i Stockholms stad	KF	2011-03-14	Dnr 327-1325/2010 2011:35
	Strategi för en äldre- vänlig stad	KF	2018-05-28	2017/001979

Bilaga 10:8

	Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län om utveckling av samverkan vid utskrivning från slutenvård och sjukvård	KF	2018-01-29	111-1102/2017 2018:4
--	--	----	------------	-------------------------

Ärenden som avslutas eller besvaras i samband med kommunfullmäktiges beslut om budget 2019 för Stockholms stad

Dnr KS 2018/1202

Ansökan om medel för utveckling av socialt entreprenörskap, småföretagarsamverkan, kooperativt- och socialt företagande, år 2019

Coompanion – kooperativ utveckling Stockholms län har hemställt hos kommunstyrelsen om bidrag för verksamheten. Hemställan avser 0,8 mnkr för nyföretagarstöd till nykooperation, socialt entreprenörskap och regional/lokal ekonomisk utveckling. Framställan avslutas med hänvisning till att bidrag till Coompanion ingår i kommunfullmäktiges budget 2019 för kommunstyrelsen m.m.

Dnr KS 2018/1287

Överlämnande av ICLEI-medlemskap till kommunstyrelsen

Stockholms stad har genom miljö- och hälsoskyddsnämnden varit medlemmar i ICLEI - Local Governments for Sustainability (ICLEI) sedan 1996. Organisationen utgör ett internationellt nätverk för städer och regioner som arbetar för hållbar utveckling. ICLEI erbjuder möjlighet till kunskapsinhämtning och erfarenhetsutbyten, samt en arena för Stockholms stad att profilera sig internationellt.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har föreslagit att flytta medlemskapet till kommunstyrelsen för att stärka stadens strategiska utnyttjande av medlemskapet i ICLEI.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens förslag kan anses vara besvarat med vad som fastställs i kommunfullmäktiges budget 2019 för kommunstyrelsen m.m. och miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Bilaga 11 Ärenden som avslutas eller besvaras i samband med kommunfullmäktiges beslut om budget 2019 för Stockholms stad godkänns.

Basnyckeltal som utgår eller ändras

Dnr 119-1062/2010

Av denna bilaga framgår en revidering av de av kommunfullmäktige tidigare beslutade basnyckeltalen. Till en följd av ändrad lagstiftning eller andra orsaker är nedan angivna nyckeltal inte längre aktuella och föreslås därför tas bort eller ändras som basnyckeltal.

Basnyckeltal som ändras

Förslag på nya nyckeltal 2019

Nyckeltal	Kommentar
Andel elever som är behöriga till nationella program, inklusive nyinvandrade och elever med okänd bakgrund	För att jämföra med indikator som mäter andel elever som är behöriga till nationella program, exklusive nyinvandrade och elever med okänd bakgrund
Andel legitimerade förskollärare av totalt antal anställda	För att jämföra med indikator som mäter andel förskollärare av antal anställda
Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	Kvantitativt mått som är viktigt för att kunna följa målgruppen och förändringen av den över tid.
Antal hemlösa	Kvantitativt mått som är viktigt för att kunna följa målgruppen och förändringen av den över tid.
Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	Kvantitativt mått som är viktigt för att kunna följa målgruppen och förändringen av den över tid.

Förslag på nyckeltal som ändras 2019

Tidigare formulering	Ändring/ny formulering	Kommentar
Andel inskrivna barn 1-5 år i förskola	Inskrivningsgrad i förskoleverksamheten (2-5 år), oavsett regi Föreslås följas av samtliga stadsdelsnämnder.	Avser att mäta inskrivningsgraden i förskola samt pedagogisk omsorg. Tidigare har nyckeltalet mätts som indikator.
Andel invånare, 20 år, med fullföljd gymnasieutbildning	Ingen ny formulering. Föreslås följas av arbetsmarknadsnämnden istället för av utbildningsnämnden.	Staden har endast rådighet över resultatet i stadens egna gymnasieskolor. Måttet är mer relevant att följa avseende arbetsmarknad då personer med avslutad gymnasieutbildning har lättare att få jobb.

Basnyckeltal som utgår

Nyckeltal	Kommentar
Andel årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning i förskolan	Andelen förskollärare är det väsentliga måttet att följa för verksamheten och mäts som indikator. Pedagogisk högskoleutbildning är ett brett begrepp och ger därför inte tillräckligt tydlig

Bilaga 12:2

Nyckeltal	Kommentar
	information som är adekvat för verksamheten. Information om utbildning går endast att ta fram manuellt och är därför inte tillförlitligt och administrativt krävande.
Information om utbildning går endast att ta fram manuellt och är därför administrativt krävande.	Information om utbildning går endast att ta fram manuellt och är därför inte tillförlitligt och administrativt krävande.
Antal inskrivna barn per årsarbetare i förskolan	Mäts som indikator
Andel elever i år 9 som uppnått målen i alla ämnen	Mäts som indikator
Andel elever som är behöriga till nationellt program	Mäts som indikator
Andel nybörjare hösten 2014 som slutfört med examen inom 3 år	Mäts som indikator
Andel medarbetare som gått utbildning kring att upptäcka barn som upplever våld i nära relation samt hedersrelaterat våld, konsekvenser av det och hur man kan prata om detta	Nyckeltalet säger inget om verksamheten och är inte möjligt att mäta utan manuell handpåläggning.
Andel medarbetare som har genomgått utbildning om att upptäcka våldsutsatthet och konsekvenser av detta inkl särskilt utsatta grupper	Nyckeltalet säger inget om verksamheten och är inte möjligt att mäta utan manuell handpåläggning.
Nyckeltal 41: Andel personal med grundutbildning inom äldreomsorgen.	Svår att mäta på ett rättvisande sätt.
Nyckeltal 42: Kostnad (kronor) för äldreomsorg per invånare 65 år och äldre per år.	Andra mer relevanta ekonomiska nyckeltal finns redan. Uppgiften finns att hämta från KOLAD
Nyckeltal 43: Andel (%) personer 65 år och äldre i ordinärt boende som var beviljade hemtjänst eller bodde permanent i särskilt boende.	Resultatet hämtas från KOLADA. Nyckeltalet säger inget om verksamheten och följs redan upp löpande i staden.
Nyckeltal 44: Andel personer över 65 år som bor i särskilda boendeformer.	Resultatet hämtas från KOLADA. Nyckeltalet säger inget om verksamheten och följs redan upp löpande i staden.
Nyckeltal 45. Antal årsarbetare per vårdtagare i ordinärt boende	Nyckeltalet säger inget om verksamhetens faktiska kvalitet. Uppgiften kommer dock fortfarande att kunna hämtas från KOLADA.
Nyckeltal 46: Antal årsarbetare per vårdtagare i särskilt boende äldreomsorg	Nyckeltalet säger inget om verksamhetens faktiska kvalitet. Uppgiften kommer dock fortfarande att kunna hämtas från KOLADA.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Bilaga 12 Basnyckeltal som utgår eller ändras godkänns.

Utnyckling av centrala it-kostnader

Utöver finansiering i budget fördelas centrala it-kostnader för gemensamt it-stöd till de nämnder och bolagsstyrelser som nyttjar det gemensamma it-stödet. Fördelningen sker via kommunstyrelsen genom den så kallade it-prislistan. Utnycklingen baseras på respektive systemområdes kostnader för t.ex. drift, support, löpande underhåll och förvaltning (för mer information, se riktlinjerna för it-prislistan, dnr 419-1011/2017).

It-prislistan fastställs av stadsdirektören och tillställs samtliga nämnder och bolagsstyrelser i anslutning till att budgetförutsättningarna publiceras. För 2019 fastställs utnycklingen till maximalt 721,9 mnkr. Ökningen jämfört med 2018 beror till stor del på Skolplattformen (område 28), som 2019 är fullt implementerad samt GSIT2 (område 1, 2, 5, 29), som har en högre andel centrala kostnader än tidigare GSIT-avtal.

Följande systemområden ingår i it-prislistan 2019 (mnkr):

#	Område	2019	2018
1	Arbetsplatssystem	70,9	33,8
2	Plattform för applikationsserverdrift	10,7	2,8
3	Programvarulicenser för infrastruktur	40,2	40,2
4	Datakommunikation	46,1	42,0
5	Sammanhållet användarstöd inom IT	82,7	19,7
6	Stockholm webb	26,8	26,8
7	Sociala system	71,1	71,7
8	Infosoc	0,1	0,1
9	SGIS	14,0	9,7
10	Kataströfsäkring stordator	0,5	0,5
11	Applikationsplattformar	53,0	50,6
12	Autentisering och auktorisering	15,7	13,9
13	Diabas/eDok	11,8	2,5
14	LOIS	2,9	2,9
15	Agresso	40,3	40,5
16	Beslutsstöd och statistik (tidigare LIS)	16,8	14,7
17	Löne- och PA-system	25,0	24,0
18	E-arkivet	8,1	9,1
19	Bosko	2,5	3,0
20	ILS	4,2	4,3
21	Nationella e-hälsotjänster	4,7	4,8
22	Öppna data	1,5	0,9
23	Samarbetsplattform	8,0	7,6
24	Verksamhetsarkitektur och metodstöd	2,3	1,7
25	E-handel/inköp	15,8	13,0
26	E-vald	1,2	1,5
27	SSIP	0,8	0,8
28	Skolplattformen	119,3	45,3
29	GSIT2 centrala leverantörskostnader	24,9	Nytt område
	Totalt	721,9	488,4

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Bilaga 13 Utnyckling av centrala it-kostnader godkänns.

Fastighets- och lokalpolicy för kommunkoncernen Stockholms stad

Dnr KS 2018/1653

Bakgrund

Kommunstyrelsen fick i kommunfullmäktiges budget 2016 i uppdrag att i samarbete med Stockholms Stadshus AB samt berörda nämnder och bolag ta fram en fastighets- och lokalpolicy för kommunkoncernen Stockholms stad. Behovet av en stadsövergripande fastighets- och lokalpolicy framgick i en av de slutsatser som tidigare utredningar hade dragit kring hur stadens fastighetsverksamhet och lokalförsörjning ska organiseras på ett effektivt sätt, som bidrar till uppfyllandet av kommunfullmäktiges mål.

Stadens samlade fastighets- och lokalpolicy definierar övergripande inriktning och ansvarsområden för stadens lokalförsörjning samt hur stadens fastighets- och lokalinnehav ska utvecklas på kort och lång sikt. Stadens innehav av fastigheter och lokaler samt hyresavtal är betydande varför staden kontinuerligt behöver se över innehav, organisation och arbetssätt i förhållande till de utmaningar staden står inför när staden växer.

Stockholms stads investeringsplaner för fem år framåt för kommunkoncernen uppgår till historiskt höga nivåer. Hur investeringarna finansieras får effekt på stadens ekonomi direkt i form av skuldnivåer och räntekostnader men även långsiktigt genom att utfallet för finansiella mål påverkas liksom stadens bedömda kreditvärdighet och därmed utrymmet att hantera verksamhetens behov. Vidare finns organisatoriska och resursmässiga utmaningar samt begränsningar i marktillgång, som sammantaget ger staden stora utmaningar i finansieringen av investeringar för att möta behoven hos en växande befolkning.

Stadens innehav av fastigheter och lokaler behöver utvecklas på ett sätt som bidrar till att planerade investeringar kan genomföras med bibehållen finansiell styrka och med låg finansiell risk samtidigt som stadens kapacitet och förmåga att tillhandahålla effektiva lokaler som är underhållna och ändamålsenliga utifrån verksamheternas behov utvecklas,

Syfte och omfattning

Fastighets- och lokalpolicyn behandlar hanteringen av fastigheter och lokaler för verksamheter som staden har ansvar för. Syftet med policyn är att bidra till utveckling, samordning och effektivisering genom att:

- Ge övergripande mål och grundläggande principer för fastighetsinnehav och hantering av fastigheter och lokaler
- Förtydliga roller och ansvar
- Identifiera viktiga planeringsprocesser och forum för samverkan

Policyn gäller för Stockholms stad och Stockholms Stadshus AB; främst Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Micasa), Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) och S:t Erik Markutveckling. Policyn gäller för övriga verksamheter och bolag i kommunkoncernen i tillämpliga delar.

Policyn beslutas av kommunfullmäktige och förvaltas av stadsledningskontoret. Uppdateringar genomförs och beslutas tillsammans med stadens årliga budget. En tydlig

koppling ska finnas mellan policyn och stadens regler för ekonomisk förvaltning med tillhörande tillämpningsanvisningar.

Inledning

Kommunkoncernens fastighetsinnehav

Stockholms stad är en av landets största fastighetsägare med ett markinnehav motsvarande cirka 130 kvadratkilometer inom kommungränsen och cirka 29 kvadratkilometer utanför kommungränsen. Inom kommungränsen äger staden cirka 70 procent av marken. Antalet ägda byggnader uppgår till cirka 13 000. Fastighetsägandet är fördelat på direktägande inom kommunen genom olika nämnder samt genom bolag inom Stockholms Stadshus AB.

Lokaler och bostäder för stadens verksamheter

Staden har ett stort bestånd av verksamhetslokaler och bostadslägenheter som förvaltas av fastighetsnämnden och av stadens fastighetsförvaltande bolag. Därutöver tillkommer lokaler och lägenheter som hyrs av externa fastighetsägare. Totalt disponerar staden cirka 855 miljoner kvadratmeter lokalyta enligt stadens lokaladministrativa system LOIS i mars 2018. Lokalanvändningen regleras i drygt sex tusen hyresavtal med cirka 500 olika hyresvärdar varav cirka ett trettiotal hyresvärdar är koncerninterna och övriga är externa fastighetsägare. Den totala årshyran för dessa lokaler är cirka 4,1 miljarder kronor varav 24 procent eller cirka 965 miljoner kronor avser externa hyresavtal.

Markförsörjning

Staden ska bedriva en aktiv markförsörjning för att säkerställa ett mark- och fastighetsbestånd som bedöms vara av strategisk betydelse för stadens långsiktiga utveckling. För att kunna styra stadens utveckling och möta behovet av bostäder, pedagogiska lokaler, omsorgsboenden, kultur- och idrottslokaler m.m. är det viktigt att staden har tillgång till markreserver för framtida behov. När nya områden, inklusive förändringsområden, exploateras ska mark reserveras för stadens verksamhetsbehov. Staden ska bedriva en aktiv markpolitik för att underlätta för kommande behov av stadsutveckling och möta behov av mark för stadens verksamheter.

Framtida lokalbehov och investeringar

Stockholm växer, inflyttningen till staden liksom ambitionerna i bostadsbyggandet är höga. Den demografiska utvecklingen och kommunfullmäktiges bostadsmål att bygga 140 000 bostäder till år 2030, kommer att öka behoven av exploatering för bostäder och anskaffning av lokaler för kommunens verksamheter. Staden ska planera utifrån ett helhetsperspektiv med målet att uppnå en tät, hållbar stad. När ny bebyggelse planeras ska samhällsservice, så som skolor och idrottshallar med mera, vara en självklar del av den grundläggande planeringen. Behovet av fastigheter och lokaler kan tillgodoses med eget ägande eller externa inhyrningar och arrenden. I valet mellan eget ägande och extern inhyrning eller arrende, ska det alternativ väljas som bäst tillgodoser kommunkoncernens samlade behov och finansieringsmöjligheter och som uppfyller kommunfullmäktiges mål. Mot bakgrund av stadens utmaningar med ett växande Stockholm och de växande nyinvesteringsbehov, reinvesteringsbehov samt behovet av ökad flexibilitet och effektivitet i lokalanvändningen som följer, innebär det att kommunkoncernen kan komma att behöva öka egenfinansieringsgraden genom ökade försäljningsinkomster eller genom att egna investeringar i ökad utsträckning ersätts med inhyrning från externa aktörer. Bristen på byggbar mark innebär också att samverkan med externa fastighetsägare och investerare blir allt viktigare i framtiden för att kunna tillgodose behovet av att tillhandahålla effektiva lokaler

Social hållbarhet tillsammans med höga ambitioner om en klimatsmart stad är centrala utgångspunkter i stadens arbete med att utveckla fastighetsbeståndet. I det arbetet ska också staden stimulera att fler långsiktiga aktörer tar ansvar för att kommunfullmäktiges prioriterade mål för hållbar utveckling uppnås, särskilt i områden där staden är stor fastighetsägare.

Marknaden för samhällsfastigheter har utvecklats under flera år med såväl nya som mer etablerade företag och organisationer som långsiktigt vill äga och investera i samhällsfastigheter. När samarbeten med externa parter görs ska staden skapa förutsättningar för långsiktighet och låg risk med ändamålsenliga avtal där stadens intressen tas tillvara på ett bra sätt och där rollfördelningen är tydlig.

Definitioner

Anskaffning

Med anskaffning avses förvärv, byggande, extern inhyrning, arrende eller leasing av fastighet eller lokal och till lokalen hörande inventarier och utrustning.

Avveckling

Med avveckling avses försäljning, rivning, avyttring eller uppsägning av externt hyres-, arrende- eller leasingavtal.

Strategiska investeringar

Med strategiska investeringar avses framtidsinriktade investeringar som skapar en större nytta än vad staden har idag.

Ersättningsinvesteringar

Med ersättningsinvesteringar avses investeringar som ger en uppgradering av anläggningar till minst den tidigare fastställda tekniska nivån eller nya miljöbetingelser. Utgångspunkten är att de behåller samma nytta.

Lokalförsörjning

Med lokalförsörjning avses åtgärder för att försörja stadens verksamheter med lokaler, mark och anläggningar.

Lokalresursplanering

Med lokalresursplanering avses att långsiktigt kontinuerligt planera för att anpassa stadens lokalbestånd till den förväntade efterfrågan av verksamhetslokaler.

Lokaleffektivitet

Ett effektivt nyttjande av lokaler innebär att kärnverksamheten har funktionella och rätt mängd lokaler i förhållande till andra resurser, givet ekonomin på kort och lång sikt. Lokaleffektivitet förutsätter en avvägning mellan nytta och kostnad som erhålls genom rätt mängd lokaler, i rätt tid, på rätt plats. Detta kräver god planering och samordning för en resurs som är kapitalintensiv, långlivad och lägesfixerad.

Fastighet

Med fastighet avses enligt jordabalken jord som är indelad i fastigheter. Till en fastighet hör allmänna fastighetstillbehör, byggnadstillbehör och industritillbehör som tillförts fastigheten för stadigvarande bruk.

Byggnad

En byggnad definieras i plan- och bygglagen så som en varaktig konstruktion som består av tak eller av tak och väggar och som är varaktigt placerad på mark eller helt eller

Bilaga 14:4

delvis under mark eller är varaktigt placerad på en viss plats i vatten samt är avsedd att vara konstruerad så att människor kan uppehålla sig i den.

Extern fastighetsägare

Med extern fastighetsägare avses fastighetsägare utanför kommunkoncernen.

Drift

Med drift avses tekniska åtgärder som syftar till att upprätthålla funktionen hos ett objekt samt tillsyn och skötsel.

Underhåll

Med underhåll avses tekniska åtgärder som syftar till att återställa funktionen hos ett objekt. Underhåll innefattar planerat underhåll och avhjälpande underhåll.

Övergripande mål och grundläggande principer

Kommunfullmäktiges mål

Stadens verksamheter ska bedrivas i ändamålsenliga, kostnads-, area- samt energieffektiva lokaler som bidrar till hög produktivitet, kvalitet och effektivitet hos stadens verksamheter.

Både nämnder och bolagsstyrelser ska medverka till att målet uppfylls. De ska med utgångspunkt från kommunfullmäktiges inriktningsmål, fastställa verksamhetsspecifika och uppföljningsbara mål för lokalanvändningen och lokalförsörjningen och utforma de indikatorer som krävs för att följa upp dessa mål och åtaganden. Staden ska således aktivt arbeta med kopplingen mellan översikts- och detaljplaneringen, befolkningsprognos och verksamheternas lokalbehov för att i strategiskt syfte kunna fatta beslut om anskaffning eller avveckling av fastigheter och lokaler. Vidare ska anskaffningar och avvecklingar av fastigheter och lokaler samrådats, utvärderas och avvägas i förekommande fall utifrån stadens investeringsstrategi.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska utveckla sin kapacitet och förmåga att tillhandahålla effektiva lokaler som är underhållna och ändamålsenliga utifrån verksamheternas behov. Detta kan innebära en ökad andel externa hyresvärdar vid utbyggnad av de samhällsfastigheter som behövs för ett växande Stockholm. Vidare ska nämnder och bolagsstyrelser överväga att avyttra fastigheter för att hålla nere kostnader för underhåll och/eller åstadkomma ett effektivare nyttjande.

Fastighetsinnehavet ska utvecklas med fokus på verksamheternas behov och stadens utveckling. Att avyttra objekt som inte används för den egna verksamheten eller långsiktigt behövs för det kommunala uppdraget bör alltid övervägas. Även för lönsamma sådana objekt bör avyttring aktivt prövas. En avyttring måste dock alltid prövas utifrån en helhetsbedömning.

Stadens nämnder och bolag ska verka för fler långsiktiga och ansvarstagande fastighetsägare i områden där staden är stor fastighetsägare. Att åstadkomma fler bostäder är ett av stadens högst prioriterade mål, och därför ska möjligheten att åstadkomma utveckling av bostäder alltid prövas innan eventuella avyttringar och försäljningar.

Fastigheter och lokaler ska bidra till kommunkoncernnyttan

För att klara stadens framtida utmaningar och uppfylla kommunfullmäktiges mål, behövs en effektiv lokalförsörjning och lokalanvändning som utgår från den gemensamma kommunkoncernnyttan. Med kommunkoncernnytta menas att beslut

kring fastigheter och lokaler ska utgå från ett stadsövergripande perspektiv där nyttan ska optimeras för staden som helhet. Planeringen av lokalanvändningen och lokalförsörjningen ska ske i nära samverkan och med kommunkoncernnyttan i fokus. Utan strategiska beslut som bygger på en helhetssyn på stadens utveckling och framtida resursbehov ökar risken för suboptimeringar och felprioriteringar som motverkar utveckling och optimala fastighets- och lokallösningar.

Vikten av optimal lokaleffektivitet

Berörda nämnder och bolag ska erbjuda kostnadseffektiva verksamhetslokaler och underlätta lokaleffektivisering, omstrukturering och avveckling. Lokalbeståndet bör vara utformat för en effektiv och flexibel användning för att möjliggöra effektiva verksamhetsprocesser – givet fastighetsekonomiska förutsättningar. Vidare åligger det alla verksamheter i staden att ha en hög kostnadsmedvetenhet samt att aktivt söka möjligheter att effektivisera lokalanvändningen och medverka till att beslutade lokaleffektiviseringar genomförs.

För att säkerställa att lokalförsörjningen bedrivs kostnadseffektivt behöver staden fastställa vilka nyckeltalsmål (riktvärden) som bör gälla. I samarbete med Stockholms Stadshus AB tar kommunstyrelsen, i samråd med berörda nämnder och bolag, fram riktvärden och fattar beslut om dessa. Uppföljning av nyckeltalsmålen ska årligen redovisas till kommunstyrelsen av berörda nämnder och bolag. För att uppnå en optimal lokaleffektivitet krävs också en lokalresursplanering, vilket avser en långsiktigt kontinuerlig planering för att anpassa stadens lokalbestånd till den förväntade efterfrågan av verksamhetslokaler.

Principer för stadens innehav av fastigheter och hyrda lokaler

Stadens fastighetsinnehav är ett resultat av stadens över tiden samlade behov av ägda fastigheter och lokaler för kärnverksamheter, reservmark för stadsplanering, byggnader med stora kulturhistoriska värden etc. Utöver de ägda fastigheterna kompletteras behovet av en omfattande inhyrning av lokaler och bostäder. De samlade lokalresurserna utgör en viktig förutsättning för stadens verksamhet och uppfyllandet av kommunfullmäktiges mål. Anpassningar som säkerställer effektiviteten inom fastighetsområdet är därför kritiska.

Äga eller hyra?

Behovet av fastigheter och lokaler kan tillgodoses med eget ägande eller externa inhyrningar och arrenden. I valet mellan eget ägande och extern inhyrning eller arrende, ska det alternativ väljas som bäst tillgodoser stadens behov och som uppfyller kommunfullmäktiges mål. Valet ska ske utifrån ett helhetsperspektiv avseende kommunkoncernens finansiella och organisatoriska förmåga att säkerställa den samlade förmågan att tillhandahålla effektiva lokaler för verksamheten.

Fördelning mellan nämnder och bolag

Stadens ägande och inhyrningar kan handhas i förvaltningsform eller av staden ägda bolag. Huvudsyftet med innehavet avgör vilken nämnd eller vilket bolag som bör förvalta ägandet eller inhyrningen. Den grundläggande fördelningen innebär att:

- Fastigheter och inhyrda lokaler som är avsedda för stadens verksamheter och som inte hanteras av annan nämnd eller bolag, samt bostadsrätter, hanteras av fastighetsnämnden.
- Fastigheter som är avsedda för exploatering hanteras av exploateringsnämnden
- Skolor och förskolor hanteras av SISAB. Gäller såväl ägda som inhyrda lokaler.
- Boenden för äldre och boenden för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning hanteras av Micasa. Gäller såväl ägda som inhyrda lokaler.

Bilaga 14:6

- Fastigheter som anskaffats genom förvärv av bolag, samt bebyggda exploateringsfastigheter med kommersiella hyresgäster med en fortsatt lång förvaltningsfas, hanteras av S:t Erik Markutveckling AB.

Principer för anskaffning

Nämnderna ansvarar själva för planering av lokalbehov, vilket också innebär ett ansvar att över tid bära sina lokalkostnader. Beslut om större eller strategiskt betydelsefulla lokalärenden ska dock fattas, eller godkännas, av kommunfullmäktige, kommunstyrelsen eller kommunstyrelsens ekonomiutskott. (KSEKU).

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar vad rör lokalfrågor utifrån stadens Regler för ekonomisk förvaltning (återfinns i stadens budget, bilaga 8). Tillämpningsanvisningarna är samordnade med stadens anvisningar för beslut, styrning och uppföljning av större investeringar som också utfärdas av stadsledningskontoret. Anvisningarna ifråga uppdateras utifrån eventuella revideringar i stadens regler för ekonomisk förvaltning.

Utökade eller förändrade lokalbehov

Beslut om investeringar i form av ny-, om- och tillbyggnad av verksamhetslokaler binder kapital på lång sikt. Även inhyrningar av lokaler från externa fastighetsägare innebär ofta att staden binds vid kostnader för lång tid och innebär ett långsiktigt ekonomiskt åtagande. Inhyrande nämnder ska vara restriktiva med egna investeringar i lokaler.

Utökade eller förändrade lokalbehov bör alltid prövas inom befintligt bestånd. Investeringar eller nya inhyrningar kan genomföras om de bedöms vara nödvändiga för att:

- Tillgodose behov av lokaler för verksamheter som staden har ansvar för
- Uppfylla lagar och myndighetskrav
- Genomföra stadsutvecklingsprojekt
- Uppfylla stadens mål för energianvändning, miljöpåverkan och tillgänglighet
- Upprätthålla en fastighets funktioner
- Effektivisera resursanvändningen

Extern inhyrning ska alltid prövas som alternativ till investering om:

- Staden eller stadens bolag inte kan erbjuda ändamålsenliga lokaler
- Behoven bedöms vara kortsiktiga i relation till ett långsiktigt åtagande
- Det råder osäkerhet om verksamhetens lokalbehov
- Extern inhyrning bedöms vara mest ändamålsenligt ur ekonomisk eller organisatorisk synvinkel.

När staden hyr verksamhetslokaler av en extern aktör vid nybyggnad eller ombyggnad utifrån verksamhetens krav måste i regel upphandling ske enligt lagen om offentlig upphandling, LOU. Inför en extern inhyrning krävs en analys av upphandlingsrättsliga och därmed sammanhängande frågor som otillåtet statsstöd, otillåtet gynnande av enskild, olika fastighets- och hyresrättsliga frågor, avtalsfrågor kopplade till plangenomförande med mera.

Beslut om anskaffning

Lokalförsörjningen till verksamheterna sker genom inhyrning. I första hand ska nämnderna, givet kommunfullmäktiges övergripande mål och grundläggande principer, hyra lokaler av staden eller stadens fastighetsbolag. Vid nya större inhyrningar av externa aktörer bör inhyrningen gå via ordinarie fastighetsförvaltande nämnder och

bolagsstyrelser. Större nya inhyrningar av pedagogiska lokaler och omsorgsbostäder prövas i samråd med kommunstyrelsen..

Anskaffningar av fastigheter och lokaler för stadens verksamheter ska hanteras med stort fokus på kommunfullmäktiges mål och investeringsstrategi samt de behov som uttrycks av nämnderna. Samtliga anskaffningar bör vara prioriterade och dokumenterade i nämndernas lokalförsörjningsplaner.

Generellt ska nybyggnationer eller förvärv av byggnader endast ske när det finns ett stadigvarande behov av nya lokaler och där andra alternativ kan uteslutas. Beslut om anskaffningar ska fattas enligt stadens regler för ekonomisk förvaltning med tillhörande tillämpningsanvisningar. Beslutsprocessen omfattar utredningsbeslut (större investeringar), inriktningsbeslut och genomförandebeslut. Vid större eller strategiskt betydelsefulla investeringar (inklusive förvärv) eller inhyrningar som medför höga hyresnivåer, höga investeringsutgifter och/eller långa hyrestider ska samråd alltid ske med stadsledningskontoret.

Vid investeringar och andra stora projekt ska särskild uppmärksamhet ägnas åt uppföljning av medelsförbrukning, tidsplaner, prestationer samt de politiska målen.

Investeringar för framtida behov

Investeringar som syftar till att säkra den framtida tillgången till fastigheter och lokaler men som staden inte har behov av under de närmaste åren, kan genomföras om investeringen är av särskilt strategiskt intresse. Till exempel för att uppfylla målen i kommunfullmäktiges investeringsstrategi eller för att säkra tillgången till mark och lokaler för stadens verksamheter. I stadsutvecklingsprojekt är det viktigt att stadens utbyggnadsbehov beaktas.

Investeringar för framtida behov som hanteras av exploateringsnämnden eller fastighetsnämnden ska, i samråd med berörda nämnder, beredas av stadsledningskontoret för beslut i kommunstyrelsens ekonomiutskott, kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige.

Investeringar för framtida behov som hanteras av de fastighetsförvaltande bolagen ska, i samråd med berörda bolag, beredas gemensamt av stadsledningskontoret och Stadshus AB för beslut i koncernstyrelsen och kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige utifrån stadens projektstyrningsmetodik.

Förvaltningen av fastigheter som anskaffats för att säkra stadens framtida behov, ska planeras så att staden har rådighet över fastigheterna när behov uppstår.

Förvärv av bostadsrätter

Staden skaffar sig i ökande omfattning lokaler och bostadslägenheter för olika ändamål, till exempel förskolor, gruppboendestäder med mera, via köp av andelar i nyproducerade bostadsrättsföreningar. Jämfört med att hyra lokaler så ökar stadens rådighet över resursen vid innehav via köp av andelar i bostadsrättsföreningar. Förvärv av bostadsrätter för ändamål som staden ansvarar för, ska utföras av fastighetsnämnden, som därefter upplåter resursen till berörd nämnd. Om staden är hyresgäst i en fastighet som är föremål för bostadsrättsomvandling är dock huvudinriktningen att staden ska fortsätta att vara hyresgäst.

Principer för avveckling

Huvudprincipen är att byggnader och lokaler som inte behövs långsiktigt för stadens verksamheter ska avvecklas. Försäljning av mark ska i normalfallet avse exploaterad mark som inte bedöms komma att ändra nyttjande under överskådlig tid.

Bilaga 14:8

Planerade avvecklingar ska i normalfallet vara prioriterade i stadens långsiktiga lokalresursplanering. Samråd ska alltid ske med stadsledningskontoret inför större avvecklingar, samt om avvecklingen avser särskilda boenden för äldre eller bostäder med särskild service.

Anvisningar för samråd och beslut om avveckling finns i stadens regler för ekonomisk förvaltning och tillämpningsanvisningar.

Inför uppsägning av hyresförhållande/avveckling av lokal ska nämnderna alltid stämma av om annan nämnd har behov av att ta över hyreskontraktet/lokalen. Det finns många nämnder som har liknande verksamhet, exempelvis pedagogisk, där nyttan av informationsutbytet kan underlätta den andra nämndens lokalplanering. SISAB och Micasa ska bedriva ett proaktivt arbete med att optimera stadens lokalanvändning inom kommunkoncernen.

Principer för förvaltning, drift och underhåll

Staden ska ha en aktiv fastighetsförvaltning som bedrivs med hög effektivitet och ambitionsgrad. En aktiv förvaltning av den samlade fastighetsportföljen innebär både strategiska försäljningar och förvärv av fastigheter. Fastighetsförvaltningen ska organiseras så att utförandet kan bedrivas kostnadseffektivt och av personal med rätt kompetens.

Vad rör kulturhistoriskt värdefulla byggnader inom stadens nämnder ska dessa förvaltas med hög kompetens och ambition. Ett bevarande av dessa prövas från fall till fall där stadens inriktningsmål vägs samman med stadsplaneringen i stort. Även fastighets- och exploateringssekonomiska aspekter måste beaktas i relation till bevarandevärdet.

Huvudprincipen är att fastighetsägaren ansvarar för fastighetens drift och underhåll. Överenskommelser som innebär att inhyrande nämnder utför drift och underhåll bör undvikas. Undantag kan ske om det finns starka skäl för att nämnderna utför vissa fastighetsförvaltande uppgifter. Till exempel om utförandet ingår som en integrerad del i verksamheten, vid vissa andrahandsuthyrningar eller om det innebär lägre kostnader för staden totalt. Stadsledningskontoret avgör vad som är mest fördelaktigt med hänsyn till kommunkoncernnyttan.

Överenskommelser som innebär att staden sköter drift och underhåll åt externa fastighetsägare bör undvikas.

Långsiktiga underhållsplaner bör finnas för samtliga byggnader. Invändiga och utvändiga åtgärder bör vara anpassade till den tid som det finns ett dokumenterat behov av fastigheten eller till den tid som det finns beslut om att fortsatt äga fastigheten inför en framtida försäljning eller avyttring.

Dokumentation

Ägda och hyrda fastigheter ska vara dokumenterade i system som stödjer en effektiv fastighetsförvaltning och som underlättar planering, uppföljning och administration. Beslutade och planerade projekt ska vara dokumenterade så att det ger överblick över fastighetsbeståndets utveckling och planerade förändringar i areor, kapacitet och kostnader.

Egen regi eller outsourcing?

Fastighetsanknutna tjänster kan utföras i egen regi eller handlas upp externt. I valet mellan egen regi och extern upphandling ska det alternativ väljas som bäst tillgodoser

stadens behov till lägst kostnad. Upphandling av fastighetsanknutna tjänster bör hanteras samordnat och följa branschöverenskommelser. Ramavtal bör finnas. Överenskommelser om utförande av fastighetsanknutna tjänster bör vara dokumenterade i servicenivåavtal (SLA) eller motsvarande.

Hållbarhet

Staden ska bedriva en långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning som minskar den totala energianvändningen och miljöpåverkan från fastigheter och lokaler. Byggnaderna ska vara energieffektiva och leverera en sund inomhusmiljö samt vara fria från miljö- och hälsostörande ämnen. Ägda byggnader bör långsiktigt utvecklas för att minska miljöbelastningen. Stadens miljöprogram ska följas.

Behovet av mötesplatser för civilsamhället, och platser där stadens verksamheter möter stockholmare är betydande. Utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv och ansvarstagande ska staden söka vägar för ett optimalt utnyttjande av stadens befintliga lokaler för även detta syfte.

Ansvarsfördelning

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret leder och samordnar stadens lokalförsörjning och stadens processer för lokalresursplanering. I uppgiften ingår att initiera och samordna strategiska fastighetsutvecklingsprojekt och besluta om större investeringar. Kommunstyrelsens ekonomiutskott beslutar på uppdrag av kommunstyrelsen i frågor som rör stadens lokalförsörjning.

Stadsledningskontoret har ett övergripande ansvar för strategiska, mark-, exploaterings-, fastighets- och lokalfrågor samt bedömningar av förslag till större investeringar, inhyrningar och avvecklingar av lokaler. Ansvaret omfattar bland annat följande uppgifter:

- Samordna stadens processer för lokalförsörjning och lokalresursplanering
- Utfärda tillämpningsanvisningar för hanteringen av byggnader och lokaler
- Följa upp lokalförsörjningen mot kommunfullmäktiges mål och prioriteringar
- Föreslå prioriteringar till mål- och budgetprocessen
- Bereda fastighets- och lokalärenden inför beslut i kommunstyrelsens ekonomiutskott, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige
- Initiera och styra större fastighetsutvecklingsprojekt av strategisk stadsövergripande karaktär. Det vill säga projekt som medför höga investeringsutgifter, höga driftskostnader, är komplext eller involverar flera nämnder och bolagsstyrelser. För projekt som ska beslutas av koncernstyrelsen sker detta i samarbete med Stockholms Stadshus AB.
- Utgöra ett strategiskt stöd gentemot nämnder och bolag i samband med strategiskt betydelsefulla hyresförhandlingar
- Ha det övergripande uppdraget att åstadkomma en effektiv samverkan mellan berörda parter gällande planeringen av stadens skolutbyggnad
- Pröva och utveckla ett övergripande forum för övriga lokalkategorier
- I samråd med berörda nämnder och bolag ta fram nyckeltalsmål (riktvärden) för lokalförsörjning

Stadsledningskontoret har uppdraget att bedöma vad som utgör den största kommunkoncernnyttan då olika förvaltningsintressen ställs mot varandra.

Inhyrande nämnder

För att inte behöva beskriva alla typer av inhyrande nämnder inleds avsnittet med en generell skrivning som gäller för alla. Därefter följer ett avsnitt för stadsdelsnämnderna och ett avsnitt för utbildningsnämnden.

Gemensamt för inhyrande nämnder

Inhyrande nämnder ansvarar för sin lokalförsörjning och bär kostnaderna för hyrda och arrenderade lokaler och anläggningar.

Nämnderna ansvarar för att lokalerna utnyttjas effektivt och för att lokalförsörjningen matchar verksamheternas utveckling och behov. Nämnderna ska i samråd med kommunstyrelsen löpande utvärdera hyresförhållanden gällande inhyrning av lokaler där stadsinterna andrahandsuthyrningar förekommer och om det är motiverat ur ett kommunkoncernperspektiv föreslå justeringar.

Nämnderna har en strategisk roll i stadens lokalresursplanering och bör ta en ledande roll i stadens forum för samverkan och samplanering.

Nämnderna ska årligen redovisa prioriterade behov och åtgärder i en lokalförsörjningsplan som redovisas i samband med nämndernas underlag till budget. Nämnderna ska årligen beskriva ekonomiska konsekvenser av identifierade behov och åtgärder samt planera för att inrymma dessa inom befintlig budget.

Inhyrande nämnder kan initiera lokalutredningar och projekt, som utförs i samverkan med hyresvärden. Genomförande ska ske enligt stadens modell för projektstyrning och beslutas enligt reglerna för ekonomisk förvaltning.

Inhyrande nämnder bör undvika att bygga upp egna utförarorganisationer för fastighetsdrift – såvida kommunfullmäktiges mål och grundläggande principer inte åsidosätts.

Stadsdelsnämnderna

Stadsdelsnämndernas lokalinhyrningar omfattar bland annat förskolor, äldreboenden, LSS-boenden, lokaler för kultur, aktivitetslokaler och administrativa lokaler.

Stadsdelsnämndernas lokalresursplanering ska vara samordnad med den stadsövergripande planeringen för bland annat skolor, äldreboenden och sociala boenden. Därför är det viktigt att planeringen bygger på enhetliga principer och tolkningar av befolkningsprognoser och andra planeringsunderlag. Den samlade lokalresursplaneringen ska ge en samlad bild av det stadsövergripande lokalbehovet.

Planeringen av förskolelokaler ska utföras så att alla barn har tillgång till förskoleverksamhet och att platsgarantin uppfylls. Vid ökade lokalbehov för förskola ska alltid möjligheten att utnyttja skollokaler undersökas.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden ansvarar för planeringen och försörjningen av lokaler för stadens grundskolor, grundsärskolor, fritidshem, gymnasieskolor och gymnasiesärskolor.

Utbildningsnämnden har en ledande roll i skollokalresursplaneringen och ansvarar för upprättandet av årliga stadsövergripande lokalförsörjningsplaner för skolverksamhet.

Utbildningsnämnden har också ansvar för att tillsammans med SISAB, stadsdelsnämnderna och övriga berörda nämnder och bolag, utveckla arbetet i stadens samverkansforum för skollokaler.

Utbildningsnämnden ska samverka med idrottsnämnden, SISAB och fastighetsnämnden, för att samplanera användningen och utbyggnaden av idrottsanläggningar och genomföra åtgärder för att tillgängliggöra skolidrottshallar och idrottsytor för andra nyttjare efter skoltid.

Exploateringsnämnden

Ansvarsområden

Exploateringsnämnden ansvarar bland annat för markförvaltning och markexploatering samt för frågor om förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av fastigheter, tomträtter och andra nyttjanderätter. Undantaget förvärv som hanteras av S:t Erik Markutveckling AB. Nämnden ansvarar även för den mark utanför stadens gräns i det fall den ska avyttras eller exploateras.

Exploateringsnämnden ska delta aktivt i stadens forum för samverkan och samplanering och tillhandahålla underlag för lokalförsörjningsplaner och fastighetsutvecklingsprojekt.

Anskaffningar för framtida behov

Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser säkra att staden på ett tidigt stadium planerar för offentlig service i stadsutvecklingsområden. I planeringen ska kommunfullmäktiges prioriteringar och stadens investeringsstrategi särskilt beaktas. Genom stadens markanvisningspolicy kan krav ställas på byggherrar att upplåta specialbostäder, lokaler för barn- och äldreomsorg samt vissa kategoribostäder. I samband med markupplåtelseavtal ska förutsättningar och stadens villkor klargöras vad gäller tredimensionell fastighetsbildning, förhyrning eller förvärv av lokaler och bostäder för stadens räkning. Innan exploateringsavtal tecknas ska en bindande avsiktsförklaring upprättas gällande villkoren ifråga.

Drift och underhåll

Förvaltningen av fastigheter som hanteras av exploateringsnämnden utförs i huvudsak av trafikinämnden och fastighetsnämnden. Omfattningen av förvaltningsuppdragen bör vara dokumenterade i servicenivåavtal (SLA) eller motsvarande. Förvaltningen ska planeras så att staden har rådighet över fastigheterna.

Fastighetsnämnden

Ansvarsområden

Fastighetsnämnden förvaltar och utvecklar fastigheter för i första hand stadens egna verksamheter. Uppdraget omfattar fastigheter inom stadens gräns som inte passar in i de fastighetsförvaltande bolagens bestånd samt viss mark utanför stadens gräns. Fastighetsnämnden förvärvar och förvaltar även bostadsrätter som används för bland annat särskilt boende och förskolor.

Uthyrning

Vid uthyrning ska i första hand stadens egna verksamheter prioriteras. Lokaler kan hyras ut till externa hyresgäster om de inte behövs för stadens egna verksamheter eller är aktuella för avveckling.

Fastighetsnämnden ansvarar för stadens hyresförhandlingar gällande andrahandsuthyrning av bostäder där det saknas förhandlingsordning.

Lokalförsörjning och lokalresursplanering

I fastighetsnämndens uppdrag att förse stadens verksamheter med ändamålsenliga lokaler ingår för nämnden att svara för, i huvudsak, den operativa lokalförsörjningen genom att agera stöd samt huvudsaklig kontaktyta gällande inhyrning (såväl internt som på den externa marknaden) av administrativa lokaler för stadens verksamheter. En avgränsning görs härvid av benämningen administrativa lokaler att dessa i huvudsak ska innefatta lokalförhyrningar av större vikt. Fastighetsnämnden ska medverka aktivt i stadens lokalresursplanering och forum för samverkan och samplanering. Nämnden ska bearbeta och samla in stadens lokalförsörjningsplaner (gällande administrativa lokaler). Nämnden ska bidra med uppgifter och underlag, samt föreslå sammanvägda prioriteringar inför upprättandet av nämndernas lokalförsörjningsplaner; avseende det administrativa lokalbeståndet.

Fastighetsutveckling och förändringar i fastighetsbeståndet

Fastighetsnämnden ska ha en aktiv fastighetsutvecklingsplanering i syfte att optimera lokalerna utifrån verksamhetens behov. Nämnden ska i huvudsak fokusera på åtgärder som syftar till att uppgradera och anpassa befintligt fastighetsbestånd efter hyresgästernas lokalbehov och fastighetens tekniska status.

Större fastighetsutvecklingsprojekt som uppfyller ett eller flera kriterier för uppföljning av större investeringar ligger inom kommunstyrelsens ansvar att initiera. Det operativa ansvaret att utreda, planera och genomföra dessa projekt kan åläggas fastighetsnämnden.

Verksamhetsanpassningar utförs i normalfallet efter beställning från inhyrande nämnd. Ersättningsinvesteringar och andra fastighetsrelaterade investeringar utförs i normalfallet efter beslut i fastighetsnämnden.

Genomförande av projekt ska följa stadens projektstyrningsmetod för stora investeringsprojekt (SSIP) och utföras i samverkan med inhyrande nämnd. Beslutsprocessen ska följa reglerna för ekonomisk förvaltning och dess tillämpningsanvisningar.

Drift och underhåll

Fastighetsnämnden ansvarar för att nämndens byggnader och anläggningar upprätthålls i enlighet med lagar, myndighetskrav och kommunfullmäktiges mål. Byggnadernas underhåll ska långsiktigt hålla en god nivå. Fastighetsförvaltningen ska organiseras och planeras för en kostnadseffektiv hantering.

Fastighetsnämnden ska vidta åtgärder för att begränsa miljöpåverkan från nya och befintliga fastigheter, minska energianvändningen och tillgängliggöra nämndens publika lokaler för personer med funktionsnedsättning. Nämnden ska bidra till att miljöprogrammets mål för energianvändning och utsläpp kan upprätthållas.

Servicenämnden

Servicenämnden genom verksamhetsområdet Lokalplanering är stadens beställarstöd i lokalfrågor och erbjuder resurseffektiva lösningar utifrån beställarens behov. Verksamheten hanterar och administrerar den stadsgemensamma hyresförhandlingsfunktionen på uppdrag av stadsledningskontoret. Vidare deltar man i stadens kontrakts- och hyresadministration och är systemförvaltare av det lokaladministrativa systemet LOIS (-, Lokaler i Stockholm), även det på uppdrag av stadsledningskontoret. LOIS möjliggör rationell och samlad hantering av stora

fastighetsdata. Stadens samtliga inhyrningar av lokaler och lägenheter, även från fastighetsförvaltande nämnder och internt mellan nämnder i andra hand, ska registreras i LOIS. Inriktningen är även att samtliga uthyrningar av lokaler och lägenheter ska administreras via systemet.

Verksamhetsområdets (Lokalplanering) samarbete med fastighetsnämnden, vad avser samordningen av administrativa lokalärenden av större karaktär, är särskilt viktigt.

I övrigt kan samtliga inhyrande nämnder vid behov avropa tjänster från verksamheten Lokalplanering. Verksamheten tillhandahåller expertkompetens och tjänster till inhyrande nämnder i frågor som bland annat rör:

- Beställarstöd och projektledning vid ny-, om- och tillbyggnader
- Lokalresursplanering
- Hyresförhandlingar och upprättande av hyresavtal
- Underlag till beställningar och tjänsteutlåtanden
- Upprättande av funktionsprogram
- Lokalsökning
- Utbildningar om stadens lokaladministrativa frågor

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Ansvarsområden

Bolaget äger och förvaltar servicehus, vård- och omsorgsboenden, seniorbostäder, LSS-boenden, samt temporära studentbostäder och bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden.

Bolagets uppgifter specificeras i ägardirektiven. Huvudsakliga uppgifter är att tillhandahålla välskötta, trygga och tillgängliga bostäder med rimliga hyror till stadens äldre, personer med funktionsnedsättning samt till av staden prioriterade grupper med svag ställning på bostadsmarknaden.

Hyreskostnaderna ska hållas nere

Hyreskostnaderna ska aktivt hållas nere, genom återhållsamhet med standardhöjningar, effektiva lokallösningar för gemensamma utrymmen och kostnadseffektiv fastighetsförvaltning. Bolaget ska även eftersträva area- och kostnadseffektiva lösningar i ny-, om- och tillbyggnation.

Samplanering och samverkan

Bolaget ska ha en aktiv roll i stadens lokalresursplanering och forum för samverkan och samplanering. Bolaget ska samverka med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna i upprättandet av lokalförsörjnings- och områdesplaner. Bolaget ska även delta i den årliga regionala och stadsövergripande planeringen för olika boenden inom bolagets målgrupp samt i utvecklingen av respektive boendeform. Bolaget ska vidare delta i genomförandet av stadens åtgärdsplan för att säkerställa behovet av äldreboendeplatser under perioden 2020-2040. Bolaget har en viktig roll att säkerställa att det framtida behovet av vård- och omsorgsboende samt andra bostäder för äldre tillgodoses.

Bolaget ska vara delaktigt i stadens utbyggnad av vård- och omsorgsboenden för äldre, respektive gruppboenden för personer med funktionsnedsättning samt medverka aktivt i stadsutvecklingsprojekt och utredningar av lokalprojekt.

Fastighetsutveckling och förändringar i lokalbeståndet

Bolaget ska ha en aktiv fastighetsutvecklingsplanering i syfte att optimera fastighetsbeståndet utifrån stadens verksamheters utveckling och behov. Bolaget ska analysera möjligheterna att öka kapaciteten inom befintligt bestånd, och föreslå

Bilaga 14:14

lösningar som ökar verksamhetsnyttan och bidrar till uppfyllelsen av kommunfullmäktiges mål. Fastighetsbeståndet ska planeras för flexibla boendelösningar som klarar efterfrågeförändringar över tid. Åtgärder i fastigheterna ska planeras i samverkan med berörda verksamheter. Bolaget ska tillhandahålla evakueringslägenheter vid renovering i bolagets fastigheter.

Förändringar i fastighetsbeståndet bör vara baserade på redovisade behov i stadens äldreboendeplanering och lokalförsörjningsplan. Beslutsprocessen vid anskaffning och avveckling ska följa reglerna för ekonomisk förvaltning. Bolaget ska genom en aktiv fastighetsförvaltning identifiera möjligheter till strategiska förvärv av fastigheter för att tillgodose framtida behov. Strategiska förvärv bereds gemensamt av stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB för beslut i koncernstyrelsen och kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

Ansvarsområden

Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga, flexibla och kostnadseffektiva lokaler för stadens skol- och förskoleverksamhet. Bolagets uppgifter specificeras i ägardirektiven. Den förväntade ökningen av antalet elever kommer att ställa stora krav på bolaget för att klara av den stora utbyggnad som krävs. Därför är det angeläget att SISAB har en ledande roll i planeringsarbetet för fortsatt utbyggnad av skolor och förskolor och tar ansvar för att söka lämpliga lokaler och markanvisningar för att tillgodose det prognosticerade utbyggnadsbehovet.

Samplanering och samverkan

Bolaget ska ha en aktiv roll i stadens lokalresursplanering och forum för samverkan och samplanering. Bolaget ska ha en ledande roll i planeringen och genomföra utbyggnaden av förskolor och skolor samt samverka med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna i upprättandet av lokalförsörjnings- och områdesplaner.

Områdesplaner ska vara baserade på redovisade behov och prioriteringar utifrån kommunstyrelsens övergripande skolplanering och utbildningsnämndens lokalförsörjningsplaner.

Fastighetsutveckling och förändringar i lokalbeståndet

Bolaget ska ha en aktiv fastighetsutvecklingsplanering i syfte att optimera beståndet utifrån stadens prognosticerade behov. Bolaget ska aktivt föreslå lösningar som ökar verksamhetsnyttan och bidrar till uppfyllelsen av kommunfullmäktiges mål. Åtgärder i fastigheterna ska planeras i samverkan med berörda verksamheter.

Beslutsprocessen vid anskaffning ska följa reglerna för ekonomisk förvaltning. Bolaget ska genom en aktiv fastighetsförvaltning identifiera möjligheter till strategiska förvärv av fastigheter för att tillgodose framtida behov. Strategiska förvärv bereds gemensamt av stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB för beslut i koncernstyrelsen och kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige.

S:t Erik Markutveckling AB

Bolagets huvuduppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter eller aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser eller andra funktioner. Bolagets uppgifter preciseras i ägardirektiven.

Bolagets verksamhet ska vara inriktad på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling. Bolaget ska i

samverkan med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens framtida behov.

Bolagets uppgifter sammanfaller delvis med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden och övriga fastighetsförvaltande bolag. Principer för gränsdragningen gentemot dessa är att bolaget i huvudsak ska förvärva och förvalta fastigheter där följande kriterier uppfylls

- Förvärvet innebär fastighetsköp i bolagsform
- Förvärvet omfattar bebyggda fastigheter med främst kommersiella hyresgäster
- Förvärvet är av strategisk betydelse för staden, men där stadsutveckling eller annan användning kan inte bli aktuell förrän tidigast om 10-15 år

Planeringsprocesser och forum för samverkan

När staden växer följer fler utmaningar som behöver mötas på ett ansvarfullt sätt, kraven på uppdaterad planering och högre grad av samordning höjs. Den ökade bostadsproduktionen måste följas av fler pedagogiska lokaler, omsorgsboenden, kultur- och idrottslokaler m.m. Förverkligandet av stadens utbyggnad innebär stora investeringar vilket kräver god samordning i både övergripande frågor och i enskilda projekt samt ekonomisk och tidsmässig prioritering.

Byggbar mark i staden blir allt mer en bristvara. I takt med att staden växer behöver olika former av service byggas ut vilket konkurrerar med andra angelägna ändamål. Via detaljplan finns möjlighet att bestämma markens användning. För att inte riskera kapitalförstöring och för att långsiktigt säkra stadens resurser i form av olika verksamhetslokaler bör inriktningen vara att bakomliggande detaljplaner ska begränsa alternativ användning utöver den verksamhet som stadens inhyrning avser. Innan en prövning inleds att ändra befintliga detaljplaner ska stadsbyggnadsnämnden alltid, om befintlig plan stöder olika former av verksamhet som är stadens ansvar, stämma av med berörda nämnder om det finns nuvarande och framtida behov som svarar mot aktuell bestämmelse.

För att över tid få en bättre flexibilitet i lokalanvändningen, men också för att minska investeringsbehovet i dubbla funktioner som exempelvis kök ska, förskolan vara helt integrerad i skolbyggnaden om verksamheterna vid nybyggnadsprojekt samlokaliseras på samma tomt. Vid särskilda skäl kan undantag medges.

Utifrån behovet av förskoleplatser ska stadsdelsnämnderna alltid samplanera sina behov geografisk där ny bostadsbyggnation förläggs mellan, eller i nära anslutning, till en eller flera stadsdelsnämndsområden. Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser ska medverka och möjliggöra samplaneringen.

Lokalresursplanering

Staden ska ha en strukturerad och dokumenterad process för lokalresursplanering. Syftet med processen är att utifrån målsättningen att upprätthålla en hög effektivitet och kommunkoncernnytta, samordna planeringen av framtida lokalbehov med planeringen av lokalförsörjningen och stadens långsiktiga ekonomiska planering.

Lokalresursplaneringen utförs på medellång sikt och med hänsyn tagen till stadens långsiktiga utveckling, kommunfullmäktiges mål och investeringsstrategi samt de behov som uttrycks av nämnderna.

Resultatet dokumenteras i lokalförsörjningsplaner

Resultatet av planeringen dokumenteras i nämndernas lokalförsörjningsplaner och ligger till grund för stadens övergripande lokalförsörjningsplanering. Planerna ska vara utformade så att de kan användas som instrument för en effektiv ekonomisk- och verksamhetsmässig styrning. Planerna ska innehålla inledning, behov och efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler, kapacitetsbeskrivning, förändringar i lokalbeståndet, kostnadsutveckling, effektiviseringsmöjligheter samt övriga kommentarer. Anvisningar för utformningen av planerna utarbetas av stadsledningskontoret.

Forum för samverkan och samplanering

Staden bör ha fasta forum för löpande samverkan och samplanering mellan inhyrande nämnder, berörda facknämnder och bolag. Forumen bör bland annat ges i uppdrag att yttra sig över nämndernas lokalförsörjningsplaner, och inför beslut om utredning, inriktning och genomförande av större lokalprojekt.

Planeringsinriktningen för stadens skolutbyggnad utgår från stadens samordnade grundskoleplanering (SAMS) som sträcker sig till 2040. Syftet med en samordnad planering är att säkerställa att relevanta aktörer i staden har en gemensam bild av utmaning och angreppssätt för att klara skolförsörjningen i ett växande Stockholm. På ett tidigt stadium definieras vilka skolprojekt som ska initieras i samverkan med idrottsnämnden och fastighetsnämnden. Styrgrupp och arbetsgrupp för SAMS bevakar, följer upp och svarar i övrigt för den övergripande samordningen. Inriktningen är att en gång per år redovisa planeringsläget för kommunstyrelsens ekonomiutskott. Förutsättningarna för planeringen kan dock komma att ändras löpande under året i takt med exempelvis ökad kunskap om bostadsvolymer och platser för bostadsbyggande. Ur ett samplanerings- och fastighetsekonomiskt perspektiv integreras också gymnasieplaneringen i SAMS-arbetet.

Planeringsinriktningen för stadens utbyggnad av vård- och omsorgsboenden utgår från stadens årliga långsiktiga boendeplan med utblick mot 2040. Äldreboendeplaneringen samordnas av en styrgrupp under ledning av kommunstyrelsen. Äldrenämnden antar äldreboendeplanen som efter kommunstyrelsens godkännande blir vägledande för utbyggnad och omstrukturering av stadens äldreboenden.

För att stärka utbyggnadsprocessen för bostäder med särskilt stöd och service (särskilda boendeformer för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning) finns en genomförandegrupp där stadens berörda verksamheter ingår under ledning av socialnämnden.

Stadsledningskontoret ska pröva om samplaneringsfunktionen även för andra lokalkategorier kan utvecklas och organiseras med utgångspunkt från de forum som idag finns för samplanering av skolor och äldreboenden. Till följd av utmaningar i samordning kring samhällsservice i takt med den ökade bostadsbyggnaden i staden är ett gemensamt stadsövergripande synsätt avseende exempelvis förskoleplaneringen i nybyggnadsområden av stor vikt.

Lokalprojekt

Staden ska ha en dokumenterad och enhetlig arbetsprocess för genomförande av lokalprojekt. Arbetsprocessen ska säkra att projekten drivs med kommunkoncernnyttan i fokus och att beslut fattas på kvalitetssäkrade underlag.

Arbetsprocessen ska tydliggöra roller, ansvarsfördelning, projektsteg, beslut och krav på beslutsunderlag. Den bör kunna tillämpas i alla typer av lokalprojekt och anpassas till projektets omfattning och komplexitet.

Arbetsprincipen ska vara anpassad till regler för ekonomisk förvaltning och samordnad med stadens anvisningar för beslut, styrning och uppföljning av större investeringar.

Stadsledningskontoret ska definiera en metodik och utfärda anvisningar för genomförande av större lokalprojekt.

Hyresfrågor

Grundläggande principer

Vid extern in- och uthyrning är det viktigt att staden uppträder enhetligt och med hög kompetens.

Staden ska verka för långsiktighet och transparens i hyressättningen för respektive lokalkategori.

Nya inhyrningar ska godkännas av kommunstyrelsens ekonomiutskott om inhyrningen medför höga kostnader eller långa hyrestider. Godkännande ska även inhämtas vid omförhandlingar av befintliga hyresförhållanden, samt ny-, om- och tillbyggnader med motsvarande ekonomisk effekt.

Bestämmelser om in- och uthyrning finns i regler för ekonomisk förvaltning samt i tillämpningsanvisningarna till dessa.

Interna hyresförhållanden

Omfattning och villkor för hyresförhållanden inom kommunkoncernen regleras i ramavtal och objektsvisa hyresavtal. Inhyrningar som omfattar bostäder som hyrs ut i andra hand regleras i stor omfattning enligt kontrakt för blockuthyrning.

Intern hyressättning

Stadens inriktning är att interna hyressättningar ska vara förutsägbara vad gäller hyressättning och ansvarsfördelning. Inom olika segment förekommer både kostnadsbaserade och marknadsmässiga hyresprinciper.

Inriktningen är att hyressättningen av boenden till brukare fastställs i förhandlingsöverenskommelse med hyresgästföreningen.

Ny-, om- och tillbyggnader ska i princip alltid genomföras av hyresvärden och betalas via hyra eller hyrestillägg.

Tekniska åtgärder som utförs för att upprätthålla eller effektivisera en byggnads funktioner ska normalt hanteras inom befintlig hyresram, utan att belasta inhyrande nämnd med höjda hyror eller hyrestillägg.

Verksamhetsanpassningar ska normalt ersättas via hyra eller hyrestillägg. Tjänster som utförs utöver vad som omfattas av hyresavtalet, ska regleras i servicenivåavtal (SLA) och ersättas separat.

Extern uthyrning och andrahandsuthyrning

Huvudprincipen är att externa hyresgäster tecknar förstahandskontrakt direkt med fastighetsnämnden (i sina ägda lokaler) eller bolagen. Om inhyrande nämnd eller bolag i sin tur upplåter lokalen i ett andrahandshyresförhållande bör fastighetsnämnden ansvara för andrahandsuthyrningen. Insprängda lokaler som endast utgör en mindre del av en verksamhetslokal kan hyras ut direkt av en nämnd till extern part.

Bilaga 14:18

Vid uthyrning i andra hand ska momsfrågan samt avstående från besittningsskydd särskilt beaktas. Om staden är förstahandshyresgäst till en lokal som är inne i det frivilliga momssystemet ska, om staden hyr ut lokalen i andra hand, andrahandshyresgästen bedriva momspliktig verksamhet i lokalerna.

Villkor för andrahandsuthyrning av lokaler och boenden som staden äger, bör regleras i ramavtalet eller hyresavtalet mellan parterna.

Vid andrahandsuthyrning till annan nämnd bör kostnadsbaserad hyra tillämpas. Ytterligare bestämmelser för extern uthyrning finns i regler för ekonomisk förvaltning samt i tillämpningsanvisningarna till dessa.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Bilaga 14 Fastighets- och lokalpolicy för kommunkoncernen Stockholms stad godkänns.